KEMENCZKY Judit

FRANK JÁNOS:

Képzőművészet

Célzott gesztusok

Kemenczky Judit költő három éve meghívott, nézzem meg a festményeit, mielőtt Amerikába költözik. Elmondta, hogy mint japán műfordítónak a karjában, csuklójában van a távol-keleti kalligráfia, ez már magában is festészet. Szónoki kérdésére, hogy érdemes-e festenie valakinek, aki nem festő, lelkesen bólintottam, sőt gondolatban máris elhelyeztem képeit egy neóavantgárd—posztmodern kiállításon a fiatalok falán. A költő aztán hazatért, tavaly már azzal a szándékkal mentem fel hozzá, hogy egy ÉS-interjúval vezessem be Kemenczky Juditot — a festőt. A párbeszédünkről írott jegyzeteimet áttettem gépbe, ahogy szoktam, de a válaszait valahogy lámpalázasnak találtam, az egész interjút pedig túl rövidnek. Amit festőknél, szobrászoknál meg sem próbáltam, őt megkértem, hogy otthon egészítse ki a gépiratomat. Nemsokára telefonon a hozzájárulásomat kérte, hogy versben válaszolhasson; örültem neki, hiszen ilyesmi akkor történt a világon először. 1991. október 11-én jelent meg az ÉS két kolumnáján (teljes újságoldalon) a vers, fölötte a *két Mittellel* továbbá *négy Cicerós* betűfokozattal a címe: „Frank János kérésére — *a pápa magyarországi látogatásától nagyjából függetlenül* — idemásoltam önéletrajzi festményem KADMIUMSÖTÉT BRILLIÁNSVÖRÖS ÉLETVONALÁT."

A verset most a Kemenczy-kiállítás megnyitójaként adta elő szerzője *Györe Balázzsal* váltogatva egymást, az *Óbudai Társaskör Galériá*ban. Ez a cikkem már nem interjú, verselemzés sem (hiszen ahhoz nem értek), hanem egyszerű kiállítási recenzió. A bevezető szabályosan bekeretezett, álló formátumú képeken széles ecsetkezeléssel festett hullámvonalak, melyek függőleges, hosszú, fölfelé-lefelé menő szárai igen közel állnak egymáshoz. Valamennyi tábla az előzőből fejlődik, a csaknem teljesen fehértől a szürke-fehérig; záró darab egy mélykékben tartott lap. Mind ugyanazon gesztus nyomán.

Ez a festészet — a további képeken is — realizmust is burkol az absztraktba, ez olyan pszichikai automatizmus, mely a „célra tarts" figyelmét szenteli kisebb-nagyobb mértékben a tartalomnak: a kétféle törekvés együtt él. A táblák vízszintes tekercsek. Az egyik tekercs húsz centiméter magas — nyolc és fél *méter* széles. Kalligrafikus vonal fut végig rajta, tartalmában variálva. Kanyarog, mint — a hozzánk közelebbi hasonlattal — a kisázsiai *Meander*-folyó vagy egy elpuhított hegyű lázgörbe. Az első szakaszban maga a fehér papír uralkodik, majd kék, aztán sárga az alap, utána meg zöld, végül vörös. Persze a hullám a vonulása közben ugyancsak változtatja a színeit. Nagyobbnak találtam a hideg színek tartományát, a melegek inkább csak őket szolgálják. Nem kolorista festő Kemenczky, de igen színes is tud lenni, mégis, mintha visszafogná a kezét a fortisszimóktól. Ez is távol-keleti magatartás? Arcképeket is rejtett a hullámvonalba, szöveget ír rá angolul, magyarul, verset is, idéz is verset. Mint ahogy a nyájas kiállításnéző, én sem értettem meg Kemenczky magánmitológiáját, meg ahol nagyon is értettem, nem mondom meg. A fent említett önéletrajzi versből is kiszedhettem volna mozaikkockákat, de csak néhány darabot, nem elegendőt. A képzőművészet nem melodráma, bármennyire szívesen látná is a nagyközönség. Szemérmem és az illetéktelenségem tart vissza, hogy olyasmit magyarázzak, amit másoktól hallottam, esetleg magától a művésztől; így olcsó volna látnokzseninek lenni. Pedig a tudományos mű-interpretáció megköveteli és ezért kutatja is a magán a képen túli háttér-információkat. Én mint kortárs, jóllehet jelen vagyok a háttérben, szót sem szólok — utókori tudós kollégáim bánatára. Az *enigma* maradjon. Nem közhely az, mindenki lássa belé amit akar. Ahogyan én is.

A pince-galéria végében (magamban úgy neveztem: apszisában) a kínai-japán függőleges tekercsekre utaló csüggő zászlókból állított össze a rendezés egy installációt, gruppot. Ezek a két és fél méteres darabok direktebben távol-keletiek, mint a korábban említettek, rajtuk gesztusok. Inkább fekete-fehérek ezek, mint színesek, ha itt-ott kivillan az arany is. Érdemes a függesztett papírsávok mögé lopakodni, tudniillik nem egy kép lóg a rúdon, hanem átvetve, egy pár. Mint a zománc mögött az ellenzománc. Először azt hittem, hogy a kép előlapja átvérzett, s ennek a foltjai találhatók a fonákon. Nem. A hátlapképek önálló fekete gesztusok a fehéren, ez egy Kemenczky-féle tasizmus. Lehet, hogy a rendező *Andrási Gábor* azért dugta el őket, csakis az arra érdemesek lássák, akik vették maguknak a fáradságot alaposabban körülnézni.

Úr — ír; költő — fest. Fessen is tovább, aki ennyi lezserséget ekkora kohézióval terel egy akolba. Ilyen iskola, ilyen irányzat nincs *Magyarországon*, mint a Kemenczky Judité. Az csinálja utána, aki tudja.

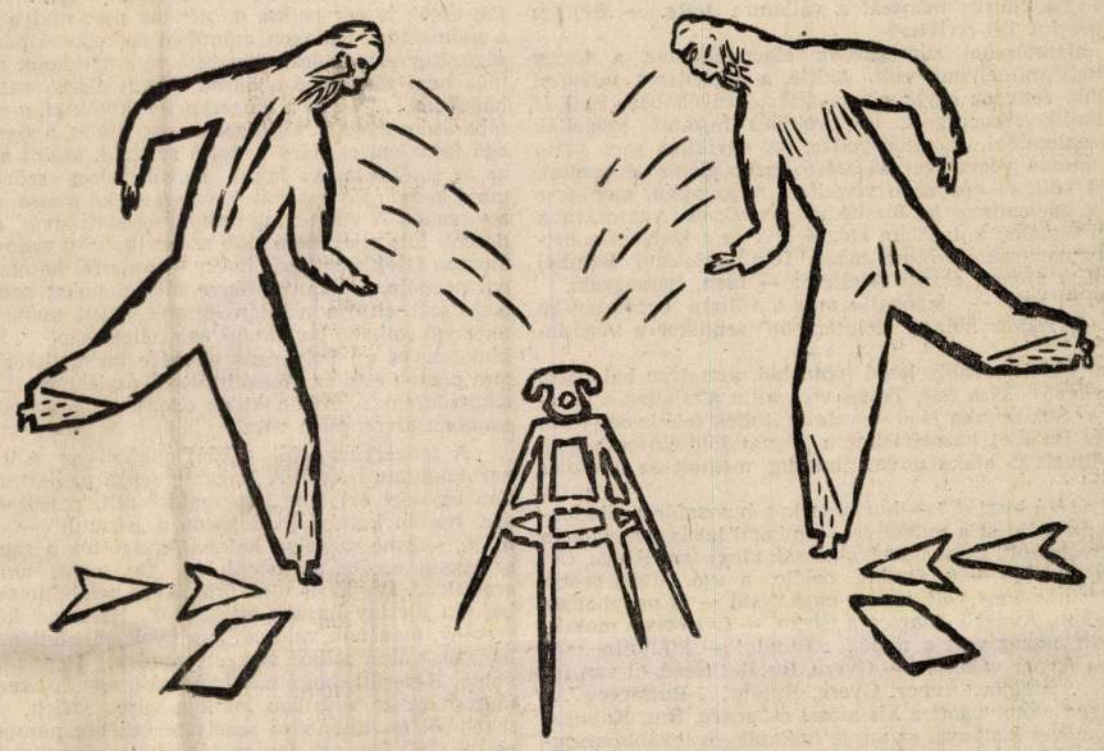

Rácmolnár Sándor rajza

KOLTAI TAMÁS:

Színház

Rövid cikk a vígjátékról

Játsszatok komédiát, ösztökélik régóta a színházakat, a közönségnek nevetésre van szüksége — és a színház megfogadja a tanácsot.

A *Játékszín* a *Mandragorát* hirdeti. Vérbőség, reneszánsz életöröm, kelmék és keblek parádéja várható. *Dan Micu*nak nincs jó véleménye a pajkos *Machiavelli* világáról. Szürke és kopár a színpad. Ajtót tologatnak díszlet gyanánt. Fáradt bohóc trombitát fúj. *Alföldi Róbert* ideges sihedernek játszsza a duzzadó ágyékú Callimachót. *Balkay Géza* Liguriója sunyi és cinikus üzleteket köt. *Kézdy György* mint Nicia mester, az öreg, becsapott férj, mindenre vevő. A kívánat tárgya, Lucrezia ösztövéren vihog a grimaszos *Jónás Rita* képében. *Margitai Ági* egy kiélt kurtizánt, *Hollósi Frigyes* egy lelkileg izzadt barátot alakít. Fonnyadó hús és szétfolyó test látványa. A szereplők az elokvencia kényszerével küszködnek. Megmegakadnak mondat közben, a szövegfolyondár szétszakadozik, dadogva, töltelékszavak kíséretében tolul elő, az eredeti darabpéldány sem segít, hiába lapoznak bele, mit mond a szerző, nem stimmel az életöröm, Machiavelli eljátszhatatlan, marad a szorongás, az erőltetett kedély, a Mandragora-forgács. Lehet nevetni. Ha bírunk.

A *Katona József Színház*ban tényleg lehet nevetni. *Gothár Péter*, épp ellenkező módszerrel, mint Micu, az előadásfolyamat megakasztása helyett snellben pörgeti le *O'Casey A kezdet vége* című egyfelvonásosát. A bumfordi ír parasztok, akik ügyetlenkedésükkel romba döntik a ház konyháját, a némafilmek burleszkjeire emlékeztető mutatványsorozatot produkálnak. A fölgyorsított ritmus megszünteti a szereplők miniatürizáló lehetőségét, nincs idő realizmusra, eltűnik az iróniku nemzeti karakterológia, és kezdetét veszi a kontrollálhatatlan, vad, végsőkig elszabaduló játékorgia. *Lázár Kati* terebélyesen billeg sparhelttól a mosogatóig, szaggatott mozdulatai, elharapott szitokszavai korabeli natúrfilmre emlékeztetnek, bekoslat egy kutya, műtermi életkép a századelőről. A képzeletbeli operatőr egyre sebesebben tekeri a kurblit, fölgyorsulnak a gesztusok, kipattan egy órarugó, *Szacsvay László* és *Stohl András* gimnasztizázik, Stohl levág ötven fekvőtámaszt, közben előre szökdécsel, edényeket törölgetnek, röpül a porcelán, Stohl tányértrükköket mutat be, Szacsvay beveri az orrát, Stohl egy jégtáblán csúsztatja Szacsvayt, életveszélyesen szállnak az asztal fölött, fokozatosan vérbe borulnak, egyre több a rom, összeomlik a színpad, közben szól a zongora, mint a klaszszikus filmszkeccsek alatt, a színész-akrobaták idézőjelbe teszik O'Case -t, a darabot, a színházat, virtuózitásukkal szétrendetlenkedik a hagyományt.

A század eleji ír falu a színhelye *A nyugati világ bajnokának* is. A szerző, *John Millington Synge* ugyanúgy karakterológus, ugyanúgy hőstelenítő, nemzetietlen botrányszerző, mint honfitársa, O'Casey. És ugyanúgy elmerészkedik a „véres" bohózatig, amikor a falusiak által apagyilkosságért fölmagasztalt Chistopher Mahon diadalának csúcspontján vörösen ragacsos, bevert fejjel megjelenik Mahon papa, a halottnak hitt áldozat. A főiskolás *Lendvai Zoltán* a *veszprémi Petőfi Színház* előadásában stiláris biztonsággal leplezi le az ír álmot Synge nagyon is valóságos kocsmájában, ivászatok, hősködések, bálványozásból akasztásba forduló ösztönök kiélésének színhelyén. Az ösztön is, a színhely is ismerős. *Fazekas István* beijedt, suttyó legénykéjéből, aki a falusiak szemében az apagyilkossággal ledöntötte a tekintélyt, a tabut, népi illuziókra alkalmas hőstípus válik. Amikor kiderül az igazság, és az ajnározás a visszájára fordul, csak ő józanodik ki, a nemzeti kótyagosság változatlan marad. Lehet nevetni.

Már Synge-nél sem dönthető el egyértelműen, ki őrült és ki normális. Szellemi értelemben unokaöccse az angol *Joe Orton*, aki a hatvanas években megkísérelte ledönteni a 'ühös fiatalok által meghagyott maradék tabukat. *Amit a lakáj látott* című darabjában normális szexmániások bohózati félreértések folytán perverziók és őrültségek látszatába keverednek, hogy a végén kiderüljön: csakugyan perverzek és őrültek. A botrányos életű és halálú szerző az angol cenzúra végnapjaiban követte el darabját, amikor polgári erkölcsi megfontolásból Miller színművét, a *Pillantás a hidrólt* sem volt szabad előadni. A maliciózus polgárpukkasztás a *Pesti Színház*ban nem sikerül a komplikáltabb Synge-gel megbirkózó *Lendvai Zoltán*nak. A morbid humor nem fekszik a színészeknek, nincs hozzá tapasztalatuk, svungjuk, technikájuk. Befogadó közegük sincs a nézőtéren. A közönség nevetése feszélyezett — a komédia nem bizonyult elég víg játéknak.

SZEGŐ GYÖRGY:

Házimozi

Katasztrófa a 7-es silóban

A TITÁN II. szárazföldi indítású ballisztikus rakétákat 1987-ben, huszonöt évnyi silóban rozsdásodás után bontották szét Amerika-szerte. Most, a teljes leszerelés előtt, de már a Szovjetunió összeomlása után elkezdett érdekelni ez a film, amit eddig már csak Csernobil óta tartó szorongásaim miatt sem néztem meg. Ez a megtörtént eseményeket ötvöző történet '82 augusztusában, két és fél évvel Csernobil előtt játszódik. A párhuzamot az ottani atomerőmű és a TITÁN II-es rakéták hasonló tökéletlensége jelenti. Erre az alapra mesterien építi fel a film, milyen emberi tényezők együttese kell egy katasztrófához.

Ahogyan Keleten sem tökéletes a Zaporozsec — s ha elromlik, nem lehet könnyű a javítás —, úgy itt is elbíbelődnek a majdan hőssé váló technikusok egy Volkswagen motorjával. Meg az eltérő temperamentumú, azaz gyáva és önállótlan, örökösen kötekedő, de a kritikus pillanatban pánikba zuhanó kollégákkal is. Ezek a szolgálati szabályzatba kapaszkodnak még akkor is, amikor már csak perceik vannak a nukleáris robbanásig. A rakéta kilyukad, és összeroskad az atomtöltet alatt, mert a konstrukció *fejnehéz*. Nehézfejűek viszont a katonai parancsnokok. Saját frusztrációikban nem ismerik fel az összefüggést a szexuális kielégületlenség és a napi munkában való tévesztés lehetősége között. Egy atomtöltettel fölszerelt rakétabázison az ilyesmi végzetes. A robbanás bekövetkezik...

Hogyan reagálnak a felelős vezetők, és hogyan a lakosság? Az elemzésben az amerikai illetékesek észjárása kísértetiesen összecseng a csernobili balesetet a kelet-európai lakosság elől eltitkoló, „parancsra tettem" gondolkodással. A film nem a moszkvai és moszkovita parancsnokokra eéloz, hanem egyenesen az istentelen jenkiket kárhoztatja. Texasban, azaz Délen úgy vélik, aki nem ismeri Istent, az emberségből is megbukik. A nép azonban bízik a *Dennis Weaver* alakította istenfélő *Ben Harlem* seriffben, aki vállalja is a kiürítés kockázatát. *Michael O'Keefe* pedig a szemünk láttára „tér meg", miközben hőssé válik a happy endben. Ez a szentté avatás akciófilmhez és drámához egyaránt illő gyors, mégis megalapozott szerepépítés végén következik be, ezért tetszett ez a '88-ban készült, eddig „nem szerettem"-mozi. Még az a nemes szándékúan didaktikus kiszólás is a végén, ami arra figyelmeztetett, hogy 2400 atomtöltetű rakéta áll lesben világszerte. És hadd tegyem hozzá: indítógombja körül megszámlálhatalan mennyiségű militáns marha, olyasfélék, sőt talán még gonoszabbak is, mint ebben a sztoriban. (Videa)

FARKAS ISTVÁN:

Önkiűzés a R'hov Sabáziból

— Nú, Dávid — búgott fel a fülem mellett Ávner Bombej öblös hangja. Súlyos mancsát a vállamra tette. — Bejössz holnap megint Tel-Avivba?

Az afriktöreket söprögettem elgondolkodva a fészer előtt, amely műhelyünk volt. Előtte, a napsütéses udvaron dolgoztunk, félig az egyik olajfa áttört árnyékában. Zoli és Barna sámlikon kucorgott, két székülés huzatát szögelték nagy buzgalommal, előregörnyedve, így egyikünk sem vette észre a munka végeztével hazatérő házigazdánk érkezését. Csütörtök volt, és épp azon vívódtam magamban, menjek-e be megint harmadszor is, Józsiékhoz péntek esti vacsorára: a legutóbbi éjszakai kálváriám eléggé elvette a kedvem a hétvégi beruccanásoktól. Most mégis felpillantottam Bombej barnás bőrű arcára, és azt feleltem: — Igen. Bemegyek.

— Jóóól van — lapogatta meg a vállam barátságosan Bombej. — Akkor holnap délután öt-tizenötkor a végállomásnál.

Azzal indult tovább, lassú léptekkel, az udvar bal hátsó sarkában levő lakása felé. Testes volt, mint általában a buszsofőrök. — Sok munka jóóó — vetette Zoliék felé kedélyesen.

Ávner Bombej hazatértekor a három földszintes házikó által körülvett U alakú udvar mindig megtelt az üdvözlés hangjaival.

— Cvi! Vú biszt di? — kurjantotta a buszsofőr a mindennapos jiddis kérdést a műhellyel szemközti lakás felé. Onnan női hang válaszolt, zajos üdvrivalgással. Megjelent Rivka, Cvi Kapuszta felesége — és ömlött belőle a szó. Rivka szőke, szeplős arcú asszony volt, izmos, nagy testű — és nagyhangú.

— Sálom, Ávner — harsogta Rivka. — Cvi éppen mosakszik... Nú, nehéz volt a nap?... Rutále! — kiáltotta, meg sem várva Ávner válaszát. — Gyere, Rutále! Nézd, ki van itt, Rutáleee... Megjött Ávner. Gyere, Rutále... Rutáleeee...

A végén előtotyogott a kis szöszi csöppség, Rut, Kapusztáék hároméves kislánya, az anyja felkapta, és továbbharsogta a jiddissel kevert héber mondatokat. Teli tüdőből.

— Istencsapása ez a nő — morogta Zoli. — Úgy kajabál, hogy mi öten egyszerre se bírnánk ekkora hangerővel.

Cvi Kapuszta favágó volt — Petach Tikva város és környéke tele volt zöld ligetekkel, narancsosokkal, eukaliptuszfákkal, olajfákkal, tamariszkuszokkal. Cvi egészséges piros arcú ember volt, harmincon innen. Igen jámbor fajta: hazatérve megmosdott és tisztát öltött, majd alkonyatkor odaállt a ház fala mellé, kelet felé fordulva, és enyhén hajladozva, ringva, elmondta az esteli imát. Esténként Bombejjel beszélgettek, váltogatva a hébert a jiddissel.

tereferélő vendégeket, pincérnyüzsgést. Egy-két téren fáradtan dőlök le egy padra, de néhány perc múlva továbbhajszol a szomszédos padokon csöndben szeretkező párok tevékenysége. Egy-egy félórai szundítás nyitott kapuk mögött (akkor még nem zárták be a házak kapuit éjszakára), üres lépcsőházakban... Végül a tengerparton kötök ki, a strand homokjába ásom magam. Fojtogat az egyedüllét, a szemem ég... Az égő fájdalom csöndes bánattá szelídül, amint a tenger fölött az ég sötétje lassan fakul, sápad, vizes szürkévé oldódik, majd kanyargós halvány koromsávokká mossa, s végül letörli a virradat. A vizes-üveg hajnali ég alatt sivár, másnapos kép dereng föl: a strandhomok széles, gyűrött szőnyegén egy-két álomba felejtkezett pár hever — ausztrál katona és zsidólány partnernője. Halkan zörögve, újságlapokat sodorgat a bóklászó szél, elfújja a sétánylejárók alatti szemetes kuckókból terjengő rothadó banánhéj- és vizeletszagot... És mégis... E kínkeserves éji bolyongás ellenére harmadszor is beruccantam péntek este az utolsó busszal Józsiékhoz... Vacsora után elköszöntem... Aztán ki az ellenséges éjszakába... Ezúttal azonban szerencsém volt.

A tengerpart felől a főútvonalon, az Allenby Road-on poroszkáltam befelé. A Nagyzsinagóga mellett, a tér két sarkán egy-egy ortodox „szombatőr" állt, pajeszosan, szakállasan, hosszú kaftánban, fejükön a „strámli" — a széles karimájú, szőrme szegélyű kalap. Terelgették a zsinagóga elől a szomszéd utcába az istentelen taxisokat, akik szombaton arattak... Pár lépés után örömömre belebotlottam Heimannba, aki kicsiny hajónk utasa volt. Harminc körüli, sovány, szerény, magának való emberke volt, élhetetlen, alázatos. Ha léteztek volna zsidó szerzetesrendek, Heimann barát lett volna. Kiderült, hogy munkanélküli, egy építkezésből visszamaradt ócska sufniban lakik a város szélén, szakszervezeti segélyből és különböző segélyszervezetek pumpolásából tengeti életét. Egy ortodox zsidók által fenntartott éjjeli menedékhely felé igyekezett, amely egy Jaffa széli utcában, a R'hov Sabáziban található. Hívott, hogy tartsak vele. — „Tiszta ágyat adnak, és reggelit. Sajnos, csak hetente kétszer vehető igénybe: a kapus minden kuncsaftról pontosan tudja, mikor volt ott utoljára..."

A Shabazi Street-i ódon menedékhely portásfülkéjében ülő kaftános, strámlis őr arcát, állás dús vörös szakáll körítette. Figyelmesen megnézte arcunkat, majd jóváhagyóan mordult. Beléphettünk. Egy másik kaftános egy hosszú, keskeny és sötét szobába kalauzolt bennünket (szombaton ortodox vallásos ember nem gyújthat se tüzet, se villanyt), ahol a tömegében nyilván oly szokatlan léha tónus, frivol arcrándulás.

A mosdás után egy siváran egyszerű étkezőhelyiségbe vonultunk, ahol tisztára sikált deszkaasztalok mellett helyet foglaltunk. A szemközti meszelt falon megsárgult olajnyomaton nagy fekete betűkkel kurta héber áldásmondat állt: „Báruch áttá Ádonoj há-moci lehem min há-árec" — „Áldott légy, Uram, ki kenyeret jövesztesz a földből". Itt fogyasztottuk el a reggelit: egy-egy bögre fekete (cikória)-kávét, két-két vastag szelet kenyeret, adag margarint, és egy tálka pudingnak nevezett, rezgő-kocsonyaszerű marmeládot, amelynek ringlóíze volt. Nem mondhatom, hogy betegre ettük magunkat, de a gyomorba jóleső meleg került: az éhség el volt verve.

Pár perccel később, az utcán elbúcsúztam Heimanntól. Remélem, ha megint Tel-Avivban járok, ismét találkozunk. Bár, tettem hozzá realisztikusan: — Ide aligha jöhetünk megint együtt: örökre kiröhögtem magam a Sabázi utcai menedékhelyről.

A Jaffa Road felé tartva azon meditáltam, mulatva: bizonyára leadják majd a kapusoknak a személyleírásomat. Azzal az utasítással, hogy ezt a suhancot, aki egy cinikus, vallástalan zsidó, egy tiszteletlen „róse", rosszabb, mint egy gój — ezt ide többé nem szabad bebocsátani. Ki vagyok „gójozva" a potenciális Sabáziban hálók társadalmából... Hacsak nem növesztek vörös szakállt bűnbánatom jeléül... Ehhez azonban semmi kedvet nem éreztem.

Patakfalván élménybeszámolóm nagy derültséget keltett. Barnának annyira tetszett a „sabáziai" ébresztő, hogy kijelentette: ezentúl reggelente ő is üpstein! kiáltással fogja munkára szólítani a Bombej-udvar lakóit. Zoli megjegyezte: valamelyik hét végén nekünk, „három fiúknak" be kéne mennünk Tel-Avivba, hogy megszállhassunk a „Hotel Haszidim"-ban „üpsteint hallgatni". Üztük-fűztük a történetet, még másnap, sőt harmadnap is, színezgettük, megtoldottuk. Nekilendült a fantáziánk, valósággal megrészegültünk a Jaffa-széli menedékhely személyzetében rejlő lehetőségektől... Rőtszakállúak... Rőtszakáll... Rőtszakáll... Barbarossa Frigyes, német császár, a Rőtszakállú. Kereszteshadjáratot vezetett a Szentföldre... Ez groteszk ötletet sugallt: a Sabázi utcai jámbor haszidokból rőt szakállú rohamosztagosok lettek, kémtörténet hősei.

A nácik hatalomra jutása után (így szólt a történet), a német titkosszolgálat a közel-keleti angol uralom alaknázására kidolgozott egy fondorlatos tervet, az úgynevezett Kaftán-akciót. Ennek az volt a célja, hogy az angolok hátában, az arabok mellett még a zsidók kebelében is egy ötödik hadoszlopot csempésszenek be — ortodox zsidóknak álcázott német ügynökök útján... Megbízható árjákat szerveznek be. Mivel kevés sötét hajú regruta akad, vörös hajúakra koncentrálnak. A haszid-kandidátusok számára intenzív tanfolyamot indítanak zsidóságismeből: az ünnepek, rituálék, imák besulykolása, héber betűs olvasás s a többi. A legfajsúlyosabb tárgy azonban a jiddis nyelv oktatása — és itt lép be az ellenfondorlat: az angol titkosszolgálat, az Intelligence Service tudomást szerez az akcióról, és két ügynökét becsempészi a német titkosszolgálathoz jiddisnyelv-tanárnak. Ezek a kommandó tagjainak egy senki által nem beszélt „jiddis nyelvet" tanítanak, hogy ezáltal majd lelepleződjenek az álhaszidok... A haszid-szolgálatosoknak szakállt és pajeszt kell növeszteniök.

Minden kezdet nehéz. Az első névsorolvasáshoz az újoncok már beöltözve sorakoznak fel: hosszú lüszterkaftánban, a fejükön prémes szegélyű, széles karimájú strámli. Egy feldwebel — név szerint Willbald Peissenberg őrmester — olvassa a névsort:

— Günther Althoffer közlegény!

— Jelen! — hangsúlyozza Althoffer, bokáját összecsapva, hogy csak úgy rezeg a fején a strámli.

— Barom!! — rivall rá az őrmester. — Hogy meri a bokáját összecsapni?!

— Idióta!!! — üvölt az őrmesterre a jidli-kurzust felügyelő kémfőnök. — Mi az hogy „barom"? Mit képzel, hol van maga? A birodalmi német hadseregben? Szíveskedjék azt ordibálni, hogy „mesüge"!... Hangsúly a második szótagon... Maga meg ne jelentkezzen — fordul Althofferhez. — Kérdezzen vissza!

Hat hét után a haszid-kommandó arcszőrzete már ortodox sűrűségűre nőtt. A reggeli „appell" ekkor valahogy így zajlik.

Őrmester: — Reb Günther Althoffer!

Althoffer (felvont szemöldökkel, blazírtan): — Hozzám szólt, Reb Willibald?

Ezt vette be a legnehezebben az ember gyomra. A jiddist. Bennünket, magyarokat Palesztinában szemrehányóan „asszimilánsoknak" neveztek. „Nem is vagytok ti igazi zsidók, hiszen még jiddisül sem tudtok", mondogatták mint megcáfolhatatlan érvet. Ezért aztán a jiddis nyelv szemünkben valóságos népbetegség volt. Járvány. Még Ávner Bombejt is megfertőzte! Hiszen Ávner „szabre" volt, azaz az ország szülötte, héber anyanyelvű — és lám: jiddisül társalog a lengyel zsidó Cvi Kapusztával! Ezzel a mindent elárasztó „pólisi" világgal szemben makacsul védekeztünk. Dacból is. Például úgy, hogy amit csak lehetett, megmagyarítottunk. Könyörtelenül. Így lett magunk között Petach Tikvából Patakfalva („mert annak legalább van értelme"), Én-Ganim, a Kertek-gyöngye, ahol az első fél évben konyhakertészetben dolgoztunk — „Te Ganéj". És így tovább.

Hétfőn két hete hozta meg Bombej, Józsi invitálását a péntek esti vacsorára, ami azt jelentette, hogy a szombatot bent töltöm, lévén hogy a vallási előírás miatt szombatra leáll a tömegközlekedés. Lázba hozott az utazás. Patakfalva alig tíz kilométerre volt Tel-Avivtól, de izgatott az ismeretlen nagyváros. Idehaza munkaszüneti napon csak ődöngtem volna a városban, ahova egy hónapja költöztünk be. Otthon pedig csak útban voltam: Holczerék — Zoli és Luci — fiatal házasok, egymással voltak elfoglalva; a Kurcz házaspár — Barna és Jóka — nemkülönben. Én, az inas, az ebédlőben aludtam összecsukható sodronyos ágyon.

— Na, öregem, pénteken nagykanállal eszel: a sanda mészáros biztosan kitesz magáért — biztatott Barna. Zoli adta neki ezt a jelzőt, Józsi ugyanis, erdélyi unokafivérem — bandzsa volt. Mészárszéke a Jaffa Road mellett volt, közel a buszpályaudvarhoz. Hét hónapja megérkezésünk után (akkor már négy hete állt a háború), azonnal felkerestem Józsit és Sosánát Trumpeldor utcai lakásukon.

Józsiéknál valóban nagykanállal ettünk. Sosáná remekül főzött: néhány évig szakácsnő volt egy nagyobb hotelben. Kár, hogy elhízott, mert nagyon szép lány lehetett: szőke, ibolyakék szemű, kicsattanó piros ajkú. Jó lélek volt, akárcsak a férje. És akárcsak Józsi, kevésszavú. A vacsora közben is jobbára én vittem a szót. Időnként Sosa arcára szívjóságos mosoly ült ki, szelíden megsimogatta a fejem. „Egyél. Egyél csak", biztatott... Az idő enyhe lévén, éjszakára a kicsiny erkélyen vetettek nekem ágyat. Ablak, ajtó — minden tárva volt. Éppen kezdett leragadni a szemem, amikor a hálószoba felől halk hangok ütötték meg a fülem. „Kim", szólt halkan Józsi hangja a sötétből. „Mmmm", válaszolt rá Sosáná kedvetlen, elutasító nyögése. Józsi azonban nem adta fel. „Kim, Sosa", nógatta csöndben hitvesét, aki azonban hajthatatlan volt. „Nein", nyögdécselte Sosa. „Ich vil nist." Ez a monoton pársuttogás egy darabig ismétlődött, míg végre a sanda mészáros feladta. Csalódott csönd borult a lakásra... „Ezek is?! döbbentem meg. Őket is megmételyezte a jiddis?" Csak ezután vettem észre, hogy a jól megérdemelt hétvégi örömük miattam válik ürömmé... Másnap búcsúzáskor a meggyőződés nélkül mondott „Gyere el a jövő héten is"-t mégis komolyan vettem, és a múlt pénteken megint csak beállítottam a R'hov Trumpeldorba. A vacsora után azonban, amikor elkezdtem cihelődést mímelni, nem tartóztattak. „Ugye, van hová menned?" — kérdezte Sosa szívjóságos mosollyal. „Hogyne", hagytam rá kábán, és zavarodottan távoztam.

Véget nem érő, kínos bolyongás következett a háború miatt majdnem teljesen sötétbe borult városban... Kávéházak ablakán lesek be, sóvárogva bámulom a félhomályban

fal mellett két sorban öt-öt ágy állt. Tapintásra úgy tűnt: eléggé tiszta a nyoszolya. Fedél volt a fejem fölött! Elégedett voltam.

Jóízűen aludtam át az éjszakát.

Másnap reggel hat óra körül durva módon vége szakadt a hajnali békességnek. Ébresztő!... Hirtelen kivágódott a hálóterem ajtaja, és a szobában termett egy hosszú, fekete lüszter kaftán, fölötte egy strámli, és az egészben egy magas, keszeg, nagy léptekkel haladó rőt szakállú ember, aki harsányan elkiáltotta magát:

— Üpstein!!

Alig-nyílt csipám tágra hasadt, és elemi erővel jajveszékelve bömbölt fel torkomból a röhögés. A teremben az iménti békésen szunnyadó csöndet döbbent mormogás, majd [illegible] csönd váltotta fel. A lüszterkabátos szentember oly[illegible]ket meresztett rám, mintha valami istenkáromló [illegible] tettem volna... No de mit lehet várni egy ilye[illegible] után? Azt már tudtam, hogy a német „aufstehen" [illegible] — jiddisül „úfstájn"-nak hangzik lengyel, orosz, li[illegible] ajkán egyaránt. Ezt már ismertem. No de „üpstein" [illegible] öregapám se hallott még...

Amikor a kaftános mögött hálótermünk ajtaj[illegible] dott, a szobában felerősödtek az ébredezés zaja[illegible] krákogás, szellentés — és nyomban rá mini bábeli [illegible] támadt. Heimann, a jámbor szerzetes, ijedt-nyu[illegible] szemrehányásokkal illetett. — Az istenért — sus[illegible] izgatottan — Hogy tehettél ilyet? Lehet, hogy tö[illegible] eresztenek ide minket. Kineveted a vezetőséget. [illegible] beszédmodorukat.

Szemrehányásai leperegtek rólam. Már bocsán[illegible] morfondíroztam, ha engem mély álmomból felé[illegible] akkor arra többféle módon reagálok. Nyögök. Boss[illegible] gok. Esetleg szitkozódom. Ám ha nekem pitymalla[illegible] bába, amelyben alszom, beront egy egyén (ráadásu[illegible] tilag bohócruhában), úgy, ahogy gombnyomásra a[illegible] vágódik elő a dobozból, és se szó se beszéd a képe[illegible] bitálja azt, hogy „üpstein!" — azon én röhögök. [illegible] nagyon is természetes reagálás ez egy testben é[illegible] egészséges, feddhetetlen erkölcsű hontalan személy[illegible]

Heimann kalauzolásával elzarándokoltunk a[illegible] ahol a nagyon is kevés vízcsap körül vályú fölé cső[illegible] dékhelyi vendégsereg közé betülekedtük magunka[illegible] cot, nyakat moshassunk. A mosdó felügyelője eg[illegible] strámlis, bár alacsonyabb férfi volt. Ejnye, ütődte[illegible] furcsa: ennek is rőt szakálla van. Itt az egész szer[illegible] szakállú? A tegnapi kapusnak is vörös szőrzete vo[illegible] mesternek úgyszintén. Most meg itt ez a csapo[illegible] böktem Heimannt.

— Te, mondd — kérdeztem súgva. — Ez itt k[illegible]

— Micsoda? — súgta vissza.

A csapmester felé villantottam a szemem.

— Hát, hogy vörös szakálluk legyen.

Gyomorbetegmosolyba haló röhintés fölött r[illegible] dályos pillantást vetett rám.

— Miért? — folytattam sugdosva. A kisördög[illegible] hatott bennem. — Mit lehet tudni? — Hátha ez v[illegible] megkülönböztető jel. Mint a barátoknál a csuha

Heimann arca kétségbeesett-könyörgő grimas[illegible]

— Ne, ne, ne — rebegte halkan, csitítólag rezegte[illegible] miközben aggódva leste, nem ütötte-e meg a csa[illegible] lét-szemét a bádogvályúk körül nyüzsgölődő

KÉMÉNDY JENŐ

SZINRŐL SZINRE

100.0

1277. FÜLEP LAJOS

Z

Kedves Barátom,

a vitát én se akarom folytatn
ilyesmivel babráljon, de meg
egyetértünk /mennél több önál
a szavakat, amikben tulajdonk
én ősi elgondolásom/, - de me
jogáról, mely csak annyi, ho
kiállásnak most nincs értelm
tudom most elképzelni, mit t
ha akármikor azt gondolja, h

Kéréndy Jenöné, ip.müv. MEK

a házi ipari anyag második csoportjában szerepel nek java munkái.

Az Iparm.Társulatnak az Iparm.Muz.-ban rendezett 50 éves jub.kiállításának résztvevői.
Magyar Iparmüvészet.1935. 266.l.

Kéméndy Jenő,festő

Hollósy Simon fiataljaival együtt 1885-körül Münchenben az akadémia körüli kis kocsmákat látogatta.Lenézéssel beszélt Baditz,Kéméndy,Peske,Pataky,Eisenhut művészetéről.Egyedül Karcsay Lajost ismerte el némileg.Őket a tárgy festői felfogása érdekelte,a többiek novellisztikus tárgyalásával szemben. 261.old

K.L.: Megjegyzések Karcsay Lajos életrajzához 261.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.23.évf.1969
Sopron

Kéméndy Jenő

neves diplettervező volt.

Hont Ferenc - Staud Géza: Kínházi kislexikon, Budapest, 1969.

1071

Kéméndy Jenő

hatással volt Fülöp Zoltán művészetére.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

1471.

Kémények Jenő

a magyar jelmeztervezők közül kiemelkedő egyéniség.

Hont Ferenc – Staud Géza: Színházi

kislexikon, Budapest, 1969.

209.

Kéméndy Jenő

Született Déván 1860 április 8-án, meghalt Budapesten 1925. június 25-én szcenikus, díszlet- és jelmeztervező festő művész. Középiskoláinak elvégzése után 17 évig Münchenben tanult és dolgozott.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon. Budapest, 1969

2271

MDK

Kéméndy J.-né

Textiliával vett részt a tallini kiáll.-on.

Cikk: Népművészeti, háziipari és ...

Magy.Iparművészet, 1936. 29-30.lap

MDK

Kéméndy Jenőné

Textiliákat készitett a Berlini Nemzt.Kézmű-
vesipari Kiáll.-ra.

Cikk: Magyar kézművesipar a berlini kiáll.-on.

Magyar Iparművészet, 1938. 158.lap

MDK

Kéméndy J.-né

Háziipari készitményekkel vett részt az Iparmű Társ. 1936.évi jan.19.-én megnyilt kiáll.-án Rigában.

Cikk: Népmüvészeti, ...

Magyar Iparmüvészet, 1936. 3-4.lap

MDK

Kéméndy J-né ipm.

Népmüv. háziip. és ipm. kiáll. Rigában. M. Iparmüvészet, 1936. 1.sz. 4.l.

Keméndy Erzsébet

1021

A közelmúltban nyitották meg Győrött, a Megyei Művelődési Központban Kémándy Erzsébet pécsi alkotóművész festményeinek kiállítását. A tárlaton a művész zömmel portrékat mutat be. A kiállítás október 15-ig tekinthető meg.

KISALFÖLD
1982 OKT 13
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
MHSAJTÓFIGYELŐ

ÚJ FILMEK A MOZIK MŰSORÁN

KILENCTŐL ÖTIG

színes, szinkronizált amerikai film
Rendezte: Colin Higgins
Főszerepben: Jane Fonda
Műsoron:
Győr Vörös Csillagban okt. 14—17-ig,
Sopron Szabadságban okt. 18—20-ig.

MONTIEL ÖZVEGYE

színes, mexikói—kubai—venezuelai—kolumbiai film
Rendezte: Miguel Littin
Főszerepben: Geraldine Chaplin
Bemutatja:
Sopron, Szabadság okt. 15—17.,
Mővár, Kossuth okt. 18—20.,
Kapuvár okt. 21—22.

GYŐR RÁBA KAMARAMOZI MŰSORA

délután 5 órakor:
okt. 14—16.
A VÍZIMALOM BALLADÁJA
színes, szinkronizált NDK film
okt. 18—20.
KABARÉ
Oscar-díjas amerikai filmmusical
Este 7 órakor:
október 14—20.
ORSZÁGÚTON
Federico Fellini színes olasz filmje

a megyéből!

címmel 10
„Petőfi Sár
Bérletek ig
klubvezetőn

ISMÉT A M
a BEN HUR
sen kitüntet
film
Kapuváron:
Csornán: okt

EGYÉB HÍRE
— A győri R
(szombaton)
a Csak sem
filmet.
— A soproni
Csillag és a
okt. 16-án in
bérlet válth
pénztáránál.

Kéméndy Jenő

Vas. Ujs. 1888. 252. l.

A Magyar Művészek uj sorozatának második füzete is megjelent Hornyánszky akadémiai könyvárus kiadásában, és Szana Tamás szerkesztésében, diszszel kiállítva. Az ujabb művész-nemzedék két kiváló tagját: *Kéméndy* Jenőt és *Déri* Kálmánt ismerteti benne Szana Tamás, bemutatva többet festményeikből s a vállalat számára készített rajzaikat.

Kéméndy Jenő, mint a vidám, élczes thémák földolgozója ismeretes; ilyennek mutatja őt az életrajzhoz készített elmés kezdő- és záró-kép is, melyek egyike a festőt üres vászna, másodika pedig kész képe előtt ábrázolja. Önálló művei közül kettőt kapunk: a király tulajdonában levő «Két naplopó» czímű olajfestmény másolatát, a szöveg közé nyomva, s a «Hazafelé» czímű jó zamatu magyar genre-képet, melyből örömmel látni, hogy Kéméndy, ki leginkább a rokoko-világból veszi alakjait, a magyar népéletből is mily benső vonást tud ellesni és melegséggel érvényesíteni. Déri Kálmántól magyar és bajor genre-képeket találunk. Míg a «Kihivás» egyike a jellemzetesebb magyar kompozicziónak (ezt lapunk is közölte volt), a «Politizáló paraszt»-hoz a bajor nép typusai közül vette mintáit. — A szép vállalat számára ugy Kéméndy, mint Déri maguk rajzolták arczképüket. A «Magyar Művészek» 16 füzetben jelenik meg s az egész mű előfizetési ára 12 frt 80 kr. Egyes füzetek ára 80 kr. Megrendelhető minden hazai könyvkereskedésben s a kiadó: Hornyánszky Viktor akadémiai könyvárusnál (a m. tud. akadémia palotájában).

BUDAPEST
93 9 JUN. 22 22
LFh 4 LFh

akademie, wo er mit seinen prächtigen Landschaftsbildern bald Aufsehen erregte. Eine noch bedeutungsvollere Tätigkeit entfaltete K., der 1871 zum Direktor der Lehranstalt zur Ausbildung von Zeichnenprofessoren ernannt wurde, als Kunstkritiker. Ausser seinen zahlreichen krit. Studien über die verschiedenen Kunstausstellungen sind seine Werke: *A közképtárak, mint művelési tényezők* (Die öffentl. Bildergallerien als Kulturfaktoren, 1870), *A képzőművészeti oktatás külföldön és feladata hazánkban* (Der Unterricht in den bildenden Künsten im Auslande und seine Aufgabe bei uns, 1870), *Az Eszterházy-képtár* (Die Eszterházy-Bildergallerie, 1871), *Jelentés a festészetről és szobrászatról az ezredéves orsz. kiállításon* (Bericht über die Malerei und Bildhauerkunst bei der Millenniumsausstellung, 1896) allgemeiner bekannt.

Keleti, Karl, Statistiker, geb. 18. Juli 1833 in Pozsony, gest. 29. Mai 1892 in Budapest, nahm nach dem Freiheitskampfe, an dem er sich, fast noch ein Kind, beteiligte, bei der Finanzwache Stellung und kam Ende der 50-er Jahre nach der Hauptstadt, wo er am literar. Leben teilnahm. Im Jahre 1867 wurde er zur Leitung des damals kreierten statist. Landesamtes berufen und es ist ausschliess-

(Handbuch der polit. Ökonomie, 1863), *Telekadó és kataszter* (Grundsteuer und Kataster, 1868), *Hazánk és népe* (Unser Vaterland und sein Volk, 1871), *Honismertető* (Heimatskunde, 1873, auch in deutscher und französ. Sprache erschienen), *Nemzetiségi viszonyok Magyarországban az 1880. évi népszámlálás alapján* (Die Nationalitätenverhältnisse in Ungarn auf Grund der 1880-er Volkszählung, 1881), *Tengerészetünk és Fiume jövője* (Unsere Marine und die Zukunft Fiume's, 1883), A *Balkán félsziget* (Die Balkan-Halbinsel, 1885). K. redigierte im Vereine mit Hunfalvy die Statist. und Landw. Mitteilungen.

Keller, Oskar, Zoologe, geb. 16. Dez. 1882 in Pétervására, wurde 1904/05, nach Absolvierung seiner Universitätsstudien, Assistent des zoolog. Institutes daselbst. Nachdem er sein Doktordiplom der Philosophie erlangt hatte, machte er noch landw. Studien an der Akademie zu Magyaróvár. 1912 wurde er zum Hilfsprofessor für Naturgeschichte an der Keszthelyer landw. Akademie ernannt. Er publizierte in der Fachpresse zahlreiche Arbeiten und Beschreibungen. Grössere Studie: *A csontos halak elő- és közbülső agyának alaktana* (Die Morphologie des Vor- und Mittelgehirns der knochigen Fische, 1906, preisgekrönt).

Kellner, Stephan, Maler, geb. 1892 in Budapest, ist als Exlibris- und Karrikaturenzeichner bekannt.

Kelmenfy, Ladislaus, Novellist, geb. 1. Dez. 1815 in Nagyvárad, gest. 21. Apr. 1851 in Buda, trat als Schriftsteller in den 40-er Jahren mit Novellen in den Zeitungen *Élet képek, Nemzeti Ujság, Pesti Napló* und

verschiedenen Almanachs auf. Seine Novellen, die einen kernigen, gesunden Humor verrieten, erschienen auch in Buchform, eine derselben übertrug Adolf Dux unter dem Titel *Der Zerfallene* ins Deutsche. Ein gewisses Aufsehen erregte auch sein Roman *Ezer év előtt* (Vor tausend Jahren, 1850).

Kemechey, Eugen, Journalist, geb. 28. Dez. 1862 in Királyhelmecz, war Redakteur der polit. Zeitung *Eger és Vidéke* (Eger und Umgebung) und wurde später zum *Szegedi Hiradó* (Szegeder Nachrichten) berufen, von wo er als Parlamentsberichterstatter zum *Budapesti Hirlap* kam. Erschienene Novellensammlungen: *A szeminariumban* (Im Seminar), *Magyar gentry-történetek* (Ungar. Gentry-Geschichten), *Mara rózsái* (Die Rosen Mara's), *A kis király* (Der kleine König), *Magyar Mohikánok* (Ungar. Mohikaner), *A Föld* (Die Erde, Drama, in Gemeinschaft mit Desider Malonyai).

Kéméndy, Eugen, Maler, geb. 1860 in Szászváros, vollendete seine Kunststudien an der Münchener Malerakademie. Sowohl während seines mehrjährigen Münchener Aufenthaltes, als nach seiner Rückkehr nach Budapest wurde sein Atelier von den Amateuren stets geplündert und auf den Ausstellungen waren immer seine Gemälde zuerst verkauft. Mit der Beliebtheit seiner Werke hält nur die Bedächtigkeit seiner Produktionen gleichen Schritt. K. wählte seine Themen mit Vorliebe aus dem Leben des Raubrittertums, dem holländ. Volksleben und dem französ. Direktoire. Seine delikaten Miniaturen, wie auch seine lebensvollen Genrebilder verraten den feinfühligen und sorgfältigen Beobachter. Bekanntere Gemälde: *Das Zechgelage, Der eingebildete Kranke, Der ungeschickte Kourmacher, Der Dilettant, Zwei Tagediebe, Nach dem Maskenballe, Der Feigling, Häusliches Konzert, Auf der Heimkehr, Der Alchimist, In der Bibliothek, Beim Wucherer.* K. kehrte 1895 nach Budapest zurück und ist seither im Nationaltheater und an der königl. Oper als scenischer Oberinspektor tätig. Seit 1912 leitet er auch die Dekorationsmaler-Ateliers persönlich und in beiden Kunstinstituten werden sämmtliche Kostume, Dekorationen, Utensilien, Möbel und Lichteffekte nach seinen Plänen und unter seiner Leitung angefertigt. K. ist auch der Erfinder der drehbaren Bühne.

Kemény, Andreas, Baron, Dichter, geb. 28. Nov. 1845 in Kolozsvár, gest. 4. Okt. 1898 in Magyarbükkös. Sein erstes literar. Werk, eine poet. Erzählung, erschien 1868. Diesem folgten in rascher Reihenfolge Gedichte, Novellen, soziale und polit. Artikel und Dramen. Das Kolozsvárer Nationaltheater führte seine Tragödien: *Tenger fiai* (Die Söhne des Meeres), *Törvénytelen* (Ungesetzlich), *Nagy napokból* (Aus grossen Zeiten) auf. Seit 1875 hatte Baron K. im ungar. Abgeordnetenhause Sitz und Stimme,

MDK

Kéméndy Jenő festőművész

A "She" c. balett jelmezeit és az általában úgynevezett "Kiállitást" tervezte és rajzolta Kéméndy Jenő, az Operaház scenikai felügyelője.

K.I.: "She"

Vas.Ujs. 1898. 45.évf.107-108.1. Képekkel.

Mta

Rémény Jenő festőművész

A "Nke" c. bolett jelenezit és ua alkalmáan ügyre-
vezető "Kiállítási" tervezte és rajzolta Rémény
Jenő, az operaház scenikai felügyelője.

K.I.: "Nke"

Vas.Újs. 1898. 45.évf.107-108.l. képekkel.

KÉMÉNDY JENŐ

1860 ÁPR. 8 — 1925 JÚN. 25

A területek, amelyeken Kéméndy Jenőnek, a magyar festőgárda egyik legszeretetreméltóbb alakjának, munkássága folyt, szokatlanul különneműek. A kompozíciók egész sorát parányi méretekbe szorította s mint miniatűr-festőnek két világrészben, Európában és Amerikában akadt hű klientélája. Kompozícióinak másik sorozata éppen ellenkezője az elsőnek: óriási szuffiták, színpadi hátterek, amelyeket segédek egész serege festett képpé. Amazoknál pár szőrszálból hegyezett ecsetkék voltak a szerszámai; emezeknél csak meszelővel lehetett az óriási felületeket beborítani s kantákba kellett a festéket hordani. Pedig egyazon embernek piktori ötletei valósultak meg itt is, ott is, csakhogy az egyiket Kéméndy Jenő festőművész szignálta, a másikról pedig minden színházlátogató tudta, hogy Kéméndy Jenőnek, az állami színházak szcenikai főfelügyelőjének tervei.

Még másabb kiadásban is találkoztunk vele. Egyszer, 1887-ben, királylátogatás volt Déván. Valami egészen különös díszű diadalívekre volt szükség s a felvonulás és fogadtatás festői elrendezésére, hogy a nap emlékezetessé váljon. Az errevaló ember éppen akkor ott volt Déván, egy müncheni művésznövendék, aki történetesen otthon vakációzott: Kéméndy Jenő. Meg is oldotta a problémát úgy, hogy a Vasárnapi Ujság külön képeket is közölt s öreg dévaiak még ma is beszélnek róluk.

Ugyanez a fiatal festő egy szép napon átcsapott olyan területre, amely igazán semmi művészeti vonatkozást sem kínál: bicikli-alkatrész-feltalálóvá lett. Neki köszönhető a „darázsfészek-rendszer", amely lyukas gummiabroncsot jelentett, a ma használatos pneumatic ősét. Sőt létesült is egy gyár a „rendszer" gazdasági kiaknázására. Szóval Kéméndy odakünn idegenben, technikusnak is mutatkozott.

Hogyan hozható ez a sokféle érték közös nevezőre? Hogyan lehetett egyetlen ember ilyen sokféle?

A magyarázat az, hogy Kéméndy erdélyi ember volt, Szászváros szülötte, Székelyudvarhely és Déva neveltje. Megvolt benne az erdélyi ember találékonysága, leleményessége, kézimunka-bravúrja, technikai megoldásokra való készsége. Már otthon fúró-faragó ügyes gyerek volt. Az iskolai nehézségeket is játszva küzdötte le: eminenter tette le az érettségit Udvarhelyen. Ez után az eredmény után pályaválasztásra került a sor. De a pályaválasztás nem probléma olyasvalaki számára, aki érzi magában az ezermestert. Bármi lesz is a hivatalos minősítése és foglalkozása, úgyis sokfélét fog csinálni s nem kell aggódni: megél a jég hátán is.

A gyerekember Kéméndy akkor nem gondolt a művészi pályára, hanem ideáljául fogadta azt az embert, akit diáktapasztalatai alapján akkor a legügyesebb kezűnek ösmert, rajztanárát, Vigh Ferencet.

Felcsapott tehát rajztanárjelöltnek, 1878-ban. Így került Budapestre. S mindjárt az első évben oly ügyesnek vélelmezték hazahozott rajzait a Nopcsa bárók, hogy München felé ösztökélték. S valóban, 1879-ben már belekerül a neve a müncheni akadémia matrikulájába, ő maga előbb Benczúr, majd félév mulva Seitz osztályába s így dolgozott négy éven át a Nopcsák, utóbb Zselénszky Róbert gróf támogatásával. Nagyon kitűnt az osztályban s két ízben kapott akadémiai kitüntetést. A második díjnyertes mű egy kis kompozíció volt, a Tivornya, amely őt aztán bevezette a magyar művészeti életbe. Mert ezt a képet 1883-ban kiállította a budapesti Műcsarnokban, ahol megjelent az ő festőpályájának első maecenása is: Károlyi Tibor gróf.

Úgy a Tivornya, mint az utána következő képek bizonyos realisztikus törekvéseket mutatnak, a libretto erős hangsúlyozásával. Látni való volt rajtuk, hogy a fiatal festő elmélyedő gonddal keresi a dolgok valóságát, textúra-hűségét. Nem volt hajlandó teóriákat kergetni. Adva volt

Magyar Művészet
1925.

LIGETI ANTAL: BUDAPEST LÁTKÉPE A MÁTYÁSHEGYRŐL. 1884.

FERENCZY KÁROLY: ATLÉTÁK.

Nopcsák mecénás

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L .K.: Kémendy Jenő

Kőfaragó XIX sz. e. f.
Berger, Besztercebányán
Dunaiszky Lőrinc első mestere

Századok 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészek

Hübner gyáros. mügyüjtő.

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő.

Szüz Mária

XIX.sz.Hofrichter József oltárképe

Religió 1896.II.fv.15.

Vegyesek

Károlyi Tibor gróf mecénás

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Réménd y Jenő.

Donáth Gyula szobrász 1850-1909 Ybl

Budapesti Hirlap, 1882, IX. 23.

267, sz. 3. o. /Sz. és M./

Kiállitás. Ernst-Aukció. 1920. K éméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő.

PÁDUAI SZENT ANTAL XIX szd.
Zubriczky Lóránd fetménye.

Religio 1899.II.fv. 14.sz.
vegyesek, 112 old.

Táblakép.Dilletáns.Kéméndy

Magyar Müvészet 1925.222-224.o.
L.K.:Kéméndy Jenő

Simor János hg.primás
XIX.sz. Stróbl Alajos szobra

Religió 1894.II.fv.11.sz.

Vegyesek 88.sz.

Táblakép. Dagály. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő

SZŰZ MÁRIA

XIX szd. Kiss György szobra,
/Áttributum: magyar ruha, fején
magyar korona, karján a kisded
Jézus./

Religio 1904. II. fv. 37. sz.
Vegyesek 296 old.

Táblakép. Az uzsorásnál. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K. Kéméndy Jenő.

SZŰZ MÁRIA XIX szd. Tury Gyula freskója.

Religio 1899.II.fv. 26.sz.
Egyh. tud. 205,206 old.

Táblakép. Az alcimista. Kéméndy.

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő.

KERESZTELŐ SZENT JÁNOS

XIX.szd. Estergom, plébánia templom üvegfestmenye.

Religio 1899.II.fv.12.sz.
Egyh. tud. 93,94 old.

Táblakép. Boszorkányszombat. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő.

LOURDESI SZÜZ MÁRIA

Ujlaki plébánia templom oltár szobra.

Religio 1902 II.fv. 10 sz
Egyh. tud. 78 old.

Táblakép. Álarcosbál után. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K. Kéméndy Jenő

Szent István király,
XIX.sz. Lotz Károly freskója

Religió 1895.I.fv.51.sz.

Vegyesek 448.o.

Táblakép. Hazafelé. Kémendy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K. Kémendy Jenő

Krisztus, XIX.sz. Lotz Károly freskója

Religió 1895.I.fv.51.sz.

Vegyesek 448.o.

Táblakép.Házi hangverseny.Kémendy

Magyar Müvészet 1925.222-224.o.
L.K.:Kémendy Jenő.

Árpád vezér

XIX.sz. Zala György szobra

Religió 1896.II.fv.5.sz.

Vegyesek 44.o.

Táblakép. Ködben. Kémédy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kémédy Jenő.

Gábor arkangyal
XIX.sz. Zala György szobra

Religió 1896.II.fv.5.sz.

Vegyesek 44.o.

Táblakép. A könyvtárban. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő

SZENT ÁGOSTON

XIX.szd. esztergomi plébánia templom üvegfestménye/áttributum: fején mitra, maga elé tartott könyvbe ir./

Religio 1899.II.fv.12.sz.
Egyh.tud. 93,94 old.

Táblakép. Két naplopó. Kéméndy

Magyar Müvészet é925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő.

Szaniszló Ferenc, nagyváradi püspök
XIX.sz. Tóth István szobra

Religió 1896.I.fv.18.sz.

Vegyesek 150.o.

Táblakép. Képzelt beteg. Kéméndy.

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K. Kéméndy Jenő

Duna /női alak/

Dunaiszky Lőrinc pesti kapudiszitményén
/relief/

Századok 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Táblakép. Mama!. Kémendy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kémendy Jenő

SZENT LÁSZLÓ király

XIX szd. Csukás Zoltán szobra.

Religio 1902 II.fv. 29 sz.

Vegyesek 232 old.

Táblakép. Vidám viszontlátás. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K. Kéméndy Jenő.

Szent Ferencz

XIX.sz. Lotz Károly freskója

Religió 1895.I.fv.51.sz.

Vegyesek 448.o.

Táblakép. Tivornya; 1883. Kéméndy

Magyar Művészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő

XXXXXXX Rézmetsző, XIX sz. e. f.

Karacs Ferenc /1771-1838/

Századok 1874 82-104 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

Táblakép. Ügyetlen szeptevő. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő

Szüz Mária,
XIX.sz.Kratzmann Ede üvegfestménye

Religió 1893.I.fv.49.sz.

Vegyesek: 400. o.

Táblakép. Vén gavallér. Kéméndy

Magyar Művészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő.

Szent Imre király,
XIX.sz.Kratzmann Ede üvegfestménye

Religió 1893.I.fv.49.sz.

Vegyesek: 400.o.

Táblakép. Szeszélyes nők. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő

Muderlak/Mátrai/Lajos Ybl

szobrász 1850-1906

Budapesti Hírlap, 1892.IX.28

267.sz.3.o./Szász M.6

Táblakép. Szomorubucsu. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K. Kéméndy Jenő.

Szüz Mária , XIX.sz. Lotz Károly freskója

Religió 1895.I.fv.51.sz.

Vegyesek 448.o.

Kéménday Jenő festő Pbl

Budapesti Hirlap. 1881. XI. 9

146. n. 3. o. (Hj. és th)

Kémendy Jenő festő (1860–1925), Kiállitási nagy érem, orsz. Kiáll.

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. aug. 3. 4 o.

Rózli az orsz. Kiállitás Rippőmüveszeti zsürije által....

Kéméndy Jenő festő

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő

Zrinyi Miklós a költő
arcképe
Frey Ferenc metszete /1853/

Századok 1874.26-44 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészeti

Kéméndy Jenő festő (1860–1925.)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 2. 6.

Both Menyhért: A szalon

Ybl.

Kéméndy Jenő festő /1860-1925/

a müncheni Képzőmüv.Akadémián ezüst-érmet nyert. /1882/

Budapesti Hirlap 1882.VIII.7.
216.sz. 3.o. /Sz.és M./

Reménkey Jenő festő

Szabad Művészet. 1950. IV. 1-2 sz
50-54

Dénes Tibor: Szinguadhép és realizmus

Kéméndi Jenő festő

Pesti Hirlap, 1882.nov.28.3.
A mücsarnokból

Kémendy Jenő festő

Budapesti Szemle CCV. 1927. 440-449. o. Gál Ervin: Képzőművészet

Rémendy Genö festö

Pesti Hirlap. 1883. okt. 10.

Prém József: Az őszi mű-kiállítás

Kémendy Jenő festő

Pesti Hirlap. 1883. dec. 21. 10

Művészeti ösztöndíjak

Reinéndy Jenő festő

Pesti Hirlap. 1883. dec. 21. 10

A Műcsarnokból

Kéméndy Jenő, festő

161

Budapesti Hirlap 1882. X. 21.

290. n. 1. o. Berényi László: A mütár-

lat (tárca)

Reménchy Jenő festő

Budapesti Hilap. 1882. aug. 7.3.

a münchenei Képzőművészeti aka-
démián....

Reménchy Jenő Festő

Pesti Hirlap. 1881. máj. 10.

Az új tanarszi tárlat

Kémendy Jenő festő

Pesti Hilap. 1881. nov. 9.5.

Öszlöndéjak magyar művészek

részére

Kéméndy Jenő festő

Pesti Hirlap, 1882. nov. 13. 3.
Müvészeti ösztöndijak

Kéméndy Jenő festő

Pesti Hirlap,1882.okt.22.9.
Porzsolt Kálmán: A miicsarnok
őszi kiállitása

Réméndy Jenő festő

Pesti Hirlap. 1884. aug. 28. 11

Haynald bibonak Munkácsy által...

Kémény Jenő festő

Pesti Hirlap. 1886. okt. 2. 6

Bath Memphát: A szalon (I.)

Százváros. Kéméndy Jenő

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő

SZENT ISTVÁN király

XIX.szd. Holló Barnabás-Balázs István szobra.

Religio 1898.II.fv. 9.sz. vegyesek 71.old.

Székelyudvarhely. Kéméndy Jenő

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő.

Loyolay Szent Ignác

Tihanyi apátságban őrzött halotti maszkja,

Religio 1898.II.fv. 38.sz.
vegyesek 304.old.

A merika. Kémendy Jenő

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kémendy Jenő.

Épitész XIX sz.e.f

Haag András

A mátraverebélyi góth templomot ujraboltoztatja /1807/

Századok 1874. ~~26-44 o.~~ 84-102 o
Haky Iván: Magyarország képzőművészeti

Déva. Kéméndy Jenő.

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő

Szobrász XIX sz. e. f.

Faragó József

Armenia c. müvéről /1840/

Századok 1874. 26-44 o.
Nagy Iván: Magyarországi képzőművészet

KNOPP IMRE: KNOPP E. MARY ARCKÉPE.

BURGHARDT JÓZSEF: FLEISCHER ANTAL ARCKÉPE.

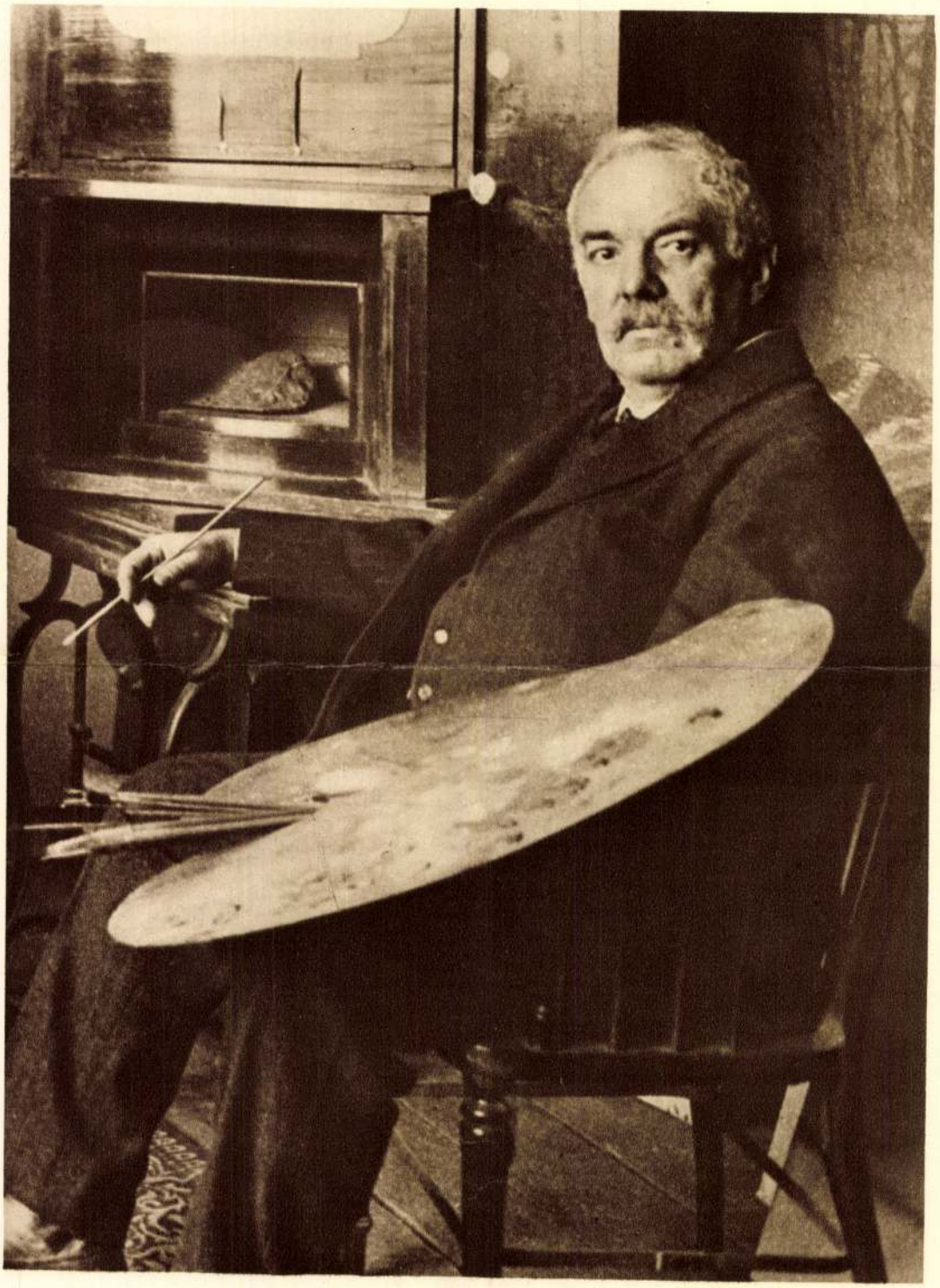

KÉMÉNDY JENŐ.

Eva Pmt. 1928.

Ezt követi még ugyanabban az évben a «Képzelt beteg», amely méreteiben messze felülmúlja miniatűrjeit, de technikai kivitelében mégis azokhoz tartozik. Ez a műve a nagy magyar Maecenas, gróf Zichy Nepomuk Jánosban talál vevőre. Két ízben magyar tárgyú művekkel is próbálkozik, amelyek azonban nem hozzák meg a várt művészi sikert: «Hazatérés» (1886) és «Zöldséges kofánál» (1889) című művei nem számítanak sikerültebb alkotásai közzé.

Rövid párisi tanulmányútja 1887-ben döntő befolyással volt további munkásságára, mert ez alkalommal ismerte meg, közvetlen benyomások után azt a korszakot, amelyért eddig is legjobban lelkesedett: az empire-t. Szemtől-szembe láthatta magával az eredeti Meissonier-ket, Mierist, amelyek követendő irányt jelöltek ki számára további pályafutásán. Visszatér Münchenbe és pár hónap mulva nagy csoportosulás árulja el újabb sikerét «Egy kis vihar» című művével, amely a müncheni Kunstverein-ban az első napon vevőre talál — egy várva-várt angol műkereskedő személyében, aki ettől kezdve hűséges barátjává lesz, aki minden képére opciót szerez és akinek módfelett imponál, hogy a művész soha semmiféle előleget elfogadni nem akar.

Ez az esemény sorsdöntő volt a művész életében és következményeivel rendkívüli módon sarkalta további munkálkodását. További művei a «Két naplopó» (1889), a «Szerzetes bajban» (1890), «Après vous Monsieur!» (1890), «Őszinte vallomás» nedves állapotban indulnak Angolországba, a türelmetlenül váró vevők gyüjteményébe. «Garden party» (1891), «Légyott»

KÉMÉNDY JENŐ: EGY KIS VIHAR.
(Photographische Union, München.)

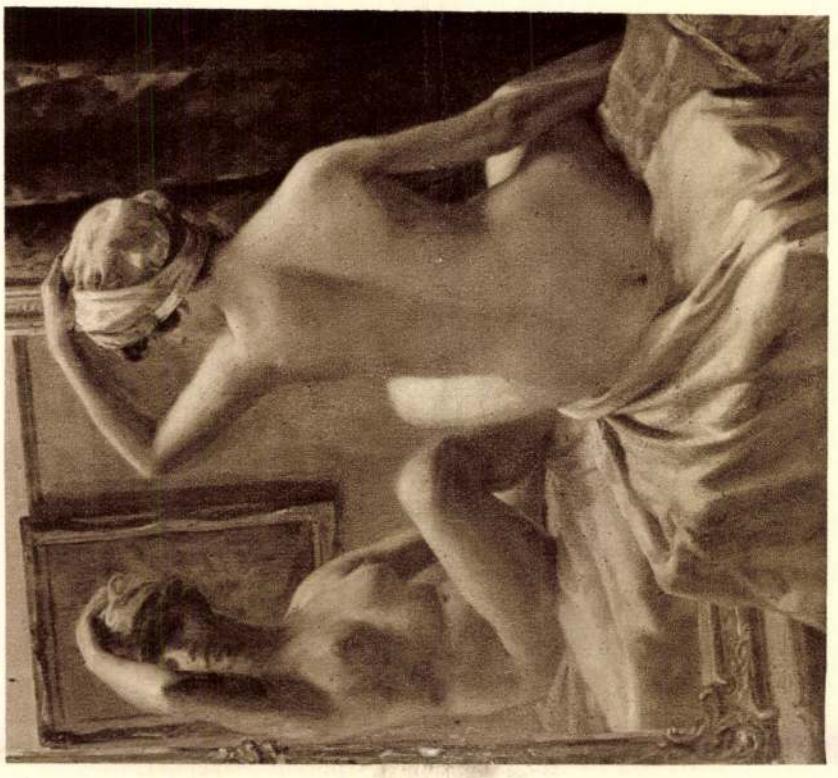

KÖVÉR GYULA: TÜKÖR ELŐTT.

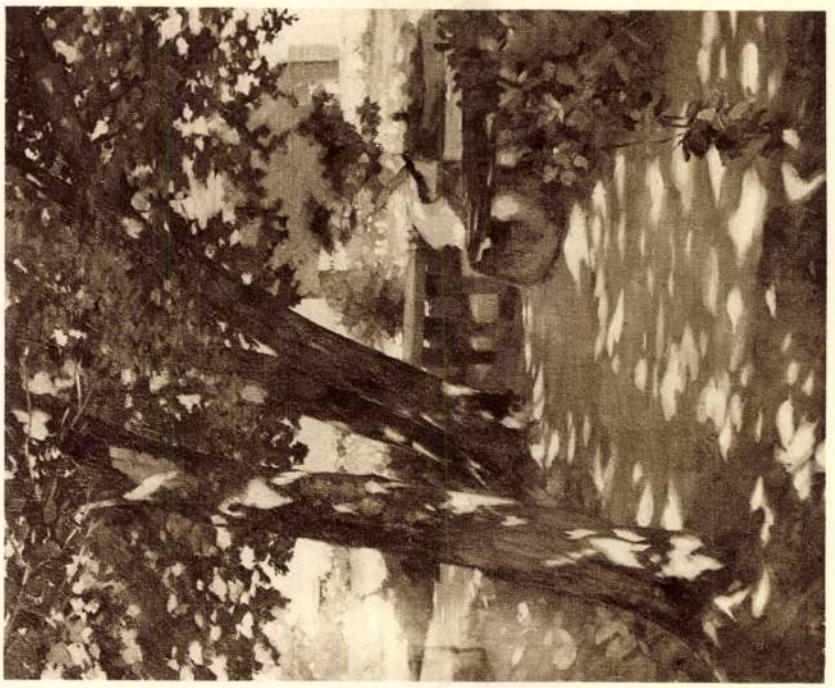

ROMEK ÁRPÁD: KERTBEN.

199–202. l.
Nem idetartozó képek reprod. i.

FRIED PÁL: ULED NAIL TÁNCOSNŐ.

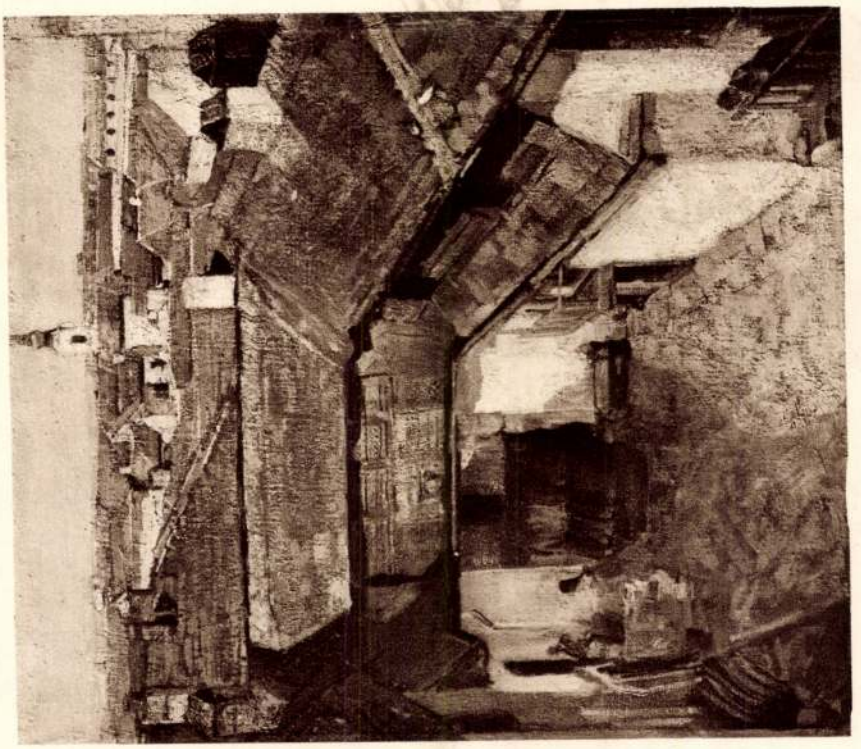

BURGHARDT REZSŐ: TABÁNI UDVAR.

MÁRTON FERENC: «ZAKI»

(1891), a «Vigasztaló» (1892) azonban már Amerikába kerül, míg a «Gyáva» (1894) c. művét egy német milliomos Hamburgban fogja le.

Az amerikai dollárok viszik el «Alchimista» (1895) és «Faust» (1895) műveit is és a szerény igényű, takarékos művész irigyelt vagyonos emberré lesz. A sors könyvében azonban meg van írva, hogy minden embernek el kell követnie egy botlást és ez a fátum Kéméndyn is beteljesedett. Az öt nyelven tökéletesen beszélő művészt a Mindenható sokoldalú tehetséggel is megáldotta és már Déván, a csendes szülői házban elárulta ezermester voltát. A közlekedés rohamos fejlődésében megjelent egy új világhódító találmány: a kerékpár, amely gyermekéveiben kemény gummiabroncson futott. Kéméndy egy rugalmas, könnyű gummipótlóanyagot talált fel akkor, amidőn az angol Dunlop már gyártani kezdte a — pneumatikot. A találmány elkésett és a művész, aki több mint két éven át cserbenhagyta a művészet múzsáját, találmányán minden vagyonát elvesztette. A müncheni művészkolónia általános nemzeti gyászt rendelt el, mert minden bizalma a «magyar patent»-ben összpontosult.

1895-ben a budapesti magy. kir. Operaház és Nemzeti Színház intendánsi székébe egy vérbeli magyar főúr, *báró Nopcsa Elek* ült be. Egy tapasztalt, nagyműveltségű művészlélek, aki gyermekkora óta igaz barátsággal viseltetett a már hírneves művész iránt és aki ismerte Kéméndy sokoldalú zsenialitását.

Kedves hangú levélben hívta meg 1898-ban Kéméndyt az Operaház és Nemzeti Színház tagjai sorába, mint scenikai főfelügyelőt, «akit — mint levelében írja — nem fenyegethet többé az a veszély, hogy vagyonát a balerinákra elverhesse!»

A művésznek határoznia kellett és elfogadta a meghívást. Itt kezdte újra pályafutását, hasonló szorgalommal és kitartással, belevivén tudását,

tapasztalatait és zsenialitását egy új művészeti ágba, amelyen egy új korszakot teremtett.

A magyar színpadokon ebben az időben szabászati anarchia uralkodott, amely a történeti kosztümöket az álarcosbáli színvonalig süllyesztette le. Itt tehát radikális műtétre volt szükség, az operáció pedig fájdalommal jár. Az átalakulás könnyebben ment végbe, mint ahogy a művész hitte, mert a legfelsőbb fellebbezési fórum, az intendáns rendületlenül bízott a vaskezű reformátorban. Egynéhány primadonnát a színházi orvosnak, Irsay Artúrnak kellett ájulásából magához téríteni, amikor az ősi öntervezte kosztűmöket leszedték róla, ez azonban nagyobb gondot nem okozott, mert Kéméndy doktor-pajtásának már előre jelezte, hol fog bekövetkezni egy katasztrófa, mi több, sztrájk esetére kéznél volt a szerep tartalékos primadonnája is!

Ez a nagy munka hosszú időt igényelt és sok pénzbe is került, de meg is hozta a maga gyümölcsét. Átalakult a színpadon a katonai szabászati szabályokon épített «Bánk-bán» és «Hunyadi László». Művészi, korhű megoldásában megjelent az új «Aida», a «Zsidónő», «Lakmé», «Sába királynője». Újjá születtek: «A bohémek», «André Chenier», «Tosca», «Manon Lescaut».

PÁDLY ALADÁR: SZADAI VÖLGY.

CZENCZ JÁNOS: FATIME

UDVARY PÁL: A FONTAINEBLEAU-I ERDŐBEN.

Mindezek az Operaházban. Mert a Nemzeti Színház színpadán kevesebb volt a korhű kosztümöket igénylő klasszikus darab és itt az újításnak sokkal harcedzettebb ellenzői akadtak, akiket ravasz furfanggal kellett előbb legyőzni. A korhű viseletek ismerete egy egész tudomány, amely hosszú életre kiható tanulmányokat igényel és főleg művészi érzéket.

A stílszerű kiállítás egyik fő tényezőjévé lett a darabok sikerének. Reinhard maga mondja, hogy a jó scenírozás némítja a kritikát és félsikert jelent. Amint kezdtek megnyílni Kéméndy előtt a színpad rejtélyes titkai, mindinkább arra a meggyőződésre kezdett jutni, hogy a színjátékok korszerű jelmezeihez át kell alakítania annak keretét is: az egész színpadot. Mindinkább feltűntek előtte azok a hibák, amelyek rontják egy művészi összhatás illúzióit és belefogott egy újabb, nehezebb vállalkozásba, a színpadi scéna gyökeres átalakításába, ahol sok évtizedes tradíció elavult hagyományait kellett előbb legyőznie. Ennek keresztülvitelénél a természetes látszat hatásaihoz igyekezett alkalmazkodni, ragaszkodni. A padlásszoba leszállt eredetije méreteihez, egy királyi palota vagy templom belseje pedig megnőtt úgy méreteiben, mint perspektívájában, hogy méltó lehessen ahhoz, amit jelképeznie kellett. A szabad ég alatti jelenetek elrendezésénél

eltüntette a felső égboltot ábrázoló lepedőszárítókat és a háttérfüggönyök helyett kinyitotta a színpad perspektíváját, melynek közép és hátterében helyezkedtek el — a természet igazságaihoz híven — a motívumok egyes rétegei, fák, házak stb. és ezek mögött egy síma, félkörű nagy falfelületen tündökölt az égbolt, amelynek ragyogó kék boltozatán, a villamos világítási technika segedelmével, négy különböző színű lámpasor fokozatos felgyujtásával olyan hangulatokat tudott teremteni, amilyet akart. A természet igazságaihoz való ragaszkodás tehát itt is helyes, követendő példának bizonyult.

Az átalakult színpadnak megmaradt azonban még egy megoldandó régi hibája: a hosszú felvonásközök, amelyek csak a buffetnek és a magy. kir. dohányjövedéknek hoztak némi hasznot. Ez egy újabb feladat volt a találékony Kéméndy számára, amely univerzális színpadának megszerkesztésére buzdította.

Erre kétféle megoldása is volt. Az egyik szerint a nézőtérről látható színpadi scénán kívül jobbra és balra síneken mozgatható, két ugyanolyan nagyságú színpad helyezkedett el, amelyen a folyamatban lévő felvonás alatt, a két következő felvonás scénáját lehetett előkészíteni és szükséges pillanatban a játék színhelyére géppel áttolni. Ez nagy időnyereséget jelentett, de a színházak színpadméreteinek teljes átépítését követelte. Ennek módosított második megoldása volt a forgószínpad, amelyen az egymást követő felvonások scénái egy nagy átmérőjű körszínpadon helyezkedtek el, amely négy részre oszlott és amely részek szükség szerint fordíttattak át a játék színterére. Ezt a megoldást a Népszínház épületében játszó Vígopera egyidőben be is mutatta. A megoldás ilyen módjának nyilvánosságra való hozatala után az utódok úgy az előbbi, mint az utóbbi rendszert technikai tökéllyel meg is oldották, de a gondolat eredete Kéméndy nevéhez fűződik.

Nagy színpadtechnikai ismerete és zseniális találékonysága úgyszólván minden darabban érvényesült. A «Rajna kincse», «Walkürök» és főleg «Istenek alkonya» és «Siegfried» nagyhatású technikai műveinek megoldásai mind nevét dícsérik. Mi több a «She» ballet és a «Bűvös bábu» az ő tudásán épült fel és Kéméndyt vallja szerzőjének is, kivel hűséges barátja, *Máder Raul*, az Opera nagyérdemű igazgatója, mint zeneszerző, mindenkor szívesen társult. E téren való eredményes működései már a magyar zene és színművészet történetének lapjaira tartoznak.

Halálával egy ritka művészi egyéniség pályafutása nyert befejezést, aki a képzőművészetek terén aratott művészi diadalai után a színpadi művészetek történetében is megörökítette nevét. Egy rendkívüli művészi lélek volt, aki megtalálta a maga rendeltetési helyét. Munkássága ma még felbecsülhetlen értéket jelent a nemzet számára.

München, 1928. április.

Kéméndy Jenő, festő

Müvészet, III., 19o4. 14o-141.

Müvészeti irodalom.

Kémenchy Jenő festő

Prot. rzeźbe

1926. 655-59

Kéméndy Jenő festő

Magyar Művészet, 1926

539. o.
kiállítások.

Kiémendy Jenő

Lestő

8 órai hajó

1925 máj 31. 4 l.

München Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L .K. Kéméndy Jenő

Boehm József szobrász Ybl

1834-1890

Budapesti Hirlap ,1882,IX,25.

264.sz.3.o./Sz.és M./

M.D.K.

Kéméndy Jenő

és Iványfi tervezték a Nemzeti Szinházban bemutatott "Ahogy tetszik" c. Shakespeare-premier szinpadképeit és jelmezeit.

Szinház és Divat, Bp. 1918. jan. 13. III. évf. 2. sz. 6-8. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Papp Zoltán: "Szeptember"c. lyrai elbeszélést illusztrálta.

"Fuit" cimmel fejrajz és u.i. verses elbeszélés, melyhez négy rajzot készitett illusztrációként.

Magyar Salon, Bp. 1896. okt. 26. kötet 66-72 és 74-82. lap.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Teleki Sándor: "Sirdomb" c. verséhez készitett illusztrációt.

Thanatos: "Három halott" cimmel közölt megemlékezést illusztrálta.

Magyar Salon, Bp. 1897.
27. kötet. 767. és 835-842. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

gróf Bánffy Miklós: "Az erősebb" c. darabjához tervezett diszleteiről ir a "Séta a szinházak körül" c. rovat igen nagy elismeréssel.

Szinház és Divat, Bp. 1918. márc. 31. III. évf 13. sz. 95. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

A "Mátyás és Beatrix" c. Pekár-darab diszleteit és jelmezeit tervezte.
A "Szinházi hét" c. rovat keretében a lap bemutatja az I., II. és a III. felvonás diszleteit, valamint a szereplőkön a kosztümöket.

Szinház, Bp. 1904. márc. 20-27. II. évf. 12. sz. 192-193. lap

Kéméndy Jenő MDK

festő

Nádi Pál: Szinpadmüvészet és iparmüvészet.
Magyar Iparmüvészet 1925. 101-103.o.

Kéméndi Jenő, festő, -díszlet- jelmeztervező

A Budapesti Művészeti Iletek műsorsorozatának rendezvényeként „Szcenográfia '80" ímmel kiállítás nyílt a Várban. Hazánkban e művészeti ág az utolsó másfél évtizedben vált nagykorúvá. A főiskolai oktatás lehetővé tette, hogy Oláh Gusztáv, Kéméndi Jenő, Fülöp Zoltán, Varga Mátyás, Nagyajtay Teréz – a szimpadi tervezőművészet nagyjai – nyomdokaiba lépjenek a fiatalok.

Köhidi Erika: Szcenográfia '80

Pesti Műsor, 1980. okt. 15. 64-65.-old-on.

M.D.K.

Kéméndy Jenő diszlet és jelmeztervező

"Szinházi kosztümök" cimmel ir a müvész az egyes előadásokhoz tervezett és elkészitett kosztümökről.

Szinház, Bp. 19o4. május 22. II. évf. 21.sz. 346-347. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

"Rendezés és kosztümrészletek a "Sámson és Delila" operából" cimmel ir a lap a müvész által tervezett kosztümökről és diszletekről igen komoly elismeréssel.

Szinház és Élet. Bp. 1904. okt. 23. II. évf. 43. sz. 237. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

"A Cyrano de Bergerac jelmezei" cimmel, "Látogatás Kéméndy Jenőnél" alcimmel ir a darabban szereplő kosztümökről és diszletekről, amelyeket a müvész tervezett.
A lap bemutatja a darab első felvonásának szinpadképét.

Szinház és Élet. Bp. 19o4. okt. 2. II. évf. 4o. sz. 191-192-193. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Szcenikai főfelügyelő. "Elsőrangu festő, kiváló szcenikus, zseniális kosztümtervező, szobrász" - az előadásokhoz gépeket konstruál az Opera részére, s mint a lap irja, rendkivül sokoldalu müvész.

Vári Rezső: "Gyorsfelvételek az Operából" c. Szinház és Élet, Bp. 1907. dec. 21. 51. sz. V. évf. 8. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Vári Rezső: "A sülyesztőtől a zsinórpadlásig" cimmel ir Kéméndy müvészetéről, amellyel az Opera berendezését, szinpadképeit, kosztümjeit tervezi, igy többek között a "Walkür" és a "Sába királynője" jelmezeit és diszleteit is. Ezekhez külön vetitőgépet alkalmazott, s az igy bemutatott jelenetről a riporter Holbein ecsetére kivánkozó képet fest.

Szinház és Élet. Bp. 1904. nov. 27. II. évf. 48. sz. 312-313-314. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Tamásy szcenikai segédfelügyelő Kéméndy mester vezetésével dolgozik a "Rajna kincse" c. előadás diszletein és kosztümtervein. Vári Rezső: "A sülyesztőtől a zsinórpadlásig" c. előző számban kezdődő cikk folyt.-ban ir az "Aida", a "Tell Vilmos" és más előadások diszleteinek, valamint jelmezeinek terveiről, melyeket a müvészek készitenek.

Szinház és Elet. Bp. 1904. dec. 4.II. évf. 49. sz. 328-329-330-331. lapok

M.D.K.

Kéméndy

"A szinházi hét eseményei" cimmel a lap kiemeli az "Alár" c. dalmü kiállitását, mint Kéméndy mester müvét, aki a szinpadképeket és a kosztümöket tervezte.

Szinház és Élet, Bp. 1905. jan. 8. III. évf. 2. sz. 42-43. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Az Opera szcenikai főfelügyelője.
K.A.: "A modern szinpad" c. beszámoló keretében a lap bemutatja a müvész terveit:
A "Berlichingeni Götz" c. operából Krammer Teréz kosztümjét és a "Regényesek" c. előadásból Pethes Imre jelmezét.
Két repr.

Szinház és Élet, Bp. 1905. jan. 8. III. évf. 2. sz. 22-24. lap

M.D.K.

Kéméndy

"A szinházi hét eseményei" c. rovat adja hirül, hogy a Nemzeti Szinházban bemutatott előadás -"Zéta" c. Gárdonyi-dráma- diszleteit és kosztümjeit tervezte a müvész.

Szinház és Élet, Bp. 1905 febr. 26. III. évf. 9. sz. 139. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

A "Szinházépités reformjai" cimmel hozza a müvész beszámolóját a lap.

Szinház és Élet. Bp. 1905. márc. 19. III. évf. 12. sz. 182-183. lap

M.D.K.

Kémén dy

Két rajza: Anthes György és Lichtenberg Kornélról, "Morzsák a Muskátli-asztalról" c. tréfás közlemény illusztrálására a "Muskátli-asztal" tagjairól.

Szinház és Élet, Bp. 1905. nov. 26. III. évf. 33. sz. 419-421. lap

M.D.K.

Kéméndy

Kornay Rikárd-ról készült rajzát bemutatja a lap.

Szinház, és Elet, Bp. 19o6. jan. 14.IV. évf. 3. sz. 38. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Molnár László: "Jelmeztan" c. müvének egy részletét hozza a lap "A jelmezről" cimmel. Itt emliti meg a Nemzeti Szinház és az Opera diszlet és jelmeztervezőjét, Kéméndy Jenőt igen komoly elismeréssel.

Szinház és Élet, Bp. 1906. febr. 4. IV. évf. 6. sz. 86-87. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

"A Psyche szcenikája" cimmel ir a darabról és bemutatja "Grácia kosztümtervezeté"-t. Részletesen beszámol a diszlet és a kosztüm tervekről.

Szinház és Élet, Bp. 1906. dec. 22. IV. évf. 15. sz. 288.-289. lap

Kémendy Jenő

festő

Nopcsa László és

Zselénszky Róbert gróf

támogatta pályája

elején

Lykakőrös

50 ·-l.

56	121	[illegible]/910	Volsop ferenc[illegible] kar
57	XI/30	94608/910	Bodrogszentesi sempl

Kéméndy Jenő,

Kémendi 21. 4049

Az Est. 1925. jun. 27.

(K. halála.)

† Bpest. 1925 jun. 25.

65. évében. 30 évig

állt az állami szin-

házak szolgálatában

a ..... zakosztály

elnöke.

Kémendy Jenő

U. 4050.

Magyarság. 1925. jun. 27. (K. halála.)

A nekrolog hosszan foglalkozik szinpadtechnikai találmányaival. Ha másutt nincs meg, innen veendő.
A Szépm. Muzeum adattárában van a cikk mint az én ajándékom

messze vannak attól, hogy szerelmükben boldogok legyenek! . . .

Kéméndy Jenő

Perállag III.

1456. l.

combinatióikból keletkezett diszitményi motivum
sabb görög, római és renaissance, valamint a kivá
síkdiszitményeket foglalják magukban.

A második rész az emberi fej körrajza.

Az emberi alakot a fej tetőzi be, mely nemcs
határozott arányt szolgáltat, hanem rajta vannak e
a szem, orr, fül és száj, körülvéve a mimikus izm
individualitásának képét adják.

Azért a figuralis rajz tanitását az egész alal

Az emberi koponya, a csontváz és az eg
inkább szakiskolába való. De mégis a fej rajzo
koponya, illetőleg csontállvány, továbbá az izomf
rajza mint nézleti eszközök szerepeljenek a tanitá

A második rész első füzete az emberi főt
en face és en profil) foglalja magában, egyes tud
tekintettel egymás közti arányaikra, a kort és nen

A második füzet két antik görög arányokat
továbbá a főt fel- és letekintő, azután en face és
sőbb nemzeti physiognomiáját egy orosz és spany

A diszitményi és fejmintákat rövid műtört
vonatkozó magyarázatok kisérik.

A mű befejeztével majd felsorolom azo
forrásul szolgáltak.

A megjelent füz

I. rész: **Diszitményi alaktan.** Geometriai diszi
szöveggel.

I. füzet: 1—24 ábra szabadkézrajzolás. **Geomet**
II. füzet: 1—24 ábra szabadkézrajzolás. **Geomet**
III. füzet: 1—24 ábra. **Stilizált levelek és vir**
IV. füzet: 1—24 ábra. **Görög, arabs-mór és r**
színbeli összhang. Négy színnyomatu ábrá

II. rész: **Fejek.** Az egyes rajzminták mellé nyor

I. füzet ára -- --- --- --- --- ---
II. füzet ára --- --- --- --- --- ---

Kemendy Jenő

fertőről
bő adatokat
kapott tőlem
szakdolgozatához
1951 máj 10-én
Vajna Éva
egyetemi hallgató
(Zádor Annalis
Vayer Lajos
tennistványa

A magyar királyi vallásés

31437 szám
1903

A gy

legujabb névtárát hiv

lékek ormágos-bíro

Budapest, 1903

A minister

Kálóczy

ortály t

Kémendy Jenő
részt vett az alabbi kiállítás.
Aída misztikusan
monumentalis templo-
mának díszlete.

Ybl Ervin: Az Iparmű-
vészeti Társulat tavaszi
kiállítása.
Budap. Hirlap
Datum levagva
1924 v. 1925

A Társulat 40 éves
jub. kiállítása volt

Budapest 905. VIII. 7

Igen tisztelt Titkár Úr!

Azon kérészel van szerencsém terhelni, hogy szíveskedjék natolt nyugtát lebélyegezni és Lux Kálmán épitésvezető Úrnak Kolozsvár

Kémeúdy Jenő

Szabad Művészet

1950. 52. l.
53. l.

Kéméndy Jenő

Lyka München

13, 17 - 19, 56,

61 l.

Előszó.

»*Magyarország a képzőművészetben*« c. kiállítássorozatunk, melyet az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatallal karöltve és a Hivatal szíves támogatásával rendezünk, három kiállításból áll: magyar tájak, magyar városok, magyar nép. A kiállítássorozattal az a célunk, hogy a magyar művészek alkotásain keresztül, tehát a magyar kultúra hordozóinak szemével mutassuk be nemzeti életünk három annyira fontos alkotó elemét: a magyar föl-

~~Bünffy Miklós~~

97. l.

Kémendy Jenő

91. l.

Sándor Béla

91. l.

Sváb Gyula

98. l. - 101. l.

tovább

Kertész K. Róbert

IV. Károly ~~apostoli~~ ~~magyar király~~ koroná-
zásának művészi és mű-
szaki munkái Bp.
1917. 97 l. —

ágodat a vonatkozó rendelvény csa-
árás végett értesitem.
óságod kiváló tiszteletem nyilvá-

nuár 15.

r rendeletéből:

Dr Majovszky P.L.
osztálytanácsos.

G Y U L A v.b.t.t.urnak,
Bizottsága elnökének.

Budapest.

Kémendy Jenő

1.

Magyar Iparművészet

1925. 131. l.

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
M. KIR. MINISTER

86.690-1912. sz.

A Műemlékek Orsz. Bizottságának folyó évi 401 szám alatt kelt felterjesztését, tudomásra és további megfelelő eljárás végett kiadom.

Budapest, 1912. szeptember 5-én.

A miniszter rendeletéből:

[illegible] osztálytanácsos.

lizmus volt az, mely ezeket az aránybeli hazugságokat szentesítette. Az arányok helyességét viszont az új, stilizáló, a szem élményeit védelmező művészi színpad harcosai követelik. Már ebből is következtethető, hogy az arányok dolga a valószerüségnél lényegesebb művészi momentumokkal is kapcsolódik.

A leglényegesebbekkel. Nemcsak az építészet és a zene, hanem alapjában véve a többi művészet, a szobrászat és a költészet is: a proporciók művészete. A művészi hatás tulajdonképpen szimmetrikus érzések eredője; valami magasabbrendű harmónia-érzés: ez legfőbb tartalma (a tudatosan alkalmazott diszharmónia és asszimetria művészi hatása is csak ezt igazolja). A színpadon, melynek legdöntőbb hatása képzőművészeti hatás, az arányok szerepe elsőrendüen fontos. A dekoráció főként aránybeli, építészeti hatásokkal segítheti, hangsúlyozhatja a dráma akcióját. Az ember eltörpítésével hangsúlyozhatja a lét problémáinak ürében támolygó Hamlet tragédiáját... stb. Nagy megértés rejlik a Gordon Craig díszleteinek majdnem kizárólag architektónikus elemeiben. A nagyvonalú, nyugodt, leszűrődött architektura a legszerencsésebben tagolja, oldja fel a színpadot, a legszerencsésebben oldja meg a színpad tér-problémáját és kitünő hátterül szolgál az emberi mozgásnak.

A színpad új iránya a visszaegyszerüsödés felé mutat. Már vannak is pompás, új dekorációmegoldások; szellemességükön, finom hatásukon a kevésbbé romlott szemnek nem lehet eléggé csodálkoznia. Az egyszerüséggel, a kevéssel, oly sokat lehet kifejezni, megéreztetni. A fantázia oly hálás azért a kiegészítő munkáért, amelyet rábízunk... Az impresszionizmus tudatos levegőfestése ma már könnyű készséggel tud színpadra sűríteni egy-egy kor- vagy hangulatszuggesztiót. Sűríteni, készen adni: azt, amit magában a reális, a nem a színpadon ábrázolt miliőben csak esetleg, ezer körülménytől függő diszpozicióval, tudnék a magam fantáziájával megtalálni. A pikturából mindjobban kiveső hangulat-elemeknek, az impresszionizmusnak végtelen perspektiváját látom a jövő színpadán. Ami ott, a pikturában, mint „irodalmiság" az abszolút festészet felé törő evolucióból kiválasztódik, az itt, a színpadon, mint a darabban és képi, színpadi ábrázolásban közös elem: az irodalmat a színpaddal logikusan kapcsolja össze.

BÁLINT LAJOS: A KOSZTÜM

I.

Annak a nagy színházi forradalomnak, mely a naturalizmus előtt, a naturalizmusban és utána a legutóbbi néhány évtized alatt lejátszódott, legfontosabb eredménye: a színpadművészet megszületése; kialakulása annak az új fogalomnak, mely a drámán és a tulajdonképpeni színjátszáson túl és velük együtt egyenlőrangú feladatokat és szerepet juttat mindazoknak a művészeteknek, amelyek minden egyes színházi, színpadi előadásban valamelyes formában kell hogy szóhoz jussanak. A drámán és a színészi munkán kívül ilyen elsőrangú tényezői ennek az egységes színpadművészetnek a dekoráció, a világítás és a kosztüm. E lényegükben teljesen vagy nagyrészt egymástól elkülönböző művészetek összeforrasztása természetszerüen nem könnyü feladat. A modern színpad pikturai hatásokat keresett. Az antik színpad, sőt az új klasszikus színpad plasztikai törekvései után a síkabb hatású képben kívánta megkeresni a színész és a drámaíró munkájának legalkalmasabb, legkifejezőbb és legtökéletesebb színpadi elhelyezését. Két egymással teljesen ellentétes faktor áll tehát a modern színpadon egymással szemben. A színészi munka szuverénitásra való törekvése és a dekorátor képteremtő vágya. A színészi munka célja közvetlenül és megkötődések nélkül: emberábrázolás. Pontosabban: az élő, a tevékeny ember ábrázolása. A folyton mozgóé, a sohasem megrögzülőé. A dekorátor vágya a színpadon: az örökkévaló megrögzíthetés vágya. Az a kívánság, hogy mindabból, ami a színpadon történik, az emberi történés minden pillanatában pikturailag tökéletes kép alakuljon ki, hogy bármely pillanatában rögzítjük is meg ez eseménysort, tökéletes és művészi kép álljon elénk. Két, merőben ellentétes törekvésről van tehát szó. S mikor az új színpadművészet ez ellentétek kiegyenlítését kereste, meg kellett azt találnia: a kosztümben. Másszóval a színész külső megjelenésében.

Ha egy pillantást vetünk a színház és a színjáték multjába, azt láthatjuk, hogy a kosztüm vagy egyáltalában nem a lényeges és tényező része ez ősi művészetnek, vagy pedig csupán kiegészítője és segítője a színész egyéni munkájának. Az antik színjáték, a görög tragédia és a görög tragikus színpad, amelyből a színpadi hisztorikusok rendesen kiindulnak, tulajdonképpen nem az igazi kezdete a színjátszásnak és a drámának. Az abszolut recitatórius formának, amelyben ezek a tragédiák az antik anfiteátrumban megszólaltak, vajmi kevés köze van a színpad és a szín-

az, hogy éppen a tér-probléma kívánja itt is, ott is, a falon is és a színpadon is a stilizálást...

Csakhogy a tér-probléma, továbbá a szín- és forma-probléma is itt, a színpadon, sokkal bonyolultabb, hiszen maga a tér sem állandó és mindent, ami benne elhelyezésre vár, éppen a mozgás (a dráma) jellemez. Mozog, fejlődik, változik a szín és forma is, tehát a képzőművészeti kifejezés minden eleme. A színpad nem tűri meg azt, ami a képzőművészet minden alkotását a természettől elkülönbözteti: a megrögzítést. Itt erről nem szabad megfeledkeznünk, fölöttébb problematikussá válik a rendező kompozitív működése, hiszen a kép pillanatról pillanatra változik s így véglegesen meg sem komponálható. Képzeljük el, hogy egy festmény egyik alakja elmozdul, a kép másik oldalán vagy a háttérben helyezkedik el: menynyire megváltozik minden szín- és forma-reláció, ugyanaz a képrészlet, mely a maga helyén tökéletes volt, mily lehetetlenné válik már csak arányaiban is, hogy a színértékek (valőrök) finomabb követelményeiről ne is szóljunk! Vagy: a színpadnak új törvénye a színész jelmezének és a háttérnek színösszhangja. De a jelmez megváltozását egy előadáson, sőt egy felvonáson belül is többször megkövetelheti a darab; a háttér pedig ugyanakkor maradhat akár több felvonáson keresztül is ugyanaz. Aztán fontos a szinek egymásutánja is; a színészek egymásmellettisége, helyzete pedig folyton változó. Épp így vagyunk a formai megoldásokkal is, egy-egy csoportnak a képe, sőt egy-egy színháznak a gesztusa is folyton változó; lehet-e egy olyan, az egész dráma stílustartalmát kifejező forma-képletet találni, amely az előadás minden helyzetére egyformán érvényes?...

A színpadnak csak egyetlen optikai eszköze van, amely a színpadi mozgást, akciót többékevésbbé követni és kifejezni tudja: a világítás. (Bizonyára ez a megindítója a helleraui kísérleteknek is...) A megvilágított szín és a mozgó forma: ezek azok a szemnek való szenzációk, amelyeket nem adhat más művészet, csakis a színpadi. És ami legsúlyosabb problémáit, ugyanaz rejti legizgalmasabb lehetőségeit is: a mozgás. A keret, a kulissza állandó és az emberi mozgás változó lényege.

III.

Két, tulajdonképpen ellentétesnek látszó alapgondolatból indul ki a színpad dekoratív reformja.

Mindkettő a művészi igazság örökkévaló problémájával függ össze. A megreformálásnak egyik alapgondolata: a realitástól elvonatkoztatott ábrázolás, mely a cselekményszabta keretnek csupán jelzésével is beéri és csak szineket, vonalakat akar adni: csak szineket, a minden részleteket sokkal tökéletesebben kiépítő fantázia részére. A megreformálásnak másik alapgondolata pedig éppen a minél valószínűbb, helyesebben: a minél igazabb ábrázolás módjait keresi. Az ellentmondás csak látszólagos e két gondolat között. A szabad, a fantáziának teret engedő és csupán a domináns akkordot megszólaltató dekoráció keretén belül nagyon is megfér a valószínűségre és igazságra irányuló törekvés. Itt ugyanis nem a kicsinyes, a kispolgári logika naturalisztikus igazságáról, más szóval a művészi igazságról van szó. Csak arra kell gondolnunk, hogy a legtudatosabban stilizált festményen is helyesek lehetnek például a proporciók és valószerű lehet a perspektíva, ha nem is akadémikus értelemben, hanem egy stílus nyelvére transzponált fogalmazásban.

A színpad művészi igazsága is mindenekelőtt helyes arányokat és helyes perspektívát követel. Csakhogy a megoldások itt még sokkal nehezebben megközelíthetők, mint a festményen vagy akár a szobron, a színpadi képnek már többször említett komplex volta miatt, amiatt, hogy a színpad festett keretében háromdimenziós tárgyak és háromdimenziós és mozgó emberek is elhelyezkedésre várnak. De éppen a stilizáló színpad, amelynek nem szándéka az egész reális színhelyet, egész utcákat és városokat a színpadra rögzíteni, éppen ez engedheti érvényesülni a valószerüség és igazság követelményét. A színpadi dekorációnak, mely elsősorban is tér-probléma, egyik legfontosabb követelménye: az arányok valószerüsége és igazsága.

A színpad — a legtöbb — még ma is tele van aránybeli hamisságokkal. Görög oszlopcsarnokokat még mindig úgy szoktak színpadra állítani, hogy a tetejük és fölöttük az ég is — kék szuffitarongy, persze — látszszék. A leghatalmasabb dór oszlop is így alig lehet nagyobb a mellette álló ember nagyságának kétszeresénél s a szereplőknek meg kell hajolniok, ha az ábrázolt kapun — a görög kapun! — ki- s bejárnak. Házakat emeletestül visznek színpadra és egész hegyeket, tengereket, a Dunapartot a Lánchídtól egészen a Margithídig, mindezt egész teljességében (tehát teljes hamisságában) kapjuk, ahelyett, hogy csupán szuggeszciójukat kapnók. Csupán festő-szemmel színpadra szegett egy-egy szeletét ezeknek a színpadon egészükben, persze, úgy sem ábrázolható dolgoknak.

Vajjon a naturalisztikus értésünk kívánja-e az arányok igazságát a színpadon, vagy ennél lényegesebben a művészire tartozó érzéseink? A választ nem is kell elméleti okoskodással keresnünk. Hiszen éppen a színpadi natura-

abban a kosztümben, tekintet nélkül arra, hogy milyen darabról van szó. Ez teljesen igaz s egyben megadja a korhűségkeresés egyik legfontosabb nézőpontját. A korhűség csak a dráma stílusán keresztül juthat érvényre, sőt nemcsak stílusa, hanem műfaja is elhatározó, nagy különbségeket tehet. Vannak bizonyos kosztümök, amelyek egyazon korból származnak ugyan, de szolgai felhasználásuk, lemásolásuk sehogysem illik a drámához, amelyről szó van, viszont azok a kosztümök, amelyek egy bizonyos drámának céljait szolgálják, ellentétben állnak egy ugyanabban a korban játszó darabbal. Mondottuk, hogy a dekorációnak és a kosztümnek nem szabad kész hangulatot adnia, de viszont nem szabad ellentétben állnia azzal a hangulattal és azzal a ritmussal, mely a dráma eseményei során kifejlődik, lehetséges tehát, hogy az egyik darabhoz alkalmas a kor egyik kosztüm-tipusa, a másikkal pedig disszonál. A drámán kívül vagy vele együtt a vezető szempont itt, a mi korunk megváltozott ízlése, mely e tradicionális emlékeket a maga szemével nézi és minek összeállításával egymás mellé tett szinek szépségéről, formák komoly vagy mulatságos voltáról másfajta képzetekkel bír, mint annak a kornak embere. Ettől a feltételtől a tervezőnek azonban nem szabad megijednie. Nem veszedelmes és nem megoldhatatlan ez. Nem megoldhatatlan, mert korhűség szempontjából a legnagyobb szabadságok állnak rendelkezésére. Mivel a kosztüm egyik főkelléke, hogy minden nagyobb fejtörés nélkül mindenki első látásra megérthesse, nogy mi akar lenni, a kor sajátos divatjából csak azt szabad megtartania, ami ennek a divatnak legfőbb jellemvonása s ami másrészt benne él a nagy általánosság köztudatában. E közös és ismert jellemvonásokon belül tehát teljes a szabadsága szinek és anyagok megválasztásában a drámának megfelelően, sőt új formákkal is szabad dolgoznia, természetesen csak úgy és csak annyira, amíg ez a fő jellegzetességekkel nem áll ellentétben. Szín és anyag megválasztásában viszont számítania kell arra, hogy itt mik az illető kor köztudatban álló jegyei. A primitív ősemberek világában játszódó darabhoz, melyben éppen e kor embereinek primitív indulatai és primitív készségei hangsúlyozódnak, nem lehet komplikált és diszkrét szineket és nem lehet komplikált textildolgokat használni. Ez természetes.

Végsőnek hagytam, bár nem kevésbbé fontos a kosztümtervező szempontjából: a színész, aki a kosztümöt viselni fogja, egyrészt a maga individuális testalkatával, egyéni képességeivel és egyéni mozgásával, másrészt a karakterével, amelyet játszik. Vannak formák, melyek egyik emberen jól hatnak, a másikon ugyanolyan értelemben rosszul. Vannak formák és szinek, melyek egyik művésznek alkalmas segítői egy emberi karakter ábrázolására s ugyanezek egy más színésznél ugyanerre a szerepre alkalmatlanok. Persze itt nem arról van szó, hogy a színész, sajnos, leggyakrabban túltengő egyéni hiuságát kell tekintetbe venni, hanem azt, hogy ezzel is számítania kell a tervezőnek, nem a színész kedvéért, hanem a dráma kedvéért, mely összefoglalását jelenti a színpadművészet minden faktorának s amely egyedülvaló s a legfontosabb. Mindennek szabad és kell is szépnek, művészinek, eredményesnek és sikeresnek lennie a színpadon, de csak akkor és annyiban, ha egyben hűséges kifejezője a drámának és segítője annak a művészi hatásnak, melyet a drámának el kell érnie.

A kosztümtervezés, sajnos, nálunk eddig nagyrészt mesteremberek kezében volt, akik a maguk gyenge történeti tudását használták fel a védő szerepére, valahányszor kosztümjeik ízléstelen értelmetlenségéről volt szó. Csak a legutóbbi néhány év alatt kezd némi érdeklődés mutatkozni iparművészeink és képzőművészeink között a színpadi produkcióra. Sajnos azonban, ezen a téren leggyakrabban a színházak szűkmarkuságával találkoznak, amelyek egészen fölöslegesen évente százezreket költenek ugyan arra, hogy kosztümjeik igazi bársonyból készüljenek (milyen szépek a Gordon Craig pár shillingbe kerülő ruhái), de a tervezést „saját kezelésben“ végeztetik el. Nem mindig az iparművészeinkben kell tehát keresni a hibát, ha nálunk olyan kevés e téren a termelés. Valószínű azonban, hogy ez hamarosan megváltozik; egyrészt a színházak belátják, hogy megtakarítást jelent számukra, másrészt pedig a közönség, mely már megkóstolta a különbséget, rákényszeríti őket erre a jobb, szebb és művészibb munkára.

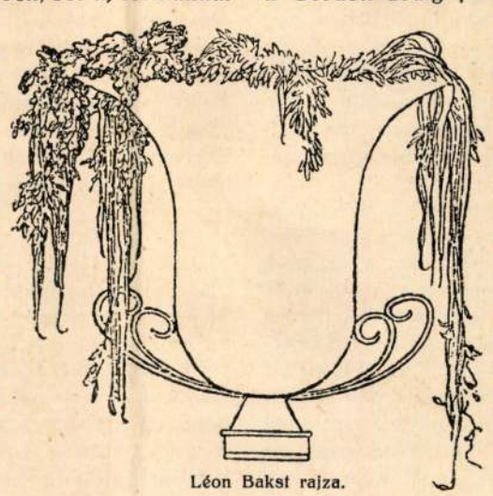

Léon Bakst rajza.

Magyar Iparművészet

1914.

és komplikáltak. A leegyszerüsítésnek egyébként van egész természetes gyakorlati oka is, melyet, sajnos, a mi színházi embereink még mindig nem akarnak eléggé megérteni. A színpadi képet mindig bizonyos és tekintélyes távolságból látjuk. Ebből a távolságból pedig nemcsak elvesznek, hanem össze is zavarodnak a komplikáltabb díszítőjelenségek vagy jellemző részletek. Egy egyszerű példát. Végignéztem az egyik színház valamelyik Shakespeare-előadásának ruháit közvetlen közelről. Csodás darabok voltak. Csupa igazi brokát és selyem, nagyszerű szinekben és pompás ornamentikával szőtt remekek, de azután láttam ugyanezeket a kosztümöket a nézőtér távlatából s színtelen vagy színes összevisszasággá folytak össze. A színpadon tehát csak egyszerű vagy lehetőleg leegyszerüsített formákkal lehet dolgozni. Ornamentikában nagy és erős dolgokkal, ha pedig ez nem lehetséges, ott legalább színbéli leegyszerüsítéssel.

Gordon Craig: Jelmezvázlat. Gordon Craig: Esquisse pour costume.

A térbe-hangolás után, azt hiszem, már csak néhány szóval kell utalnom arra, hogy majdnem ugyanennyire fontos, bár szinte vele egyértelmű az is, hogy a tervező ne egyes kosztümöket képzeljen el egymagukban, hanem mindig és pontosan szem előtt tartsa a több kosztüm egymáshoz való viszonyát is. Talán meg sem említeném ezt, ha éppen itt nem követnék el a dekoratív szempontból legszembetünőbb hibákat. Főleg áll ez a modern társadalmi darabokra, amelyekben még teljes anarchia uralkodik és minden színész a saját gusztusa szerint öltözködik.

Másik és ehhez hasonló hiba, melybe gyakorta beleesnek a tervezők, az, hogy figurinjaikat igazi piktor-fantáziával s nem a színpadi emberével egy bizonyos pózban képzelik el és rajzolják meg. Ebben az egy pózban a figurin teljesen megfelel minden kívánságnak, a képének, a drámának, a szerep karakterének, a korhűségnek és minden egyébnek, de amint kimozdul ebből a fix helyzetéből, az alak minden jellegzetessége elveszett. Carl Walsernek, az ismert német színpadi rajzolónak, nemrégiben megjelent albuma telve van ilyen egy pózba fogott figurinokkal, melyek színpadi értéke egészen bizonytalan. Talán ennél is nagyobb hibája Walsernek éppen az, hogy az ő kosztümtervei nemcsak kész pózokat, hanem kész és szinte tipikus karaktereket is adnak. Ő nem a karakterhez alakítja a ruhát, hanem a ruhában helyezi el a karaktert. Ezzel az egy mondattal körülbelül megadtuk azt is, hogy a színészi szerep karakterének és a kosztümnek milyen viszonylatban kell lennie egymással.

III.

A tervező kiindulópontja tehát mindig, a tervezés minden formájában: a dráma. Mivel pedig itt nagyrészt nem a mi korunkban játszó drámákról van szó, elsősorban az előbb emlegetett korhűség kérdésével kell végeznünk. Hevesi Sándornak a színjátékról szóló könyve említi, hogy nálunk minden darabot többé-kevésbbé a maga korának kosztümjeiben játszanak, de viszont minden korban játszó darabot ugyan-

lehetett, mert csupa igazi anyagot még sem vihetett a színházba.

Eddig tehát kétféle vezető szempontot láttunk érvényesülni a színpadi kosztümben. Az egyik a szépség-illuzió megteremtését tartotta szem előtt, a másik pedig valódiságot akart produkálni mindenáron és minden eszközzel. Az egyik a maga kora szépségfantáziáját akarta megvalósítani a színpadon, tekintet nélkül minden egyéb színpadi szükségletre, a másik pedig históriai múzeumot adott, s e mögé szorította a drámát, a művészt és a saját kora illuzióit.

A naturalizmus — teljes kifejlődésében — a belső valóságot tette elsőranguvá, de külső megjelenésében is hűséges másolatát kívánta adni az életnek. A két valóságnak, a külsőnek és belsőnek, ez az összekapcsolása aztán helyenként ijesztő ízléstelenségeket, ferde és disszonáns hatásokat teremtett meg. Itt sem a dráma, sem a színész, sem a színpadi kép volt a fontos, tehát nem valami, ami összefoglaló egységet ad, hanem a valódiság e két formája, mely néha egymással szállt harcba.

E rövid történelmi áttekintés után ennek a cikknek tulajdonképpen az volna az igazi feladata, hogy a modern színpadi tervező számára kitűzze azokat a feladatokat, amelyeket a kosztümben meg kell oldania, hogy megállapítsa azokat a nézőpontokat, amelyekből a modern színpadművészet jelmezkívánságai megfelelően kielégíthetők.

Gordon Craig: Jelmezvázlat.

Gordon Craig: Esquisse pour costume.

II.

Mivel itt elsősorban a tervező művész szempontjából nézzük a dolgokat, első feltétel a kosztüm térbeillése, miliőbehangolódása volna. Jeleztem már, hogy a kosztüm tulajdonképpen az a kapocs, mely a színpadi kép és a mozgó és tevékeny emberi figura ellentéteit áthidalja. A kosztüm színösszeállításának és vonalainak tehát legelsőben is arra kell számítaniok, hogy milyen kép az, amelyben az illető ruha mozogni fog. Nemcsak szinek és foltok egymáshoz valóságáról vagy elütközéséről van itt szó, hanem hogy az embertest változó ritmusa éppen a kosztümön át mindig egybehangolódjék a kép ritmusával. Feltétele ennek természetesen az, hogy maga a szószoros értelemben vett dekoráció, mennyire megfelelője a drámának és mindannak, ami a dráma keretében történik. A legtöbb dekorációtervező nagy félreértése az, hogy megragadja a dráma egyik domináns hangulatát, talán éppen azt, amely az illető felvonás legvégén fejlődik ki — s ezt a megfogott és kiemelt hangulatot rögzíti le a díszleten a maga, meglehet, tökéletes pikturai eszközeivel. Ebben az esetben azonban az történik, hogy abban a pillanatban, mikor a színpadi függönyt felhúzzák, a kész színpadi kép első meglátásában már meghatározódik és fixálódik az egész felvonás hangulata és ritmusa. Meghamisítódik tehát ezáltal maga a dráma, amely mindig fejlődéseket adó, amelynek célja talán éppen ezzel ellenkezően az volt, hogy ez a hangulat csak az utolsó pillanatban sarjadjon ki belőlük. Az igazi jó dekorációnak, minden festői szépségétől eltekintve, első kelléke éppen az, hogy ne egy kész hangulatot adjon, hanem olyan festői kép legyen, mely minden pillanatban változóképes, aszerint, hogy benne és körülötte mi történik, természetesen világítással és a színpad egyéb eszközeivel segítve. S ugyanez áll a kosztümről is. Hangulat-kosztümök nincsenek, amint hogy nincsenek már másfajta tipus-kosztümök sem. Díszlet és kosztüm-alkotások főfeladata nem az, hogy egy meghatározott hangulatot adjanak csupán festői hatásukkal, hanem az, hogy ne álljanak ellentétben azzal a hangulattal, azokkal az indulatokkal, azokkal a ritmusokkal, amelyeket a dráma, a színész művészete teremt meg.

Talán éppen ez magyarázza meg, hogy a modern színpadművészet miért kívánja meg a kosztümök leegyszerüsítését, a nagyobb színfelületek és a kevésbbé szakadozott vonalak használatát, mert ezek az egyszerübb dolgok mindig változóképesebbek, mint a túlterheltek

játék további fejlődéséhez, amely — ezt ma már egész bizonyosra vehetjük — a görög színjátszás másik fajtájából, a mimikusok utcai produkcióiból fejlődött ki. A görög tragédiajátszás szóművészetének azonban egy közössége mégis van, nem ugyan a színjáték további fejlődésével, hanem a színpadművészet előbb említett legújabb feladataival. Ez a hangsúlyozottan recitáló-művészet külső megjelenésével nem a valóságot kereste, hanem azt a valamit, amit mi ma valóság-illuziónak szoktunk nevezni, kevéssé megfelelő szóval. A valóság keresése a színpadon mindig hazugság, öntudatlan hazugság, amelyre azonban a néző mindig rájön. A modern színpad illuziókeresése tudatos stilizálása a valóságnak s ebben rokon a görög tragédiajátszás külső megjelenési formáival. A görög tragikus színház nem a maga kora kosztümjeit s nem is a tragédia korának kosztümjeit használta fel, hanem stilizált magának egy tipikus tragédiakosztümöt minden szereplője számára, amely végső eredményében ugyanazt kereste, mint a modern színpad ruhái, csakhogy nem pikturai, hanem plasztikai alapon. Természetszerüleg óriási lényegi kölönbségek választják el egymástól e kétféle színpad törekvéseit a kosztümben. A klasszikus színpad csak egyféle kosztümöt ismer tragédia és egyfélét a komédia számára. A modern színpad ugyanilyen stilizáló szándékkal keresi meg nem az egyes műfajok, hanem minden egyes darab kosztümjeit. A görög tragédia jelmeze éppen azért, mert kizárólag plasztikai szándékú volt, sohasem keresett összefüggéseket sem más ugyanott megjelenő kosztümökkel, sem pedig a szcéna egyéb tényezőivel.

Az antik színpadi kosztüm feladata az egyes figura kiemelése, a modern színpad feladata s így minden tényezője is az együttes megteremtése. Az antik színjátszásnak ettől a formájától azonban legföljebb a mi modern színpadunk vehetett át bizonyos természetű szándékokat, de a színjáték továbbfejlődése egészen a legújabb korig — pontosabban talán Talma-ig s egy-két közvetlen előzőjéig — nem ezen az alapon állt. Éppen a kosztüm a legjobb bizonysága annak, mennyire igaz az a feltevés, hogy a kiinduló alap tényleg a mimikusok művészete volt. Ezek mindig a saját koruk kosztümjeiben jelentek meg a publikum előtt, még pedig tipikus és nem egyéni megkülönböztetésekkel. Karakter-megkülönböztetések a kosztümválogatásban nincsenek, csak tipus-megkülönböztetések. A színjáték fejlődésében a további évszázadokban, a római vígjátékban, a misztériumban (a reneszánsz némely piktorára tessék gondolni, akik mindig misztériumszínpadot festettek) a Racine-ék klasszicizmusáig mindenütt ugyanez a figurák megjelenési formája. Shakespeare színpadán is ugyanezt látjuk, mindössze abban iparkodik az Erzsébet-korabeli angol színpad a valóságos élet ruháitól megkülönböztetni a maga kosztümjeit, hogy ezek ragyogóbbak és díszesebbek. Évszázadokon át megmaradt tehát ugyanezen az alapon a színpadi kosztüm. Csak a XVIII. század közepén, mint Després „Memoires sur Garrick"-je beszéli, akadt egy ember, Macklin, aki megakadt azon, hogy a nagy Garrick púderes parókában és térdnadrágban játszotta Shakespeare történelmi szerepeit. A XVIII. század második felében a nagy társadalmi fölfordulás előfutárjaként a nagyközönség és főleg a francia publikum mérhetetlen históriai kiváncsisággal van tele, és mivel a színpad mindenkor leghűségesebb kifejezője nagy tömegek vágyainak, szándékainak és kívánságainak, ennek a történelmi kiváncsiságnak, e históriai érdeklődésnek tehát a színpadon is érvényre kellett jutnia. A nagy társadalmi forradalmat egy színpadi forradalom előzi meg, melynek Talma a megteremtője. Két ellentétes dolog az, amit produkált. Az egyik az antik színpad és a görög skulptura plasztikus pózainak újraélesztése, mely szintén ennek a históriai kívánságnak egyik jelensége, a másik, vele ellentétben, egy új fogalom: a korhűség. Természetesen a korhűség egyelőre csak a külső megjelenésre vonatkozik. Ettől a pillanattól kezdve a korhűség lett a jelszava és vesszőparipája a színpad embereinek minden külső megjelenésben. A korhűség a kosztümről átterjedt a dekorációra, a bútorokra és minden egyéb rekvizitumra. A kronisztikus érzés teljes negligálását lassanként egy eltúlzás váltotta fel, mely legfőbb kiélését a meiningeni színház produkcióiban találta. Itt e hamisan és ferdén magyarázott faktor lett elsőrangú irányítója minden színpadi produkciónak. Van valami megható naivitás abban, ahogy ez a színház — valamiképpen előfutárja a későbbi naturalizmusnak — naivan és kritikátlanul előtérbe tolja e megjelenésbeli igazságot minden egyéb tényezővel szemben, mely a színpadon szóhoz jut. Érdekes tünete is van azonban a meiningenizmusnak, még pedig az, hogy már önmagában megtalálta a naturalista, a csak valóságkereső színpad egyik főhibáját. Valóság hatását nem keresheti a színpad, mert nem tud anyagvalódiságot adni. Ezt érezték Meiningenben, mert ők nemcsak korhűségre, hanem a matéria valóságára is törekedtek. Magától érthetődőleg ez a törekvés egészen együgyű volt, mert egyrészt más sokkal fontosabb alkotóit a színháznak elnyomta e valódiság kedvéért, másrészt, mert magában ez a törekvése is csak félmegoldás

22.

23.

24.

25.

26.

Jelmeztanulmányok. — 22, 24. A. Roller. (Minden jog fenntartásával.) — 23. Peinchon. — 25. Kéméndy J. — 26. Gróf Bánffy Miklós.

Esquisses pour costumes. — 22, 24. A. Roller. (Tous droits réservés.) — 23. Peinchon. — 25. E. Kéméndy. — 26. Comte N. de Bánffy.

25

Magyar Iparművészet 1914

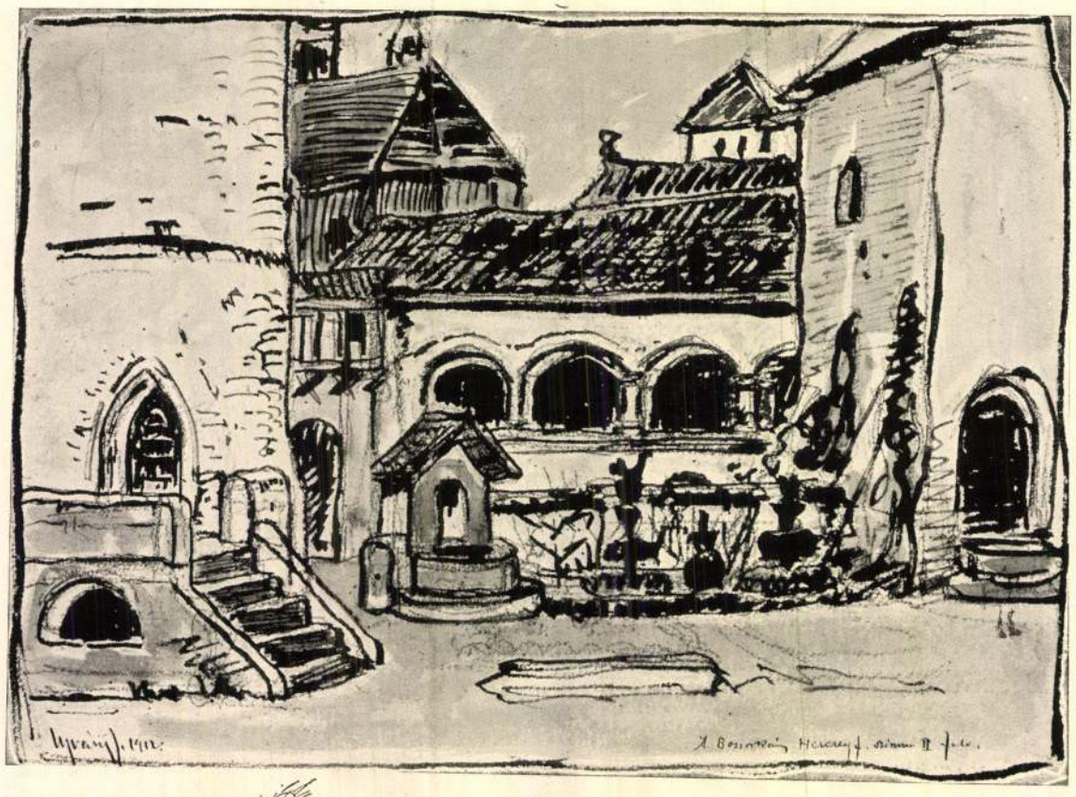

27.

28.

29.

30.

27. Ujváry Ignác: Díszletvázlat Herczeg Ferenc: „Éva boszorkány" című színművéhez. II. felv. (Bölönvár udvara.) Jelmezvázlatok. — 28. Kürthy Gy.: Keszeg (Vízkereszt). 29., 30. Márkus L.: Hún és hóhér „A nagyúr" c. darabban.

27. I. Ujváry: Esquisse de décor pour „La Sorcière Ève" de F. Herczeg. — Esquisses pour costumes. — 28. G. Kürthy. — 29. et 30. L. Márkus.

Kémendy Jenő

lásd okv.

Ivánfi Jenő: A párizsi szinházi kiállítás. Vas. Ujs. 1913. I. 392, 393. l. (képekkel)

Fentinek a Nemzeti Szinház részére készített-díszletei

letem, azért kötelességem-
méltóságodnak, mint
bizottsága Elnökének
Kegyes jóságáért, jóaka-
ás Köszönetet mondjak.
Nagyméltóságod kegyes
tanúsított jóindulatát
önnye maradok

k Ímnak

. Jul. 2.

legalázatosabb szolgája

Kalocsai Vendel

z Andrássy Mauzoleum őre.

A Színészegyesület és a Színészszövetség

köszönetet mond a Szinházi Életnek, amiért siremléket állit a jeltelen színész-sirokra

A *„Szinházi Élet"* mult heti számában bejelentettük olvasóinknak és ezzel egyidejüleg levélben az *Országos Színészegyesületnek* és *Budapesti Színészek Szövetségének*, hogy a *„Szinházi Élet"* gyökeresen rendezni óhajtja a jeltelen sirokban nyugvó elhunyt nagy szinmüvészeink siremlékének ügyét és ezért a *„Szinházi Élet"* maga állit siremléket idén halottak napjára a ma még jeltelen sirokban pihenő nagy magyar szinjátszóknak. Megirtuk, hogy az általunk felállitandó siremlékeket *Kisfaludy Strobl* Zsigmond szobrászmüvész tervezi és a *„Szinházi Élet"* gondoskodik arról is, hogy a jövőben se akadjon többé jeltelen színész-sir.

Elhatározásunk természetszerüen a legszélesebb körben keltett osztatlan tetszést és megnyugvást. A szinészek két szervezete az itt következő levelekben mond köszönetet a *„Szinházi Élet"*-nek:

I.

Szövetségünk megilletődéssel vette tudomásul a Szinházi Életnek azt az elhatározását, melynek nyomán a magyar szinmüvészet elhunyt jeleseinek sirját emlékkő fogja disziteni. A Szinházi Élet, amidőn áldozatkészen átvállalja a nehéz napokat látó nagyközönség és a hozzátartozók terhét, voltaképen a magyar társadalom hálájának ad kifejezést nemes gesztusával, amiért a magunk részéről is őszinte köszönetet érdemel.

A kegyeletes terv kivitelénél készséggel állunk rendelkezésére és megtiszteltetésnek vesszük, ha a siremlékek felállitásának munkájához a magunk köveivel is hozzájárulhatunk.

Fogadja igen tisztelt Szerkesztő Ur igaz tiszteletünket, melynek nyilvánitásával

köszöntő hive
Budapesti Színészek Szövetsége
Molnár Dezső
ügyvezető igazgató

II.

Nagyságos Uram!

Vettük f. é. junius 25-én kelt szives sorait, amelyből jóleső örömmel értesültünk Nagyságod azon nemes elhatározásáról, hogy a magyar szinmüvészet elhunyt nagyjainak méltó emléket állit, amely maradandóan fogja hirdetni az elhunytak érdemeit.

Amidőn elmulaszthatatlan kötelességünknek tartjuk őszinte szivből fakadó hálánkat kifejezni Nagyságod eléggé nem méltányolható ténykedésért, egyben azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulunk Nagyságodhoz, keayeskedkediék az elhunyt nagyjaink névsorába Molnár Lászlót, a Nemzeti Szinház örökös tagját, az „Országos Színészegyesület" érdemes elnökét is felvenni.

Örömmel tölt el bennünket az a tudat, hogy Nagyságod áldozatkészsége és kulturérzéke megmenti elhunyt nagyjaink sirját a névtelenségtől, de egyben biztosithatjuk Nagyságodat ugy a magunk, mint a magyar színészet mélységes hálájáról.

Nagyságodnak meakülönböztetett tisztelettel
Országos Színészegyesület
Szilágyi Vilmos
elnök

A *„Szinházi Élet"* munkatársa elmult héten sorralátogatta a jeltelen sirokban nyugvó nagy színészek hozzátartozóit, akik szintén mély hálával fogadták elhatározásunkat és a legnagyobb készséggel hozzájárultak ahhoz, hogy mi állitsuk fel a jeltelen sirokra a siremléket. A Nemzeti Szinház viszont bejelentette, hogy utóbb elhunyt tagjainak, *Pethes* Imrének és *Gyenes* Lászlónak, a Nemzeti Szinház állit müvészi sirkövet.

A *„Szinházi Élet"* igy nyolc színész sirját jelöli meg a jövendő számára kegyeletes megemlékezésül müvészi teljesitményeikre. Halottak napjára már nem lesz jeltelen színész-sir Budapesten, amennyiben siremlékkel látja el *Környey* Béla, *Boros* Endre, *Tanay* Frigyes, *Fenyvessy* Emil, *Papp* Miska, *Németh* József, *Kertész* Endre és végül nagyon természetesen *Molnár* László sirjait.

KÉMÉNDY JENŐ

A régi regék költője megálmodta a sárkányt. Wagner megszólaltatta, Kéménd y Jenő megteremtette. Elénk állította. Tüzet okádott s félelmetesen hadakozott. Amikor először bujt elő odujából, Siegfried, a hős, ki nem ismerte a félelmet, ugy megijedt, hogy majdnem a süllyesztőbe hullt.

Bleriot repülőgépén átrepülte a La Manche csatornát és Vedrimez az Alpeseket. Kéménd y Jenő emberpillangói és paradicsommadarai azonban repülőgép nélkül is tudtak repülni. Könnyedén, kecsesen, s ami a fő: teljesen veszélytelenül. Landi gróf oly készüléket talált fel, melynek segitségével a buvár az irlandi partokon a 85 méter mélységben fekvő Lusitania roncsait félóra hosszat vizsgálgathatja, anélkül, hogy felszinre kelljen jönnie. Kéménd y Jenő sellői ugy mozognak a Rajna rejtelmes medrében, mintha csak ott éreznék jól magukat.

Kéménd y Jenőnek, aki junius 25-én, hatvanötesztendős korában meghalt, legfőbb vágya s álma az volt, hogy a mesék csodáit valóságokká varázsolja. Festőnek készült, de ezermester lett belőle, akit a pikturánál jobban érdekelt az, hogy szinek és fények segitségével hogyan varázsolja elénk a Nilus habjainak játékát a trópusi éjszakában, selymekkel s gőzökkel először tüzisten lángjait, s a harcok szilaj germán szüzeinek száguldását a levegőn át.

Szenvedélyesen kisérletezett, furt-faragott s ha a közönséget, a mesék narkotikumára vágyó nagy gyermekeket sikerült elkápráztatni néhány percre, kiemelni a valóságból, elhitetni vélök az elhihetetlent: boldog volt, elégedett.

Cim, rang, intrika, pénz: kis lelkek jutalma, őt nem érdekelte, nem izgatta.

Ugy járt az Operaház padlásán: birodalmában, mint a távoli évezredek bübájosainak egy késő utóda. És otthon ő magát csak Fafner barlangjában, Siegfried erdejében, Mályvácska lagziján, a Vizi király országában, Árgirus elvarázsolt fája alatt érezte.

Az ezermester most megtért a tündérek, sárkányok, óriások és táltosok közé. Haza.

Fodor Gyula.

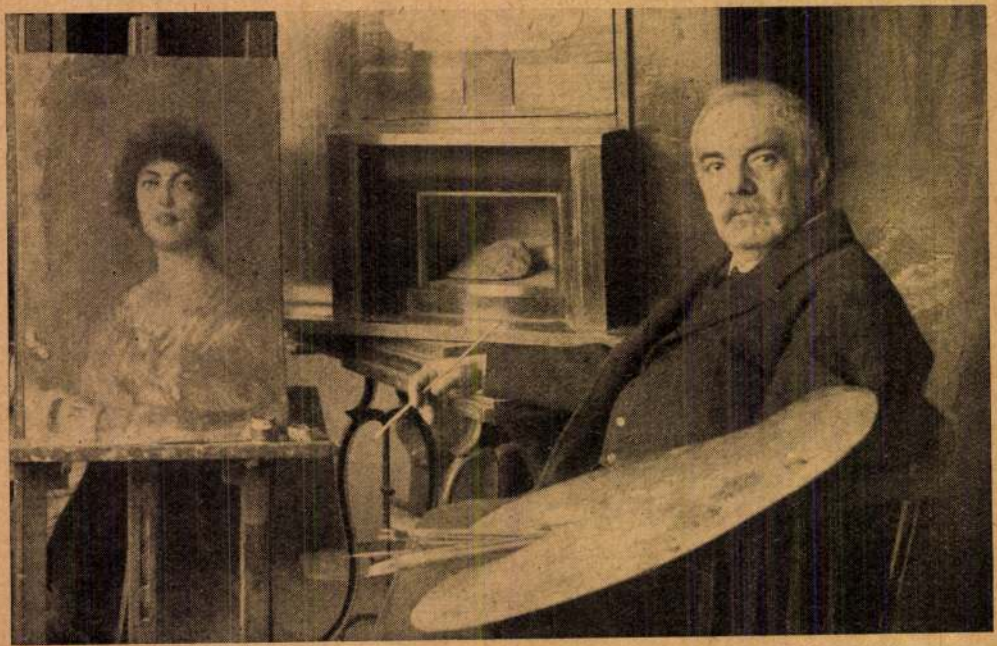

Kéménd y Jenő utolsó fényképe *(Harsányi felv.)*

Kémendy Jenő

vród

Keleti 1893

446. l.

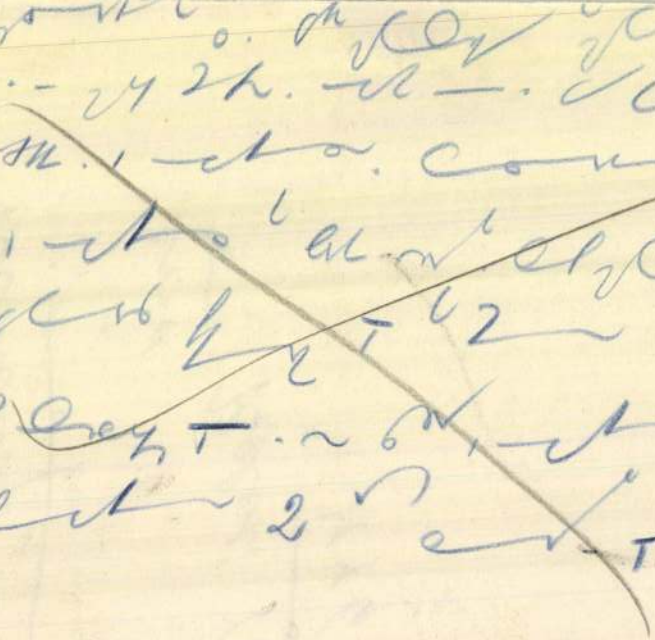

Kéméndy Jenő

Egyházm. Lap

l.

1881. 21 g. l

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

ek. elnökségének,

Budapest.

. ev. templom helyreállitási költségei
rendelettel kiutalt 3700 K.-ról szó-
tván, elfogadhatónak találtatott.

Kémendy Jenő

l.

III. Postatakarékp. anke

1921. jan – febr.

81, 82. l.

A hivatkozott 1881. XXXIX. tc.
szerint a műemléken semmiféle változtatást a
délye nélkül végrehajtani nem szabad. Az
megóvásáról intézkedik.

A fenti törvények és rendelet alapjár
a műemléki jellegű kastély fenntartásáról gor
ingatlanon tervezett helyreállítási és esetleges á
céljából a Műemlékek Országos Bizottságána

Felkérem továbbá, hogy a mellékelt
állapotáról postafordultával a Műemlékek C
Amennyiben a kastélyról fényképpel rendelke

Budapest, ...

47.783. — Egyetemi

Kéméndy Jenő

vrád

Fodor Gyula=

A bűvös bábu.

Szinházi Élet

1925. 1. sz. Képpel.

Fenti újabb
szinpadtechni-
kai találmá-
nyáról

észre a háborús idők szurrogátumos ízléséhez képest s olyan játékok, dobozok, fafigurák és lámpaállványok vonulnak fel előttünk, melyek formája, fényezése, festése, díszítése, vagy esztergályozása arányérzékről és gondos csiszoltságról tanúskodik. Egyenként és összességében érdeme ez Grabowieczky Leonnak, Holló Mihálynak, Csányi Ilusnak, Balkay Évának, Ferenczynénak, Madarassy Erzsébetnek, Keresztes Józsefnek és Hauswirth Rózsinak, Bazala Bélánénak, míg Majoros Károly, a régi, jóhírű üvegfestő egymagában is szép eredménnyel képviseli e hajdani kiállításokon oly nemes szereplésű, de — sajnos — nálunk most pangó iparművészeti ágat.

A kiállítás utolsó napjaiban 30 újabb művészi német plakát élénkítette a nagy csarnok falait. Az érdekes kollekciót *Gulyás* Jenő építész engedte át a kiállításnak.

KRÓNIKA

A MAGYAR ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TANÁCSOT, mely a néhai I. Ferenc József király 1901. évi április hó 9-én jóváhagyott szervezeti szabályzata alapján működött, a Károlyi-forradalom kormánya 1919. március hó 10-én feloszlatta. Bár a törvényes állapot helyreállítása után többször volt szó a Tanács visszaállításáról, ennek végrehajtása nem látszott időszerűnek, mert a forradalmak és a politikai viharok a különböző művészeti hitvallást valló művészeket is annyira szembeállították egymással, hogy azok nyugodt együttműködésére nem lehetett számítani. Egyedül a külföldön rendezendő reprezentatív magyar művészeti kiállítások voltak ez alól kivéve, melyeknek szervezése a Külföldi Művészeti Kiállítások Végrehajtó Bizottságára bízatott. Ez utóbbinak megbizatása 1922. év végével azonban szintén lejárt. Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter most abban a reményben, hogy a szerteágazó művészi felfogások az azonos cél jegyében mégis meg fogják érteni egymást, a Képzőművészeti Tanácsot újjáélesztette. Az új tanács Magyarország Kormányzója által jóváhagyott új szervezeti és működési szabályzatot kapott, mely a Tanács munkakörét és feladatait újból meghatározta. Ennek értelmében a Tanács munkaköre részben szűkült, részben pedig bővült. Szűkebb lett, mert a Gyűjteményegyetem körébe tartozó múzeális intézmények és a vidéki múzeumok ügyeinek véleményezését kivonták hatásköréből, bővült viszont az újabb keletű és nemzeti, vagy művészeti szempontból jelentős művészeti alkotásokra vonatkozó javaslati jogkörének szélesebb kiterjesztésével. Ez a jogkör nemcsak a festészet és a szobrászat körébe tartozó alkotásokra, hanem az építőművészeti jellegű ügyekre is vonatkozik. Feladata még a tanácsnak a külföldi reprezentatív magyar művészeti kiállítások rendezése, ügyeinek előkészítése. A Képzőművészeti Tanács állandó tagjainak létszámát az új szervezeti szabályzat csökkentette, másrészt azonban a Tanács kebelében olyan egyéneknek biztosított állandó helyet, kiknek művészeti kérdésekben való hozzáértése hivatásukból kifolyólag leginkább feltételezhető. Az új szervezeti szabályzat nem írja elő a Tanács választandó és kinevezendő tagjainak létszámát sem, mert fontos, hogy művészeti életünk folytonos változásai a Tanács összeállításában is lehetőleg kifejezésre jussanak. Ezért a művésztagok jó részét is a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által kijelölt művészeti egyesületek és társulatok külön-külön választják, miáltal a különböző művészi szempontok a Tanácsban érvényesülhetnek. Az újjászervezett Tanács február hó 13-án a Magyar Tudományos Akadémia kis üléstermében tartotta alakuló ülését, melyen megtörténtek az elnöki és a két alelnöki állásra való jelölések és megválasztották a Tanács szakosztályainak és állandó bizottságának tagjait. A jelölések alapján a Kormányzó a Tanács elnökévé ötévi időtartamra gróf *Bánffy* Miklós belső titkos tanácsost, alelnökeivé pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszter ugyancsak ötévi időtartamra *Korb* Flóris műegyetemi tanárt, műépítészt és *Glatz* Oszkár képzőművészeti főiskolai tanárt, festőművészt nevezte ki. A Tanács ügyvezető elnöke *Kertész* K. Róbert miniszteri tanácsos, a művészeti ügyosztály vezetője, ügyvezető előadója pedig dr. Iovag *Ybl* Ervin miniszteri titkár. Remélhető, hogy a Tanács mai összeállításában, melyben képzőművészeti életünk összes vezető egyéniségei helyet foglalnak, a vallás- és közoktatásügyi miniszter által adott programmot meg fogja valósítani és a kormányt a művészi kérdések intézésében is helyes úton fogja támogatni.

AMERIKAI MEGBÍZÁS EGY SZOBRÁSZMŰVÉSZNEK. Maróti Géza, a kiváló szobrász és építő, akinek annyi fényes munkája hirdeti külföldön a magyar művészet hírnevét, újabb megtisztelő megbízatást kapott New-Yorkból. Ez a megbízás egy nagy amerikai áruház részéről érte a művészt, amely portáléja fölé egy hatalmas szoborcsoportozatot akar készíttetni. A művészi feladatra eredetileg tervpályázatot írtak ki, de az nem járt eredménnyel. Ezután érte a megbízás a magyar művészt, aki finom kompoziciós tehetségével és a díszítő-szobrászat terén való biztonságával kétségtelenül sikerrel fogja ezt a feladatot is megoldani.

A HEMOB (Hősök Emlékét Megörökítő Orsz. Bizottság) dr. *Lukács* György v. b. t. t. nemzetgyűlési képviselő, elnök és *Árkay* Aladár ügyvezető alelnök vezetésével serényen munkálkodik a háborúban elesett hőseink emlékműveinek méltó megörökítése érdekében. Eddig 75 emlékmű megrendelését közvetítette a bizottság és e réven mintegy harminckétmillió koronát juttatott magyar művészeknek és iparosoknak. Koronánk értékének folytonos csökkenése miatt a költségek, illetve a kifizetések körül gyakran nehézségek merültek fel, ezért újabban búzavalutában állapítják meg az emlékművekért járó összegeket. A bizottság rendelkezésére álló, megfelelően elbírált művészi tervek és modellek közül az illető községek szabadon választhatják a nekik tetszőket. Rendszerint négyszögű alapon álló katonát ábrázoló emlékműveket rendelnek meg, ami nem kívánatos sablonszerűségre vezet, ami ellen

a bizottság — sokszor bizony hiába — küzd; de mindenképpen biztosítja legalább azt, hogy ugyanazt a tervet vagy mintát csak egyetlenegy példányban valósítsák meg. Sok baja van a bizottságnak egyes községekkel, melyek helybeli kontárok vagy sírkőkereskedők által készített emlékműveket akarnak felállítani. A bizottság természetesen ragaszkodik a művészi szempontok érvényesüléséhez, ami gyakran csak hosszú tárgyalások után sikerül. Eddig 17 szobrásznak, 6 építésznek és 5 iparművésznek juttatott a bizottság megrendeléseket, de szívesen fogadná, ha a művészek szélesb körei érdeklődnének az egyre kínálkozó szép feladatok iránt. Ezért ezúton is felhívja őket, hogy hadiemlékművekre alkalmas tervrajzaikat, plasztikus mintáikat vagy ezekről készített fényképeket a bizottságnak (IV., Sütő-u. 2. I. 4.) küldjék be elbírálás végett. A jó terveket az ilyeneket kérő községeknek megküldik. Az elfogadott terv készítője nyomban megkapja a végleges megrendelést az előleggel együtt.

BOLTOK. Az iparművészet krónikásának nemcsak a művésznevek ragyogó alkotásait illik számontartani. A hadvezérek hős tettei mellett a közkatonák szerény és fáradságos hódításai is figyelemreméltók. Mert hiszen az iparművészeti kultúrát nem a kiállítások és a chef d'oeuvre-ök ragyogó fáklyái, hanem sokezer fúró-faragó és névtelen kismesterember mécsesei világítják meg. Valóságos öröm ebből a szempontból a Belváros, vagy a körutak újabb bolthelyiségeibe belépni. Névtelen, külvárosi asztalosok vagy alig ismert berendező-cégek készítményei ezek az órás-, ékszerész-, fehérneműs-, könyves- és egyébfajta boltok, amelyek azonban annyi igyekezettel s oly becsületes komolysággal szolgálják az ízléses bolthelyiség kívánalmait, hogy ezzel szemben még a legeurópaibb igényeknek is elismeréssel kell lenniök. Hiszen lehetne szó itt túlságos Chippendale- vagy túlcifrázott barokízlésről, de vitathatatlan, hogy a jóakarat és a kultúra mindenkor megvan e lerongyolódott, szegény főváros kereskedelmében a méltó berendezkedésre is. Kivált a cukrászdák, az édességek és a parfümériák világában lehet észrevenni az erre való igyekezetet. Egymásután nyílnak meg az egyéni bélyeg nélkül való, de intim, finom hangulatú belvárosi boltocskák e nemben s ezek közt az új installációs helyiségek közt szinte messze kivilágít az a csokoládés-üzlet, amelyet Dankó Ödön tervezett és a Kossuth Lajos-utcában hirdeti azt a kecses, finom bolthangulatot, melyet egykor minden kis biedermeier-városka utcáin élvezni lehetett, ma azonban csak München, Drezda és Bécs legelőkelőbb városnegyedeiben találkozni vele elvétve.

KISLAKÁSOS ÉPÍTKEZÉS. A háborús és a háború utáni építkezés legtöbbet emlegetett jelszavai: a kislakásos építkezés fogalomkörébe sorakoznak. Egyrészt a közhangulat, másrészt a szociális átalakulások és a politikai belátás ezen a ponton teszik legégetőbbé a tennivalókat. Minálunk úgy a nagyvárosok lakásépítő mozgalmai, mint a földbirtokreformmal (lásd: kisházhelyek osztása) járó tennivalók azt a sürgető parancsot írják elő minden lelkiismeretes szakhatóságnak, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozzék legbehatóbban. Ezer csínyja-bínyja van ennek a kérdésnek és egyetlen ponton, mondjuk: a takarékos anyagok felhasználásán milliók üdve, boldogulása fordul meg. A parasztok maradi építkezési módjai s a kisvárosi úrhatnámság építőformái egyformán avultak egy olyan építőkorszakban, mely a leglenézettebb anyagokból: salakból, homokból, kokszból, habarcsból tud egészen jól építeni. A németek, akiknél minden gazdasági nyomorúság ellenére is igen szépen halad a kertvárosok és munkáskolóniák építészete, az állami hatóságok minden módon szolgálják a kislakások építésének olcsóbbá tételét. A német népjóléti és munkaügyi minisztériumok mindenfelé sorozatos, olcsó füzetkiadványokban tárják fel az építkezés idevágó problémáit s számszerű adatokkal, költségjegyzékekkel, tervezetekkel mutatják be egyik és másik nyersanyag, tető- és gerendarendszer, kötőanyag és habarcs előnyös vagy hátrányos voltát. Ezek a füzetek a meleggazdasági kutatások elméleti eseményeit a gyakorlati életre vonatkoztatva is feltárják s ilyen módon nemcsak az építtető laikusoknak, hanem az építőanyaggyárosoknak és vállalkozóknak is becses tudnivalókkal szolgálnak. Vajjon nem volna-e helyes, ha a mi népjóléti minisztériumunk is ráeszmélne erre az üdvös útra és — talán a M. Mérnök- és Építészegylet bevonásával — ilyen módon is igyekezne a lakáshiány orvoslását az egyedül helyes módon, a lakásépítésre való buzdítással szolgálni.

KÉMÉNDY JENŐT, a kiváló festőművészt és a m. kir. operaháznak szcenikai felügyelőjét a vallás- és közoktatásügyi miniszter az állami színházak örökös tagjává nevezte ki. A kitüntetett érdemes művésznek úttörő munkássága, nemes ízlése és elévülhetetlen érdemei annyira közismertek, hogy alig szorulnak bővebb méltatásra. Ezért csak megállapítjuk, hogy kinevezése általános örömöt keltett a művészet barátainak körében, de különös megelégedéssel fogadta Kéméndy méltán megérdemelt kitüntetésének hírét az Operaház régi törzsközönsége, mely tudja mit köszön hazánk első zeneművészeti intézete az ő lelkes, szakavatott és ernyedetlen munkásságának. Szívből kívánjuk, hogy az ősz mester fontos ügykörében, melyet oly odaadó szeretettel és buzgósággal betölt, művészetét és tudását még sok éven át változatlan kedvvel és erővel érvényesíthesse.

A SVÁBHEGYI NAGYSZÁLLÓ MAGYAR SZOBÁJA. Az újonnan átalakított nagyszálló „magyarszobája" a maga egészében ma egyedülálló látványossága Budapestnek. Itt a magyar történelem levegője veszi körül a látogatót és régi nagyságunk beszélő multja elevenedik meg a falakon. A mennyezet gerendás szerkezetű szögletes mezőiben Nagymagyarország 63 vármegyéjének címerei díszlenek. A mennyezet alapszíne a falakon folytatódik még vagy 50 cm széles sávban, melyben elszakított városaink címerei kapcsolják össze a mennyezetet a falak ornamentikájával. A falakon 21 méter összhosszúságú, 150 cm magas futófríz közvetlen a városok címereiből alkotott fríz alatt helyezkedik el, a mennyezetről levezetett gerendaszerkezetek között, melyeken a magyar történelem egy-egy epizódja van freskószerűen megfestve. Az egyes képek a „vigadó magyart" ábrázolják a képek alatt klasszikusainkból és a népköltészetünkből vett idézetekkel. Az első kép kupával

Magyar Iparművészet
1923

Kémendy Jenő

Műcsarnok

1920–21. téli kiáll. 276, 343

1921. tav. kiáll. 236, 239, 289

398.

1927 magyar táj 185 –

Schönherr Emléktábla-Bizottság

V. 187.

Kémendy Jenő

Műszaros

1907-8. téli kiáll. 114

1909. graf. nemzeti kiáll 149

n 1833 december 16-án.
któber 13-án.
városház falfestményei. III

eli fal.

706 (1880).
813 (44).

iusa = Tudatlanságon és Babonán diadal-
zében égő szövetneket lobogtat, baljá-
magához, Jobb lábával a bekötött szemü
jel balra fekszik és a ki mögött szar-
e Babona látható. ~~A Geniusnak~~ Kibomlott
k, uj nélküli ruhája bő és köpenyét tes-
bról fiú van a bölcseség könyvével, ki a Ge-
ő takarja.

. cm.
li falán lévő fresco eredetije.
erjesztésre 1898: XII. 31-én kelt 81978
84/98). ~~a vételár~~ Elszámoltatott 1899: XI.
900: III. 4-én a 2075 sz. fogadta el. (111/.

1900: XI. 5-én. (550/900).

? ~~felvi~~ felvilágosodottság

122

Kéméndy Jenő

Műcsarnok Budapest.

1898. tav. kiáll.

1902. Bpesti Orvos szövetség műkiáll.

1903-4. tél. kiáll. 190. 76.

Keszthely - sörházkerti ásatás VI. 162

Kémendy Jenő

1877/8 I. – I. szakosztály

szül. Szászvárosban 1860 ápr. 8. – ref. Atyja István törvényszéki 1/1 70 Dévan. A székelyudvarhelyi áll. főreáliskolaban érettségit tett. „Proba félévre, gyenge a figurális rajzban".

1877/8. II. I. szakosztály.

1878/9. I. II. szakosztály.

1878/9. II " "

Mécsecs VI. 182

Kémendy Jenő

l.

Németh Antal:

Az ember tragédiája a szinpadon. Bp 1933. 84. l.

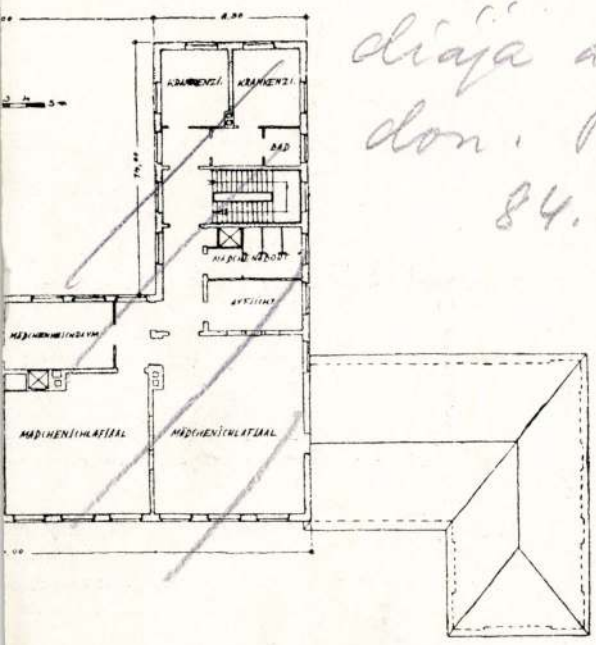

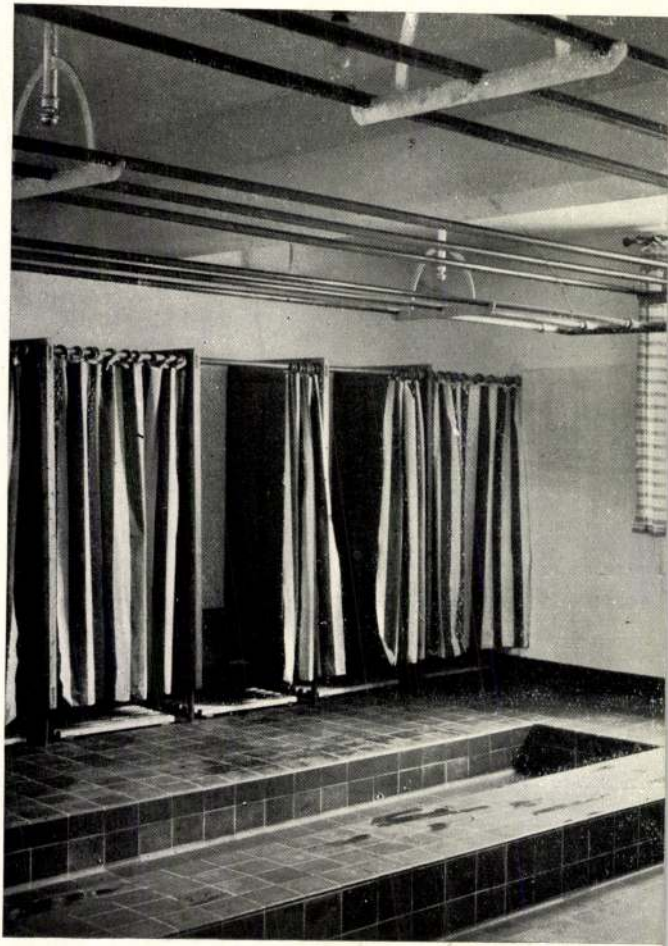

Új Idők 1925. pil. 12. 28. 4.

Kéméndy Jenőnek, a mult héten elhunyt festőművésznek képe: Vig társaság

Mégis valami igazságérzet azt diktálta neki, hogy el kell mondania. Magyarázkodott még:

— Csak azért mondom meg neked, mert Olga nálam ismerkedett meg a kisdoktorral. És nem szeretném, hogy azért, mert én elhallgattam, amit ma megtudtam, később valaki szemrehányással illethessen. Én nem akarok neked semmiféle tanáccsal szolgálni, elég okos vagy magad, hogy eldöntsd, amit tenned kell, én csak egyszerűen elmondom a tényeket: Ma reggel a pesti vonattal látogatója érkezett a kisdoktornak. Egy nő. Rendesen öltözött, de festett, sárga haju. A kisdoktor nagyon idegesen hagyta ott a rendelést és a szobájába vitte. Sokáig beszéltek bent, én már el is felejtettem, hogy jött hozzá valaki, amikor nagy lármára lettem figyelmes. Még ha nem akartam volna, akkor is hallanom kellett, olyan közel van a kisdoktor szobája és úgy kiabált az a nő. Aztán kirohant az ajtón és még a folyosón is egyre kiabált: „Megkeserülöd még ezt drágám!“ — A kisdoktor csitította, hivta vissza: „Anni, legyen eszed. Anni, gondold meg ...“ De az, mint egy fúria úgy rohant már és lármázott tovább: „Velem akarsz kibabrálni? Följelentelek! Majd meglátjuk, kié a gyerek. engem nem csapsz be!“ Az egész kórház hallotta. A kisdoktor azóta nem jött ki a szobájából az ebédjét is bevitette. Mondtam az uramnak, jobb, ha most magára hagyja, ne háborgassa ...

Olga nem tudott tovább a szobában maradni. Nesztelenül osont ki, hogy észre ne vegyék és vissza ne hivhassák. Bódult fejjel került az utcára. Csak egy akarat fűtötte: beszélni vele. Kell. Dódi, akihez indult, áldott ürüggyé vált, arra jó, hogy alibit igazoljon, aztán ki, gyorsan, hozzá. Az energia lobogott benne, mint felgyúlt fáklya. A belső tűz kiragyogott szemén, most nem a pajkosság nevető ördögeként, halálos komolyan, szinte martiri fénnyel. Azalatt a pár perc alatt, míg az ajtóhoz tapadva hallgatózott szobájában, lemállott róla az utolsó napok pállott unalma. Az egészből csak annyit érzett, hogy Ő bajban van, hogy itt az akadály, amit úgy kívánt eddig. Végre! Végre! Küzdésre feszült minden idege. Már úgy áhitozott bujkálás, titok, kalandos szerelem után, most itt áll a küszöbén. Egy pillanatig sem habozott, inkább siettette volna a percet, amikor ott lehet már. Ma úgy sem jönne hozzájuk, el nem kerülheti az alatt az öt perc alatt, míg Dódinál ül. Csak már Nála lehetne, vigasztalhatná Őt, segíthetne Rajta és megmondhatná Neki, hogy nem hagyja el Őt.

Igy, ilyen nagybetűs lelkesedéssel kellett most a kisdoktorra gondolni. Nem tudta még, hogy mit fog neki mondani, csak azt érezte, hogy szüksége van rá és örülni fog neki. Dódihoz most hálás szivvel igyekezett, neki köszönhet mindent.

— Hallottam Dódikám, hogy fekszel, befutottam hozzád, hogy lássalak, — olyan mosolygóan, ragyogva mondta, senki sem látott benne mást, mint egy vidám látogatót, aki a maga jókedvével egy pillanat alatt illatozza be a szoba beteg unalmát.

— Bizony Olgicám, itt savanyodom, de jó, hogy eljöttél.

— Csak pár percre szöktem, vendégeink lesznek, de látni akartalak. Mit csinálsz itt te szegény fogoly? Én megőrülnék az ágyban.

— Olvasok, ha van mit, de ma már abból is kifogytam.

Olga máskor, szeles jókedvében alig is törődött Dódival, aki csendesebb volt és nehezen szólalt meg.

Nem vesződött vele. Most annál inkább örültek neki, hát még mikor Dódi panaszára könyvet is igért.

— Várj csak, van nekem egy nagyszerü könyvem. Ouidától: Egy pár kis facipő. Olvastad? Nem? Nahát elhozom. Most Margit néninél van, de elmegyek érte. Ebben a percben odafutok. Ha késő lenne már visszajönni, Julissal még ma felküldöm. Szólok majd holnap a Szántó Palinak is, hogy hozzon olvasnivalót. Jó?

Most már nyugodtan mehetett a kórház felé, volt már kifogása: Margit nénitől kéri vissza a könyvet. Milyen jó az Isten, hogy ma minden ilyen simán sikerül.

A kórházfolyosón figyelt fel csak, nem látja-e meg valaki? Senki sem volt a közelben. Dobogott a szíve erősen és merészségétől ujjongott belül. Szinte felvidúlva lépte át a küszöböt:

— Én vagyok, én. Nem hiszi? Fogjon kezet, nem álmodik! — nevetett a szemébe, de az ijedt, csodálkozó tekintetre visszagyávult. Már halkabban mondta: Hallottam, hogy kellemetlensége volt.

Bánky szája gúnyos mosolyra rándult:

— Már tudja . . . — és megkérdezte. — Ezért jött?

Olga nem érezte, hogy szerepet játszik, valami régenvárt, nagy, komoly szerepet, nem is akarta a megbocsátót adni, egyszerűen csak a megálmodott szavakat kellett kimondania: szeretsz? szeretlek. Ezt. Nem így, de ezt. Ezt kellett most kiragyognia magából, hála a délelőtti botránynak. Anélkül ki tudja meddig várhatott volna erre a percre? Ez fullasztotta vissza a szavait, nem tudta, hogyan kezdje, nem volt könnyű.

— Nem lett volna szabad eljönni, Olga. Mi lesz, ha rájönnek?

— Azt csak bizza rám.

— Ha az édesanyja meg fog tudni mindent, majd már engem nem lát szívesen. És még ez is hozzá . . .

— Hát így örül nekem?

— Hogyne örülnék, de most . . .

— Akkor maga engem mégsem szeret, — kedvetlenedett el Olga. — Én azt hittem, örülni fog, hogy jövök, hogy végre beszélhet és tessék. Maga engem nem szeret.

— Drága, édes kis Olgám, — csókolgatta kezét Bánky.

Már ragyogott Olga szeme és betelt a régvárt boldogsággal:

— Szeret?

— Nagyon.

— Hát akkor mért nem mondta eddig?

— Hogyan állhattam volna a szülei elé? Miből tartanám még el?

— És én addig várhattam volna a szavát? Hát nem kellett nekem eljönnöm?

— De, hát mi lesz már ezután?

— Azt csak bizza rám. Először azt mondja meg, mi volt azzal a nővel?

— Arról ne beszéljünk.

— De értse meg, hogy kell. Mert amig én mindent nem tudok, hogyan csinálhatnék tervet?

— Majd fölmegyek pár napra Pestre és elintézem őt.

— Pestre megy? Maga fölmegy Pestre? — és ujabb ötletek kergetőztek fejében.

— Hát most már utána kell mennem.

— Nagyszerű! Ha tudná, hogyan örülök.

— Minek örül így édes?

— Hogy magának Pestre kell menni — és gyors elhatározással dobta ki magából — akkor én is fölmegyek.

— Maga? Pestre?

— Igen, igen, én, én. Hallgasson csak ide. Most anyus otthon nem tudom hogyan dönt. Lehet, hogy elmegy a kedve magától. Én biztosra veszem. És azt fogja akarni, hogy ne sokat találkozzunk. Talán egyenesen megmondaná magának is, jobb ha pár napig nem mutatkozik előtte, addig én kipuhatolom a hangulatot. Nem akarom, hogy magát megbántsa. Azért mi láthatjuk egymást, én mindennap meg fogom látogatni Boros Dódit, majd hatkor megyek, amikor maga is ráér. Tudja, hol laknak, a közelben várjon rám. Azalatt elintézem otthon, hogy Pestre küldjenek, apus nénjéhez. Lenke néninél aztán találkozhatunk, vele lehet okosan beszélni, biztosan a pártunkra áll. Jó?

Bánky ámulva hallgatta ezt a hirtelen született tervet. Ő egész nap riadalmába gubózva törte itthon a fejét, fölzaklatva, tanácstalan, már azt hitte, újból kisiklott lába alól a talaj és vége mindennek. Csak szégyent érzett és azt, hogy valami helyrehozhatatlan igazságtalanság történt vele. És lám, jön ez a drága kis leány, szétfujja a bánatfelhőt, már süt is a nap és melegétől kikel a megoldás rózsaszín virága. Még bimbó csak, de Olga tud majd rá vigyázni, hogy kiteljesedjék. Csupa áradó hála volt most, ahogy állt a szék mellett és kezét fejére kellett tennie, hogy haját simogassa. Alig tudott szavakat találni.

— Én még most sem tudom megérteni, hogy minden jóra fordulhat. Hát igazán szeret?

Olga arca ráragyogott. Fölnézett rá bársonyos szemével. És mig arra gondolt, milyen jó is, hogy eljött, hogy ezzel a lépésével lerázta a tegnap, az üldögélések fojtogató unalmát, nyugtalanság fogta el. Menni kell. Tovább nem maradhat. Pedig milyen jó így, fején a simogató kézzel. Felállt.

— Nézzen ki a folyosóra, nem lát-e meg valaki? És holnap hatkor, Dódiék előtt találkozunk. Már csengetett is Kerekesék ajtaján:

— Itthon van Margit néni?

— Hiszen a kisasszonyékhoz ment, — csodálkozott a szobalány.

— Jaj de kár, hogy elkerültük egymást. Egy könyvemet akartam visszakérni, ha olvasta már.

— Igen, ki is készítette a nagyságos asszony, hogy visszavigye, mindjárt meg is nézem, nem felejtette-e itthon? Nem tetszik addig bejönni? A nagyságos úr itthon van.

— Nem Borcsa kérem, nagyon sietek, csak a könyvet nézze meg.

Borcsa diadallal hozta:

— Mégis jó, hogy megnéztem.

— Mondja meg Borcsa a Margit néninek, hogy csókolom a kezét és nem várhattam meg, mert egy beteg barátnőmhöz viszem a könyvet.

És már sietett is. A kapunál visszanézett a kisdoktor ablakára. Megelégedés futkosott ereiben. Milyen okos hogy eljött. Most minden bajt elhárithat. Már Pestnek örült. Jó lett volna eldicsekedni valakinek a merészségével. De kinek? Csak elronthatnák egy áruló szóval az egész nagyszerű tervet. Hogy meg lennének botránkozva, ha meghallanák, hogy legénylakáson volt. Nincs is benne semmi. Milyen nagy dolgot csinálnak mindenből, csupa korlátot emelnek a szegény lányok köré, de azoknak hálistennek van eszük és átlépnek rajta.

Futva ért föl a lépcsőkön és lihegve lépett a szobába:

— Sokáig maradtam, anyus? Megkéstem? Dódinál úgy eltelt az idő és egy könyvet igértem neki, azért még ki kellett futnom Margit nénihez. Ja igaz, a Borcsa azt mondta, idejött, igazán úgy sajnálom,

Százhatvan milliót sorsol ki az Uj Idők előfizetői és barátai között

Csillagok tánca. *Uher Ödön* fényképfölvétele.
Részlet a *Piros cipő* című baletből.

Apponyi Albert gróf jegyese.

A legintimebb arisztokrataköröket nem találta egészen váratlanul *Apponyi* Albert gróf eljegyzése. A kik arról a mesés szeretetről tudnak, a mely az apát a fiúval összefűzi, megjósolták, hogy Albert gróf nem fog már sokáig ellentállni atyja kérésének.

A nyolcvankilenc éves Apponyi György gróf az utóbbi hetekben súlyos betegségen ment keresztül, övéinek odaadó gyöngéd szeretete mentette meg úgyszólván az életnek. Mikor már jobban volt az öreg gróf, mind határozottabban nyilvánította azt az óhajtását, hogy szeretné még látni egyetlen fiának házi tűzhelyét, mielőtt fáradt pilláit örök álomra zárná.

És Apponyi Albert, a ki olyan gyöngéd ragaszkodással csüng atyján, a ki, ha nagyszabású parlamenti beszédeit dicsérte is valaki, rendesen így szólt: — No, no, majd meglátjuk, mit mond hozzá az apám, csak akkor leszek megelégedve, ha ő is megdicséri, — most is döntőnek tartotta az ősz pátriárka szavát.

Mensdorff Klotild grófnő.

Különben maga is érezte már a családi tűzhely szeliden lobogó lángjának szükségét, vágyott a lelke nemes ábrándjait, élete nagy célját egy őt megértő, hozzá hasonló nemes lénynyel megosztani. Még abban a világban is elérik ötven éves korukban a férfiak a legényélet utolsó határmesgyéjét, a hol a test sokkal később vénül, mint a bajjal, gonddal, nyomorúsággal küzdő osztálynál. Albert gróf szerencsés volt, alig nézett körül, máris talált magának egy ilyen kiváló, emelkedett szellemü leányt *Mensdorff* Klotild grófnő személyében, a ki a bécsi arisztokrácia legmüveltebb, legkedvesebb tagja.

Igaz, hogy a szomszédba ment érte, a szomszéd kertjéből ülteti át a sugár cédrust honi talajba, a mit ajeles magyar hazafinál talán kifogásolhatnának némelyek, de hiszen II. Rákóczy Ferenc felesége, Hesseni Amália sem volt magyar nő, és mikor a kurucok díszküldöttségét fogadta, néhai jó Szirmay Tamás uram súgta neki, hogy mondja a varkocsos, büszke daliáknak: Köszönöm, nagyon köszönöm. Persze: *nadjon* mondott Hesseni Amália.

— A szerelem a legjobb magyarosító — mondotta egykor *Sándor* Móric, a híres lovas, mikor hazai liberális pajtásai csipkedték, mért vette el Metternich herceg leányát.

Ez a szerelem bizonyára meg fogja magyarosítani Dietrichstein Mensdorff Poully Klotild grófnőt is.

Mesésen régi családból származik Apponyi Albert jegyese. Atyai ősei tulajdonképpen francia törzsből erednek, de rokonságban van a Kóburg-családdal is, mert Mensdorff

Apponyi Albert gróf.

Uj Idők 1897. III. 7.

Poully Emmánuel gróf, lovassági tábornok neje Szász Kóburg-Saalfeld Zsófia Friderika Karolina Lujza hercegnő volt.

Anyai ősei, a Dietrichsteinok nagy szerepet játszottak a történelemben is. Régi okmányok bizonyítják, hogy már 1003-ban a *Ditrichstein urai* címet viselték.

A család bárói majd grófi, végre a XVII. században hercegi rangot nyert, de már ekkor, és pedig a XV. század végén két ágra szakadt, a weichselstättrubinsteini és a hollenburg-finkensteini ágra.

A család egyik kiváló férfia Ádám volt, a ki 1527-ben, Grácban született. Kora ifjuságában került I. Ferdinánd udvarához; nagy része volt az augsburgi és passaui béke létrehozásában. Rendkívül liberális gondolkozású férfiú volt, és sokat fáradozott V. Pius pápánál, hogy az úrvacsorát mindkét szín alatt szolgáltassa ki, szüntesse meg a cölibátust és a máltai lovagok fogadalmát. Törekvései azonban kárba vesztek. Mint császári biztos résztvett a pozsonyi országgyűlésen is, melyen minden áron rá akarta venni a rendeket, hogy növendékét, II. Rudolfot koronázzák meg. Itt összeköttetésben lévén a magyar urakkal, egy dúsgazdag főúrtól, Kerecsényi Lászlótól megvette a nikolsburgi uradalmat.

Magyarország történetében Dietrichstein Ferenc, olmützi biboros érsek is szerepet játszott, a ki 1605-ben, midőn Bocskay előhada Morvaországba tört, lovasaival Szakolca határszéli várost hatalmába kerítette. Később résztvett Nikolsburg várában a békealkudozásokon, a melyiket a császár és Bethlen Gábor, a nagy fejedelem folytattak.

A Dietrichsteinok mindig nagy szerepet vittek az udvarnál. Egyik Dietrichstein grófné Mária Teréziának nagyon kedves hölgye volt, és neki, valamint egy Clam-Gallas grófnénak soha sem írt másként *Theresia anyánk*, mint: Trés chére amie.

Midőn Mária-Terézia elérte ötvenedik évét, egy szál ősz haját fölvarrva a levélpapírosra, elküldte Clam-Gallas grófnénak — a levél és hajszál ma is megvan a család friedensdorfi könyvtárában — Dietrichsteinnénak pedig egy *kettétört tükröt* küldött, s a mellékelt levelet így kezdte: *Voici l'automne* . . .

Egyike a legérdekesebb embereknek volt Dietrichstein Móric gróf, a szerencsétlen kis *római király*, első Napoleon fiának a nevelője.

Elsárgult, halvány betűs írását csak a napokban láttam. Az 1830-iki pozsonyi országgyűlésen írta egy előkelő magyar nemes leánynak, a ki nagyon érdekelte első Napoleon fiát. A magyar lány nem vágyott a Pompadourok szomorú szerencséjére és kereken visszautasította a szerelmes herceg ajánlatait. Mikor a herceg és Dietrichstein Pozsonyból távoztak, akkor írta a gróf az említett sorokat növendéke nevében és egy *fehér* rózsacsokrot küldött. A levél következőleg hangzik:

» . . . Im Namen Seiner Hoheit sende ich diesen letzten, stummen Blumengruss. Diese schneeweisen Rosen seyen das Symbol Ihrer keuschen Seele . . . und, so wie diese Blumen vergänglich — so dauernd sey Ihr Glück.«

(Ő fensége nevében küldöm ezt az utolsó néma virágüdvözletet. Ezek a hófehér virágok legyenek az ön szüzies lelkének jelvényei . . . s a milyen mulandók ők, olyan maradandó legyen az ön boldogsága.)

Később, mikor a reichstadti herceg meghalt, az udvari színházak és a császári könyvtár igazgatója lett gróf Dietrichstein. Rendkívül nagy barátja volt az irodalomnak, művészetnek és ezeket a hajlamokat valószínűleg tőle örökölte Klotild grófnő, az unokája.

Clo-Clo, mert így hívják a bécsi szalonjargonban, nemcsak szereti a művészetet, de maga is eminens tehetség. A Metternich hercegné rendezte műkedvelői előadásokon és már előbb, a Schwarzenberg palota főúri színiestélyein annyi verve-el, annyi valódi művészi temperamentummal játszott, hogy egy alkalommal egy nagyon magas állású úr így szólt hozzá:

— Kár, hogy a gótai almanach nem engedi, de ha igazi színpadra lépne a grófnő, leverné Odillont és minden ma élő szalonművésznőt.

Rendkívüli jószívü és adakozó a grófnő. Ugyancsak valami műkedvelői előadásról volt szó, de megbetegült és az orvos nem akarta engedni, hogy résztvegyen benne.

— Óh, az nem lehet, doktor, mondta a grófnő, az én szerepemet ilyen rövid idő alatt már senki sem veheti át, a lemondás tehát egyenlő a jótékonycél bukásával. Jövő héten *Derby*, aztán kiürül Bécs és *üres háznak* játszanánk... Nekem egészségesnek *kell* lennem, mert a szegények várják a kenyeret, s egy kis meghülés miatt dehogy éheztetem őket tovább is; *sőt még betegen is föllépek.*

Házi szegényei és a közelében élő szolgaszemélyzet, nem tudnak eleget mesélni a fiatal grófné jóságáról.

Volt rá eset, hogy toilettejét bevégezvén, a komorna kiment. Ekkor veszi észre Mensdorff Klotild, hogy még valami hiányzik. Akárhányszor maga megy a garderobe-ba keresni, mert nem akarja a komornát, a ki *úgyis eleget fáradozik*, mint mondja, újra becsöngetni.

A császárváros szalonjaiban valósággal dédelgetik is a nyájas, szelíd lelkü grófnőt, ki az alsóbb osztályokban is népszerü.

Májusban pompás fogaton hajtat a versenyre. A Freudenauba összegyűlt alsóbb rendű férfiak, nők mind derűs örömmel nézik nemes, szép vonásait és halkan megy az ige szájrúl szájra:

— Die comtesse Mensdorff, die allweil für die Armen g'spielt hat. (Mensdorff grófné, a ki mindig a szegények javára játszik.)

A nép szava — Isten szava. Bizonyára elkiséri ez a szeretet új otthonába is Klotild grófnőt, a ki rövidesen éppen olyan népszerü lesz nálunk is, mint volt régi otthonában. Február 27-ére van kitűzve Apponyi Albert gróf esküvője. Ide hozza majd közénk nejét és az a férfiu, a ki eddig csak a politikának élt s nagy a szónoklat harcaiban, a mik dicsőséggel járnak ugyan, de fájó sebekkel is, most egy új küzdő térre is léphet. A társadalmi kérdések küzdő terére. Ha valahol, úgy nálunk volna szükség egy olyan főúri szalonra, a melyből üdvös mozgalom induljon ki a művészet és az irodalom érdekében, a hol megvitatás alá esik minden magyar kulturális eszme. Apponyi Albert grófné szalonja volna erre a legalkalmasabb hely. A magyar föld asszimiláló ereje a régi törzs deli hajtását majd magyarrá teszi és a mi szalonjainkban talán fölvirrad egy új éra — kezébe veszi a pangó társadalmi életet egy leading lady, *Mensdorff Klotild*, a kit erre a szerepre szinte predesztinálnak lelki tulajdonságai, óriás vagyona és férjének népszerüsége.

UDVARHÖLGY.

nek megismerkedni az irodalom forrásaival és a motivumokkal, a mik az írókra hatottak, önálló alkotásra serkentvén őket. A könyv megjelent *Grill* Károly kiadásában és ára fűzve 1 frt.

—

Szinművek könyvalakban. Nem afféle könyvdrámákról van szó, amiket a félelem bizonyos nemével vesz kezébe az olvasó, mert előre tudja, hogy párbeszéd alakjában megnyilatkozó unalmasságok, hanem igazi színművekről, amik már kiállották a tűzpróbát.

Az egyik *Herczeg* Ferencz darabja, *Honthy háza*, amit a Nemzeti Színházban adtak elő. Megjelent *Singer és Wolfner* kiadásában. Ára 1 frt 20 kr.

A másik *Andreánszky* Jenő egyfölvonásosa: *Katonásan*. Ezt is a Nemzeti Színházban mutatták be szép sikerrel. A *Mükedvelők szinháza* című vállalatnak egyik érdekes száma és az ára 30 kr.

A harmadik *Makai* Emil és *Szécsi* Ferenc *Kaland* című dramolettjük, a mit nagy sikerrel adták elő és adnak még egyre a Vígszínházban. Szintén Singer és Wolfner kiadásában jelent meg.

—

Röpke füzetek. Vannak olyan könyvek, a mikuek megírásával a szerző könnyít a saját szívén, de nem tudná megmondani, hogy az olvasó szempontjából mely szükségletnek felelnek meg. Erdély fővárosában *Felszeghy* Dezső adott ki egy füzetet, a melyben közepes versekben elmondja Magyarország történetét kerek ötven oldalon. Az egész füzetben nincs egyetlen új eszme, avagy csak fordulat is. Enyhítő körülmény mindenesetre, hogy a tiszta jövedelem a Mátyás-szobor alapnak van szánva. — *Magassy* Annuska pedig *Álmok az üdvről* című regényt adott ki, a mely nem egyéb szárnypróbálgatásnál. Lehet, hogy valamikor magasra szárnyal majd írói tehetsége, de egyelőre még csak kisérletszámba is alig megy az, a mit nyujt. A meséje zűrzavaros, az irálya pedig fogyatékos. Röpke füzet mind a két könyvecske, elkapja a szél és alig akad az írón kívül, a ki kíváncsi volna megtudni, hogy hova viszi . . .

—

Új Kisfaludysták. Két betöltendő helyre hat jelölt akadt a Kisfaludy-társaság legujabb tagválasztásánál. Megválasztották azok közül *Rákosi* Viktort, a ki maga mondja el életrajzát lapunk más helyén és *Somló* Sándort. Az utóbbinak nevét is jól ismeri a magyar közönség. Már tizenkét év előtt nyert akadémiai pályadíjat *Első szerelem* című színművével és azóta vagy másik öt színműve lett pályanyertes. A színészi pályán is aratott babérokat, jelenleg a Nemzeti Színház tagja és csak rajta múlt, hogy nem lett ennek az intézetnek társigazgatója. Javakorában lévő férfiú, a szerénységnek és a szeretetreméltóságnak prototípusa, a kitől még sok szép alkotást remélhet az a két múzsa, a kit egyaránt híven és kitartással szolgál.

André Cheniér.

Mult pénteken mutatták be az operaházban Umberto *Giordano* új művét, *André Chénier*-t, mely rövid idő alatt meghódította az olasz színpadokat és ott állandóan műsoron van.

Nálunk ez a zenemű nem aratott különösebb sikert. Tetszéssel fogadták sok részét, de az egész operának zenéje nem tudta a közönséget fölhevíteni.

Annál nagyobb élvezetet nyujtott az *André Chénier* meséje, maga a cselekvény, melynek komoran nagyszerü hátterében a francia forradalom viharzik. Vér és láz közepette olyan a darabon átvonuló szerelmi történet, mint egy melegítő világosságot adó napsugár, szelid fénynyel, mely aztán belevész a nagy forradalom égiháborújába.

André Chénier-nek, a szabadság, testvériség, egyenlőség lelkes poétájának és *Coigny* Madeleine grófnőnek szerelmi tragédiája Umberto *Giordano* operájának a meséje. A rémuralom előestéjén találkoznak Párisban, a mikor már minden forrong, bomlik, ingadozik s az új kornak képétől meg-megvillan egy darab a jövő távlatában. A *Coigny* grófok dölyfössége még a zivatarok közt sem tört meg s a mikor hallják a szabadság költőjének nyilt, merész szózatját, gőgjük a legerősebb felháborodásban tör ki. De a kemény, hajthatatlan arisztokraták között ott van egy érző szívü virágszál, *Madeleine* grófnő, a kinek a lelke megnyílik az új eszméknek s fogékony szíve szerelemre fakad a poéta iránt. A szerelmeseknek azután megnyílik a küzdelmek keserves útja. Közéjük ékelődik *Gérard*, a forradalmár lakáj, a kiben elfojthatatlan szenvedély lobbant fel *Madeleine* iránt. A vágyába erős boszuérzet vegyül, a mikor az arisztokraták kidobatják a rongyos koldusokkal együtt, a kiknek az élén betör a táncterembe s az uraktól kenyeret és emberséget kér.

A rémuralom azután egész hevével kitör. *Gérard* ott van a nagy zavarodásban, mint a legszenvedélyesebb jakobinusok egyik vezére, *Chénier* pedig az üldözött girondisták között. De a szerelem nem pusztult el a rémnapok borzalmai között sem. Gérard nem feledkezett *Madeleine*-ről, a ki azonban továbbra is csak *Chénieren* csüng hűséges szerelemmel. *Gérard* megzavarja egy este *Chénier* és *Madeleine* találkozóját a Marat-szobornál, a mire *Chénier* leszúrja. *Gérard* összeroskad, *Chénier* fogságba jut, *Madeleine* azonban elmenekül, de a szíve csakhamar visszahozza Párisba, hogy a szerelmét megmentse. Elmegy *Gérardhoz* és esedezik *Chénier* életéért. *Gérard* hajlandó a segítségre, de borzasztó árt kér: Madeleine szerelmét. S a zaklatott lelkü, kedvesének életéért remegő leány megigéri ezt az áldozatot is. Erre még a durva, brutális *Gérard* szíve is megindul. Annyira meghatja ez az önfeláldozó szerelem, hogy lemond Madeleineről, de azért mégis megigéri *Chénier* megmentését. Nem mentheti meg. A bírák hajthatatlanok és *Chéniert* halálra ítélik. *Madeleine* megtörve hallgatja az ítéletet s a végső reménytelenségben most már csak egy utat lát maga előtt, a közös halált, Egy halálra ítélt leánynak a nevét kölcsönzi el és *Chénierrel* összeölelkezve, a boldogság, a dicsőség érzésével megy a vérpadra . .

Ez a darab cselekvénye, mely a pénteki előadáson kitünően tervelt szceneriában játszódott le. Az előadást különösen *Takács* és *Perotti* emelték magas nivóra, a közönség hálás is volt érte. A darab jelmezeit és díszleteit nagy gonddal és művészi ízléssel válogatta össze Kéméndy Jenő.

Serly Lajos. Február hatodikán nyílt meg Ó-Budán az új Kisfaludy-szinház, belevonván ez által a főváros

Serly Lajos.

művészeti életébe és magyarosodásába azt a távol fekvő városrészt is. Az új színház igazgatója *Serly* Lajos, a ki mint zeneszerző és karmester kiváló hírnévnek örvend és remélhetőleg mint igazgató is kiállja majd a tűzpróbát. Serly régebben a Népszínháznál volt karmester, a hol *Marcia* című operettjét nagy sikerrel adták elő. Aztán külföldre ment, Kolozsvárott is volt dirigens és végül a mult nyáron a milléniumi kiállítás alatt Ős-Budavárában dirigálta a nagy magyar zene- és daltársulatot. Népdalai közül van egynéhány, a mely már közkincscsé vált.

—

Kéméndy Jenő. A magyar operaháznak híres jó erői voltak, kitünő énekesek és énekesnők, elsőrendü karmesterek, nagy és jól iskolázott zenekar álltak rendelkezésére. Csak egy dologban maradt nagyon hátra, oly dologban, mely ugyan nem elsőrangu tényezője az előadások hatásainak, de a mai raffinált ízlésü világban mégis nagyon fontos. Az operának ez a föl-panaszolt gyöngéje a kiállítás volt. Furcsa dolgokat lehetett ezen a nagy és szép színpadon látni. Sebtiben összetákolt díszleteket, ízléstelen elrendezést és legfőképp minden történeti és lokális hűséget arculcsapó jelmezeket. Bizony nem sokat törődtek azzal, hogy egy-egy darab mikor és hol játszódik, a jelmezek, fegyverek, bútorok, apró holmik összeválogatásánál jóformán csak kerülgették a korhűséget. Egy kaptafára húztak mindent. Egy XVI. századbeli népseregléshez kiválogattak valami kézikönyvből egy XVI. századbeli népviseletet s annak mintájára csináltattak egy csomó öltözéket. Ha igaza volna az opera saját külön kortörténelmének, akkor egy-egy időszakban csupa egyforma ruhában jártak-keltek volna az emberek. Valóságos egyenruhába bujtatása volt ez a világnak. Ennek a művészietlen zavarnak véget vetett az intendáns egy jó ötlete: művészembert szerződtetett az operához, a kinek egyéb gondja sincs, minthogy korhű és művészi jelmezekről, elrendezésről és díszletekről gondoskodjék és így az előadásokat e részben is lehetőleg segítse a tökéletesbülés felé. Az intendánsnak sikerült éppen olyan művészt megnyerni erre a föladatra, a ki sokoldalu képzettségénél és nagy leleményességénél fogva csakugyan a legalkalmasabb volt ezeknek a reformoknak megtervelésére *Kéméndy* Jenő festő vette kezébe ezt a

Uj Idők 1897. III. 7.

Kéméndy Jenö.

ügyet s a mióta ő ügyel az előadások külső formájára, bizony a legházsártosabb kritikus sem talál ízlés és korhűség dolgában kifogásolni valót az operaelőadásokon. *Kéméndy* sokat utazott sokat látott, rengeteget olvasott, ösmeri a színpadi teknika és mekanika fogásait, festőember létére fínom az ízlése, a leleményessége meg éppen amerikai stilü. Az ujabb operák jelmezei már az ő útmutatásai alapján készültek és nincsen az operának látogatója, a ki ne ismerné el örömest, hogy most már az előadások külső dísze is megfelel annak a belső értéknek, a melyet szívesen emel ki a legelső magyar dalszínház minden látogatója.

—

Az utca művészete. Kacér lett az utca is, olyan kacér, mint a milyenek azok a szépséges babák, a kik napsugáros téli napokon végigszemlélik sugár alakjukat a kirakatok nagy tükörüveg-ablakaiban. Az utca kacérsága azonban nagyon prózai alapokon nyugszik. Az utcák házsorain színes szépségflastromokat ragasztanak az ablakok közé, a sarkokra, a homlokzatok metópáira, olyan szépségflastromokat, a miken kereskedő-emberek kínálgatják szemenszedett áruikat a nagy közönségnek. Falragasz a polgári neve ezeknek a tarka papirosoknak, — eddig holmi apró-cseprő nyomdákban csinálták, ormótlan betükkel, kecsesség, dísz híjján. A falragasz a legbanálisabb nyomdatermék volt jó ideig. De a mint a kereskedelem versenye angazsálta a művészet és műipar minden mesterfogását, hogy győzelemre juttassa a maga szappanát, vagy csokoládéját, hát a falragasz is helyet kapott a művész emberek tennivalói közt. Híres festők és rajzolók vállalkoztak hatásos plakátok tervelésére, különösen Párisban, Londonban és Németországban. Olyan neveket olvasni most már az utcai hirdetmények rajzai alatt, mint Puvis de Chavannes, Cheret, Besnard stb. Vannak falragaszok, a melyeknek nagyobb a művészi értékük, mint sok feldícsért képé. A párisi utcák kacéran mutogatják ország-világnak ezt az ő új érdekességüket s a világ, mint mindenben, úgy ebben is utánozni kezdi Párist. Falragasz-gyüjtemények keletkeztek, falragasz-kiállításokat rendeznek, nagy díjakat tűznek ki művészi plakátokra. Egy ilyen falragasz kiállítás nyílt meg nemrégiben Bécsben és úgy halljuk, hogy Budapesten is érdeklődnek már a művész-körök egy hasonló tárlat rendezése iránt. Nálunk ugyan fejletlen még az utcának ez a művészete, de van elég nagytehetségü festőnk, a ki szívesen vállalkoznék ilyen díszítő-munkára és a ki ezt a különben nem éppen könnyü feladatot derekasan meg is tudná oldani. A jó falragasz sok izlést, nagy gyakorlottságot, és mindenekfölött könnyed, egyszerü előadást, jó stilérzést kíván. A közönségre nézve megvan az a haszna is, hogy neveli az ízlést és a széles, könnyed előadás iránti érzéket. Mindenesetre kívánatos volna, hogy a falragaszok művészetét nálunk is felkarolják, nemcsak a művészek, hanem első sorban azok is, a kik ipari, kereskedelmi célokat akarnak elérni a plakátok segítségével.

Müller Katica, a *Piros cipő*-ben.

A képviselőházból. *Színházi vita* vette igénybe a t. Házat a mult héten két napon át. Mint a belügyminiszteri tárca tárgyalásán minden évben, az idén is átalakult a Ház irodalmi és művészeti társasággá: szapulták, dicsérték az operaházat, a nemzeti színházat, a vezető embereket, az irodalmi irányokat és zokogtak a vidéki színészet romlásán, és az orfeumok elburjánzásán. Minthogy most egy új párt is beékelődött az ülésterem régi részébe, tehát az is hallatta a hangját: meg akarta vonni a nemzeti színháztól és minden színháztól a szubvenciót, mert a modern darabokban csupa *intrika, gyilkosság, öngyilkosság, hűtlenség* fordul elő. Ki ne találná el, hogy a néppárt kegyes szónoka volt e hang hallatója. A fővárosi színházakon kívül meleg szószólói akadtak a kolozsvári nemzeti színháznak *Hegedüs* Sándorban, *Fenyvessy* Ferencben és másokban: eredménye ennek az, hogy *Perczel* Dezső belügyminiszter igéretet tett, hogy a mint a pénzügyek megengedik, *államosítani fogja a kolozsvári nemzeti színházat.* A *vidéki* színházak dolgában is történt komoly lépés: a belügyminiszter ugyanis megigérte, hogy komolyan foglalkozni fog a színészegyesület memorandumával, mely az országnak színi kerületekre való felosztását kívánja valami százezer forint szubvenció, a vasutakon való szabad utazás stb. kapcsán. A vita legkimagaslóbb kérdése különben az volt: *hol épüljön az új nemzeti színház?* Abban körülbelül megegyeztek, hogy a nemzeti színháznak új épületre szüksége van, csak abban tértek el, hogy merre, hol legyen új hazája? *Zichy* Jenő gróf a *mostani* telek lehető felhasználásával akarta a kérdést megoldani, bár nem idegenkednék attól, hogy a Kúria épülete helyébe kerüljön a színház, *Fenyvessy* Ferenc a lebontandó Rókus-kórház telkét ajánlotta. A kérdést félig eldöntötte a belügyminiszter, a ki kategórikusan kijelentette, hogy *szerencsétlen idea lenne a nemzeti színházat mostani helyén építeni fel újra.* Ő ezt határozottan ellenzi. Most már mindenki kíváncsi volt arra, hol akarja hát ő excellenciája építtetni a színházat, de ezzel a válaszszal adós maradt, csak annyit jelzett, hogy megkeresi a fővárost, milyen áldozattal hajlandó az a nemzeti színház új palotájához hozzájárulni, a mi bizonyára azt jelenti, hogy hol hajlandó telket adni számára. Az orfeumok is sűrűn forogtak szóban és a belügyminiszter megigérte, hogy az orfeumok számát korlátozni, előadásukat szigorúan ellenőriztetni fogja. Megigérte, a Ház megnyugodott benne — és a föld ezután is csak úgy fog forogni, hátán a budapesti orfeumokkal, mint eddig.

. . . A hét nevezetes eseménye az is, hogy a kormány a Ház zajos éljenzése közt törvényjavaslatot nyujtott be a *kis lutri eltörléséről.*

—

Diákasztal. A színészetnél az a babonás hit van elterjedve, hogy nem is lesz soha igazi művész abból, a ki végig nem koplalt néhány társulatot. Az egyetemi tanulók nem hisznek semmiféle babonában, és azért sokan közülök, tán a túlnyomó többség, mély hálaérzéssel fogadják az új intézményt,

Tündér Ilona.

Írta: Bródy Sándor. (Folytatás.)

Hosszasan búcsuzkodtak, mert ritka szelid és világos este volt. Érzéssel, igérettel, reménynyel teli ég, még az Ilona lelke is megremegett belé és a míg a férfiaknak kezet adott, arra gondolt, hogy mért nincs neki egy leánybarátnője, a kivel kéz kézen fogva sétálhatna az üvegházban. Egy szőkehaju leány, fehér, de feketeszemü, vidám is, sírós is, pajzán és egyszersmind szelid. Levetnék a vállfüzőt, bő battisztpongyolát öltenének magukra, olyant, a milyenben a szent-asszony szobrokat öltöztetik a templomok terraszán. Egymást öltöztetnék, virágot tűznének az egymás hajába, így hízelegnének egymásnak egész éjszakán!

A költő kiböjtölte a többit, ő maradt utoljára. Hosszan tartotta a leány kezét a kezében:

— Isten vele Ilona, engem pedig soha többé nem lát! mondta tréfásan.

— Tehát holnap reggelig, a viszontlátásra! Jöjjön el, korán jöjjön. Meg fogom mondani, hogy elmegyek-e magához. Ma többször arra gondoltam, hogy mégis elmegyek. És mért ne mennék? Magától legalább nem félek. Az egyetlen férfi, a ki nem ijeszt rám és nem, nem, hogy is mondjam, a ki nem utálatos... Ha maga lány volna, tudnám magát szeretni is. Tudja mit, ígérje meg, hogy levéteti a bajuszát, nem mindjárt, akkor, ha —

Tréfált is, komolyan is beszélt, de oly gyorsan ahogy csak ő tudott, nem lehetett megállítani. Az író kezét szorongatva, meglepődötten hallgatott. Ilona tovább darált:

— A férfikalap magának rosszul áll; van egy boleróm, pipacsokkal, az állana magának jól. Ostobaság, hogy a férfiak mind elcsúfítják magukat ezzel a fekete filccel . . . Nézze, hogy les a mamám; biztosan nagyon örül, mert magával beszélgetek, szerelmes magába. Illik is, hogy magához menjek feleségül. Fog-e vinni engem bálokba? a kivágott ruhákat igen szeretem látni. Apám is boldog lesz, mind imádják magát. És a végén talán nekem is jut egy kis boldogság. A megboldogult érsek úr gyűrűje kicsiny már az ujjamra; férjhez s férjhez kell menni. Milyen, milyen éj!

— Szeret egy kicsinyt? kérdé a költő nekibátorodva, mindjárt hatalmaskodva, élesen.

— Egy kicsinyt, talán! suttogta Ilona, befutott és maga után a kis kaput becsapta.

A költő egy darabig ott maradt, aztán halk énekszóval hazafelé indult volna, a mikor a puha porban egy csukott batár gördült feléje, a lovak megálltak a kertész háza előtt és majd letiporták. Ösztönszerü gyűlölettel fordult a férfi felé, a ki a batárból kilépett. Valami gonosz sejtelem azt súgta neki, hogy íme hirtelen megérkezett, a ki mindjárt elrontja csaknem teljessé lett diadalát. Hogy jön egy igazi férfi, különb mint ő.

Egy öreg úr volt. Magas, hajlott egy kissé, de erőteljes. Fehér szakálából és dús hó-szín hajából arca kipiroslott. Talpig gyászban, de zerge-szőrös kis vadászkalapban. Botjával megkopogtatta a kaput:

— Hé, kertész, kertész! kiabálta.

Benső megvetéssel nézték egymást a költővel, a ki újra bele fogott az áriába és nyugodtan sietett hazafelé.

A gyűrű gazdája.

Gyászkoszorúkat rendelni és a halottas szoba számára vagy tíz nagy pálmát kölcsönkérni jött Simon gróf. A felesége ott benn kiterítve feküdt, meghalt hatvanéves korában, áldozata egy negyvenharom évig tartó betegségnek, a melynek neve azonban nincs benne az orvosi könyvekben. Egy félszázadon át tűrte, nyögte a legiszonyúbb megaláztatást, az ura minden héten legalább egyszer el akart tőle válni, mert a szegény asszonynak nem volt gyermeke. Nagyon is nemes családból származott, apja is egyetlen gyerek volt már, ő is egyetlen, véletlen, alig tudták életben tartani, alig hogy élt. Mégis csaknem ötven esztendeig tartott ki az ura mellett, a kitől ha egyszer-egyszer elment, megszégyenülve tért vissza, halálos félelemben annak brutálitásától. Lenyugodva, örök rabbá téve imádkozott és gyüjtött, — senkiért, senkinek. El nem válhattak, mert igen buzgó katolikusak voltak. Simon gróf egyszer magával ő szentségével is beszélt erről, nagy ajándékokat küldött a kúriának, de az asszony családja már előbb informálta a pápát és megszégyenülve kellett visszatérnie a feleségéhez.

Most feloldották a házasságot, ott a hol kötötték. Csakhogy Simon gróf aggastyán lett, a míg kivárta. Megőszült, elkeseredett, már húsz esztendeje nem lőtt agyon véletlenül senkit, sem vadászt, sem bérest. Sőt visszavonult a politikai pályától, letette mandátumát és nagynéha szerepelt a felsőházban, pénzügyi kérdésekbe szólt belé, hogy takarékosságra intse a nemzetet. Ő maga oly takarékos, gondos és tiszta volt, mint egy hód. Egyetlen latifundiummá szerette volna átalakítani az egész Magyarországot, a Hunyadiak előtt való korban ez talán sikerült is volna neki, de most csak azt tudta megtenni, hogy megötszöröztette azt, a mit mint majorátus örökölt. Kezelt a zsidóval, de kihasználta, ő rajta nem lehetett nyerni, csak ő nyerhetett. Szerette és becsülte a parasztot, mind földjeinek kitünő investicióját, de ha csak módját ejthette, a szegény községek határából el el foglalt, ha többet nem, néhány szekérnyomot. Büszkébb volt mint egy örökös király és a hölgyek kegyeit nem ajándékkal szerezte meg, hanem mert imponált nekik, mint egy zordon, pusztai Napoleon. Nem mertek ellentmondani, meghunyászkodtak előtte, ha bozontos szemöldökei alól szurok-szín szemeivel rájuk nézett. A míg meg nem őszült, réme volt a vidéki férjeknek és egyszer a maga parasztjai rohantak rá vasvillával. A legbőszebbet, a legjobban megalázottat, a csahost arcul ütötte és így maradt sértetlen közöttük. Öreg korában kevésbbé imponált már, de ravaszsággal pótolta a fiatalságot. Különben is az őserő, a mely benne lakozott, frissen megmaradt, csak fejére, mint hegyek sziklacsúcsára lehull a hó, ült le az ősz ezüst színe.

Tegezett mindenkit. Tegezte a kertészt is, a ki álmosan szolgálatjára állott, tegezte az öreg asszonyt is, a ki mindjárt ott termett — kezében a nagy fehér harisnyakötéssel — az ura mellett.

A lármára, mert Simon gróf lármázva beszélt, Ilona is bejött az udvarról.

Leült és beszélgetett velök. Egészen másképp beszélgetett, mint mindenki más, a kit Ilona eddig csak ismert. Nagy fensőséggel, rá se nézve arra, a kihez szól.

»Istenem egy gróf! Tehát ilyenek,« gondolta magában Tündér Ilona és úgy nézett a vén oligarchára, mint egy eddig soha nem látott, ismeretlen állatfajtára. A szemei villogtak, a fogai épek voltak az aggastyánnak, hangja erős és friss, mint egy fiatal ispáné, a ki a mezőn nagy távolságokra szokott beszélni. »Szép öreg úr!« gondolta a leány és meglepődve, nyitott ajkakkal hallgatta, a mint Simon gróf feleségéről beszélt, mély tisztelettel, de részvétlenül, akárha egy szentté kanonizált hercegnőről beszélne, a ki előtte négy-öt századdal élt:

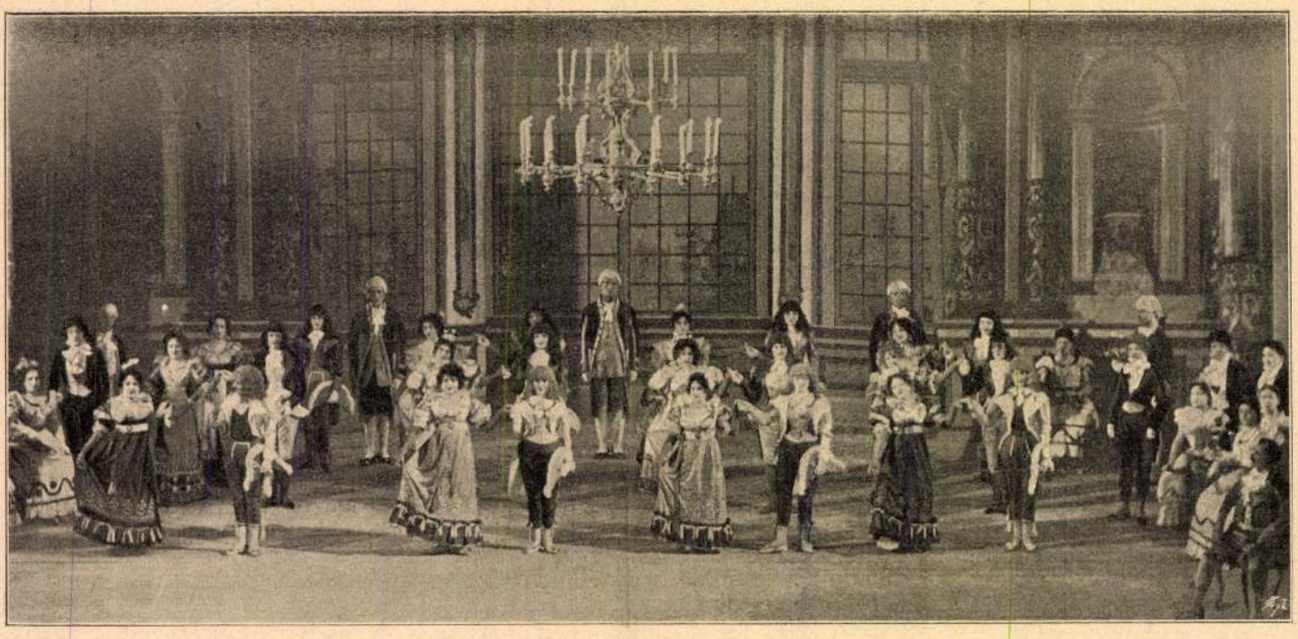

Gavott.
Részlet a *Piros cipő* című balettből.

Uher Ödön fényképfölvétele.

— A grófné megpihent. Két napig élt még miután a szentségeket fölvette. Félkörben kell föl-állítani a pálmákat. Lakik itt valami gyertyamártó? Nincs itt semmi. Bécsbe sürgönyözni már késő. A káptalannak talán vannak fáklyái. Aztán szép koszorút kössetek, kis lányom. A grófnénak egy elefántcsont imakönyvét majd egyszer elhozom neked. Évek óta nem voltam már ebben a sárfészekben, hol lehet itt valamit enni?

Megmarasztották. Igen jóízűet evett és vacsorá után beszélgetett a forradalomról, a melynek első felében igen tevékeny részt vett, sok németet saját-kezüleg megölt, aztán, miután látta, hogy az egész dolognak nem lesz jó vége, visszavonult. Nemcsak ő, de a kertész családja is elfeledte, hogy ennek az embernek ezalatt valamely kastély bolthajtásos nagy ebédlőjében egyedül fekszik a felesége, holtan. Stearin-gyertyák lángja virraszt fölötte, lassu, egyhangu sercegéssel.

— A ki úr, az csak úr! mondta a kertész, miután Simon gróf elment és a szokásos asztali imát sietve elmondták. Az öregek álmosak voltak, de a leány tudta, hogy a szemét se fogja behunyni az éjjel; mindig igy volt, ha a rendes időn túl feküdt le. Örvendett ennek, legalább gondolkodhatott a tengerparti ismeretlenről, a költőnek adott igéretéről, a grófnéról, a ki a gyönyörü kastélyban fekszik. Az ébren való álmodozás vége az lett, hogy félni kezdett, valósággal a hideg lelte. Egy pillanatra, hogy elaludt, egész világosan hallotta, a mint a grófasszony igy szólt hozzá: »Únom egyedül menni a másvilágra. Leányom, gyere velem, de vedd föl elébb a legszebb báliruhádat!«

Gyertyát gyujtottak, mint az utóbbi időben igen gyakran, az öreg asszony egy kis szenteltvizzel megkente a leánya, aztán a maga homlokát. És a mikor a leányon lassu sírás vett erőt, felköltötte az urát is. Hárman virrasztottak, a félelem ismeretlen és oktalan érzésétől eltelve, a míg reggel nem lett. Ilona csak akkor aludt el, a mikor kint a munkára menő parasztlányok nagy elbúsulással és végtelen elnyujtásokkal énekeltek egy alapjában vídám dalt. Délfelé ébredt. A melegházban a költő már várt reá.

— Hagyjon nekem békét! mondta ingerülten és otthagyta.

— Vissza fogok jönni! felelte az ingerülten és elment. Napokig nem mutatkozott. Írt, de nem feleltek a leveleire. Ilona egyáltalán elhanyagolta az udvarlóit az utolsó időben.

Vagy két hét múlván Simon gróf jött el, a felesége imakönyvét hozta el Tündér Ilonának.

(Folyt. köv.)

Önéletrajz.

Tisztelt szerkesztő úr!

Ön az utolsó percben felszólított, hogy arcképemhez némi magyarázatot írjak, abból az alkalomból, hogy e héten a Kisfaludy-Társaság tagjává megválasztottak. Ha az ember az arcképéhez maga ír cikket, az körülbelül olyan, mintha festené magát. Kellemetlenül érzem magamat, mikor ezt a komoly urat látom itt magam előtt s az a kötelességem, hogy róla írjak. Ha rosszat találok írni, a milyen zord, még megharap. Azonkívül hírlapírói pályámon leglángolóbb színeimet elfecséreltem bájos művésznők dícséretére, s festékes ládámban most, mikor rám kerül a sor, csak szürke színek vannak. (Hajh! A művésznők szekeréhez nekem is közöm volt; nem fogtam ki elől a lovakat, de toltam hátul a szekerüket.)

És mit írjak? Ha a vidéken járok, rendesen olyan dolgaim iránt érdeklődnek, a mit legkevésbbé gondolna az ember. Azokra feleljek itt? Hogy mi a kedvenc ételem? Hogy mi a kedvenc virágom? Hogy mi a kedvenc színem? Nem vagyok én primadonna, hogy a közönségnek joga lenne érdeklődni az ételeim iránt.

Egyszer egy vidéki kisasszony azt kérdezte

Uj Idők 1897. III. 7.

lágyan és sebesen folyanak lelke képei. A férjét kereste a férfiak roppant sokaságában, mezitláb, de díszes kalapban járva az utcákon, a szalonokban. A kérői utána, mint egy csomó csahos kutya, a tiszt két rattlere is ott ugrált-bugrált közöttük. Mindenféle emberekkel megállott beszélgetni, magas katonatisztekkel, kerti napszámosokkal, kopogtatott a ciszterciták klastromjának kis kapuján, az öreg prior nyitotta ki és attól hirtelenében megkérdezte:

— Főur, nem látta az uramat!

Nyomban előkerült a betyár, derékon fogta és azt mondta: itt vagyok, én vagyok! Azzal felhajintotta egy nagy szénásszekérre, a melybe egészen a szemeig belesüppedt. Szédítően illatos friss széna volt, de a szekérnek nem volt feneke és ő megint csak az utcán volt az ismerős férfiak közepette, a kik nagyon nevettek, a míg meg nem pillantották, hogy ime a bástya felől gyors ügetésben jön a meghalt jogtanár, az ügyész vasárnapi fehér lován. A mint közeledik feléjök, vetköződni kezd, lehányja magáról a testét, csontváz lesz és karjait kinyujtja feléje.

Ilona elpityeredett, de már az első könyek megszelidítették a rémlátományokat és hajnali félálma egyszerre nagyon édes lett. Tengerparton sétált — de ez a tenger inkább egy óriási metszett tükörüveg volt — és a mint sétált az aranyporondon, egy fiatal emberrel találkozott, a kinek cipője nem volt szintén, de kalapja sem. Olyan szép volt férfinak, mint a milyen szép ő lánynak.

— Mi ketten összeillenénk! mondta a fiatal ember röviden.

— Úgy találja? Én is úgy gondolom.

— Járkáljunk mi így mindég, hogy lássanak az emberek és az égben lakó hold-világok és egyéb csillagok. Legyünk férj és feleség és ezért esküdjünk is meg egymással; az erdőben lakik egy remete, az összead.

— Oh kérem, az érsek nekem igen jó emberem, csaknem atyám.

— De az meghalt.

— Az igaz. De a gyűrűje itt van az ujjamon és én azt neked adom.

Ilona kinyitotta a szemeit; ő eminenciája gyűrűje szorította az ujjacskáját, a mely az utóbbi időben teltebb lett, igen erősbödött . . . Azonban megint behunyta szemét, hogy tovább sétáljon a furcsa ruháju fiatal emberrel.

Most még éberebben álmodott, mint az imént. A tengerparti ember alakja még világosabb lett, hasonlított egy igen erőteljes leányhoz, vagy egy igen kifejlődött fiúhoz, a kinek sötétbarna arca, de szőke haja és kék szeme van. Kézen fogva mentek, helyesebben lebegtek a tengerparton, szorosan a víz mellett, néha a vizen is, de csak lábuk ujja hegyével érintették a puha hullámokat. (Ezt meg fogom próbálni a tavon, idehaza! gondolta magában Tündér Ilona.)

Nem igen beszélgettek, nézték egymást. »No, — mondta egyszerre a tengerparti férfi — mi ugyan egymáshoz valók vagyunk, nem vagyunk csókosok, nem is jó az, nem is kell az, bűnnek és fájdalomnak fogantatása, jobb menni, menni, menni . . .«

Mind mentek az idők és a távolság végtelenjéig, oly hosszan és olyan sebesen, hogy a langyos, de friss szél, a mit alakjuk fölkeltett, csaknem elaltatta, igazi álomba borította a leányt.

Az öreg asszony azonban kinyitotta a hálószoba ablakát, hogy bevegye a mezei virágokat, a melyeket Mária havában két kispap szedett neki. A virágok lassan lefeküdtek Ilona lábaihoz, de a májusi reggel minden szemérem nélkül mohón és szerelmesen lopódzott hozzá és átölelte szűz alakját. Ilona meg izgatottan és kéjelmetlenül takarta be magát takarójába és csukott szemmel látta mint tesz-vesz anyja, mint sugdos magában. Látta a fölszallagozott, de már hervadó máj-fát is, a melyet ablaka elé állítottak a kertészlegények, a fa szent napján még. A tengerparti legénynyel pedig még mind mentek, sőt a legény fogadkozása ellenére hozzá-hozzányúlt, átfogta derekát. A lány megborzadt.

— Csukjátok be az ablakot, fázom! szólt, majd felült és reggelit kért. Megreggelizett és folytatni akarta álmodozásait tovább, de hiába erőltette, nem látott többé semmit és közönséges gondolatoknál egyéb nem jutott az eszébe. Vikszolt pallót kivánt magának, ha férjhez megy. Nagy politurozott bútorokat, a melyekbe megláthassa ki-ki magát, oly fényes és tiszta legyen, mint a tükör. Temérdek ruhát, sok kocsit, ezüst-szerszámos fekete lovakat. Az emeletes nagy kőházon vaskapu, mindig zárva. A sok pénzét odaadja az urának, nem a szüleinek, azoknak sem, senkinek sem. Beleteszi egy nagy acélládába és nem ád belőle, legfölebb csak szegény úri leányoknak, hogy ne járjanak tarka, cifra, szegény ruhában, mint a hogy a mesteremberlányok.

Ez egész napon át lágy és érzékeny volt Tündér Ilona. Nem gőgösködött és nem adott, mint rendesen igen rövid feleleteket az udvarlóinak. Sőt estefelé elment velök — és anyjával — sétálni a szőlők felé, a Szépasszony-völgybe. A míg idejártak, egy kis cseres erdőt is értek és Tündér Ilona nagyon örült az erdőnek, otthon érezte magát annak komoly, de barátságos homályában.

Előre ment az ügyészszel — a ki természetesen lovon kísérte őket, de az erdő szélén kénytelen volt leszállani. A lány bábrabló tűzszínü bogarakat és fehér cincéreket fogatott az ügyészszel, de a világért sem azért, hogy megalázza. A költő a diákkal — a kit mégis csak visszavettek — baktatott hátul, viccelte a katonatisztet és elkeseredve, dühvel már-már a lemondásra gondolt. Inkább gyűlölte a leányt, mint szerette, ha eléktelenedik, ha valami szerencsétlenség éri, nem sajnálta volna. Mégis kitartott mellette, hogy elvegye, hogy megalázza. A rendes körülmények között okos, sőt fínom elméjü férfi a legostobább bosszúterveken kovácsolt. Hogy elveszi aztán elválik tőle, mondván: »Elvettelek s nem szeretlek, elmehetsz!« Vagy: »ime, együtt vagyunk végre, egyedül. Kedvesem, tartozom önnek egy magyarázattal: Ön szép és tiszta mint ha a Mont-Blanc haván egy rózsa, egy souvenir de molmaron nőlne.« Azonban, kedvesem, nekem a pénze kellett, őszintén megvallva azt ambicionáltam, hogy főpap bátyám vagyonát egy masszába, együtt lássam, az én kezemben. Nekem terveim és céljaim vannak, a melyeket önnek el nem mondok, mert ön meg nem értené . . . Együtt maradhat velem, a világ előtt, de kedvesem, én nem maradok önnel együtt!«

Majd meg elült benne a bosszú és az elérhetetlen beteges imádata támadt föl. Féltette a leányt, a ki a legkevésbbé sem volt az övé. Nagyszerü szerelmi vallomásokat, szédítő beszédeket eszelt ki magában. Egész tudását megforgatta, hogy keresse az okokat a mikért leányok szívében szerelem ébredt. Shakesperetől kért tanácsot és szinte megörült, a mint látta, csaknem megfoghatta a kezével az Othello szerelmének a történetét. Desdemona szanta a mórt, itt kezdődött.

»Részvétet kell benne keltenem!« így végezte magában. »A dicsőség, a nagyság, a gazdagság nem imponál neki, oly romlatlan, vagy oly romlott! Tehát szánalmas leszek!« Annyira belemerült ebbe a tervbe, hogy Ilonát alig látta ez estén, csak a mikor a melegház kapujában búcsuzkodniok kellett.

(Folyt köv.)

A Piros cipő-ből. — Empire pas de deux.
Uher Ödön fényképfölvétele.

A levél.

— A képviselőházból. —

A minap közöltünk egy jelenetet a képviselőház családi életéből, mikor abban a passzivitás dühöng. A *feleség* (a nemzeti párt) konokul hallgat, a *férj* (a többség) pedig azon mesterkedik, hogy megszólaltassa őt. Azóta új jelenet fűződött a régi családi perpatvarba.

II. JELENET.

A *feleség* (egyre duzzog és hallgat.)

A *férj*: Ah, asszonyom, maga még folyton a sértődöttet játszsza? Most is hallgat? Pedig nézze, az nagyon unalmas, ha már úgy akarta a sors, hogy egy födél alatt éljünk.

A *feleség* (megvetően elfordul).

A *férj*: Pedig, lelkemre, nincs oka arra, hogy az erényest adja. Nekem bizonyítékom van, hogy ön letért az erény . . . azaz a liberálizmus útjáról.

A *feleség*: (vállat von).

A *férj*: (közelebb megy): Ismeri ezt a levelet?

A *feleség* (villámló szemmel tekint föl): Ah!

A *férj*: Hehe, csinos botrány . . . rózsaszínü, illatos kis levélke . . . (olvassa) Drága néppártom, tied a szívem, de csak titkon, mert tudod a világ . . . Nos, ráismer-e?

A *feleség*: Ez imfámia!

A *férj*: Végre, csakhogy megszólalt drága barátnőm. Oly rég nélkülöztem a hangját!

A *feleség* (dühösen): Hogy került ez a levél önhöz uram?

A *férj*: Hát elismeri, hogy ön írta?

A *feleség*: Nem tagadom . . . de ez mellékes . . .

A *férj*: Oh, éppen nem. Hadd tudja meg a világ, kivel szűrte össze a levelet. (Szemhunyorítva) Mellesleg mondva, nem irígylem a gusztusát.

A *feleség*: Tudtommal az a levél nem önnek volt címezve.

A *férj*: Úgy van. A címe: főtisztelendő . . .

A *feleség* (szavába vágva): Ah, tudom már, ön elfogta a levelemet útközben.

A *férj*: Ohó!

A *feleség*: Feltörte!

A *férj*: Ohó, ohó!

A *feleség*: Elolvasta.

A *férj*: Az már igaz, sőt nyilvánosságra is hoztam.

A *feleség*: Tudja-e, minek nevezik ezt az eljárást?

A *férj*: Ugyan minek?

A *feleség*: A büntető törvénykönyv 327-ik paragrafusa szerint lopásnak.

A *férj*: De jól van informálva . . .

A *feleség*: Mely nyolc napi fogházzal jár ám.

A *férj*: Ön e szerint vádlottból vádlóvá akar válni . . .

A *feleség*: Ha pedig nyilvánosságra is hozza a levelet, akkor ugyane paragrafus szerint három havi fogházzal.

A *férj*: Csakhogy engem nem érint ám paragrafusa.

A *feleség*: Gondolja?

A *férj*: Úgy van, mert nekem a levelet beküldötték.

A *feleség*: Beküldötték?

A Piros cipő-ből. — Empire pas de deux.
Uher Ödön fényképfölvétele.

Ujdonság 1897. III. 6.

A *férj*: Gyakran kaptam már így leveleket.

A *feleség*: Ön tehát kémeket bérelt?

A *férj*: Nem is ismerem a levele beküldőjét.

A *feleség*: Ne mondja! Nem ismeri?

A *férj*: Névtelen levélben kaptam.

A *feleség*: Névtelen levélben? Hahaha! De az egyre megy. A bűntető törvény 370-ik paragrafusa....

A *férj*: Brr! Megint paragrafus!

A *feleség*: . . . szerint ez orgazdaság . . . két év . . .

A *férj*: Ne izetlenkedjék. Engem védelmez ennek a háznak az immunitása.

A *feleség*: De nem védi meg a közvélemény sujtó ítéletétől.

A *férj*: Elvégre is, én nem tettem semmi olyast, a mihez jogom ne lett volna.

A *feleség*: Ön lovagiatlan volt, ön . . .

A *férj*: Asszony, elég legyen!

A *feleség*: Hahaha, majd a büntető törvény . . .

A *férj* (hevesen): Jól van, hát állok elébe. Indítsa meg a bűnvádi eljárást.

A *feleség*: Meg is indítom, azért is, csak azért is.

A *férj*: (izzadó homlokát törülgetve — félre): Az ördögbe, kár volt fölszabadítanom a nyelvét . . . most már szünetlenül pereg . . .

A *feleség*: (félre): Hála Istennek, csakhogy már kipörölhettem kissé magamat! Már alig birtam el a szótlanságot.

KEVE

Anina. A bányásznép olyan mint az asszony abban az egyben, hogy sohasem jelent jót, ha sokat beszélnek róla. A délmagyarországi bányavidéket is sokat emlegették az utolsó hetekben az ujságok és eme szerepléséhez szomoru emlékek fűződnek. *Resican* az elemek pusztítottak, *Aninán* pedig az emberi szenvedély okozott nagy kárt. Amott egy tárnarobbanásnak vagy száz emberélet esett áldozatul, emitt pedig a bányászok és a bányaigazgatóság között támadt konfliktus, a melyben az elégedetlen munkások nem érték be a sztrájkolással, hanem fegyveres kézzel támadtak az igazgatósági épületre. Közbelépett a csendőrség és mert a munkások még ekkor sem engedtek, hanem a csendőröket is megtámadták, harcra került a dolog, a melynek ismét vagy tiz bányász esett áldozatul. Nehéz feladat volna hamarjában kisütni, hogy az ellenmondó érdekek harcában, kinek részén volt az igazság, annyi azonban bizonyos és ezt a következmények is mutatják, hogy a munkások elhamarkodva cselekedtek, mikor erőszakhoz nyúltak, a helyett, hogy törvényes úton keresték volna sérelmeik orvoslását.

Anina és a vele összefüggő Stájerlak a délmagyarországi bányavidék legszebb pontján fekszik. Az utazót, akár vasúton megy, akár pedig a Coronini úton kocsin halad, bámulatba ejti a természet csodás szépsége. Meredek hegytömegek szorítják össze mindkét oldalról a vasut töltését, valamint a sziklák közzé vágott kocsiutat. Hatalmas hegyipatakok rohannak alá a hegyoldalról, zuhogva és tajtékot túrva alkotnak mély örvényeket, a míg leérnek a völgybe, a hol a természet e vad fiait nyomban munkára fogják és arra kényszerítik, hogy zúgó malmokat hajtva, részt vegyenek az emberek alkotásaiban.

A két szomszédos és egybefüggő telep közül *Anina* a régibb keletü. Már 1798-ban híres volt a széntermelése. Akkor történt, hogy a kincstár intézkedése folytán mintegy ötven favágócsalád telepedett le az ős vadonba és hozzálátott a fairtáshoz ebben az ismeretlen rengetegben. Az első szenet *Hammer* Mátyás munkafelügyelő fedezte föl 1790-ben és a *fekete követ* Oravicába vitte, a hol a bányahatóság megvizsgáltatta és kimondta rá, hogy a legjobb minőségü szén, a mit addig Magyarországon találtak. Egészen 1846-ig magánosoké volt a túrzási jog, de ekkor megváltotta a kincstár és kilenc év alatt közel ötödfél millió mázsa szenet adott el. Hanem azért mégis veszteséggel járt az üzem.

Mikor az osztrák-magyar államvasúttársaság tulajdonába került a vasút, azonnal új tárnákat nyitottak és megépítették az aninai vasműveket is. Most évenkint közel öt millió mázsa szenet szállítanak el onnan és fennállása óta a két iparteleptől több mint kilenc millió mázsa nyers vasat készített. A két helység lakossága is felszaporodott tizezerre, az élet pedig egészen olyan, mint a külföld legnagyobb ipartelepein.

Az aninai szénbánya nyolc főtárnából áll, a szenet öt kilométer hosszu folyosón szállítják a vasútra, a termelt szén felét azonban maga a társaság használja el aninai és resicai gyáraiban. Aninán még egy nevezetes kohó is van, a mely három Whitwell-készülékkel dolgozik és naponta ötven tonna fínom öntésre alkalmas nyers vasat termel. Nagy továbbá ezen a vidéken a mész-, cement és téglagyártás is. Szóval, úgy Aninán — a melynek képét mostani számunkban olvasóinknak bemutatjuk — mint az e vidékbeli összes bányatelepeken, a melyek most is még az osztrák-magyar államvasúttársaság birtokában vannak, erősen kihasználják a természet áldását. Igazán kár, hogy ebbe az áldásos és harmonikus működésbe váratlanul diszszonanciát vitt bele az elemek pusztítása és a romboló emberi szenvedély!

—

Pierrot és Pierrette.

Nem együtt mennek a bálba, Pierrot és Pierrette, nem is ismerik egymást, nem is látták egymást soha, de bizonyos, hogy ott találkoznak.

Öltözködés közben, míg fekete kezty űit gombolja be Pierette, folyton arra gondol: vajjon ott lesz-e Pierrot?

És Pierrot, mikor fejére csapja csörgő sapkáját, vígan fütyörészgetve gondolja magában:

— Érzem, hogy ma fogom megtalálni Pierretet.

*

Tündéri, káprázatos látvány s egy báli-terem minden pompája, fénye. A szem megittasul a sok gyönyörtől, az ember szinte eszét veszti a színek és illatok emez orgiájában. A fehér és fekete selyemdominók, a ragyogó jelmezek, a hófehér vállak és karok, a kis pikáns fekete álarcok, mindez szemkápráztató gomolyagban hullámzik alá s fel. A levegő forró és illatos s a mámorító zene mintegy őrült forgatagban ragadja magával a fehér selyemdominókat és a fekete frakkokat.

Csak Pierrette bolyong szomorúan és egyedül a termekben. Meleg van és ő mégis fázik; incselkednek vele, de ő nem áll szóba senkivel. Valaki hiányzik, valakit keres.

Hol van Pierrot?

Szünóra közben a foyerbe tódul ki a közönség.

Csodálatos, hogy míg odabenn összevissza tolongtak, gomolyogtak, itt mintha mindenki megtalálta volna párját. Olyan szépen simulnak össze, mint a vízcseppek. Nincs semmi tolongás, semmi zűrzavar. Egy frakk, egy fehér ruha. Egy uniformis, egy rózsaszín ruha. Bámulatos rendben; mintha csak egy hadvezér állítaná őket föl. És a levegőben halk suttogás, ingerkedés, nevetés, égető, ragyogó pillantások raja száll ide s tova, mint egy rózsaszínü virágeső.

Csak Pierrot bolyong únottan, rosszkedvűen alá s föl. Csak ő van egyedül, csak neki nincs párja.

Hol vagy Pierrette?

Kedvetlenül megy át két-három termen is.

És ime, ott az egyik kis fülkében, a piros bársonypamlagon ott ül Pierrette.

Oda siet hozzá, leül melléje.

— Milyen régóta kereslek!

— Milyen régóta várlak, — felel Pierrette.

És már nem rosszkedvü többé Pierrot és már nem szomoru többé Pierrette. Pajzán, incselkedő nevetések föl fölhangzik s a meleg délvidék eme két alakja olyan otthonosan érzi magát itt a hideg éjszakon is, olyan gondtalan, olyan vídám, olyan istenien könnyelmü, miként csak egy Pierrot meg egy Pierette.

És mikor vége a bálnak s vidáman, jókedvűen, dalolva távoznak el a meleg táncteremből és a hideg, havas téli éjszakában szemök közé csapja a szél a fehér havat — akkor sem ijednek meg.

Melegen, szerelmesen simulnak egymáshoz s dalolva futnak tova az ő fejedelmök, Karneval herceg udvarába.

Oh, bizony igazatok van Pierrot és Pierrette.

Mégis csak mindenek között legjobb a szerelem! . . .

T—a

—

A Piros cipőből. Az operaházban nagy sikert aratott a legközelebb elmult hetekben *Mader* Raoul balettje, a *Piros cipő*. A kedves zenéjén kívül különösen tetszettek a táncrészletek és a fényes díszletek. Az utóbbiakban *Kéméndy* Jenő festőé a főérdem. Mai számunkban bemutatunk két kosztümrészletet az *Empire pas de deux*-táncból. A két pompás kép *Uher* Ödön fényképfölvételei után készült.

Új darab a Nemzeti Színházban. Két új darab is került bemutatóra a mult héten a Nemzeti Színházban. Az egyik Piérre *Wolf* egyfölvonásos kis dramolettje, *A hű barát*; egy hangulatos apróság, melyből ugyan nem telnék ki egy valamire való novella meséje, de megkap a maga mosolygó őszi humorával s mélabús, csöndes melankóliájával. Meg kell dicsérni a *Prielle* Kornélia, *Ujházi* és *Szigeti* Imre gyönyörü játékát, azt az igazi nemes művészetet, a mit e triász ebben a kis bijouban produkált. A másik darab *Giacosa* színműve, *Borús szerelem*. Az olasz veristák hatalmas, vérfagylaló drámákat tudnak irni. Hatásos jelenetekkel, az élet igazi föltárásával megrendítik a közönséget, de a végső benyomás, a melylyel az ember a színházból távozik, az elégedetlenség érzése. Ez az örökös házasságtörés! Mintha a világon nem is volna egyéb megirásra érdemes dolog, mint a férj, a feleség és a bizonyos *harmadik* ezerszer variált témája. A veristák alkotó képességét főleg az a problema foglalkoztatja, hogyan büntesse a megcsalt férj a hűtlen asszonyt, a nélkül, hogy szcénát csinálna, hogy a feleségétől elválna, vagy a csábítót párbajra kihívná. Csakhogy az ilyen megalkuvás a körülményekkel igazán az életből kapott dolog, de nem lehet drámai megoldás. Giacosa különben mesteri kézzel alkotta meg darabját, melyben egymást érik a szebbnél-szebb jelenetek. Gyönyörü, igazán borús jelenet az például, melyben Emma kedvesétől örökre elbúcsuzik. A darab külső sikere teljes volt. Az előadók *Gyenes*, *Mihályfi*, *Hegyesi* Mari, *Bercsényi* és *Császár* gyönyörüen, igazi művészettel, egységes betanulással játszottak. Bizonyos tompa, szürke szín vonúlt végig a játékon, nagy előnyére a darabnak, mely szintén szürke, borús.

—

A Népszinház új igazgatója. Ősztől fogva a Népszínház igazgatója *Porzsolt* Kálmán. A színházi bizottság, a mely tíz tagból áll, neki itélte oda, más két pályázóval szemben, a Népszínházat, mivel az ő ajánlata volt a legkedvezőbb. Porzsolt nevét ismeri a magyar közönség irói, hirlapirói és ama tevékenysége után, a mit mint a dunántúli közművelődési egyesület titkára kifejtett. Pályázati ajánlatában programmot is adott az új igazgató, a melyben elmondta, hogy kiváló súlyt fog fektetni a népszinmű fejlesztésére és különösen pályadijak kitűzése által kíván odahatni, hogy ez a speciálisan magyar színműfaj nagyobb lendületet vegyen, mint az utóbbi években. Valószínűnek tartják, hogy a népszínházi társulat zöme az új igazgató alatt is együtt marad, a mi nagyon kívánatos is volna.

Porzsolt Kálmán.

—

IRODALOM.

Jókai a főrendek között. Ő felsége a király abban a kitüntetésben részesítette a magyar főrendek házát, hogy a legnagyobb élő magyar költőt: *Jókai* Mórt kinevezte élethossziglan tagjának.

—

Igazság a földön cimü verses legendát irt és adott ki *Gárdonyi* Géza, a jeles elbeszélő. A vers tárgya nem szerencsés, mert nem elég érdekes, megvan azonban irva Arany Jánosra emlékeztető gyönyörü versekben. Aranyt nem hiába, nem véletlenül vagy szokásból idézzük, a mikor a Gárdonyi strófáiról szólunk. Csak azt akarjuk így megmondani, hogy Toldi költőjének, ha élne, bizonyára nagy öröme telnék ez új költőben, a ki igazán nemzeti verseket tud irni, idomban is, ritmusban is, felfogásban is. Sok jó alakja, még több pompás, poétikus részlete van a Gárdonyi Géza új könyvének, a mely voltaképpen nem egyéb — és ez a baja — mint egy brilliáns verses vezércikk, bizony erősen napi dolog és nem legenda. — Mégis nagy örömünk van benne, mint mindenben, a mi a nagytalentumú és eredeti szerzőtől ered.

—

Uj könyv Mexikóról. Kevés magyar irót ismerünk, a ki bejárta a tropikus vidéket és a saját tapasztalásai alapján irja meg azt, a mit ott látott. *Bánó* Jenő nem céhbeli iró, de annál gazdagabb a tapasztalása. Majdnem egy évtizede már, hogy mint ültetvényes Mexikóban tartózkodik és időnkint közzéteszi a magyar lapokban észleleteit. Mikor pedig összeirogatott már egy kötetre valót, kiadja könyvalakban is. Most jelent meg második könyve, a mely nagyrészben Mexikóval, kisebb részben pedig az egész tropikus földtáijal foglalkozik. Érdekes egy könyv, bár irályát sok tekintetben kifogásolni lehetne. De mialatt olvassuk, jóformán észre sem vesszük, hogy a szerző gyakran vét a stílus törvényei ellen, annyira megvan annak érdekessége, a mit látott és följegyzett. Gazdag és becses anyag van összehordva ebben a kötetben, a tónus egészen eredeti és fokozzák a könyv értékét az illusztrációk is, amik a helyszinén fölvett fotografiák után készültek. A kötet a *Kosmos* műintézet díszes kiadásában jelent meg.

—

Húsz vidám történet. Az igazi jókedv ritka vendég az irodalomban manapság, a mikor a humort többnyire összetévesztik a szatirával és a helyett, hogy könyek közt mosolygó képeket nyujtanának, maró lúggal étetik a társadalom sebeit Mondják — már mint azok, a kik ezt cselekszik — hogy ez azért van, mivel a sebeket gyógyítani akarják, de az igazi megfigyelés arra tanít, hogy a kúra kevés eredménynyel jár, összesen annyival, hogy a sebek rikítóbbak, inkább szembetünők. Pedig úgyis elég komor az élet és mindenesetre elismerést érdemel az olyan iró, a ki nem nagyképüsködik gyógyítási kisérletekkel, hanem egyszerüen elmondja az ő igazán vidám és bohókás meséit. Ilyen irónak látjuk *Milkó* Izidort, a kitől nemrég jelent meg *Mosoly* címen egy kötet, a melyben húsz vidám történet van egybefoglalva. Jól megirott és könnyed genreü históriák azok, a mik elfelejtetik az olvasóval egy-egy félórára, hogy annyi gonddal jár az élet és csevegő modorukkal sokszor emlékeztetnek a francia causeurök elmés alkotásaira. Némely történet nagyon is könnyü portéka, de szívesen szemet hunyunk eme ürpótlók fölött a többi tartalmasabb elbeszélés kedvéért. A díszesen kiállított kötet *Singer és Wolfner* kiadásában jelent meg, ára 1 frt 60 krajcár.

—

MINDENFÉLE.

Muraviev Mihály gróf. A kik e század történetét benatóan tanulmányozták, azok tudják, hogy volt Oroszországban egy *Muraviev*, a ki meghalt a szabadságért és egy másik, a ki megölte a szabadságot. Az új orosz külügyminiszter az utóbbinak unokája, azé a Muravievé, a kit *Lengyelország hóhérja* címmel tiszteltek. De Oroszországban olyan sajátosak úgy a politikai, mint a családi viszonyok, hogy akadtak már ikertestvérek is, a kik közül az egyik mint a legfelsőbb törvényszék bírója halálos itéletet mondott a másik, a nihilista, fölött. Lehet, hogy a mostani Muraviev szereti a szabadságot, de mindenesetre olyan jól el tudja rejteni ebbeli érzelmeit, hogy azokat eddig senki sem vette még észre. Régi diplomata, a kinek kenyere a cselszövés és a hallgatás, mondják azonfelül, hogy nagyon konzervatív és gyűlöli a németeket. Ebből Párisban meg azt következtetik, hogy rajong a franciákért. Váratlan kinevezése nem csekély aggodalmat keltett az európai diplomáciában, mert az ismeretlen mindig bántja az embereket. Muravievről pedig összesen csak annyit tudnak, hogy Kopenhágában, a hol a németeket nagyon gyűlölik, —

INTENDÁNSOK ARCKÉPCSARNOKA

Irta: GERGELY ISTVÁN

A régi Magyarországon a legfonákabb tisztség állami színházaink intendantúrája volt. Az intendáns eredetileg, mint az uralkodó megbízottja, az udvartartás egyik főhivatalnoka olyan műintézeteknél, ahol az anyagi felelősség a civillistát terheli, így tehát a szellemi irányítás is a kenyéradó gazdától függ. Noha a m. kir. Operaház a király magánpénztárából bizonyos évi támogatásban részesült, állami színházaink nem voltak udvari műintézetek sohasem és úgy szellemi, mint anyagi tekintetben a mindenkori kormány hatáskörébe tartoztak.

A mi intendánsunk tehát »udvari« méltósága volt az »állami« bürokráciának: fura tisztség! Elvégre — legalább is feltevés szerint — a leghivatottabb emberek kerültek úgy a Nemzeti Színház, mint az Operaház kormányrúdja elé, kiváló szakférfiak, akik feladatuk minden részletében jártasak. Ilyen körülmények között az intendáns akkor felel meg hivatásának a legjobban, ha nem csinál semmit sem. Mindig is a legtöbb bajt azok az intendánsok okozták, akik műkedvelő becsvágytól elvakultan belekontárkodtak a dolgok menetébe.

Akadtak aztán »önkéntes« intendánsok is, akik összeköttetéseik, pompás asztaluk és választékos pincéjük révén, avagy más okból befolyásra tettek szert. Amikor egyszer ilyen tekintélyes benfentes olyasmit mondott Anthesnek, hogy »már megmondtam, hogy azt a szerepet osszák ki Önnek«, — az önérzetes művész nyomdafestéket nem tűrő választ adott. Az évtizedek folyamán olykor a művészi osztályban is jelentkezett egy-egy intendánsi kényúr, aki többnyire személyes okokból játszotta meg a színházi kiskirályt. Mert vajmi bűvös a kulisszák vonzóereje! A régi parlamentben csak botrányok esetén mutatkozott hozzáértő érdeklődés az állami színházak dolgai iránt, ilyenkor elmés honatyák — fauni mosollyal, jelentős szemhunyorítással — sercintették huncutkodó megjegyzéseiket a vitába. És hinné az ember: nem is olyan régen, a belügyminisztérium toloncosztályának hatáskörébe tartozott az állami színházak ügye és csak a nyilvánosság évtizedekig tartó ostroma után kerülhetett a kultuszminisztérium művészi osztályába!

De akár a budavári Országház uccában, akár a pesti Hold uccában, az intendáns kocsikázott minisztérium és színház között, mint az állam legfölöslegesebb embere; már mint elmélet szerint... Mert nem egy értékes, érdekes, finom, sőt hasznos ember is lakozott az intendantura fényes termében. Íme, néhány arckép, vázlatosan odavetve:

Báró Podmaniczky Frigyes. Ha magam elé idézem alakját, először is tutajtalpas, lakk félcipőt látok, ahonnét fehér harisnya, kockás zsáknadrág alá szalad, nyersselyem mellény, a mellényre óriási angolkockás fecskefarku szalónkabát borul, a színes nyakkendő aranygyürűjében szekfű, vagy rózsa, amelyre nagykarimájú szürke cilinder veti árnyékát. És virág, meg cilinder között a világ legarisztokratább arca: golyóbisszerű kopasz fej, selymes fehér oldalszakáll, nemes homlok, finom orr és a legkéklőbb szempár, mint a lelki tisztaság egy darab mennyboltocskája. Mintha csak egy ódon Dickens-kötet illusztrációja elevenedett volna meg! Ő volt az új Operaház első intendánsa. Nagyúr és nagy szív, megtestesülése az igazi előkelőségnek. Virágvasárnap után — ilyenkor szünt meg vidéken a színházi szezón — a Pannonia kávéház előtt lesték a vidéki színészek az öreg urat, amikor félhét után a pártkörbe tipegett. — Sabadjegyet, sivesen, sivesen... és már a pénztárhoz tatyogott. A maga pénzén vett »szabadjegyet«. — Kérem, méltóságos uram. — a feleségem is szeretne... — Áh ezs sép, őnagysága is megtiszteli ami szinházunkat... Kérek még egy jegyet, tessék, tistelt müvés ur és tisteletemet őnagyságának! — Avagy más: Láng, eladósodott öreg komédiás, már teljesen kimerített minden előleglehetőséget, már csak Pintér, a mecénáslelkű vadkereskedő hitelezett neki. — Méltóságos úr, jelentette a titkár, Láng szegény előleget kérne. Már két hete, hogy csak fácánt eszik... Podmaniczky megilletődött: — Két hét óta csak fácánt eszik segény... borsasto, borsasto! És most ismét a tulajdon zsebébe nyúlt a nemes báró.

Ő volt az eszményi arisztokrata intendáns, tetőtől — szívén-lelkén át — talpig grand seigneur. A direktorokra bízta a színház vezetését, csak műsorváltozás esetén a Nemzeti Színházban döntött arról, hogy mit dobjanak be hirtelen... »Azs attassét, azs attassét!« Ez volt kedvenc darabja. Őrült is a műsorváltozásnak.

Beniczky Ferenc. Az őszi pesti vármegyeházából került az Operába. Főispánból lett intendáns, mint szép felesége, Beniczkyné Bajza Lenke. A népszerű regényírónő becsvágyának beérkezettje. Eredeti jelenség volt ez a hórihorgas ember, állandóan kék kamgarnzakóban, pepita nadrágban, lakk félcipőben járt, fehérbabos, kék pillangó nyakkendője fölött vörös arc, vörös tar koponya, vörös orrán vastag kék pápaszem. Megyei kiskirály maradt az Operaházban is és afféle főispánkodásnak nézte az intendánskodást is, de alapjában únta. Alispánnak nézte az igazgatót, és így lefelé a különböző rangfokozatokon a kóristákig, akik körülbelül számára hajdúszámba mentek. Nem egykönnyen tudott belenyugodni abba, hogy például egy hőstenorista-főjegyzőnek a fizetése tízszer akkora legyen, mint az intendáns főispánnak. Távol élt lelke minden klaszszikus zenétől, csak a cigányt szerette és mégis csak ő szerezte meg Operaházunknak egyik legnagyobb dicsőségét, még ma is elevenen élő erejét az utóhatásokban: a nagy Mahler Gusztávot. Beniczky Hohenlohe herceg főudvarmestertől hallotta az ifjú művész nevét. Rögtön Hamburgba utazott. Legenda szerint így folyt le köztük a döntő beszélgetés:

Beniczky: Én ugyan nem értek a muzsikához, a művészethez...

Mahler: Ezt senki se fogja észrevenni, hogyha dolgozni hagy engem.

Beniczky ízig-vérig magyar ember lévén, kacskaringós kifakadásokat tudott megsuhintani és megpattogtatni, akár csak a parádéskocsis a nagy ostort. Igen furcsán intézett el hivatalos aktákat, zamatos kurtasággal és az istálló képzeletvilágából vett metaforákkal. Az altisztek rajongtak érte.

Gróf Zichy Géza: Csak rövid ideig intézte állami színházaink ügyét és bánatos magányába menekült, amikor ifjú neje, a gyönyörű Karátsonyi Melánie grófné hirtelen meghalt. Az új intendánst a világművészet minden gócpontján ismerték, úgy is mint zseniális zenészt, úgy is mint Liszt Ferenc benső barátját. Eladdig Operaházunkat, mint afféle harmadrangú műintézetet emlegették a művelt Nyugaton, ha ugyan egyáltalán emlegették, most Zichy Géza akkreditált világhíre Budapest felé irányította a közfigyelmet.

Báró Nopcsa Elek: Ez volt a legnagyobb meglepetés, amelyet valaha is intendánsi kinevezés keltett; hogyan, Erzsébet királyné 81 esztendős főudvarmestere?!... de kitűnt, hogy a távozó udvari méltóság minden új kitüntetést elhárított magától és mint utolsó kegyet kérte felséges asszonyától a magyar intendánsi állást Elek unokaöccse számára. A homo novus rögtön az élclapok martaléka lett. A kis emberkének merészen hatalmas orra és nagyothallása hálás témának bizonyult karikatúrában és szövegben. De az egykori huszártiszt nem hagyta magát. Visszavágott. Így például: Bartók Lajosnak, a Bolond Istók szerkesztőjének kellemetlen kalandja volt egy szabómesterrel, akinek feleségéhez tiszteletlenül közeledett a költő. Báró Nopcsa a vehemens szabómestert vendégül hívta meg az Operaházba és odaültette Bartók szabadjegyes helye mellé, jó maga pedig az intendánsi páholyból hosszú gukkeren át élvezte a különös találkozást a nézőtér számos beavatottjának gaudiuma mellett.

Báró Nopcsa, az autseidernek vélt intendáns esetében szemmel láthatólag kimutatható egy intézkedésnek kiható áldása a későbbi idők művészetére is. Nopcsa volt az első színházi vezető, aki a szcénikai rendező állását és hivatását megszervezte. Megtalálta a megfelelő embert a Zselénszky-Nopcsa családok régi protegáltjában, a zseniális Kéméndy Jenőben, az ezermester festőművész személyében. Oláh Gusztáv, Operaházunk szemefénye, szóban és írásban vallja, hogy Kéméndynek köszöni fölfedezését, munkahelyét és irányát, — ritka eset színházi épületben az ilyen gyönyörű háládatosság, híve és gyermeke a hagyományoknak és az örök tiszteletének, amelyre csak vérbeli művész képes. — jött-ment soha! Tessék elképzelni: még Kéméndy előtt Erkel dalművében Szent István király — Zrinyi Miklósnak kiöltözködve jelent meg, piros bársony mentével, kócsagos tollal fövegén.

Nopcsának tehát maradandó érdeme van Operaházunk körül. Intendánskodása szomorúan végződött, valami balerinabotrányba fulladt, amely a nyugdíjba küldött Müller Katica primabalerina e kijelentésével kezdődött: — Nem vagyok öreg, csak becsületes... Nos, ezt Müller Katica nem mondta sohasem, csak egy riporter adta a táncosnő szájába, így lett belőle előüzeme egy országos skandalumnak, majd kuplérefrén, olykor még ma is hallható szállóige. A hozzáfűződő riportok pedig megalapították az első pesti bulvárlap kelendőségét, báró Nopcsát pedig távozásra kényszerítették.

Gróf Keglevich István: Mintha csak egy régi galériából avagy Jókai fantáziájából lépett volna modern életünkbe a gyönyörű dalia, szálas-vállas, kemény szájjal barna szakállában, olyan arccal, mintha éppen parancsolna: hol az ércsisakom?! Milliókat költött egy magas művészettel megért életben, az egész művelt világon elismert szakértője minden porcellánnak, különösen az antik kínainak, antik csipkének, gót gyöngyháznak, festészetnek, szobrászatnak. Élvező tudós. És zsarnok, aki mindent megadott, ha kérték és mindent megtagadott, ha kijáró méltányosságra, avagy jogra hivatkoztak. Egyetlenegy ember állt fölötte csak: Ferenc József, az ő királya. A többi emberiség — kezdve hercegtől pórig — egyszinten alatta, mind-mind, kivétel nélkül. Kétszer volt intendáns, rengeteg ellenséget szerzett, de a hatalmas férfiú állta a harcot. A színházak tagjai jobbágyak módjára járultak színe elé. Csak egy ember nem hajolt meg: a szakasztott olyan kemény magyar Tóth Imre. Intendáns és rendező éveken át nem beszélő viszonyban voltak és csak röpke cédulákon érintkeztek. Csak hivatalosan. Mikor Keglevich második hivataloskodása után végleg megbukott, magához hivatta Tóth Imrét. És így szólt hozzá:

— Főrendező úr, mikor én egy héttel ezelőtt Bécsből visszajövet, konflison a színház elé érkeztem, X. színművész úr minden tiltakozásom ellenére megragadta kézitáskámat és fölvitte a lakásomba. Amikor pedig most lemondásom után a minisztériumból ismét konflison a ház elé érkeztem, ugyanaz az X. színművész úr elfordult tőlem és nevetett. Főrendező úr, nem búcsúzom el senkitől sem ebben a házban, csak önnel akartam kezet fogni. — És kéz a kézben egymás szemébe menekültek, szótlan meghatottsággal.

Keglevich intendánst működéséért sokan gáncsolták, gúnyolták. Az igazság ott van, hogy ez a rendkívüli ember nem volt mindig tisztában a színpad optikájával és akusztikájával, mégis csak feledhetetlenül gazdagította a színházat és zsenijének — mert az volt — nem egy nyomát még ma is megtaláljuk művészetünkben.

Az intendánsi állás minden időben fölöttébb óhajtott pozíció volt és egy-egy krízis alkalmából, amikor több erősebb protegált jelölt között nehéz volt a választás, úgy segített magán a kormány, hogy kormánybiztost (Stessel József, Huszár Kálmán) nevezett ki az állami színházak élére. Gróf Bánffy Miklós és báró Wlassich Gyula mint főigazgatók vették át a vezetést.

Egyébiránt — eltekintve egynémely szerencsés intézkedésüktől — annyi baj volt az intendánsokkal, hogy nemcsak magukat járatták le, *hanem legvégül magát az intézményt is.*

KAKUK MARCI
KORTESÚTON
Tersánszky J. Jenő,
a kiváló író elragadó új regénye
Ára 2·60 pengő
Athenaeum

Régi bohém — új bohém...

»Az irodalmat az jellemzi, milyen méregtől részegszik meg az írógeneráció« — Beszélgetés Carcoval, az új Goncourt-akadémikussal a Montmartre-ról, a bohémségről és a Goncourt Akadémiáról

Párizs, október.
(A Pesti Napló párizsi szerkesztőségétől.)

A mult héten egyik este hét óra felé a montmartrei temetőbe nagy csokor fehér krizantémumot vitt egy elegánsan öltözött szélesvállú, becsületrendes francia úr. Paul *Goncourt* sírjához ment, ott helyezte el a csokrot. Az elegáns úr Francis Carco volt, a népszerü francia író, a montmartre-i alvilág és a Quartier Latin lebujainak színestollú krónikása, akit aznap választott be a Goncourt-Akadémia tagjai sorába.

A két Goncourt-akadémikus bohém barát, Dorgelès és Carco, a »párizsi háztetők« felett a régi jó időkről beszélget

Régóta vágyódott Francis Carco erre a kitüntetésre, minthogy minden francia író vágyódik rá. Amikor Paul Bourget felfigyelt Carco első könyvére, a »Jesus la Caill«-ra és magához hívta a fiatal és tehetséges írót, Carco előtt megnyíltak a nagy lehetőségek kapui. Akkoriban arról álmodott Francis Carco, hogy valamikor a negyven »Halhatatlan« között fog helyet foglalni, nem messze mesterétől a »Tanítvány« szerzőjétől.

De amikor Roland Dorgelèst, legrégibb jóbarátját beválasztották a Goncourt jurybe, Carco lemondott egyidőre az akadémikusi dicsőségről és egyre jobban ambicionálta a Goncourtok közé való beválasztást. Most, Gaston Chérau halála után, amikor megüresedett a tíz Goncourt fotöj egyike, sikerült Dorgelès régi terve és a kilenc Goncourt-akadémikus rövid csetepaté után megegyezett Carco nevében.

Öt szavazatot kapott kilenc közül, ami a Goncourtoknál elég szép többség. Mert az ellenjelöltek között egy-két szavazat jutott csak egyegyre.

A kitüntetés az írót nagy hurcolkodás közepette érte. Napokkal ezelőtt hagyta el szép lakását a Quai de Passy-n, hogy beljebb költözzön a városba. Az új lakás új házban lesz, amely még épülőfélben van és így tíz hatalmas kofferrel, feleségével és kutyájával, Mister Raggal, Francis Carco egyik Etoile melletti nagy hotelbe vonult, amíg elkészül az új appartement. Ide kapta az égőpiros rózsacsokrokat, a gratulálóleveleket, az üdvözlő táviratokat és a fiatal írók könyveinek tömegét: a Goncourt-díj pályázóinak műveit. Két kis szobában ünnepli hát Carco a nagy napot, ahogy ő mondja: »egy kofferrel minden kalapja tetején, és egy virágoskosárral minden széken«.

Amikor felhívtuk az írót telefónon és megkérdeztük tőle, hol beszélhetnénk vele. Roland *Dorgelès* címét adta meg.

— Ott legalább van hely amivel megkínálhatom, mert nálam még leülni se lehet.

Igy aztán Roland Dorgelèsnek, a »Les Croix de Bois« írójának a Grand Palais-val szomszédos, ragyogó modernséggel berendezett, hatalmas terraszokkal körülvett lakásában találkoztunk Francis *Carcoval*. Dorgelès igazi jóbaráthoz méltón, őszintén örül Carco sikerének. Igaz ugyan, hogy neki már könnyü örülni, ő már régen tagja a Goncourtoknak.

— Furcsa ma arra gondolnom, — mondja Francis *Carco* otthonosan helyet foglalva az egyik rózsaszínü plüss fotöjben — hogy magának, Edmond Goncourtnak köszönhetem, hogy beválasztottak a Goncourt Akadémiába. Az ő híres könyve, a »Germaine Lacreteux« csábított fel annakidején a Montmartre-ra. Az ő öreg Jubillot apóját mentem fel megkeresni a Place du Tertre-re. Az ő befolyása alatt kezdtem el érdeklődni a fenti élet iránt, rá gondoltam, amikor először beléptem a »Lapin«-be, ugyanabba a kis »bistro«-ba, amit ma »Lapin agile« néven mint atrakciós mulatóhelyet hirdetnek az idegen turisták számára az ujságok és ahol ma kondenzálva mutogatják az amerikaiaknak, hogy milyen volt a Montmartre a Toulouse Lautrec-i és Gillaume Apollinaire-i hőskorban.

— Hja, más idők voltak azok, — vág közbe Dorgelès — akkor volt még hitele a bohémeknek, akkor még kedvünkre ittunk, ettünk és csak akkor fizettünk, ha volt miből.

— Bizony ma nehéz sora van a bohém embernek, — veszi át a szót Carco — Nincs hitele, kiverték a lába alól a talajt a turisták. Montmartre már nem az övé, a Quartier Latin is túl civilizált lett. Kihaltak a »Gil Blas«-k, a »Marie la Bonne Hotesse«-ek, »à la Belle Gabrielle«-ek, a »Coucon«k, a »Billard eu Bois«-k, ahol Gillaume Apollinaire, Mac Orlan, Utrillo, Picasso, Jean Péllerin, Roland Dorgèles tanyáztak.

— De ezért csak nem halt ki teljesen a bohém élet, — kérdezzük aggódva a »Du Montmartre au Quartier Latin« írójától.

— Nem, a bohémek még mindig megvannak, csak éppen a bohémélet lett más. Minden generációnak mások az életkörülményei. Én ezt mint igazi, romlott montmartrei lakos úgy mondom, hogy minden generációt a méreg után lehet megkülönböztetni a másiktól, amelyből a mámort meríti. Az első igazi montmartrei generáció fehér borban kereste a mámort. Verlaine, Baudelaire, Rimbaud azon itták le magukat. Az ő absynthjük még nem volt a valódi ital. Mi már a valódi absynthbe és szelídebb utódába, a Pernaud-ba oltottuk bánatunkat és fürösztöttük örömeinket. Az utánunk következő fiatalság kábítószerekbe (ópium, stb.) fojtja szenvedélyét. Mert hiszen a művész iszik (úgy is lehet mondani, hogy az az igazi művész, aki iszik, ami nem jelenti azt, hogy minden részeg ember művész) és a művészi teljesitményen rajta van a méreg hatása. Igy változnak hát a korok. Persze van más befolyás is, aminek része van ebben a változásban, de az ital hatását a művészi produkción nem szabad lekicsinyelni...

»Szeretném, ha ismét cigánymuzsika mellett írhatnék könyvet a Margitszigeten...« mondja Roland Dorgelès

— Ital ide, ital oda, szép dolog a bohémélet — szól bele ismét Dorgelès a beszélgetésbe.

— Szép is, hasznos is — feleli Francis Carco. — Azt tartom, hogy minden ember életében kell hogy legyen »tíz bohémesztendő«. Akkor szerzi az ember az igazi barátokat, *a bohémbarátságok a legtartósabbak, a legmélyebbek.* Ott ismeri meg az ember igazán a másikat.

Csöndesen, visszaemlékezve bólogat Dorgelès. Ugylátszik ő is hisz a bohémbarátságban.

Amíg Mme Carco és Mme Dorgelès kalapokat próbálnak a szalón egyik hatalmas tükre előtt és azon vitatkoznak, hogy mi divatosabb, a turbán-e vagy a bóbita, Dorgelès és Carco szótlanul összenéznek és talán arra az időre gondolnak, amikor üres zsebbel, éhesen, fáradtan, de lelkes hangon, hevesen dobogó szívvel vitatkoztak akkor földrengetően nagy literáris problémákról a »Lapin« sötét kis kamrájában és legmerészebb álmaikban is alig hitték, hogy húsz év mulva perzsaszőnyegen fényüző lakás puha plüssfoteljeiből hallgatják, emlékezés közben az asszonyok divatvitáját.

Búcsúzóul Dorgelès üzenetet küld Budapestre.

— Üdvözlöm Budapestet és a magyarokat, akiknél kedvesebb néppel még nem találkoztam utazásaim alatt. »C'est un chic peuple.« Szeretném, ha ismét június lenne, hogy újra a Szigeten írhatnék könyvet cigánymuzsika mellett...

Carco, az új Goncourt-akadémikus interjút ad Edmond Goncourt portréjának árnyékában

LÁSZLÓ hölgyfodrász szalónja
IV., Bécsi utca 5. félemelet alatt van.
Telefón: 1-822-11
A Hölgyközönség szíves pártfogását kéri.
Olcsó árak. — Higiénikus kiszolgálás.

„Non dimenticar le mie parole..."

(Olasz táncdal) **Irta: Rónai Mihály András**

Egy skatulya olasz gyufám van
s egy olasz dal, mely pengve, lágyan
ajkaimon még foszladoz —

ennyim maradt a tengerekből,
nőkből, édes, meleg szelekből:
egy sláger és egy kis doboz.

Ma két hete az esti ágon
mint zöld levélke friss kocsányon
egy pálmán ringtam s itt hever

óntestem most a pesti ágyon —
s mig szép nyaram az esthomályon
gyufaszálanként villan el,

egy dallal s egy üres dobozzal
szemközt fekszem im a Gonosszal,
ki rámfujt s gyászdalt énekel:

»Szavaimat el ne felejtsed« —
kapja el ajkamról a verset,
melyre a kis dalt dúdolom —,

»Szavaimat el ne felejtsed:
igy villan el majd minden perced
s igy nő ki füként sirodon.

Nem igaz, hogy Capriban voltál
ma két hete és fuldokoltál
az illatokban — orrodat

mindhiába fintorgatod ma:
nem ütöd, csak hideg szagokba
s szél fujja ki az ajkadat.

Kép, szin zenéje szemeidből,
tapintás méze kezeidről
fuvallatonként illan el,

pillanatnak a pillanatban
büllegve, tarkán, száz alakban
megfoghatatlan lába kel.

Minden perced halálba ejted,
holnap már azt is elfelejted,
mi volt az esti vacsora —

s ki perc mulva sirodba rejtlek,
én is legott ugy elfelejtlek,
mintha nem éltél vón' soha.

Hogy' is mertél, mondd, megszületni,
bölcső és sir közébe vetni
növekvő s fogyó testedet?

elfelejted, hogy merre jártál,
s hogy voltál s partjukon megálltál,
elfelejtik a tengerek.

Kémendy Jenő

a münchenii akad.

növendéke

erőd

Jelképzakad

19. l.

e Szob
i Porkály [illegible]

~~Bor 66~~
~~Fehér 39~~
~~Víz 15~~
~~Soda 15~~

Bankét 105

Szemily	85
Bor Fehér	39
" Vörös	27
Víz	15
Soda	15
Sör pohár	145
" Korso	6
Persgő	30

Kéméndy Jenő

Ernst Múzeum aukciói.

XIII–XIV (1920) 194. sz.

Kómendy Jenő

cikod

Csók István = ch
első kritika. Emlék-
könyv Lyka Károly
hetvenötödik születés-
napjára. Bp 1944.
43. l.

TECHNIK

szerkesztősége és kiadóhiv
Budapest, 112. XI., Műegy

T.Müemlék
IV. Ré

Ernst Museum aukciói 38. sz.,
Budapest, 1928.

24090 Közs

Kéméndy Jenő

Kéméndy Jenő (Eugen), szül. (geb.) 1866.

252. HAVAS HEGYSÉG (Schneegebirge). Jelezve (Bezeichnet): „... Kéméndy Jenő."
Fa (Holz). 25×38 cm.

Kéméndy Jenő (Eugen), szül. (geb.) 1866.

253. FAUST ÉS GRETCHEN (?).
Fa (Holz). 43×32 cm.

Kéméndy Jenő, szül. (geb.) 1866.

254. KOSZTÜMKÉP (Kostümbild).
Lemezpapir (Karton). 19×13 cm.

Kéméndy Jenő, szül. (geb.) 1866.

255. KOSZTÜMKÉP (Kostümbild).
Lemezpapir (Karton). 22×13 cm.

Kennedy Jan

Revír XX 460.1.

Alfōlhi:

Kémendy Jenő

festő

lásd

Az idszinház

5, 69 – 90. l. 111. l.

113. l. 114, l. 115. l.

120. l. 128, 129,

130. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

KEMÉNDY *Jenő*, festő. * Szászváros 1860 ápr. 8, † Budapest 1925 jún. 25. Budapesten és Münchenben tanult és főkép miniatűr-képeket festett. Újabban az Opera és Nemzeti Színház műszaki munkáinak állt élén és a színpadot számos technikai újítással gazdagította. 1926. a Műcsarnok hagyatéki kiállítást rendezett műveiből. Alchimista és Civódás c. képei a Szépművészeti Múzeumban vannak.

Gy. I 5401

Hali ága:

Vállon alól kissé bal
nélküli sisak van fölül to
rövid, bajusza hosszú, sza
Kép alatt:

„HALY AGHA G

fölül jobbra: „238"
s legalól balra: „A. Bloe
jobbra: „Cōr Me

Rezmetszet, mér

Kéméndy Jenő

1925. ~~1926~~

Eugen Kéméndy †. Pester Lloyd (Abendblatt), jún. 26. Jeltelen cikk.

(Magyar Művészet

1926. 180. l.)

73. **KÉMÉNDY JENŐ**
(Déva, 1860 – Budapest, 1925)
Tivornya
Olaj, vászon 75x100. Jelezve lent balra:
Kéméndy Jenő München 1882. (Restaurált) **VÉDETT** 500.000,-
Repr.: O. M. K. T. (Műcsarnok)
Őszi kiállítás II. Bp. 1882. V. tábla,
valamint Ernst Múzeum Au. IX. 1919. 34/4 tábla

85. Müvészeti Képaukció. Bp., 1991. aug.
BÁV

74. ----,
Fonó lányok
Olaj, vászon 50x60. Jelezve lent balra:
Kéméndy Jenő München 1886. **VÉDETT** 200.000,-
Repr.: O. M. K. T. Műcsarnok
Őszi kiállítás I. Bp. 1886. X. tábla

Kémendy Jenő

Kemendy Jenő 34. Tivornya

Ernst Muzeum aukcioi IX. 22.

Kémendy Jenő

1922. Az alkimisták
(1891)

Repr.

Ernst Muzeum aukcioik
52. 7. II. r.

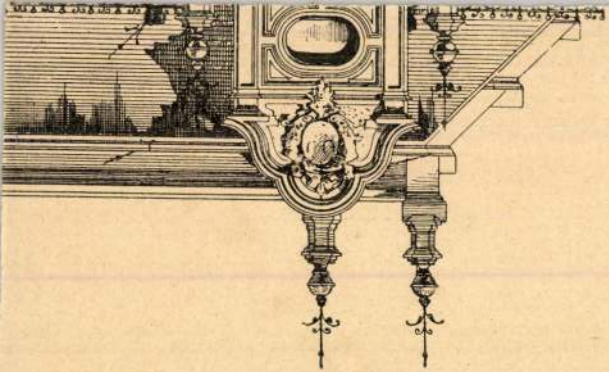

Kémendy Jenő

Thieme Becker

XX. 133. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni: egyett. filmkör.

Collisban *vagy* **Postán** *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet		Film, Szinház, Irodalom	Független Magyaror.	Képes Sport	Magy. Rejtv. Ujság	Sztár		
köznap	vasárnap							
		1.						

Kelt Gönc. 1943. III. 5.

ozv. Garay Gyuláné.

aláírás

Kémendy Jenő

wód

z

Szana Szárév

283, 284. l.

Kémendy Jenő

Civódás c. képe repr.

Szana Szárev

285. l.

Kéméndy Jenő

Ernst Museum kiáll. 47. sz.

Magyar remekművek

1921. máj

Táncoló pár, dr. D. J.

tulaj.d.

nek egyik jelentős alakja. Kompozíciói elvontak és tisztán ornamentális jellegűek. Alapelemük a négyzet és a téglalap. Ezek az ornamentális kompozíciók az új stílusú épületekben, amelyeket a csoport építésztagjai terveztek, mint színes kőpadlók, lépcsőházak színes ablakai érvényesültek.

MONET (ejtsd: *moné*), *Claude*, francia festő, * Párizs 1840, † 1926. A modern festészet nagyjelentőségű úttörője, a francia impresszionisták csoportjának vezéralakja. Fejlődése Corot, Jongkind és Boudin hatása alatt indult meg. Eleinte figurális témákat festett, később majdnem csak tájképeket. Kezdő, sötétbarna és zöld tájképei Courbet hatására kezdtek színekben kivilágosodni és színreflexekkel gazdagodni. Ennek az első korszaknak tetőpontja a „La Grenouillère" című képe. Angliai utazása alatt közelről ismerte meg Turner bátor fényfestését, amely döntő befolyással volt pleinairizmusának kialakulására. Teljesen szakított a műteremfestéssel és a szabad ég alatt tanulmányozta a fény hatását a színekre, az atmoszférának formákat és tónusokat változtató befolyását. Döntő lépéseket tett M. és döntő érdemeket szerzett a plein-air-festés megteremtésében és a továbbiakban ő volt igen erős, termékenyítő befolyással kortársaira, köztük a vezérre, E. Manet-ra is. Az ő művészetére viszont Manet impresszionizmusa hatott, úgyhogy végeredményben M. lett a következetes impresszionista stílus megteremtője. A tárgy szempontjából egyáltalán nem törődik a dolgok megjelenésével: neki a téma elsősorban

Kérnendy Jenő

XXII.

A hivatlan vendég. vászon 60×100. cm

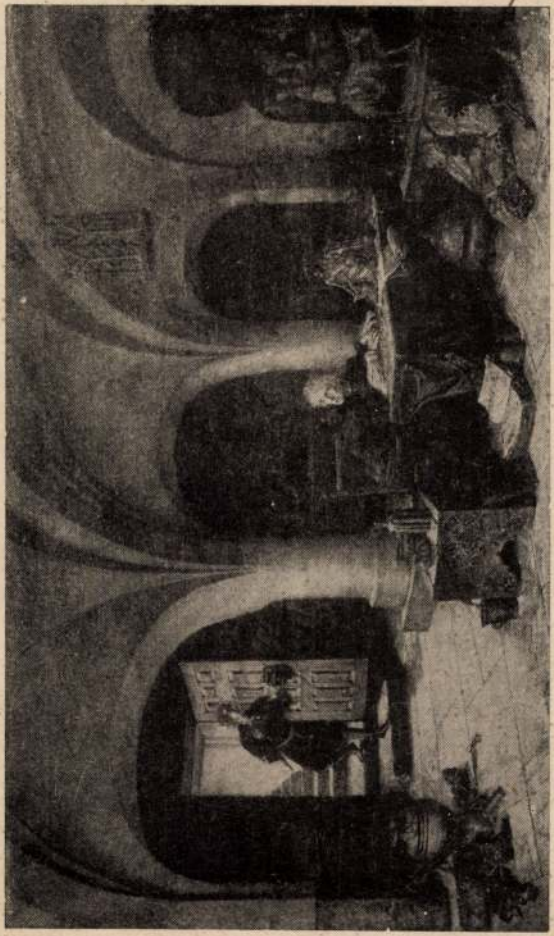

217

Ernst Muzeum aukcioi XII.

Kéméndy Jenő

Csód

Németh Antal:

Színészeti Lexikon

I. Bp. 1930.

402. l.

II. Bp. 1930.

852. l.

nevéről elkeresztelt utcáról is mindenki azt hitte, hogy Pozsonytól kapta a nevét, sőt örökbe fogadott fia, Eckhardt Oszkár takarékpénztári igazgató sem használta a királyi okirattal engedélyezett Posonyi-Eckhardt kettős nevet, aminthogy nem használja Eckhardt Oszkár fia, Eckhardt Tibor, a volt sajtófőnök sem.

Egyszóval a makói városházán nem volt könnyü a helyzete sem a polgármesternek, sem a tanácsnak. Bármilyen előterjesztéssel jött, ha az két krajcárnál több kiadással járt, a közgyülés egy-kettőre leszavazta és ami kevés haladást Makó város a kultura és higiénia felé tett, az bizony legtöbbnyire a felsőbbség nyomására történt. Pedig az ellenzéki városatyákat sohasem vezérelte rosszindulat, vagy értelmetlenség. Egyszerüen csak megcsontosodott konzervativizmusuk és a minden idegszálukban élő takarékossági hajlam vezette őket a városházán is, azok a tulajdonságok, amelyeknek ez a nép anyagi jólétét és boldogulását köszönhette. Akármilyen bizalmatlanok voltak is az uri huncutságokkal szemben, rögtön engedtek, mihelyt meg tudták [illegible] őket arról, hogy a tervezett ujitásból nekik is hasznuk

Kémendy Jenő

Árverési Csarnok aukció kat.

31. sz. 1926. febr.
32. sz. 1926. ápr.
33. sz. 1926. jun.
34. sz. 1926. okt.
35. sz. 1926. dec.
38. sz. 1927 máj.

Kengyel vasból, magyar pozsonyi

VII. 247

Kémendy Jenő

[illegible]

Magyar Vilmos:

A Nemzeti Szinház

terv pályázata. II.

Épitő Ipar 1913. 49. l.

Kéméndy Jenő

scenikai főfelügyelő

vrod

Építő Ipar. 1913. 11. 27.

(A Nemzeti Szinház

terepálzárata.)

Fenti a biráló bizottság

tagja volt:

nem esik a pillérmag tengelyébe. Az
magasabb vörösmárvány padlószintı
landó okból a pillér további erősítésé
az északi oldalához csatoltak 146 × 1
részt. Ez utóbbi is a vörösmárvány

A keletről számított 2. pilléren (a
rongáltabb, nagyjában ugyanezt figy
szögletes, de eredeti alakja alig mér
lítőleg 100 × 131 cm). Itt is megtalá
oldalon az első megerősítés nyomait
méretű falazat támaszkodik. A me
– ismét nem a pillérmag tengelyéb
gerincláb nyomát találjuk. A pillérn
megerősítés pedig vörösmárványpad
lékleten II. számú pillér részletrajza

Lényegesen eltérő a keletről s
alaprajzon III. jelezve.) Négyszöglet
lon félkörívés tag járul, melyet saro

Kéméndy Jenő

Kémendy Jenő: Vivő leckе 1904. XXXI.

Ernst Múzeum adomány
XI.

KEMÉNDY JENÖ
/ 1860-1925 /

Aukción:

Janö /Eugen/ Keméndy: Der verlegene Liebhaber. - Öl auf Holz, 12x14 cm. Sign. und dat.: München /1/890.

WIEN, Dorotheum,
636. Kunstauktion, 25.Mai-1.Juni 1982
Kat. Nr. 422. S.63. Abb.Taf. XLVI.

Kéméndy Jenő (festő)

1860. ápr. 8-án született.

Népszava, 1975. ápr. 8. 103. évf. 81 sz. 4 p.

ÁRVERÉS

FESTETTE KÉMÉNDY JENŐ

Modern magyar festőművészek

kereste, amelyekben a tájrészek sajátságos elrendezése a nézőjükben melankóliát éleszt. A mélabús hangulat fejezi ki Spányi Béla összefüggését a természettel. Ennek a hangulatnak ezer titkát, ezer fortélyát ismeri. E hangulatnak szakasztott úgy a tudósa, mestere, mint a hogy valamikor a természeti heroizmusnak tudósai, mesterei voltak a java patétikus tájképfestők. Csakhogy ő mesteri objektivitással konstatálja a hangulatos tájékot s művészi naturalizmussal ábrázolja a valószerűségét. A dolgokat önmagukban és a beállításukban tudva látásnak és ábrázolásnak művészete az ő festése, amely pedig mindig az érzést szólítgatja s nem is megértést, hanem együttérzést követel a képei nézőitől.

Ez a tudatosság dominál művészete minden összetevőjén. E tudatosságával szólaltatja meg a líraiságot s e tudatossága remekel a kompoziciójában. Javaképeiben a kompoziciójának csak alig néhány elemmel van dolga, de úgy összerovja, úgy egybehangolja, úgy fölépíti őket, hogy a magátólértetődés hatásával hatnak s a hangulatkeltést a legszabatosabban szolgálják. Vagy talán nem is komponál, hanem csak „beállítja" a tájékot. E beállítás is impozáns tudatosságról tanuskodik. Látjuk erdejét, amelyben a beállítás mesterségével a bensőséget miszticizmussá növeli. Sejtelmes alakok hozzák az erdőbe a titokzatosság hangulatát. Objektiv természetességgel ábrázolt, naturalisztikus őszinteséggel konstatált alakok a művész tudatán leszűrődött s a mi tudatunkon át megértett „darab természetbe".

Spányi a mi legkedveltebb művészeink közül való s a külföldön is megbecsülik. Németföldön is, ahol az objektivizmus különben is a legtiszteltebb ideál; olyan, amelyben az ellentétek találkozhatnak anélkül, hogy a logika megdöbbenne. A festészetben a logika különben úgy alkudozik és úgy megalkuszik, mintha a múzsával üzleti összeköttetésben volna.

Tölgyessy Arthur ábrázoló objektivizmusa a hangulatosságot nem a melankólia elemeiből rójja össze. Ő a természet boldogságos szépségességének tudatával indul ki a tájék meglátására, a tájék ábrázolására. Az ő tájéka a virágos rét, a tarka mező. A nap fölkelte, a nap delelése az ő elbeszélésének tárgya. Mivel a boldogságos hangulat nehezebben kél, mint a szomorúságos: a melankoliára inkább reagálunk, mint a vidámságra. Spányi képei ezért inkább líraiak mint Tölgyessyéi. Pedig egyformán objektivek. Spányi képei inkább úgy hatnak, mint vallomások, Tölgyessy festményei inkább úgy, mint elbeszélések. Amazok hangulatokat keltenek, ezek érdeklődést. Az iránt, hogy milyen is a nap fölkelte, a virágos mező, a tavasz boldogsága, a nyár gazdagsága? Tölgyessy, a hangulatfestő, ezért inkább epikus, mint lirikus. S ezért természetesebb az ő objektivizmusa, mint Spányi Béláé. S talán ezért kevésbbé tüntetéses is a tudatossága; célját szolgáló tudatossága.

A napsütés elbeszélője sok mindent mesél a verőfényről, csak arról nem akar hírt adni, hogy a fény tulajdonképpen levegő rezgése s hogy a színek, a foltok, az árnyékok e rezgésnek játékai. Tölgyessy képeiben is azzal az elevenséggel él a természet, amelyet a tudatosságunk tud róla. Nem a szubjektiv látása ismerte föl annak az elevenségnek nyilvánulásait. De erős valóságszerűségével, a dolgoknak, a részeknek s az összefüggésüknek naturalisztikus ábrázolásával a képe nézőjére a természet elevenségének ezt a tudatát ráerőszakolja. Vele együtt tudjuk, hogy a fa, a bokor, a virág, a fűszál él. S hogy ez az élet szép s hogy ez a szépség poétikus. Az ő tájképei a természetről való naturalisztikus elbeszélések, de ez a naturalizmus is olyan, amely beéri a pontos megállapítással, a megállapodásnak festői kifejezésével, de nem vet rá ügyet, hogy a festői benyomás keletkezését kikutassa és e keletkezés útján a szubjektivizmust érvényesítse. A látásnak, a képformálásnak nagyszerű szubjektivitását. Így történt, hogy a napsütés festője a verőfényt nem szineket alakító, foltokat formáló, felületeket fölbontó, mélységeket éreztető munkájában figyeli meg. E munkának megismerése merő szubjektivitás, míg a természetről tudott dolgok meglátása objektiv megállapítás-számba mehet. Tölgyessy festésében is eluralkodott az az objektivitás, amely hangulatfestőinknek föntebb említettem egész sorát jellemzi.

A plein-air-festés tájfestőinket kiszabadította ebből az objektivizmusból. S a szabadvilágítás-festés a maga sok változatával a naturalizmusból kivitte őket a dekorativ festésbe. A valóság alkotó finomságainak, a levegő elevenségének, a foltkeletkezés titkainak kutatása, az igazság fanatizmusa szembeszállt az objektiv valószerűség zsarnokságával. Kezdetben úgy volt, hogy a konvenciók ellen és a szabályosság ellen föllázadt művészet a tájfestésben uralomra akarta juttatni a festői igazságot s a konvenciós kifejezés helyett a naturalisztikus konstatálást tette meg törvénynyé. Hanem ebben a törvényszerűségben nem tudta megtalálni önmagát. Mert ez a konstatálás a maga tárgyilagosságával megint csak eléje állt a szubjektiv festői látásnak, tehát a festői igazság megismerésének, az egyéni megismerésnek. Folytatódott tehát és folytatódik a forradalom. Most a naturálizmus tárgyilagossága ellen az individuálizmus szabadsága lázongott. E sza-

Szentiványi Gyula dr., szül. Budapest 1881. A Múzeumok és Könyvtárak Főlügyelőségénél, majd hosszú ideig a Szépművészeti Múzeumban teljesített szolgálatot. Jelenleg a Műemlékek Orsz. Bizottságának főtitkára. Több művészeti tárgyu könyvet és számos cikket ír. Mint kép restaurátor, illetőleg ~~művészeti~~ (gyakorló) sok műemlék- és műtárgy restaurálá-

Kéméndy Jenő

wód

Divald 1927

176. l.

Kémendy Jenő †

vid

Magyar Grafika

1925. 236. l.

L Á N

OBCHODNÁ KANCELÁRIA. PR
A PRENÁJOM DOMOV, STATK

NITRA, MOSTN

INGATLANFORGALMI IRODA. K
VÉTELT, BÉRLETET ÉS ELADÁ

NYITRA, HÍD U

REALITÄTEN-KANZLEI, VERMIT
PACHTUNGEN. KÄUFE UND VERK

TELEF

16. példa

Kéméndy Jenő

Pletyka c. képe
repr.
1885, orn. kiáll. Eat.

Kémendy Jenő
1860–1925

l.

Sörberető. 304 l.

2.

Kémendy Jenő

A képzelt beteg
c. képe repr.

KMTárs 1927. táj és
életh. kiáll. Eat.

Kémendy Jenő

ivód
2

Hlatolsó 48. l.

Carton
Lenrajz.

Vig

~~3544~~ Lotz Károly:

3544. Az örök ~~[illegible]~~ alvása.

Középütt látható az, az almafá, ~~[illegible]~~ Tündér Ilona, ~~[illegible]~~ a ki bal fe[illegible] ról lebegő tündérek egyike, a gyümö[illegible] ~~[illegible]~~ k. Az örök ~~[illegible]~~ da és egynél kerek pajzs van. Jobb[illegible]

Szénrajz, méretei ~~121:235~~ c[illegible]

Vétetett az 1905: III. 7-ik

(213-905)

mi alak[illegible] örök la[illegible] almákat [illegible] dőjébe[illegible]

mák porral.

1905

Déli fal 2. kép

π

Kémendy Jenő

rod

Keleti G. cikke

Kel 1885

IV. k. 4 f. 738. l.

Kémendy Jenő

l.

Csókaml

16. l. - 24. l.

88. l. 111. l.

KOVÁTS MIKLÓS
könyvkereskedő
KOLOZSVÁR, SZENTEGYHÁZ-U. 1.
TELEFON: 11-67.

Kémendy Jenő

C.

Ernst Muzeum aukciói

XXXII. 198. 14

Lovász-Patona h. n. II. 127

< Kémendy Jenő >

könyvel

<] A huszadik század
szinpadja –
Tizenöt magyarázó
keppel
Különlenyomat a
Müveszettől
Bp. 1907.

fd

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Kémendy Jenő

vród

Din Páris

28. l.

Kémendy Jenő: Az uzsorásnál - 1907. XV.

Ernst Muzeum aukcioi
X.

146.

Kéméndy Jenő

festő.

Kémendy Jenő

vod

a

Lyka Károly:

Az utolsó ezermester. Emlékezés Kémendy Jenőre.

Uj Idők 1925.

II. 9. l.

BUDAPEST

Lappok az állatkertben

Mühlbeck Károly rajza

nyek búgó zokogássá sűrűsödtek a lelkén és nagy sírással vallotta meg riadozó húgának:

— Szeretem. Nagyon szeretem.

Klárika karikára meresztette a szemét:

— Hát ezen mi van sírni való?

IV.

A piktor lassan befejezte a képet. Maga is meg volt elégedve, ami művészembernél ritkaság.

— Pompás. Nagyszerü. Köszönöm Nellike!

A lány odaállt mellé és egymás mellett nézték a képet. A szobában csend volt, szivetolvasztó csend. Valami aranyrámás óra tiktakolt kellemetlenül és szabályos szeletekre osztotta a nagy hallgatást. A lány szive dobbanása olyan hangos volt, hogy meg lehetett hallani. Valamit érzett. Valami elfutó sejtést, ami azt súgta, hogy történni kezd valami.

A piktor egy lassú, önkéntelen mozdulattal a lány dereka köré kapcsolta a karját:

— Nellike, — mondotta, — látja milyen szép!

Beszélni kezdett. Lelkesen, nekilendüléssel. A szavai gyors iramban pattogtak a száján. Csodálatos csoportokká, képekké, mozaikká állottak össze. A lány egészen belekábult és lassan a festő vállára hajtotta bóbitás fejét.

— Rómába viszem, — mondotta a festő — és csodálni fogják az emberek. Tele van poézissel, igazsággal, élettel . . .

— Hát nem hagyja itt, — kérdezte riadtan a lány.

A festő észbekapott. Még szorosabban ölelte magához a lányt és az arcára hajlott.

— De visszahozom Nellikém. Majd akkor . . .

Nem folytatta tovább. A szavát elfojtották a lány ajkai, aki vágyakozó sóvárgással szorította szájára a száját.

A piktor nem tudta, mit csináljon. Napokig töprengett, hogy hogyan is lehetne kikerülni a dolgot. Először arra gondolt, hogy szó nélkül itthagyja. Elutazik. Elszökik.

— Nem, — gondolta később, — ez gazság volna...

— Hát mit tegyek? — kérdezte magától. — Nem.

Ez ellen lázadozott egész valója. Igaz, hogy a szive is beleszólt síró, zokogó szóval, de elnyomta. Úgy uralkodott rajta, mintha a szolgája lett volna. Vannak emberek, akik úgy viselkednek, mint az önmaguk cselédje.

— Gratulálni tudnék annak, aki elveszi, — mondogatta magában, — de azért irigyelném . . .

Aztán arra gondolt, hogy el fogja felejteni a lány, férjhez megy és akkor ő majd előkerül valahonnan. És folytatódik a mese, csakhogy következmények nélkül.

— Igen, — mondotta, — ez lesz a legokosabb.

Tovább fűzte a gondolatait. A lány kész, művészi képe csillogó szemmel bámult le rá a falról. Tele volt gyönyörüséggel. És egyszerre hallotta muzsikás szavát, szerelmes suttogását, vágyakozó lányszivének vál-

takozó dobbanását. Ebben a percben úgy érezte, hogy nem tud nélküle élni, magával vinné, itt tartaná minden művészetét, szemének kifejező erejét.

— Hát elveszem, — mondotta, — mégis elveszem . . .

Nemsokára karonfogva sétált Nellivel az utcán. Az öreg Krausz diadalmasan mondta a fiúnak:

— Százezer forintot adok vele . . . De Nelli is megér annyit . . .

Vagy két hétig tartott a csendes boldogságuk. A szabad, de mégis titkos csókok, simogatások. A piktor egyszerre azzal állott elő, hogy utazik.

— Rómába, — mondotta, — elviszem Nellike képét!

Összecsomagolt. Nellike nehéz szivvel búcsúzott. A piktor vigasztalta:

— Ne féljen, visszajövök Nelli. Vissza nemsokára, kis havasi gyopárom!

Nelli a vasútra kisérte. Szürke, sírásrahajló esős nap volt. Nelli sötétzöld ruhát vett magára, meg violaszín kalapot.

A két szín ellenséges díszharmóniában állott. A piktor szemébe mintha ellenséges ökölle vágtak volna. Alig várta, hogy a vasúti kocsiban legyen. A két ellenséges szín lekapkodott a lány arcáról minden szépséget, minden finomságot. Egy tucatszőke, fehérarcu lány integetett fehér zsebkendővel a meginduló vasút után.

— Brr, — mondotta a festő, — csakhogy már megyünk . . .

És könnyü szivvel gondolt a kiállításra.

Hetek múltak izgatott várakozásban. Nelli levelet várt. Egy sor irást. Egy jelet, egy megnyugtató sort. De hiába. Nem jött, nem érkezett. Megpróbálta hazudni magának, vigasztalást csiholni, de nem sikerült. Az ujságok tele voltak Balázsi nevével, diadalával, a képeslapok ezer himnuszokat irtak az ő arcképe alá. Reprodukcióban ott látta a képet minden kirakatban amerre járt. A kép alá ez volt irva: Havasi gyopár.

Az emberek kisvárosi kiváncsisággal gyötörték. Hogy megjön-e a vőlegénye és mikor. Az öreg plébános ragyogó szemmel ujságolta, hogy mennyiért vette meg a képet Martini gróf:

— Százezer lirát, uraim, százezer lirát kapott . . .

Ezek a hírek mind a szivét érték a lánynak. Kinozták, marcangolták tépő fájdalommal. A neve mint valami kegyetlen madár röpködött a feje körül és belebele hasítottak. És neki közömbösnek kellett maradni. Nyugodtnak.

Amikor Klári, meg Beleznai karonfogva mentek az utcán, szeretett volna közéjük állani, eltépni őket egymástól, hogy legyen, aki osztozzék vele, hogy lássa, hogy sír az a másik, hogy forgolódik ágyában, hogy sóhajt bele az éjszakába és hogy riad föl álmából.

Krausz papa nem vette tragikusan a dolgot:

— Talán azt hiszed, hogy nem fogsz férjhez menni? Ha akarod, neked is lesz holnap egy olyan vőlegényed, mint a Klárinak.

Nelli ilyenkor vállat vont. Még azért titokban

Hogyan készül a színházi díszlet

A díszlet-vászon varrása

— Tízezer koronáért, ha megrendelik . . .

Az öreg Krausz meghökkent:

— Csak nem?! Hát van olyan, aki . . .?

— Van. De én a kisasszonyt ingyen festem.

Az öreg Krausz lelkendezve ujságolta el otthon. Nelli a legnagyobb meglepetésére hideg maradt:

— Nekem már a múlt héten megigérte, hogy lefest . . .

Már másnap megkezdték az ülést. A piktor nyugodtan, ellentmondást nem tűrő hangon rendelkezett. A lány úgy engedte magát mozgatni, igazítani, mintha mindig modellt ült volna. A szeme csodás merengéssel fúródott a semmiségbe, az arca könnyen nekipirosodott, mert érezte, hogy siklik végig vonásain a piktor kutató szeme.

— Nagyszerü, — mondotta a festő, — pompás!

És csevegni kezdett. Rutinirozott emberek ügyeskedésével. Egyszer csak maga is azon vette észre magát, hogy mennyire belemelegedett.

— Nagyszerü lány, — konstatálta, amikor hazament. — Havasi gyopár . . .

Napról-napra igy ment. Néha-néha odanyúlt a lányhoz, gyöngéden megigazította a haját, a gyönyörü aranybóbitát, vagy a fehér batiszton keresztülvilágoló rózsaszínü karját. Érezte, hogy rezzen meg ilyenkor a lány.

Maga is elfogódott. Alig tudta vezetni az ecsetet. Néha úgy érezte, hogy oda kell térdelni eléje, aki szebb, mint minden művészet, mert egy egész álmodó élettel megnyújtja annak skáláját.

A kép lassan készült. Klárika, meg a hadnagy idegenkedve néztek a zavaros foltok közé. Olajnyomathoz szokott szemük nem értette meg a belőle kisugárzó erőt.

— Mázolás, — mondta a hadnagy Klárikának titokban, aki a szájára tette a mutatóujját.

— Pszt, ne hogy Nellinek effélét mondjon, mert tudja . . .

Itt elpirult. Amikor a hadnagy elnevette magát, durcásan elfordult tőle:

— Maga egy utálatos ember!

A hadnagy azonban nem ijedt meg. Erőszakkal megfogta a lány húzódozó kezét és megcsókolta:

— Tudom, — mondotta, — de azért szeretem!

Ez volt a vallomásuk. A szemük egymáson járt ezentúl mindig. Ha összekerültek, egyedül maradtak, titkos beszéd indult meg közöttük.

— Mondja csak, — kérdezte egyszer Klári, — nem haragszik maga a piktorra?

— Miért haragudnám?

— Mert megvágta!

A hadnagy elnevette magát.

— Oh nem! Inkább szeretem. Nagyszerü fiú. Meg aztán ő mutatott be magának.

— Én azért mégis gyűlölöm.

— Na hallja!

— Igen. Félek, hogy a Nellivel baj lesz!

A hadnagy megint csak nevetett:

— Az a baj, ami bennünket ért!

— Nem, — felelte a lány, — nem. Valami más . . .

Elhallgatott, mert a kisszalónba bejött a piktor. Nelli is vele jött. Sápadtak voltak. Zavartak.

Este Klárika faggatni kezdte a nénjét:

— Te Nelli, történt valami köztetek?

— Nem. Semmi . . . Semmi.

Alig mondta ki, könny szökött a szemébe. A köny-

Hogyan készül a színházi díszlet

Papirmasé-munka a díszletek ékesítéséhez

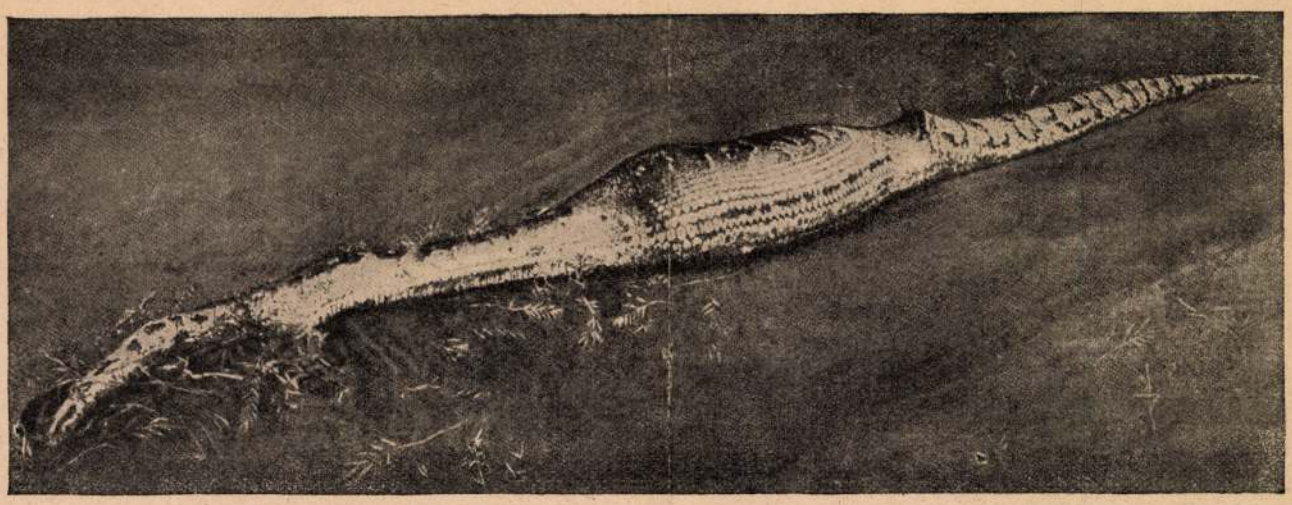

A gazella bosszúja. Délafrikában, Buluvajo mellett talált óriás pithon-kigyó, amely egy egész gazellát nyelt el. A gazella szarvai kilyukasztották oldalát

A két lánynak még a lélekzete is elakadt. Az öreg pedig, miután kidörmögte magát, kijelentette:

— Azt a képet pedig megfizetem!

Aztán, mint aki szeret tisztába lenni a dolgokkal, hozzátette:

— Küldök neki ötven koronát. Huszonöt forintot.

II.

Másnap csak késő délután került elő a piktor. Friss vásznat feszített az állványa fölé és mintha mi sem történt volna, elkezdte festeni a régi templomot. A két Krausz kisasszony érdeklődve nézte a munkát és suttogni kezdett.

— Most küldjem? — kérdezte Nelli.

— Mit? A levelet?

— Igen.

Klári gondolkozott.

— Nem. Talán még várjunk. Várjuk meg előbb, hogy mit végez a papa.

Nemsokára felcsörtetett a rendes kardcsörömpölés. Beleznai hadnagy fordult be a sarkon. Egy kissé sápadt volt, a fején pedig fekete kötés. Az emberek kárörvendve néztek utána:

— Na, ezt ugyan jól ellátták! — konstatálta a közvélemény.

— Azért mégis van mersze ott legyeskedni a Krausz kisasszonyok körül, — csodálkozott a többség. — Ezeknek a katonatiszteknek nincs elég lecke.

Amikor a bóbitás Krausz lányok észrevették a bepólyázott fejü vitézt, összenéztek:

— Na, kellett ez nekünk?

Klári, akinek jobb szíve volt, kihajolt az ablakon és rámosolygott a katonára:

— Szegény fiú, ez miattunk kapott ki!

Nelli a piktort nézte. Azt az erős, kemény kezet, amely gyors mozdulattal siklott a vászon előtt és boszorkányos ügyességgel ontotta a színeket.

Amikor befejezte, magához vette a képet és elindult. Az üvegpalota előtt találkozott Beleznaival. A lányok legnagyobb csodálkozására kezet fogtak:

— Szervusz, — mondotta a festő, — hogy vagy?

— Köszönöm, nem fáj. Egy kis vérvesztés volt az egész!

A piktor megmutatta a képet.

— Nem is bánom azt a tegnapi tréfát. Ma jobb. Sokkal erősebb!

Összehunyorította a szemét és különösen nézett a vászonra. Majd óvatosan a hóna alá vette a képet és elbúcsúzott:

— Szervusz Gyurka!

Elment. A két lány utána nézett. Aztán a kis hadnagyra vetettek egy pillantást. Az boldogan, büszkén csörtette végig a kardját a kövezeten. Úgy érezte, hogy rá hull egy egész nagy rózsaszirom eső onnan a lányok szeméből, az üvegpalota ablakából.

A lányok pedig csendesen visszahúzódtak. A függöny meglebbent a mozdulatukra, a szobán egy tavaszi levegő-iramlás táncolt keresztül. A harangtoronyban megszólaltak a harangok és az utcán szorgalmasan gyujtogatták a petróleum-lámpákat. Minden olyan kedves volt, szép. Megtelt tavasszal, álmodással, kezdődő mese ábrándos ezüstjével.

Nellike fehér levelet vett elő és a borítékra ráírta a ma hallott nevet:

— Balázsi Sándor.

A piktor csodálkozott, amikor elolvasta, aztán bosszús lett:

— Ej, nem szeretem ezt a haszontalanságot . . .

Aztán meggondolta magát. Nem akart neveletlennek látszani. Annyira az idegeibe voltak vésve a formák, hogy másnap délelőtt meglátogatta a Krauszékat. Meg aztán érezte, hogy ezzel tartozik másnak. Annak a hirtelenvérü ostoba kis katonának.

A Krausz kisasszonyok halálra voltak rémülve, amikor Balázsi beküldte a névjegyét.

A piktor bocsánatkérésen kezdte. Hízelgő hajlásu szava csakhamar beszédessé tette a lányokat. Mint két ezüst csöngetyü, úgy csilingelt a két lány. Bóbitás fejük reszketett és szórta a csillogást. Arcukon minden pillanatban ott virított a pirosság, amikor is azt hitték, hogy ostobák voltak.

Krausz néni, akinek erősen gyakorlati irányba fejlődtek a tehetségei, azt kérdezte, hogy vajjon menynyit keres egy festő. A piktor ki akart térni a kérdés elől, de a vénasszony folyton e körül forgott nehézkes boszorkánytáncot.

— Ki hogyan, — felelte a piktor.

— De mégis?

— Van, aki százezer koronánál is többet keres!

Krausz néniben elhűlt a vér. Hiszen a spódiumgyár se hajt többet. Pedig ott dolgoznak, izzadnak, ez az ember pedig fehér vászondarabokat mázgál pipacspirosra.

— Na, szép dolgot csináltál Nelli, — mondotta, amikor elment a festő, — ezt az embert nem lehet megfizetni ötven koronával!

A festő pedig szorgalmasan pingálta a templomot. A Krausz kisasszonyok most már bátrabbak lettek és fehérruhásan kijöttek a térre és bámulták az

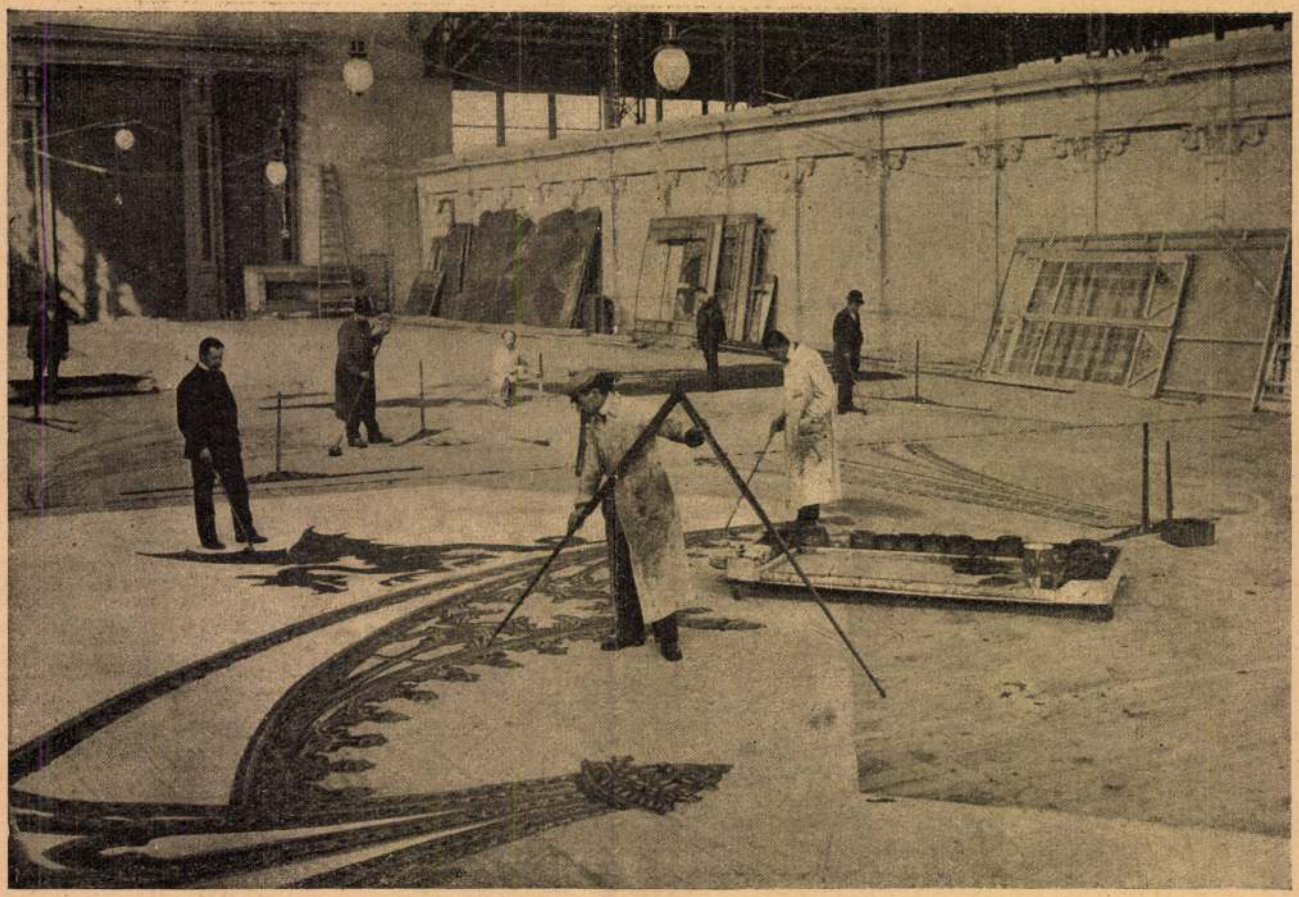

Hogyan készül a színházi díszlet — Az Uj Idők számára fényképezte Müllner

Díszletfestés

egymásra rakódó színeket, amelyek halmazából karakteresen emelkedett ki a pompás harangtorony.

Beleznai majd elszédült, amikor együtt látta őket. Messziről rájuk szalutált.

A piktor odakiáltott neki:

— Szervusz! Nem jössz közelebb?

A hadnagy zavartan lépegetett át a pázsiton. A két lány riadtan nézett egymásra. Amikor Beleznai odaért hozzájuk, a piktor elmosolyodott:

— Vagy úgy! . . .

És bemutatta a lányoknak a hadnagyot.

Hogyan készül a színházi díszlet

Dombormüvü díszlet készitése

III.

A piktor most már sűrűn járt az üvegpalotába. Keresztülvitte, hogy a hadnagyot is meghívják. Hiába akart kibújni ez alól Krausz papa, nem lehetett. A piktor úgy uralkodott rajta, mintha a legnagyobb rendelője lett volna, aki vaggonszámra hordatja a spódiumot.

Néhány nap múlva a piktor lett az úr a háznál. Kivált, amióta a tudakozó iroda jó információt adott. Ez annyira a vérében volt Krausz papának, mint a piktornak a hunyorgatás. Ha új ismeretséget kötött, mindig megvárta az információt.

— Palotája van, — mondotta Nellinek, — és ezreket keres. Nehéz ezreket . . .

Nellit azóta éjszakánkint sokszor kisértette a mesepalota. Cikornyás vonalakba futott a teteje, az ablakai pedig világoltak, mint a tündérszemek. Elgondolta, milyen pompás lesz, ha fehér ruhában végigsétál a puha, művészszobákon, amelynek minden zúga tele van gondolattal, művészi álmodással.

Csodálatos, megértő lelke volt a lánynak. A piktor formálta, alakította, rendezgette. Néhány hét alatt eltünt róla a kislányosság, a vidékiesség és mint valami feslő rózsa, kibontotta nagyszerű sziromkoszorúját a megértő asszony.

A piktor már befejezte a templomot. A kép tele volt művészettel, igazsággal. Új dolgokat látott meg és mind vászonra vitte. A lányok csak most látták, milyen gyönyörü a megúnt, meggyülölt templomtorony, amelyre Krausz papa is haragudott, mert elvette a kilátást a spódiumgyár felé . . .

Amikor az utolsó ecsetvonás megvolt, Krausz papa érdeklődni kezdett:

— Mondja kérem, mennyiért festené le Nellikét?

A piktor fölkacagott. Megszokta már az öreg pénzben gondolkozását.

hitte, hogy visszajön, hogy kisérteni fogja a múlt, hogy végigcsókol a lelkén egy lebirhatatlan nagy vágyakozás, amely orvul ráveti magát és erőszakkal visszakényszeríti. És úgy fog megállni előtte, lehajtott fővel, mint a bűnösök.

Klári egy reggel ujságlapot adott oda. Nelli belenézett. Oda, ahová Klári mutatott.

Balázsiról szólt a hir. Hogy Délamerikába megy. Néhány hónapra, vagy még hosszabb időre.

— Elolvastad? — kérdezte Klári.

— El.

— Na, ugy-e, hogy gazember. Közönséges gazember!

A kis lánynak villogott a szeme. Nelli azonban gyöngéden átkarolta:

— Nem, — mondotta neki Klári szavával, — nem közönséges. Akit szeret az ember és aki minket szeret, az nem lehet közönséges!

— Hát szeret az téged?

Nelli kiegyenesedett.

— Szeret, — mondotta határozottan és a hangja megtelt bizonyossággal. — Szeret, mert fél tőlem, mert fut, menekül előlem, mert nem birna magával, ha közelebb volna. De így sem fog bírni. Meglátod, eljön egyszer onnan a tengeren túlról, a világ másik sarkából. Mert szeret.

Elhallgatott. A szobába betűzött az októberi sugár és egy darab hazug tavaszt varázsolt oda. A sugárzásban meggyúladt Nelli aranyos bóbitája. Olyan szép volt, hogy Klári átkarolta és a fülébe súgta:

— Igazad van Nelli. El fog jönni . . .

Hogyan készül a díszlet

Arra a kérdésre, hogy a díszlet miként készül, az olvasó bajosan tudna pontosan számot adni. Annyit mindenesetre tud, hogy például az a renaissance-stílű mennyezet, amit az Operában lát, vagy azok a gyémánt nyakékek, amelyek a bevonuló udvarhölgyeken csillognak, nem igaziak, csak annak látszanak. Talmiak, szinpadiak.

De hogy az a zöld és ijesztő fényben csillogó sárkány, ami a „Siegfrid" opera egyik néma szereplője, vagy a büszke várkastély, amely meredek hegyoldalon áll, miféle úton-módon születik s jut ide, este a színpadra; ez az olvasó számára bizonyára nyitott kérdés. Hozzátehetjük, hogy mindenki számára az, aki még nem fordult meg oly műhelyben, ahol az egy este élő királyok trónusait, pazar interieurök falait, a színpad pompázó berendezéseit preparálják. Egészen különös munka folyik itt, az ily díszletfestő mühelyben, s éppen nem könnyű. Megvan a maga külön technikája, gyakorlata, s nehézsége. Az első például mindjárt az, hogy itt nappal kerülnek vászonra oly szinek, amelyeknek a hatása estére van kiszámítva. A festőművészek nagyrésze is, aki kiállításokra küldi képeit, kissé zavarba jönne, ha egy tizenkét méteres vásznat kellene befesteni, ami este holdfényes táj szerepében tetszeleg a Nemzeti Színház pódiumán. A díszletfestőnek azonban, akinek már kellő gyakorlata van, nem probléma ez a nehézség, a napfény melletti esti hatásra, lámpavilágításra való dolgozás. Egy díszletfestő, akit erre nézve megkérdeztünk, röviden csak azt mondta: ez, kérem, benne van a szemünkben.

Ma minden színháznál nagy költséget s fejtörést jelent a díszletkérdés, hogy kielégítsék vele a közönség igényeit, amely Shakespeare korában, mint tudjuk, megelégedett azzal, ha az angol szinpad rendezője egy táblára egyszerűen ráírta: ezen a helyen velencei utca van. Elsőrangú művészek rajzolnak a szinpadnak, készítenek terveket, amelyek szerint a szinpadot „bedíszletezik", ahol ma a legapróbb részletekig kiterjedő stílszerűséget, korszerűséget ugyancsak megkívánja a közönség s nem lehet élni a Shakespeare-korabeli szabadsággal. Magát a díszletet persze nem ők, a tervező művészek festik. A végrehajtó munkát a díszletfestő végzi, ezt a munkát azonban korántsem szabad jelentőségén és értékén alul becsülni. Kettőjük közt a viszony olyanforma, mint a tervező és például az asztalosmester, a lakatos, a szőnyegszövő közt. Az egész szinpadi berendezés művészi ötletét, stílusát, a benne nyilvánuló izlést, fölfogást igaz, hogy ők, a tervezők adják meg. De az ily rajz még nem tízméteres díszlet, s megértésénél és megcsinálásánál, amíg kulissza lesz belőle, ugyancsak sok függ a díszletfestő jó és jobb munkájától. Pláne ha meggondoljuk, hogy amit a díszletfestő kézbe kap, ez sokszor hevenyészve odavetett, gyors és kis vázlat.

Az új Tátra-Otthon Széplak mellett

Egész vagyon, amibe a két állami színház, a Nemzeti és Operaház díszletei kerülnek évenkint s külön nagy műtermekben foglalkoznak a készítésükkel. E díszletfestőmühely művészi vezetője Kéméndy Jenő festőművész, főbb tagjai pedig Scholcz, Wencsik, Schwarczer díszletfestők.

Az Uj Idők mai száma néhány fölvételt közöl, amelyek mind jellemző pillanatait mutatják annak a műhelynek, ahol a szinpadi díszlet születik. Ez a mühely, ahonnét a képek valók, éppen az Opera és Nemzeti Színház díszletfestő műterme, amely állandóan az Operában kap helyet, legutóbb azonban, ideiglenesen — az operaházi átalakítás miatt — a városligeti Iparcsarnok öregfedeles helyiségébe került ki. Amikor mi künn jártunk, s végigkalauzoltak bennünket e nagy műhely különböző pontjain, épp szorgos munka folyt. A tulajdonképpeni festőtermekben fantasztikus tájrészleteken dolgoztak a festők, kezükben akkora ecsettel, ami beillenék kormánylapátnak is. A másik „osztályban" pedig egy nyolcméteres beteg sárkányt javítgattak, foltozgattak. Ez a másik „osztály" tudniillik a mintázó műhely, ahol a szinpadi díszletek domborműveit, lándzsákat, sisakokat, trónusokat, sziklákat készítik — papirmaséból.

Amint körülnézünk, az egyik szobában azt pillantjuk meg, ami a díszlet születésének legelső stációja. Asszonyok varrják össze a jó, nyers lenvásznat, ami nagy kötegekben, jókora csomókban hever, hogy mindig és mindjárt kéznél legyen. Amikor ez a varrás megvan, a festés előtt, a kimért előírás szerint kiszabott vásznat előbb bealapozzák. Ez a be-

Uj Idők 1913. I.

alapozás úgynevezett hegyi krétával történik, s arra jó, hogy a friss festék tapadjon rá. A vászonvarró asszonyok és a bealapozás munkája után jön a festő, aki a vásznat előbb négyzetméterenkint osztja be, hálózatszerűen s kezében a kis tervrajzzal festeni kezd, még pedig korántsem úgy, ahogy a piktorok szokják staffelei képeiket, ahol a kép állványa nyugszik, vagy falra van feszítve. A nagy vászon itt a földön fekszik, s hosszú rúdra kötött ecsetet tartva, a díszletfestő derékszögben áll, jár-kél rajta. Ez, természetes, a díszlet-munka legfontosabb folyamata, ami után már készen is van. Éppen csak az asztalos következik még, aki hosszú lécekre „fölspannolja", s aztán akár vihetik a szinpadra s kezdődhet az előadás.

Azokat az alabárdokat, sisakokat, amelyek megcsillannak a hold, illetve a reflektor fényében, miközben a derék kóristák komor áriát énekelnek: bajosan állíthatná ki valamely hadtörténeti múzeum. Ezek is itt készülnek, valamint az egyéb domborműves munkák, még pedig azott papirosból. Előbb persze — akárcsak a bronzöntésnél — gipszből megcsinálják az úgynevezett negativ formát, amibe az áztatott, csirizes papirost benyomkodják, s kijön készen, megkeményedve egy faragott kapurészlet, vagy hősi páncél, amit még csak némi kis festéssel kell bevonni, s olyan, mint valami becses régiség. Persze csak akkor, ha fölszalad a függöny, jelt ad a karmester s a nézőteret betölti a szinpadi játék mesékbe kalandozó, gyönyörű illuziója.

A rózsák apja

Nemrégiben jelent meg az a hír a lapokban, hogy a török kormány mecsetet épít a „rózsák apjá"-nak porai fölé. Eddig ugyanis kápolna, törökül türbé őrizte porait, modern villák közt, a Rózsadombon, illetve ahogy ezt a törökök nevezik: a „szenvedések dombján" (michnet depesi). Hogy miért volt ez a szenvedések dombja, ennek oka, hogy valamikor itt dervisek laktak, kiáltották Allah nevét s bánták bűneiket. A „rózsák apja", törökül Gül Baba is ily jámbor és vezeklő dervis volt.

A török kormány persze visszavonta e mecsetépítés hírét, aminek pedig ittlakó emberek talán jobban is örültek volna, mint távoli török rokonaink. E kis kápolna, s aki mögötte pihen, több mint háromszáz éve, egyszer Pest, illetve Buda szívében volt. Bár azért bizonyára akadnak főleg a Rózsadomb új villáinak lakói közt, akik előtt e néma és kopott épület rendeltetése ismeretlen. Esetleg valami mesebeli elátkozott hercegkisasszony lakosztálya gyanánt szemlélik, s a „rózsák apjá"-ról oly képet alkotnak, ahogyan ez a szinpadon is megjelent, mint operetthős. Azelőtt is, ma is, a nyári kirándulóknak kedvelt pihenő-állomása ez a kis hallgatag kápolna, de arról, akit rejt, halvány körvonalu mesék keringnek. Mint ahogy jó ideig tartotta magát az a hiedelem, hogy itt egy vitéz török porai rejtőznek, aki Buda ostrománál, 1686-ban esett el, hősi módon. E vélemény szerint az utolsó budai basa lett volna Gül Baba, aki 1586—87 közt kormányzott Budán, s mint vértanú hős vezér gurult le átlőtt fejjel a budai bástyákról. Budán, a jelzett időben csakugyan kormányzott s meghalt egy ily basa, Ali Alaikoghli, de hogy a „rózsák apja" nem ő, ezt bebizonyította egy ujabb kutatás. Oly emberek, akik érdeklődnek ily dolgok iránt, egykori forrásokból tisztázták e kérdést, még pedig, többek közt abból a könyvből, ami a Nemzeti Múzeum könyvtárában is megvan, s Werner György, német királyi tanácsos és orvos irta. Ez a könyv Magyarország gyógyvizeiről szól, s 1551-ben jelent meg. Werner ugyanis ekkor, a török uralom idején, vizsgálta Buda gyógyforrásait, s itt emlékszik meg az akkor még frissen épült kápolnáról. Azt mondja egy helyen, hogy a törökök „kápolnát emeltek ama szerzetes férfiu sirja fölé, szentelvén ezt emlékezetének, aki már életében a törökök által mint valamely felsőbb lény becsültetett". Szerzetes, felsőbb lény: ez tehát a „Gül Baba" nacionáléja, akit Werner névszerint ugyan nem nevez meg, a hagyomány azonban fönntartotta róla e szép elnevezést: rózsák apja, amiből könnyű kiokoskodni, hogy mögötte oly ember rejtőzik, aki Allah dicséretén kívül kertészkedésben találta örömét, sőt éppen az ő kedvéért kertészkedett, Allah növesztette nagyra s szépre a rózsáit.

Új telep a Tátrában. Semmi sem mutatja jobban a mi szép Tátránk föllendülését, mint az, hogy egyre-másra szaporodnak ott a telepek, amelyek között a legújabb a Tátra-Otthon, Széplak közvetlen közelében, több mint ezer méter tenger fölötti magasságban. Az új telep annyiban különlegesség, hogy nemcsak a legmodernebbül van berendezve, hanem voltaképpen penzió, leginkább családok és fiatal lányok számára, akik itt kényelmes otthont kaphatnak s nincs is szükségük kiséröre, mert az új telep igazgatója, Reichard Dezsőné úrasszony maga vállalja el a felügyeletet s gondoskodik róla, hogy az ifjú lányok valóban otthon érezzék magukat nála. Az új telep, amelynek képét is közöljük, télen-nyáron üzemben van.

Rejtelmes mesék. *Hajnik* Miklós szereti a fantasztikumot és szereti történeteit áttranszcendentálni azokba a régiókba, ahol nem boldogulunk a rendes öt érzékünkkel. Tovább megy annál is, hogy egyszerűen álomképekkel, vagy viziókkal játszadozzék, mert — az álomnak is megtalálhatjuk a pszichikai magyarázatát. Ő ehelyett mesét ád, de annyira átfűti történeteit, hogy bár azok a reális világban játszanak, mégis forró misztikumot, rejtelmes absztraktságot, majd meg titokzatos bizarrságot sugároznak ki, amelyeknek még a pszichológiai magyarázatát, a titkok aranykulcsait is, a sejtelmességek tengerébe veti. Tudatosan lett a fantasztikumok poétája Hajnik Miklós és tudatosan keresi a rejtelmességet, mert szereti ezt a műfajt, amely ha be is fejezi a történetet, még annyi, de annyi rejtekajtót hágy nyitva, hogy azokon át minden irányban kisuhanhat és tovacsaponghat a fantázia. Az író befejezi a mesét, de az olvasó még folytatja előre is, hátra is, visszamegy a kiindulásig, majd meg keresi a történet mögötti fantasztikumot és közben — ő veszi át az író munkáját. Hajnik Miklósnak minden valószínűség szerint ez lehetett a célja: ő nem csak szórakoztatni akar ezekkel a rejtelmes mesékkel, hanem foglalkoztatni is akarja olvasóit. El akarja indítani a fantáziájukat és nem csak kielégíteni kívánja a mesék iránt érzett vágyukat. És hogy nekilendítse olvasóinak fantáziáját, előbb vezeti őket, erős iramban előttük száguld fantasztikumaival és egyszerre csak — félreáll. Most már dolgozzon tovább az olvasójának képzelete, nehogy meddő maradjon és ne tudjon szállni az író szárnyas képeivel. De Hajnik Miklós nem egyszerű szellemi ugródeszkát tol az olvasó fantáziája elé: művészete már annyira finomodott, izlése annyira nemesedett, hogy többet, sokkal többet tud adni ennél. Történeteit meg tudja komponálni és a külső akciót be is fejezi mindig, csak a belső cselekmény él, erjed, dolgozik tovább és követeli, hogy keressük a belső pszichológiai megoldást. Előző könyveiben ezt nem tudta még megtenni Hajnik Miklós. És most, hogy már ennyire eljutott, ez erőteljes fejlődésről tesz tanúságot. Azt pedig, aki fejlődik, komolyan kell vennie mindenkinek. És Hajnik Miklósnak ez a könyve már csak ezért is figyelemre méltó: új étape egy komoly, fejlődő talentum útján. Az érdekes könyv ára 3 korona 50 fillér.

Patak. A magyar természet szépségeit kevés mesterünk adta vissza annyi művészettel, mint Szinyei-Merse Pál. Az ő képei itt születtek valamennyien a sárosi hegyek között és magyar szépségektől duzzadnak, magyar levegőt lehelnek. Ör-

a szobába, éppen úgy, mint a való életben. Itt azonban egy más nehézség lép fel. A színváltozásnál előbb mindent el kell hordani és aztán elkezdeni a következő nem kevésbbé komplikált sceneriát építni és berendezni. Ha a közönség tudná, hogy milyen munka folyik a leeresztett előfüggöny mögött, nem zúgolódna a 10—15 perces szünetek miatt. Ezen azonban segíteni nem lehet, még ha meg is háromszorozzuk a díszítő személyzetet, akkor csak egymást fogják gátolni a munkában, mert szűk a hely.

Legnagyobb bosszúság, ha valamely sceneria egy-két felvonás után megismétlődik. Akkor tessék a már egyszer berendezett és szétszedett színpadot ismét megcsinálni.

Hogy az ide-oda kapkodás és dobálás, a bútoroknak csapkodó ajtókon való hurcolása nem szolgál javára, az természetes. A díszlet olyan sok, hogy lehetetlen a színháznál tartani. Össze kell sodorni, kocsin egymás tetejébe rakni, megkoronázni lépcsőkkel és emelvényekkel, ezek tetejébe felül 8—10 munkás csizmástól és így szállítani a raktárakba vagy vissza, gyakran esőben, viharban. Képzelhető, hogy az egy párszor ide-oda hordott díszlet, hogy néz ki. Szóval ha valamely díszletet háromszor-négyszer ki- és behordoztak, akkor már le van törlődve róla minden festék, ráncos és lyukas minden vászon és össze-vissza van törve rajta minden léc. A sok és sűrű díszletnek nagy hátránya továbbá az, hogy nem lehet jól világítni. A reflektorokat akárhová állítjuk a sűrűn egymás mögé akasztott vásznak közé, a fénykéve mindig érinteni fogja a díszletet, nagyszerűen kiemelvén annak lapos voltát és ráncait. Ez a hiba mindaddig kikerülhető nem lesz, míg a színpad sok díszlettel dolgozik, úgy hogy a világítást nem alkalmazhatjuk derékszög alatt, hanem a felakasztott vásznak közt, azokkal párhuzamosan vagyunk kénytelenek világítani.

A mostani színpadnak tehát a következő fogyatkozásai vannak:

1. Lehetetlen jó tájképet ábrázolni rajta, mert kénytelenek vagyunk minden tájat őserdővé átalakítani.

2. Az elért képhatások modorossága, természetellenessége és festőietlen folthatása.

3. A kezelés lassúsága.

4. A díszletek, bútorok hiábavaló és gyors rongálása.

5. A világítás tökéletesítésének lehetetlensége.

6. A nagy tűzveszélyesség.

7. A kulisszaközök szűk volta miatt nem lehet nagyobbszerű bevonulásokat rendezni. A nemzeti színházban például nem tudunk az első utcákban sem kocsit sem lovat behozni.

*

AZ ÚJ SZÍNPAD. Mindezen a bajon csak a színpad teljes új reformjával lehet segíteni. Ezzel eleve tisztában voltam.

Tizenkét évi színházi működésem alatt állandó küzdelemben voltam a tökéletlen színpaddal. Mindennap beleütköztem valami olyan akadályba, amit a színpad szűk volta és impraktikus szerkezete állított elém Ezen hosszú idő alatt nem volt nap, amikor ne kellett volna arra gondolnom, hogy hogyan lehetne ezeken a hibákon segíteni.

Már évek óta próbálgattam olyan színpadot kigondolni, mely a felsorolt fogyatkozásokkal nem bírna, melyen a természetszerűség, a festőiesség, a gyors és könnyű kezelés, az ideális világítás, az olcsóság és tűzbiztosság sokkal nagyobb mértékben elérhető volna.

Eredetileg arra gondoltam, hogy három egymásmellett fekvő színpadot kellene építni, melyen két tolható, egy-egy egész színpadot elfoglaló talapzat van. Ezekre a platformokra egy időben két sceneriát lehet építeni, változásnál aztán egyiket félre lehet tólni és a másikkal, melyen a következő díszlet már fel van állítva, helyettesíteni. Ez eszme aztán később még jobban tökéletesült és most már azt hiszem, hogy teljesen megfelelő új színpad-tipussá fejlődött ki.

Eszmém a következő:

A színpad jobb és bal oldalán köralakban szélesedik ki és pedig oly körszelvény alakjában, melynek középpontja körülbelül a színház bejárója előtt volna (l. a rajzot) A kör belső része 3-szor oly hosszú, mint a színpad nyílása és a két oldalt szükséges kulisszakör (DC_1) tehát mintegy 36 méter (CDC_1D_1) A külső kör (XX_1) mintegy 17 méterrel van

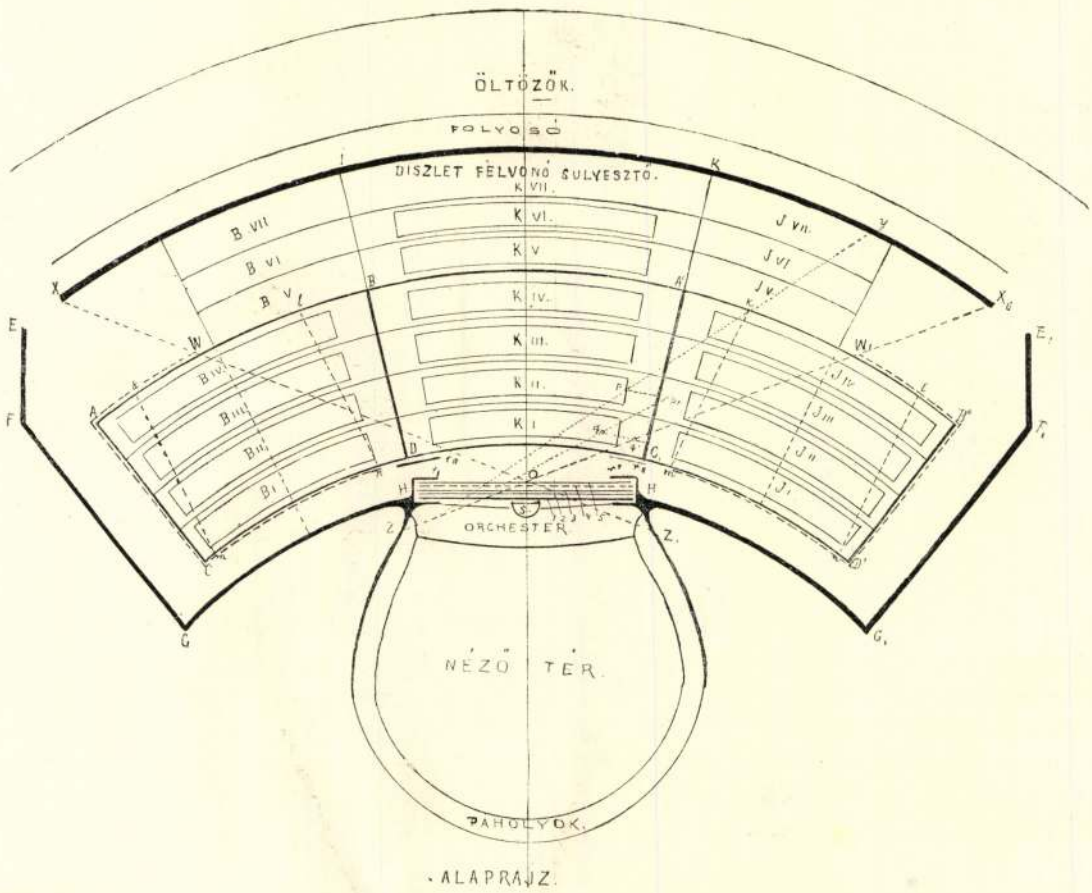

ALAPRAJZ.

AZ ÚJ SZÍNHÁZ ALAPRAJZA

hátrább. Ezen tér-alaprajzban a körsugár által három egyenlő részre oszlik ($ECDI_1$ IDC_1K_1 $KC_1D_1E_1$). A középső rész (IDC_1K), akkora mint egy rendes színpad, sőt hátulsó része még tágasabb a rendesnél. A színpad mélysége 7 utcára volna osztva, mindegyik mintegy 2·40 szélességben. A nézőtérhez közelebb levő 4 utcán két tólható talapzat áll (ABCD és $A_1B_1C_1D_1$), melyek tetszés szerint a középső színpadra (BDA_1C_1) tolhatók. Ezen platformok mintegy 9·60 mélységgel bírnának és így bőven elegendők volnának arra, hogy bármely szobát vagy termet azokra előre fel lehessen építeni és teljesen berendezni.

Díszletváltozásnál a nézőtér előtti plattform félre tolatik és helyét néhány pillanat alatt a másik plattformra készen felállított díszlet elfoglalhatja.

Ezáltal el volna érve a gyors változó képesség, ami drámai színháznál, ahol túlnyomó sok az interieur, igen fontos szükség, sőt ezen megoldás annyival is előnyösebb, hogy ugyanazon díszlet megismétlődése esetén a félretolt díszletet szét sem kell szedni, csak a kellő pillanatban ismét a nézőtér elé tolni. Mialatt az egyik szobadíszlet játszik, a díszítő személyzetnek ideje van a másikat a nem

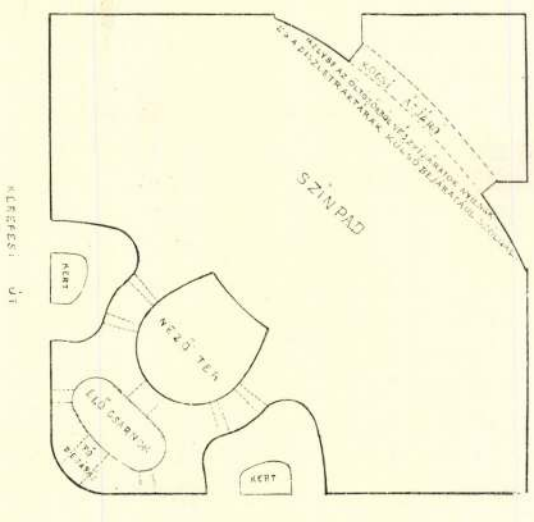

AZ ÚJ SZÍNHÁZ ALAPRAJZA A NEMZETI SZÍNHÁZ TELKÉRE ALKALMAZVA

használt platformon fölépíteni, plafonddal, csillárral, bútorral és kellékekkel teljesen berendezni, vagy ha nagyobb teremről, vagy templom belsejéről van szó, akkor az egész díszletet annyira el lehet készíteni, hogy a középtérre való tolás után csupán a szuffitákat (mennyezeteket) kell lebocsátani és a díszlet teljesen készen áll.

A színpad hátsó, gömbölyű fala hátul oly magas, hogy a legelső sorban ülő sem láthatja a tetejét és horizontul szolgál, azaz, tiszta égbolt van reá festve olajfestékkel, kellő légperspektiva színezéssel, hogy a látóhatáron távolságot mutasson. Körben menvén a színpadnyílás mögött egyszersmind olyan széles is, hogy a legszélen ülő néző (Z és Z_1) sem láthatja a végét. Ha tehát alföldet vagy tengert akarunk ábrázolni, elegendő egy mintegy 2 méter magas díszletsort elébe állítani, hogy a természetes végtelen távolság és üresség hatását elérjük. Ebben az esetben a két toló színpad a két oldalon állna. Tájképet egyáltalán egészen más módon kellene csinálni, mint eddig. Lombsátor nélkül. Elől egyes fákat vagy épületeket kellene felállítani, melyek felett a szabad eget látni, hátul pedig alacsonyabb, külön felállítható egyes díszleteket, de csak annyit, amennyi a szép kép megalkotásához okvetlen szükséges. Itt ugyanis nem volna sem ív, sem kulissza, mert nincs szükség arra, hogy akár a falakat, akár a mennyezetet díszlettel eltakarjuk, tehát a kép foltját is tetszés szerint alakíthatjuk, nem lévén kényszerítve, hogy a nehéz és tarka kapu-formájú íveket használjuk. Az ilyen, egészen nyílt színpadon aztán elérhetjük a legtökéletesebb panorámikus hatásokat, mert éppen a távoli tájképből ötször-hatszor annyit lehet mutatni, mint a rendes színpadon, hol a folyton szükülő fasortól a tulajdonképpeni panorámából legjobb esetben hét-nyolcz méternyit lehet látni.

Az új színpadon a díszletet olyanformán kellene alkalmazni, mint a diorámákban szokás. Ha ugyanis az előtérben néhány plasztikus tárgyat alkalmazunk, annyira összhangba hozhatjuk a festett távolsággal, hogy észre sem lehet venni az átmenetet a valóság és a festés között. Fő előnye ennek a rendszernek a síkság, sivatag és tenger ábrázolásánál mutatkozna, mert ameddig a szem ellát, (X—X_1) mindenütt csak a végtelen űr állna előtte. Némi fantáziával el lehet képzelni, hogyan nézne ki ezen a színpadon Ádám és Lucifer repülése az űrben az „Ember tragédiájában", a sivatag a „Sába királynőjében", az alföldi jelenet a „Peleskei nótáriusban", a „Bolygó hollandi" hajója vagy a wagrami csatatér az „Aiglonban" (lásd a képeket a túlsó oldalon).

Az elmondottakból tehát két dolog konstatálható.

Az egyik a gyors kezelhetőség. Ha valamely darabban sok a változás, mint Shakespearenél és Maeterlincknél, nem kellene, mint mondani szokás, kihűlni hagyni a közönséget a hosszú szünetek által. Nincs többé díszítési akadály, akár az egész darabot egyfolytában lehet előadni, nyílt változásokkal.

A másik a festői és valószerű díszletezés lehetősége.

Továbbá ki fog tűnni, hogy a világítás és tűzbiztosság tekintetében is nagy előnyök mutatkoznak, de erről később.

A többi már tisztán a konstrukció dolga. Erre nézve nem mehetek el a legapróbb részletekig, de nagyjában elmondom, hogy a szerkezetet hogyan képzelem.

*

A FELSŐ SZERKEZET. A láthatár (Alaprajz XX_1 keresztmetszet RRR), mint említettem, falból, esetleg vékony Rabitz-falból van, nem vászonból. Dacára ennek, lehet bele tölcsér-alakú lyukakat fúrni, melyek hátul kis toló-ajtókkal vannak elzárva. Ha aztán a mögötte levő keskeny űrt (keresztmetszet PP_1P_2 . . .) bevilágítjuk és az ajtócskákat kinyitjuk, csillagos égbolt hatását fogja tenni.

A legelől ülő néző mintegy 45^0-nyira (keresztmetszet R12—23) lát fölfelé a színpad menyezetét képező drapéria alatt (keresztmetszet B).

Ezen vonalon felfelé haladva, minden utcában volna egy híd lépcsőzetesen felfelé minden következő megfelelőleg magasabban, úgy hogy az első sorban ülő néző se láthassa (keresztmetszet 10, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26). Ezen hidak rácsszerkezettel volnának szilárdítva és a tetőzethez erősítve; irányuk pedig

követné a színpad körformáját. Előfelé természetesen mindig szűkebb körben. A hidak alatt világító szuffiták volnának alkalmazva,

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA. LUCIFER ÉS ÁDÁM AZ ŰRBEN, A RÉGI SZÍNPADON

természetesen csak addig, ameddig a színpadra be lehet látni (keresztmetszet 9,11,13,15,17.19, 21,23; alaprajzon OX és OX_1 vonalak közt).

LOHENGRIN, ELSŐ FELVONÁS, A RÉGI SZÍNPADON (

Céljuk egyrészt az volna, hogy bármely pontról bárhova lehessen hatásvilágítást alkal-

A SASFIÓK, A WAGRAMI CSATATÉR, A RÉGI SZÍNPADON

mazni, de másrészt arravalók volnának, hogy azok karzatain dupla vágányon futó kerekek horgaira díszleteket lehessen akasztani és azokat jobbról balra, vagy balról jobbra húzni. Így aztán egyszerű módon meg van oldva a vándordíszlet kérdése, minden speciális, bonyolult szerkezet nélkül. Ezek a díszletek legnagyobbrészt láthatatlan hálóban függnek és miközben elvonulnak, az ég, ha kell, látható fölöttük. Ködök, fátylak ilyenformán oldalról jöhetnének, sőt néhány ilyen függönyt állandóan bekötve kellene tartani a külső fal (EFG és $E_1F_1G_1$) mentén levő elzárt cellákban, melyekbe a hidak végére alkalmazott váltókitérőkön be lehet húzni anélkül, hogy azokat leszerelni kénytelenek volnánk. Ezen a módon egész hosszú, földigérő, húzható díszletet lehet minden híd végén készletben tartani.

Nem szükséges azonban mindenhez külön vándordíszletet csináltatni, mert az első utcákban, amennyiben például erdőre van szükség, beakaszthatunk néhány fát és pedig minden alkalommal más sorrendben és más helyre, úgy hogy néhány fával a legkülönbözőbb képek variációit állíthatjuk össze, holott az eddigi erdőívekkel mindig ugyanazon képet kaptuk.

A hátrább levő díszletdarabok, hegyek, dombok, fagruppok, házak stb. úgyis perspektivában kisebbek és masszás szilhouettel bírnak, ennélfogva rámákra feszítve, mint állódíszletek alkalmazhatók, sőt amennyiben nem túlmagasak, egyszerűen kis kocsikra erősítve, bárhová tolhatók.

A mellékszínpadokon alkalmazott hidak felett 45°-ú irányban plafond van, ellenben a középső színpad feletti űr olyan magas, hogy oda díszleteket, mennyezeteket stb. lehessen felhúzni és pedig elegendő, ha minden két híd között 3—4 ilyen, a híd enyhe görbületét követő, díszletfelvonó van alkalmazva, hogy szükség esetén ne csak oldalvást, hanem felülről lefelé vagy megfordítva is lehessen díszleteket változtatni. Véleményem szerint azonban az utolsó utcában már nem is szükséges, sőt az előttevalóban is elég egy vagy kettő.

Közvetlen a proscenium és a redőny közt négy függöny kellene: a vasfüggöny (keresztmetszet és alaprajz 1), egy leereszthető elő-

függöny(2), egy szétnyíló, úgynevezett bayreuthi függöny (3) és végül egy vízszintes irányban húzható függöny (5), mely egyszersmind a színpad esetleges szűkítésére is szolgálna, amennyiben csak annyira lenne széthuzandó, amennyit éppen a sceneria szélessége megkiván. Legelől állandóan egy felhő- vagy fátyolfüggönyt kellene alkalmazni (8), mely egy csapdán (6) át lefelé is elsülyedhetne, de felhúzható is volna. Természetesen egy, az utolsó széthuzó függönyhöz hasonló drapéria is kell az első utcában (4), hogy szükség esetén a kép rámáját lefelé is szűkiteni lehessen.

Meg kell még emlitenem, hogy ú. n. repülőgépekre nincs szükség. A m. kir. opera repülőgépei igen sok pénzbe kerülhettek, de hasznavehetetlenek. Hét ember kell minden géphez, de ezekkel nem lehet közlekedni, mert négy emelet magasságban működnek, a repülés mégis döcögős és nehézkes. A Rajna kincséhez és Psyche ballethez nem is vettük ezeket a gépeket igénybe, két csiga és két felcsavaró dob segélyével képes vagyok bármely irányban bármit gyorsan vagy lassan röpiteni a legkisebb veszély nélkül két ember segélyével, akik a színpadon vannak és kiknek közvetlen közelből utasításokat lehet adni. Az új színpadnál a repülést nemcsak az utcák irányában, hanem bárhol keresztül-kasul meg lehet csinálni, mert nincsenek ívek, melyek a drótzsinórok útjában állnának.

Az alaprajz bárminő is legyen, mindenesetre lehet a két oldalszínpad mellső és külső oldalain egy-két méternyi széles helyet megtakarítni, hova az előadáshoz szükséges díszletek félretehetők legyenek. A szoffitafelvonók zsinórjait és ellensúlyait szintén a falak mentén, vagy a horizontfal mögött lehet elhelyezni.

*

AZ ALSÓ SZERKEZET. Nagyobb területeket elsülyeszteni vagy emelni a színpad előrészén majdnem sohasem kell. A magyar kir. Operánál meg van csinálva az aszfaleia minden útcában, de nem emlékszem, hogy használtuk volna. Mélyités és magasitás az 5—6—7-ik útcában szükséges és ezt olyanforma beosztással lehetne csinálni, mint ahogy az Operában van, csak

AZ EMBER TRAGEDIÁJA, LUCIFER ÉS ÁDÁM AZ ŰRBEN, AZ ÚJ SZÍNPADON

azzal a különbséggel, hogy ezek a sülyesztők mellesleg díszlet- és bútorfelvonókként is szerepelnének és pedig úgy a középső, mint a

LOHENGRIN, ELSŐ FELVONÁS, AZ ÚJ SZÍNPADON

két oldalszínpadnál. Az első négy utca alatt csak a középen kellene sülyesztő-szerkezet és

A SASFIÓK, A WAGRAMI CSATATÉR, AZ ÚJ SZÍNPADON

pedig az egész középső színpad egy darabban volna annyira emelhető és mélyíthető, hogy a nívókülönbséget (keresztmetszet E, F) a két

A BOLYGÓ HOLLANDI, ELSŐ FELVONÁS, A RÉGI SZÍNPADON

oldalszínpaddal ki lehessen egyenlíteni. Ugyanis ha oldalszínpadot nem használunk, a középső rész a két oldalszínpad magasságára volna

SÁBA KIRÁLYNÉJA, SIVATAG, A RÉGI SZÍNPADON

emelendő. A szerkezet ugyanolyan lehet, mint az operánál, t. i. hogy csak az egyik, vagy csak a másik oldalon is lehessen emelni. Ennek segít-

A PELESKEI NÓTÁRIUS, ALFÖLDI KÉP, A RÉGI SZÍNPADON

ségével meg lehet csinálni a hánykolódó hajót, mint például az Afrikai nőnél. Azonban ehhez tán nem is szükséges aszfaleia-szerkezet, meg lehetne oldani excentrikus hengerekkel is.

A középső színpad alatt elég 2·50—3 m. mélység. Az utcákban tolócsapdák vannak, melyek alá hordozható kézi emelőgépeket lehet alkalmazni és bármely ponton használni, még akkor is, ha a toló platform játszik, mert ezen is lehet a megfelelő helyen tolócsapdákat nyitni.

A színpadot tehát mindig ugyanazon magasságban lehet használni, akár a középső, akár a két mellékszínpad bármelyikével játszunk.

A két mellékszínpad külső széle A, C és B′, D′-nél kifelé hosszúkás ékalakban végződne, mely az F, G, A, C és F, G, B′, D′ között levő padló alá futna és erre szolgálna, hogy a mozgó platformok használata esetén, oldalt a két különböző magasságú nívó össze legyen kötve.

A szobákhoz, termekhez a toló platformokat használjuk, a nyilt tájképekhez a középsőt, annyival is inkább, mivelhogy függő díszletek leeresztése, a hidakon eszközölt oldalról behúzása, vagy pedig a három utolsó utcába betolható, vagy eleve megerősíthető díszletdarabok által pár pillanat alatt elő lehet varázsolni a legkomplikáltabb szceneriát. Ha dombok, emelvények szükségesek, akkor legjobb a szabad platformot használni, melyen ezek már használatra készen előre összeállíthatók.

Ilyenformán egy darabhoz szükséges díszletsorozat megfejtéséhez a rendezőnek a legkülönbözőbb módok és kombinációk állnak rendelkezésére, miáltal frappáns hatásokat, furfangos díszletváltozásokat csinálhat, mert megszűnik minden technikai nehézség és azok a problemák, amelyek eddig a legnagyobb nehézségekbe ütköztek, nem is számítva a nagy költséget, melyet okoztak, gyerekjátékká válnak.

Eddig például a vándordíszlet egyike volt a legnagyobb nehézségeknek. Az ehhez való költséges gépezeteket esetről-esetre fel kellett állítani és ismét leszerelni.

Ezen a színpadon pedig bármikor nehézség nélkül meg lehet csinálni azáltal, hogy a hidakon függő díszleteket egyszerűen bizonyos

irányban húzzuk. (Urvasi, Szentivánéji álom, Borkman, Varázsfuvola.)

A sülyesztők részletes szerkezetét hosszadalmas volna e szűk keretben részletezni. Ezek a dolgok már régen meg vannak oldva és alkalmazásuk nehézséget nem okoz.

Az alsó szerkezetről lévén szó, talán itt van a helye megemlíteni azt, hogy a középszínpad sülyesztő terme (keresztmetszet G, H, I. stb.) alatt, bútorkellék és emelvényraktárak volnának, három-négy sorban egymás alatt, melyek az orchestert és nézőtér alá is terjedhetnének. Ez utóbbi hely eddigelé igen kevéssé volt kihasználva. Ide jöhetnének még az asztalos- és lakatos-műhelyek, fűtési és szellőztetési eszközök, valamint a világítási raktárak is. A színpadtól hátrafelé pedig a földalatt nagy 9—10 m. magas betonirozott raktárak volnának építendők (N körfolyosó, O raktár), melyekbe a legmagasabb díszletdarabok is elhelyezhetők és pedig a 7. utcában levő mély- és gyorsjáratú sülyesztő segélyével (M). Ezen raktárak szakaszokra volnának osztva és egymástól elzárhatókra volnának csinálva, úgy hogy az esetleges tűz továbbterjedése meggátoltassék.

Különben tűzeset alig fordulhatna elő, mert a betonfalak nem égnek le és levegő hiányán a tűz magától kialszik.

Ezen földalatti raktárak által egyrészt óriási költségmegtakarítás volna elérhető a fuvarozásnál, de másrészt és ez a legfontosabb, a díszletek kímélése volna elérve, úgy hogy tízszer annyi ideig is lehetne a díszletet jókarban tartani, ha azt nem fuvarozzuk és az előbb említett módon nem hordozzuk a színházból a raktárba és vissza.

Egy díszlet, ha nem hurcolják és dörzsölik, ezer esztendeig eltarthat, mert a közönség a festéket le nem nézi a vászonról. Ez a megtakarítás évente sok ezer koronát tesz ki, azért ha megközelítő számítást teszünk az előálló nagyobb építési költségre nézve, úgy fogjuk találni, hogy a megtakarított fuvarozási és díszlet-elhasználási költség sokkal nagyobb a túlkiadás kamatjánál és amellett a színháznak módjában lesz tiszta és ép díszletekkel játszani. Végre is egy színház építésénél nem

A BOLYGÓ HOLLANDI, ELSŐ FELVONÁS, AZ ÚJ SZÍNPADON

öt vagy tízesztendőre kell számítni, hanem legalább egy évszázadra.

A bútor raktározásánál épp oly fontos, mint

SÁBA KIRÁLYNÉJA, SIVATAG, AZ ÚJ SZÍNPADON

a díszletnél, az az elv, hogy a raktárak nagyok, kényelmesek és kéznél legyenek. Bútort, véleményem szerint, nem kellene szűk helyeken

A PELESKEI NÓTÁRIUS, ALFÖLDI KÉP, AZ ÚJ SZÍNPADON

csapkodó ajtókon át hordozni. Ezért van minden bútorunk össze-vissza verve és tördelve. Sokkal jobb azokat a pinceraktárakból lifteken (sülyesztőkön, K) a színpadra hordani. Ezen raktáraknál szintén óriási költség takarítható meg a gyors rongálódás meggátlása által.

Öltözőkbe a láthatár aljában vágott ajtókon lehet jutni. Ezek egy-két sorban egymásfelett volnának elhelyezhetők a láthatár mögött. (Q, Q_1) Felettük azután kartermek, szabóműhelyek, ruhatárak, festő, kasirozó és hivatalos helyiségek volnának (Q_2, Q_4 stb.). A színpad hátsó része úgy is igen magas és a tért jól ki lehet használni.

Természetesen úgy lefelé a sülyesztőkbe, mint felfelé az előbb felsorolt helyiségekbe, kényelmes lépcsők és liftek volnának építendők, megfelelő helyen, mely a színházra szánt terület alakjától függ.

Ezt természetesen csak akkor lehet megoldani, ha a terület alakja és nagysága adva van.

*

VILÁGÍTÁS. Már előbb jeleztem, hogy a világító szuffiták elhelyezését a hidak alján képzelem és pedig csak addig, amíg be lehet látni a színpad üregébe, hogy a közönség által látható díszletek megvilágíthatók legyenek. Szobadíszletnél természetesen egy a plafond elé bocsátott kis szuffita és a rivalda világítna csupán, esetleg még az ablakokon bevilágító reflektorok.

Leereszthető szuffiták csak a színpad felett és csakis az első négy utcában szükségesek (9, 11, 13, 15, 17), hogy mennyezetes termeket kellő intenzivitással lehessen világítni. Az egyszer-mindenkorra láthatatlan területen (OXG és O_1 X_1, G_1) aztán akár emelvényekről, akár hidakról lehet a legkülönbözőbb hatásvilágításokat eszközölni, a felhőket 3—4 felhővetítő-gépből lehet egyszerre vetítni a láthatárra és ezzel a legkülönbözőbb hangulatokat és átváltozásokat megcsinálni. Hajnalt, napfelkeltét vagy naplementét, holdfényt, futó felhőket, vihart, villámlást stb., a képzelhető legkönnyebb módon meg lehet csinálni, mert elég hely van hozzá és emellett a sugárkévét mindig derékszög alatt lehet a díszletre vetni, miáltal elkerülhető az a kellemetlenség, hogy a fénysugár olyan díszletet érintsen, amelynek megvilágítása nem szükséges. Megkönnyíti a dolgot még az is, hogy bármely híd bármely pontjáról le lehet világítni a színpadra.

Egészen új hatásokat is lehet elérni. Igen szép hatásnak képzelem azt, hogyha nap vagy hold játszik az égen, akkor a tárgyak és alakok előre vetnének árnyékot vagy hogy egy társaság verőfényes napon egy fa árnyékában üljön stb.

Ezek volnának nagyjában az elvek, melyek szerint, azt hiszem, egy aránylag tökéletes színpad szerkeszthető lenne; az apróbb részletek, mint a tolószínpad megszerkesztése rácstartókra és azoknak bemélyesztett kerekeken való zajtalan tolása, valamint az erre felhasználandó erőforrások felhasználása, azt hiszem, hogy semmiféle gépészmérnöknek nehézséget okozni nem fognak. Magam is akárhányféle megoldást ajánlhatok kézi, villamos vagy hidraulikus erőfelhasználás mellett.

*

A TŰZBIZTONSÁG. Egy fontos előnye volna még az újszerkezetű színpadnak és ez a fokozott tűzbiztonság. A színpadi rendes tűzbiztonsági és színpadi záporkészülékkel természetesen ez is ellátandó volna, de minden-

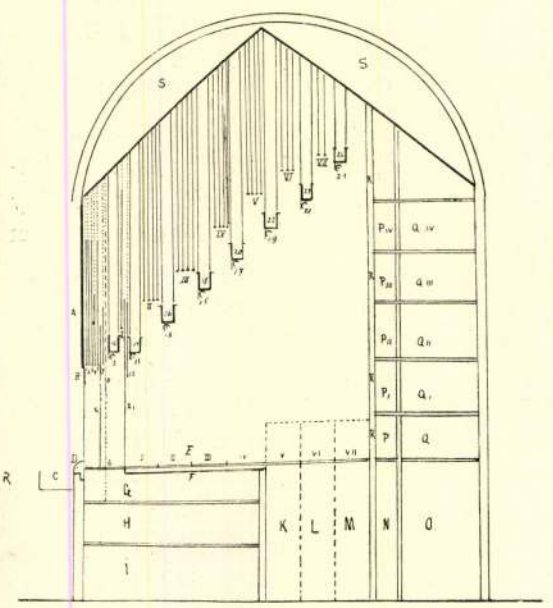

A KÖZÉPSZÍNPAD KERESZTMETSZETE.

KEMÉNDY Jebő diszlet és jelmeztervező

ld. részletesen Kerésztury Dezső - OSZK Évk, 1971 (1975) 348 - 352.p .és ill.
357,

ld. Berczeliné - OSZK Évk. 1973 (1976) 171 - 172.

sszisztens-iskola
középiskolai végzettség
t két nap (szerdán, csütörtökön)
000 Ft/félév
*
idő: 1992. május 15!
*
zsga nincs.
érkezési sorrendben történik.
davári Palota, F-épület, Budapest, 1827
lágosítást nyújt
-as számon,
máson vagy a 202-1203-as telefonon
örökné Jordán Katalin
*
II.20.)MKM sz. rendelet alapján
tanfolyamait

MDK

Kéméndy Jenő

Pipázó katona, festm. repr.

Árv. Csarnok 68. aukc.

MDK

Kéméndy Jenő

Hazatérés az álarcos bálról

Mücs őszi kiáll. ... Vas. Ujs. 1886. 44.sz. 713.l.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

1900-ban aranyérmet nyert a párisi világkiállításon, Moliere- és Shakespeare diszleteivel.

Bauer Jenő: Festett egekben jártunk.
Szinház és Mozi. Bp. 1949. junius 29. II. évf.
26. sz. 14-15. l.

KÉMÉNDY Jenő díszlettervező
(1860 - 1925)

Művészettörténeti A B C Bp. 1961. 104, 551. t

Kémendy Jenő

Tanulmányfej

Repr

Arv. Csarnok 103.

Anke. Gal

CORVIN-CODEX: S. Thomae Aquinatis: Commentarius in Primum Librum Sententiarum

(Modena, Este-könyvtár)

Csontosi János stb. Gráradok, XII-1878, 684 l.

Kemény Jenő

1

Művészi Ipar

1893. 57. l.

Kolozsvár VIII. 178.

Kéméndy Jenő

Vas. Ujs. 1883. 677. l.

A szeszélyes nők. Kéméndy Jenőtől.

ismeretét a planétána
éghajlatnak, minden fö
mészettől nyert adomá
les vagy kizárólagos s
földrészen honos flór
vagy az ott honos
sajátságos, kivételes k

Utazásainkban —
kozunk körülményekk
kel, a melyek gondo
s gyakran magukban
ményekből meritett
hetik meg nagy fontos
mondhatná meg, vajj
dás munkája, a midő
kodva egy — ugy szó
szitenek, hogy az utj
tül menve folytathass
kölcsönözte-e az első
mérnökeinek egy Nia
— Ki mondhatná meg
alatti lakot készitő p
terségesen tölti meg l
élhessen, — volt-e a
harang föltalálására?

Tudomány és mű
eddig ismeretlen föl
megvizsgálásában, h

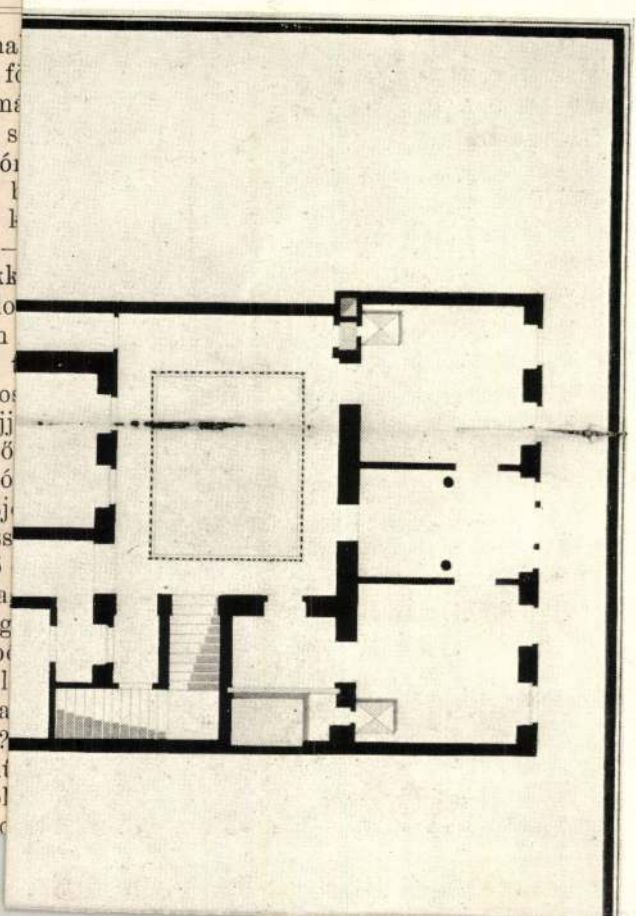

Kémendy Jenő

Irod

Vas. Ujs. 1918. 341. l
(A Kékszakállu herceg vára; képekkel.)

fenti készítette ez
opera diszletét.

874.

...rónőrőkös.
...ági Tábornok.

...zolva, áll s kissé jobbra néz. Jobb kezével,
...ord
...~~[illegible]~~, az oszlop talapzatának sarkára tá-
...ře vett salonkardjának markolatát fogja.
...rend jelvényét viseli. Rövid haja s hosszú
..., szakálla leberetvált. Öltözete: kék atilla
...ssal, somgombokkal, elől összefűzött vállve-
...e pantalló oldalt piros csíkokkal s czipő.
...ORGAN f. 1889 4
...0 : 139·5 cm.
Podhrágyi - Popper Adel aj. 1898. XII. 2.
(l. 418/98.).
...3.

Nem vagyok én
látnálak nyomo-
Nem kell nekem

hirtelen elfutotta
nagló ajkkal küz-
or aztán megszó-
csánatkérő volt a

tod, néha úgy el-
az ember nem is
ak hiába alázkod-
. . .
nem bánnám, ha
k így tovább!

lhallgatott, aztán
vartalan suttogta:
. . akkor a gyű-

lesen és rekedt.
elő melléből. —
Nem adom, ha
viselte Józsi . . .
sincs! Semmi...!
. . . Nem! . . .
lernyesztette. Ki-
szemei lecsukód-
ami idegenszerü
szinte félelmet

a szobában. Nem
ziháló lélekzet-
pa nesz a sarok-
ént halkan fölzo-

laki odakint han-

dörrenésre.
ülről és még egy

gasszony elcsukló
egyszerre valami
szavakra. És az a
kukat fojtogatta,
egymásra tágra

Ólomlassúsággal teltek a pillanatok ebben a nehéz várakozásban; s a két szorongó szegény teremtés remegve figyelt minden kicsi neszre. Végre az öregasszony lelkén engedett egy kicsit a feszültség és mélyen, megkönnyebbülve felsóhajtott; aztán pedig halkan, bizonytalanul megkérdezte:

— Bemenjek, Ilka? . . .

A beteg hirtelen fölemelkedett és ajkai szólásra nyiltak, de nem maradt ideje a feleletre, mert a hátuk mögött egyszerre kivágódott a szoba ajtaja, s a küszöbön egy föltettkalapu fiatalember jelent meg.

Sonner úr volt; a szobaúr. És egyenesen nekitámadt az öregasszonynak:

— Miért nincs befütve nálam? Nem megmondottam, hogy fütsenek be, mert korán hazajövök?!

A két asszony zsibbadó lélekkel hallgatta a kifakadást.

— Micsoda új rend ez? Mi?! Velem nem lehet így packázni, mert itt hagyom magukat a faképnél a szobájukkal együtt! . . .

A szörnyü fenyegetésre az öregasszony hirtelen fölocsúdott és félénk alázattal mentegetőzni próbált:

— Elfogyott a szén, Sonner úr kérem . . .

— Hát hozassanak! Ez nem kifogás, és nem is tűröm meg, hogy ilyenekkel álljanak elő. Tudják, hogy elsején fizetek mindent, hát ahhoz tartsák magukat!...

— De . . .

— Mit de?! Hozassanak szenet és vége! Ilyen kutyaordító hidegben nem lehet itt megmaradni. Átmegyek addig ide a kávéházba, amig a szoba egy kicsit átmelegszik . . .

A két asszony egy pillanatig megkövülve meredt rá az ajtóra, amely a hangos fiatalember után kiméletlen csörrenéssel bevágódott, s csak akkor mertek megmozdulni, amikor már a lépések nesze is elhalt a folyosóban.

— Istenem! . . . Mi lesz most? — sóhajtott az öregasszony könnybe boruló szemekkel.

Újra eltelt egy örökkévalóságig tartó nehéz pillanat. A sóhajtásra azonban egy hirtelen mozdulattal fölemelkedett a beteg, lesoványodott ujjáról erőszakosan lerángatta azt a keskeny karikagyűrűt, és lihegve, félelmes mohósággal suttogta:

— Nesze! . . . Nesze! . . . Hozass . . . hozass . . . szenet! . . .

És aztán végigesett azon a rongyos karosszéken és gyötrelmesen, kínzón zokogni kezdett.

Garvay Andor

---

forgásban kevés a köszönet. A külföldi virtuózok hangversenyei nagyobbrészt sablónosak, fáradtak. Ezek a budapesti virtuózhangversenyek olyan gyürődtek, mintha a bécsi gyorsvonat hanyagon fütött kupéinak gyötrelmeit éppen a hangversenyteremben akarná kikurálni a hangversenyen mindenesetre fokozottabb és izzadással járó izommunkát végző művész. A hangversenyek műsorai sem mondhatók különösen változatosaknak. Mindig ugyanazok a darabok, ugyanaz az étlap. Az új emberek rendesen csak kis darabokkal szerepelnek. Amiben talán nem is a virtuózok a hibásak. Különösen áll ez a föltevés a zongoraművészek hangversenyeire: az új zongora-litteratura igen szegény nagyobbszabásu darabokban. Ma már mindenki csak zenekarra dolgozik. A régiek szerényebbek voltak. Beethoven megelégedett azzal, hogy egy-egy zongora-szonátába tömörített annyi gondolatot, amiből ma egy tucat programm-szimfónia épülne. A modernek szégyenlik a kis eszközöket, meg a gondolatszegénységüket és a nagy apparátusok gazdag dinamikája mögé rejtőzve szemlélik a közönség könnyenhivőségét.

A hazai virtuóz-hangversenyek is igen különösek.. Sok az úgynevezett jótékonysági hangverseny. Azokról a hangversenyekről beszélek, amelyeknek jótékonysági jellegét főleg azok ismerik, akik kénytelenek megrendelni a bokrétájukat és azok, akik sokszor jobb meggyőződésük ellenére is szordinával látják el bírálatuk harsonáját, egyszerűen azért, mert nem tehetnek másképpen. Mert nem szabad gyilkolni és tisztelni kell a véres veritékkel kiküzdött ekszisztenciákat.

A hangversenyeknek a zenei élethez

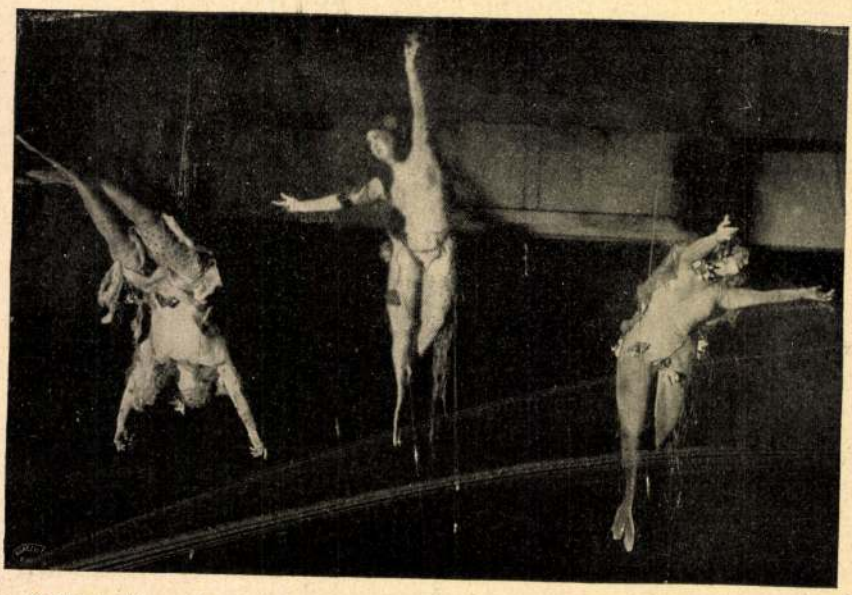

Sellők röpülése az Operaházban. E meglepő mutatvány céljaira Kéméndy Jenő új gépezetet talált ki, amelyet nemcsak Operaházunkban használnak most először, hanem azt elfogadta a híres bayreuti Wagner-szinhaz is

nem sok közük van. Csak ott jelentenek valami pluszt, ahol becsületesen és természetes arányban igazodnak a közönség zenekedvelésből kifolyó szükségletekhez. Nemcsak nálunk, hanem Berlinben és Párisban is nagy a túlprodukció. Ezekben a nagy zenei emporiumokban a túlprodukció szándékolt és öntudatos. Az a művész, aki Berlinben három hangversenyt ad, tudja, hogy legjobb esetben nem fizet rá a koncertjeire, de szüksége van arra, hogy ebben a nagy városban sikert arasson. Mert az jelent valamit, ha az embernek Berlinben sikere van. Nevet szerezhet, más sikerekre elegendő erkölcsi tőkét gyűjthet ily módon. A túlprodukció nálunk másféle. Főleg elszomorító igazságtalanságokban mutatkozik. Például a brüsszeli vonósnégyes, meg a csehek világhírü kvartettje, ezek a kiváltságos és a nagy szeretetet mindenképpen megérdemlő művésztársaságok Budapesten még mindig csak nagy nehézségek és komplikált műtömések árán tudják megtölteni a termet, viszont a helyi viszonyokkal ismerős, művészileg jelentéktelen „hazai" művészeink gyakran zsufolt házak előtt, friss babérágaktól illatos teremben zongoráznak vagy énekelnek. A túlprodukciónak ez a veszedelmes fajtája különben azt is mutatja, hogy a közönség nem azokat a hangversenyeket látogatja, amelyek értékesek, hanem azokat, amelyekre akár a divatszabta kötelezettségeink, akár társadalmi konnexióinak terhe

Uj Idők 1907. XIII. 17.

Kéméndy Jenő

Magyar Iparművész 1925. 131. l.

IN MEMORIAM

KÉMÉNDY JENŐ. Az Iparművészeti Társulat színpadművészeti kiállításán az apró makettek felett, melyek elé finom fátyolfüggönyt feszítettek a szerelők, halkan és szomorúan pislognak az apró mignonégők. A Mályvácska királykisasszony kacsalábonforgó várkastélya csendes álomba borult. A Balatoni rege tava, a rajnai sellők, a kalotaszegi parasztházak, az egész színpadi mesevilág gyászba borult. Kéméndy Jenő, aki annyi zseniális ötletet, gyermeki hitet, szépművészeti finomságot álmodott bele az ő színpadi világába, a legrejtelmesebb fátyolfüggöny mögött örökre eltűnt. A világ, kivált a mai nemzedék jóformán csak e varázslatos és gazdag pompájú operaházi és nemzetiszínházi díszletei révén ismerte őt. Ezek mindegyike a szenzáció erejével hatott a színpadon s kivált a Wagner-díszletek révén messze földön híressé tették Kéméndy nevét. De azok, akik régebbtől fogva ismerték művészetét, ugyanakkora — ha nem nagyobb — tisztelettel nézték festészetét is, mely a kilencvenes évek tárlatain s azontúl is sok gyönyörűséget szerzett a műbarátoknak. A müncheni iskola, melyben fiatalkora akadémiai tanulmányait végezte, mély nyomokat hagyott ecsetjén. Alakjainak, genre-figuráinak és régies interieurjeinek, melyekbe a gáláns és kedves gavallérokat, tudósokat, papokat és szalonhősöket helyezte, sok barátjuk volt, akik főleg a miniatür-finomságok és a részlettanulmányok festőjét szerették benne. Mikor az Operaház színpadtechnikai felügyelője lett, minden figyelmét a színpadművészeti reformoknak szentelte, de finom ízlése egy percre sem tagadta meg magát. Nemcsak jeles művész és vaskezű rendező, hanem egy melegszívű egész ember tűnt el vele a magyar közélet teréről, mikor hatvanötéves korában június hó 25-ikén hosszú betegsége után meghalt.

Kemendy Jenő f

Az opera festője

1881. Őszi kiállítás

Egyoldalu. Tavasz óta csak kelme bravourra törekvő szinezésében fejtett ki ügyeséget, míg a jellemzésben most se mutat elég erőt, miről Női arckép-e is tanuskodik.

Képzőművészeti szemle, 1881. 188. l.

Mulató társaság. Kéméndy Jenő festménye

hogy mégegyszer felszinre kerülhet. De olyan magasra többé, mint azelőtt, sohasem emelkedhetik többé.

A leány látta az arcán ezeket a gondolatokat. Ő mindent megtett, ami tőle telt. Mindent megtett, hogy megakadályozza Johnt egy könnyelmű cselekedet elkövetésében. Abban, hogy hűtlenné váljon eszményképéhez és visszatérjen őhozzá. Bár, az ő, a leány boldogsága éppen attól függött: visszatér-e hozzá John? Ő, bár csak erre vágyott, igyekezett megakadályozni, hogy visszatérjen. Többet igazán nem tehetett. Ha ez sem elég, akkor jöjjön, aminek jönnie kell.

De mégis! Még valamit megpróbálhatna. Ha Velencéről beszélne néki . . .?

De miért beszéljen Velencéről? Utóvégre, ez a John küzdelme volt, nem az övé. Ő John kezébe adott minden fegyvert, hogy védje magát. Mindent megtett, hogy meghiusítsa John visszatérését őhozzá, Johnét, akit olyan nagyon megszeretett és olyan nagyon nélkülözött. Mindent megtett, csak ezt az egyet nem. Miért beszéljen Velencéről? Miért vágja önmaga alatt a fát?

De mégis a szívére hallgatott.

Mert néki is megvolt a maga eszményképe, amelyhez szeretett volna hasonlítani.

— Mikor mégy Velencébe? — kérdezte rekedten.

John elmondta neki, hogy nem mehet. Már nagy részét elköltötte az útiköltségnek. Több mint egy font elfogyott belőle.

A leány kivette a tárcáját. Gyorsan, határozottan, szinte lázasan.

— Akkor hát nem is utazhatsz el?

— Egyelőre nem.

— Nem sajnálod az édesanyádat? A fehérhajú kis öregasszonyt?

John megpróbálta elleplezni az izgalmát.

És ekkor valami hideget és keményet érzett a kezében. Odapillantott. Egy arany volt.

— El kell fogadnod, — mondta a leány, szinte lélekzet nélkül. — Majd egyszer visszafizeted. Most utazz el Velencébe. Minél előbb. Már holnap.

John a szemébe nézett hosszan, sokáig.

— És te azt mondtad magadról, hogy te vagy a légy a borostyánkőben?

És ujjai közé zárta a pénzt, megcsókolta a leány kezét és két lépéssel az ajtónál termett.

— Elmegyek Velencébe, — mondta. — Még nem tudom hogyan, de elmegyek. Azt akarom, hogy én legyek az az egy férfi, aki el tudja ezeket a dolgokat viselni, úgy is. *Enélkül.* Nem fogsz csalódni bennem.

És elrohant.

A leány hallotta, amint becsapódott mögötte az ajtó. Hallotta lépéseit is, a csöndes utcán. És azután leroskadt az ágyra.

— Te bolond, — suttogta magának, lélekzet nélkül. — Te bolond . . . te bolond . . .

De a kétségbeesésben valami határtalan, csodálatosan szép elégtételt, vigaszt jelentett számára az a cselekedete, ami miatt bolondnak nevezte magát.

XXIV.

A Palazzo Capello.

Általában azt mondják, hogy Velencébe éjszaka kell megérkezni, mert akkor rögtön hatalmába keríti az embert a város csodás titokzatossága. Minden árnyékban, mely a sarkokon leselkedik, századok súlyát érzed. Megérted a tragédiákat, melyek itt játszódtak le,

Ujság 1927. XXXIII. 10 sz.

a regényeket, melyek itt szövődtek. A sötét tetteket, melyekből itt a történelem szövődött. Ha éjszaka érkezel Velencébe...

Azt mondják: ha éjszaka érkezel, akkor sohasem fogod a turisták szemével nézni Velencét. Hogy akkor a titokzatosság elfeledteti véled a Szent Márkteréren ácsorgó filiszterek tömegét. És nem rontja illúziódat a gondoláknak hosszú sora sem, amely ellepi a Canal Grandet és amelyeknek élén, a vezető, hangosan kiáltja a paloták nevét. Mindörökre megmarad benned a titokzatos város képe, ha éjszaka érkezel Velencébe.

De van egy másik Velence is!

Egy Velence, amelyet akkor látsz, ha korán reggel érkezel. E város képe, fényből és levegőből, csillogó vízből és napsugárban fürdő tornyokból teljesedik ki s a napfény folyékony gyöngyházzal burkolja be a képet.

Ha korán reggel érkezel Velencébe: a fénytengerben fürdő várost látod.

Ilyenkor, reggel, Velence nem az árnyékok és nem a titokzatosság városa. Ilyenkor nincsenek benne sötét csatornák és mélyülő árnyékok a hidak alatt. Korán reggel úgy pihen Velence a napfényben, mintha még nem ébredt volna fel. Csillog, ragyog, mint egy darab rózsaszínű opál.

Ilyenkor a legmélyebb árnyék is aranyszínű, és a legnagyob fény is ködbe burkolt, csillogó, ezüstös. Szent Márk temploma és a Santa Maria della Salute még szinte formálatlanul úsznak az arany ködben.

Ha korán reggel érkezel Velencébe, akkor egy nagy olvasztókemencét fogsz látni, amelyben mérhetetlen halom arany és ezüst kincs olvad. Egy aranyból és ezüstből való várost találsz, a ragyogás tengerében, folyékony fényt és levegőt, sok levegőt. Ha korán reggel érkezel Velencébe.

A Canal Granden, éppen a Barbarigo-palota sarkán, van egy bejárat, a miriádnyi kis viziutak egyikébe, amelyek titokzatosan futnak szét a hatalmas csatornából. Ha az ember befordul ide, a Rio San Paoloba és a hidak alatt folytatja útját, balfelé a második kanyarodónál az engedelmes gondolás egyetlen mozdulattal, hosszú evezőjének egyetlen csapásával odakormányozza a gondolát a Rio Marineba.

A Rio Marine mindkét oldalán van egy keskeny kis gyalogút. Itt a házak nem érnek le egészen a víz széléig és a gyalogjárók lépései egy kis életet hoznak a néma házak köze.

A hidakon ácsorgó emberek nézegetik a gondolákat. Itt szó sincs arról a titokzatosságról, amelyet este talál az ember Velencében. Az ég széles darabja, — mert itt nemcsak egy keskeny, sötétkék szalagot látunk az égből, — nem engedi, hogy a Rio Marine titokzatossá legyen. A szürke falakra rózsabokrok kapaszkodnak fel. A rózsák szines fejecskéjüket felemelik a felhőtlen ég felé és lemosolyognak rád abból a kertből, amelyet a fal elrejt előled.

Ennek a kis útnak a vége felé csaknem szemben a Chiesa Tedeschivel áll a Palazzo Capello.

S a Palazzo Capelloban laktak John szülei.

Folytatjuk

A Nap szíve

Irta: **Sztrókay Kálmán**

Nem múlik el nap, hogy az ujságok ne adnának hírt tornádókról, ciklónokról, földrengésekről, vulkánikus jelenségekről. Az időjárás oly szeszélyes, mint amilyen emberemlékezet óta nem volt. E rendkívüli jelenségek magyarázatául a csillagászok felmutatnak — a Napra. Helyesebben: a napfoltokra. Akadt olyan tudós is, aki még a spanyoljárvány elterjedését is napfoltokkal hozta összefüggésbe.

Van-e valóban összefüggés a Nap tevékenysége és a földi időjárás között?

Éppen száz esztendeje, hogy egy amatőr-csillagász, a német *Schwabe* báró, elkezdte számlálni a napfoltokat és statisztikát csinált róluk. Huszonöt esztendős munka után minden kétséget kizáróan megállapították e számlálás alapján a csillagászok, hogy tizenegy esztendős periódust mutat a Nap gigászi tevékenysége. Mintha valami titokzatos izzó szív lüktetne egyet-egyet a Nap belsejében tizenegy esztendőnként s ezt a lüktetést mi is észlelhetjük a százötvenmillió kilométernyi messzeségből. Minden tizenegy esztendőben ujabb maximumot érnek el a Napon a foltok, kitörések, viharok, mik a maximum időpontja után fokozatosan elcsöndesednek. A nyugalom periódusa hat esztendő mulva következik be, aztán szinte egyszerre megint megélénkül a Nap, egyre gyakoriabbak lesznek izzó felszínén a foltok, protuberanciák, mig csaknem mindig pontosan 11 és fél esztendő mulva ujból elérik a maximumot. A legutolsó maximumok 1893, 1905 és 1917-ben voltak, a közbeeső minimumok 1889, 1901, 1913 és 1923-ban, míg most az ujabb maximum csúcsa felé közeledünk rohamosan s valószinűleg egy évvel hamarabb, már 1927-ben el is érjük azt. Száz esztendővel a csillagászat első lépése után váratlanul döntő bizonyítékot szolgáltatott a földi időjárás arra, hogy a Nap tevékenységét ugyancsak megérezzük mi is. Az idén az egész földön rendkívüli volt az időjárás és ezt a rendkívüliséget kétségtelenül annak köszönhetjük, hogy rendkívüli jelenségek mennek végbe a mindent éltető Nap belsejében is. Mult december végén két hatalmas napfolt jelent meg a Nap vakító korongján, melyeknek átmérője 100.000 kilométernyi volt, tehát távcső nélkül, kormos üvegen át nézve szabad szemmel is látni lehetett őket. Ezeket a foltokat napról-napra figyelemmel kísérték a csillagászok s ugyanakkor a meteorológusok is hatalmas mágneses viharokat észleltek a földön, s az északi fényt még Angliá-

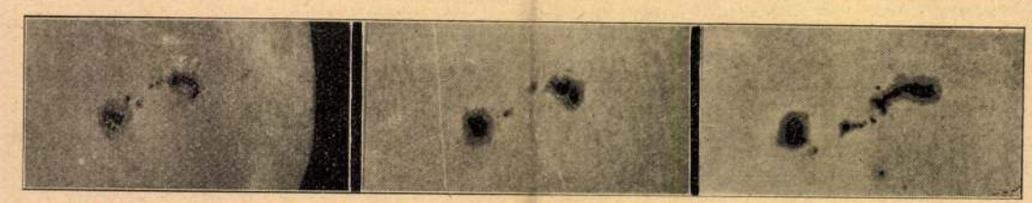

1. A napfoltcsoport a floridai hurrikán előtti napon, szeptember 16-án 15 óra 33 perckor

2. A megnagyobbodott foltcsoport a hurrikán napján, szeptember 17-én d. e. 11 óra 8 perckor

3. A miámii katasztrófa után, ugyanaznap délután 4 óra 27 perckor

— **(Hogy akarja Bukarest a népszövetséget kijátszani?)** *Bukarestből* jelentik: A földmivelésügyi minisztérium rendeletet adott ki, amelynek értelmében nem lehet kisajátitani azokat a telepes birtokokat, amelyeknek gazdái *1885 előtt* telepedtek le mostani birtokukba. Az Erdélyben müködő földmivelésügyi bizottságokat utasitja a rendelet, hogy ujabb rendelkezésig függesszék fel a kisajátitási munkálatokat. Az *Argus* cimü közgazdasági lap a rendelethez füzött kommentárjában azt mondja, hogy a rendelet annak az akciónak az eredménye, amelyet a magyar telepesek a nemzetek szövetségénél inditottak meg s amelynek következtében a telepesek megbizottai tárgyalásokat folytattak a román kormánnyal. Ha ezzel a rendelettel elintézettnek tekinti a telepesek ügyét a bukaresti kormány, nagyon csalódik. 1885 előtt kizárólag három falut telepitettek. *Somssich* Pál elnöklete alatt a *Csángó-Magyar Egyesület* kezdte meg az akciót 1882-ben és a következő évben *Odescalchi* Artur herceg vezetése alatt bizottság ment Bukovinába, hogy az elszakadt csángók egy részét hazahozza. 3000 jelentkezőt hoztak ekkor Délmagyarországra, akikből *Székelykeve, Sándoregyháza* és *Hertelendyfalva* alakult. A gyoroki, dévai, kisbarcsai csángótelepek, a *nagyküküllő-, kolozs-, krassó-szörény-, hunyad-* és *temesmegyei* magyar telepek mind ezután keletkeztek. Ezek telepesei mind kifizették a földek vételárát, tehát *joguk van ahhoz a földhöz, melyről az oláh önkény most elüzné őket.* A népszövetség Lengyelországgal kártalanittatta azokat a kisajátitott német telepeseket is, akik 1918-ban telepedtek le lengyel területen. Remélhetőleg az oláh szemfényvesztéssel szemben is megtalálja a feleletet.

— **(Felvétel a győri papnevelőkbe.)** A győri papnevelőintézetekbe a felvételi vizsgát julius 1-re tüzte ki a megyéspüspök. Felvételért olyan tanulók folyamodhatnak, akik a gimnázium IV. vagy felsőbb osztályát jó eredménnyel elvégezték. Jelentkezés junius 30-án a szemináriumok kormányzójánál keresztlevél, utolsó iskolai bizonyitvány és esetleges egyéb okmányok felmutatásával.

— **(Az iparosokat ankétra hivta meg a kereskedelmi miniszter.)** Jelentettük, hogy a kereskedelmi miniszter a kisiparosok kivánságainak tárgyalására *julius 1-én délelőtt fél 12 órára ankétot hivott össze.* Az értekezleten résztvesznek a kisiparosok kéviselői és az érdekelt minisztériumok szakreferensei. Az iparosok kérelmeit külön megbizottak fogják az ankéton ismertetni. Az épitkezés megindítása, a közmunkák foganatba vételéről *Farkas* Elek, az Épitőmesterek Szövetségének igazgatója; az adósérelmek, a forgalmi adó általános reformja, általányozási rendszer, fényüzési adóról *Füredy* Lajos, az *IPOSz tb. igazgató;* a kisipari hitelakció tanulságai, sérelmek, kivánságokról *Dobsa* László dr., az IPOSz igazgatója; a vidéki hiteligénylők kielégitéséről *Meskó* Béla, a békéscsabai iparos bank vezérigazgatója; a fővárosi és környéki igénylők, lajtsromos zálogjog bevezetéséről *Széll* Jenő, a Budapesti Kisipari Hitelintézet r.-t. igazgatója; a betegsegélyezési és balesetbiztositási sérelmekről *Fridrich* F. Géza, az IPOSz tb. igazgatója; a jogosulatlan iparüzésről *Pálfy József* dr., a szegedi ipartestület titkára; a hatósági és házi üzemek leépitése, megszüntetéséről *Dobsa* László dr.; a tanonciskolai időbeosztás rendjének megváltoztatásáról *Fridrich* F. Géza tart ismertető előadást.

— **(Az iskolai év befejeztével)** minden szülőnek érdeke megtekinteni a *Dr. Förstner-féle Bulyovszky-utcai leánynevelőintézetet* és ismertetőt kérni az Internátus igazgatóságától. VI., Bulyovszky-utca 10. Telefon: 171—93.

Bulyovszky-utcai
leánynevelő-intézet és internátus
a villanegyedben, szabadon álló villában.
Legelsőrendü továbbképzés,
Idegen nyelvek, iparmüvészet, varrás. — Elemi, polgári, gymnáziumi oktatás a legkiválóbb tanerőktől.
Elsőrendü ellátás,
torna, sportok. Mérsékelt díjak. Beiratkozás naponta 3—5-ig. Prospektust küld
Dr. Förstner Gyuláné
igazgatónő
Telefon: 171—93
Budapest, VI. Bulyovszky ucca 10

— **(Elitélték a lökösházai halálosvégü nyomozás vádlottjait.)** *Békésgyuláról* jelentik: A békésgyulai törvényszék ma délelőtt hirdette ki az itéletet *Fiedler* Pál rendőrfogalmazó és társai bünügyében, akik pár hónappal ezelőtt Lökösházán egy bünügy nyomozása közben ugy megverték *Aufmuth* Józsefnét, hogy az asszony elkeseredésében *fölakasztotta magát.* A biróság *Fiedler* Pált *hathónapi börtönre és egymillió korona pénzbüntetésre, Sárosi* János rendőrfelügyelőt és *Koós* Illés rendőrt fejenként *négyhónapi börtönre, Licovszki* András rendőrt *háromhónapi és nyolcnapi, Pál* György rendőrőrmestert, *Csukonyi* László polgári rendőrt és *Nagy* László rendőrt pedig egyenként háromhónapi börtönre itélte a biróság. A hivatalvesztést egyik vádlottnál sem mondotta ki az itélet. Az itélet ellen az ügyész és a vádlottak is fellebbeztek.

— **(Ötvenesztendős vidéki tüzoltóegylet.)** A törökszentmiklósi Önkéntes Tüzoltó Egyesület augusztus másodikán éri meg fennállásának, illetve alapitásának ötvenedik évét. A 30 ezer főnyi lakosságu Törökszentmiklós község önkéntes adományok felajánlásával teszi lehetővé a jubiláris nap megünneplését, a gyüjtési mozgalmat *Gaál* István református lelkész, a helyi ujság szerkesztője irányitja.

— **(A tápéi Tisza összeszurkált halottja.)** *Szegedről* jelentik: Tegnap este tiszai csónakázók *Tápé* előtt borzalmasan összeszurkált leányholttestet fogtak ki a Dunából. A nyomozást azonnal megindították. A ma délelőtt megtartott törvényszéki boncolás megállapitotta, hogy a kisleányt *először meggyilkolták,* majd beledobták a Tiszába.

— **(Pópának csapott fel a csendőr.)** *Bukaresti* tudósitónk jelenti: Az *Aurora* érdekes esetet mesél. A bolgároktól elrabolt Uj-Dobrudzsában ősi népszokás, hogy minden gazda egy-egy bárányt és bizonyos pénzösszeget ad a papnak, amikor szárazság idején ez a bucsusokkal kimegy a mezőre esőért könyörögni. *Duvas* falu lakosai is Szent Konstantin napján eleget akartak tenni ennek az ősi szokásnak annál is inkább, mert a nagy szárazság miatt már minden kisülőfélben volt a határban. Jon *Munteanu* őrmester, a községbeli csendőrőrs parancsnoka az idén jóval harangozás előtt kizavartatta csendőreivel a falusiakat esőkérő körmenetre, mert, — mint mondta — a pap nem mehet most velük ki istentiszteletet tartani. A községnek ugyanis nincs saját papja és egyik szomszéd falu lelkésze szolgál ott is. A csendőrőrmester kivonult a bucsusokkal, s künn a mezőn a háromszáz főnyi tömeget körbeállitotta maga körül, elénekelte a Miatyánkot, elmondta a Hiszekegyet, aztán *csendőreivel beszedette a néptől azokat a bizonyos bárányokat és a pénzt;* minthogy ő paposkodott, tehát neki jár az ajándék is. A pap néhány nap mulva találkozott a csendőrőrmesterrel *Balcikban,* a megyei székvárosban és igen udvariasan megkérte, hogy máskor hagyja őrá az istentiszteletet. A megsértődött csendőr erre kijelentette, hogy ő éppen ugy tud paposkodni, mintha pap volna, s különben is, *ha sokat beszél a pópa, belehajitja a tengerbe.* A pópa nem is beszélt tovább, hanem panaszt és jelentést tett a kaliakrai főesperesnél, ez pedig jelentette a bukaresti érsekmetropolitának. A csendőrőrmesternek ugyan aligha lesz kellemetlensége, akármennyit jelentgetnek is, mert hiszen természetes fia *Buzescunak* a megyebeli csendőrkapitánynak, ez pedig buzgó tagja a liberális pártnak.

— **(Adósztrájk Galántán.)** *Pozsonyból* jelentik nekünk: A galántai kereskedők a lehetetlenül magas adók miatt tiltakozásképpen sztrájkot rendeztek és három napon keresztül üzleteiket zárva tartották, hogy igy demonstráljanak az adókivető bizottság ellen. A galántai kereskedőket azért terhelték meg ennyire sulyos adóval, mert az adókivető bizottság egyik tagja: egy cseh piaci árus tulmagasra szabta meg a galántai kereskedők jövedelmét. Ezzel érdemeket akart szerezni a pénzügyigazgatóság előtt, hogy neki adják a főtrafikot. A szinmagyar Galántán óriási az elkeseredés a betolakodott cseh piaci árus ellen.

HALÁLOZÁS

Megrenditő csapás érte *Niamessny* Mihály dr. volt országgyülési képviselőt: fia, almánfalvi ifj. *Niamessny* Mihály, a m. kir. 2. huszárezred hadapródja, akit holnap avattak volna az államtudományok tudorává, ma a hajnali órákban, 22 éves korában, hirtelen elhunyt. Temetése a Kerepesi-uti temető halottasházából vasárnap délután 4 órakor lesz. Az engesztelő szentmiseáldozatot az egyetemi templomban julius 1-én délelőtt fél 11 órakor mutatják be.

Özv. balásházi *Saigi* Józsefné szül. *Maliczky* Zenóbia 73 éves korában elhunyt Bükkszentmihályon.

Saxlehner Kálmán és neje szül. *Haggenmacher* Emma leánya, *Saxlehner* Márta életének 16-ik évében rövid betegség után e hó 25-én elhunyt. Temetése e hó 27-én, szombaton délután 5 órakor lesz a kerepesi temető halotasházából az otlani családi sirboltba.

Fertői Döncike, *Fertői* István, Pécs város közgyámjának és nejének, szül. *Riebling* Emiliának leánya, 22 éves korában Pécsett meghalt.

Érsekujvári *Gyarmathy* Sándor, a nádasmenti járás volt főszolgabirója, Kalotaszeg vidéke néhai müvészlelkü nagyasszonyának, *Gyarmathy* Zsigánénak a fia, 44-ik életévében Kolozsvárott meghalt.

A Belváros egyik érdemes polgárát, *Csató* István női szabót, nagy csapás érte. *László* nevü fia, a Vas-uteai felsőkereskedelmi iskola növendéke, a sikeres osztályvizsga után, az érettségi irásbeli vizsga első napján, *idegbajt kapott.* Be kellett szállitani az Uj Szent János-kórház megfigyelőosztályára, ahol kétheti fájdalmas szenvedés után *meghalt.* A temetés a Belváros polgári társadalmának s az elhunyt iskolájának nagy részvéte mellett szerdán folyt le.

— **(A mai nap életuntjai.)** *Ujfalusi* Vilmos pincér ma délelőtt Szabolcs-u. 27. szám alatti lakásán beretvával felvágta balkarján az ereket. A szomszédok hatalmas vértócsában, eszméletlenül találták. Kihivták a mentőket, akik az életunt pincért életveszélyes állapotban a Rókus-kórházba vitték. Az asztalon egy levelet találtak a *Sajtó* cimére, amelyben azt irja, hogy *ebben az önző és minden idealizmus nélkül való világban nem tud elhelyezkedni.* Végrendeletet is irt, amelyben verseskönyvét és filmdrámáját az *Ujságirók Egyesületére hagyta* azzal, hogy a kiadásából származó jövedelem fele legyen az ujságirók jóléti intézményeié, fele pedig édesapjáé. — *Teich* Rózsi mindenesleány a József-körut 49. számu házban gázzal megmérgezte magát. Reggel eszméletlen állapotban találták. A mentők a Rókus-kórházba vitték az életunt leányt. — *Tóth* Gizella 18 éves mindenes a Ferenc József-rakpartról a Dunába akart ugrani, de a rendőr megakadályozta. Azért akart meghalni, mert sehogysem tudott álláshoz jutni. — Ma délután *Kovács* Adolf könyvkereskedő a Bakáts-tér 4. számu házban levő lakásán forgópisztolyával mellbelőtte magát. A házbeliek kihivták a mentőket, akik megállapitották, hogy a golyó nem hatolt a szivbe és az életunt kereskedőt a telepi-utcai kórházba vitték. A vizsgálat eddigi adatai szerint a *könyvkereskedő a rossz üzletmenetel s a nehéz gazdasági viszonyok miatt akart megválni az élettől.*

Fizessen elő már most a
Magyarságra
Julius 1-ig
ingyen küldjük
mindenkinek aki legalább egy hónapra előfizet
Ujonnan belépő előfizetők, ha legalább negyedévre előfizetnek
teljesen
ingyen kapják
az eddig megjelent
hatalmas kötetet
kitevő
képes melléklet
összes számait
Előfizetési ára: egy hóra 40.000 korona negyedévre 120.000 korona
Kiadóhivatal: Budapest, VII., Miksa u. 8
Telefonszámok: József 68—90, József 68—91, József 68—92

Márkus Emilia Parkmozgó
Szenzációs uj müsor!
Ne kergess délibábot
Főszereplő: Colleen Moore
Zoro-Huru burleszk
Halmos János, a Városi Színház tenoristája operaáriákat énekel
Rejtvényfilm
Előadások 8·10 és 10·10 órakor

— **(Egy magyar diáklap megérte negyvenéves jubileumát.)** *Sárospatakról* irják nekünk: Ma, amikor szépirodalmi lapjaink nagy többségükben megszüntek vagy csak alig vegetálnak, kedves évforduló érte a pataki diákokat: havi ujságjuk, a *Sárospataki Ifjusági Közlöny* betöltötte negyvenedik esztendejét. A nagy jubileumot ünnepi számmal ünnepelte meg a szerkesztőség és az egész lelkes tanuló ifjuság.

Pedig nem volt könnyü megszerkeszteni ezt a számot: a lap valamennyi egykori s még élő munkatársától kellett legalább néhány emléksort beszoritani a napba ami teméntelen levelezéssel járt az ország különböző részeibe s azonfelül most volt az ideje érettségineknek, kollokviumoknak, évzáró ünnepélyeknek s mindenféle vizsgáknak. *Szabó* István társszerkesztő ur például annyira belemerült a jubilumi szám szerkesztésének fájdalmas gyönyöreibe, hogy majdnem elkésett a saját vizsgájával. De azért lekollokvált — az utolsó pillanatban.

Egész kis vaskos kötetet tesz ki a *Sárospataki Ifjusági Közlöny* jubileumi száma, amely éppen ugy, mint valamennyi más száma negyven esztendő óta, tulnyomórészt szépirodalmi karakterü. (Zárjel között elárulva: legtöbb költemény tavaszkor és őszi hervadásnak idején szokott befutni a szerkesztőség cimére.) A jubileumi számban megszólalnak mindazok a régi diákok, akik valamikor e kis lap hasábjain vonultak föl először lantjaikkal és akikből nagyrészt öreg emberek lettek mára a csonka haza és a megszállt részek zugaiban. Ebből a számból tudjuk meg például, hogy a lap első szerkesztője és megalapitója 1884 szeptemberében *Rácz* Lajos volt: ma már ő is legidősebb müködő tanára a teológiai fakultásnak. Érdekes, hogy a lapot évről-évre váltakozó szerkesztőség szerkesztette és szerkeszti ma is. Főszerkesztő — hivatalból — a mindenkori szénior, aki elsősorban arra ügyel föl, hogy »a lapban esetleg a tanári karra nézve sértő cikkek ne jelenjenek meg«. A felelős szerkesztőt minden iskolai év utolsó hónapjában választják meg a következő esztendőre, több társszerkesztőt is rendelvén ki melléje. A jubileumi számból azt látjuk, hogy negyven esztendő alatt kilencizben volt évközi szerkesztőváltozás, sőt az 1909/10-iki esztendőben három felelős szerkesztő is következett egymásután. Ugy látszik, hogy ilyenkor a szerkesztő ur vagy önként mondott le más elfoglaltsága miatt, vagy egyéb szempontok okából egyszerüen — elcsapták. Negyven esztendő alatt ötven felelős szerkesztője és százhét társszerkesztője volt az *Ifjusági Közlöny*-nek.

A pataki diákok lapjának ünnepi száma — szószerint véve — friss, eleven és változatos. A negyvenéves fordulón *Révész* Kálmán, *Baltazár* Dezső dr., *Ravasz* László dr. püspök, *Marton* János rektor, *Rácz* Lajos (az első szerkesztő), *Farkas* István miskolci esperes, lic. *Rácz* Kálmán pápai professzor és *Rohoska* József ny. tanár intéz lelkes buzditást a diáksághoz. *Hegyaljai Kiss* Géza egy érdekes kimutatásban seregszemlét tart azok felett az élő irók és tudósok felett, akik a kollégium diákjai voltak valamikor. *Komáromi* János »Pataki diákok« cimü készülő regényének kezdősorait engedte át a jubileumi szám részére, melybe az Alma Mater volt tanitványai közül harmincöten irtak cikket, költeményt, visszaemlékezést vagy komoly intelmet a mai ifjusághoz. *H. Bathó* János, a neves nótaszerző, két Petőfi-dalával szerepel, *Radácsi* György pedig, a közel nyolcvanesztendős professzor, aki még a legutolsó esztendőben is önként tanitott az akadémián, érdekes adalékkal szolgált a diákélet kulturtörténetéhez. A professzor ur 1859-ben lett mendikáns a gimnázium első osztályában s azóta ő a főiskola leghivebb diákja mindmáig.

Negyven esztendő óta generációk pusztultak el s a pataki diákok sorából egész hősi nemzedék hullt el a világháboru csataterein. Minden változik és elhal, csak az *Ifjusági Közlöny* marad meg továbbra is változatlan épségben. A jövő, negyvenegyedik esztendőre *Szabó* Istvánt választotta meg felelős szerkesztőnek a *Főiskolai Ifjusági Egylet*, segédszerkesztőkül jelölvén ki melléje *Benke* Kálmán, *Horkay* László és *Harsányi* László urakat. Eljön bizonyára a második negyven esztendő is és a pataki diákok akkor is dalolni és verselni fognak oly lankadatlan kedvvel, mint ma...

— **(A MFTR csökkenti a viteldijat.)** A MFTR közli, hogy ez évi julius 1-től kezdve a kisdunai vonalon közlekedő kiránduló-hajókon a II. és III. osztályokat egy osztállyá vonja össze és erre az osztályra (II. osztály) a jelenlegi II. osztályu menetdijakat 15 százalékkal csökkenti. A vegyesjáratokban közlekedő (ugynevezett kofa-) hajókon a II. és III. osztályu beosztás továbbra is megmarad, mi mellett a II. osztályu menetdijak a fenti mérvben csökkennek, a III. osztályu menetdijak pedig változatlanok maradnak.

Arc-, kéz- és testápolás Földes
MARGIT CRÉME-mel a legeredményesebb

— **(Számolócédulák.)** Minden utcasarkon tapasztalhatjuk, hogy a rokkantügyet a kormány az utcán járókelő érzékeny szivek és iszonyodó idegek könyöradományából akarja megoldani. Ugyanugy, ahogy a genfi sarkos könyörületéből az országszanálást.

De telik még egyéb is ugyanabból a tarisznyából. A magyar nagyrészt tanyai nép, a tanyának pedig nincsen iskolája, meg kellene oldani hát a tanyai iskolázás pénzügyi alapvetését is. Első gondolat, ami a kormány szivét már láthatólag régóta bizsergette, a játékkaszinók lettek volna, ezeknek a pinkapénzéből (leszámitva a Margitsziget fáiról eltemetendő öngyilkosokat) tellett volna a tanyai kulturára is, csakhogy az ellenzéki lapok csupa kormányirigységből elmarták a szivnek tetsző tervet.

No, most azonban ötlött uj terv is, egészen nekünkvaló. Az a terv, hogy minden vendéglő számolócédulájáan hozzácsapnak a számlához pár csekély percent tanyai-iskola-adót. Önkéntes adót természetesen, ha még ugy káromkodik is a vendég. Ha a vendég kapatos, hajnalutáni, dulpa kulturadót is fel lehet neki számitani, amiből idővel még tanárokat is bérelhetnek a tanyáknak.

A számolócédula, mint a tanyai iskolaügy megoldása, nemzetmüvelődési bünbocsátócédula és ama kulturfölény. A kormánynak nem is kell koptatnia az eszét, az erejét, rá kell bizni az ország megmentését a számolócédulákra. Biztosan sikerül, hiszen számolócédula annyi van, mint a pelyva, minden orrcsőhurutos utcagyerek százával cseréberéli, a magyarok egyebet se tegyenek, csak egyenek-igyanak vidáman, rogyásig, majd csak ugy dül a kulturalap, a kormánynak egyéb dolga se lesz vele, mint hogy legfelülről gyönyörködve nézze, mint az Uristen Franciaországot.

Csak éppen a tanyai magyaroknak ne mondjuk meg a dolgot, mert akadnának, akik meg találnának sértődni érette. És azt mondanák, hogy fizessék a számolócédulák hozzácsapadékából inkább a kultuszkormányt.

— **(A Magyar Statisztikai Társaság Államtudományi Intézetének kiadványai.)** A Magyar Statisztikai Társaság Államtudományi Intézete kiadványainak sorozatában most jelenik meg *Teleki* Pál gróf megbizásából, *Edvi-Illés* Aladár és *Halász* Albert okl. mérnök által szerkesztett »*Magyarország gazdasági térképekben*« cimü atlasz hetedik, teljesen átdolgozott és az 1924. évi adatokkal kibővitett kiadása. Az atlasz uj kiadása 120 öt színben nyomott térképet és 40 grafikont tartalmaz. A kiadvány magyar, angol, francia és német nyelven jelenik meg. Az atlasz könyvkereskedői ára 360.000 kor. lesz; előfizetéseket már most is elfogad a Magyar Statisztikai Társaság Államtudományi Intézete (Budapest, II. Kelety Károly-utca 5—7.) 290.000 korona árban. A második, most sajtó alatt levő munka »*Középeurópa gazdasági térképekben*«, melyet ugyanazon tartalommal, mint a Magyarországra vonatkozó albumot *Teleki* Pál gróf megbizásából készitett el *Halász* Albert okl. mérnök 7 államra: Lengyelország, Csehország, az Osztrák Köztársaság, Magyarország, Jugoszlávia, Románia és Bulgáriára vonatkozóan, ugyancsak az 1913. évi és az 1924. évi gazdasági állapotok összehasonlitása alapján. Előfizetési ára 290.000, bolti ára 360.000 korona.

— **(Szabadlábra helyeztek egy harminchároms zoros gyilkost.)** *Bukaresti* tudósitónk jelenti: *Morarescu* csendőrfőhadnagyot letartóztatták, mert harminchárom besszarábiai embert meggyilkolt és kirabolt. Apja, aki parasztpárti képviselő volt, kilépett a pártból és csatlakozott a kormánypárthoz, mire fiát most perének főtárgyalásáig szabadlábra helyezték. Az *Aurora* gunyosan mutat rá, hogy a vacaresti erőd tele van olyan politikai foglyokkal, akik 15—30 napi fogháznál nagyobb büntetést nem kaphatnak, ha perüket letárgyalják; *de azért már két-három éve vizsgálati fogságban vannak.* Persze nem választottak maguknak politikus apát.

— **(Kéméndy Jenő halála.)** A magyar festőművészetnek és szinpadmüvészetnek sulyos gyásza van: meghalt *Kéméndy* Jenő; az állami szinházak szcénikai főfelügyelője. Eredetileg festőművésznek készült, Benczurnak és a müncheni Seitz professzornak volt tanitványa s egyike lett legfinomabb miniatürfestőinknek. Nopcsa báró intendáns idején került az Operához s harminc éven keresztül az Operaház és Nemzeti Szinház majdnem minden diszletét, kosztümjét ő tervezte. Ezrekre megy azoknak a jelmezvázlatoknak a száma, melyeket Kéméndy izléses fantáziája, kiváló kosztümtörténeti tudása alkotott meg. Mint szinpadreformátor európai hirnévre tett szert. Ő volt az elsők egyike, akik a szabad levegőprospektust, az ugynevezett körfüggönyt alkalmazták, mellyel teljes tájképhatást lehet elérni a szinpadon, kulisszák és felső szuffitaivek nélkül. Azonkivül Kéméndy a voltaképpeni feltalálója a toló szinpadoknak, mely lehetővé teszi, hogy másodpercek alatt teljesen felszerelt diszletek fölcserélhetők legyenek. Külföldön ezt a rendszert már mindenütt alkalmazzák, nálunk az uj Nemzeti Szinházban akartak erre alkalmas szinpadot konstruálni. Kéméndy találmányairól körülbelül husz évvel ezelőtt brosurát adott ki, mely több nyelven jelent meg s külföldön mindenfelé szenzációt keltett. Rouché, a kiváló francia szinpadmüvész egyik könyvében egész fejezetet szentel Kéméndy dekorativ ujitásainak. Még egy találmánya lett világhirüvé: a rajnai sellők uszószerkezete. Ezt a problémát Kéméndy oly zseniáisan oldotta meg, hogy a »Rajna kincse« sellői minden irányban, fölfelé és lefelé is kergetőzhetnek, bukfenceznek, abszolut biztonsággal, minden veszedelem nélkül. A nagy német szinpadok már mind alkalmazzák ezt a mehanizmust. Kéméndy teljesen eredeti, alkotó elme s a magyar szinpadmüvészet mulhatatlan érdemü uttörője volt. Holnap, szombaton délután négy órakor temetik a Kerepesi-temető halottasházából. A főváros diszsirhelyet adományozott a kiváló müvésznek.

— **(Szédelgés a Szociális Missziótársulat nevével.)** »*Állásnélküliek*« cimmel ismeretlen csaló apróhirdetést tett közzé az egyik napilapban és ebben a Ferenckörut 2. sz. alá csődített állásra éhes tömegeket. A jelentkezőktől kisebb-nagyobb összegeket zsarolt ki s mindezt a *Szociális Missziótársulat nevében tette.* Mikor aztán az állástkeresők reklamálni kezdték a beigért állásokat, az illető szélhámos kereket oldott és *sokszáz embert abban a meggyőződésben hagyott, hogy a Szociális Missziótársulat egy kiküldöttjével volt dolguk.* A Szociális Missziótársulat nevével ez esetben visszaélés történt és a társulat vezetősége, amely csütörtökön délben értesült a történtekről, nyomban kiküldte egyik tagját a helyszinre az ügy tisztázására, a rendőrségen pedig feljelentést tett a csaló ellen. A társulat vezetősége tiltakozik az ellen, hogy ezzel az ügygyel és a szélhámos egyénnel bármiféle kapcsolata lett volna és *ezuton kéri a nagyközönséget, hogy a jövőben legyen óvatos és hasonló esetekben forduljon egyenesen a Szociális Missziótársulat központjához* (Budapest, I., Krisztinakörut 125.).

— **(Üres állások — foglalkozást kereső munkások.)** A *Budapesti Hatósági Munkaközvetitő* kimutatása szerint *foglalkozást kaphat:* 59 ipari szakmunkás, 2 gyári és egyéb napszámos, 3 szolga, kifutó, kocsis, 5 kereskedelmi alkalmazott, 15 állandó háztartási alkalmazott, *214 tanonc. Foglalkozást keres:* 1936 ipari szakmunkás, 483 gép- és gyári segédmunkás, 146 gyári és egyéb napszámos, 320 szolga, kifutó, kocsis, 128 magántisztviselő, 169 kereskedelmi alkalmazott, 24 állandó és 37 kisegitő háztartási alkalmazott, 436 tanonc. Közelebbi tájékozást adnak: VIII., József-utca 33. szám alatt.

KIVONAT A HIVATALOS LAPBÓL

A *Budapesti Közlöny* mai számában az alábbi hivatalos közlemények jelentek meg:

A m. kir. igazságügyminiszter 30599—1925. számu rendelete *birósági és ügyészségi másolatokért fizetendő dijakról.* — 30600—1925. számu rendelete *a külföldön használandó iratok hitelesitéséért fizetendő dijak megállapitásáról.*

x **(Uradalmi jogtanácsos, jószágigazgató és vagyonkezelő urak)** forduljanak jelzálogkölcsön- és ingatlaneladási vagy bérbeadási ügyekben *Reich Jenő ingatlan- és banküggynökséghez.* Budapest, Zoltán-utca 12. Telefon: 118—77 és 136—83.

x **(Vegye meg)** a *Magyar Asszony* Papp-Váryné-számát. Mindenütt kapható.

Balaton legszebb erdős-hegyes zalai oldalán kitünő
uri penzió
hizókura, ózondus, pormentes erdei levegő, sétányok, fürdő, villaszobák erdőben, ping-pong asztal, csónakbérlet, kényelmes családi otthon, stb. Napi penzió szobával, 4-szeri bőséges étkezéssel, fürdő, kabin használattal személyenkint 80.000 korona, gyermekek 50%-át fizetik. — Prospektust dijtalanul küld: **ERTSEY-Penzió, Virius-telep.** Posta: Balaton-Szepezd. — Vasutállomás: helyben

Újból kapható a kitünő Dr. Bíró-féle
Havasi gyopár créme
puder, szappan, mosdóviz

Következő tanévre gyermektelen ur családjához **elvállal** kényelmes **lakásában** teljes ellátásra **leánykákat** vagy **fiukat.** Cim: **Budapest, VI. ker., Rozsa-utca 37. III. emelet 16.**

Az Angol-Magyar Bank Részvénytársaság igazgatósága, felügyelőbizottsága és tisztviselői kara mély fájdalommal jelenti, hogy

máriabesnyői
Ország Róbert
m. kir. Kormányfőtanácsos, az intézet igazgatósági tagja és ügyvivő-igazgatója

folyó hó 25-én, hosszas szenvedés után, életének delén elhunyt.

Immár elköltözött igazgatónk 33 éven át szolgálta intézetünket odaadó munkássággal, lankadatlan akaraterővel, kereskedelmi és ipari téren szerzett tapasztalataival. Körünkben kezdte és fejezte be pályáját, tevékenységét soha nem csökkenő lelkesedéssel egyedül bankunknak s a gondjaira bizott vállalatoknak szentelte. A magyar mezőgazdasági gépipar bekapcsolódása a nemzetközi kereskedelembe nagyrészt elhunyt kartársunk érdeme.

Intézetünk nagytehetségü igazgatóját, tisztviselői karunk atyai barátját gyászolja az elhunytban, kinek emléke mindenkor kegyelettel és szeretettel fog élni közöttünk.

Budapest, 1925 junius 26.

Az **Angol-Magyar Bank Részvénytársaság** érdekkörébe tartozó alulirott vállalatok igazgatósága és felügyelőbizottsága mély fájdalommal jelenti, hogy

máriabesnyői
Ország Róbert
m. kir. Kormányfőtanácsos, az Angol-Magyar Bank Részvénytársaság ügyvivő-igazgatója

e hónap 25-én, hosszas szenvedés után elhunyt. A megboldogult mint alulirott vállalatok igazgatóságának tagja, vezetésükben tevékenyen közreműködött, ügyeikkel mindenkor szeretettel és odaadással foglalkozott és azok felvirágoztatása körül maradandó érdemeket szerzett.

Budapest, 1925 junius 26

Emlékét hálás szeretettel őrizzük meg

Angol-Magyar Szállitmányozási Rt.
Balacsagyarmati Mezőgazdasági Ipartelepek Rt.
Bánki-féle Viziturbinát Értékesitő Rt.
„Economia" Ipari és Kereskedelmi Rt. Nagyvárad
Fehér Miklós Gépgyár Rt. Budapest
Fehér Miklós és Társa Rt. Sofia
„Ferro" Vas- és Erczkereskedelmi Rt.
„Focus" Tüzelőtechnikai és Hőgazdasági Rt.
Franco-Hongroise S. A. de Comerce et d'Industrie, Paris
„Garbe" Gesellschaft für Landwirtschaftliche Maschinen, Wien-Linz
Golyóscsapágygyár Rt.
„Industria" Ipari és Kereskedelmi Rt. Temesvár
Dr. Lipták és Társa
Épitési és Vasipari Rt.
Magyar Kereskedelmi Rt.
Magyar Vegyipari Gépgyár Rt.
Nagymágocsi Mezőgazdasági Ipar Rt.
„Rekord" Ipari és Kereskedelmi Rt. Eszék
Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt.

Kémendy Jenő

l. Lá Biró Hgyűst

63. l.

Kémendy Jenő

wód

Bevpeszikávé

895. l.

Impr. FR. FA

Rovinski und Tchétschouline, l'œuvre gravé d'Adrien van Ostade, reproduction des planches originales dans leurs états successifs, 221 phototypes dans retouches, avec un catalogue raisonné, 1912 selten gebunden, für 75 belgas postfrei.

F. Ruess, die Kasseler Handschrift der Tironischen Noten, mit Ergänzung aus der Wolfenbütteler Handschrift, 150 Quarttafeln, 1914, statt 95 belgas für 30 belgas postfrei.

Max Sander, Handbuch der Inkunabelpreise, 280 Seiten, Mailand 1930, gebunden nur 35 belgas postfr.

Dr. Lisa Schürenberg, die kirchliche Baukunst in Frankreich zwischen 1270 und 1380, 320 Seiten mit 104 Lichtdrucktafeln und 29 Grundrissen, 1934, quart, Ganzleinen statt110 belgas für 65 belgas postfrei.

Staatslexikon herausgegeben im Auftrage der Görresgesellschaft, 4500 Seiten in 5 Ganzleinenbänden, statt 420 belgas für 90 belgas postfrei.

Steinschneider Moritz, Catalogus librorum hebraeorum in Biblioteca Bodleiana, 2. Auflage 1931, 3 Halblederbände statt 480 belg. für 150 belg. postf.

Kéméndy Jenő

KÉMÉNDY JENŐT, a kiváló festőművészt és a m. kir. operaháznak szcenikai felügyelőjét a vallás- és közoktatásügyi miniszter az állami színházak örökös tagjává nevezte ki. A kitüntetett érdemes művésznek úttörő munkássága, nemes ízlése és elévülhetetlen érdemei annyira közismertek, hogy alig szorulnak bővebb méltatásra. Ezért csak megállapítjuk, hogy kinevezése általános örömöt keltett a művészet barátainak körében, de különös megelégedéssel fogadta Kéméndy méltán megérdemelt kitüntetésének hírét az Operaház régi törzsközönsége, mely tudja mit köszön hazánk első zeneművészeti intézete az ő lelkes, szakavatott és ernyedetlen munkásságának. Szívből kívánjuk, hogy az ősz mester fontos ügykörében, melyet oly odaadó szeretettel és buzgósággal betölt, művészetét és tudását még sok éven át változatlan kedvvel és erővel érvényesíthesse.

Magyar Iparművészet

1923. 56 l.

ZGAZDASÁG

S ÉPÍTÉSZ-EGYLET
MELLÉKLETE

OMA FRIGYES

K- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET

1—40. SZÁM

II. 3717. Kéméndy Jenő, 19 éves, prot.. szül. Déván, Magyarországon, atyja festő, élő modelles osztály, 1879 okt. 25.

Som 183, l.

anuk osztály, 1882 ápr. 18

II. 4185. Szilvitzky Tivadar, 25 éves, kath., szül. Schmölnitzen (?), Magyarországon, atyja

Öreg udvarló. Kéméndy Jenő festménye a Műcsarnok kiállításán

végső esetben így fog kimúlni a létből. Egy ilyes eshetőség azonban alig érdekelte különösebben.

A szomszéd lakásból szüntelenül hallottuk a „Sorrentói emlék"-et. S a fejemből most már sehogysem tudtam kiverni annak a régi kislánynak képét.

Belém kapaszkodtak az emlékek. Jelenvaló reménytelenségem pedig belevisítozott a fülembe. Nem tudtam, mi lesz velem?

Két hónappal előbb náluk jártam még ... Tizenhatéves nem lehetett akkor augusztusban s a szeme kék volt. A házuk előtt állt, az egyik virágágy mellett s kezében egy leszakított virágot tartott. És mert szótalanul álltam az oldalán, fölnézett rám s a gomblyukamba tűzte a virágot. S bánatosan mosolygott, mintha érezte volna, hogy sokáig nem fog látni.

Azon a késő őszön rég elhervadt már az a virágszál.

Feküdtem az ágyon, hanyatt s nem tudtam, mitevő legyek? A nyár emlékei felzaklattak minden pillanatban.

Uj Idők
1926. II. félév

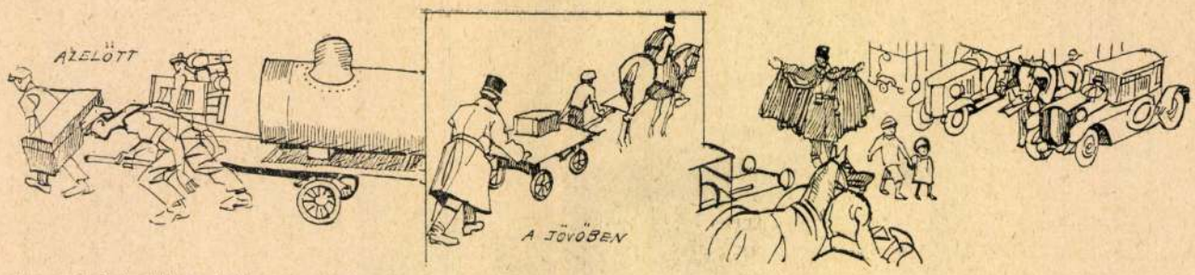

Gyermekek és ifjak védelme az utcán

Mühlbeck Károly rajza

Mert a nyáron sokat mulattunk a Tiszaháton.

Házuk közel esett a folyóhoz, melynek két szélén fűzligetek csoportosodtak. Ünnep délutánokon majálist volt szokás rögtönözni a fűzesek tisztásain s ha cincogni kezdtek a cigányok, táncba szedelőzködött az aranyifjúság. Már a csillagok is fellobogtak az éjszakában és mi még mindig jártuk a gyepen, bizonyos kellemmel. Akkor már lampionok égtek a fűzfákra aggatva, mialatt a tiszteletes urak, úgyszintén a környékbeli ispánok bort iddogáltak szódavízzel. Táncszünetekben az ifjúság tehetségesebb tagjai produkálták magukat. Pataki meg debreceni teológusok szavaltak versenyt s olykor szóhoz jutott egy-egy prepa is. A prepák a balladákat kultiválták nagy előszeretettel. Csak elvétve esett meg, hogy valaki kurjantott volna táncközben. A tiszteletes urak tudniillik, ha kvaterkázgattak is csöndeskén, félszemmel vigyáztak azért a tónusra.

Ilyenkor ő is ott volt s én mindenütt a sarkában. S ezen az őszi délutánon, ahogy rágondoltam megint, hanyatló alakja olyannak tünt föl már csak, mintha álmomban lépett volna elém valamikor. Bágyadoztak már ez alak körvonalai s rémülten vettem észre, hogy tavaszra a legnagyobb erőfeszítéssel sem fogom tudni magam elé varázsolni kedves arcát.

Mert kedves maradt mindvégig s úgy táncolt, hogy a fejét oldalthajtotta keveset. Felmosolygott olyankor, de csak pillanatra, úgy álomszerűen, aztán komoly lett a szeme. Szeretett kicsit maga elé gondolkozni.

Csöndes természetű volt különben is. És sokszor láttam magam előtt, amint elviszik egyszer hazulról s ő félnapos férje oldalán megfordul mégegyszer a kocsiból, visszanéz a szülei házra és sirvafakad. Akkor még hittem, hogy az én feleségem lesz.

Volt egy dalocskája is. Ritkán dudolta csak, különösen ha elbúsult valamicskét. Alig hallhatón kezdte:

Viszik a menyasszony selyemágyát,
Tetejébe tették a párnáját . . .

Itt már alig tudta folytatni:

A párnája szinig telistele,
Csak a szive vágyik hazafele . . .

Ha föltekintett rám olyankor, a szeme könnyben csillogott.

A szomszédlakásból még mindig hallatszott a „Sorrentói emlék". Összeszorult a szívem, mert akkor már tudtam, hogy a tiszaháti kislány sohase lesz a feleségem.

*

Sírt-sírt a nóta odaát, Drabant pedig feküdt s pipázott. Szokatlan lecsuszása előrelátható volt.

Gólyának iratkozott be az ősz elején, de a ruházkodásban olyan lukszust fejtett ki az első hetekben, hogy minden komolyabban gondolkozó jogász fejet csóvált ekkora flancra. A nagy elegáncia azonban rövidéletünek bizonyult. Négy héttel rá már lüszterkabátban járt, zsakettnadrágban és tenniszcipőben. Kalap helyett, sportsapkát viselt.

Azóta újabb három hét mult el s Drabantnak körülbelül vége lett. Ezzel magyarázható csak, hogy szünet nélkül pipázott. Úgylátszik, a pipafüsttel akarta eloszlatni kínzó gondolatait.

Egyszer csak belépett a háziasszony s nem minden kárörröm nélkül valami cédulát vitt oda Drabantnak:

— Ezt küldték föl. Tessék!

Drabant szórakozottan hajlott föl az ágyban, mialatt súlyos pipájának szára lehúzta a szája sarkát:

— Mi az?

S az ablak felé tartotta kissé az írást, hogy jobban lásson. De akkor egyszerre elmosolyodott, sok fölénnyel:

— Ja, vagy úgy?

Kisült, hogy a tejkimérés tulajdonosnője megneszelte valami módon a stiklit s az aludttejek árát követelte. Drabant tovább mosolygott, most már maliciával. De akkor megzavarta a háziasszony:

— Ha nem tetszik kiegyenlíteni az összeget, holnap reggelre be lesz szüntetve az aludttej . . .

— Kiegyenlíteni? — kérdezte szörnyű gunnyal Drabant. — Jó vicc! Tessék csak visszaüzenni, hogy ne próbáljanak komiszkodni odalent, mert országos skandalumot csinálok!

A háziasszony kiment, Drabant pedig visszafeküdt. De megérezhette, hogy ezuttal ütött a tizenkettedik óra, mert hirtelen felült az ágyban, maga elé morfondirozott, aztán csodálkozó mozdulattal csapta össze a kezét s azt kérdezte, de csak magamagától:

— Na, mi lesz?

S nem szólt többet.

Én pedig feküdtem hanyatt s nem törődtem már Drabanttal, mert égő gondolataim a Tisza táján jártak. Nyolc napja mult már, hogy írtam a kislánynak s válasz csak nem jött. Akkor már tudtam, hogy nem is fog írni többet.

A falon még egyre átütődött a „Sorrentói emlék". De már egész bágyadtan. Mintha a leány, aki a zongora előtt ült, mély bánkodással hajtotta volna le a fejét. Talán azon a ponton volt már, hogy minden pillanatban elsírja magát.

Kietlen volt ott kint a világ s a lelkem szomorú. Napok óta fellegek álltak az égen, mindig egy helyt. Érezte mindenki, hogy hamarosan hódarát kezdenek szitálni a felhők. Nekünk pedig egyetlen krajcárunk sem volt, de télikabátunk sem.

Csak Drabant nem csüggedt. Az ágy szélén ült megint s előkotorván a szájharmonikát, a Prinz Eugen-marsot kezdte fújni gondfeledten. Eszébe se jutott már, hogy holnap reggelre aludttej nélkül marad.

A zongoraszó elhalt a szomszédszobában.

Feküdtem-feküdtem azon a régi őszön, a Szentkirályi-utcai diáktanyán. Az járt eszembe, hogy a kislány elfelejtett levelet írni . . . Sóhajtottam egy nagyot s azt hittem, hogy meg fogok halni.

Az omnibusztól az autóbuszig

Irta: **Siklóssy László**

Az omnibusz százéves jubileumát üli. Időközben *autóbuszra* magyarosította a nevét és mint ilyen, ugyancsak megelőkelősödött. Megérkezett, mint egy primadonna. Jövője is olyan, mint egy primadonnáé, sőt mi több, múltja is: változatos és kalandos.

Tekintsünk bele ebbe a multba, amelyről a londoniak kisütötték, hogy éppen százesztendős. 1829-ben nyilt meg Londonban az első omnibuszvonal, amelyen két kocsi közlekedett összesen hat lóval. Mellékesen jegyezzük meg, hogy ez időben technikailag már az autóbusz problémája is meg volt oldva. Egy *Sir Goldsworth Gurney* nevű úr 1827-ben már pátenst is szerzett gőzhajtotta kocsijára, amellyel meg is kezdte utasoknak Londonban és környékén való közúti fuvarozását. Mivel azonban törvényt hoztak, hogy a gőzkocsi előtt egy embernek kell szaladnia és piros lobogóval az út népét kitérésre figyelmeztette: *e sínnélküli gőzkocsi megbukott.*

Gurney és hívei a kontinensen is kisérleteztek. Nálunk, ugyancsak éppen száz éve, a *Hasznos Mulatságok* című lapban voltak hírek olvashatók Gurney gőzkocsijáról, amelyet *ifj. Voigländer Frigyes* bécsi mechanikus készült Pestre hozni. Hat év alatt, 1835-ben ide is ért a gőzkocsi és az *Ujépület* udvarán bemutatkozott. Ugyanekkor azt is írták, hogy ez a gőzkocsi *Pozsony* és *Pest* közt fog cirkálni. De bizony nem cirkált. Az emberiség egyelőre még nem kívánta meg a *sín- és lónélküli* kocsit. Ehelyett berendezkedett *sínes* gőzvonatra és *lovas* omnibuszra.

Szóval 1829-ben indult meg a londoni omnibusz, amelyet az előzékeny tulajdonos, George Shillibeer, kis kézikönyvtárral, — ujsággal, könyvekkel — szerelt fel. Persze, odaírta, hogy *ne tessék elvinni!* A modern közlekedés iránt fogékony és tudásvágytól telt utazó közönség azonban nem vette komolyan a tilalmat és a nyomtatványokat eltulajdonította. A késői utódok Newyorkban úgy igyekeznek engesztelést nyerni az ősök bűnéért, hogy összes ujságjaikat otthagyják a földalatti vasutban.

Az üzlet nagyszerűen bevált. Új meg új vállalatok keletkeztek. A kocsik kisebbek lettek, hogy annál gyorsabbak lehessenek. Előfogatokat rendszeresítettek, amelyeket lovonülő egyenruhás ifjú hajtott. Már a múlt század közepén megszerkesztették az emeletes kocsit, amelynek tetején köcsögkalapos, színes mellényes fiatal dandyk foglaltak helyet. Dámák ide nem ültek, mert krinolinjuk nem engedte őket.

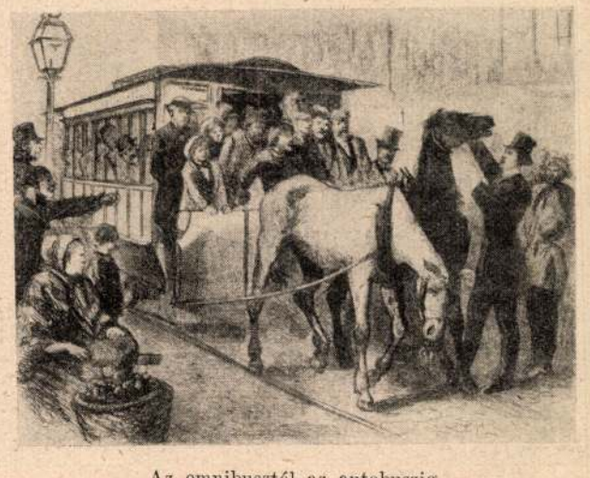

Az omnibusztól az autobuszig.
Newyorki omnibusz. 1869-iki rajz nyomán

A londoni omnibuszőrület 1851-ben tört ki az első világkiállításon. Mindenki omnibuszon akart utazni. Az omnibuszvállalatok erre hihetetlen mértékben felemelték a jegyek árát, ami viszont megbuktatta őket. Oly nagy számban jelenkeztek jogosult és jogosulatlan vállalatok, hogy legtöbbje tönkrement. 1856-ban alakult egy egységes vállalat, amelynek azonban még 600 kisebb-nagyobb magánomnibusszal kellett megküzdenie.

Ezek a londoni omnibuszok a környéket is összekötötték a várossal. Nagyszerű szolgálatokat teljesítettek mindaddig, amíg a gőzvasút ki nem szorította őket. Most az autóbusz korában viszont a gőzvasútak panaszkodnak az autóbuszok versenye miatt. Nem is lehet sehol a világon — még Newyorkban sem — oly tömegét látni az egymásra torlódó autóbuszoknak, mint London utcáin.

Pestbudán a negyvenes években már vídáman jártak az omnibuszok. Többnyire a Szervita-térről indultak. Városliget, Császárfürdő, Városmajor, Zugliget, Ferenchalma voltak a főbb vonalak. Divatba jönnek a szinházi előadások végét megváró járatok. Nem nagyon sok helyről kellett hazavinni a közönséget.

Az első évek omnibuszutazásai kedélyesek voltak. Az az abszolut közöny, sőt ellenségeskedés, amellyel a villamos utasok nézik egymást, ismeretlen volt a táblabirák korában. Az omnibuszon való utazás is az élvezetek közé tartozott.

Nagyanyánk, ha elvégezte kommisszióit, szép csendesen elindult a Szervita-tér felé, avagy a Széna-tér felé, ahogy a mai Kálvin-teret nevezték. Ott várta őt a kényelmes, barátságos omnibusz. Igenis várta, sőt megvárta. Azt a minden félórás avagy minden órás indulást nem kellett nagyon komolyan venni. Ha egy félórát kellett üldögélni indulás előtt a kocsiban, az sem volt baj. Pihentünk a séta után. Pótlólag gyönyörködtünk a járókelőkben. Várni csak ma gyűlöletes dolog. Ötven év előtt nem volt az. Akkor vártuk kedves, megszokott útitársainkat. Esetleg újakat is. Mert egyszer még csak lehetett ismeretlenül utazni az omnibuszon, másodszor azonban már nem. A Császárfürdőből pedig egyszer sem lehetett omnibuszon úgy elfuvaroztatni magunkat, hogy egy kis élvezetes tereferével ne hosszabbítsuk meg a nap gyönyöreit.

No de minek is mesélem ezt, amikor ma már nagyobb érdeklődéssel hallgatjuk azokat a történeteket, amelyek a newyorki földalatti villamos magától záródó ajtairól szólnak és azokról a huncut emberekről, akik a hosszú vonaton automatikusan egyszerre záródó ajtók pontos kíméletlenségét arra használják fel, hogy holmi becsipődött és elszakadt kabátokért pereljék be a földalatti villamos társaságot, amelyeknek áruljuk el azt az üzleti titkát, hogy ezeket a pereket elviseli.

Hosszú és stációkkal megtüzködött út vezetett a pestbudai primitiv omnibuszoktól a modern közlekedési eszközökig. A hatvanas években indult meg a lóvasút, amely síneivel és emeletes „terraszával" az időben igen modernül hatott. Zavartalan uralma nem érte meg a negyedszázadot: 1887-ben egy rövid vonalacskán már a villamos vasutat élvezhette a budapesti közönség. Mert az első villamosokra még nem azért ültünk fel, hogy közlekedjünk, hanem, hogy élvezzük az új csodát. Ez az első villamos már harcos vállalkozás volt a lóvasut ellen. Ugy nézték, mint Dávidot Góliáttal szemben. Márminthogy a ló-

Mind köréje csoportosulnak és egyszerre kérdik:

Szabóné: De hát hol voltál?
Dénes: Nincs baja?
Ringhardt: Eltévedt?
Szabó: Hol járt?
Wenzel: Mi történt?
} egyszerre.

Matyika: Eltévesztettem az utat és elmentem Kovácsi felé. Aztán észrevettem és akkor az erdőben nekivágtam egy gyalogútnak. Akkor egy nagy fekete kutya...

Rendőr (a lépcsőn felbukkan Matyika után, odalép Matyikához): A pályán átjárni tilos! (Előveszi a noteszét.) Hogy hívják?

Matyika (riadtan): Tessék?

Rendőr: A nagysága figyelmeztetve lett, hogy átjárni tilos! Nem engedelmeskedett a felszólításnak!...

Dénes (a rendőrre förmed): Ugyan mit okvetetlenkedik? Menjen innen dolgára!

Rendőr (tudomást se vesz Dénesről): Nem engedelmeskedett a felszólításnak, hogy hagyja el a pályatestet...

Matyika: De kérem, én nem hallottam...

Rendőr: Ki is van írva. Most tessék magát igazolni. Vezeték- és keresztneve?

Dénes: Ember! Hát nem érti, hogy velem beszéljen? (Csoportosulás támad.)

Szabó: Csak ne idegeskedjünk!

Ringhardt: Kérem! Majd én!... Biztos úr, én hírlapíró vagyok... Talán lesz szíves és...

Dénes: Lesz szíves és elmegy a fenébe! Hallja! Menjen a fenébe!

Szabó (hirtelen sarkon fordul és elmegy, bedugva a két fülét).

Wenzel: De Pista öcsém!

Matyika: Pista! Ne csináljon itt skandalumot!

Rendőr: Felszólítom udvariasan, hogy ne gátolja a hatóság eljárását... (Matyikához.) Neve?

6. JELENET

Előbbiek, Rózsika.

Rózsika (balról jön, odamegy a csoporthoz).

Matyika: Nevem Havabszky Matild!

Rendőr (ír): Lakása?

Matyika: Sándor-utca harmincöt cé. Kettő emelet. Ajtó egy.

Rózsika (Szabónéhoz): Mi történt?

Szabóné: Átjött a síneken. Most felírják.

Rendőr (ír): Állapota? Férjezett? Hajadon?

Matyika: Menyasszony vagyok!

Rendőr (ír): Foglalkozása?

Dénes: Elég volt! A paraszt teremtésit magának!

Szabóné: } egyszerre { De Dénes! Hagyja hát!..
Wenzel: } egyszerre { Nyugalom! Csak nyugalom!
Ringhardt: } egyszerre { Legyen eszed. Majd a kapitányságon!

Dénes: Hányas a száma? Mutassa! Hányas a száma?

Matyika: Pista! Ha tüstént abba nem hagyja!... Mit zabridál itt? Csak tessék írni, biztos úr! Háztartásbeli vagyok... Ágostai evangélikus. Tizenhatéves...

Szabóné (Rózsikához): Az ám! Tizennyolc.

Rózsika (Szabónéhoz): Elmult kettővel. Most lesz húsz!

Rendőr (ír): Valami személyazonossági igazolvány?

Matyika (előveszi): Uszodabérlet.

Rendőr (ránéz): Köszönöm. (Ír.)

Matyika: Nagyon sajnálom, biztos úr, én nem tudtam, hogy nem szabad a sínen járni és...

Dénes: Mit magyaráz ennek a baromnak? Úgyse érti!

Rendőr (Déneshez): Álljon ide és várjon, míg igazoltatom!

Dénes: Mi ez? Hogy mer?...

Wenzel: Hallgass már!

Matyika (kifakad): Igaza van a biztos úrnak! Nem lehet így viselkedni!

Rózsika: De Matyika!

Dénes: Csak hagyja! Jellemző, hogy a rendőr pártjára áll...

Matyika: Igenis, mert a biztos úrnak van igaza! Én vagyok a hibás!... De én azért nem tudtam a szabályt, mert vidéki vagyok!

Rendőr: Nagysága vidéki? De hisz Pesten lakik!

Matyika: Most költöztünk fel kérem, azért nem ismerem még ki magam. És nem akartam olyan nagyot kerülni, mert én eltévedtem, kérem szépen...

Rendőr: De hisz ott a híd!

Matyika: Híd? Hol?

Rendőr (jobbra mutat): Ott ni.

Matyika: Jé! Hát ezt kiabálták? Most értem már! Nagyon köszönöm, biztos úr! És nagyon sajnálom, hogy miattam kellemetlensége volt ezzel az úrral. Én nem tehetek róla!

Dénes (Rózsikához): Látja!... Elád a rendőrnek! Hát hallott már ilyet?

Rendőr: Hiszen, ha a nagysága vidéki... De máskor tessék jobban vigyázni!...

Matyika: Nagyon köszönöm, biztos úr! Igazán köszönöm!

Rendőr (Déneshez): De uraságodat feljelentem, mert a hatóságot gyalázta. Neve?

Dénes: Dénes István, gépgyári mérnök. Harmincegyéves, nőtlen, római katholikus. Lakom Kitaibel Pál-utca nyolcvanhét. Itt a személyazonossági igazolványom. (Átadja.) Ezt még megkeserüli!

Rendőr (ír): Dehogy keserülöm. (Miután lejegyezte az adatokat, visszaadja Dénesnek az igazolványt és eltünik a lépcsőn, ahol jött.)

Szabóné (kézenfogja Matyikát és félrehúzza): Gyere csak! Most mondd el, hol voltál! Folytatjuk

Magyar gyüjtők kincsesházából. Kéméndy Jenő: Legújabb divat

Uj Idők 1930. 1. 7.

Kéméndy Jenő

lásd okv. életrajz

Műcsarnok
1926. őszi kiáll. 190–199
310–343.

Vercelli (?) Gondolfino da Maria me
benedicte 557 (659), 1324 (80).

Kémendy Jenő

irod

Dr. Némethy József

Kémendy Jenő. 1860–1926. Az O.M. Képzőművészeti Társulat Évkönyve. 1928. 191–208 l. archeppel.

s) a Saxlehner-palota (bau ~~falfesmén~~

A keserűvíz allegóriája 44 (815), 1884 (70

— A Szorgalom 44 (815), 1884 (70

— A Okosság 44 (815), 1884 (709).

Kémeöndy Jenő

MAGYAR MUVESZET
1926. 62, 180. 539
1931. 535

Kémendi Jenő

1877/78 - 1878/79

Ferkèpzomfoiskèvk

100. l.

életéből, köztük III. Honorius jóváhagyja a ferencrendiek alapszabályait, hű képe egy pápai konzisztóriumnak, hátul a firenzei Loggia dei Lanzi és a Pal. Vecchio-val, Lorenzo de' Medici és lyoni üzlettársa Francesco Sassetti, valamint fiaiknak, a többi között Angelo Poliziano arcképeivel, továbbá a Giotto S. Crocebeli freskója után, a későbbi idő minden pompájával festett Szt. Ferenc siratása. Még jelentékenyebbek, egyben legjellemzőbb munkái, a S. Maria Novella (Firenze) szentélyének freskói (1486—90). Rajtuk nem a drámai tartalom a fő, hanem a méltóságteljes, nemes emberi lét, miáltal a korabeli firenzei előkelők életének valóságos dicsőítései. Az egyik falon hét jelenet Mária életéből, köztük Joachim elűzetése a templomból, háromhajós renaissance-templom nagyszerű architekturájával, kétoldalt szépen elosztott arcképcsoportokkal, egyfelől a festő és segédei, a másik oldalon a megrendelő fia, Lorenzo Tornabuoni és egyéb családtagok, Mária templombamenetele a a lépcsőkön sietve fölmenő kecses Máriával, a hármas csarnok által ritmikus csoportokra tagolt Eljegyzés, és mind között a legnépszerűbb, Mária születése az előkelő renaissance interieurben, amint a fiatal anya gazdagruházatú barátnőit fogadja, élükön a szépséges Ludovica Tornabuoni-t. A másik falon, ennek megfelelően, hét jelenetben Keresztelő Szent János történetét adja, melyek közül kiválik az előbbire emlékeztető Születés interieurjével és vendégeivel, de főleg Mária és Erzsébet találkozása, középen a két asszony monumentális csoportjával és a háttér gyönyörű kilátásával az Arno völgyére és Firenze erődítéseire, továbbá Zakariás áldozata a templom apszisában előkelő nézőkkel, a Tornabuoni- és Torna-

Kéméndy Jenő

Magyar Iparművészet 1913. 258. l.

A KÉMÉNDY-FÉLE SZÍNPAD PÁRISI SIKERE. A magyar színházi és művészeti közvélemény mindenesetre jóleső megelégedéssel vehet tudomást arról a sikerről, amelyet egy magyar színpadi újdonság aratott a párisi színházművészeti kiállításon. Kéméndy Jenőnek, a

m. kir. Operaház szcenikai főfelügyelőjének új színpadáról már több ízben értesült a magyar közönség. Az új színpadot főképpen a beépített körhorizont és a mellékszínpadok teszik nevezetessé, mert az előbbi feleslegessé teszi a kulisszák használatát és nagymértékben növeli az illuzió lehetőségeit, az utóbbiak pedig a színek változtatását teszik gyorsabbá és egyszerűbbé. Szakemberek régóta a jövő színpadának tekintik a Kéméndy-féle színpadot és külföldön is el van ismerve, így Jacques Rouché a párisi Theâtre des l'Arts igazgatója könyvében a L'art theâtral moderne-ben egy egész fejezetet szentelt neki. Most a párisi kiállításon ismét az érdeklődés középpontjába került, az összes szakemberek a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak róla s úgyszólván ez a színpad volt az egész kiállítás legfőbb eseménye. Maga a francia közoktatásügyi miniszter azt a kijelentést tette, hogy ha módjában lenne, az összes francia színpadokat erre a mintára alakítaná át. A szakvéleményeknek ez az elismerése mindenesetre igen örvendetes nemcsak Kéméndy Jenőre nézve, hanem a magyar tehetségre nézve is, amely így ismét kellő értékeléshez jutott.

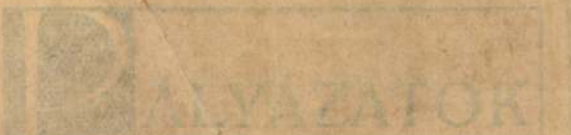

Kéméndy Jenő

Két naplopó c. Lepé-
nek tollrajza repr.
Vas. Ujs. 1884. 754. l.

Kéméndy Jenő nagy előszeretettel festi a rokoko alakokat, a franczia direktorium idejéből. A harisnyás, selyem nadrágos férfiak, a rövid dereku ruhába öltözött nők szerepelnek festményein. Izléssel, elevenséggel és sok jó ötlettel mutatja be őket. Most is több ilyen kép van tőle. Az egyik «Két naplopó». Ur és kutya a semmittevés nyugalmában.

U. o. 753. l

Keineidy benő

1884 Déva.

1. Hegedűhangoló. Olajf.
2. A Konyhában. Olajf ~~248.~~ ~~270.~~ ~~262~~ ~~278~~
3. Egy dilettáns. Olajf ~~255~~
4. Két naplopó. Olajf
5. Tanulmányfej. Olajf
6. Az ügyetlen szeptevő. Olajf.

Képes tárgymutató az o. m. Képzőm. társ. 1884. évi őszi kiállításához. Bpest. 1884.

Keleti Jenő

festő

1885. München.

1. A képzelt beteg. Olajf. 900 ft.

2. Piletyka. Olajf. 350 f.

Budapesti országos ált. Kiállítás. A képzőművészeti csoport képeinek katalógusa. Budapest. 1885.

Kéménydy Jenő

1881. Déva.

(102) Nőiarckép. Olajf. Magánt.

Őszi kiállítás 1881. II sorozat

1882. u. ott.

(221) Tivornya. Olajf. 1000 frt.

Őszi kiállítás 1882. I. sor. és II sor

1883. u. ott.

(71) Szeszélyes nők. Olajf. 700 f.

Őszi kiállítás 1883. I. és II sor

1884. München.

(74) A vén gavallér.

(91). Életkép a szárad elejéről. Olajf. 250 f.

Tavaszi kiállítás 1884.

Kemendy Zenő

1888. München.

1. A fiktérény. Olaf. 500 fr
2. Egy Eördös. Olaf. 400 fr

Ozzi Eidlitzkai II. 1888.

Kémendy Jenő

A király megérkezése Dévára 1887 szept. 15-én c. rajza

és Rudolf trónörökös megérkezése Dévára 1887. szept. 18-án este a kivilágitáskor c. rajza repr.

Vas. Ujs. 1887. 660, 661. l.

Kimeindy Zenő f.

1881. II-ik tavaszi kiállítás

Fizionomiai genreképet küldött. Pompásan butorozott szoba belsejét mutatja, melynek kereveten szerelmes pár ül. Az ifjú: Csinos művészgyerek, vázlat könyvet mutat kedvesének, ki szemérmesen elfogultan néz a rajzot, meg bizonyosan igen pajzán. Feltűnő a technika, mellyel a butorok, a ruhák s kulcsosan a háttérben álló díszes szekrény s az ifjú bársony kabátja festve vannak.

Képzőművészeti szemle, 1881. 90 l.

1881-ben a münchenni képzőművészeti akadémiai czüst érmet nyert.
u. o. 1881. 159. l

Kéméndy Jenő

Gerő Ödön, Kondor Elek

Modern magyar festőművészet. Budapest. é. n.

50. l,

Árverési képe repr. 19. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Kémendy Jenő

cvód

Ivánfi Jenő: A párisi szinházi kiállitás.
Vas. Ujs. 1913. 392, 393. l.

A Nemzeti Szinház is elküldte legszebb szinpadi diszleteinek makettjeit (kis mintáit) és fenti ujszerezetü szinpadtervezetét.

VÁROS

orsz. Bizok

Hölgyén Eu

Kémendy Jenő

írod

Vas. Ujs. 1913. 416. l.

(Kémendy Jenő szinpadterve a párisi szinészeti kiállitáson, képpel.)

LAUFFER TIVADAR
Könyvkereskedés – Antiquárium
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 11.
POSTAFIÓK 311.
ALAPITÁSI ÉV: 1835. TELEFON: 187-330

TH. LAUFFER
Buchhandlung und Antiquariat
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 11.
GEGRÜNDET: 1835. POSTFACH 311.

Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottsága

Budapest
~~Iparmüvészeti~~ Muzeum
Üllői ut

Hoppos Endre

Kemendy Jenő

1882. tékkiállítás Tivornya
megrette. grof Károli Tibor
vas. nyo 1882. 783 l

Kemendy Jenő

1881 ernst ér mel kapott a münche-
ni akadémián.

Magyar művészek külföldön –

Vas. Ujs 1881. 494 l

Kémendy Jenő

1882 a mnichem kéjszönmi-
veszeti akademián ernst ágvet
nyt.

Vas. Ujs 1882. 496. l

Kemendy Jenő

A huszadik század szimpadja cím könyvet

lásd

Könyvtáramban

IGEN TISZTELT

Van szerencsénk becses t
JÁNOS dr., a Magyar
történész és SZENTIV
már megírták az első r
kont, mely a XII-ik sz
képzőművészeink életrajzát magában
a nagyméltóságú vallás- és közokt

MAGYAR MŰVÉS

Kemendy Jenő

Magyar királyi államvasutak.

wod

Magyar Salon XVI. k.

155 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Kemendy Jenő

[illegible]

Band. 81 l.

Kemendy Zenő

Hólay az első francia
csárcsaj. korábol.
fordrép. folio

Magyar nemzetek al-
buma. I. cst. Bpest.
1886. Kiadja Rath
Mór.

Kennedy Jen

U. 405

Összesen.

Ennek hitelére ez az okmány
tott ki azzal, hogy egy a valla
teriumnak mint letevőnek; eg
zeumnak mint átadónak; egy
nak mint átvevőnek adatik át
Budapest, 1916. április hó

A Magyar Nemzeti Múzeum
részéről:

udv. tan., igazgató h.
mint átvevő.

Kémendy Jenő

cód

Magyar halon

1892. XVI. 155. l.

(arc Eppel)

..... nevü munkás igazolta.

.....

a művezető aláírása.

délyezem:

.....

ök vagy helyettesének
aláírása.

ata. — Endrényi Imre, Szeged.

Kémendy Jenő

U. 1658
1659

Építés.

Kő

Asztalos-

Asztalos-p

Reimundy Luro

Lova

M. Nalon 1892. XVI.

14 l (archeyo)

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfőn

Kémendy Jenő

Művészet. 1904. 140, 331
– 1907. 106–108, 110, 112–116
– 1912. 183
– 1913. 285 m

Magyar Művészet
1926. 62, 180, 539

Friedrich Vilma: Dolly 19(8
3896 (798).

Kémessy Jenő, festő, szül. *
1860 IV. 8 Děvín, magh. 1925

Budapesten és Münchenben
tanult, 1895. ~~[illegible]~~ harajott s
mint az Opera és Nemzeti Szinház
Operti muszaki munkái-
~~[illegible]~~
nak vezetője működött. Mi-
niatürszerű, sötbujva jelmezes
életképeket festett.

*L. U. 4050
4049

1423. P.G. Battoni:

Dávid Góliáth fejével. (Ki

A hegyes vidék előterében k
lefelé tekintve nézi Góliáth fejét,
nél fogva tart és a melynek homloká
rettet hord fehér tollakkal és öltö
pezi. Bal kezével a vállára vetett
vidék, a hol erődöt és tábori sátra
felhős.

Net

527

Vászon, méretei 125: 96 cm.
A Nemzeti Muzeumból.

1868: II. 76
1870: IV. 23
1873: IV. 23

Kémeny Jenő

† 1925

U. 4050
4049

Képesleveterőlapok, délvidéki

II. 211.

Kémendy Jenö

Jenö
2. 1860.

K. kehrte 1895 nach Budapest zurück und ist seither im Nationaltheater und an der Königl. Oper als scenischer Oberinspektor tätig. Seit 1912 leitet er auch die Dekorationsmaler-Ateliers persönlich und in beiden Kunstinstituten werden sämmtliche Kostüme, Dekorationen, Utensilien, Möbel und Lichteffekte nach seinen Plänen und unter seiner Leitung angefertigt. K. ist auch der Erfinder der drehbaren Bühne.

Krück I. 628 l.

Rajna II. 192

Kémendy Jenő

Művészeti lexikon

382. 1.

~~Acta VI. 283~~

Kémendy Jenő

U. 4233. 27 l.

Urna, mészbetétes VIII. 138.

Kéméndy Jenő

A huszadik
század szimpadja –

Budapest
1907

Könyvemi körött megvan-

a művész életrajzával
egyidejűleg
dolgozandó fel.

czím alatt ez év végével fog megjelen

Miután e régen nélkülözött és s
jelenését a magunk részéről is teljes r
nel felkérjük t. Művész Urat, hogy
jegyezni s az ugyancsak ide mellékelt
megküldeni szíveskedjék.

Az életrajz beküldési határideje legl

Az életrajz beküldése a műre val
nem jár. Kérésünk teljesítését a hazai m

vagyunk kivá
Budapest, 190

AZ ORSZ. MAGY. K
TÁRSULAT IG

HORNYÁNSZKY V

Kémendy Jenő

A vén gavállér, olajf. Bischitz Már tulajd. Ki volt állítva 1888-ban a bpesti gyermekmenhely javára a múcsarnokban rendezett kiállitáson.

Graffenried-gyűjtemény VI. 94

Kéménfy Jan.

1885 jan.

43,

Radzivil György, kardinális, krakói
püspök II. 140.
arcz K.

Keinerly Jen

1884 tav. Erak.

74. 91

Gidófalvi ásatás VI. 175.

Kémendy Jenő.

rod

=

Eugen Kémendy †.
Pester Lloyd (Abend-
blatt). 1925 jún. 26

ész csapat szervező bizottsága.
. 5. sz. — Telefon! 86—4—85.

legalább hozzá, hogy minden
idei Világjamboree-ra!

Asszonyunk!

esz a magyar cserkészmozgalomnak.
Jamborre, magyarországi megrendezése rend-
llít minden magyar cserkész csapat elé.
zei is kiszeretnék venni ebből a munkából
, mely parancsolja, hogy az élen járó csa-
a Jamborre megrendezésében, másfelől pedig
alálkozó lelki értékeiből, minél gazdagabban

jóbarátok áldozatkészsége és a magunk be-
tettünk, — hogy anyagiak hiján, egyetlen

Kéméndy Jenő

Lásd

L. K. Kéméndy Jenő

Magyar Művészet. 1925.

222. l.

13. Lechner Jenő a
ujsagiro szamat
levo visegrádi
a nemzeti M
A szaratomi
Gerevich szem
Miksával, k
sanak az a
14. Schulek a nemze
kretiba megtartott
a mérnökoplet E
feldmegt szerzé
Gerevich Elis
adjon nyugen
Más tarz

Kémendy Jenő

Gabányi Árpád

Sámuel Király c.

tört. Hinrichsen

nagy Nemzeti Kinhárban-Ernst

Hinrich

diszleteit és jelme-

zeit fents serverte

Vas. Ujs. 1896, 704 l.

Kémendy Jenő

Vod
2

Pesti Hirlap

1913. máj. 27.
(A magyar Nemzeti
Színház Párisban.)

Uj szinpad terve
feltüntést keltett Párisban
a nemzetközi színház
művészeti kiállitáson.

U. 405.

„Fiume Danubio"-nak (D) jobb part-
a „La Fortezza" (A) látható csonka tor-
„La Città" (B) terül el, melyen innen, az
bbra, a „Torre antico diruputo" (F) van.
li" (C) köti le figyelmünket s a hátté-
ccia" (E) huzódnak. Felirata a lebego"
magyarázat olvasható: „A. La Fortezza"
pato" befejezéssel, a mi után ez áll: „In
mi".

keretnek 14.1: 20 s a rézlapnak 14.4:

ata dal Sig. Co: Ercole Scala. In Mo-

66/93 № 69

Kémendy Jenő

Magyarság képes mell-
1925. jul. 9-
(Arc Eiffel.)

BUDAPEST
939 SEP.-1-8
4 LFh

1621. Kéméndy Jenő.
Sz. Szászvaro 1860 április 8-án.

Az alchimista.

Az oszlopokon nyugvó bolthajtásos teremben, balról dolgozó asztalánál, czimerrel ékesitett támlásszékben ül az alchimista, kinek az olvasztóból kiömlő folyadék gőzében a mosolygó Szerencse jelenik meg jobbjában arany- és baljában érmekkel, melyeket szétszór. A vén tudós lábait zsámolyra rakta, jobb keze a szék karfájára hanyatlott és bal térdén nyitott könyv fekszik. Hosszú haja ősz, bajusza és szakálla leberetvált. Öltözete: sapka, ing, fekete kabát prémgallérral és piros béléssel, térdig érő sötét nadrág, fehér harisnya és csatos czipő. A Szerencse kibontott szőke hajú nő, kinek fejét csillagalakban fénysugarak veszik körül, nyakán aranyláncot visel horgonynyal és ruhája zöldbe hajló sárga fátyol. Az iró-asztalon, mely felett mérleg lóg, a földön, a háttérben levő szekrényen, jobbról a másik asztalon meg az olvasztó körül könyveket, különféle alakú és nagyságú edényeket, üvegeket, mozsarakat, tégelyeket és lombikokat látunk. Jelzése, jobbról a korsó alatt, melyhez rézedényt támasztottak, vörös betükkel: Kéméndy Jenő. 1897.

Fa, méretei 25:30 cm.
Vétetett 1898: V. 18-án a 29527 sz. rendelettel 1000 frton.
Elszámoltatott 1898: X. 23-án (199/98).
Az elszámolás tudomásul vétetett 1898: X. 28-án 9627 sz. alatt. (361/98)
1899: X. 14-én a 76633 sz. leirattal kiadatott a pétervári és moszkvai kiállitásra (573/99), honnan 1900: IV. 9-én érkezett vissza. (188/900.).

904: IV. 30.

Kémendy Jenő

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 183. l. —

Kémeidy Jenő, festő; szül. 1860 április 8-án Szászvárosban.

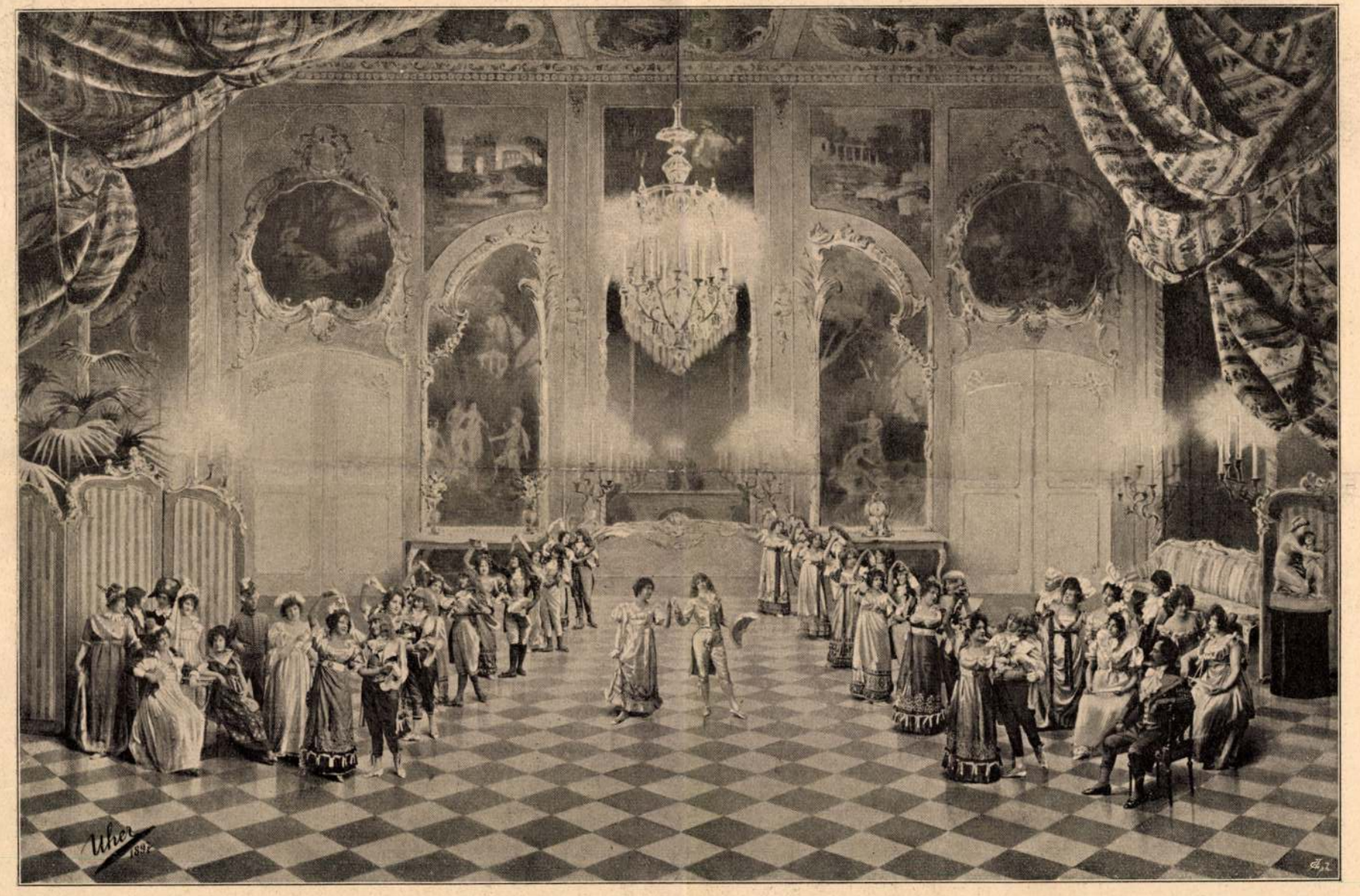

Gavotte.

Uher Ödön fényképfölvétele.

Ug. Idők 1897. III. 193

minden ember, hogy igazi asszony, nem pedig asszonymezbe pólyált gyerek . . .

Jenő odaült mellé a háromlábu kis zongoraszékre és nem szólt egy szót se. Nagyon meg volt hatva. Arra gondolt, hogy ez az édes teremtés az övé . . . Nekiadták régen. A mamák, meg a papák azzal szoktak tréfálni, hogy mosolyogva odaígérik a gyereket a fiúnak. Ez lesz a feleséged, Zuzut neked fogjuk nevelni. Ezen aztán nevetnek papa is, mama is meg — a fiu is. Nevetett a tréfán, mikor még nagyon pici volt a Zuzu — és eszébe jutott, a mikor megnőtt . . . De még akkor is tréfáltak papa, meg a mama, mert hiszen Zuzu olyan gyerek volt . . . Még hosszu ruhában is . . . Menjen a menyasszonyát megnézni, úgy mondták neki — új ruhát kapott, hosszút.

— Hát megnézte . . .

— Nos? — szólt türelmetlenül Zuzu.

— Olyan szép maga ma.

Zuzu végignézett magán és valószínűleg elhitte, hogy ma talán szép, de azt nem kérdezte, nem bánta, hogy hát azelőtt nem volt-e ilyen szép. Pedig mindig szép volt.

— Hát csak ennyi az egész? . . .

— Nem . . .

— Hát beszéljen már!

A férfi még közelébb ült és a kezébe vette az egyik puha, fehér kis kezet. Nem vonták vissza . . . Aztán odahajolt fölé és esdeklő hangon kezdett beszélni, halkan.

— Zuzu, mondja, akar-e az én kis feleségem lenni? . . .

A kis piros arc még pirosabb lett.

— Hát persze . . .

Aztán érezte, hogy a feje nehezülni kezd és leesik a férfi vállára . . . Azt is érezte, hogy a férfi reszketett és forró kézzel simogatta meg a kipirult arcot és egy hosszu-hosszu csókot nyomott rá . . .

Zuzu megriadt. Megcsókolták . . . Fölugrott a fehér rokokódivánról és szó nélkül kisurrant a szobából. Vissza se jött aznap . . .

*

. . . Mert a szemérem legszivesebben az ilyen nagyon fehér lányszobákban szokott tanyát ütni. Jól érzi bizonyosan magát a selymes kis bútorok közt, a mennyezetes ágy függönye mellett és ha egyszer megszokik, beleveszi magát a szoba levegőjébe, meg a lakójába. Tehát azért szégyelte magát Zuzu attól a csóktól, a mi ebben a szobában olyan szenvedélyesen esett meg . . . Nem csattant, mert a szenvedélyes csókoknak nem természete a lárma.

Alig mert visszatérni a szobácskájába. Félt, bántotta a lelkiismerét valami — arra gondolt, hogy talán ezek a fehér bútorok is szégyelték magukat abban a szemérmetlen pillanatban és most szemrehányást olvashatna le róluk . . . Milyen jó, hogy a babák nem voltak már akkor meg! . . .

Nem is gyujtott este lámpát. Sötétben feküdt le, — sötétben nem látszik az arc tüzelése . . . Hanem annál jobban érzik és annál különösebb álmokat hoz . . . Szegény Zuzu!

Sorba jöttek vissza aznap éjjel Bibitől kezdve Kätchenig a francia babák és mindegyik csúfolódott vele. Egyik szemérmetlennek nevezte, a másik gonosznak, a harmadik könnyelműnek és mindegyik pukkedlit csinált a csúfolódás közben, a mi még szörnyűbb volt . . . Aztán összefogóztak és körben daloltak valamit, a mi irtóztató volt. Szét szerette volna őket tépni egyenkint. Szorongó szívvel ébredt föl és alig merte a függönyöket széthúzni az ágya elül . . . Mintha a szűzi fehér szobának minden zúgja itélőbiróul szegődött volna. Félt, remegett belülről — egészen ki volt forgatva magából, gyanakodott mindenkire és végre is ő lett nagyon gyanus . . .

Mikor pedig eljött Jenő és nyájasan mosolyogva fogta meg a kis kezét — hát elhalaványult és szökött előle . . . be a legsötétebb szobába. Meghúzta magát egy sarokban és rettegett, hogy vallatni fogják . . . Nagyon-nagyon szégyelte magát. És megfogadta, hogy Jenő elé többé nem fog kerülni, mert nem állja ki a nézését többé, nem tudna felelni a beszédére . . .

Utána jöttek. Először a mama, aztán a Jenő és — kinevették . . . Jenő még könyörgött is, hogy ne komédiázzon — megfogta a derekát, átkarolta és meg akarta egy csókkal engesztelni. Zuzu indulatosan lökte el magától — és olyan gyűlölettel nézett rá, mintha bántaná a tolakodása... Pedig csak a beteges szemérem bántotta.

Elzárkózott abba a nagyon fehér kis szobába, a hova a szemérem annyira mélyen befészkelődött és nem mutatkozott többé . . . Bolondos, zagyva gondolatok gyötörték. Félt, hogy minden percben rátörhetnek és követelni fogják azt, a mit nem tehet meg . . . A mit szégyel a kis lány ő benne és a mi azokat a nehéz álmokat idézi föl boszorkánykézzel . . .

Már gyűlölte is azt az embert, a kit annyira szeretett játszótársnak, de a ki oly sok gyötrelmet okozott neki egy csókjával — és nem is rejtegette gyűlöletét . . . Szökött, ha látta jönni és nem volt szava hozzá . . . A Kuglert előtte hajigálta ki az ablakon . . . Naiv, érthetetlen gyűlölség volt ez; olyan, a milyet csak egy betegesen tiszta szív erejével lehet elkövetni és a miért csak nagyon lehet sajnálni a Zuzut . . . Az ő tiszta fehér lelke beleillett a hófehér lány-szobába — de a fehér igazán egyhangú, ha mindig csak magában van . . .

Szerencse, hogy Zuzu még csak tizenhat éves volt; — szerencse az is, hogy a Rózsi kúzin odakölcsönözte neki Manon Lescaut-t és remélhetőleg fog még egyebet is kölcsönözni, a mi ebbe az egyhangú fehérbe belekever majd egy kis életszint . . .

Csak az kár, hogy elidegenítette magától azt az embert, a kit igazán szeretett és a kit idővel — a Rózsi kúzin kézikönyvtárának tanulmányozása után — bizonyosan szeretni fog . . . Csakhogy a férfiak nem tudják a gyűlöletet megbocsátani . . .

ANGELO.

Háboruba induló török csapatok.

Uralkodók találkozása. Olyan mint a barométrum esése a fejedelmek találkozása: mindig vihart jósol. Most, hogy a keleti kérdés annyira nekiélesedett, sorba meglátogatják egymást az uralkodók. Tudja mindenki, hogy mit jelent a katonai parádé, a mit egymás tiszteletére rendeznek. Arra való, hogy elvonja a figyelmet ez a színjáték az igazi eseményektől, amik a kulisszák mögött lejátszódnak. A mult héten Bécsben járt II. Vilmos császár és most a mi királyunk Pétervárra ment. Több ez a pusztakölcsönös udvariaskodásnál. Hogy mi sajátképpen, az úgynevezett állami titok, a mely ki fog pattanni nemsokára. Vajjon féreg rejlik-e a kipattanni készülő bimbóban, vagy pedig az európai béke virágára nyílik-e majd, azt egyelőre tán a beavatottak sem tudják, mert a népek sorsát ma már még sem egészen a diplomácia csinálja. Amiben bízni lehet, az első sorban a mi királyunk békeszeretete. Ő az európai uralkodók doyenje és tisztelettel, valamint bizalommal környékezik, a kiknek kezébe van letéve az országok jövője. Annyi bizonyos, hogy ő nem kívánja a háborút és ez már több, mint pusztán biztató körülmény. Hanem hát a keleti viharfészket ő sem tudja megtisztítani a háborgó elemektől és nincs kizárva, hogy akarata ellenére is belemegyünk a háborúba. A mi monarkiánk szerepe azonban mindenesetre a bekéltető: mutatja ezt a bécsi és a pétervári találkozás, a minek főbb momentumait képekben is bemutatjuk mai számunkban.

—

Gavotte. Ükapáink táncolták egykoron ükanyáinkkal, lenge, karcsu empire-ruhában, az asszonyok egy kicsit mímelték benne a régi görög viseletet, a gavallérok egy kicsit apjuk rokokóöltözetét. Előkelő nebántsvirág-figurák, pompásan kipiperézett babák, amik könnyü hajlással, gyöngéden és mosolyogva frissítik meg a gavotte tempójára a lassu régi minuettót, ragyogó csillár alatt, a melynek fényét mindenfelől visszasugározzák a rokokó-cifraságok aranyos kanyarulatai, a fehér fénymázos sátorok, a selymek és kacér kis nippek. Ezt a nesztelen, pillekönnyed táncot nagyon elfelejtették, csak a zenében élt tovább a gavotte, míg aztán újra megmutatta a világnak annak szépségeit Délibes mester. Nálunk is igen megszerették, hogy az Opera színpadján megösmerkedtek véle a *Piros cipő*-ből. Mi ebben a számban kitünően sikerült fénykép-reprodukcióban mutatjuk be a *Piros cipő* gavottejét, az eredetijét *Uher* Ödön fényképész készítette nagy gonddal és fáradsággal. Sok teknikai akadályon kellett túlesni egy ilyen nagyszabásu tableau fölvételénél, a fényképezés minden fortélyára volt szükség hozzá. *Uher* ezt a nagy csoportképet magnézium-fény világításánál fényképezte s ez egyike a legsikerültebb képeinek. Egészen benne van a gavotte elegáns könnyedsége és finom tempója. Az a régi ritmus, a melyet szinte elfeledtek ma már, de a mely annyi édes órát szerzett ükapáinknak, ükanyáinknak, az empire ragyogó korában.

—

A pillanat. A tavaszi tárlaton bizonyára a legtöbb nézője akad Neogrády Antal képeinek, a ki már régóta kedves festője a közönségnek. Az ő bájos, idyllikus képeit rendkívül szeretik. Ez a képe is, melyet az *Uj Idők* mai számában mutatunk be olvasóinknak, ha nem is új gondolat, de rendkivül sok poézissal van megfestve. Gyönyörű háttérben, zöld lombos erdő közepette fiatal leány és fiatal ember felhasználják a kedvező pillanatot, s míg a társaság többi része ott messzebb mulat, ők hamarosan megcsókolják egymást. A leány napernyőjét oldalt tartja, hogy észre ne vegyék őket. Friss, üde, bájos kép, mint Neogrády valamennyi festménye.

Kéméndy Jenő

Egyszerre nekem jutott eszembe, hogy sietni kell, nincs mit késni. Talán nem haragszik, ha a szirmok mellőzésével, közvetetlenül megcsókolom? Tudta, hogy készülődöm, láttam a szemein. Egy kissé mintha szomorúan várta volna a nagy eseményt. Mosolygós bánata szívemig hatott és megfélemlített, de példálództam, hogy igen, meg fogom tenni. Nem szólt ellene és nem szólt mellette. Mi dolog ez, talán még várni kell, kiválasztani a legszebb időpontot, egy gyönyörü percet, mert akkor úgyis megáll a világ.

Az anya már föl is ébredt; tehát egy nap ismét elveszett, az egészet holnapra kell halasztani. Nem, halasztani nem lehet többé, mindegy, hogy járnak a másik szobában, az anya szólongatja leányát, a jó ismerősök benézhetnek az ablakon, a gaz Zsipszi hazaérkezett és az ajtón kapar, a csókvirág semmis szamárság, nem vagyok gyáva, nem vagyok!

Lassu lépésekkel közeledtem hozzá és ajkammal megérintettem a szeme szögletét. Mért nem az ajkát, a mikor nem tiltotta senki, ellenkezőképpen javalta minden, legfőképp maga a leány, a ki halványan, könyes szemmel, némán, de piros ajkait félig kinyitotta és úgy fordult felém:

— Menjen haza most.

Mentem, magam is szerettem, hogy mehetek, vihetem haza magammal az első csókot. Besötétítettem az ablakokat, behunytam a szemeimet és azt gondoltam magamban, hogy ez igen nagy, igen szép és általában véve igen bátor dolog volt, de talán még nagyobb, még szebb és még bátrabb lehetett volna. De majd a második!

Előbb azonban az első helyet meg kell keresni. Megtaláltam. És megtalálnám ma is. És megszáll a vágy: keresni, keresni az első csók helyére odaillesztení — a legeslegutolsót.

*

Kitárom karomat és nincs ki belésímulna. Ez az első május, hogy magam vagyok. BORÓKA.

Törökország és Görögország térképe.

Kémendy Jenő.

45. Ligeti Antal, capri sziget.

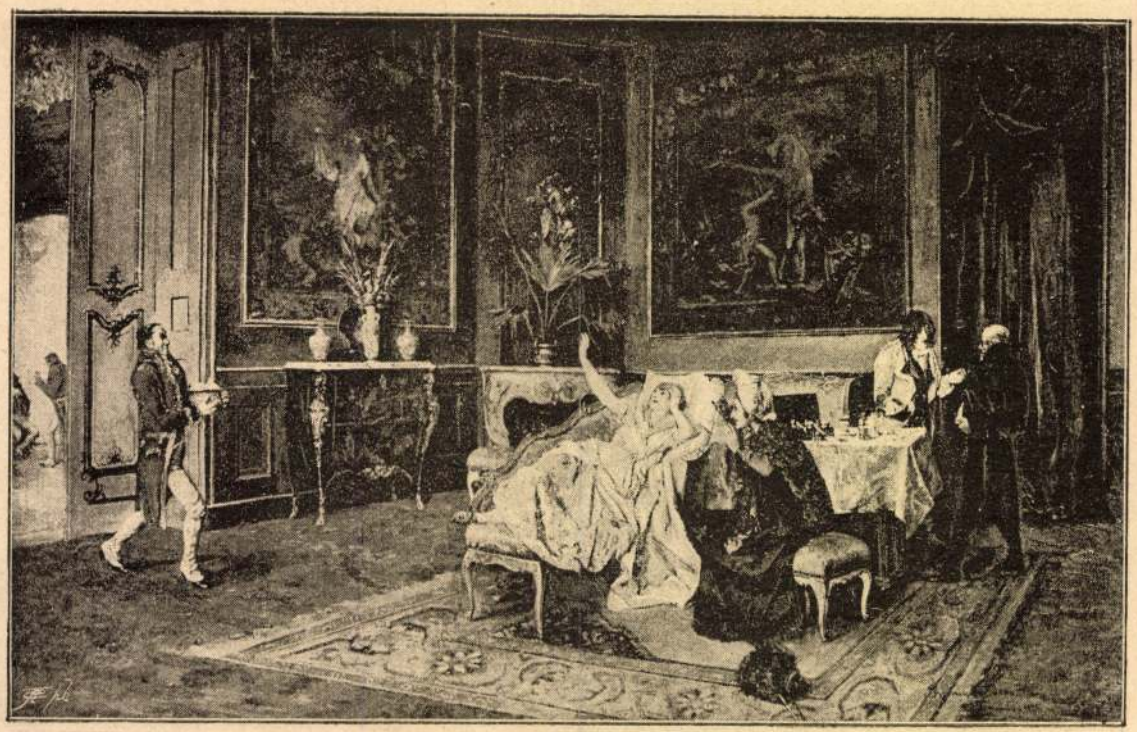

33. Kéméndy Jenő. A képzelt beteg.

1885. orsz. kiáll. Cat.

KÉMÉNDY JENŐ.

1860–1926.

Irta: DR. NÉMETHY JÓZSEF.

A magyar képzőművészet felvirágozásának aranykorában, a nyolcvanas és kilencvenes években, München volt a Parnassusra vezető útnak egyik főállomása. Mondjuk: főhadiszállása, mert innen vezették a főostromot a dicsőség, halhatatlanság várának bevételére. Ebbe a hadseregbe számított az a sok kiváló tehetség, akiknek előretörő munkássága kitörülhetetlen nyomokat hagyott az európai művészetek történetében. Művészeti akadémiája már világhírre tett szert. Tanárai között három kiváló magyar szerepelt: *Liezen-Mayer Sándor, Wagner Sándor* és *Benczur Gyula*. Nem csoda, ha ilyen vonzerők magukhoz tudták csalni a fiatal magyar tehetségeket, akiket München konzervatív művészi hitvallása hamar meghódított.

A magyar művészkolóniának tehetség dolgában vezérszerep jutott München művészi életében. Ezek sorában irányadó értékes tehetségek: *Baditz Ottó, Csók István, Eisenhut Ferenc, Faragó Károly, Karcsay Lajos, Kardos Gyula, Neogrády Antal, Pap Henrik, Peske Géza, Roskovics Ignác, Révész Imre, Spányi Béla, Stetka Gyula, Tornay Gyula, Vágó Pál,* kész mesterek, keresett nevek, akiknek jelentős művészi alkotásai itt születnek.

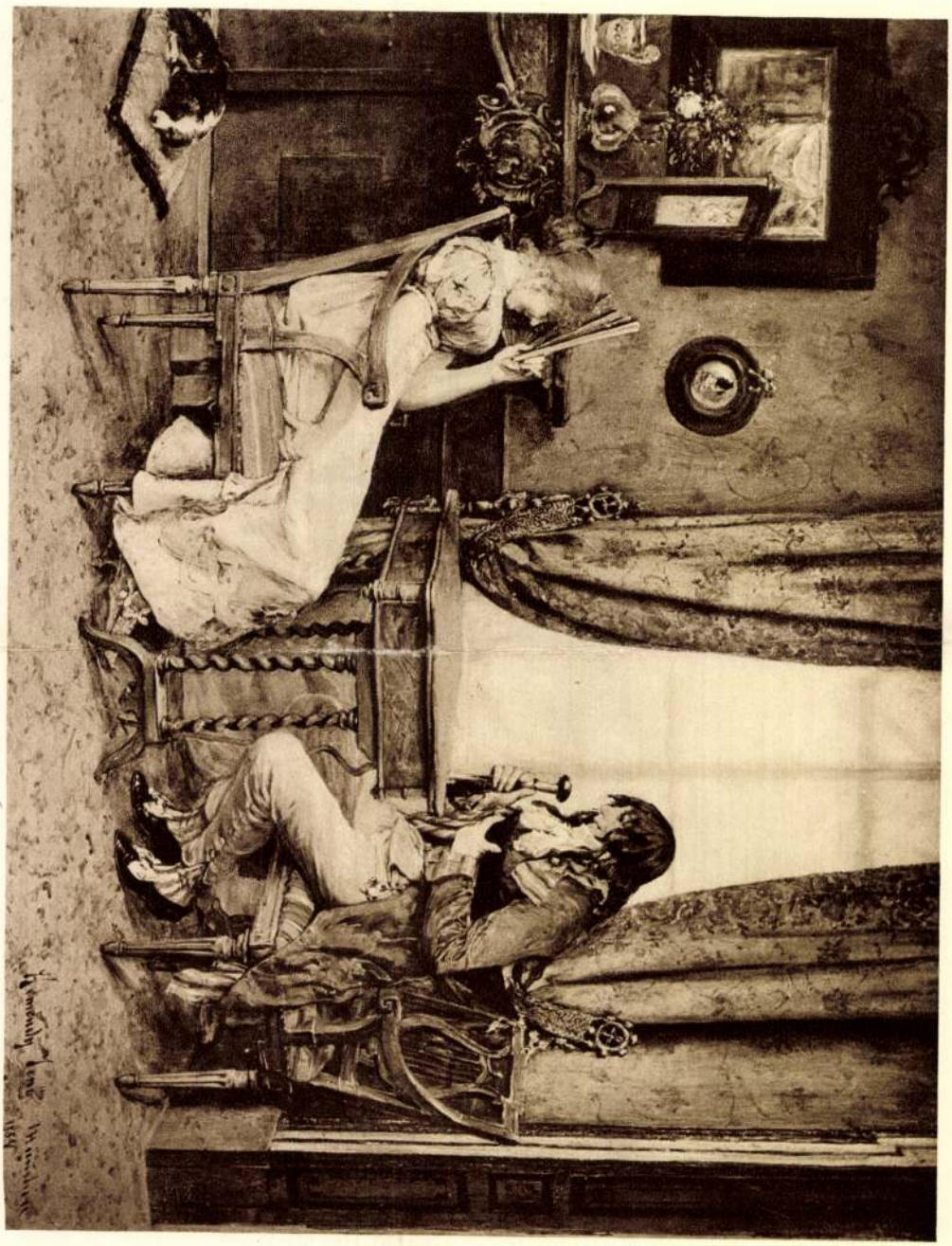

KÉMÉNDY JENŐ: VALLOMÁSOK.
(Photographische Union München.)

Az Akadémia mesteriskolájától ebben az időben búcsúznak: *László Fülöp, Halmi Artúr, Dudits Andor, Zemplényi Tivadar.* A számtalan magán művészi iskolák között a leghíresebb a *Hollósy Simoné*, akinél *Thorma János, Tóth László, Jankó Elemér, Horthy Béla, Iványi-Grünwald Béla* tűnnek fel. Olyan művész egyéniségek, akik beváltották a tehetségeikhez fűzött várakozásokat.

München művészetének fundamentuma, évszázadok komoly munkájával, sokkal szilárdabban épült fel, semmint hogy minden művészi forrongás érezhető nyomokat hagyott volna rajta. Ez a konzervatív német nyugalom volt az egyik bizalomkeltő vonzó erő minden művész előtt a Münchenben való állandó letelepedésre. Ebben a nyugodt levegőben, egyszerű, de megértő polgári környezetben ringott hosszú időkig a magyar képzőművészet bölcsője és itt kapott életerős tápot az a művészi generáció, amelynek alkotásai klasszikusokat megillető tiszteletet kérnek ki maguk számára az utókortól.

A müncheni magyar művészkolónia a legváltozatosabb emberi egyéniségek együttese volt. Nem lehetett rányomni például a lengyel egyformaság kategóriájának bélyegét, mert minden magyar egy-egy minden mástól elütő individiumot képezett úgy emberi, mint művészi tulajdonaiban. Az isteni adományon, a tehetségen kívül, még egy másik ritka tulajdont is adott szülötteinek a magyar föld: az intelligenciát, amelyet még a szegény családok szülöttei is magukkal hoztak, mint elengedhetetlen kellékét a művészi fejlődésnek. Ilyen lelki gazdagsággal a magyar művészkolónia valósággal egyik tényezőjévé lett München akkori korszakalkotó művészettörténeti fejlődésének is. Itt alig akadtak újító forradalmárok, akik a művészet nyílegyeneséről a mellékvágányra tértek volna. A müncheni művészi hitvallásnak akkoriban egyetlen jelentős reformátora volt: Stuck, aki azonban érthető nyelven beszélt és főleg tudta, ismerte

KÉMÉNDY JENŐ: A VÉN HAMIS.
Fr. Bruckmann, München.

KÉMÉNDY JENŐ: KÉT NAPLOPÓ.

kitűzött céljait. A nyugati, — párisi szellő meghozta ugyan a kóstolóját minden újítási kísérletnek, a nagy művésztestület szecessziójának, de e felett München hamar napirendre tért.

München művészi haladásának irányítását magas fejlettségen álló műkereskedelmére bízta, amely nemcsak művészi, de kereskedelmi értelemben véve is rendkívüli eredményekkel dicsekedhetett, így tehát jogosult is volt az irányításra. A műkereskedelem pedig, élve jogával, diktálta az irányt és ez München a világ műkereskedelmének egyik fő piacává tette. Ez volt München másik fővonzóereje, amely nemcsak a képzőművészek színe-javát, de a Maecénások legsúlyosabbjait is ide csábította és magának biztosította.

A Glaspalast évi kiállításain először megjelenő új tehetségek rendesen egy hatásvadászó nagy vászonnal hívták fel magukra a közfigyelmet, de csak azért, hogy tudomást szerezzenek létükről és hogy a következő alkalommal már meghózodhassanak kisebb képkeretekben is, olyanokban, amelyek — vagy jó vevőre találnak, avagy néha professzori címet is hoznak. Carl Marr-t is «Flagellansok» című óriási méretű festménye juttatta megérdemelten az Akadémia tanári székébe. A Glaspalast híres titkárának, Paulus-nak, aki később Németország egyik legnagyobb műkereskedőjévé

lett, volt egy mondása: «csak az a művészi munka érte el célját, amely vagy egy múzeumra, de legalább egy vevőre talált».

München műkereskedelmének nagy irányító ereje volt, amely abba az irányba tudta terelni a művészek munkásságát, amelyet a Maecénások kerestek és amely nemcsak erkölcsi, de anyagi sikereket is hozott. Ebben a munkájában valósággal divatot is teremtett. Egyszerre divattá, keresetté lett a miniatűr. A produktív művészek nagy része ennek láttára átnyergelte Pegazusát és kezdett miniatűröket festeni. A szerencsés választottak között hárman kerültek a hírnév zászlajára: a lengyel *Buchbinder Simon*, az osztrák *Löwith Wilhelm* és a magyar *Kéméndy Jenő*. Ez a három kiváló művész a legjobb barát volt és együtt tarokkozott minden délután a Karlsthor melletti Probst-kávéházban és csak abban fejtett ki elkeseredett versengést, hogy ki tudja magasan szárnyaló ambícióját, tudását minél kisebb miniatűrben összeszorítani és kifejezésre juttatni.

A nemes művészi versengésben mind a három művész más úton haladt. Elkülönítette őket műveik tárgya, művészi felfogása és megoldása is.

Kéméndy Jenő hamar megtalálta azt a témakört, amely legtöbb anya-

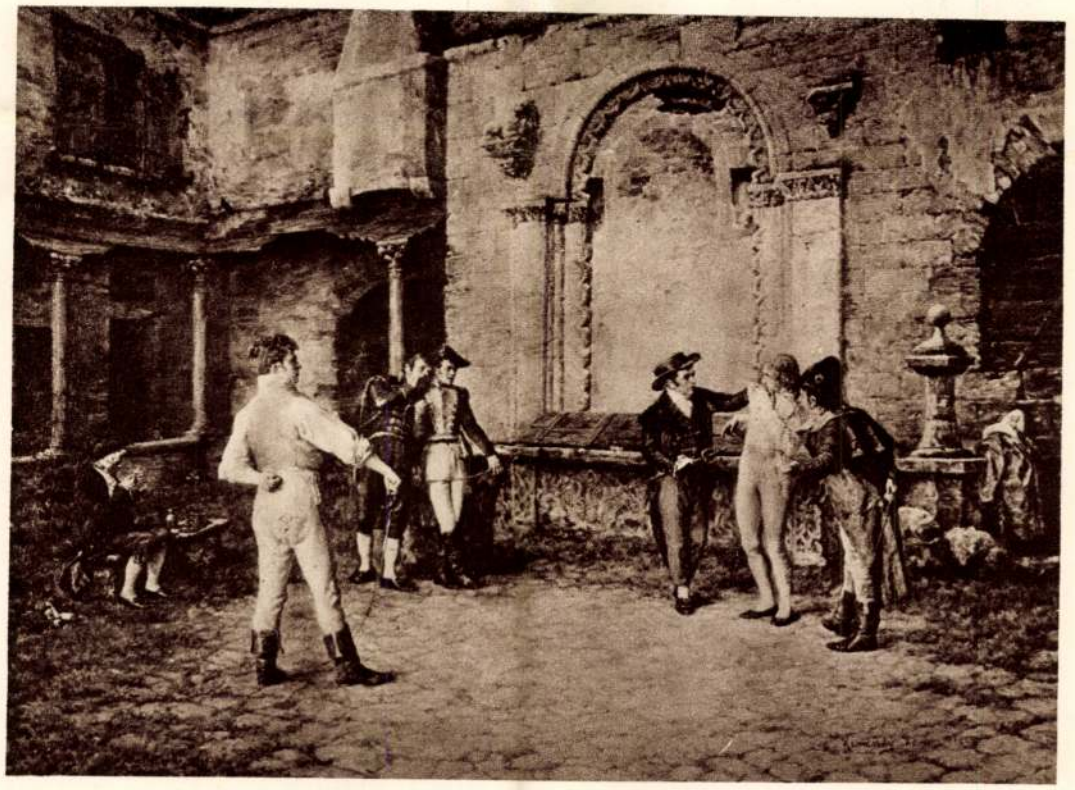

KÉMÉNDY JENŐ: A GYÁVA.
Franz. Hanfstängl, München.

KÉMÉNDY JENŐ: CSALÁDI ZIVATAR.
(Photographische Union, München.)

got szolgáltat arra, hogy kis deszkalapon nagy emberi dolgokat örökítsen meg. Az empire- és directoire-korszak társadalmi élete egész láncolatát szolgáltatta azon eseményeknek, amelyek a szélsőségig menő udvariasságtól kezdve a nevetségességig menő családi civódásig, humortól duzzadó témákkal szolgálnak. Felismerte ezt a kiaknázatlan és kiapadhatatlan forrást és évek hosszú során át ebből merítette alkotásainak sorozatát. Művészi felfogásán eleinte erős nyomokat hagyott a nagy holland festők befolyása és «Becsületügy», valamint «A népköltő» című művein kevés egyéni vonás jelentkezik. E művei 1883. tavaszán kerülnek München kiállításaira és azonnal vevőkre is találnak. Ugyanezen évben azonban a művész szabadulni igyekszik ez idegen befolyások alól és a maga egyéniségének igyekszik érvényt szerezni «Családi zivatar» művén (1883.), amellyel már méltán magára vonja a közfigyelmet.

Tárgyaiban dominál a humor, a gúny. Akiket ecsetjére vesz, annak nevetségessétételére törekszik, anélkül, hogy karikírozná. Budapesten 1885-ben állítja ki első nagyobb munkáját, a «Szeszélyes nők»-et, amelyre az országos kiállításon ezüstérmet nyer.

ÁRVERÉS

FESTETTE KÉMÉNDY JENŐ

Gerdon Modfcot. 19 1-

kereste, amelyekben a tájrészek sajátságos elrendezése a nézőjükben melankóliát éleszt. A mélabús hangulat fejezi ki Spányi Béla összefüggését a természettel. Ennek a hangulatnak ezer titkát, ezer fortélyát ismeri. E hangulatnak szakasztott úgy a tudósa, mestere, mint a hogy valamikor a természeti heroizmusnak tudósai, mesterei voltak a java patétikus tájképfestők. Csakhogy ő mesteri objektivitással konstatálja a hangulatos tájékot s művészi naturalizmussal ábrázolja a valószerűségét. A dolgokat önmagukban és a beállításukban tudva látásnak és ábrázolásnak művészete az ő festése, amely pedig mindig az érzést szólítgatja s nem is megértést, hanem együttérzést követel a képei nézőitől.

Ez a tudatosság dominál művészete minden összetevőjén. E tudatosságával szólaltatja meg a líraiságot s e tudatossága remekel a kompoziciójában. Javaképeiben a kompoziciójának csak alig néhány elemmel van dolga, de úgy összerővja, úgy egybehangolja, úgy fölépíti őket, hogy a magátólértetődés hatásával hatnak s a hangulatkeltést a legszabatosabban szolgálják. Vagy talán nem is komponál, hanem csak „beállítja" a tájékot. E beállítás is impozáns tudatosságról tanuskodik. Látjuk erdejét, amelyben a beállítás mesterségével a bensőséget miszticizmussá növeli. Sejtelmes alakok hozzák az erdőbe a titokzatosság hangulatát. Objektiv természetességgel ábrázolt, naturalisztikus őszinteséggel konstatált alakok a művész tudatán leszűrődött s a mi tudatunkon át megértett „darab természetbe".

Spányi a mi legkedveltebb művészeink közül való s a külföldön is megbecsülik. Németföldön is, ahol az objektivizmus különben is a legtiszteltebb ideál; olyan, amelyben az ellentétek találkozhatnak anélkül, hogy a logika megdöbbenne. A festészetben a logika különben úgy alkudozik és úgy megalkuszik, mintha a múzsával üzleti összeköttetésben volna.

Tölgyessy Arthur ábrázoló objektivizmusa a hangulatosságot nem a melankólia elemeiből rójja össze. Ő a természet boldogságos szépségességének tudatával indul ki a tájék meglátására, a tájék ábrázolására. Az ő tájéka a virágos rét, a tarka mező. A nap fölkelte, a nap delelése az ő elbeszélésének tárgya. Mivel a boldogságos hangulat nehezebben kél, mint a szomorúságos: a melankoliára inkább reagálunk, mint a vidámságra. Spányi képei ezért inkább líraiak mint Tölgyessyéi. Pedig egyformán objektivek. Spányi képei inkább úgy hatnak, mint vallomások, Tölgyessy festményei inkább úgy, mint elbeszélések. Amazok hangulatokat keltenek, ezek érdeklődést. Az iránt, hogy milyen is a nap fölkelte, a virágos mező, a tavasz boldogsága, a nyár gazdagsága? Tölgyessy, a hangulatfestő, ezért inkább epikus, mint lirikus. S ezért természetesebb az ő objektivizmusa, mint Spányi Béláé. S talán ezért kevésbbé tüntetéses is a tudatossága; célját szolgáló tudatossága.

A napsütés elbeszélője sok mindent mesél a verőfényről, csak arról nem akar hírt adni, hogy a fény tulajdonképpen levegő rezgése s hogy a színek, a foltok, az árnyékok e rezgésnek játékai. Tölgyessy képeiben is azzal az elevenséggel él a természet, amelyet a tudatosságunk tud róla. Nem a szubjektiv látása ismerte föl annak az elevenségnek nyilvánulásait. De erős valóságszerűségével, a dolgoknak, a részeknek s az összefüggésüknek naturalisztikus ábrázolásával a képe nézőjére a természet elevenségének ezt a tudatát ráerőszakolja. Vele együtt tudjuk, hogy a fa, a bokor, a virág, a fűszál él. S hogy ez az élet szép s hogy ez a szépség poétikus. Az ő tájképei a természetről való naturalisztikus elbeszélések, de ez a naturalizmus is olyan, amely beéri a pontos megállapítással, a megállapodásnak festői kifejezésével, de nem vet rá ügyet, hogy a festői benyomás keletkezését kikutassa és e keletkezés útján a szubjektivizmust érvényesítse. A látásnak, a képformálásnak nagyszerű szubjektivitását. Így történt, hogy a napsütés festője a verőfényt nem szineket alakító, foltokat formáló, felületeket fölbontó, mélységeket éreztető munkájában figyeli meg. E munkának megismerése merő szubjektivitás, míg a természetről tudott dolgok meglátása objektiv megállapítás-számba mehet. Tölgyessy festésében is eluralkodott az az objektivitás, amely hangulatfestőinknek föntebb említettem egész sorát jellemzi.

A plein-air-festés tájfestőinket kiszabadította ebből az objektivizmusból. S a szabadvilágítás-festés a maga sok változatával a naturalizmusból kivitte őket a dekorativ festésbe. A valóság alkotó finomságainak, a levegő elevenségének, a foltkeletkezés titkainak kutatása, az igazság fanatizmusa szembeszállt az objektiv valószerűség zsarnokságával. Kezdetben úgy volt, hogy a konvenciók ellen és a szabályosság ellen föllázadt művészet a tájfestésben uralomra akarta juttatni a festői igazságot s a konvenciós kifejezés helyett a naturalisztikus konstatálást tette meg törvénynyé. Hanem ebben a törvényszerűségben nem tudta megtalálni önmagát. Mert ez a konstatálás a maga tárgyilagosságával megint csak eléje állt a szubjektiv festői látásnak, tehát a festői igazság megismerésének, az egyéni megismerésnek. Folytatódott tehát és folytatódik a forradalom. Most a naturálizmus tárgyilagossága ellen az individuálizmus szabadsága lázongott. E sza-

Kéméndy Jenő

1898-ban a budapesti Operaházhoz hívták meg díszlet- és jelmeztervezőnek. Itt működök haláláig. Később a színház szcenikai felügyelője lett.

Hont Ferenc-Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969. 227 l.

Rémendy Jenő

1923-ban az Operaház örökös tagjává nevezték ki. Egy időben a Nemzeti Színház zeneműkari felügyelője is volt.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi lexikon, Budapest, 1969.

227.

Kemény Jenő

mellé került 1921-ben Oláh Gusztáv. az Operaházban.

Hont Ferenc – Staud Géza: Zinházi kislexikon, Budapest, 1969.

3228

Kéméndy Jenő

az Operaház hívóló díplettervezője.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kis-
lexikon, Budapest, 1969.

3261

Kéméndy Jenő

tonitványa Schwarzer Géza, Spannraft Ágoston halála után.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

389 l.

Kéméndy Jenő

Tanítványa a Bpest-i Operaháznál Bercsényi Tibor.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

581.

Kéméndy Jenő

jelmezterve: fekete-fehér reprodukció.

Hont Ferenc - Staud Géza: Kínházi kislexikon, Budapest, 1969.

Lapszám nélkül

Kéméndy Jenő

diplettervezői munkálataiban segítője Újváry Ignác.

Hont Ferenc - Staud Géza: Kínházi kislexikon, Budapest, 1969.

4661.

MDK

Kéméndy Jenő

A Műcsarnok 1903 évi tárlatán a királyi várpalo-
ta számára megvásárolták A könyvtarban, c.
olajf.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm.társ.kiáll.-
ból.
Szm KT 50-136.l.

MDK

Kéméndy Jenő

A Mécsarnok 1888 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta A féltékenység, c.olajfm.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT 50- 132. 1.

MDK

Kéméndy Jenő

A Műcsarnok 1884 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta A két naplopó c.olajfm.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT 50-132.1.

MDK

Kéméndy Jenő

A mücsarnok őszi kiáll. Vas. Ujs. 1886. 649.l.

Kéméndy Jenő

festőművész

Postatakarékpénztár árverésén képével vesz részt.

Budapesti Hirlap
1935.X.13.

Kéméndy Jenő, festő művészről

M.D.K.

mint az Operaház sceni-
kai renderőjéről nagy elis-
meréssel nyilatkozik „Ezrey"

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.
dec. 16. sz. 3. old.

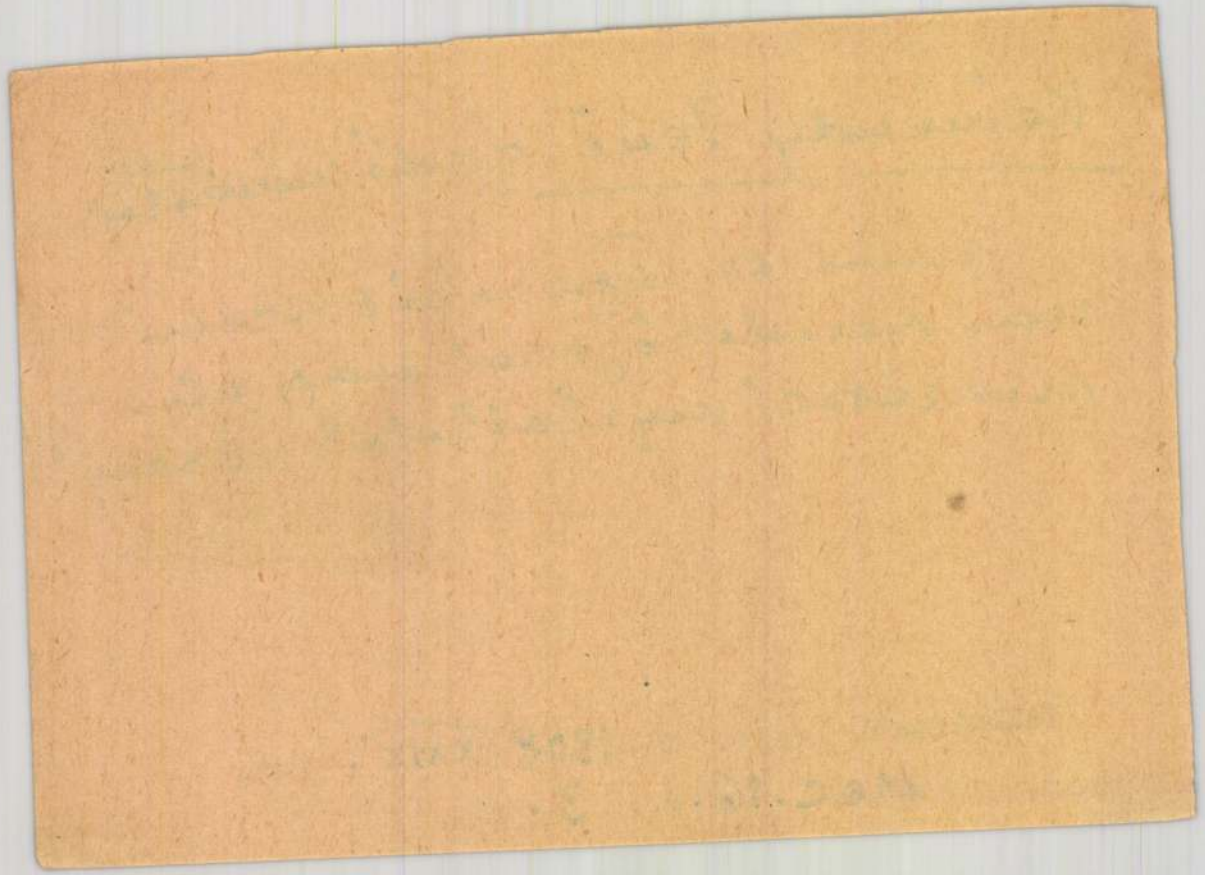

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.

bámulatos finomságu miniature-képe
mindjárt az elsö napon vevöre talált gr.Zichy Jenö-
ben.

Szana Tamás: Magyar képek az öszi kiállitáson.
Magyar S z on. 1888.dec. 275,276.l.
A képzömüvészetiműcsarnok öszi kiállitása.

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.

A könyvtárban.

Olf.

KMT 1903/4 téli kiáll. Kat. 32.l.

Kéméndy Jenő

MDK

Pillanatnyi pénzzavarban, olf.

Mücsarnok 19o7/8. téli kiáll.

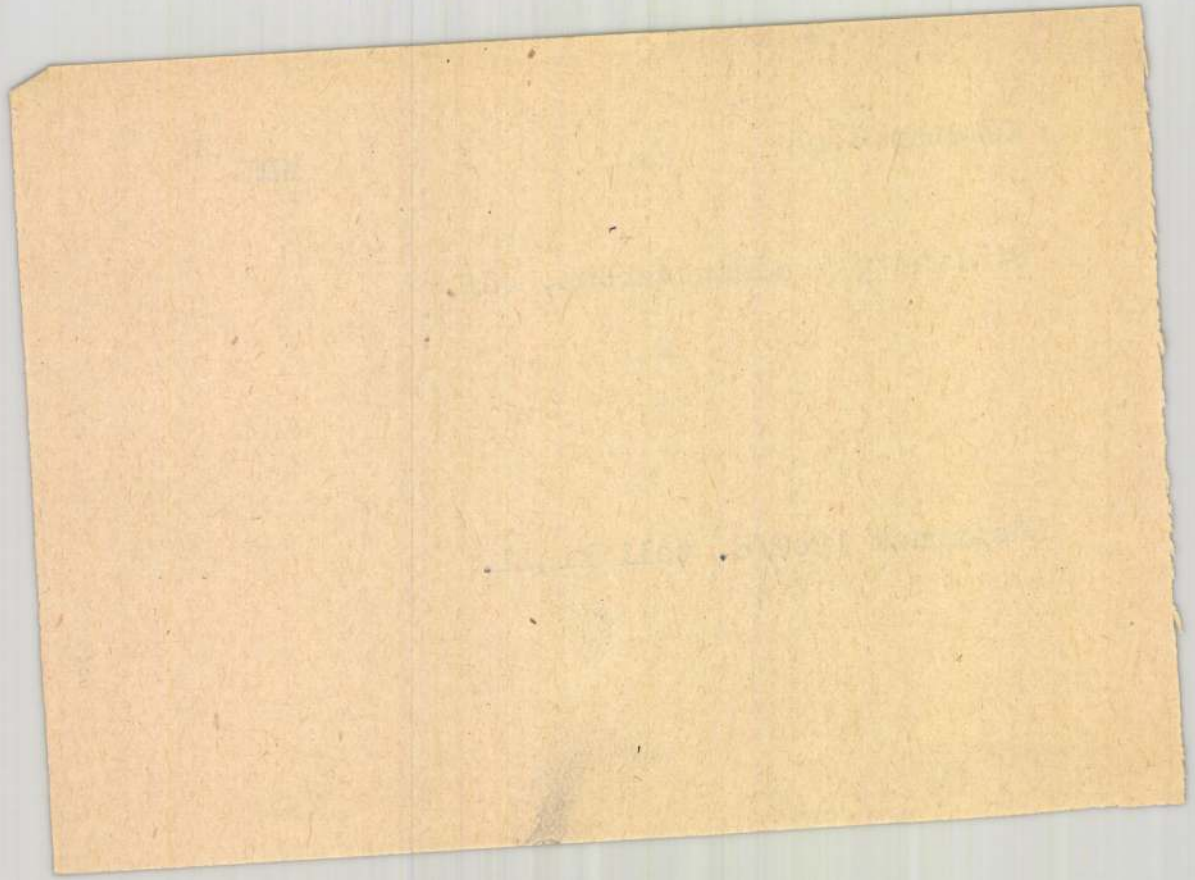

Kéméndy Jenő

MDK

Pillanatnyi pénzzavar, repr.

Mücsarnok 19o7/8. téli kiáll.

MDK

Kéméndy Jenő

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub.kiállításán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs.1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Kéméndy Jenő

"Hazatérés azn álarcos bálból" c. képével pályázott a Munkácsy-dijra a Műcsarnok 25 éves jub. kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs.1886. 46.sz. 743.l.

Kéméndi Jenő MDK

A vár-ur, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Kéméndy Jenő

Arcképtanulmány, olf.

Műcsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Kéméndy Jenő (1860.ápr.8. - 1925.jun.25.)

Mint miniatűr-festőt Európában és Amerikában egyaránt ismerték. Mint az állami szinházak szcenikai főfelügyelője szuffiták, at szinpadi hátteret tervezett.

Cikk: Kéméndy Jenő.

Magyar Művészet, 1925. 222.l.

MDK

Kéméndy Jenő (1860.ápr.8. - 1925.jun.25.)

1878-ban rajztanárjelölt Budapesten.
1879-ben Münchenben az akadémián tanul. Két izben
kapott akadémiai kitüntetést. A második dijnyer-
tes műve a "Tivornya" c. kis kompozíciója.Ezt a
képet 1883-ban kiállitotta a bpesti Műcsarnokban.

Cikk: Kéméndy Jenő.

Magyar Művészet, 1925. 222.l.

MDK

Kémendy Jenő (1860.ápr.8. - 1925.jun.25.)

1878-ban rajztanárjelölt Budapesten.
1879-ben Münchenben az akadémián tanul. Két izben
kapott akadémiai kitüntetést. A második díjnyer-
tes műve a "Tivornya" c. kis kompozíciója. Ezt a
képet 1883-ban kiállította a bpesti műcsarnokban.

Cikk: Kémendy Jenő.

Magyar Művészet, 1925. 222.1.

MDK

Kéméndy Jenő (1860.ápr.8. - 1925.jun.25.)

1887-ben, királylátogatás volt Déván. A diadalíveket, s a felvonulás és fogadtatás festői elrendezését oldotta meg Kéméndy, aki akkor müncheni művésznövendék volt és Déván vakációzott.
A fiatal festő biciklialkatrész-feltaláló is volt, neki köszönhető a "darázsfészek-rendszer", a ma használatos pneumatic őse.

Cikk: Kéméndy Jenő.
Magyar Művészet, 1925. 222.l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch 84. l.ó

Kéméndy Jenő.

Balló és Kéméndy találkozása Münchenben 1885-ben

Balló Ede naplója és levelei.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch 84. 15.-ó

Kéméndy Jenő.

Az 1888-sa müncheni nemzetközi tárlaton.

Balló Ede naplója és levelei .

MDK

Kéméndy Jenő

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1927 évi Kincsesháza.

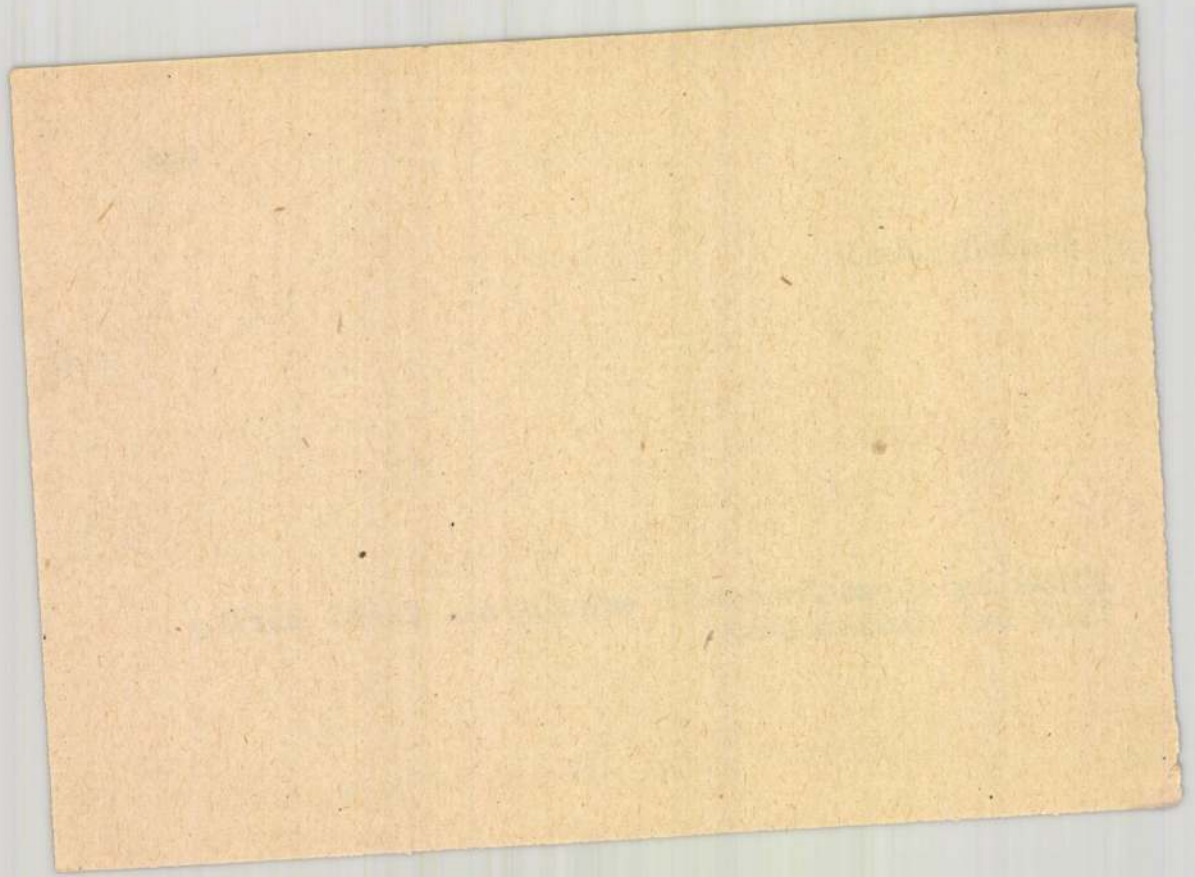

Kéméndy Jenö, festöm. MDK
1860-1925

288.	Tájkép.	Jelzett.	Olf.
289.	Tanulmány.	Jelzett.	Tusrajz.

Arverési Közlöny. 1937. okt.rk.sz. 27.l.

MDK

Kéméndy Jenő

A "Segitség" emlék-album.Vas.Ujs.1887.34.sz. 568.l.

MDK

Kéméndy Jenő festőművész

Az operaház szcenikai felügyelőjét a vallás- és közoktatásügyi miniszter az állami szinházak örökös tagjává nevezte ki.

Magyar Iparművészet, 1923. 56.l.

MDK

Kéméndy Jenő

Nő jelmezben, vizf.

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiáll.

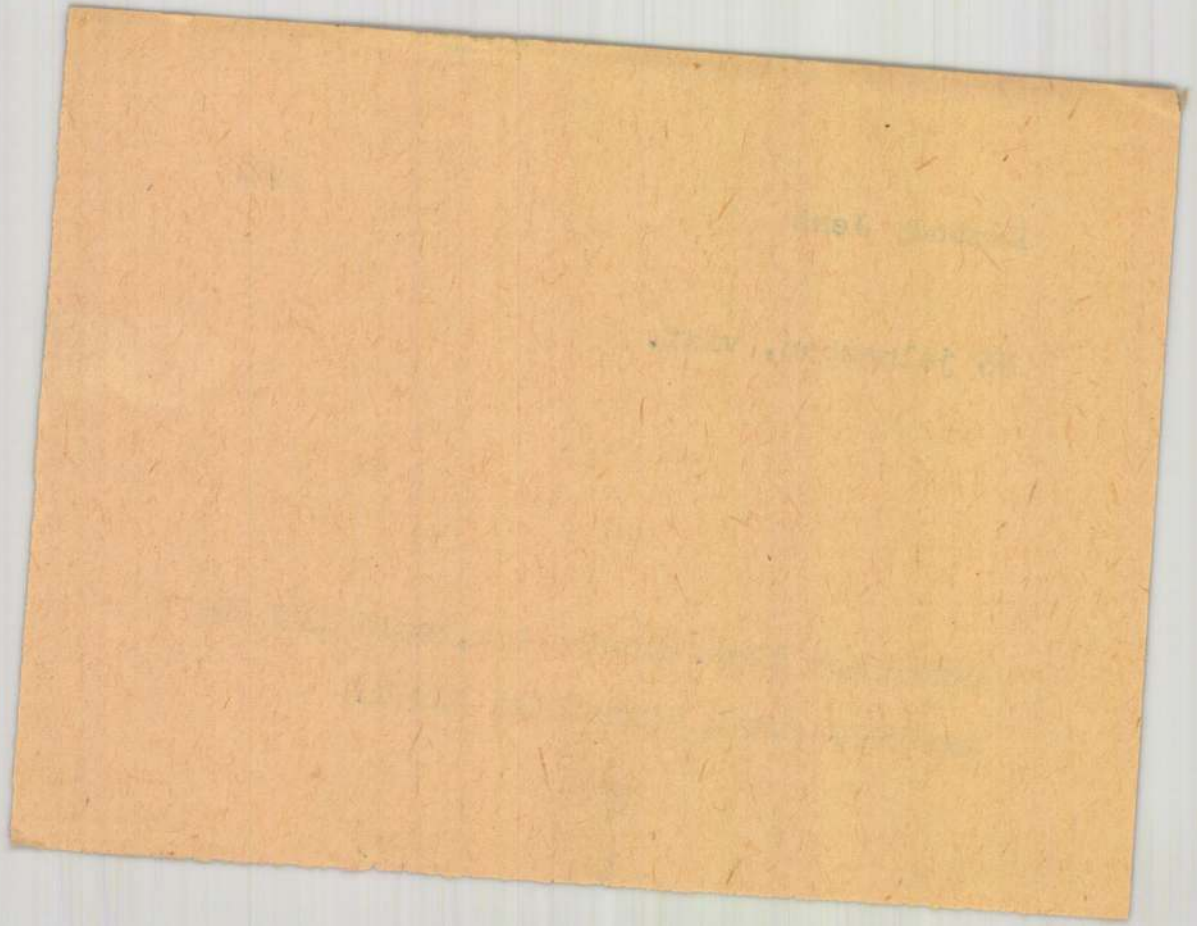

MDK

Kéméndy Jenő gebrefestő (szül.1860)

1886-1889-ből három Münchenben kelt levél. Képeir
ről és munkásságáról: "Az almavirág-tündérről" ki
vázlatot is ad. 3 l. a. s. 9 old. 8r.

Az állami árverési csarnok aukciói, 1921.febr.
82.l.

MDK

Kéméndy Jenő gebrefestő (szül.1860)

1885-ből, Münchenből irt 3 sk.levél érdekes tartalommal. Utasitásokat ad a Szt. Mihály-keresztet viselésére, amelyet - ugy látszik - Telepy megkapott. Munkásságáról sokat ir. ...amennyi kosztümöm és butorom volt, mind odaadtam egy izraelita zsibárusnak... Nem festek többé kosztümös képet, annyira gründlich megutáltam..." 3. l. a. s. 10 old. 8r.

Az állami árverési csarnok aukciói, 1921.febr. 82.l.

MDK

Kéméndy Jenő genrefestő (szül.1860)

1884-ből négy terjedelmes levél. "A szünidő legnagyobb részét b.Nopcsa Elek urnál Szacsalon töltöttem el." Vadászati élmanyek. Munkásságáról számos adat. "Különösen köszönöm,hogy ő felségének és Sedelmayernek adott el tőlem képeket, mert e nevek a közönségnek nagyon imponálnak." 4 l. a.s. 11 old. 8r.

Az állami árverési csarnok aukciói, 1921.febr. 82.l.

MDK

Kéméndy Jenő

a müncheni Képzőm. Akadémiánx ezüstérmet kapott
/1882/

Budapesti Hirlap 1882, VIII.7. 216.sz. 3 l.
Sz. és M.

MDK

Kémendy Jenő

a müncheni Képzőm. Akadémiánx ezüstérmet kapott

/1882/

Budapesti Hirlap 1882, VIII.7. 216.sz. 3 l.

Sz. és M.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

"A Faust - Ötszázhatvanhetedszer" cimmel a Faust felujitásával kapcsolatban közli a lap Kémények Jenő 30 év előtti Mefisztó-tervét fényképfelvételen.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. április 2. II. év 14. sz. 6. lap.

.B.

MDK

Kéméndy Jenő

GerLonModfest. 50.l.

MDK

Kéméndy Jenő

A mücsarnok kiállitása. Vas. Ujs. 1882.
688.l.

MDK

Kéméndy Jenő

A középosztály sukciója. A Műgyűjtő 1928. 1o.sz. 286.1.

MDK

Kéméndy Jenő

Hajnali látogatók, olf.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

5

MDK

Kéméndy Jenő

Kosztümtervek

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Kémény Jenő

Kosztümterv ék

MDK

Kéméndy Jenő

A képzelt beteg

Miesarnok 1927 Táj- és életképkiállitás

MDK

Kéméndy Jenő

A képzelt beteg, repr.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Bon jour

Tanulmányfej

Hieronymus Plantin

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Kéméndy Jenő

MDK

A kuruzsló

Civódás

Alchimista

Uzsonnázók

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Kéméndy Jenő arcképe, olf.

Öreg udvarló, olf.

Betörők, olf.

Alku, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

M.D.K.

Kémén dy

A "Szinházi hét" c. rovat magasra értékeli a müvész munkáját, a "Gemma" c. előadás kiállitását és a lap-a rovat keretében- bemutatja a darab egyik diszletét.

Szinház, Bp. 1904. febr. 28.- márc. 6.
II. évf. 9. sz. 146. lap

Kéméndy Jenő MDK

Vén barát

br.Nopcsa Lászlóné arcképe, olf.

Várur, olf.

Udvarlás, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Kémendy Jenő MDK

Vén barát

br.Nopcsa László arcképe, olf.

Várur, olf.

Udvarlás, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállítás

Kéméndy Jenő MDK

Női tanulmányfej, olf.

Faunok, olf.

Walpurgis éjszaka, olf.

Ivók, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Tivornya, olf.

Klastromzsákmányolás, olf.

Csodadoktor, olf.

Vivólecke, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

MMK

MDK

Kéméndy Jenő

A mesebeli királykiasszony, olf.

Tettenérve, olf.

Tanulmányfej, olf.

Érdekes olvasmény, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Madame sans gene,olf.

Kigyóbüvölő, olf.

Árverés, olf.

Operai jelent, vázlat, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Rebeka, olf.

Isis istennő, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

MDK

Kéméndy Jenő

Táncoló pár

Ernst Muzeum kiáll. 47. sz. Magyar remekművek.
1921. máj. 16.1.

MDK

Kéméndy Jenő genrefestő (szül.1860)

Sk.levelek Telepy Károlyhoz, többnyire igen érdekes, a művész egyinéségét megvilágitó tartalommal. 1883 IX.4. Déva.Küldi "Szeszélyes nők" c. képét a tárlatra. Emlitve egy Münchenben eladott képe.L.a.s. 3old.8r.

Az állami árverési csarnok aukciói. 1921.febr. 81.1.

MDK

Kéméndy Jenő gebrefestő (szül.1860)

1884 III.27.München. Nagyérdekű levél. Szigorú önkritikával ir:"Képeim, melyeket a mostani kiállitásra küldtem, bizony nem valami jelesen sikerültek." A levélben tollrajzu vázlatok (Direktoire-alakok) négy uj képéről.L.a.s. 4 old. 8r.

Az állami árverési csarnok aukciói, 1921.febr. 82.l.

MDK

Kéméndy Jenő

A képzelt beteg, repr.

KMTárs. Magyar táj-és életk. kiáll.kat. 1927.

MDK

Kéméndy Jenő

Fényképét közli a lap.

Vas.Ujs. 1898. 7.sz. 112.l.

Kéméndy Jenő

MDK

A könyvtárban, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

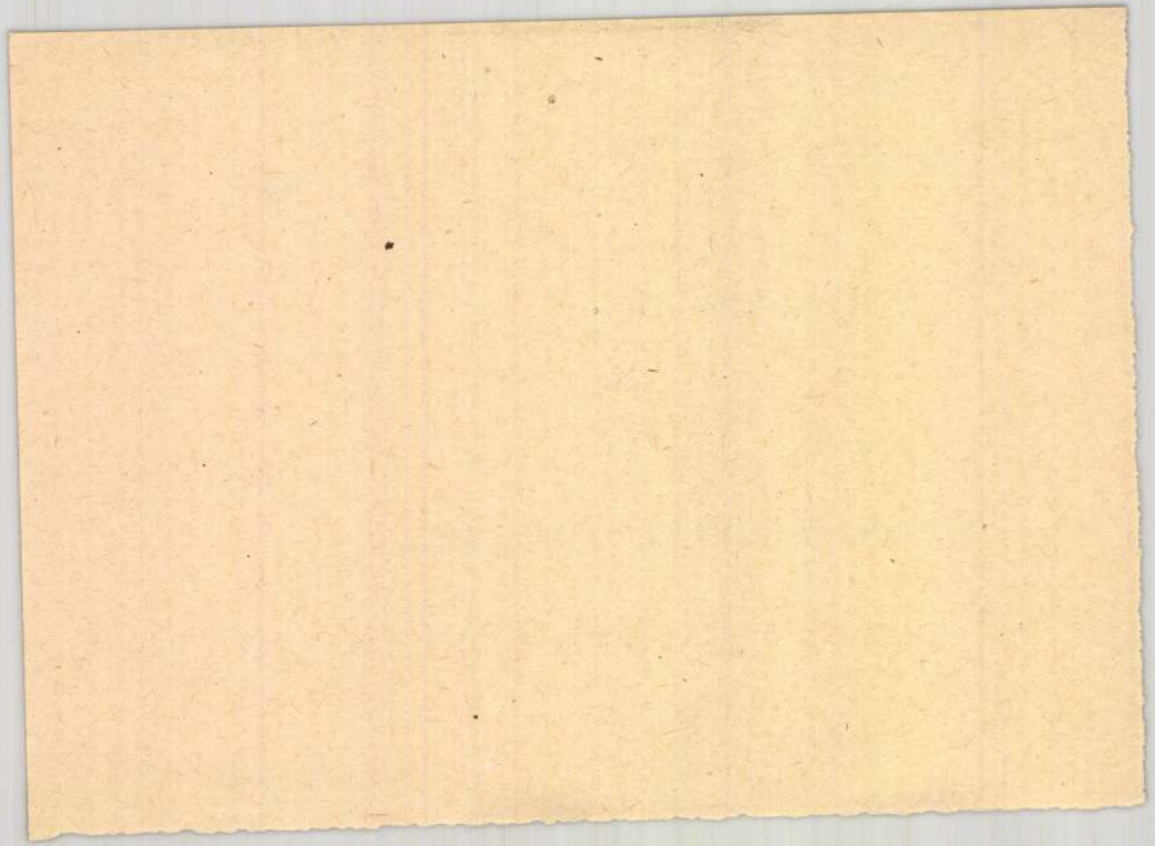

MDK

Kéméndy Jenö.festöm.

190. "A pinczekulcsot meg kell találnunk."

Mücs. - A bp.-i Orvosszövetség Mü-kiállitása. 1902.
Kat. 21.1.

Kéméndy Jenő

MDK

Firenzei ékszerésznél, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Kéméndy Jenő, festő

Az apró kosztümös életképek egykor nagyon kedvelt festője Münchenben kb. 1881. ben ezüst érmet nyert. Kitüntetést kaptak még Karcsay, Hollósy, Karlovszky, Magyar Mannheimer, Peske, Kardos is. 20. old

Csatkai Endre: Karcsay Lajos, festőművész /1860-1932/
17. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967.
Sopron

M.D.K.

Kéméndy Jenő

A művész több művével szerepel a most megnyiló mükiállitáson Brüsselben, -mint a lap "Irodalom és Művészet" c. rovata közli.

Képes Családi Lapok, Bp. 1884. juli. 27.
VI. évf. 44. sz. 703. lap

Kéméndy Jenő MDK

A gyilkos, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Az alku, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

MDK

Kéméndy Jenő

"Képzelt beteg" c. művét gróf Zichy Nepomuk János vette meg. Magyar tárgyú művekkel is probálkozik, amelyek nem hozzák meg a vart művészi sikert: "Hazatérés" (1886) és "Zöldséges kofánál" (1889)c. művei.

Dr.Némethy József: Kéméndy Jenő

Évk. KMT. 1928. 197-208.lap

MDK

Kéméndy Jenő

"Garden party" (1891), "Légyott"(1891), a "Vigasztaló" (1892) c. művei Amerikába kerülnek.
"Gyáva" (1894) c. művét egy német milliomos Hamburgban veszi meg.

Dr.Némethy József: Kéméndy Jenő

Évk.KMT. 1928. 197-208.lap

MDK

Kéméndy Jenő

Amerikába került "Alchimista" (1895) és "Faust" (1895) c. művei is. Kéméndy vagyonos ember lett Ezermester volt, és erre rá is ment a vagyona. Gummipótlóanyagot talált fel akkor, amidón az angol Dunlop már gyártani kezdte a pneumatikot. A találmány elkésett és a művész minden vagyonát elvesztette.

Dr.Némethy József: Kéméndy Jenő.

Évk.KMT.1928. 197-208.lap

MDK

Kéméndy Jenő

Báró Nopcsa Elek 1898-ban hivta meg Kéméndyt az Operaház és Nemzeti Szinház tagjai sorába, mint scenikai főfelügyelőt. A művész elfogadta a meghivást. A kosztümök terén és a szinpadtechnika terén nagy ujjitásokat végzett.

Dr. Némethy József: Kéméndy Jenő.

Évk. KMT. 1928. 197-208. lap.

MDK

Kéméndy Jenő

Rövid párisi tanulmányutja (1887) után visszatér Münchenbe, hol ujabb sikert ér el "Egy kis vihar" c. művével, amely a müncheni Kunstverein-ban az első nap vevőre talál.

Dr.Némethy József: Kéméndy Jenő.

Évk. KMT. 1928. 197-208.lap

MDK

Kéméndy Jenő

A "Két naplopó" (1889), a "Szerzetes bajban" (1890), "Aprés vous Monsieur!" (1890), "Őszinte vallomás" c. művei még nedves állapotban indulnak Angolországba, a türelmetlenül váró vevők gyüjteményébe.

Dr.Némethy József: Kéméndy Jenő.

Évk.KMT. 1928. 197-208.lap

MDK

Kéméndy Jenő

"Egy kis vihar" c. műve. Repr.

Évk.KMT. 1928. 197.lap

MDK

Kéméndy Jenő

Arcképe. Repr.

Évk.KMT. 1928. 190.lap

MDK

Kéméndy Jenő (szül.1860)

Női képmás. Jelz.lent jobbra:Kéméndy Jenő.Vászon 55x45

Fiatal tengeri szörnyeteg. Jelz. lent balra:Kéméndy Jenő 1920. Lemezpapir. 32.5x40

Ernst Muzeum aukció XV. (1921) 24.1.

MDK

Kéméndy Jenő

A képzelt beteg c.műve. Repr.

1885.orsz.kiáll.kat. 96.l.

MDK

Kéméndy Jenő

Vásárlások az Orsz.Magy.Képzőművészeti Társulat 1903/4.évi téli kiállitásán a királyi várpalota számára A könyvtárban cimű olajfestményét.

Művészet, 1904. 213.l.

MDK

Kéméndy Jenő

Szép Ernő: "Az egyszeri királyfi". Repr.

Magyar Iparművészet, 1914. 15.1.

MDK

Kéméndy Jenő

Az alchimista c.műve. Repr.

Nemzeti Szalon III.aukc. 1924. VII.tábla.

MDK

Kéméndy Jenő

Pillanatnyi pénzzavar c. műve. Repr.

KMT 1907/8. téli kiáll.

MDK

Kéméndy Jenő

A Képzelt-beteg c.műve.Repr.

KMTárs 1927. táj- és életkép kiáll.

MDK

Kéméndy Jenő

A Magyar Művészek uj sorozatának második füzeté-
ben Szana Tamás Kéméndy Jenőt ismerteti, bemutat
va festményeiből és rajzaiból.A király tulajdo-
nában levő "Két naplopó" c.olajfm.másolata és
"Hazafelé" c. genre-képe. Arcképét a vállalat
számára is a művész rajzolta.

Vas.Ujs. 1888. 252.l.

MDK

Kéméndy Jenő festőművész

A Nemzeti és Operaház díszletfestőműhelyének művészi vezetője Kéméndy Jenő festőművész.

Cikk: Hogyan készül a diszlet.

Uj Idők, 1913. I. 77-78.l.

MDK

Kéméndy Jenő

A huszadik század szinpadja cimű irása a Művészetben.

Művészet, 1907. 106-118. l.

MDK

Kéméndy Jenő

"A szeszélyes nők" a tárlat egyik figyelemremél-
tó darabja, a Műcsarnok 1883.évi őszi kiáll.-án.

Cikk: A Műcsarnok kiállitásai.

Vas.Ujs. 1883. 42.sz. 683.l.

MDK

Kéméndy Jenő

Civódás, repr.

Kézdi-Kovács L.: A 80-as évek festészete és szobrászata. P.H. 1928 évi naptára. 406, 409.l.

Kéméndy Jenő MDK

A pincekulcsot meg kell találnunk

Mücsarnok 19o2.

A bpi. Orvosszövetség Mükiállitása

Kéméndy Jenő MDK

Arcképtanulmány, olf.

Mücsarnok 1920. 21. Téli kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

A vár ur, olf.

Műcsarnok 192o-21. Téli kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Forradalmár

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Kéméndy Jenö, az Op. díszlettervezöje

nyitja meg a sort, kire szintén

XXXXXXX vonatkozik amit R.P.mond a magy. szinpadmüvészet fejlödéséröl:fantázia, izlés, alkalmazkodóképességeurópai szinvonalra emelei a magy. szinpadmüvészetet.

Relle Pál: A magy. szinpadmüvészet utja.
Iparmüvészet. 1-2.1. 1936.

Kéméndy Jenő festőművész

Forradalmár

Jubileumi Kiállítás tárgymutatója. Műcsarnok 1934

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Az Operaház szcenikai főfelügyelője feltalált egy olyan szerkezetet, amellyel a az előadás kívánalmai szerint a szereplők a levegőbe emelkedhetnek.

Szinházi Élet. Bp. 192o. május 23-29. IX. évf. 21. sz. 14. lap.

M. D. K.

KÉMÉNDY Jenő festő

(1860 – 1925)

A miniatúr méretű polgári és történelmi zsáner igen jól honorált műnelője volt.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-194
Bp. 1962. 218.

Kéméndy Jenő MDK

Ivók
Rebeka
Isis istennő

Mücsarnok 1926. Őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Vivólecke
Női tanulmányfej
Faunok
Walpurgis éjszaka
Mücsarnok 1926. Őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Érdeks olvasmány
Tivornya
Klastromzsákmányolás
Csodadoktor

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Operai jelenet /Vázlat/
A mesebeli királykisasszony
Tettenérve
Tanulmányfej

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Bon jour
Tanulmányfej
Hieronymus Plantin
Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

KÉMÉNDY Jenő

ISTVÁN Mária: Jáschik Álmos diszletei a Csonger és tündéhez. = Budapest, 1983/8. 24-25.p.

Vetitések beiktatásával már a század legelején kisérleteztek magyar szinpadokon, például Kéméndy Jenő az 1904-es Walkürben.

Kemény Éva

ld. Sós László

Losonci Miklós: S.L. és K.É. plakátjai
Vigadó Galéria

UJ TÜKÖR 1982. XIX.évf. 10. sz. 4.o.

észről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri
l

e:

alábbi feltételekkel:

eladat részletesen:

ege: Ft.
apulvett munkaköri besorolás

Kéméndy Jenő
festőművész.

Nemzeti Ujság
1935 X. 13.

nötödik jubiláris akciója

Két érdekes kiállitás nyilik meg vasárnap délelőtt Budapest közönsége számára. Az egyik nemcsak művészi, hanem kulturtörténeti és gazdasági jelentőségü. A Postatakarékpénztár árverési csarnokának őszi kiállitása ez, amely hetvenötödik művészeti aukcióját vezeti be ennek a kitünően bevált intézménynek. Ebből az ünnepi alkalomból nem lesz érdektelen néhány pillantást vetni ezeknek az aukcióknak immár évtizedesnél nagyobb multjára.

Ezeknek az aukcióknak a gondolata eredetileg Baross Gábor fejéből pattant ki. Amint ismeretes, céljuk az volt, hogy a magyar középosztálynak a pénz devalvációja idején lehetővé tegyék, hogy ne legyen kénytelen művészi értékeit, amelyek a válságos időkben sokszor létfenntartását biztositották, olcsón elkótyavetélni. Ebben az időben stilszerüen még Vagyonmentő vásároknak hivták az aukciókat, amelyek 1921-ben kezdődtek és az inflációs időkben olyan óriási volt irántuk az érdeklődés, hogy nemcsak az árverési terem, hanem az előcsarnokok sem voltak képesek befogadni az árverezőket.

A vételi kedvre jellemző, hogy az egyes kiállitott tárgyak kikiáltási áruk négyszeresét, ötszörösét érték el. Böngészek az 1924-es aukciók egyikének jegyzőkönyvében. Egy metszett söröspohár, amelynek kikiáltási ára 40,000 korona volt, 220,000-ért kelt el. Egy 1844-ből való meisseni porcelláncsésze 50,000 koronáról 484,000 koronára ment fel. Egy 1830-beli oszlopos állóóra 3,800.000 koronáért cserélt gazdát, egy keleti szőnyeg 1 millió kikiáltási árát 5,200.000 koronára verték fel. Valóságos csilagászati számok ezek. Szinte hihetetlenül hangzik ma, hogy az 1924-iki októberi aukció 1 milliárd 966,637.000 korona eredménnyel zárult.

Kiemelkedő nagy aukciók voltak gróf *Andrássy* Gyula hagyatékának árverése, amely 200.000 pengő eredménnyel zárult. Igen érdekes volt gróf *Károlyi* Mihály gyüjteményeinek aukciója, amelyet az Egyetem-utcai Károlyi-palotában tartottak meg. Rendkivül nagy érdeklődés mutatkozott *Krausz* Simon vagyontárgyainak árverése iránt, pedig ezen az aukción még nem is a legszebb és legértékesebb darabok kerültek eladásra. Igen gazdag volt gróf *Apponyi-* és *Surányi-*hagyaték aukciója.

Az Árverési Csarnok aukciói ugy megerősödtek, hogy az egymást érő müvészi aukciók sorra megszüntek mellettük. Ma már csak az Ernst-muzeum rendez a Postatakarékpénztár mellett aukciókat.

Ma dr. *Tormay* Béla államtitkár az intézmény legfőbb irányitója. Az állandó vezetés dr. *Simon* Gyula ügyvezető igazgató, a zálogosztály vezetője kezében van s az osztály főnöke dr. *Zajky* Zoltán titkár. aki már *Baross* Gábor mellett is müködött. Ezt a jubiláris kiállitást is dr. *Kolozsváry* Miklós, az aukciók vezetője rendezte.

A kiállitás, bár nincsen benne jelentősebb hagyaték vagy gyüjtemény, igen gazdag értékes műtárgyakban. A festmények között számos már elhunyt müvészünk értékes alkotása szerepel. Értékes darabokkal vannak képviselve *Kéméndy* Jenő, *Pentelei Molnár* János, *Tull* Ödön, *Herrer* Cézár, *Illés* Antal és mások. Az élő mesterek közül is a legjobb nevekkel találkozunk: *Csók* István, *Iványi Grünwald* Béla, *Rudnay* Gyula,

Burghardt Rezső, báró *Hatvany* Ferenc, *Szüle* Péter vásznait emeljük ki. Akad néhány igen finom plasztikai munka is, különösen sok és meglepően szépen megtartott szines japán fametszetet találunk a keleti csoportban. Ezek igen olcsó kikiáltási áron is szerepelnek a katalogusban s igy remélhetőleg könnyebben megszerezhetők lesznek. Ezüstművek aránylag kis számban szerepelnek ezen a kiállításon. Annál gazdagabb azonban a porcellán és fayence tárgyak meglepő sokasága. A hires berlini királyi porcellángyárat két hatalmas díszedény képviseli. Van néhány igen értékes régi herendi darab is. A fayence-ok közül kiváló egy gyönyörü vörös- és aranydiszü fejedelmi ebédlőkészlet, amely még dr. Samassa József egri biboros érsek hagyatékából való. Szép butorok, diszórák, értékes keleti szőnyegek és a bijouk a legtarkább változatosságban teszik teljessé az aukció 3000-nél több tárgyra rugó anyagát.

Óriási választék van könyvek s ezek közt néhány igen szép és értékes bibliopkiadás is szerepel.

ELŐTT A MAGYAR ÓSPORT

birkózás bajnoki cimelért

félre talál *Arányi* (MTE) és *Tóth* II.-ben (UTE).

— A pehelysulyban *Tóth* I. (UTE) a favorit, de kemény ellenfele *Fecske* (MTE) is.

— A könnyüsulyban *Kárpáthy*, a most Brüsszelben Európa-bajnokságot nyert kitünő birkozónkról a külföldi lapok is megállapitották, hogy a legtechnikásabb versenyző. De nem szabad lebecsülnünk *Beke*, *Ferenczy* és *Morell* képességeit sem.

— A kisközépsulyban ott van *Sóváry*, aki Brüsszelben a harmadik helyen végzett, de akkor a nagyközépsulyban startolt, ami lényegesen nehezebb feladatot jelentett. Kemény ellenfele lesz *Próka*, *Hegedüs*, *Rétháti*.

— A nagyközépsulyban *Riheczky*, *Vitalis* és dr. *Bánky*, küzd eséllyel az elsőségért.

— A kisnehézsulyban *Virág*, a brüsszeli Európa-bajnok a favorit, mert hiszen az Európa-bajnokságok során ő volt az egyetlen, aki veretlenül végzett és szerezte meg az elsőséget. De nem szabad lebecsülnünk *Bóbist*, a B. Vasutas kitünő birkozóját, aki a próbaversenyen is kemény dió volt Virág részére.

— A nehézsulyban *Palotás* és *Tarányi* között dől el az elsőség kérdése.

A szabadfogásu birkózóbajnokságok előmérkőzéseit már délelőtt tiz órakor vivják a városligeti *Beketow Cirkusz* porondján. A versenynek ez a része 50 filléres belépődijjal tekinthető meg. A döntőkre délután öt órakor kerül ugyanott sor, s a küzdelmek előreláthatólag tiz-féltizenegyegyig eltartanak.

---

replése felé irányul. Pillanatnyilag *Kovács* a legjobb formában lévő magyar versenyző, aki 100 méteren szenzációs idővel győzhet, a 400 méteres gátfutás-

szoktam kártyázni, egy éjjel belekerültem és annyit veszítettem, becsületszóra, adósságra, hogy én azt semmiképpen ki nem fizethettem volna, már csak azért sem, mert csak pár napja kaptam adósság fizetésre otthonról pénzt. Nem láttam más megoldást, mint az öngyilkosságot. Az anyámat nem foszthatom ki, nincsen más, aki segítsen, meg kell halni. Mikor az öcsém délután az egyetemre ment, én a tükör elé álltam, hogy a szivembe célozhassak és akkor az utolsó pillanatban nyilik az ajtó és beront az anyám. Az öcsém nem hívhatta sürgönnyel, mert ő sem tudott róla. Mégis jött. Fölébredtem az éjszaka, úgy fájt a szivem, megéreztem, hogy valami nagy baj van veled, nem volt nyugtom, jönnöm kellett, — mondta nekem. Hát lehet erre azt is mondani, hogy véletlen, de én tudom, hogy ő mindig meg fogja érezni, ha nekem szükségem lesz rá. Hát ugy-e látja, hogy én tudom, mi a család, de ez itt, amit itt láttam meg, az egészen más. A társaságos családi élet barátokkal és mulatásokkal. Jólesik köztük élni. És én még lenéztem, nyárspolgárnak tartottam őket és sajnálkoztam rajtuk. Azt hittem, az az igazi, amit mi Pesten csináltunk.

— Na hallja kisdoktor, maga olyan dicshimnuszt zeng rólunk, még eltalálom hinni, hogy itt nekünk szép és nagyszerü. Nem barátom, majd ha benne lesz és mindent alaposan meglát, majd rájön, hogy itt sem mosolyognak mindig az emberek és csak az kedves, akinek oka van rá. Most igen, magával hogyne, nem is képzeli, milyen érték itt maga: házasulandó ifju! Csak arra vigyázzon, hogy el ne siesse a dolgot, mindjárt látna hosszu arcokat is és elfelejtenének minden zsurra meghívót küldeni.

— Ó egyelőre még nem fenyeget ez a veszély. Nem is olyan fényes parti egy alorvos, hogy úgy kapkodnának utánam.

— Ismeri is maga az asszonyokat. Ezt én már csak jobban tudom. Magában valóságos férji erények csillognak: lelkesedik a családért, kigyógyult a kártyából, nem fut a szoknya után, — kedvem volna megházasítani magát. Igazán nem szerelmes még itt senkibe?

— Ne haragudjék rám, de még igazán nem. Én csak nézegetek, nézegetek, de még eszembe sem jut választani.

— Jó, jó én nem is sürgetem, de azt már meg kell igérnie, hogy nem határoz a tanácsom nélkül. Én itt mindenkit olyan jól ismerek, hogy azt is fogom tudni, jól választott-e, magának való-e, boldog lesz-e vele?

És csak ez után az ünnepélyes igéret után engedte útjára. Kerekesné gondoskodása Bánkyban most uj táplálékra talált.

Bánky életének ez a pálfordulása nem kerülte ki a kisváros figyelmét, meszelátójukat ráirányították és ő lett az érdeklődés központja. Azzal, hogy a túlsó oldalról átsétált a korzó sorára, mindenki megérezte életének változását. Felfigyelt a kiváncsiság, hogy el ne szalassza a készülő eseményt, amikor a kisdoktor kilép a jobbra-balra köszöngetés pártatlanságából és valakihez kisérőül csatlakozik. Folytatjuk

---

Az élhetetlenség még nem jogcím a halhatatlanságra.

*

Még a lélegzetet is vissza tudjuk tartani, de a szív dobogását soha.

*

A férfi és a nő harcában a szerelem jelenti a fegyverszünetet és a gyermek a végleges békekötést.

Bakonyi László

Az utolsó ezermester

— *Emlékezés Kéméndy Jenőre* —

Kéméndy Jenő festőnek indult, de már indulás közben is sok minden egyébbel foglalkozott. Már akkor kereste a dolgok technikai nehézségeit, hogy ésszel-furfanggal hamar megoldja. Fiatal korában a pikturát is úgy állította be, hogy az csak jól kieszelt fogásokkal legyen praktizálható. Miniatürfestésre adta magát Münchenben.

— Az én ateliém egy szivardoboz — mondta azoknak, akik panaszkodtak, hogy nem tudnak jó műteremhez jutni. Csakugyan, szivardobozba helyezte a parányi hársfadeszkát, és mikográfiáit abban pingálta. Olyan ecsetekkel, amelyeket maga készített s amelyek egyike-másika alig négy-öt szőrszálból állott. Ezekkel a tűfinom szerszámokkal úgy rakta fel a festéket, mint a hangya tapogat a csápjaival: éppen hogy hozzáért az alaphoz. Amikor elég volt mára, becsukta az ateliét, azaz a szivardoboz födelét lehajlította. Ezt meg furfangosan úgy vágta ki, hogy üveget lehessen belé illeszteni: a képet nézni lehetett, anélkül a nagy veszedelem nélkül, hogy por száll reá. Mert oly parányi ábrázolások voltak a festményen, hogy egy odatévedő porszem, ha a nedves festékhez tapad, elrajzolta volna az orrot, a szemet.

Emellett a kényes hajszálhasogatás mellett szakadatlanul találmányaival foglalkozott. Mikor én is künn laktam Münchenben, akkor két efajta probléma ördöge szállta meg. Az egyik valami készülék, ami a fotografálást tökéletesíti (nem is akadt egyhamar párja a fotografálásban!). Ezt azonban gyorsan abbahagyta, mert új problémája egészen elfoglalta. Akkor lett ugyanis általános a biciklizés, s ezt a sportot ő is szenvedélyesen űzte. De a felfújt kaucsuk-abroncs, a pneumatik, még ismeretlen volt. Egyszerü, tömör gummiabroncs szegte be a kerekeket s Kéméndy ezt a meg nem felelő rendszert akarta jobbal pótolni. Sok kisérlettel kieszelt egy módot, amellyel a gummiabroncs belseje oly szabályos üregekkel lett tele, mint a lép, vagy mint a darázsfészek. Ezt nevezték akkor ott System Wespennest-nek, sőt a Kéméndy-féle találmány kiaknázására gyár is épült arrafelé. Azonban a pneumatik-rendszer véget vetett neki.

De akkor Kéméndy esze már a szinpadi szcenika tájain járt. Mindenki tudja, hogy mi mindenféle ravasz fogást, meglepő ujítást köszön neki a színpad általában, az Opera és a Nemzeti pedig speciálisan. Számára nem volt lehetetlenség, a rajnai sellőktől, sárkányoktól a kacsalábon forgó kastélyig. Nagyszerü mechanikus volt, kifogyhatatlanul találékony fantázia. De a mechanikai trükkökön kivül épp oly leleményesen fogta be a szinpad szolgálatába az optikát s váratlan színhatásokat tudott elővarázsolni.

Valóban mindenhez értett. Igazi ezermester, azaz olyan valaki, aki a technikai dolgokban körülbelül megfelel annak a tipusnak, amelyet a tudományokban polihisztórnak szoktak mondani.

Megállapították már, hogy az ezerágúvá fejlődött modern tudomány annyira fejlődött a differenciálódás útján, hogy ennek következtében a polihisztór érdekes tipusa körülbelül kiveszett. Nem állunk-e ugyanigy az ezermesterrel is? Azt hiszem, nem egyhamar akad megint egy Kéméndy, aki ma olyan képet fest, hogy egyrészt megveszi a Múzeum, másrészt súlyos aranyakat rak le érte Amerika, holnap megtervez egy gépet, holnapután Louis XIV. tündérvilágává alakítja át a színpadot, még utána megépíti az Aida csodavilágát és így tovább. Azt hiszem, hogy körülbelül az utolsó ezermester szállt vele sirba ezen a héten.

L. K.

Fehér csokor fekete szalaggal

— Elbeszélés —

Irta: **Falu Tamás**

I.

Hála a jó protekciónak, Majorné az ura halála után két hónapra már állásban volt. E nélkül kétségbeejtő is lett volna a helyzete. Nem nagyon fiatalon már, két neveletlen gyerekkel, a betegség s temetés adósságaival, még vigasztalanabb sorsnak nézett volna elébe. Az államtitkár azonban megértő jó ember volt, a képviselő nem kímélte magát az utánjárásban, s a kinevezés megjött. Persze nagy állásról nem lehetett szó. Posta.

A főpostánál előbb az ajánlott levelek felvételéhez osztották be. Ehhez nem kellett nagy előképzettség. Át kell venni a levelet a föladótól, esetleg levélmérlegre tenni, ráragasztani a bélyeget, beírni egy lapra, vevényt adni róla, s a vevényre akkorát csapni a bélyegzővel, amekkora csak jól esik. Ha mérges, vagy ha duhaj, ágyuzást végezni a kis fanyelü vasdarabbal, vagy pedig bálba sietö hölgy módjára ráléptetni, ha a gondolatok messze szállnak és sóhaj lebeg az újjak fölött.

Már éppen belejött ebbe a műveletbe, amikor a főnöke behivatta.

— Holnap átmegy nagyságos asszony a poste-restante osztályba. Ez kényelmesebb beosztás. Nagyon sokan nem fogják háborgatni. Közben lehet olvasni, kézimunkázni, ruhát foltozni.

Majorné megörült.

— Bizony ez jó lesz. Nagyon köszönöm. A Pisti nadrágja úgyis sokszor kilyukad.

Másnap fehér csokorral jelent meg új hivatalában. A csokor fekete szalaggal volt átkötve. Az ura sirjára szánta. Minden vasárnap kiment a temetőbe. Vonzotta a frissen halmozott sír, mely egy boldog, harmonikus családi élet végét jelentette.

Az urát a legmegbizhatóbb hivatalnoknak, legjobb férjnek, legjobb családapának ismerte mindenki. Szerelmi házasságot kötöttek tizenöt évvel ezelőtt, s családi életükkel igazolták a sokszor megtámadott szerelmet.

Az özvegy fogadalmat tett, hogy ha csak teheti, minden másnap kimegy a sirhoz. Két hónap óta minden alkalommal vitt pár szál virágot. Különös gyönyörüséget érzett, mikor valamit megvont magától, s eltehette külön pénztárcájába, virágra.

— A temetőbe tetszik, hivatal után? — kérdezte hivatalnoktársa, a virágra mutatva.

— Igen, kimegyek a szegény drágámhoz.

— Lenne kedve egy kis selejtezésre az el nem vitt régi levelek között? Van már jó csomó. Nem jött értük senki. Ezeket külön tesszük.

Majorné egy nyaláb levelet kapott az iróasztalára. A legtöbb jeligés volt.

— Ejnye! — hökkent meg, amikor egy hosszúkás boríték címzésére akadt a tekintete.

A levél az urának szólt, hegyes női betükkel.

Reszketett a keze, amig a levelet tartotta. Felbontsa? Ne bontsa? Ha valami titokra derül fény, akkor egyszerre vége van tizenöt esztendő elraktározott, selyempapirba bugyolált boldogságának. Ha nem bontja fel, akkor ölni fogja a gyanu még akkor is, ha a levél érintetlenül hagyna mindent, ami szép volt, ami boldogító volt, s amit gyászolni érdemes az utolsó leheletig.

Feltépte a levelet és olvasta:

„Drága jó emberem, nagyon boldoggá tettél. Köszönöm. A jövő héten ismét várlak. Egy percre csak, hisz nekünk csak percek adattak. De a mi életünket csak ezek a percek teszik. Csókollak, ahogy te csókoltál".

Az asszony ráborult az asztalra, s megsemmisülve zokogott. Most már nemcsak az ura életét vesztette el, hanem a halálát is. Eltolta maga mellől a virágcsokrot. Nem akarta többé látni. Nem tudta volna kézbe venni.

Hivatalnoktársa észrevette a kiterített levelet. Az asszony háta mögé állt és felvette a földről a borítékot. Mindent megértett.

Majorné tántorogva ment haza. Nem ment a temetőbe. A virágot is otthagyta az asztalán. Elhervadni egy tintatartó szomszédságában.

II.

Másnap halványan, kisírt szemmel jött a hivatalba. Mintha újabb temetésről jött volna. Be kellett osztani a—b—c-rendben az ujonnan érkezett poste-restante leveleket. Egy levelezőlap jutott a kezébe. Az ura nevére volt címezve. Tegnapi dátummal.

„Drága jó emberem, a tegnap elvitt könyvet hozd sürgősen vissza. Csókollak."

A betük hasonlók voltak a régi levél betüihez.

Valami felcsillant a lelkében. S felkiáltott:

— Nem értem!

— Mit nem ért, nagyságos asszony? — kérdezte őszbajuszu hivatalnoktársa, s felvette az asztalról a levelezőlapot. — Hja, most már értem. Ezen ne tessék csodálkozni. Szerelmi ügyekben a férfiak nem a saját nevükre küldetik a leveleket. Az illető bizonyosan ismerte boldogult férjét, vagy legalább a nevét, hogy erre a címre iratott magának. Csak így tudom megmagyarázni, hogy a hivatali rangját is feltüntette. Hja, a szerelmesek ravaszsága mindenkor túltett a róka ravaszságán is!

Majorné hátrahanyatlott székén, s lecsüggedt a karja. Sötét köd szakadozott föl a lelkéről. Képzeletben összetette a kezét, s bocsánatot kért az elköltözöttől. Sírt.

A virág a fekete szalagocskával ott volt még az iróasztal mellett. Kicsit meghervadt, de a szeretet, amely félretett krajcárokból megszerezte, ismét fölötte lebegett, s még szorosabban fogta össze a fekete szalagnál.

A hivatalos óra végén Majorné föltette kalapját, s a szivéhez szorította a kis hervatag csokrot.

— A temetőbe, nagyságos asszony?

— Igen, a temetőbe.

III.

Az őszbajuszu hivatalnok is letette pápaszemét. Kicsit szomoruan bólintgatott, amíg a csapóajtón eltünő asszony után nézett. Azután vette csontfejü botját és kilépett az utcára.

A kirakatok ragyogtak. Az őszi nap a megérett boldogság aranyos fátyolát terítette a házak közé. Házastársak mentek egymás mellett, szerelmesek siettek karonfogva és vidéki, főkötős asszonyok álldogáltak a sarkokon fehér virággal, rózsaszin virággal, piros rózsával.

Az őszbajuszu hivatalnok végigment a fényes utcán, azután ment előre a körut felé. Itt fellépegetett egy négyemeletes ház harmadik emeletére, becsöngetett az ajtón, s mikor beengedték, homlokon csókolta az ajtóban álló lányát.

— Nagyon jól sikerült, fiam, az irás is. Minden. Megmentettünk egy elevent, meg egy halottat.

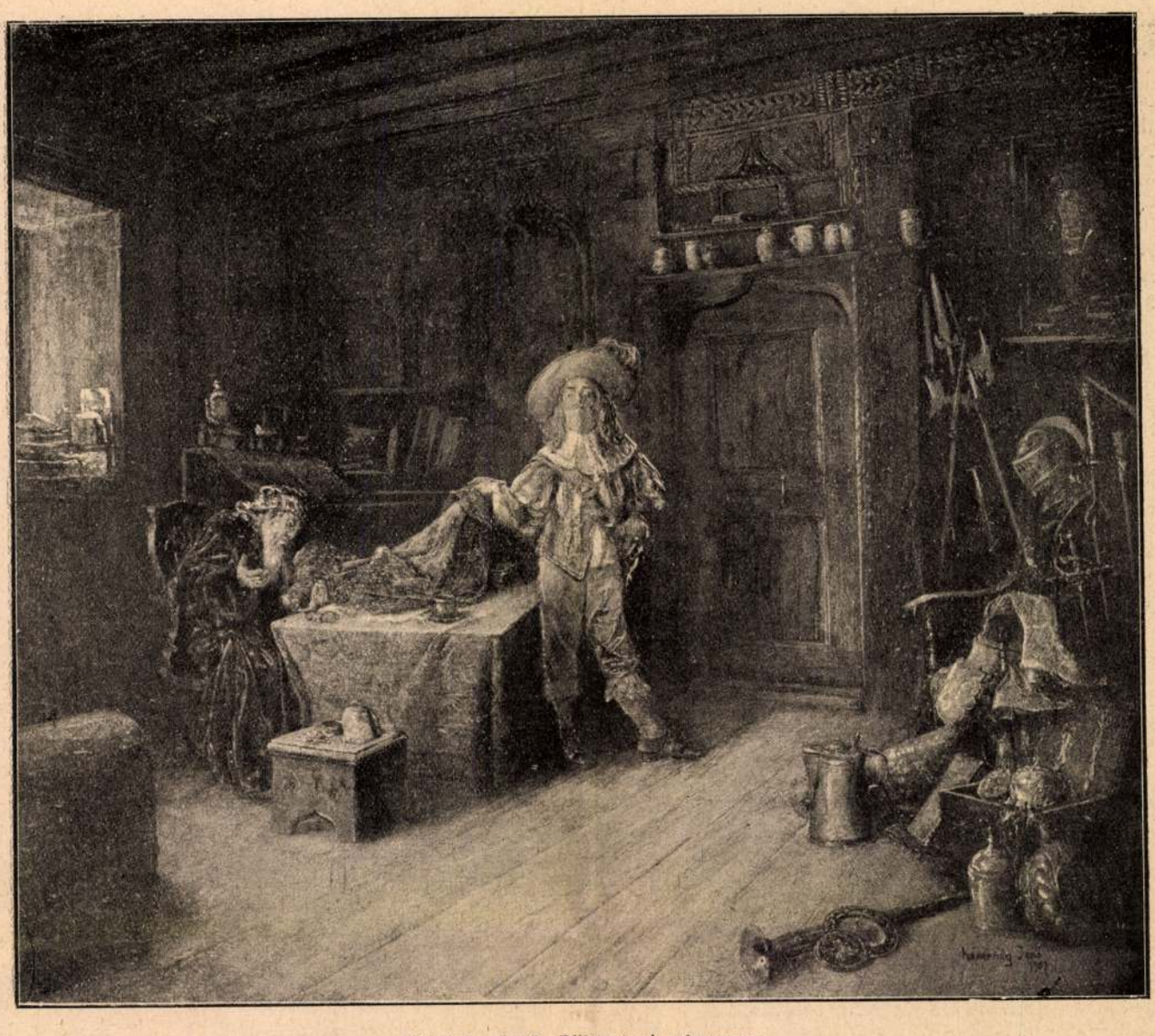

Kéméndy Jenő: Pillanatnyi pénzzavar

régi, régi világ dámájáé lehetett, ki ujjait behajlítani is átallotta, hogy ránccá ne petyhüdhessen az alápárnázott bőr, aki után, ha templomba ment, donnája vitte még imakönyvét is, mert kezével semmit meg nem fogott, csak merev ujjakkal emelte imához, csak csókra nyujtotta, csak bámultatta.

A kisdoktornál mindenki természetesnek találta, hogy nem kuglizott, nem tenniszezett, nem vívott, hogy semmit sem csinált, amit általában a kisváros fiatalsága. Ilyen kezekkel hogyan is lehetne, mondták becéző mosollyal a nők és igyekeztek erénnyé avatni, amit bárki másnál felróttak volna.

Kerekesék vacsorája óta megszünt magányossága, már nem fullasztotta a kisváros unalma, a korzón már a sétálók közé vegyült, itt is, ott is csatlakozott, köszöngetett, beszélt, rá sem lehetett ismerni arra, aki volt. Már haza, édesanyjának is derült leveleket irogatott, pedig már éppen azon volt a jó asszony, hogy mégis csak elad egy darab földet, hogy fiát visszaküldhesse Pestre, ha már olyan igen bánkódik az után a Sodoma után. Most aztán boldogan hordozta körül levelét a kicsiny faluban, fölolvasta vékonyka hangján a postáskisasszonynak, a tanítóéknak, meg a papkisasszonyoknak. Mindenki vele örült:

— Hála Istennek, csakhogy jó sora van, — mondogatták.

— Megsegítette végre a jó Isten szegényt. — Nem mondta soha másképpen: szegény. Szegény Lajosom. És nagy szeretet melegedett így ebben a szóban: szegény. Simogatott benne a nagy megbocsátás. Nem is emlékezett soha semmi bántásra. Nem panaszolta föl, ha hosszas halgatás után, csak pénzkérő levél jött tőle, ha el kellett miatta adni egy-egy rétet, szántót. Ha pirongatott is akkor a levele, de ment a pénz és felejtett az öröm mosolyára. Sohasem kesergett fiának, hogy miatta lett szegényebb, hogy miatta nem nyugodt öregsége napjai felől, hogy miatta hullat ki mindent ujjai közül, mit apjuk kuporgatva gyűjtött, míg élt.

Akkor, mikor már fiai kérni sem mertek, összeszedte pénzét, felment hozzájuk Pestre és rendet teremtett. Fizetett jobbra-balra, gombamódra növő számlák tömegét csomagolta össze és vitte haza. Adott, egyre adott és remegve gondolt a napra, amikor már nem adhat. Halálos biztossággal érezte, hogy bekövetkezik egyszer az is, mint ahogy mindent megérzett a fiai életében.

Mintha ettől lett volna mindig könnyes a szeme, ha rájuk nézett. A kisebb, Gábor, az nem okozott gondot, arra büszke ragyogással nézett, az tanult mindig, már tanár, sokat ír, dolgozik, az még nagyember lesz. Az okos, nem kell félteni, megáll az életben. De szegény Lajos, azért remegni kell, az csupa szív, csupa hit, azt könnyen becsaphatják, azt bánthatják, az sokat fog még szenvedni, annak őreá még

Olvassa el az Uj Idők uj félévéről szóló közleményünket a 21-ik oldalon

szüksége lesz. Erről szokott beszélgetni Márival, hűséges öreg cselédjével.

Most nem erről volt szó. Szegény Lajos már jól érzi ott magát, szeretik, megszokott, nem bánja Pestet, nincs semmi baja. Szivére szorította levelét. Nem érez-e igy ki valami veszedelmet? Nem, most semmi baj sincs. Mégis könnyes szemmel sóhajtgatott boldogságában.

— A buza árából az idén vásznat veszek, — mondotta öreg cselédjének. — Mert látod Mári, ha most nem kér pénzt, igy kell neki adni. Varratok szép ágyhuzatokat, ki tudja, hátha meg is nősül hamarosan? Azt elhiheted Mári, én nem leszek anyós, én úgy fogom szeretni a menyemet, az anyja se jobban, mert én védeni fogom az én szegény Lajosom boldogságát, csak a jó Isten egyszer hozzásegítse. — Igy szállt minden gondolata fiaihoz.

A kisdoktor is örült anyja leveleinek, ő is szivesen olvasta volna föl valakinek, de aztán csak szelid mosollyal összehajtogatta és a tárcájába tette. Éppen amellé, amit alig egy hete kapott Pestről. Annitól. Kellemetlen. Gyerek. Nem is hiszi, hogy az övé. Miért áll csak most elő vele? Akkor úgy elment, hogy a hirét sem hallotta, most egyszerre eszébe jutott? Most ir, mert megtudta, hogy újból van állása. Pénz kellene neki? Azt nem! Hagyjon neki békét. — És szép lassan hasogatta levelét csikra, aztán kockákra, gonddal, szabályosan, mintha szeretettel tépte volna össze. Még mosolygott is hozzá. Ez is várhat, amig felel.

Mire kilépett szobájából, már mást jelentett arcán a mosoly, válasz volt a feléje sugárzókra, betegei köszöngették. Mikor becsöngetett Kerekesnéhez, már hála mosolygott az arcán, neki köszönhette a változást. Mostanában mindig volt oka a mosolyra.

Kerekesné egyedül volt otthon, őszes fejének barátságos bólogatásával tessékelte beljebb a kisdoktort. Hozzá lehetett menni akkor is, ha egyedül volt, azok közé a szépasszonyok közé tartozott, akik nyugodtan mondhatják: nincs itthon az uram, éjfélig magamban vagyok, — nem keltett ez soha senkiben merész gondolatot. Hozzá nem udvarolni jártak, csak beszélgetni, tanácsért, megnyugvásért, akár egy jó baráthoz. Az is volt. Mindenkinek a jóbarátja. Nem foglalkoztatta őket magával, inkább ő törődött velük. Ha kissé széles, de csupasziv mosolyával feléjük fordult: na, mi baj, hadd halljam! — Mindenkinek megnyilt a lelke. Óneki azt is elmondták, amit mások elől titkoltak volna és gyakran magyarázta az urának: hidd meg lelkem, attól van ez a bizalom, hogy senki dolgát nem kürtölöm világgá, bennem nem csalódott még ember. — Csak akkor zsörtölődött, ha az ura csúfolódva kérdezte esténként: na lelkem, hány páciensed járt ma itt? Vigyázz, még egyszer csak följelentenek, te lelki-kuruzsló.

De Kerekesné csak folytatta gyámkodását. Nem lévén gyermekük, az egész város fiatalságát adoptálta, mind az övé lett, aki csak pártfogását kereste. Ő vette rá a mamákat, hogy védencei megkapják a kivánt ruhákat, házasságok útjából akadályokat gördített el és összepörölt párokat békített, kikapós férjeket jobb erkölcsökre prédikált, rendetlen asszonyokat javított, reménytelen szerelmeseket vígasztalt és elhidegült barátnőket hozott össze teáin. És ezer fáradozását bőven jutalmazta az a közlékenység, ami minden titkok letéteményesévé tette. Mert Kerekesné mindenekfölött kiváncsi volt. Szeretett bepillantani mások életébe. Talán ha nem hozzák hozzá titkaikat, ő jár házról-házra pletykát szimatolni. De igy, ez az egy hibája is erénnyé magasztosult. Nem győzték dicsérni drága jó szívét, amivel nem unja végighallgatni panaszaikat. Ha tudták volna, mint táplálja ez lelkét, hogy élvezett minden szót, mint az inyenc, ki a pompás pástétomnak még a morzsáit is felcsipegeti. Csak éppen hogy nem beszélhetett a nagyszerü lakomákról, pedig néha de jól esett volna. És ha már sehogy sem fért meg benne egy-egy titok, kitálalta az urának: mit szólsz hozzá lelkem, milyenek az emberek . . . Neki ugyan mondhatta. Amennyire érdekelte minden az asszonyt, annyira nem törődött senki ügyes-bajos dolgával az ura. Őt csak a gyomor, a torok, a test érdekelte, de hogy aztán mit éreznek, gondolnak, csinálnak az emberek, az nagyon mellékes volt. Békesség kedvéért úgy tett, mintha végighallgatná, de egy szót sem jegyzett meg belőle. Tőle ugyan továbbra is titok maradhatott a titok, már csak azért sem adott semmit tovább, mert tudomásul sem vette.

Kerekesné a kisdoktorról jóformán semmit sem tudott, hogyne fogadta volna szívesen. Készen arra, hogy megoldja nyelvét, kényelmesen hozzáhelyezkedett a hallgatáshoz, kezét széles ölébe rejtve, kis tokát eresztve a barátságos, várakozó mosolygásban:

— Üljön le, beszéljen, hadd halljam, mit csinált, mióta betaszítottam a társaság kellős közepébe? Haragszik még, vagy már megbocsátotta azt a vacsorát? Hiszen azóta úgy szétszedik magát, hogy alig is látom.

— Ó nagyságos asszonyom, nem győzöm elégszer ismételni, milyen hálás vagyok. Azóta még a házak is másformák lettek. Ami szürke volt, az szines, ami kellemetlen, az kedves, az unalmas mulatságos, azóta jó nekem itt.

— Ugy beszél, mint egy szerelmes. Csak nem?

— Az még igazán nem. De itt valami olyan ujság ért, amit eddig nem ismertem. Tetszik tudni, gyermekkoromban falun éltem, diákéveimben kosztos házban, egyszerü népek között, aztán az egyetem Pesten, ahogy az lenni szokott: nők, mulatságok, minden. De nem untatom?

— Csak mondja, mondja.

— Most először vagyok úgynevezett úritársaságban. Én Pesten nem jártam családokhoz.

— Kell is maguknak a család. Hiszen ha belekerülnek, menekülnek előle. Míg fiatalok, a szülői háztól igyekeznek szabadulni, ha házasok, az asszonytól. Egy férfi sohasem a családé. Ha nélkülözte, talán igen, de akkor is csak addig, amíg ujság.

— Ó ne értsen félre nagyságos asszonyom, én nem nélkülöztem, otthon a mi családi életünk a legszebb volt, de csak hármasban: anyám, az öcsém, meg én. Apám korán meghalt. Az én otthonom? Istenem. Körülöttünk a falu és este anyánk mesélt. Az ő meséi! A lábánál, kis zsámolyon megbujva hallgattuk, ámultató, szép meséi voltak, nem szörnyekről, szellemekről, valami egészen csodálatos világról. Örökké sajnálni fogom, hogy azok a mesék úgy elveszhettek, csak az ámulat maradt meg belőlük, meg a szépséges csodák emléke, de semmi egyéb. Ha leirta volna, ő lenne a legnagyobb magyar mesemondó. Kinevet? Mert nem ismeri az anyámat. Őt látni kellene és hallani, hogy elhihesse. Ha más környezetbe kerül, és nem szakad nyakába a birtok gondja, én azt hiszem, iró lett volna belőle. Az öcsémbe át is ment ez az örökség, ő irogat már és biztosan híres ember lesz belőle. De ő szegényke csak olvas, sokat, mohón, szomjasan, na meg a mi sorsunkról ábrándozik, ez minden, ami a valósághoz fűzi. Csak mi, a két fia, jelentjük számára az életet. Ha bajban voltunk, mindig megérezte és jött és segített. Mosolyog? Azt gondolja, nem csoda Pesten bajban lenni, könnyü azt megérezni. Mesélhetnék én sok bizonyítékot. Hát, hogy magyarázza azt, hogy egyszer én, aki sohasem

Barátainak tesz szivességet, ha figyelmükbe ajánlja az Uj Időket.

Kémendy Jenő

KÉMÉNDY IENŐ. FONÓ LEÁNYOK.

KM Társ. 1886. őszi Kiáll. II darab

Öreg udvarló. Kéméndy Jenő festménye a Műcsarnok kiállításán

végső esetben így fog kimúlni a létből. Egy ilyes eshetőség azonban alig érdekelte különösebben.

A szomszéd lakásból szüntelenül hallottuk a „Sorrentói emlék"-et. S a fejemből most már sehogysem tudtam kiverni annak a régi kislánynak képét.

Belém kapaszkodtak az emlékek. Jelenvaló reménytelenségem pedig belevisítozott a fülembe. Nem tudtam, mi lesz velem?

Két hónappal előbb náluk jártam még... Tizenhatéves nem lehetett akkor augusztusban s a szeme kék volt. A házuk előtt állt, az egyik virágágy mellett s kezében egy leszakított virágot tartott. És mert szótalanul álltam az oldalán, fölnézett rám s a gombluykamba tűzte a virágot. S bánatosan mosolygott, mintha érezte volna, hogy sokáig nem fog látni.

Azon a késő őszön rég elhervadt már az a virágszál.

Feküdtem az ágyon, hanyatt s nem tudtam, mitevő legyek? A nyár emlékei felzaklattak minden pillanatban.

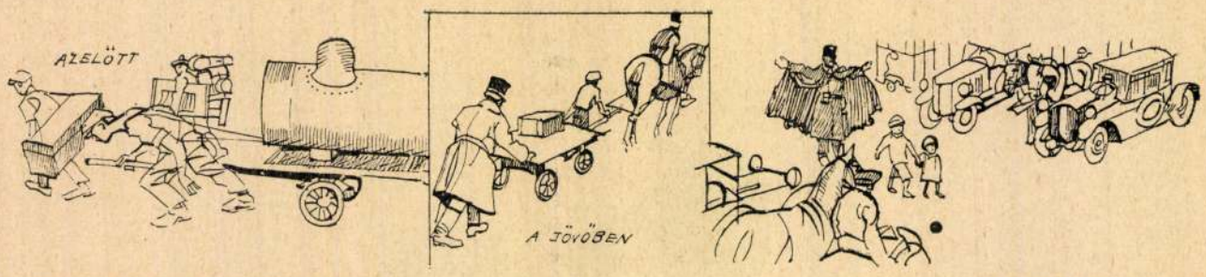

Gyermekek és ifjak védelme az utcán — Mühlbeck Károly rajza

Mert a nyáron sokat mulattunk a Tiszaháton.

Házuk közel esett a folyóhoz, melynek két szélén fűzligetek csoportosodtak. Ünnep délutánokon majálist volt szokás rögtönözni a fűzesek tisztásain s ha cincogni kezdtek a cigányok, táncba szedelőzködött az aranyifjúság. Már a csillagok is fellobogtak az éjszakában és mi még mindig jártuk a gyepen, bizonyos kellemmel. Akkor már lampionok égtek a fűzfákra aggatva, mialatt a tiszteletes urak, úgyszintén a környékbeli ispánok bort iddogáltak szódavízzel. Táncszünetekben az ifjúság tehetségesebb tagjai produkálták magukat. Pataki meg debreceni teológusok szavaltak versenyt s olykor szóhoz jutott egy-egy prepa is. A prepák a balladákat kultiválták nagy előszeretettel. Csak elvétve esett meg, hogy valaki kurjantott volna táncközben. A tiszteletes urak tudniillik, ha kvaterkázgattak is csöndeskén, félszemmel vigyáztak azért a tónusra.

Ilyenkor ő is ott volt s én mindenütt a sarkában. S ezen az őszi délutánon, ahogy rágondoltam megint, hanyatló alakja olyannak tünt föl már csak, mintha álmomban lépett volna elém valamikor. Bágyadoztak már ez alak körvonalai s rémülten vettem észre, hogy tavaszra a legnagyobb erőfeszítéssel sem fogom tudni magam elé varázsolni kedves arcát.

Mert kedves maradt mindvégig s úgy táncolt, hogy a fejét oldalthajtotta keveset. Felmosolygott olyankor, de csak pillanatra, úgy álomszerűen, aztán komoly lett a szeme. Szeretett kicsit maga elé gondolkozni.

Csöndes természetű volt különben is. És sokszor láttam magam előtt, amint elviszik egyszer hazulról s ő félnapos férje oldalán megfordul mégegyszer a kocsiból, visszanéz a szülei házra és sirvafakad. Akkor még hittem, hogy az én feleségem lesz.

Volt egy dalocskája is. Ritkán dudolta csak, különösen ha elbúsult valamicskét. Alig hallhatón kezdte:

Viszik a menyasszony selyemágyát,
Tetejébe tették a párnáját . . .

Itt már alig tudta folytatni:

A párnája szinig telistele,
Csak a szive vágyik hazafele . . .

Ha föltekintett rám olyankor, a szeme könnyben csillogott.

A szomszédlakásból még mindig hallatszott a „Sorrentói emlék". Összeszorult a szívem, mert akkor már tudtam, hogy a tiszaháti kislány sohase lesz a feleségem.

*

Sírt-sírt a nóta odaát, Drabant pedig feküdt s pipázott. Szokatlan lecsuszása előrelátható volt.

Gólyának iratkozott be az ősz elején, de a ruházkodásban olyan lukszust fejtett ki az első hetekben, hogy minden komolyabban gondolkozó jogász fejet csóvált ekkora flancra. A nagy elegáncia azonban rövidéletünek bizonyult. Négy héttel rá már lüsterkabátban járt, zsakettnadrágban és tenniszcipőben. Kalap helyett, sportsapkát viselt.

Azóta újabb három hét mult el s Drabantnak körülbelül vége lett. Ezzel magyarázható csak, hogy szünet nélkül pipázott. Úgylátszik, a pipafüsttel akarta eloszlatni kínzó gondolatait.

Egyszer csak belépett a háziasszony s nem minden káröröm nélkül valami cédulát vitt oda Drabantnak:

— Ezt küldték föl. Tessék!

Drabant szórakozottan hajlott föl az ágyban, mialatt súlyos pipájának szára lehúzta a szája sarkát:

— Mi az?

S az ablak felé tartotta kissé az írást, hogy jobban lásson. De akkor egyszerre elmosolyodott, sok fölénnyel:

— Ja, vagy úgy?

Kisült, hogy a tejkimérés tulajdonosnője megneszelte valami módon a stiklit s az aludttejek árát követelte. Drabant tovább mosolygott, most már maliciával. De akkor megzavarta a háziasszony:

— Ha nem tetszik kiegyenlíteni az összeget, holnap reggelre be lesz szüntetve az aludttej . . .

— Kiegyenlíteni? — kérdezte szörnyű gunnyal Drabant. — Jó vicc! Tessék csak visszaüzenni, hogy ne próbáljanak komiszkodni odalent, mert országos skandalumot csinálok!

A háziasszony kiment, Drabant pedig visszafeküdt. De megérezhette, hogy ezuttal ütött a tizenkettedik óra, mert hirtelen felült az ágyban, maga elé morfondirozott, aztán csodálkozó mozdulattal csapta össze a kezét s azt kérdezte, de csak magamagától:

— Na, mi lesz?

S nem szólt többet.

Én pedig feküdtem hanyatt s nem törődtem már Drabanttal, mert égő gondolataim a Tisza táján jártak. Nyolc napja mult már, hogy írtam a kislánynak s válasz csak nem jött. Akkor már tudtam, hogy nem is fog írni többet.

A falon még egyre átütődött a „Sorrentói emlék". De már egész bágyadtan. Mintha a leány, aki a zongora előtt ült, mély bánkodással hajtotta volna le a fejét. Talán azon a ponton volt már, hogy minden pillanatban elsírja magát.

Kietlen volt ott kint a világ s a lelkem szomorú. Napok óta fellegek álltak az égen, mindig egy helyt. Érezte mindenki, hogy hamarosan hódarát kezdenek szitálni a felhők. Nekünk pedig egyetlen krajcárunk sem volt, de télikabátunk sem.

Csak Drabant nem csüggedt. Az ágy szélén ült megint s előkotorván a szájharmonikát, a Prinz Eugen-marsot kezdte fújni gondfeledten. Eszébe se jutott már, hogy holnap reggelre aludttej nélkül marad.

A zongoraszó elhalt a szomszédszobában.

Feküdtem-feküdtem azon a régi őszön, a Szentkirályi-utcai diáktanyán. Az járt eszembe, hogy a kislány elfelejtett levelet írni . . . Sóhajtottam egy nagyot s azt hittem, hogy meg fogok halni.

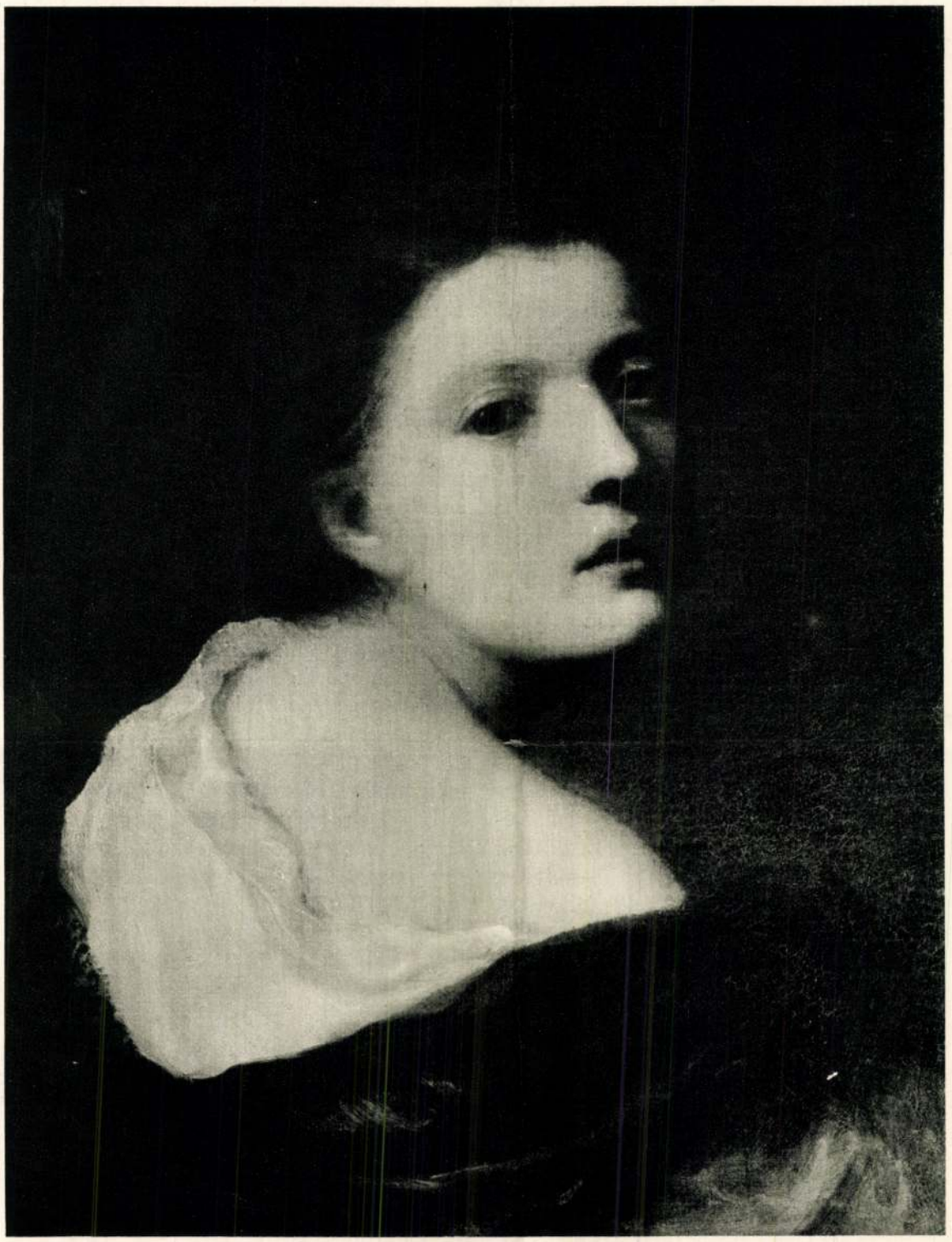

JEAN BAPTISTE GREUZE: NŐI FEJ.

a kosztűmösen beállított modell: ezt az adottságot kívánta behatóan vászonra vinni.

Itt Münchenben készült a Szeszélyes nők, amelyet Budapesten is kiállított, a Képzelt beteg, amelyet Zichy János gróf váltott magához, az Ügyetlen széptevő, a Vén gavallér, a Dilettáns, a Két naplopó (egy gavallér meg a kutyája), ez a király tulajdonába vándorolt, az Álarcosbál után, a Szomorú búcsú és párja: a Vidám viszontlátás, a Hazafelé (Hübner gyáros tulajdona), amelyeken feltűnő a már említett vonásokon kívül az is, hogy jórészt történeti időkből, történeti „jelmezekben" szereplő alakokat mutatnak. Jó út az Opera és a Nemzeti Színház leendő jelmez-tervezője számára.

És csakugyan, alig hogy hazatelepedett a nagy vígan a millenium felé iparkodó Budapestre, ott találjuk a színházak körül, ahol ezermester-tehetsége a díszletfestés, a jelmez-tervezés, a bútor-arrangementek, a világítási hatások stb. stb., szóval az egész színpadi boszorkánykonyha ügyei körül gyorsan érvényesül. Így lett aztán a Nemzeti Színház és az Operaház szcenikai főfelügyelőjévé, számtalan mesteri fogással gyarapítva a színpadi technikát, amelyek egy részéről még kevéssel halála előtt számolt be az Iparművészeti Társulat jubiláris kiállításán. Ám ez nem tartozik a mi szemlélődésünk körébe. Ezen a helyen művészeti munkálkodásáról kell számot adnunk s itt segítségünkre jön maga a művész. Egyszer azt a kérdést vetettük föl előtte, hogy mely képeit tartja a legjobbaknak. Ő ezzel a kis lajstrommal válaszolt:

A Tivornya, Ködben, a Képzelt beteg, az Ügyetlen széptevő, a Dilettáns, a Két naplopó, Álarcosbál után, Házi hangverseny, Hazafelé, A könyvtárban, A gyáva, Az alchimista, Az uzsorásnál.

Ez a négy utóbbi képe miniatűr-festmény, egy műfaj, amely különösen Amerika felé találta meg útját s amelyet főképpen Budapesten művelt. Elvben nem jelent eltérést Kéméndy eredeti stílusától. Mert hisz nem lévén elméleti elgondolások embere: a miniatűr nála is nem annyira stílusbeli, mint inkább technikai problémát jelentett. Megoldotta, mint megoldotta azt a sok heterogén egyéb technikai problémát is, amelyek egész életén át foglalkoztatták. Különleges nehézségek legyőzésének vágya hajtotta itt is, akárcsak színpadi újításainál.

De a festéshez az utóbbi években már nem volt elég ideje s elég ereje. Visszavonult a kiállításokról. Utoljára 1920-ban került a nyilvánosság elé néhány képe, az Ernst-Múzeum aukcióján: Az uzsorásnál, a Dagály, Mama!, Boszorkányszombat, a három utóbbi utolsó művei közül való, 1920-ban festette azokat. Ecsetjét pihenőre kellett tennie. A két színház temérdek gondot okozott neki, hosszas betegeskedése még többet. Szenvedéseitől megváltotta a halál, elragadva körünkből egy derék, örökké munkás embert, akiről szeretettel fog megemlékezni mindenki, aki vele valaha érintkezett.

L. K.

Hogyan-hogyan nem, egyszerre csak a bárónő házába toppan ez az ember és pedig, mint Marcellért lángoló, a ki a lövés által teremtett helyzetet a maga javára kivánja értékesiteni. Megkéri a leányt; az a bárót szereti; az algiri nem enged; a leány szabadkozik, a mire aztán a tolakodó lovag lángolása érvényesítésére ép azt a fegyvert süti rá, a melylyel kártyás társa megmenekült a börtön falaitól. Az megtépte a nővére becsületét; a szerelmes lovag czélja elérése érdekében azzal fenyegetőzik, hogy bizonyítni kész a gyalázatát.

Persze mindez a Marcell «foltja» után hajszolódó társaságnak rendkivül kapóra jő és ha ebben a léha körben nem akad véletlenül egy érintetlen szivű és fiatal kedélye melegével jótékonyságot árasztó öreg asszony: menthetetlenül sárba tiporják azt a védtelen leányt, a melyhez még az érte lángoló sentimentalis báró is segédkezet nyújt. Fatalisztikus megadással belenyugszik a leány által fölajánlott házasságon kivüli viszonyba is, mert hát — megint csak a leány nemes gondolkodása szerint — hogy is hozhatná a báró azt az áldozatot, hogy legitim kötéssel fűzze hozzá az életét; hozzá, a ki oly tiszta, mint a hó, a ki azonban ezt nem tudja bizonyítani.

Valami kártyajáték közben derül ki végül az igazság az előkelő ház azon egyetlen alakjának szive és esze révén, a ki mint egészséges lélekkel gondolkozó, bizonyíték nélkül is kiérezte az igazságot s a ki ennek nyomán nem a bünösséget kutatta, hanem az ártatlanságot derítette ki az algiri tolakodó lovag útján, a kiből ügyes szellemeskedéssel vette ki az igaz szót.

Az egész darabban ő az egyetlen rokonszenves alak. Még Marcell se tudja lekötni a részvétet egészen. A bárónő az ő kedélyével azon ritka öreg asszonyok mintaképe, a kik úgy élték át az életet, hogy nem volt okuk a saját lelkökkel való vivódásra s a kik ily módon épségben megőrizve azt, örökké fiatalok maradtak ősz hajjal is; a mi annyit jelent, hogy gyönyörűséggel gondolnak vissza a múltra, a melynek tükréből szemrehányás nem int és élvezni tudják a jelent, szivök megőrzött melegével örülve a mások örömén. Ilyen typusok vannak az életben. De a Marcellek úgyszólva a költői képzelet szüleményei. Kevés bennük az igazán emberi. Nem mintha nem hinnék női önfeláldozásba — lélekemelő példákat ismerek reá, — de az ember csak ember marad. Nem teljesen jó, nem teljesen rosz. Árnynyal váltakozik a jó, fénynyel a rosz. Nekem Marcell túljó. Ő itt ebben a darabban a passiv megadást képviseli. Hogy elvállalta a fivére bünét: becsülöm őt és részvéttel vagyok iránta; de hogy egy ily nemesen gondolkozó teremtés föl nem lázad a gondolat ellen, hogy az, a ki őt szereti s a kit ő viszont szeret, egy lealázó együttlétbe vigye őt: ez túlságos megadó jóság. Erre bátran alkalmazható Shakespearenek az a mondása: «És mégis félek természetedtől; túl tele van az, az emberi lágyság tejével.»

Én az Echegaray rágalmazottjával tartok, a ki az érintésre kitör.

A Marcelle előadását csakis a Prielle Kornélia egyénisége indokolja, a ki egy bájos öreg asszonyt alkotott. A czimszerepet Hegyessy Mari adta. Szép volt; de a sentimentalismusra hiába minden igyekezet. Hatni csak az igazzal lehet.

Szüry Dénes.

HINDY ÁRPÁD.

1843—1898.

Az időszaki sajtónak érdemes munkása hunyt el január 30-ikán Kolozsvártt: *Hindy Árpád*, a «Kolozsvár» czimű napilap szerkesztője. Fáradságos, de mindig tevékeny hirlapirói és szerkesztői pályáján hol a fővárosban, hol Aradon és évek óta már Kolozsvártt találkozunk vele, s mindenütt rokonszenv és becsülés vette körül.

Hindy Árpád 1843 április 29-ikén született Pesten, hol atyja, Hindy Iván, ügyvéd és a «Nemzeti Ujság» szerkesztője volt. A gimnáziumot ugyanitt végezte. Mint 8-dik osztálybeli tanuló 1860-ban a márcziusi tüntetések rendezése alkalmából, melyeknek a kerepesi temetőben Forinyák Géza áldozatúl esett, bátyjával, Hindy Kálmánnal, továbbá báró Kaas Ivorral, Zajzoni Rab Istvánnal együtt őt is elfogták s csak 1860

HINDY ÁRPÁD.

október 18-ikán bocsáttatott szabadon. Ekkor jogásznak iratkozott be az egyetemre, de egyszersmind megkezdte az ujságirói pályát, ezenkivül a szépirodalmi lapokba elbeszéléseket és verseket irt. A rövid alkotmányos élet után 1861 október 3-án a katonai hatóság ismét elfogatta, azzal vádolván, hogy egy, az olaszországi magyar emigráczió által Pestre küldött Viola nevü emisszáriussal összeköttetésben volt. Haditörvényszéki vizsgálatot indítottak ellene, s el is itélték két évi várfogságra, de 1862 novemberében kegyelmet kapott. Ezután folytathatta csak jogi tanulmányait és irodalmi foglalkozását. 1864-ben Jókai lapjának a «Hon»-nak dolgozótársa lett, hol leginkább a külföldi dolgokról és közgazdaságról irt. 1867-ben az orsz. magyar gazdasági egyesület a párisi világkiállításra küldte, mint a kiállítási bizottság titkárát. A kiállításról irt tudósításai a «Hon»-ban és a «Gazdasági lapok»-ban jelentek meg, egyszersmind a magyar kiállításról Grisza Ágosttal együtt egy kis füzetet is irt franczia nyelven. Párisban megismerkedett a magyar emigráczió számos tagjával, s az ott tartózkodott magyar családokkal. Párisban vette nőül Gyurmán Etelkát, az 1849-iki hivatalos lap szerkesztőjének, Gyurmán Adolfnak leányát, kivel Grisza Ágost magyar menekült házánál ismerkedett meg. Hindy ekkor Londonban is hosszabb időt töltött. Haza érkezvén, tovább is a «Hon» dolgozótársa maradt, később pedig a Csernátony Lajos által megindított «Ellenőr»-nél dolgozott, melynek 1878-ban felelős szerkesztését is átvette, s négy esztendeig vezette. A «Vasárnapi Ujság» is több czikket közölt tőle, leginkább a franczia viszonyokra vonatkozókat. 1882 végén a belügyminiszterium sajtóosztályának vezetését bízták rá. De inkább szerette a hirlapirói foglalkozást és szivesen elfogadta, mikor az Aradon alapított szabadelvűpárti «Aradi Közlöny» szerkesztésével megkínálták 1885-ben. Négy évig szerkesztette e lapot, majd hosszabb külföldi útra indúlt; 1891 óta pedig a «Kolozsvár» napilap szerkesztésével folytatta hirlapirói pályáját.

Mennyi politikai és ismertető czikket, történelmi visszapillantást irt ez idő alatt, azt csak az sejtheti, a ki tudja, hogy egy hirlapirónak és szerkesztőnek mily szakadatlan munkásságot kell kifejtenie és sokoldalú feladatot betöltenie.

Az 1878-ban alakúlt magyar hirlapirói egyesületnek hosszabb ideig titkára volt. A legutóbbi időkben pedig a vidéki hirlapirók szövetsége ügyében fáradozott.

Szerény természetéért, barátságos és előzékeny modoráért, miveltségeért minden körben szerették. Kolozsvártt is kedvelt tagja volt a társadalomnak, s halála a legnagyobb részvéttel találkozott. Temetésén a város színe-java ott volt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Koroda Páltól «Lira» czim alatt egy csinosan kiállított verskötet jelent meg. Ha nem csalódunk: tőle a harmadik. Huszonkét évvel ezelőtt lépett föl a «Túlvilág komédiájá»-val először, a melyet a rákövetkező évben (1877) csakhamar egy másik kis kötet követett «Költői elbeszélések» czím alatt. Alig egy éve, hogy «Alkibiadesz» tragédiájával vonta magára a figyelmet, a melyet korszerű kiállítással hozott színre a Nemzeti Szinház, s a mely egyidejüleg könyvben is megjelent. Most a maga lelki életéből ad «Lirá»-jában egy kötetre valót. Nem a szenvedély az, a mi őt égeti, nem is olyan érzelem-vihar, a mely öl vagy boldogít, hanem az erkölcsi világrenddel kibékülni nem tudó belsőnek tolmácsa az ő lirája. Lelkének kitörő küzdéseit úgyszólva a múlt lapjára teszi és az eszmélkedésben keres megnyugvást csalódásaiért, meghiusult reményeiért. Közöljük kötetéből a következő költeményt:

Az idegenek.

Köszöntik egymást mosolyogva,
Szorongatják egymás kezét,
Versengve árad ajkaikról
Hizelgés, bók, szives beszéd.
Egymás bujában, örömében
Részt vesznek; egy elvök, hitök;
Úgy tesznek, mintha gyönyörűség
Lett volna összejönniök.

De ez is, az is várva várja,
Hogy virradjon reá a nap,
Mikor nem kell ismerni többé
A másikat, ha elhalad.
Egyik sem éri be a helylyel,
A hova sorsa tette őt:
Hogy érjen mentül magasabbra,
Sző terveket, feszít erőt.

De az álarczot mind utálja,
Mit a világ előtt visel.
Szégyenli, hogy valódi képét
Vigyázva rejtegetni kell.
Hisz ha azok, kikhez símulni,
Kiket követni kénytelen,
Sejtnék, hogy ő mit tart felőlük:
Letipranák könyörtelen.

Mikor két szempár összevillan,
Mikor két kéz egymásba csap,
Mikor két arcz egyszerre gyúl ki
A pillanat játéka csak!
Más lelkesíti ezt is, azt is,
Érzéseiknek nincs köze.
A mult tört fénye gyúlt ki ennek,
Annak jövő lidércztüze.

Forró, sokáig ostromolt ajk,
Míg venni hagyja csókjait,
Oly ajk után liheg titokban,
Melyért hiába szomjazik.
Ki más szivéhez fér, kutatja,
Mi fájhat legjobban neki,
Ki részvétkönnyet ont, csupán a
Saját keservét érezi.

Az édes vágyat, tiszta érzést,
A legjobban sajgó sebet,
Mindazt, mi nékik drága: rejtik
Egymás elől az emberek.
A legdrágább, miről hiszik, hogy
Csak övék egyesegyedűl.
Ha mást buzdít fel kikaczagják
Azt, a mért szívük lelkesül.

Mint fent a csillagok, kik innen
Egymáshoz közel látszanak,
A míg köztük, bármerre járnak,
A kimért távol megmarad:
Oly idegenek mindörökre
Egymásnak lenn az emberek;
Nem ismervén rá rokonukra
Bolyogják át az életet.

* **A párisi «Revue de Géographie»** folyó évi januári füzete nagy kegyelettel emlékezik meg a nem régiben elhúnyt De Gerando Attiláról. Drapeyron szerkesztő fölkérésére a nagy hirnevű Elisée Reclus írta a mély részvétet s őszinte bánatot tolmácsoló közleményt, mely a füzet első czikke s mesteri elegiája annak a benső barátságnak, mely a szerzőt a boldogúlthoz évek hosszú során át fűzte. Reclus a magyarok iránti szeretettől átmelegűlt visszapillantást vet De Gerando életére s nagy elismeréssel örökíti meg azokat az érdemeket, melyeket a korán letűnt derék férfiú mint földrajzi kutató és iró s mint a «Revue de Géographie» állandó munkatársa szerzett. A visszaemlékezéshez oda mellékeli a szerkesztő De Gerando Attilának az arczképét is, azzal a megjegyzéssel, hogy ez a kép ugyanannak a kolozsvári fényképi fölvételnek

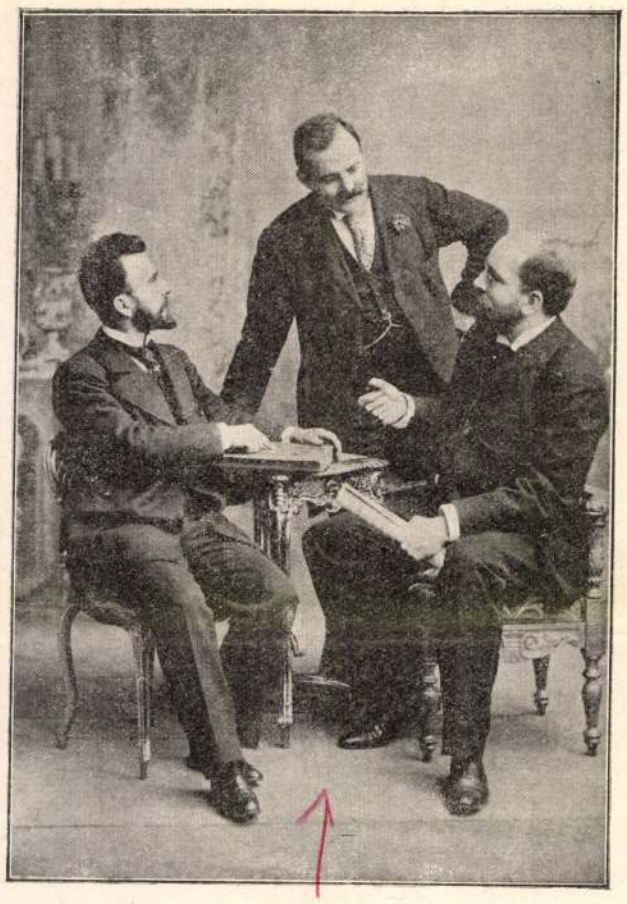

Beer József. Kéméndy Jenő. Mader Raoul.

A «SHE» CZIMŰ ÚJ BALLET SZERZŐI. — Uher Ödön fényképe.

a másolata, mely először a «Vasárnapi Ujság» 1897. október 17-diki számában jelent meg.

Berczik Árpád jeles irónktól «Őszi hajtás» czim alatt egy kötet elbeszélés jelenik meg közelebb a Kisfaludy-társaság kiadásában. E kötetben fog megjelenni a szerző által a múlt év végén a Kisfaludy-társaság ülésén fölolvasott «A jubiláns» czimű elbeszélés, melyet deczemberben a «Vasárnapi Ujság közölt, úgyszintén a «Két tűz között» czimű, melyet a szerző szintén lapunknak volt szives átengedni közlés végett.

A Pallas nagy lexikona. A Pallas társulat kiadásában 1893-ban megindult nagy lexikonból immár megjelent a befejező *tizenhatodik kötet* is. Kezdet óta dr. *Bokor* József egyetemi tanár és bölcsészeti író szerkesztette, számos munkatárssal. A munkabeosztás, annak végrehajtása, gyors intézése az ő érdeme. A Pallas nyomdai társaságé pedig a vállalkozási kedv, az anyagi koczkázat, mely ily nagy vállalatnál bekövetkezhetik, de itt be nem következett, mert a lexikon megtalálta a maga közönségét, s egyletek, intézetek, iskolák és a magánosok nagy száma igyekezett megszerezni. A Pallas lexikona pedig bőségben, gazdagságban, ábrákban, képekben, mappákban nemcsak versenyez a nálunk nagyon elterjedt német lexikonokkal, hanem magyar vonatkozású közleményeivel azokat kiszoríthatja. A tizenhat nagy kötet ezer és ezer kérdésre ad választ, nyújt fölvilágosítást és szolgál tanítással. A most megjelent legutolsó kötet az eddigi köteteket túlszárnyalja, úgy terjedelemben, mint mellékleteivel. A tizenhatodik kötet 1242 oldalon beszél a *Téba* és *Zsuzsok* közé eső dolgokról, 227 ábrával is magyarázván a szöveget.

A filozófiai irók tára czimű vállalatnak, melyet a tudományos akadémia támogatásával *Alexander* Bernát és *Bánóczi* József szerkeszt, ujabb kötete hagyta el a sajtót a Franklin-Társulat kiadásában: *A görög gondolkodás kezdetei Thalestől Sokratesig.* Irta dr. *Sebestyén* Károly, ki részletesen tárgyalja a görög filozófia kezdő korát, melyben minden eleme megvolt már Sokrates, Platon és Aristoteles bölcseletének, sőt nyomait vehetni észre a mai természettudományi és metafizika állásának. A könyv ismertetvén a régi görög bölcselőket, erre nyomban következik az irók munkáinak magyar fordítása. A bevezető tanulmányokból és a töredékekből együttesen egész hű képét alkothatni a görög filozófia első korszakáról; Herakleitos, Empedokles, Demokritos töredékeinek közlése gondolatgazdagságoknál, stiljök meglepő tömörségénél fogva a magyar mívelt közönséget minden bizonynyal vonzani fogja már csak ujságánál fogva is. Ára 1 frt 50 kr.

Az országos levéltár ismertetése. *Tagányi* Károly két kis füzetben tájékoztatja a levéltári kutatókat és történetbuvárokat. Egyik: *A régi országos levéltár*, a másik: *A magyar udvari kanczelláriai levéltár.* Felsorolja ezekben e levéltárak főanyagának átalános tartalmát, s az egyes csoportok természetét.

Akadémiai kiadványok. A tudományos akadémia ülésein tartott értekezésekből megjelent: *Tanulmányok a bosnyák-djakovári püspökség történetéből,* dr. Hodinka Antal érdemes tanulmánya, melynek egy része az akadémia történelmi osztályában november hóban olvastatott föl. Ára 1 frt 20 kr. — *Emlékbeszéd Ludwig Károly Frigyes Vilmos külső tagról,* Klug Nándortól; ára 30 kr. — A mathematikai és természettudományi közlemények közt foglal helyet: *Palaeontologiai tanulmányok a harmadkorú rákok köréből,* irta dr. Lőrenthey Imre. Tizenegy tábla rajzzal; ára 3 frt.

Verescsagin újabb festményei Budapesten. A hires festőnek, *Verescsagin* Vazulnak a képei most vannak útban Budapestre. A művésznek mintegy 150 képből álló gyűjteménye érkezik hozzánk, melyet a városligeti új műcsarnokban állítanak ki. Ez a külön kiállítás február 20-án nyilik meg. Verescsagin jelenleg Moszkvában időzik s már értesítette dr. *Ambrozovics* Dezsőt, a képzőművészeti társulat titkárát, hogy, ha egészségi állapota megengedi, ellátogat Budapestre.

Népszinház. Új eredeti operette első estéje volt február 4-ike. «*Talmi herczegnő*» került bemutatásra; szövegét irták *Makai* Emil és *Kövesi* Albert, zenéjét szerzette *Konti* József, a népszinház karmestere, kinek több operettején mulatott már a népszinház közönsége, s az «Eleven ördög» a «Suhancz», «Királyfogás», «Cziterás» zongora-kivonatokban is jól ismert. A «Talmi herczegnő» jobb művei közé tartozik. A zene vidám dallamokkal bővelkedő. A szövegirók is kezére játszottak a zeneszerzőnek. Makai könnyen versel, Kövesi a szinköröknek irt már több bohózatot s most együtt adtak újabb formát a régi történetnek, mikor a lány álruhában próbálja ki vőlegényét. Margarita herczegnő egy korcsmárosnéval cserél alakot, s igy lesz belőle talmi herczegnő, a ki sok mulatságos helyzetbe jut az udvarnál, mig a herczegnő mindenkinek megzavarja a fejét és a csapodár Gasztont is magához bilincseli. Könnyű párbeszédekben és folyékonyan van irva, és aktuális czélzások sem hiányzanak. A teli ház sokat tapsolt. *Blaháné,* ki hosszú idő óta először lépett föl ismét, a talmi herczegnőt is legjobb szerepei közé avatta. *Hegyi* Aranka is hiven adta az igazi herczegnőt. Mindketten virágot és koszorút kaptak; Kontinak pedig a zenekar ezüst koszorút adott át. *Németh, Vidor, Csatai* Zsófia, *Solymosi Raskó, Ujvári* a sikerült előadás többi közreműködői.

Vigszinház. Az elmult héten a szinházak négy bemutató előadásából a Vigszinháznak «*A nőszabó*» franczia bohózat jutott. Irta Feydeau, fordította Komor Gyula. Telivér párisi darab, s az ilyenen mulatni szokott a mi közönségünk. Három házaspár viszontagságában, a kik bizony nem a jóban

SHE CSÁBTÁNCZA. (GASSNER BORISKA.)

USTANE KÓRI TÁNCZOSNŐ. (BARBIERI ANTONIA.)

A «SHE» CZIMŰ ÚJ BALLETBŐL. — Uher Ödön fényképei.

Kéméndy Jenő, díszlet és jelmez tervező

L.: Bortnyik Sándor

F. Dózsa Katalin: A papírkoronától a gépszínésig 517–519.

Élet és Tudomány, Bp. 1981. ápr. 24. XXXVI/17.

Kéméndy Jenő

„Civódás", 1883, olaj, vászon, 53.6 x 72.3 cm.
M. Nemzeti Galéria; 34. sz. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Kéméndy Jenő

Később a budapesti Operaházban és a Nemzeti Színházban helyezkedett el, mint szcenikai felügyelő. Számos díszletet és jelmezt tervezett.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

335 l

Kéméndy Jenő

(1860–1925) festő, mint sok más kortársa, ő is Budapesten is Münchenben tanult. Először miniatürképeket festett, konzervatív modorban.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

3357.

Kéméndy Jenő

módján, Csók István egy miniatűrt festett Münchenben.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l.

341.

Kéméndy Jenő

Münchenben tartózkodott a szerző ottlété alatt.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

51 l.

KÉMÉNDY JENŐ: A KÉPZELT-BETEG

K. SPÁNYI BÉLA: NYÁRI REGGEL

114. Kéméndy Jenö: Pillanatnyi pénzzavar.

342. Peske Géza: Még te is?

MDK

Kéméndy
tanulmánylap

Ernst Muz. 18. auk. 1921. dec.
56 l.

MDK

Kéméndy Jenő, festő; r. 1860

Szirén. Fa.

Isis. Fa.

Jelz. l. j.: Kéméndy Jenő.

Ernst Muz. aukciós, XXV-XXV. -28. l.

Kéméndy Jenő MDK

Csók Lázárhoz irt levelében hivatkozik Kéméndyre, aki látta az "Urvacsorát", amikor Csók festette.

Farkas Zoltán: Csók István. Bp. 1957. 52. l.

Кембридж Jend

Сеск Бакалов 1ст Јевгенов Ивантоаик
Кембридж, акт Јотта за "Отвасотет".
шийог Сеск Театетт.

Ранкав Дотгенисеск Іатуан.Вр.1951.32.1.

MDK

Káméndy Jenő

Mücs. őszi kiáll. Vas, Ujs. 1884. 46.sz. 741 l.

Veszprém

Csatári hegy: Glück-ház, földszintes,
külső lépcső és tornác. Épült 1763-ba
/ Korompay György: Veszprém. II.kiadá

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925.

A ballerina, festm.

Ernst Muz. 55. aukc. 1937. ápr.

1.

18

Kennedy Jens. 1886-1925.

A ballerina, poem.

Kéméndy Jenő MDK

Hollósy a Müchenben köréje csoportosuló fitaloknak lenézéssel beszélt Baditz, Kéméndy,Peske,Pataky,Eisenhut művészetéről, csak Karcsayt ismerte el némileg.

Farkas Zoltán:Csók István.Bp.1957.58.l.
Csók Rippl és én" cimü kiadatlan kéziratából.

MDK

Kéméndy Jenő
az opera müvészi felügyelője

Épitő Ipar, 17.sz. 1908. ápr. 26. 184 l.

Kéméndy Jenő

Képzelt beteg, festm.

V-r: A kiállitás vásárlói. VU 1885. XXXII. évf. 678 l.

M. D. K.

KÉMÉNDY Jenő festő

Farkas Munkószt. 461,

Kéméndy Jenő /sz.186o/
A hivatlan vendég
A tudós
Munkában elmélyedve
Carmen
Tanulmányfej

[illegible] munkéi. XII. 18-19 l.

Borsos

/Ezek
süvegb
széles
hajótó
felett
fülkes
Főöltő: Fő
zott k
párkán
fehét,
ábrázo
lét a
rint a
vére,
készül
2oo f

M. D. K.

KÉMÉNDY Jenő festő

Hozzatérés az álarcosbálból 1886

Farkas Munkászt 463,

Kéméndy Jenő, sz. 1860.

A tengeri csuda, olaj

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társ. IV. aukciója, Bp. 1923. 5 l.

Kéméndy Jenő festőművész
~~Osztrák-~~Magyar ~~monarchia~~ művészeinek ~~kiállitása~~
Oroszországban.
Mücsarnok, 1899, 4o5 l.

137718/907 szám.

A Műemlékek Országos Bizottságának, mult évi 860 számu felterjesztésére, tudomása végett kiadom.

Budapest, 1908.évi február hó 13.

A miniszter meghagyásából:

[signature]

miniszteri tanácsos.

MDK

Kéméndy Jenő

Magyar Művészet. 1926. 539. l.

M.D.K.

KEMÉNDY

Az 1899 -i oroszországi osztrák - magyar kiállitáson szerepel

Magy. or. iparmüv. tk.

Weinerné: Orosz kapcs. 152.1.

Kéméndy Jenő, 1860-1925. MDK

Kosztümtanulmány, temp.

Árverési Közlöny, 1939, 3.rk.

25 1.

Kéméndy Jenő festő M.D.K.

A sétány felerve 1899 vászon 48×70 cm

Az engedelmes férj fa 18.5×26

Engedy Lukács és neje hagyatéka. Az Ernst
hus. Aukciói XXXI. Bp 1923 20

MDK

Kéméndy Jenő

Magyar művészek Oroszországban.
Műcsarnok, 1899. 26.sz. 4o5 l.

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925

A ballerina, fa

Ernst Muz. 55. aukc. 1937. 18 1.

MDK

Kéméndy Jenő

Olajfestmény

Szent György Céh I. árverési kat. 1910. ápr.
6 l.

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925.

A kérő, festm.

Bacchánsnő, festm.

Ballerina, "

Almásy-Teleki I. aukc. 1939. szept.

7-8 l.

Eger (Heves)

Cifrapart-utca 6. Keritésfalában körül.

(Ermrecsányi Miklós: Eger művészetér

KÉMÉNDY JENŐ

Új művészet

1996/ápr

44.o.

MDK

Kéméndi Jenő

"Jó reggelt", of.

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

8 l.

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925.

Empire, festm.

Fuvolázó, "

Rokokó, "

Almásy-Teleki I. gyűjt. 1939. szept.

7-8 1.

es, 4 ablakos, manzárdtetővel, XVIII.
Panakoszta-családé volt. Lábazata

yv. Eger, 1937, 26 l, képe 29 l -

MDK

Kéméndy Jenő, 186o-1925.

Kosztümtanulmány, temp.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

23 1.

MDK

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925.

Jelenet az "Ember tragédiájá"-hoz, of.

Kosztümtanulmány, temp.

Kigyóbüvölő, of.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz.

22 l.

M. D. K.

KÉMÉNDY Jenő Jeslő

Pletyka (Repr.)

Bvók. Tárgymut. Bp. 1885. 58., 132 l.

M. D. K.

KÉMENDY Jenő festő

A képzelt beteg. Olaj.

(Repr.)

Book. Tárgymut. Bp. 1885. 43, 96. l

96.

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925.

Kigyóbüvölő, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.
23 l.

MDK

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925.

Kosztümtanulmány, temp.

Árv. Közl. 1939. 4.rk.sz. szept. 91.sz.

22 l.

MDK

Kéméndy Jenő. 1860-1925

A kisértet, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74. sz. 25 l.

MDK

Kéméndy Jenő, 186o-1925.

Incselkedés

A fuvolás

Családi jelenet

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 18 1.

Kéméndy Jenő
Kardos asszony, olaj

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 7 l.

Erdőta

Kubiny
reugr
lopos
szögü
1-1 e
csalá

Daruvá
Niczky
Jelenl
Klass
kesker
és e
kialak
zárja
A csar
és két

M. D. R.

KÉMÉNDY Jenő festő

„Fonó bányok" (munkácsy-kalás)

Vigvári 1958. 262.

Kéméndy Jenő, sz. 1860.

A alchimista, olaj

N.Szal. III. auk. 1924. 7 l.

Kéméndy Jenő
Najád, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal.
192o. ápr. 7 l.

[redacted]

Kéméndy Jenő

Magyar Studio I. 12 l.

Kéméndy Jenő

MDK

Vén barát

B áró Nopcsa Lászláné arcképe

Várur

Isis

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Kéméndy Jenő

MDK

Udvarlás
Kéméndy Jenő arcképe
Öreg udvarló
Betőrők
Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

Alku "Madame sans gene"
Alku
Kigyóbüvölő
Őrverés
Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

M. D. K.

KÉMÉNDY Jenő festő
(1860-1925)

a miniatúr méretű kolgári és
történelmi csaner igen jól kono-
vált művelője volt.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.

Bp. 1958. 220. l.

Kéméndy Jenő MDK

A kuruzsló

Civódás

Alchimista

Uzsonnázók
Mücsarnok 1926. Őszi kiállitás

Kéméndy Jenő MDK

kosztümtervei. az Operaház és a Nemzeti Szinház muzeumának tulajdona

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

MDK

Kéméndy Jenő

"Pletyka" c. kép repr.

1885.Orsz.kiáll.kat. 132.l.

MDK

Kéméndy Jenő

"Egy kis vihar" c. kép repr.

Évk.KMT. 1928.

MDK

Kémándy Jenö, festöm.
1860-1925

Kosztümtanulmány. Tempera.

Árv. Közl. 1940. 1.rk.sz. 26.l.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

A nagy tavaszi tárlaton kiállitott 443 kép és szobor között-a Mücsarnokban-szerepel müve.

A 16. oldalon 7-es számmal a müvész fényképe.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni. 26.- juli.2.
X. évf. 26. sz. 22. l.

Kéméndy Jenő MDK

Tántorgó vitéz, olf.

Mücsarnok 1885. jan.11.

Kéméndy Jenő MDK

A képzelt beteg, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz.ált. kiáll.

Kéméndy Jenő

MDK

Fonólányok, olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. I. sorozat.

Kéméndy Jenő MDK

Én?, olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. I. sorozat

Kéméndy Jenő

MDK

Obsitos. olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. I. sorozat

Kéméndy Jenő

MDK

A dilettáns. repr.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

Ügyetlen széptevő. repr.

Mücsarnok 1884. őszi kiáll.

Kéméndy Jenő

MDK

Két naplopó, repr.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Kéméndy Jenő

Szeszélyes nők, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll.I.

Kéméndy Jenő MDK

Az ügyetlen széptevő, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

MDK

Kéméndy Jenö, az op.ház tagja.?/

ö is aláirta a kultuszminiszterhez benyujtott ivet Mock képv. reformkodása ellen a magy. müvészeti kérdésekben.

Ujváry Ignác: Válasz az "Okiratos válaszra". Mücsarnok.1898.nov. 27. 155.l.

1.es számu cédula.

M.D.K.

Kéméndy Jenő szcenikai főfelügyelő

A „Mályvácska" c. balett-előadás diszleteit s az előadáshoz minden egyéb kelléket és a kosztümöket tervezte. /Kellék alatt itt a különböző -mesét illusztráló- technikai felszerelések tervezéséről van szó./

Mályvácska c. közl. Szinházi Élet. Bp. 1921. dec. 4-10. 26. lap és egy későbbi számban a következő cédulán.
X. évf. 49. szám.

2.es számu cédula M.D.K.

Kéméndy Jenő

Az Operaházban bemutatott "Mályvácska" c. balett egyik szinpadképét, "A lakodalom" cimmel, valamint a kosztümök egy ~~részét~~ részét bemutatja a lap.
"A lakodalom" diszlete a 8. lapon
"Mályvácska elrablása"a 12. " szerepel.

Szinházi Élet. Bp. 1921. dec. 25.-31.
X. évf. 52. sz. 7-13 lapokon.

M.D.K.

Keméndy Jenő

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Kéméndi Jenő MDK

Legujabb vázlatok, olf.

Műcsarnok 1881. Tavaszi kiáll.
második sorozat

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.
1860-1925.

482. Feleségem. Ölf. 46x35.
483. Pipázó katona. " 24x18. J.l.b.
Illusztrálva a X. táblán.

Árv. Közl. 1933. dec. hó. 4.rk.sz. 68.aukció. 25.l.

Kéméndy Jenő MDK

A vén gavallér, olf.

Mücsarnok 1888.Magántulajdonban levő régi és modern képek kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

Egy kérdés, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Kéméndy Jenő MDK

A féltékeny, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.

Firenzei ékszerésznél. olf.

Mücs.-OMKT.1921. Tavaszi kiáll. Kat. 2o.l.

Kéméndy Jenő MDK

Hazatérés az álarcos bálról, olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat.

Kéméndy Jenő

MDK

Fonó leányok, olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

Kéméndy Jenő MDK

Én?, olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

Kéméndy Jenő

MDK

Szomoru bucsu, olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat.

Kéméndy Jenő MDK

Obsitos, olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat.

Kéméndy Jenő MDK

Fonó leányok. repr.

Műcsarnok 1886. őszi Kiáll. I. sorozat

Kéméndy Jenő MDK

Házi csendélet, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Molnár Ferenc: "A fehér felhő" c./mirákulum-ához tervezi a diszleteket.

Szinházi Élet. Bp. 1916. jan.30.-febr.6. V. évf. 5. sz. 9. l.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Az Operaház bemutató előadásához Schmidt Ferenc "...a magyar születésü bécsi zeneszerző Notre Dame cimü..." operájához készitett szinpadképeiről a kritika igen komoly elismeréssel ir.

Az Operaház első bemutatója c. közl.
Szinházi Élet. Bp. 1916. nov. 12.-19. V. évf.
40. sz. 33. l.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Az Operaház szcenikai főfelügyelőjének diszlet-terveit a kritika kiemeli és hosszan ismerteti a szinpadképeket, amelyeket Schmidt: „A notre dame-i toronyőr" c. operájához tervezett.
/Egy másik kritika szintén foglalkozik a diszlet-tervekkel./

Az Operaház első ujdonsága c. közl.
Szinházi Élet. Bp. 1916. dec. 10.-17. V. évf.
44. sz. 8. l.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Neve szerepel a Müvészházban rendezendő "Szinház müvészeti" kiállitáson, ahol a tervező müvészek szinpadkép és jelmez-terveit mutatják be.

Halló mi ujság c. rovat.
Szinházi Élet. Bp. 1913. nov. 2-9. II. évf.
36. sz. 17. l.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

A Boris Godunov Operaház-i előadásához tervezett kosztümjeit a kritika komoly elismerésben részesiti.

- - -

Muszorgszkij: Boris Godunov előadásának -a művész által tervezett- szinpadképeiről és kosztümjeiről egy másik kritika is elragadtatással ir.

- - -

Halló mi ujság c. rovat
Szinházi Élet. Bp. 1913. dec. 7-14. II. évf.
41. sz. 22. l.
1913. dec.21-28. II. évf. 43. sz. 42. l.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

A "Magyar Iparmüvészet" c. folyóirat kiadásában megjelent szinházi album közli diszletterveit más müvészek alkotásai mellett.

"Halló miujság" c. rovat
Szinházi Élet. Bp. 1914. febr. 1.-8. III. évf. 5. sz. 18. l.

M.D.K.

Kéméndy Jenő scénikai felügyelő

Pakots József: Egy karrier története c. darabjához készitett diszletterveit dicséri a kritika a "Halló miujság" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1914. márc. 8.-15. III. évf. 10. sz. 14. l.

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.
sz. 1860.

A könyvtárban. /Vázlat./ Lemezpap.
20x28

Firenzei ékszerész. Jelz.l.b.: Kéméndy Jenö.
60x100 32.l. Vászon.

Ernst,Muz. auktc.XVI. Kat. 31.l. és 32.l.
1921.

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.
sz.1860.

Az orvosnál. Jelz.l.b.:Kéméndy Jenö.
32x34 Lemezpapir.

Alku. Jelz.l.j.:Kéméndy Jenö. Lem.papir.
34x48

Ernst Muz. aukc. XVI. 1921. Kat. 32.l.

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.
sz.1860.

Reggeli látogatók. Jelz.l.j.: Kéméndy Jenö. Lem.p.
34x48

Tavasz. Jelz.balra:Kéméndy Jenö München
16.5x 8 1898. Fa

Ernst Muz. auke. XVI. 1921. Kat. 32.l.

Kéméndy Jenő

Szerepelt a Műcsarnok őszi tárlatán

Ny 1926. X. 24.

Kemény Jenő

Szerepel a Műcsarnok őszi tárlatán.

Magyarság 1926. X. 14.

MDK

Kémándy Jenö, festöm.
1860-1925

Tájkép. Olf. Jelz.

Nöi képmás tanulmány. " "

Árv. Közl.1937.4.rk.sz. 27.1.

MDK

Kéméndy Jenő

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 541-542.l.

Kéméndy Jenő

Az alchimista, olf.

Mlcsarnok 1897. tavaszi kiáll.

MDK

Kémándy Jenö, festöm.
1860-1925

Tájkép. Olf. Jelz.

Tanulmány. Tusrajz. "

Árv. Csaam.1937.okt.83.sz./Árv.Közl.4k.sz./ 27.1.

Kéméndy Jenő

MDK

Tivornya, repr.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Kéméndy Jenő MDK

Tivornya, olf.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.második sorozat

Kéméndy Jenő MDK

Tivornya, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

Pletyka. repr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

A képzelt beteg, repr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

Hegedühangoló, olf.

Mücsarnok 1884. őszi kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

A szeszélyes nők, reor.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Kéméndy Jenő MDK

Két naplopó, olf.

Mücsarnok 1884. őszi kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

Egy dilettáns, olf.

Mücsarnok 1884. őszi kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

A konyhában, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

Pletyka, olf.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Kéméndy Jenő MDK

Szeszélyes nők, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

MDK

Kéméndy Jenő

Tántorgó vitéz, of.

Mücs. kiáll. 1885. jan.

MDK

Kéméndy Jenő

"Pillanatnyi pénzzavar" c.kép repr.

Képzőm.Társ. 1907/8. téli kiáll.kat.

MDK

Kéménd y Jenö, f estöm.

A vén gavallér. Olf.

OMKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 1890. máj. Kat. 4.1.

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.
szül.1860.

Nöi képmás. Jel.l.j.: Kéméndy Jenö.
Vászon. 60x51

"Ki az ur a háznál." Jel.l.j.: Kéméndy.
Lem.papir 17,5x25

Ernst Muzeum, aukciója. XXVIII. Kat. 26.1.

1924.

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.
sz.1860

A várur. Jel.l.b.: Kéméndy Jenö 1920.
Lem.papir. 47.5x33

Fátyolos nö. Jel.l.j.: Kéméndy. Lem.papir.
24.5x18.5

Ernst Muz. aukciója. XXVIII. Kat. 25.l.

1924.

Kemény Jenő

az Őszi Tárlat keretében, mely X. 24-től XI. 21-ig lesz, emlékkiállítást rendeznek műveiből.

M. 1926. IX. 19. (Magyarság)

Kéménoly Jenő

A Műcsarnok őszi tárlata keretében kiállítják az elhunyt miniatűr festőnek gyűjteményes anyagát.

M. 1926. IX. 17. (Magyarság)

MDK

Kéméndy Jenő

A féltékenység, of.

Királyi vásárlások a Mücs. tárlatain. SzmKT 5o-133.l.

MDK

Kéméndy Jenő

A könyvtárban, of.

Királyi vásárlások a Mücs. tárlatain. SzaKT 50 - 136.l.

MDK

Kéméndy Jenő

A két naplopó, of. /1884/.

Királyi vásárlások a Műcs. tárlatain. SzmKT 50. 132.l.

Kiméndy jenő

F. Mg. 19. 2.

Napsa Lánló és Zselénszky Róbert pr. támogatta. (Ly. Nr. 50.0)

Sorszám: .....

A Magyar Posta Betegségi Biztosító Intézete

Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 5. szám.

Tel.: 139-860

Érvényes.....napra, a .....naptól fél ápolási díj erejéig

Kórházi utalvány

a Postás Alapítványi Kórház (Budapest, XII., Kékgolyó-utca 5 sz.)

kórház / klinika Gondnokságának

Szíveskedjék .....posta

feleségét / gyermekét a kórház legalsó osztályára felvenni és legfeljebb a megjelölt időtartamig a M. Posta Betegségi Biztosító Intézete terhére ápolásban részesíteni.

Valószínű diagnózis: .....

Budapest, 195 .....

.....
intézeti igazgató

A kórházba beutalt beteg (hozzátartozója) előzetesen gondoskodjék a kórházi ágyhelyről és csak a férőhely biztosítása után utazzék a kijelölt kórház székhelyére.

P. B. B 1. 902 sz. — 203 Államositott PHÖNIX-NYOMDA BPEST, VIII., JÓZSEF-U.

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.

A vén gavallér. Olf.

OMKT állt. rend. Kolozsvári Képkiáll. 1899. ápr. Kat. 16. old.

MDK

Kéméndy Jenö, festöm.

A kigyóbüvölö. Olf. 48x36. J.1.b.

Árv.Közl. 1930. 4.rk.sz.55.szám. Kat. 26.1.

Kéméndy Jenő MDK

Fonó leányok, repr.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat.

MDK

Kéméndy Jenő

Szép Ernő: "Az egyszeri kiralyfi". Repr.

Magy. Iparművészet, 1914. 14.1.

MDK

Kéméndy Jenö, festöm. - az Oparah. scenikai fel
1860-1925 ügyelöje

678. Jelenet. Olf.

Árvorósi Közlöny. 1929. ápr. 3. vk. sz. 31. l.

MDK

Kéméndy Jenő

A könyvtárban. Olajfm.

KMT 1903/4 téli kiáll. 32.l.

MDK

Kéméndy Jenő

Női tanulmány

Bacchánsnő

Női képmás

Ernst Muzeum aukciói XV. /1921/.

Kémeny Jenő

Mű tanulmány

Bevezetés

Mű kérdés

MDK

Kéméndy Jenő

München, a Képzőmüv. Akad.-n ezüst érmet kapott 1882.

Budapesti Hirlap 1882. VIII.7. 216.sz. 3o.
Sz. és M.

MDK

Kémándy Jenö, festöm.

Hajnali látogatók. olf.
Az alku. "

Mücs.-CMKT. 1921. Tavaszi Tárlat. Kat. 12.1.

MDK

Kéméndy Jenő, festőm.

A gyilkos. olf.

Műcs.-OMKT.1921. Tavaszi kiáll. Kat. 14.1.

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925.

A patikában

Fantom

Női akttanulmány

Ernst Múz. 34. aukc. 1927.

22.1.

MOK

Keiméndy Jenő
festő

művei a grafikai kiállításon

÷ Nemzetközi grafikai kiállítás a
Műcsarnokban
Grafikai Szemle 1909 évf 2 sz. 29 l.

MDK

Kéméndy Jenö, festö
1860-1925

Féltékenység. Olf. Vászon.

v.Ernst Muzeum VI.müvészeti aukció. Kiáll. 1947 okt.
Kat. 17.1. 12-19.

M.D.K.

Kéméndy Jenő /186..-1925/ /évszám nem olvasható tisztán/

400. A vén hűncut. Olajf.22.5x26.5 fa.

Háborus műtárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 28. l.

MDK

Kéméndy Jenö, festö
1860-1925

Kosztüm tanulmány. Jelzett. Olf.

Nöi tanulmányfej. " "

Árverési Közlöny. Festm., rajzok. 1936 okt. 4. rk. sz. 34.l.

MDK

Kéméndy Jenő, 186o--

Fonó parasztnők

Ernst Hus. 13-14. sukc. 192o. 18. 1.

MDK

Kéméndy Jenö festö
1860-1925

A legujabb divat. Jel.:Kéméndy Jenö 1889.
München. Fa.

Ernst Muzeum aukciói. 43.sz. Bp.1929. Kat. 22.o.

MDK

Kéméndy Jenő, sz. 186o.

Papucs alatt

Francia forradalmár

Ernst 11. aukc. 192o. ápr. 14 l.

MDK

Kéméndy Jenő, sz. 1860.

Ihlet

Istentelen gondolatok

Ernst 11. sukc. 1920. ápr. 14 l.

MDK

Kéméndy Jenő

elismerő oklevél

Wlassics: Párisi kiáll.kitüntetései. Mücs.1900.
326-7 l.

MDK

Kéméndy Jenő

Erdei jelenet

loo év festészete. Szalmássy Gal. kiáll. 1948. jan.

Kéméndy Jenő, 186o-1925 MDK

Női arckép

Almásy-Teleki 4. műv. aukv. [illegible]. 194o. nov.
2o l.

MDK

Kéméndy Jenő, sz. 186o.

Öregasszony feje

A vivó lecke

Ernst 11. aukc. 192o. ápr.

14 l.

MDK

Kéméndy Jenő, 186o-

Civódás

Uj szerzemények kiáll. Szépm.Muz. 1918.okt.

8 l.

MDK

Ernst Muz. 18. aukc. 1921. dec.

MDK

Kéméndy Jenő, sz. 1860.

A sétány

Az engedelmes férj

Ernst Muz. 22. aukc. 20 l.

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925.

Kosztümtanulmány, temp.

Árv. Közl. 1940.dec. 7.rk.sz. 96.sz.

25 l.

MDK

Kéméndy Jenő

Tivornya, of,

Ernst Muz. XX. aukc. 1920. jan. 5 l.

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925

A látomás

Almásy-Toleki 7. sukc. 1941. okt.

42 l.

MDK

Kéméndy Jenö, festö

Kardos asszony. Olf.

MK.Seg.Biz.Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 7.1.

Szépm.Muz.

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925

Kosztümtanulmány, temp.

Árv. csarnok, 1940. jun. 94.sz. 29. 1.

MDK

Kéméndy Jenő, 1860-1925.

Női képmás, tanulm. of.

Oláh medvetáncoltató,"

Tudós, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

28 l.

MDK

Kéméndy Jenő festő (1860-1925)

Oláh fonóleányok. Vászon.

Jel.: Kéméndy Jenő München 1886.
Illusztr. XVII. tábl.

A jogtudós. Fa
Jelezve.

Ernst Ann. aukc. 54. sz. - Kiáll. 1936 nov. 22-29.
Jegyz. 13, 14. t.

MDK

Kéméndy Jenő, 186o-1925.

Medvetáncoltató, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 22 l.

MDK

Kéméndy Jenö, festö.
/1860-1925/.

Az alkimisták. Jel.:Kéméndy Jenö,München 1891. Fa.

A pincekulcs öre. Jelezve "

Ernst Muzeum aukciói. 52.sz. II. rész.
1935 nov. -Képek. Ka t.11.1.

Kémendy Jenő MDK

1860-1925

Általános összehasonlitás Mednánszkyval, Hollosyval és Rippl-Rónaival.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.9.1.

MDK

Kéméndy Jenő festő
KT-kiállításra egy arcképet akar küldeni. 1981.

MDK-A-1-1/948.

MDK

Kémendy Jenő fertő.

1881. KT kiállításra küldött képét (?) el akarja adni

MDK-A-1-1/925.

Kéméndy Jenő festő

MDK

1882

„Tivornya" c. képét Károlyi Tibor gr. megvette

MDK-A-L-1/1045

MDK

Kémándy Jenő festő

1881. KT-kiállításra egy talon-genre képét (talán „Legujabb várlatok" címmel) sürgősen küldeni.

MDK-A I-1/891.

MDK

Kéméndy Jenő, sz.1860.

Táncoló pár

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921.máj.

16 l.

MDK

Kéméndy Jenő, sz. 1860.

Női tanulmányfej

Tanulmányfej

Ernst Muz. 29. aukc. 1924. 24 l.

MDK

Kéméndy Jenő, sz. 1860.

Párisi nő

Ernst Muz. 29. anke. 1924. 24 l.

MDK

Kéméndy Jenő, sz. 1860.

A bün

A várur

Ernst Muz. 29. aukc. 1924. 24 l.

MDK

Kémendy Jenő festő

„A féltékeny"
„A két naplopó" c képeit a király vette meg. 1891.

MDK-A1-1/2921.

MDK

Kéméndy Jenő

Magyar kiállitó művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Kéméndy Jenő, 186o-1925.

Látomás

Almásy-Tel. 3.auk. 194o. ápr. 23 l.

MDK

Thémédy Ferenc festő

„Szerelmes nők" c képét eladta 1883.

MDK-A-I-1/1171.

MDK

Kémendy Jenő festő

„Szomorú búcsú" c. képe KT-tárlatom

1886.

MUK A-I-1/1861.

MDK.

Kéméndy Jenő futó

„Fonó leány" c képét kt-sorsoláson

Walter Ágoston nyeri. 1887.

MDK-A-I-1/2132.

MDK

Kémendy Jenő fertő

„Bál után" c képét KT értékesíti 1899

MDK A-1-1/2501.

MDK

Kéméndy Jenő fertő

„Bátortalan udvarló" c képét Fluss József

vesz meg. 1889.

MDK-A-I-1/2511.

MDK

Kémándy Jenő festő

„A féltékeny" c képét KT önitárlatón

a király veni mag. 1888

MDK A-I-1/2369

MDK

Kéméndy Jenő festő

„Bál után" c képét Bischitz Mór vezérmeg

1889.

MDK A-I-1/2491.

Kémándy Jenő festő

(München)

„Bátortalan imádó" c. képét megvenik.

Jó anyagi helyzetben van, képeit – még befejezés előtt – megvenik. (Fleischmann ség.)

Vándorkiállítára egy képét bejelenti a KT-nak, hogy nem kel el; felajánlja alapító tagrági díjul.

1883.

MDK

MDK-A-I-1/2517.

MDK

Kámándy Jenő festő

KT alapító tagja. 1889.

MDK-A-I-1/2569.

MDK

Kéméndy Jenő fertő

„Jó" reggelt" c képét Pakács Lajosné

vette meg. 1989.

MDK-A-1 - 1/2572.

MDK

Kémérdy Jenő fertő

„Búcsú" a képét KT tárlatra küldi. 1886.

MDK-A-I-1/1654.

MDK

Kémendy Jenő fertő

„Szomorú bucsu" c képét megvétel. 1886.

MDK-A -I- -1/1715.

MDK

Kémendy Jenő fertő

„Szomorú búcsú" c hépét KT öni tárlatán

megvenik. 1886.

MDK-A-I-1/1769.

MDK

Kémiendy Jenő fertő

„Tanulmányfej" c. képét eladta. 1883.

MDK-A-I-1/1234.

MDK

Kémendy Jenő fertő

„Tanulmány fej"-ét Zichy Jenő vette map.

1884.

MDK-A-I-1/1368.

MDK

Kémándy Jenő festő

„Ügyeblen képtevő" c képét elvette (KT-nek?)

1884.

MDK-A-I-1/1398.

MDK

Kéméndy Jenő festőművész.

kiállitási nagy éremmel kitüntetve.

A képzőm. kiáll. kitüntetései. Vasárnapi Ujság. 1865. 32.sz. 520 l.

MDK

Kéméndy Jenő

A kiáll. műcsarnokából... Vasárnapi Ujság, 1885. 32.sz. 520 l.

Kéméndy Jenő

MDK

Vörösmarty-album. Művészet, 1904. 140. l.

MDK

Kéméndy Jenö, festö
1860-1925

A legujabb divat. Jel.:Kéméndy Jenö 1889.
München.
Fa. 12x9,5 cm.

Ernst Muzeum XLIII.aukciója. 1929. Kat. 22.l.

MDK

Kéméndy Jenő

Zala György: Müvészek lakomája. Mücsarnok, 1898, nov. 20. 16. sz. 145. l.

M.D.K.

Kéméndy Jenő diszlettervező

Márk Tivadar a jubiláló jelmeztervező említi meg róla, hogy a multban a diszlettervezők végezték a jelmeztervezést is.

/somogyi/: "A szinházban a ruha teszi az embert". Film Szinház Muzsika. IV. évf. I. sz. 28. l. 1960. Január 1.

Kéméndy Jenő, [díszlettervező]

h.: Szinte Gábor

Magyar J.: Díszletek a Jakon 2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. okt. 8.

Kéméndy Jenő

Két müvész elmaradt a Mücsarnok kiállitásáról, melyet Telepy Károly rendezett. A lap Képzőmüvészet c. rovatában közölt beszámoló sajnálattal állapitja meg, hogy Kéméndy Jenő és Kardos Gyula müvészek alkotásai azért nem szerepelnek a tárlaton, mert "a müncheni müárus még azon nedvesen elviszi tőlük, még ha annyi volna is."

A HÉT, Bp. 1890. nov. 23.
I.évf. 47.sz. 335-336. lap.

Kéméndy Jenő

A szinpadtechnikai berendezéshez készitett u.n. repülőszerkezet az első képen a Rajna medrét mutatja. Ezután gyors átállitással megjelenik a Walhalla fensik és ezt követi az Alberich sziklabarlangra való alakitás másodpercnyi pontossággal.
A két müvész bravuros megoldásait igen nagy elismeréssel méltatja a cikk, s ezt szemléleti a beszámoló cime is, a szinpad két "varázslójáról".

Délibáb, Bp. 1929. május 11. III. évf. 19. sz. 54-55. lap.

Kéméndy Jenő

Az Operaház elhunyt szcenikai főfelügyelőjét vallja mesterének Tolnay Pál mérnök, a jelenlegi szcenikus. Elmondja, hogy egy-egy operaelőadás milyen nehéz probléma elé állitja a szinpadtervező müvészt. Kéméndy Jenő volt az, aki a Wagner tetralógia számára egy olyan repülőszerkezetet konstruált a "Rajna kincse" előadásához, amilyet eddig még sehol a világon nem oldottak meg olyan tökéletesen, mint a müvész.

Délibáb, Bp. 1929. május 11. III. évf. 19. sz. 54-55. lap.

Kémendy Jenő (1860-1925)

„Kertben" o.fa. 25x15 cm

J. l. j.: Kémendy Jenő

Ki ráltási ár: 6000 ft

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

Kéméndy Jenő (1860-1925)

„Farsangi jelenet"
Ö.v. 78x130 cm J. l. j.: Kéméndy Jenő
München

Kiáltási ár: 20000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

118/a

VII. tábla

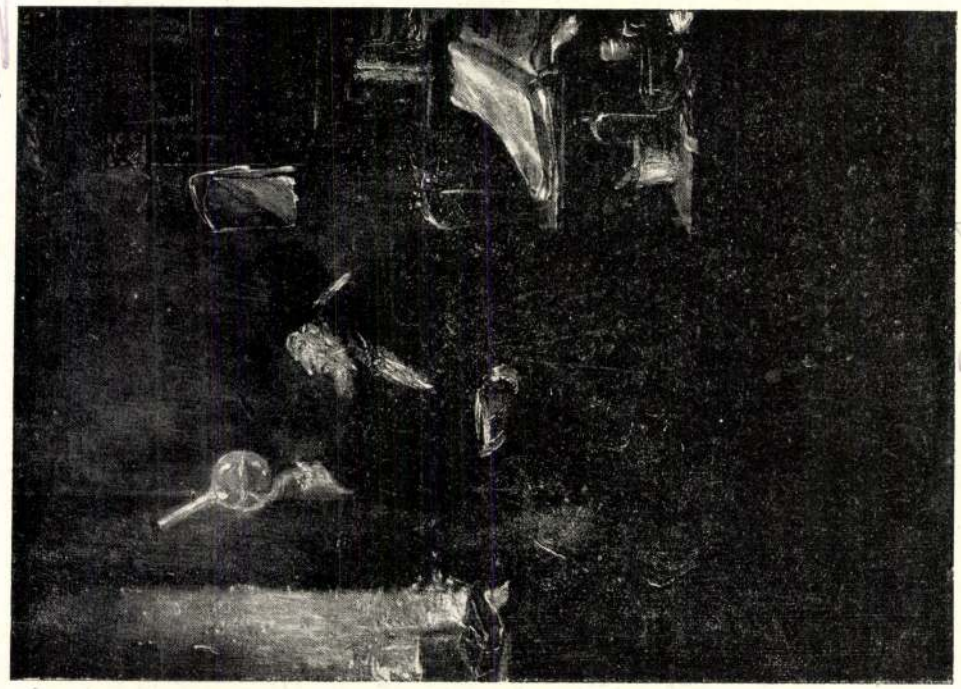

82

Kémendy Jenő
Az alchimista

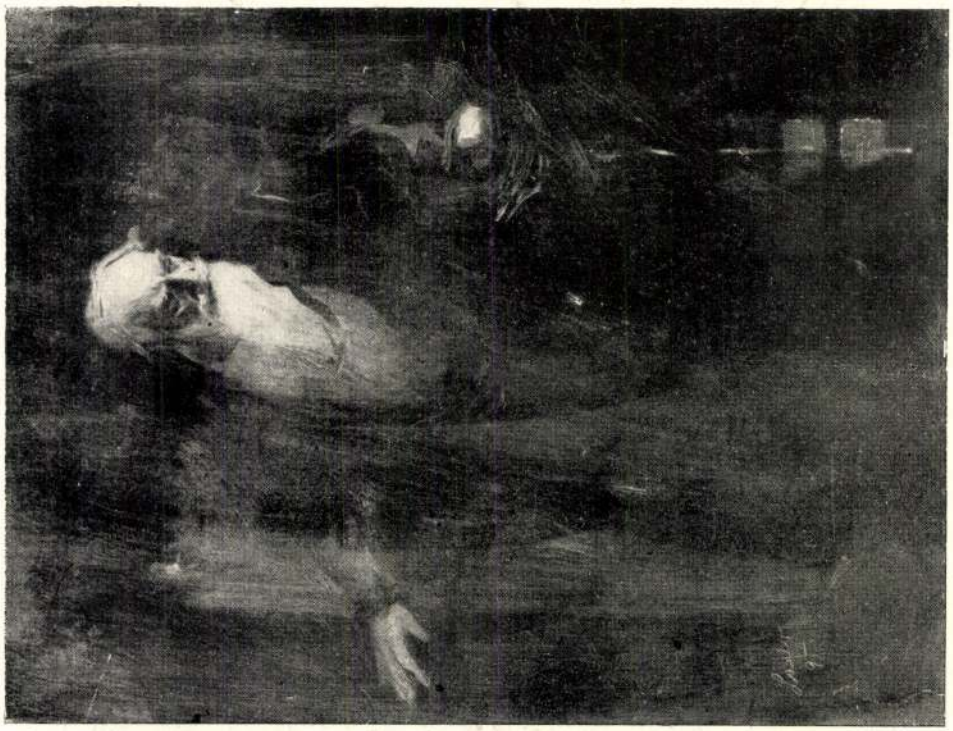

96

Lászlo Fülöp Zách Felician

Nemzeti Kalvin III. aukc. 1924. [illegible]

ujabb szinházban sem volna szabad hiányoznia. Egy nyomás erre a gombra elég, s valamennyi oldalajtó, melyek közönséges alkalmakkor be vannak zárva, egyszerre fölpattan, s tűz vagy más veszély idején kimenekülhet a közönség a szabadba.

Itt látjuk a sir William Thomson ugynevezett «syphon recorderjét». Ez oly készülék, melynek segélyével jól lehet táviratozni a tenger alatti kábelen is. Ez eddig fölötte nehéz föladat volt. A villamosság oly annyira elveszti erejét a hosszu út alatt, hogy a Morse-féle készüléket képtelen mozgásba hozni, s pontokat irni le a tűvel, vagy a Hughes-gépen betüket nyomtatni. Eddig mindenféle nehézkes utakon kellett segiteni a bajon s ugynevezett tükör galvanometereket használtak, a midőn a telegrafista egy kis tükörnek az ide-oda mozgatásából volt kénytelen leolvasni egyes jeleket. Az uj készülék folyadékot hoz mozgásba, mely vékony üvegcsőben foglaltatik. A folyadékkal irni lehet, pontokat vagy vonalokat, s a kabel elektromossága is elég erős, hogy megmozgassa a folyadékot. A készülék nem uj, de egészen uj alakjában van itt bemutatva.

Egy egészen különös fajtáju telegrafot állitott ki a Store Nordiske Telegraf Selskab, egy társulat, mely Kelet-Ázsiát köti össze telegrafice Európával. Készülékei segitségével szokás a khinai nyelvü telegrammot odábbitani. A telegramm tartalmát egy szelet papirra jegyezik föl, hol a betük jobbról és balról álló apró lyukak és vonások által vannak képviselve. A papirszeletkét, mikor már e lyukak beléje vannak vésve, oda teszik a telegrafikus gép alá, s az maga magától sodorja föl a papirost, tűje felkeresi a lyukakat, s az állomáson, hová a telegramm szól, ép oly lyukakat vés be egy másik papirosra, mint a minők ezek.

Itt találjuk kiállitva a különféle akkumulatorokat, melyeknek első feltalálója Planté, de a melyek Calo javitásainak is sokat köszönhetnek. Oly készülékek ezek, melyek által a villamosságot fel lehet gyüjteni. Valamely előkészitett ólom- vagy horgony-lemezt csak a megfelelő folyadékba kell mártani, s néhány óra hosszat keresztül kell rajta bocsátani a villamoságot, hogy ezt belőle ismét visszakaphassuk. A lemezt kiveszszük a folyadékból, megszáritjuk, elvihetjük egy más helyre, s midőn a villamosságra épen szükségünk van, ha mindjárt egy hét mulva is, beléteszszük ismét egy kis sósvizbe. A villamos áram azonnal megindul benne, s azt felhasználhatjuk tetszőleges célokra, péld. világitásra is. Igy csinálhatunk hordozható elektrikus lámpát, melynek akkumulatorát zsebünkben vihetjük el, mig a lámpa kezünkben ég. Igy világithatjuk meg a gomblyukunkba tüzött virágbokrétát, mely közé egy kicsi lámpa van elbujtatva. Igy világithatjuk meg a kocsi lámpát, oly akkumulátorokkal, melyek magában a kocsiban vannak elhelyezve. S igy szállithatjuk a legfinomabb valamit, a kiterjedés nélküli erőt, a villamosságot egyik helyről a másikra, mint akárminő portékát.

A sphygmophor, melynek itt több szép példányát látjuk, igen egyszerü készülék, mely arra szolgál, hogy a pulzus verésének gyorsaságát és erejét lerajzolhassuk A kicsi készüléket ráillesztjük a kézre az ütőér fölé, s annak verései villamos áramot zárnak vagy nyitnak, gyorsan vagy lassan, a hogy maga az ütőér ver. A villamos áram azután egy kormozott lapra rajzokat ir, csipkézett vonalokból állót. Ha gyorsan ver a pulzus és erősen, a csipkézések magasak lesznek és keskenyek, ellenben pedig alacsonyak és szélesek.

Igen szépek a franczia multiplikáló telegrafok, minőket a franczia távirda-hivatal állitott ki. Ezek (Carpentier rendszere szerint) egy ugyanazon telegrammot egyszerre hat példányban viszik tova. Ily telegraf nagyobb távolságban is megteszi szolgálatát s tényleg be is van rendezve Lyon és Bordeaux között. Ugyancsak a franczia állami távirda állitotta ki a telegrafokat, melyek által maga az irás is áttelegrafálható egyik helyről a másikra, sőt maga a rajz is. Itt Budapesten lehet egy rajzot elkésziteni, s a telegramm azt ugyanabban a pillanatban megrajzolja Bécsben vagy Párisban. Akár váltót lehet aláirni Londonban, a nélkül, hogy az ember kimozdulna Budapestről. A franczia hivatalos kiállitásnak egy érdekes darabja a világitó lokomotiv is, mely hadi célokra szolgál. Egy egész mozdony van ugy berendezve, hogy segitségével nagy ta[illegible]ő helyeket a sötét éjszakában meg[illegible]n világitani, s ez által ellenőrizni az e[illegible]ségnek hadi mozdulatait és elfoglalt pozicziőit.

Az elektrikus ércz-elválasztó készülék arra szolgál, hogy segitségével kinyerjük a különféle összetételü ásványokból az aranyat, ezüstöt vagy rezet, melyet máskülönben csak olvasztás által tudnánk megkapni. Hasonlóan az ötvények fémtartalmának meghatározására van alkotva a Bell-féle indukczió-mérő, melynek segitségével meg lehet tudni, hogy p. o. valamely pénzdarab annyi aranyat vagy ezüstöt tartalmaz-e, mint a mennyit az előirás szerint kell tartalmaznia. A hamis veretü pénzeket egy pillanat alatt meg lehet különböztetni a jóktól.

A budapesti Ganz és társai czég sok mindenféle eszközökön, saját találmányu lámpákon és elektrodinamikus gépeken kivül egy egész szinházat állitott ki, elektrikus kivilágitással. Naponta 3—4 ballet-előadás van benne, s a ki meg akar róla győződni, hogy mennyivel egészségesebb a gázvilágitásnál az elektrikus, menynyivel tisztább a fény és a levegő, mennyivel ragyogóbb a szinezett fény s mindenféle vetités, s mily tündéries világitás lehetséges az elektromosság segélyével: csak egyszer jőjjön ide. Az egész szinházat különben egyetlen gép világitja.

Az elektrodinamikus gépekből egész sorozatot látunk. Mindegyik a mozgató erőt változtatja át elektromossággá. A gőzgép, vagy a gázmotor mozgásából villamosság lesz, s a villamosságból lehet ismét mozgató erő. Ez által az erőt el lehet oda is vinni, a hová a gőzgépet nem igen lehet, vagy egyátalában nem lehet. P. o. tunnel-épitéseknél az alagba nem vihetjük a gőzgépet, mert füstje miatt lehetetlenné lesz a munkásoknak az ott tartózkodás. A villamos drót átvezeti oda is a gép erejét, mely kint a szabad ég alatt állhat, ellenben mozgása bent a hegyben lesz nyilvánvaló. Ily gépekből ma már sok rendszert ismerünk, s hogy erejök mennyire fokozható, mutatja a Piette-Krizik czég által kiállitott egyik példány, mely egyetlen egy lámpát tart égve, a mely 20,000 gyertya világával ég.

A lámpákból különben egész sereget találunk itt. Ezen óriás mellett ott látjuk az igen kicsinyt, mely egy csokor gyöngyvirágjának a kelyhében csillog, alig erősebb fénynyel, mint a szt. János-bogár. Ivalaku fény, melyet a szénpálczák terjesztenek, s az elzárt térben tündöklő izző fények, Edison, Svan, Brush és mások rendszerei szerint egymást váltogatják.

Még mint éltető erőt is látjuk alkalmazni az elektromosságot. A nap világát pótolja a növényekre. Tudjuk mindannyian, hogy a növényt a nap sugarai éltetik. Ha az éjszakát is nappallá teszszük a növény számára, s mikor a nap már leáldozott, vagy felhők közé bujt el, megvilágitjuk leveleit az elektrikus fénynyel, növése kétszer oly gyors lesz, mint volt előbb. Éjszak magas vidékein is délszaki napot varázsolhatunk, s az örök hó honában pálmákat nevelhetünk.

Furni, faragni látjuk a villamosságot, a nagy gépgyárak különféle eszközeit mozgásban tartani, a vasuti kocsit tovahajtani, sőt az elektrikus csolnakot is mozgatni viz ellen, vagy viz iránt. Az emberi kéz eddig ismert, majdnem minden munkájánál helyettesitő erő gyanánt lép föl, s azonfelül egy egész seregét végzi a teendőknek, melyekre eddig egyátalában nem volt alkalmas mozgató erő. Szinte ellenállhatatlanul támad föl bennünk a kérdés, hogy ez hová vezet, mind ennek a vége hol leend. Egynehány év, s az elektromosság nagyobb föladatra fog vállalkozni, mint a gőz maga. Az embert fölmenti a testölő munka szenvedése alól, s számára kényelmet, jólétet teremt.

H. P.

A MŰCSARNOK KIÁLLITÁSA.

A műcsarnok ez őszi kiállitásában hazai festőink közül ismét főkép az ifjabb nemzedék van leginkább képviselve, kik közül nem egynek szerzettek jónevet és jutalomdijakat a kiállitások, és a kik a kiváncsiságnál mélyebb érdeklődést is tudtak költeni, — ezt leginkább a tavalyi őszi kiállitás bizonyitá, mikor az ifjabb nemzedék művei oly örvendetes kelendőségben részesültek.

A műtárlatok emlékét megőrizni, a menynyire lehet, sőt egyes tárgyakról tudomást nyujtani azoknak is, a kiknek nem volt alkalma látni: ennek a czélnak elérésére mindenütt a *képes tárgymutatókat* kezdik használni. A francziák kezdték, kik a párisi «Salon» kiállitásairól nagy terjedelmü kötetben adnak vázlatokat; folytatták aztán mindenhol, a hol kiállitásokat rendeznek, mert a közönség is szivesen fogadja, és segitségével fölidézi emlékébe a kiállitás darabjait, a művészek pedig érdeklődve lapozzák. Pár év óta életbelépett nálunk szintén. Az uj kiállitásról is izléses «képes tárgymutatót» állitott össze a képzőművészeti társulat titkára, *Szmrecsányi*. Harminczegy oldalt foglalnak el benne az egyes műdarabok rajzai. Czimlapjára *Baditz* Ottó rajzolt a festészetre vonatkozó kifejező csoportozatot.

Az ily illusztrált lajstromok nem bevégzett másolatokat adnak, hanem könnyed vázlatokat, többnyire tollrajzban és rendesen magától az illető művésztől. Nehány vázlatot mutatunk be ezekből, leginkább fiatal festőktől, kik a kiállitást ugyis uralják.

Spányi Béla, ki tavaly a tájképekre kitüzött jutalmat oly nagy elismeréssel nyerte el, most is több tájképpel van képviselve. Egyik legkellemesb hatásu azok közt a «Holdfeljötte»; egy ritkás erdőszél, legelésző nyájjal, világosodó éggel, s az est komoly, nyugodt hangulatával. *Somogyi* Dániel neve már régebben ismeretes a kiállitásokból. Vizeséseket, nagy hegyeket, sziklás tájakat örömest fest. Most kiállitott festményei bajor tájakat és tavakat mutatnak. Egyik ezek közül az Ortler-csoportot feltüntető. *Szárics* Imre neve először fordul elő a kiállitáson. A mintarajztanodában tanult s most lép a nyilvánosság elé két festménynyel. Az egyik életkép: «A műteremben», a kezdet bizalmat nyujtó műve; a másik tájkép «Alkonyat», a természet iránti érzék kifejezése. *Udvarlaky* Béla is most kezdi pályáját. A «Csendélet», melyet bemutatunk, e genre megszokott és annyit ismételt tárgyai helyett eredeti ötletben csoportosit össze kulacsot, fokost, karikást, dohányzacskót, korsót — azokat a jelvényeket, melyek annyi kezdő festőt megtántoritanak, hogy betyár-életben, korcsmai duhajkodásban keressék a magyar népéletet. Örvendetes, hogy az idei kiállitáson egy sincs olyan. Jól is esik jelvényeit ily nyugalmas csendben látni; igy is elég festőiek. *Kéméndy* Jenőtől «A szeszélyes nők» a tárlat egyik figyelemreméltó darabja; hizelkedő a fiatal művész tehetségére és izlésére. Már tavaly feltünt egy eleven jelenet ábrázolásában, mely középkori harczosok tivornyázó csoportját állitotta elő nagy mozgalmassággal. Uj festményén rokoko világ van: rokoko szoba, rokoko öltözetek. A családi jelenet azonban a mindennapi életet hirdeti: siró fiatal nő, a ki elfordul férjétől, mérges tekintetü mama, a kinek szemei a férjet keresik, s végül a boszus férj, a «szeszélyes nők» martaléka, kinek arcza és magatartása oly jól kifejezi, hogy: «no hát daczoljunk!»

Végül a külföldi művek közül is bemutatunk egyet: *Gide* Theophil párisi festő képét «Látogatók Fontainebleauban». A kastély termét látogatók egy másoló festő állványát özönlik körül, nem valami nagy gyönyörüségére a művésznek, a kit munkájában háborgatnak.

A SZEGEDI ÜNNEPEK.

Szeged feltámadásának ünnepélyei véget értek. Fényes, zajos ünnepélyek voltak, s jelentőségöknek öszhangzatát semmi sem zavarta. Minden összemüködött, hogy kitünjék az a fontosság, melyre az épülő várost a törvényhozás intézkedései, az ország áldozatkészsége, az egész müvelt világ részvétteljes érdeklődése és a királyi kegy emelte. És Szeged azt is felmutatta, hogy habár egészen megváltozott, mégis a régi maradt, a tősgyökeres magyar város, hiven eredeti sajátságaihoz, szorgalmas munkásságához, mely a modern városban szakadatlanul tovább foly, erősödik.

A király megnézte, hogy mit alkottak a romok helyén. Végig járta a város utczáit s meggyőződött, hogy itt nagy munkát végeztek. Fölkereste iskoláit, közintézeteit, s meggyőződött, hogy a müvelődés tényezői is hatalmas sorban ott állnak a családi tüzhelyek közt. A nép közé szintén elment; nemcsak az uj-szegedi népünnepet látogatta meg, hanem a város környékét is, s Horgosnál a nép közé vegyült, a hol

egyszerü falusi biró őszinte üdvözletét hallotta, egyszerü tanyai emberekkel beszélgetett, s hogy ő felsége mily jól érezte magát e környezetben, nem titkolta. Fesztelenül érezte magát, s mikor visszatértében látta, hogy a vasuti töltésnél még mindig várakozik egy csoport iskolás gyerek, megállittatá a vonatot, a gyerekek közé ment, a kik, mint jól nevelt és illedelemtudó gyerekek, sorba kezet csókoltak a királynak. Semmi rendőr sem volt ott. A fényes ünnepélyek nemcsak külső pompával birtak, hanem a bensőség egész őszinteségével és odaadásával.

Ő felsége megelégedésének kifejezője a kézirat is, melyet *Tisza* Lajos királyi biztoshoz intézett. Az elismerés fényes okirata ez, melyet méltó büszkeséggel őrizhet a királyi biztos. A király kijelenti, hogy a királyi biztos által elért eredmény «fölülmulta várakozását», s hogy oly művet hozott létre, mely nevét megörökiti a város történetében. «Kiérdemelte elismerésem s legbensőbb köszönetemet, valamint e város s az ország háláját.» Igy végződik a király levele.

A királyi biztos ő felsége látogatása és a kitüntetés alkalmából a város közönségéhez küldött iratban tolmácsolja azokat az érzéseket, melyek a város közönsége és egyesek irányában eltöltik a lefolyt örömnapok és a megelőző idők égető munkálkodásából. «Fogadja a város közönsége — ugymond — forró köszönetemet és hálámat, hogy a mostani alkalommal is igazolta azt, a mit én hangsulyozni itteni működésem óta soha sem mulasztottam el, s nem fogok elmulasztani, mig élek: miszerint Szeged hivatva van, hogy jövőre nézv a trónnak és magyar hazának egyik elsőrendü és legbiztosabb oszlopát képezze, s hogy ezen nagy feladat betöltésére teljes mérvben megvan benne az anyag, erő és akarat.»

A hivatalos lap e hó 17-iki száma a kitüntetések egész sorozatát közölte, mely a fejedelem elismerését a közreható tényezők számos rétegére terjeszti ki: a királyi biztoság tagjaira, az épitkezések vállalkozóira, az előljáróságra, iskolaszékek tagjaira, tevékeny polgárokra. *Lechner* Lajos osztálytanácsos, a rekonstrukczió körül szerzett érdemei elismeréseül, miniszteri tanácsosi czimet és rangot nyert; *Kelemen* Mór harmadosztályu vaskorona-rendet; *Pálfy* Ferencz polgármester magyar nemességet, *Zombory* Antal városi tanácsos a Ferencz-József-rend lovagkeresztjét, stb. *Szabados* Jánosnak pedig, ki a szinház megnyitására szép alkalmi prológot irt is, különös megelégedésének és elismerésének nyilvánitását rendelte el; dr. *Vass Pál* városi főjegyző, ki nagy munkásságot fejtett ki, szintén ő felsége elismerésében részesült.

*

A *szinház megnyitásának* ünnepélye jól volt rendezve, és szerencsésen, gyöngéden vonatkozásba hozva abban a fejedelem személye mind a katasztrófával, mind az ujjáéledéssel. Lelkesült, alig képzelhető tüntetést idézett ez elő.

E hó 14-én nyilt meg a diszes szinház. A lépcsők, a folyosók virágbokrokkal voltak diszitve; a nézőtért diszruhás tömegek lepték el. Pontban nyolczadfél órakor jelent meg a király Tisza Lajos kiséretében, s Nagy Vincze igazgató és Pósa Lajos titkár fogadták. Az udvari páholy az első emelet közepén van; a mellett Tisza és b. Orczy miniszterek foglaltak helyet. Jelen volt egyik páholyban Jókai is. A mint a király megjelent a páholyban a királyi biztos kiséretében, a közönség fölemelkedett, viharos éljenzés tört ki, a zenekar az osztrák hymnuszt játszotta. Alig akart szünni ez az üdvözlő riadás. A király a páholyból kihajolva viszonozta az üdvözlést, s e közben meglátva a két minisztert, magához intette őket; Jókai felé pedig, ki egy távolabbi páholyból meghajlással üdvözlé a felséget, kezével intett.

A zenekar *Erkel* Elek ünnepi indulóját játszotta, s azután felgördült a függöny. A *Szabados* János által irt prologot lapunk egész terjedelmében közölte. Költői mű, az alkalomszerüség mértékének is szerencsés eltalálásával; az ünnepi hangulatra jól hatott, s azok a helyek, melyek az uralkodóra vonatkoztak, a lelkesülésre oly tapintatos alkalmat nyujtottak, mely hogy nem hiányzott, azok tudhatják igazán méltányolni, kik tanui voltak a jelenetnek, mikor az összegyült közönség hirtelen fölállott, az udvari páholy felé fordult, éljenzett, s a király mély megindultsággal egymaga volt csak néma e nagy és harsány üdvözletben. Négyszer ismétlődött ez. Az üdvözlet, a lelkesülés e közvetlensége felülmult minden pompát. A prológot *Nagy* Ibolyka k. a. (Szeged) és *Hunyadi* Margit (Részvét) adták elő, szabatosan a kifejező nyelvet és érzéssel a tartalmasságot.

A szinpadi diszlet a prológ alatt Szeged egyes részleteit mutatta; először a rombolás képeit, majd feltünt allegorikus ékitések közt a király szava «Szeged szebb lesz, mint volt»; aztán a fölépült Szeged a városház előtti térrel, közepén a király szobrával, melyet szegedi hölgyek megkoszoruztak. A lelkesedés ismét kitört. A király távcsövét emelte szeméhez, hogy meghatottságát eltakarja.

Még egy rövid prolog következett, melyet *Pósa* Lajos irt és Lánczy Ilka hatással adott elő. A befejező vers igy szól:

«Óh Múzsa jer! Foglald el trónodat!
Nemzet virága hódolva fogad.
Itt a király s az ország nagyjai
A zengzetes magyar szót hallani.
Hazaszeretet szóljon ajkadon,
Bűbájitól viszhangozzék a hon!»

Az előadott darab *Dóczi* Lajosnak uj vigjátékából «Az utolsó szerelem»-ből az első felvonás volt. A történeti háttér (Nagy Lajos udvara) beleillett az alkalom styljébe. Elmés és költői nyelvezete pedig lekötötték a figyelmet. A közreműködőknek is jó alkalmat biztositott, hogy kitünjenek a szavalásban, a fordulatos párbeszédek élezésében. Somló (Laczfi vajda), Tisza (Lajos király), Hunyady Margit (Drugeth Mária), Beödyné (a királyné) működtek közre.

A felvonás is a király éltetésével végződik, a mit a közönség nem mulasztott el szivből viszonozni. Kijövetkor a szinházi bizottság, Szabados tanácsossal, tisztelgett a csarnokban. Ő felsége megjegyzé, hogy a szinház nagyon szép, s az előadás kitünő volt.

Másnap ismételték a megnyitó előadást, kiegészitve a «Piros bugyelláris» népszinmű első felvonásával, melyben Vadnai Vilma kisasszony aratott tetszést a biróné személyesitésében.

*

A Somogyi-könyvtár megnyitása is a művelődés egyik kiemelkedő ünnepe volt. Somogyi Károly esztergomi prépost-kanonok e 70,000 kötetet tevő ajándéka a tudomány oly tárházának juttatá birtokába Szegedet, melylyel szintén egyenesen a főváros után következik. A reáliskola földszintjén helyezték el, s e hó 16-ika óta át van adva a nyilvános használatra.

A megnyitásra, mely dél 1 órakor történt, a meghivottak fényes csoportja gyült össze. Köztük volt a tud. akadémia küldöttsége is. Somogyi kanonok betegeskedvén, nem jelenhetett meg, s Pellet és Sujánszky kanonokok képviselték az ünnepélyen. A terem délszaki növényekkel volt diszitve, s a király számára trónszerü emelvény állitva. Ő felségét *Reizner* József könyvtári igazgató üdvözölte, a könyvtárt amaz áldozatkészség jele gyanánt emlitvén, mely ő felsége lelkesitő példájára oly átalánossá vált. Kérte a királyt, nyissa meg a könyvtárt, hogy annak mutatkozó áldása ő felsége nevével legyen összekötve. *A király* igy szólt:

«Örömmel jöttem egy nemesszivü hazafi által Szeged városának nagylelküen adományozott e könyvtár megnyitására. Bizton hiszem, hogy a tudományok ezen gazdag tárháza nemcsak Szeged város, hanem az egész vidék szellemi emelkedésének egyik tényezőjéül fog szolgálni és e reményben az intézetet ezennel megnyitottnak nyilvánitom.»

A fejedelem lelépett az emelvényről, több kérdést intézett Reizner igazgatóhoz a könyvtár nagyságáról és elrendezéséről; majd Sujánszky és Pellet kanonokoktól Somogyi kanonok után kérdezősködött, s megjegyzé: «Szép ajándék a könyvtár.» Reizner könyvtár-igazgató kalauzolása mellett ezután megszemlélte a könyvtár összes helyiségeit. Előkérte és megtekinté a könyvtár katalogusát, és a diszes, czélszerü berendezés fölött teljes megelégedésének adott kifejezést. A könyvtári igazgatói szobában nevét a vendégkönyv külön diszlapjára bejegyezte.

*

Az egész napot *a király* az intézetek megtekintésére szentelte. A könyvtár megnyitása előtt is, mikor Horgos vidéken volt, egy tanyai iskolát és az erdővédek uj iskoláját nézte meg. A könyvtárból fölment a reáliskola helyiségeibe, aztán a belvárosi elemi fiuiskolába, a főgymnáziumba, a polgári leányiskolába, a városi árvaházba, a rókusi kisdedóvóba, a református uj templomba, a posta és távirda épületébe, s több hivatalos épületbe, stb.

Hat órakor udvari ebéd volt, este fényes tánczvigalom a szinházban, melynek földszintje bálteremmé volt átalakitva. Ő felsége 9 órakor jelent meg, s páholyából nézte az egybegyült társaságot és a csárdást, mely a tánczokat megnyitotta. A király majd egy óráig maradt a bálban, Tisza Kálmán és Tisza Lajos környezetében.

Tiz óra az elutazás ideje volt. Az indóházhoz vezető utczákat kivilágitották, szines lampionokat gyujtottak föl, s mindenütt sürü néptömeg sorakozott, és éljenzett. Az indóházban még egyszer összegyültek a küldöttségek tagjai. A király Tisza Lajossal kezet szoritott, s azt mondta, hogy szép napokat szerzett neki; a miniszterelnökkel szintén kezet fogott; Pálfy polgármestertől pedig e szavakkal bucsuzott el: «Még egyszer szivesen köszönöm.» Az uralkodó a vasuti kocsiból is mosolyogva köszöntgetett, kezével bucsut intve. Folytonos éljenzés közt hagyta el a vonat a pályaudvart.

A látogatás alkalmából a király 3000 frtot ajándékozott következő rendeltetéssel: 500 forintot a szegedi szegények, 400 frtot a nőegyletnek a kisdedóvóra, 400 frtot téli ruhákra a népiskola szegény tanulói, 300 frtot a gimnázium segélyalapja, 200 frtot a kórházalap és 200 forintot az önkéntes tüzoltó egylet számára; 1000 frtot a szegényeknek.

*

Meg kell emlitenünk az izléses diszt, mely a város ékitésében feltünt. Zászlók eleven disze, czimeres és lobogós árboczok, nyulánk obeliszkek, zöld fűzérek diszitették a nagy vonalt, melyen a király bevonult. A legimpozánsabb a Boldogasszony sugárutnak a Gizella-térrel érintkező pontján a nagy *diadaliv* volt, melyet rajzban is bemutatunk. Másik diadaliv a pénzügyi palota előtt emelkedett.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«Székely históriák», elbeszélések, irta *Jakab* Ödön. A 128 oldalra terjedő kötetben tiz rövidebb elbeszélés van: «Mit csinált örömében Darkó Dénes?» «Hová lett a Gál Sándor kenyere?» «A huszár.» «Mért állott meg az atosfalvi alsó malomkerék.» «Az adorjáni méhek.» «Az eltemetett gyürü.» «A Keszeg Imre pásztorsága.» «A beteg asszony utja.» «Hogyan került kapu a Szabó Lőrincz kertjébe?» «Mire jó egy idegen sirhalom?» — Mindenik a székely földön játszik, vagy székely lelkény a hőse. Egyszerü történetek, s azok alapja egy-egy ötlet, és pedig elég sikerült ötlet, mely jellemző valamely kedélyhangulatra, máskor pedig csattanósan fejez be oly drámát, melynek előzményeit csak a befejezés sejteti velünk; vagy egy-egy alak érzelmét, szivét tárja föl. A falusi világ, a falusi emberek vannak rajzolva bensőséggel. Olykor fölösleges részletezés és szaporitó beszélgetés terhel túl egy-egy darabot, pedig a genre olyan, mely minél tömörebb, bizonyos balladai előadást követel. Jó tulajdonai: a plasztikus képek, a kedélyállapotoknak és a jellemzésnek mélyebbről fölvett rajza, a meleg előadás, a népélet vonásai jóval túlhaladják azt, a miben fogyatkozás nyilvánul. Jakabtól lapunk is közölt elbeszélést, s e kötetből ma szintén adunk egyet mutatványul. A könyv vonzó olvasmány. Diszes kiállitásáról a Franklin-társulat nyomdája gondoskodott. Minden egyes darab az elbeszélést illusztráló inicziáléval kezdődik és vignettel végződik. Csinos, sikerült tollrajzok ezek Horváthtól, s emelik a kiadás diszét, az elbeszélések hatását. Ára 1 frt, kötve 2 frt.

Zsebnaptárak. A Légrády-testvérek kiadásában három jegyzék-naptár jelent meg a jövő évre, mindenik tárcza-alaku kötésben: *Jegyzéknaptár ügyvédek számára.* Szerkeszti Siegmund Vilmos. *Orvosi zsebnaptár.* Szerkeszti dr. Lőrinczi Ferencz. *Jegyzéknaptár mindenki számára.* A tartalom tájékoztató közleményeket nyujt azoknak, a kiknek szánva van s mindennapra külön-külön lapot jegyzeteknek. Egynek-egynek ára 1 frt 20 kr.

Uj zeneművek. A Rózsavölgyi-czégnél az öreg Thern Károly egy uj műve jelent meg: «*Ábránd*» Tinódi Sebestyén 16-dik századi két éneke fölött, zongorára. Ára egy forint. Berecz Edétől pedig «*Hulló levelek*» czimü magyar reverie; 1 frt 20 kr.

A nemzeti szinházban e hó 12-én eredeti vigjáték került szinre «*A csalhatatlan*» ifj. Ábrányi Kornéltól. Nagy műgonddal alkotott munka, csengő jambusokban és rimekben irva, gazdagon szinező, elmés nyelvezettel. A klasszikus vigjátékok lebegtek a szerző előtt, szigoruan meg is tartotta a formát és jellemek festésére törekedett. Tárgya nem valami uj, fordulataiban sem gazdag, de a költészet levegője veszi körül, s a közönség méltányolta a becsvágyat, melylyel egy iró a klasszikai iránynak mutatta be hódolatát. Hőse, «a csalhatatlan» egy elbizakodott franczia diplomata, abból az időből, mikor Na-

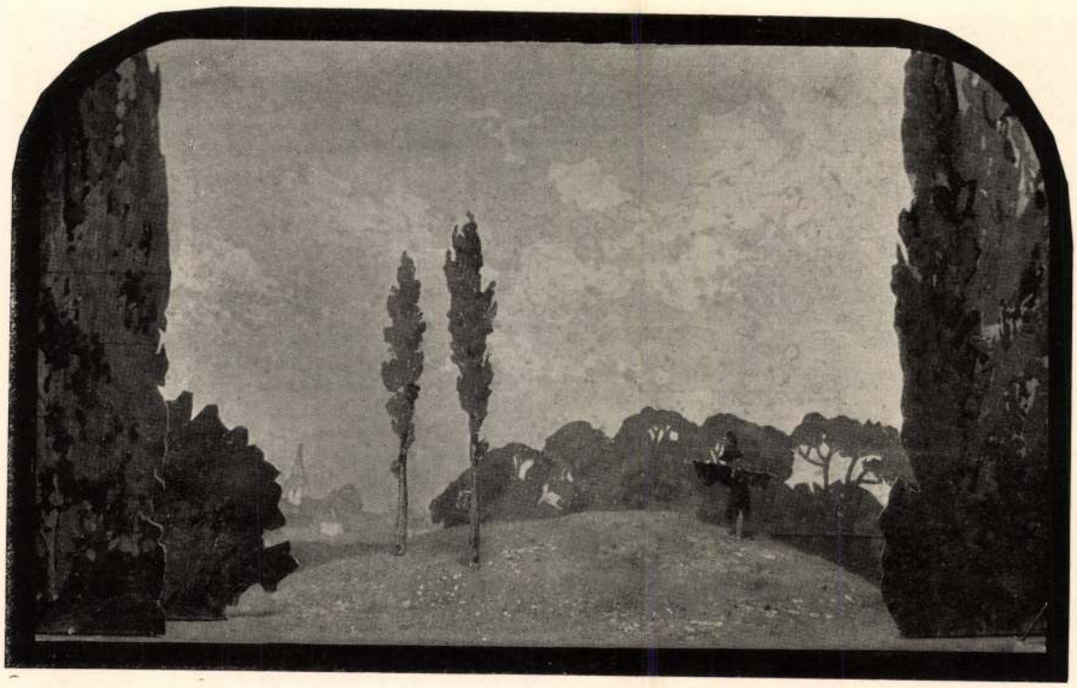

15.

16.

17.

18.

15. Kéméndy Jenő: Szép Ernő: „Az egyszeri királyfi". III. kép. — Kürthy György: 16. Hebbel: „Judith". — 17. Molière: „Képzelt beteg". — 18. Az ifjabb Diaphoirus.

15 E. Kéméndy: Maquette de décor pour le conte dramatique „Le prince d'autrefois" de E. Szép.— 16—18. G. de Kürthy: Esquisses pour costumes.

12
15.
lap

Magyar Iparművészet
1914.

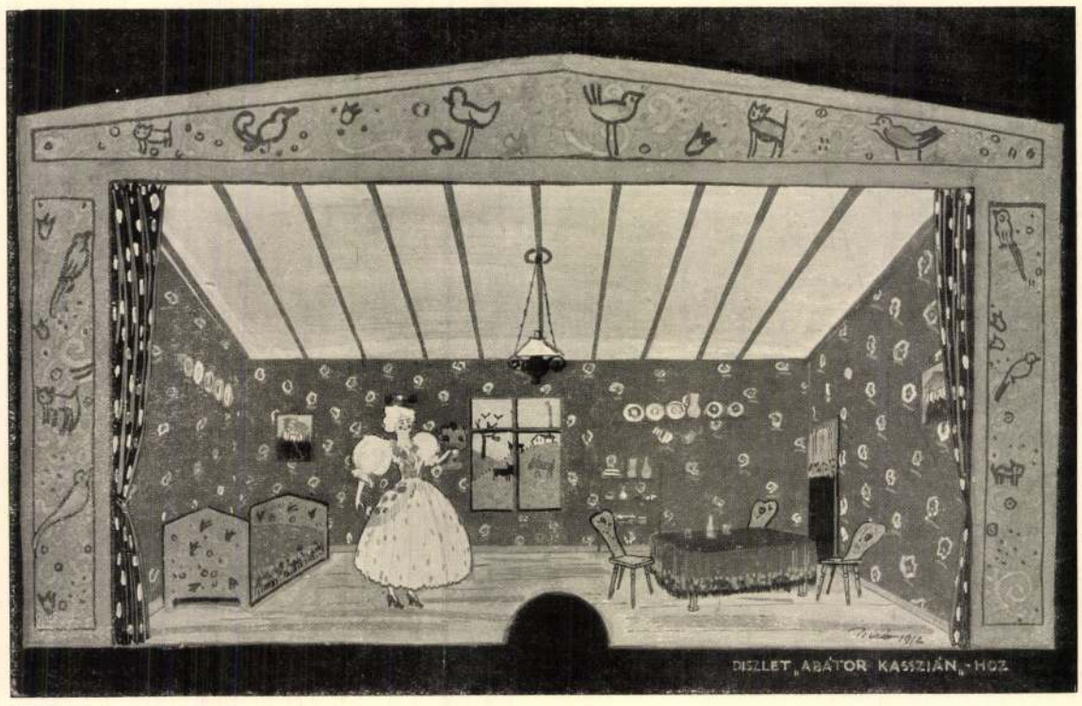

19.

20.

21.

19—21. Biró Mihály: A. Schnitzler: „A bátor Kasszián" c. bábjátékához.

19—21. M. Biró: Décor et costumes pour un théâtre de marionnettes.

eredetű, apró, formátlan, de mozgékony és felette kitartó volt. De vajjon hisszük-e, hogy elődeink a Szent István szobrának lovával akárcsak egy nyulat képesek lettek volna utólérni? A budai szobron a ló mozdulatlanul áll, a művész talán tartott tőle, hogy nem tudja megoldani az előrehaladás problemáját. A szerénység, amellyel ezt cselekszi, mindenesetre dicséretes, de a lónak a szobron, ha életet akar juttattni, éppen a mozgás a fontos mozzanata, különösen oly idő ábrázolásánál, amikor még tűzzel-vassal kellett előre hatolnunk s azért az alkotó óvatos kitérését nem szabad helyeselnünk. Hogy azonban álló lovat is lehet élénkké tenni, föntebb Fadruszról szólva, már megállapítottuk és ötlettel a művész itt is bizonyára segíthetett volna magán. Így, ahogy talapzatán a paripa most hátradőlten áll: holt anyag, senki se hinné el róla, hogy ugyanez az állat teszi mozgalmassá, életerőssé, felejthetetlen benyomásúvá a Marc Aurél-szobrot és az Elgin-terem kemény lófejeit.

Nagy vonásokban ezeket akartam elmondani lovas szobrainkról, ezt is csak azért, mert hiába vártam, hogy valaki e hibákra rámutasson. Lehet, hogy némelyek különcségnek tartják azt, amit leírtam, de az igazságnak, úgy hiszem, ebben a formában is jogosultsága van.

LOVIK KÁROLY

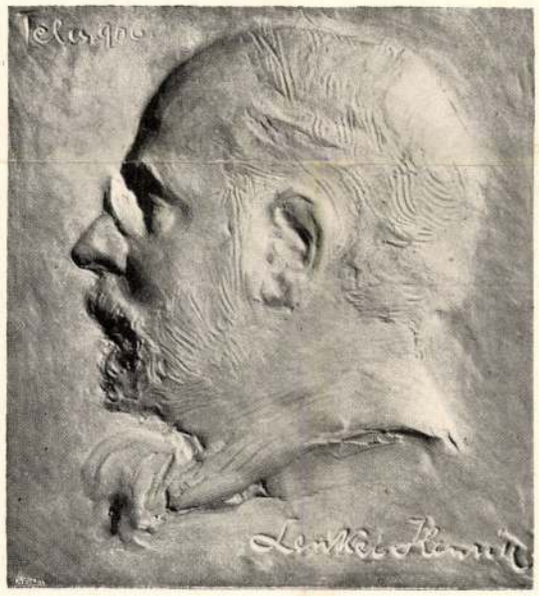

PLAKETT
TELCS EDE MŰVE

Művészet 1907

A HUSZADIK SZÁZAD SZÍNPADJA

Hatalmas léptekkel törtet előre minden téren a modern társadalom. A mult század közepe óta valósággal forradalomszerűen alakult át az emberi élet külső képe. Új erők, új szerkezetek, régi erők új alkalmazása új formákat is teremtett a technika terén s a huszadik századba még nagyobbralátó reményekkel, még rendkívülibb fejlődés vártában lépett be az egész emberiség. Rohammal törtet előre a fejlődés hágóján minden, csak éppen egy téren állt meg az emberi lelemény szinte tehetetlenül: a színpadi technika terén. Igen, megállott, bárha sok aprólékos fogással, bizonyos eszközök és felszerelések ügyes és ötletes alkalmazásával egy-egy pillanatra talán azt a látszatot tudja kelteni, mintha alaposan fejlődött volna, mintha egyideájú lenne a modern technika egyéb terein mutatkozó roppant haladással.

A külsőségek azonban senkit meg ne tévesszenek. Művelt ember kívülről, a nézőtérről is, ahonnan pedig nem nyílik bepillantás a színpad műhelyébe, megállapíthatja és meg is állapítja, hogy:

a huszadik század színpadja semmi lényegesben sem különbözik a XIX. század hagyományos, régi színpadától.

A technika egyéb tereken való vivmányai hiába vonultak be a színpadra. Bonyolult súlyesztő- és emelő-gépezetek, villamos világítás, reflektorok s a velük járó fényhatások, vetítő-készülékek, az aszfaleia s más egyéb, mivel a modern gépészet a színpadot felszerelte, mindmegannyi részlet, többé-kevésbbé hasznos, célravezető és hatásos: de mégis csak részlet, mely a modern színpadot nem különbözteti meg a régitől, ezen küszöböli ki azokat a hibákat, melyek a régi színpadot jellemzik s amelyekből a színpad hazugságai és képtelenségei kényszerűen következnek. Szóval: a modern színpadon a régihez rendelkezésünkre állanak új erők, de eddig nem találtuk meg az új formát, amelynek keretében ezek az új erők méltóképen szolgálhatják a színpad külső célját: a természetesség és valószerűség látszatának művészi felkeltését.

Mert mi a modern színpad, ha szerkezetéről leszedjük a díszítő kulisszaruhát s a részletbeli technikai felszereléseket? Teljesen azonos a régi színpaddal: négyszögletes, két oldalt egy-egy fallal elzárt terület, amelyen e falak elburkolására szuffitákat és kulisszákat kell alkalmazni. Az igazi természettel, az életvalóság adta képpel szemben így a falak elleplezésének kényszeréből jő létre egy külön világ, egy természetellenes, a valóságtól eltérő és festői szempontból is művészietlen és hazug világ, amely minden képben a falakat elfedő kulisszaívek stereotip és szimmetrikus eloszlásával úntat.

Ahhoz, hogy a színpad is a huszadik századhoz méltóvá váljék, gyökeres átalakulására van szükség. A színpad konstrukciójának kell megváltoznia, hogy a kulisszakényszertől megszabadulva, a rendező szabadon követhesse a természetesség és a művészi képhatás parancsait. Több mint egy évtizede működöm színpadon s ez idő alatt száz meg száz esetben

éreztem a mai színpad elégtelen, hibás és ezernyi képtelenséget termelő voltát. Nem álltam egyedül. A külföldön is számos kisérlet történt az általánosan érzett technikai hibák megigazítására. Míg én a toló színpad szerkezetét eszeltem ki, melyről néhány év előtt már esett szó a nyilvánosság előtt, azalatt a külföldön megcsinálták a forgó színpadot, mely azonban szintén nem bizonyult megfelelőnek s csak egyes színpadi problemák valamely megoldására vezetett. Az általános, az alapvető hibát, a kulisszakényszert azonban nem küszöbölte ki, az artisztikus, a festői szempontot észre sem vette, sőt előnytelen alakjánál és szűk voltánál fogva egyéb bajokat és nehézségeket zúdított a rendezőre.

Színpadi munkám nehézségei közben, amikor egyre-másra éreztem, hogy az író, a költő látomásait a színpad alapszerkezetének kezdetleges és hibás volta miatt nem birom művészien valóra váltani, végre hosszas tanulmányozás után sikerült megtalálnom azt az elvet, mely a színpad konstrukcióját lényegesen átalakítja s lehetővé teszi a színpad összes artisztikus, technikai, építési, tűzbiztonsági és pénzügyi problemáinak megoldását.

Ennek az elvnek alapján el is készítettem az új, a természetes színpad szerkezetének tervezetét.

Hitem — s ezt megerősíti számos elismert színpadi férfiú véleménye is, — hogy sikerült megtalálnom a huszadik század színpadjának, az új színpadnak nyitját, mely teljesen, alaprajzban és szerkezetben eltér a mult századok színpadjától s a színpadi technikusok legfontosabb kérdéseire megadja a választ.

Az elvnek és az elv alapján készült új színpadi szerkezetnek ismertetését adja ez a cikk utóbb következő fejezeteiben. Itt csak az újítás jelentőségét kivántam röviden vázolni.

Hozzáteszem, hogy e munkámban nem vezetett anyagi előnyök gondolata. Csak a színpad jövője lebegett előttem s az a büszke gondolat, hogy a színpad reformja — mint remélhetőlg sok egyéb újítás is — Magyarországból induljon ki: a huszadik század színpadja magyar alkotás legyen.

*

A RÉGI SZÍNPAD. A régi színpad régi a szó szoros értelmében. Ma sem egyéb, mint egy nagy teremnek egy elrekesztett és kissé felemelt része, melyben egymástól bizonyos távolságokra kapualakú, befestett vásznakat (íveket) akasztanak fel avégből, hogy az oldalfalakat eltakarják; leghátul pedig egy telefestett nagy függönyt (prospektus), mely az íveknek háttérül szolgál. Minden ív közt van egy hosszú csatorna, ellátva világító-testekkel, ezeket nevezik világító-szuffitáknak.

Hogy aztán ezeknek fölhúzására és leboesátására primitivebb vagy tökéletesebb szerkezeteket alkalmaznak, az a lényegen nem változtat, valamint az sem, hogy a sülyesztőket kézzel, vízzel vagy villamos erővel emelgetik vagy mélyesztik.

A kép, amit a közönség lát, a végeredmény ugyanaz, ami XIV. Lajos korában volt: vászonkapuk sorozata, melyre majd fák, majd levegő, majd barlang van festve. Tulajdonkép nem lehet csodálkozni rajta, hogy ez mai napig így van, mert hiszen mindig így volt és mindenki már szokásból tudja, hogy az a festett vászonív alatt erdőt, eget vagy barlangot kell érteni.

Senkinek eszébe nem jut, hogy a szereplők máshonnan jöhetnének, mint a festett kulissza mögül és máshova is tűnhetnének el, mint a festett ív mögé. Pedig, ha az ember egy kissé gondolkozik felette, észre kell vennie ennek képtelen és természetellenes voltát, nem is szólva az anesztétikus képhatásról, amely minden artisztikus felfogással ellenkezik.

Pedig az artisztikus rész nagyon fontos. A színház tulajdonképeni célja nemcsak az, hogy a közönség néhány unalmas órát kellemesen eltöltsön, hanem iskolának kell lennie, ahol a közönség szellemileg művelődik a szépművészetek minden terén. Az összes művészeti ágak egyesülve kell hogy közrehassanak abban, hogy a közönség jó ízlését és a szép iránti fogékonyságát gyarapítsák. A jó és nemes ízlésnek főképen a jelenetek képhatásában kell megnyilatkoznia, azaz mindennek, amit a színpadon látunk, olyannak kell lennie, mintha jó művész által alkotott kép lenne. A színpadra nézve fennállnak mindazon szabályok, melyek a kép komponálására mérv-

adók: az egyszerű, nemes folthatás, mely által éppen a kompozició leglényegesebb része, az emberi alak központjává lesz a képnek és értelmes, könnyen felfogható összbenyomást ad. Legtöbben nem is tudják, hogy miért szép egy kép, csak érzik, hogy szép, mert azonnal megértik.

A mostani színháznál, főkép ha tájat kell ábrázolni, igen nehéz artisztikus, egyszerű képet csinálni, mert valami úton-módon el kell takarni a színpadot határoló falakat. Ezt csak az ívekkel, kulisszákkal érhetjük el; tehát minden dolgot egy nyugtalan hatású lombsátorba kell komponálni, akár erdőt, akár szabad vidéket, csatateret vagy várost kell ábrázolni a színpadon. Igaz, hogy lehet az ívre eget is festeni, de ebben nincsen köszönet, mert a gyűrött vászonkapu csak annál kellemetlenebbül hat. Ilyenformán aztán bármely képhez már eleve adva van egy kapualakú nehéz és tarka folt, többnyire többékevésbbé négyszögű kivágással. Négy-öt ilyen lombsátor után aztán jön egy tájkép, amely a legtöbb esetben semmiféle összefüggésben nincsen az összeboruló fasorral. Legnagyobb a baj olyankor, ha alföldet, sivatagot vagy tengert kell ábrázolni.

Mit tehet az ember? A falakat és a világító szuffitákat valahogy el kell takarni. Tehát vagy fasort, vagy levegőt kell festeni a vásznakra. Ezért vannak a csaták mindig a sűrű erdőben és ezért jönnek a hajók a nyilt tengeren a levegőből olyanformán, mintha egy harmonika belsejében valamelyik ráncból bujnának elő. Síkságnál, ha az ívekre is síkság van festve, a fellépő személyek úgy néznek ki, mintha a megnyíló földből jönnének elő, és ezen segíteni nem lehet. Mi, akik csináljuk, legjobban meg vagyunk győződve róla, hogy ez képtelen és ízléstelen dolog, de nem tudunk segíteni rajta és úgy kell tennünk, mintha ez jól volna csinálva, viselnünk kell a felelősséget érte. Ez azonban még csak a valószerűség rovására elkövetett hiba. De legalább is hasonló nagy baj az, hogy az ember a legjobb akarat mellett is kénytelen vétkezni a festői kép rovására. Szép képnél a folthatásnak összefüggőnek kell lennie, a nehéz foltnak természetszerűleg a kép alapján kell nyugodnia és az aranymetszésben (Goldschnitt) (nem a középen és nem is a szélén) kell kulminálni.

Tájképnek tehát a színpadon tulajdonképpen nem olyannak kell lennie, mint a 112. lapon látható rajzok, hanem olyan folthatásúnak, mint a 113. lapon levők.

Mindenesetre azonban nem lehet szabályul felállítani, hogy minden színpadi képet okvetlen egekig érő fák összenőtt lombsátorának kell határolnia. Általában nem valami esztetikus dolog, ha minden kép úgy néz ki, mint ha egy fényképező kamara belsejére volna festve. Még rosszabb, ha hátsó színpadot is használunk, mert akkor a harmonika-redők száma még szaporodik és a mély, négyszögű lyuk csak annál bántóbban tűnik fel.

A színpad túlságos mélyítése különben nem is szükséges. Módot kell azonban találni arra, hogy a távoli díszleteket ne kellessék a világító szufita eltakarása végett égig érő magasságra festeni, hanem alacsonyra, amint azt a perspektiva megköveteli. Csak akkor lehet természetes hatást elérni, ha a színpadon is úgy mint az életben, minden fölött a mérhetetlen nagy égboltot látjuk.

A fal és mennyezet eltakarása céljából rengeteg mennyiségű felesleges, sőt bántó hatású vásznat kell tehát felfüggesztenünk, és pedig ahány változása van egy darabnak, annyi garniturát. Maga a színpad tele van a sok vászonnal, a színpad fölött pedig a zsinórpadláson vászon vászon mellett lóg és irtózat rágondolni, mi történik, ha valami tüzet talál fogni. Olyan ez, mint egy gyaluforgácscsal telerakott kályha, egy szikra kell csak és egyszerre lángban áll minden.

Szép dolog a vasfüggöny, meg a színpadi zápor, de tény, hogy ezek még soha sehol égő színpadot el nem oltottak és szerencsétlenséget meg nem gátoltak.

Természetes és igaz hatásokat el lehet érni szoba- és teremdíszleteknél, ahol zárt a helyiség és alkalmazkodik a színpad alakjához. Ezt semmiféle színpadon jobban megcsinálni nem lehet, különösen manapság, mikor plafondot, plasztikus ajtó- és ablakmélyedéseket, valódi bútorokat, szőnyegeket, függönyöket és csecsebecséket használunk és a legnagyobb minuciozitással mindent bele rakunk

FALURÉSZLET REGGELI NAPSÜTÉSBEN
PERLMUTTER IZSÁK FESTMÉNYE
A TÉLI TÁRLAT NAGY ARANYÉRMÉNEK NYERTESE

esetre a tűz veszélye sokkal kevesebb, mint más színpadon. Először azért, mert aránylag sokkal kevesebb díszlet van alkalmazva, tehát kevesebb a gyulékony anyag. Másodszor pedig azért, mert a tér sokkal nagyobb és így a menekülés veszély esetén sokkal könnyebb. Nagy területek vannak olyanok, hol éghető díszlet nincsen sem fent, sem lent, ilyenek az utolsó utcák és a két oldalszínpad. Megjegyzem, hogy a régi színpadon nincs egy talpalatnyi hely, mely felett vászon ne lógna, és a tűz első pillanatában az egész színpad minden pontja tele volna lezuhant égő vásznakkal.

Az új színpadon oly nagy a hely, hogy az egyik sarokból veszély nélkül lehetne nézni, ha a másikban az ott levő díszletek égni kezdenének. Világításról lévén szó, el nem hallgathatom, hogy a nézőteret lehetőleg elrejtett világító-testekkel világítanám. Csillárt semmiesetre sem használnék. A csillár tulajdonkép egy kihaló tipus. Gyertyához, lámpához jó volt, mert megfelelt céljának. A gyertya, lámpa és gáz szabadon égő test, melyet úgy kellett elhelyezni, hogy éghessen, de semmit se gyújtson meg. Legjobb helye volt tehát ég és föld közt a levegőben, ott semmi sem gyúlt meg tőle. A villanykörtét azonban akárhol lehet égetni tűzveszély nélkül. Meggyujtása távolból történhetik, tehát semmi ok sincsen arra, hogy csillárt használjunk, mert a látható fényforrás vakít és elhomályosítja éppen azt, amit látni kell. Zavarja, sőt agyonveri a színpadi képet. A színpad legszebb, ha a nézőtér teljesen sötét. Próbálja meg bárki kezével eltakarni a nézőtér csillárját és egyéb lámpáit és látni fogja, mennyivel nyugodtabb, szebb lesz a színpad képe.

Lámpákat egyáltalán nem kellene látni, hanem a páholy-mellvédek díszítései közé úgy

helyezni el, hogy azok csak indirekt reflexfény alakjában világítsanak vagy legalább is alsó és a színpadtól elfordított részüket valami úton el kellene takarni, hogy a néző részére az egyetlen fényfolt a színpadi kép legyen és a rendező által kigondolt és produkált folthatást semmi egyéb ne zavarja.

A nézőtér tűzbiztonságát illetőleg szintén volna egy javaslatom. Véleményem szerint a nézőteret nem szabad beépíteni folyosók és hivatalos helyiségek tömkelegébe, hanem két oldalát szabadon kell hagyni, hogy a közönség bármely emeleten pár lépéssel a nézőtérről a szabad levegőre juthasson. A páholyból a páholyfolyosón át erkélyekre kellene jutni, melyekből a ház külsején szabad lépcsőkön is le lehet jutni az utcára. (L. a színházalaprajzot.) Veszély esetén legtöbb embert a füst fojt meg, pedig ha szabad levegőre juthatott volna, bőven lett volna ideje a menekülésre.

Az új színpaddal együtt a színház épületének alaprajza tehát lényegesen különbözne a szokásos formától. Én például a Nemzeti Színház jelenlegi telkén a 110. l. levő színházalaprajzon mutatott megoldást tartom a legcélszerűbbnek. Már a helyzet megkívánja, hogy a bejárás a sarkon legyen és a színház hossztengelye átló-irányban álljon.

A színház ilyen tagolása, azt hiszem, hogy az építésznek is bőséges alkalmat nyujt újszerű és szép megoldásra. Az épület közepén kiemelkedő kupolaszerű zsinórpadlás impozáns befejezése lehetne az egésznek. Érdekesen meg lehetne oldani a két oldalon beszögellő udvarokat is, melyekből nyilt árkádos lépcsők vezetnének le. Elől az első emeleti foyerből szintén lehetne erkélyszerű nyilt verandát kiképezni. Az egészet komoly, széles formákban tartott, kissé magyarosan díszített, impozáns épületnek képzelem és meg vagyok győződve, hogy jelesebb építészeink bármelyike igen érdekes és újszerű dolgot tudna csinálni belőle.

Természetesen, minden adott területbe más és másképpen kell belekomponálni. A Nemzeti Színház jelenlegi területe a bérházzal együtt elég nagy arra, hogy akár egyenesen, akár átló alakban elférjen benne.

Egy dolog van még, amiről szólnom kell, ez az akusztika. Tudvalevőleg erre nézve nem igen lehet biztosra számítni a tervezésnél. Van rá nehány szabály és tapasztalás, de előre mégsem lehet soha tudni, hogy milyen lesz.

Szobadíszleteknél mindenesetre olyan lesz, mint minden más színháznál. Nyilt díszletnél pedig azt hiszem, hogy a köralakú fal — horizont, mely a hangot a nézőtér felé veti vissza, inkább használhat, mint árthat.

*

ÖSSZEFOGLALÁS. Mindent egybefoglalva, tehát az új színpad nagyjában a következő előnyöket nyujtaná:

1. Gyors és könnyű kezelés, hosszú felvonásközök megszünése, nyilt változások és mozgó díszletek lehetővé tétele.

2. Az ívek, mennyezetek, prospectusok és kulisszák megszűnése és ezáltal valószerű művészi folthatású képek alkotásának lehetővé tétele. Síkságok, tenger, ür stb. ábrázolásának lehetősége.

3. Menetek, bevonulások nagyobb stílben eddig lehetetlenek voltak a szűk kulisszaköz miatt, az új színpadon akár vágtató lovasokat, kocsikat stb. lehet alkalmazni.

4. Egyidőben három próbát lehet tartani, külön házi színpadra nincs szükség.

5. A világítás nagyfokú tökéletesítése.

6. Tűzbiztonság fokozása színpadon és nézőtéren.

7. Megtakarítás, úgy a kevesebb díszletszükséglet, mint a raktározás egyszerű célirányos módja által.

Szent meggyőződésem, hogy a színháznak jelenlegi abszurd formáját meg kell változtatnia és ha megváltoztatja, csakis ilyen formát fog felvenni. Szeretném, ha a reform Magyarországból indulna ki, amire legjobb alkalom volna most, amikor megépíteni készülünk az új Nemzeti Színházat.

KÉMÉNDY JENŐ

dekes, a művész egyéniségét megvilágitó tartalommal. 1883 IX. 4. Déva. Küldi „Szeszélyes nők" cz. képét a tárlatra. Emlitve egy Münchenben eladott képe. L. a. s. 3 old. 8r. 40.—

1013. — 1884 III. 27. München. Nagyérdekü levél. Szigoru önkritikával ir: „Képeim, melyeket a mostani kiállitásra küldtem, bizony nem valami jelesen sikerültek." A levélben *tollrajzu vázlatok* (Direktoire-alakok) négy uj képéről. L. a. s. 4 old. 8r. . . . . 150.—

1014. — 1884-ből négy terjedelmes levél. „A szünidő legnagyobb részét b. Nopcsa Elek urnál Szacsalon töltöttem el." Vadászati élmények. Munkásságáról számos adat. „Különösen köszönöm, hogy ő felségének és Sedelmayernek adott el tőlem képeket, mert e nevek a közönségnek nagyon imponálnak." 4 l. a. s. 11 old. 8r. . . . . 120.—

1015. — 1885-ből, Münchenből irt 3 sk. levél érdekes tartalommal. Utasitásokat ad a Szt. Mihály-kereszt viselésére, amelyet — ugy látszik — Telepy megkapott. Munkásságáról sokat ir. „. . . . amennyi kosztümöm és butorom volt, mind odaadtam egy izraelita zsibárusnak . . . Nem festek többé kosztümös képet, annyira gründlich megutáltam . . ." 3. l. a. s. 10 old. 8r. . . . . 80.—

1016. — 1886—1889-ből három Münchenben kelt levél. Képeiről és munkásságáról: „Az almavirág-tündérről" kis vázlatot is ad. 3 l. a. s. 9 old. 8r. . . . . 100.—

1017. KISS GYÖRGY szobrászművész (* 1852). Sk. levél Telepyhez. Hálája jeléül küld neki egy szoborvázlatot. Pécs, 1886 II. 23. L. a. s. 1 old. 8r. . . . . 30.—

1018. KLAPKA GYÖRGY tábornok (* 1820 † 1892). Névjegy nyolcz irott sorral. 1886 XII. 25. P. a. s. . . . . 60.—

1019. — Sk. levele Wigand Ottó kiadóhoz. „*Theuerer Freund!*" megszólitással. Érdekes tartalom. L. a. s. 2 old. 4r. czimzéssel . . . . . 250.—

Kikiáltási ár. Kor.

000. JÓZSEF kir. herczeg (* 1833 † 1905). Sk. aláírás egy boriték töredékén: „*József főherczeg Alcsuthon.*" P. a. s. . . . . 10.—

1001. — fényképe, hátán sk. aláírással. 1870 körül 80.—

1002. KACZIÁNYI ÖDÖN kiváló modern magyar festőművész (* 1852 Marosvásárhely). Sk. levél Telepyhez. L. a. s. 1 old. 8r. . . . . 40.—

1003. KARCZAG VILMOS, az ismert színigazgató és iró (* 1859). Sk. levél. Bécs, 1894 IX. 28. Egyik darabja premiére-je tárgyában. L. a. s. 40.—

1004. KARCSAY LAJOS festőművész (* 1860). Sk. levél Telepyhez. L. a. s. 1 old. 8r. . . . . 25.—

1005. KARDOS GYULA festőművész, miniaturista (* 1857 Baja). Érdekes levél. Számos képét felemliti. L. a. s. 2½ old. 8r. . . . . 30.—

1006. KÁRPÁTHY JENŐ festőművész. Sk. levél, Páris, 1889 I. 3. Tanulmányairól ir s ajánlást kér Munkácsyhoz. L. a. s. 3½ old. 8r. 30.—

1007. KAUTZ GYULA kiváló közgazdasági iró, bankkormányzó (* 1829 † 1909). Sk. levél. Budapest, 1888 III. 13. L. a. s. . . . . 50.—

1008. — Sk. fogalmazvány egy beszédhez, amellyel gr. Tisza Istvánt üdvözölte belvárosi képviselővé történt megválasztásakor. P. a. 2 old. ivr. és 3 old. 4r. . . . . 50.—

1009. KAZINCZY FERENC, a nagy iró (* 1754 † 1831). Sk. emléksorok valószinüleg pannonhalmi látogatása emlékére, hosszas papirszeleten. Pannonhalma, 1831 ápr. 12.
„Oh emberi nagy nagyság! mi volnál te
Ész, Erény és Honszeretet nélkül!"
P. a. s. 1 old. . . . . 150.—

1010. KEGLEVICH ISTVÁN gróf, a m. kir. Operaház intendánsa (* 1840 † 1905). Sk. levél egy énekesnő felől. Budapest, 1888 IV. 25. L. a. s. 50.—

1011. KERTBENY KÁROLY műforditó és iró (* 1824 † 1882). Sk. levél. Budai Rudasfürdő, 1877 XII. 27. L. a. s. . . . . 30.—

1012. KÉMÉNDY JENŐ genrefestő (* 1860). Sk. levelek Telepy Károlyhoz, többnyire igen ér-

Zombory Lajos: Jéghordás, olf, vevője Falk Clementina, Budapest.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Pillantás a Quarneróra, olf., vevője Bauer Henrik, Budapest.

Sándor Béla: Tanulmányfej, olf., Karácsonyi) vevője Dumtsa Miklós, Budapest.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Voloscán, olf, vevője Paál Gergely, Budapest.

Peske Géza: Rőzseszedő, olf., vevője Zichy Mihály, Szt.-Pétervár.

Kacz Endre: Domboldal, olf., (Karácsonyi) vevője Förster Lajos, Oravica.

Bosznay István: Téli táj, olf., vevője Somogy megye.

K. Spányi Béla: Est, olf., vevője dr. Demjánovics Emil. Budapest.

Bosznay I.: Az erdő őszszel, olf., vevője Egri Casino.

Telepy Károly: A fonyódi szakadék, olf., (Karácsonyi) vevője dr. Mitterdorfer Gusztáv, Budapest.

Telepy Károly: Út a késmárki itatóhoz, olf., (Karácsonyi) vevője Salzburgi Kunstverein.

Madarász V.: Az áruló, olf., vevője Ernst L., Budapest.

Gáll E.: A szilvásban, olf., vevője Gunszt M., Budapest.

Háry Gyula: Csorba-tó a Fer. József-csúcscsal, vevője gr. Dessewffy Dénes, Királytelek.

Damkó József: Pusztabíró, terracotta, vevője Kilényi Hugó, Budapest.

Konrád Gyula: Borús est a Rákoson, szénrajz, vevője br. Prónay Róza, Budapest.

Szenes Fülöp: Számadó juhász, olf., vevője Krasánszky Péter, Világos.

Tölgyessy Arthur: A nádas, olf., (Karácsonyi) vevője II. ker. Tanitónő Önképző-Kör, Budapest.

Poll H.: Falurészlet, olf., vevője Szemlér M., Budapest.

Basa Jenő: Koldús, olf., (Karácsonyi) vevője Jeszenszky Andor, Kurd-Csibrák.

K. Kovács László: Álmodozás, olf., vevője Aldschul Lajos, Budapest.

Telepy Károly: Alkony a fensikon, olf., (Karács.) vevője Molnár István, Budapest.

Telepy Károly: Rózsamenház, olf., (Karács.) vevője Hámos Lipót, Budapest.

Csók István: Ócsényi menyecske, olf., (Karács.) vevője Herczeg Ferenc, Budapest.

Olgyai Viktor: A tél, kőnyomat, vevője Lederer Sándor. Budapest.

d) Magánosok vásárlása:

Innocent F.: Perdita, olf, vevője Beck V., Budapest.

Poll Hugó: Tavaszi hangulat, pastell, vevője Forster Gyula, Budapest.

Poll Hugó: Mocsaras táj. Pastell, vevője Berzeviczy Albert, Budapest.

Magyar-Mannheimer Gussztáv: A volt Markó-utca, olf., vevője Keszler József, Budapest.

Háry Gyula Venezia a Riva d. Schiavoniról, olf., vevője Fellner Henrik, Budapest.

Háry Gyula: Venezia. Esthangulat, olf. vevője Rosenberg Gyula, Budapest.

Háry Gy.: Turistaház, olf., vevője dr. Miesner I., Bpest.

Simay Imre: Férj és feleség, rajz, vevője a „Művészet" szerkesztősége, Budapest.

Chabada Béla: B. E. arcképe, monotypia, vevője a „Művészet" szerkesztősége, Budapest.

Glatz Oszkár: Falusi fodrász, rajz, vevője a „Művészet" szerkesztősége, Budapest

Glatz Oszkár: Ólálkodás, rajz, vevője Rosenberg Gyula, Budapest.

Tölgyessy Arthur: Mikor a Balaton csöndes, olf., vevője Az Országos Casino, Budapest.

Vastagh Géza: Házaspár, olf., vevője Szitányi Ödön Budapest.

Vastagh Géza: Kakasviadal, olf., vevője dr. László Zsigmond, Budapest.

Spányik Cornél: Szeret? olf., vevője Berczik Árpád, Budapest.

Vastagh Géza: Oroszlánfej, olf., vevője Saxlehner Ödön, Budapest.

Innocent Ferenc: Ifjúság, olf., vevője Glück Frigyes, Budapest.

Tornai Gyula: A dal hatása, olf., vevője Berczik Árpád, Budapest.

Knopp Imre: Régi utca, olf., vevője Král Ernőné, Budapest.

Zombory L.: Pihenőben, olf., vevője N. N., Budapest.

Háry Gyula: A késmárki nagy templom, olf., vevője N. N., Budapest.

Tölgyessy A.: A folyó partja, olf., vevője Radó V., Budapest.

Greguss Imre: Kártyázó kuruc őrség, olf., vevője Saxlehner Ödön, Budapest.

Markó Ernő: Őszszel, olajf., vevője Zoltán Géza, Budapest.

Telepy Károly: Hullámzó Balaton, olf., vevője Saxlehner Ödön, Budapest.

K. Spányi Béla: Magyar cyprusok, olf., vevője gr. [illegible] Sigfrid.

[illegible] Dezső: Pestiek Ischlben, rajz, vevője br. Bohus L., Világos.

Poll Hugó: Balaton, pastell, vevője dr. Dolosffy Ferenc, Budapest.

Fényes Adolf: Az udvaron, olf., vevője dr. Székely F., Budapest.

Innocent Ferenc: Madrigal, olf., vevője Vécsei A., Budapest.

Márk Lajos: Piroska, kőnyomat, vevője Rudnai Győző, Budapest.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Osteria Voloscában, olf., vevője dr. Kohner Adolf, Budapest.

Olgyay Ferenc: A Zagyva vize, olf., vevője dr. Kohner Adolf, Budapest.

Olgyay Ferenc: A vizen, olf., vevője dr. Kohner Adolf, Budapest.

Tölgyessy Arthur: Tavasz, olf., vevője Frankl G., Budapest.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Utca Jeiciben, olf., vevője Goldschläger Samu, Budapest.

Poll Hugó: Zánki templom, pastell, vevője Goldschläger Samu, Budapest.

VÁSÁRLÁSOK AZ ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT 1903/4. ÉVI TÉLI KIÁLLÍTÁSÁN

a) A királyi várpalota számára:

Kéméndy Jenő: A könyvtárban. Olajfestmény.
Bihari Sándor: Napsugarak. Olf.
Baditz Ottó: Szegény ember vetése. Olf.
Csók István: Tiltott gyümölcs. Olf.
Pap Henrik: 1848-ból. Olf.
Pállya Celesztin: Heti piac. Olf.
Pállya Celesztin: Zöldséges piac. Olf.
Pállya Celesztin: Zöldséges kofák. Olf.
Telepy Károly: Halastó a Kárpátokban Olf.
Pataky László: Miklós-huszárok. Olf.
Peske Géza: Megvan? Olf.
Bruck Miksa: Bártfai pitvar. Olf.
Kimnach László: Bosnyák reminiscencia. Olf.

b) Az állam vásárlása:

Thorma János: Október elseje. Olf.
Zombory Lajos: Magaslaton. Olf.
Újváry Ignác: Erdei út. Olf.
Újváry Ignác: Árvízkor. Olf.
Olgyay Ferenc: Nyári éjjel. Olf.
Grünwald Béla: Ruhaszárítás. Olf.
Koszta József: Kosaras leány. Olf.
Lotz Károly: Fürdő nő. Olf.
Vaszary János: Őszi est. Olf.
Bihari Sándor: Mire megvénülünk. Olf.
Kacz Endre: Kis özvegy. Olf.
Mihalik Dániel: Balaton. Olf.
Szlányi Lajos: Faluvége holdvilágnál. Olf.
Zemplény Tivadar: Csipkeverő leány. Olf.
Knopp Imre: Fürdés. Olf.
Jendrássik Jenő: Magdolna. Olf.
Kaciány Ödön: Hangulatok. Olf.
Markó Ernő: Holdas táj. Olf.
Nyilassy Sándor: Hazatérő kapás. Olf.
Kriesch Aladár: „Én vagyok az út, az igazság és az élet". Olf.
Poll Hugó: Vizsga. Pastell.
Tull Ödön: Rónaság. Vízf.
Olgyai Viktor: A mező télen. Vízf.
Olgyai Viktor: Patak mentén. Vízf.
Kaza György: Dunaparti korcsma. Fametszet.
Kaza György: A fiatori gát részlete. Fametszet.
Ujváry Ignác: Visegrád. Kőnyomat.
Ujváry Ignác: Tájkép. Kőnyomat.
Kann Gyula: Hegyi táj. Kőnyomat.
Vaszary János: Megállóhely. Kőnyomat.
Márk Lajos: Piroska. Kőnyomat.
Helbing Ferenc: Orpheus. Kőnyomat.
Glatz Oszkár: Pihenő. Kőnyomat.
Glatz Oszkár: Munkában. Kőnyomat.
Glatz Oszkár: Kapás. Kőnyomat.
Glatz Oszkár: Reggeli. Kőnyomat.
Glatz Oszkár: Falusi fodrász. Kőnyomat.
Fényes Adolf: Tájkép. Kőnyomat.
Székely Árpád: Szadai részlet. Rézkarc.
Székely Árpád: Tájrészletek. Rézk.
Chabada Béla: Tanulmányfej. Monotypia.
Chabada Béla: Női fej. Rézk.
Olgyai Viktor: Kertek alatt. Kőrajz.
Damkó József: Kézimunka. Terrakotta.
Damkó József: Kaszás. Terrakotta.
Damkó József: Potya szivar. Terrakotta.
Damkó József: Szegény asszony. Terrakotta.
Horvai János: A pécsi Zsolnai-szobor segédmintája. Bronz.
Vaszary János: Tavasz. Kőnyomat.

c) Társulati nyerőtagok vásárlása.

Ujváry Ignác: Erdő, olajfestm., vevője Arad városa.
Éder Gyula: Bacchanália, olf., vevője Benczúr G., Kassa.
Tolnay Ákos: Pipacs, pastell, vevője Batthyány Elemér gróf. Budapest.
Poll Hugó: Lucerna, pastell, vevője Schickedanz Albert, Budapest.
K. Kovács László: Erdőrészlet, olf., vevője Bakos János, Budapest.
Bruck Lajos: Az album, olf., vevője Rosenfeld Alfréd, Budapest.
Háry Gyula: Venezia. Tara di S. Thoma, olf., vevője Fleischl Róbert, Budapest.
Háry Gyula: Részlet a Canal Granderól, olf., vevője Degré Andor, Budapest.
Háry Gyula: Csorbató a Tátrával, olf., vevője Hauszmann Alajos, Budapest.
Székely Árpád: Tájrészlet, rézk., vevője dr. Pauncz Sándor, Budapest.
Háry Gyula: Venezia a St. Lazaro-tól, olf., vevője Jánosi Ágoston, Veszprém.
Deák Ebner Lajos: Szénagyűjtő leány, olf., vevője dr. Korányi Frigyes, Budapest.
Tolnay Ákos: Csöndes táj, olf., vevője Weidinger Dezső, Baja.
Grünwald Béla: Nyires, olf., vevője Innocent Ferenc, Budapest.
Háry Gyula: St. Marco Venezia, olf., vevője dr. Turnovsky Jenő, Budapest
Tolnay Ákos: Patak partján, olf., vevője Steller Ignác, Kaposvár.
Háry Gyula: A Lido a Giardino Publico-tól, olf., vevője Végh Arthur, Budapest
Tornai Gy.: A tolvaj, olf., vevője br. Bohus L., Világos.
Neogrády Antal: Eső után, olf., vevője Rottenbiller Alajos, Budapest.
Grünwald Béla: Lugas, olf., vevője Gyárfás Jenő, Sepsi-Szt.-György.
Marko Ernő: Őszi est, olf., (Karácsonyi) vevője dr. Sztehlo Ottó, Budapest.
Háry Gyula: Tarpataki vízesés, olf., vevője Tihanyi Béla, Budapest.
Tölgyessy Arthur: Őszi verőfény, olf., vevője Gerster Béla, Budapest.
Márk Lajos: Vöröshajú, olf., (Karácsonyi) vevője dr. Bárczay Gyula, Budapest.

Művészet 1904.

megoldásával lehet elintézni. De viszont a drámai akció szembeállítása, vagy jobban mondva összekapcsolása a kórussal, nemkülönben a külső hangulat fölkeltése, melyben az akció lefolyik előttünk, sok tekintetben ugyancsak a színpadi architektura megoldásának kérdése.

Mielőtt még a legkisebb hang fölcsendült volna Ayschylos és Sophocles verseiből, a színpad külső képének már meg kell teremtenie a tragédia egész hangulatát; éreztetnie kell barbár fönségét. És ezt csak úgy érhetjük el, ha a színpad fölépítésében lehetőleg mellőzünk minden építészeti realitást, ha a külső kép — a mai színpad szűk méretei dacára is — a monumentális illuzióját adja, de azért még se diminuálja az emberi alak arányait, szóval, ha egységes színfoltokból és széles síkokból állítunk hátteret azoknak a nagy emberi vonalaknak, amik a görög tragédia hőseivel rajzolódnak elénk.

A kórust, mint a tragédia lírai kicsendülését, mint a drámai akció visszhangját — térben is el kell határolnunk a központi akciótól, de úgy, hogy azért mégis egységben álljon vele. Magának az akciónak pedig mennél élesebb központot kell teremtenünk és ezt csak úgy érhetjük el, ha lehetőleg mellőzzük a színpadi díszítés realitását, mert az architektonikus részletezés — ellentétben a görög tragédia koncepciójával és egész belső hangulatával — zavarólag és — kijózanítólag hat.

Ezt a művészi álláspontot képviseli az itt bemutatott két díszlet, mely a Nemzeti Színház két klasszikus előadásához: A Perzsák-hoz és Az Erinnysek-hez készült.

SZTRAKONICZKY KÁROLY: A MAGYAR SZÍNPAD.

A magyar szellemi kultúra legszebb diadalainak jórészét a világot jellemző deszkákon aratta, a színház reánk nézve győzelmes csatatér, mert hiszen a magyar képességeknek olyan váratlan és lendületes kivirágzására nyujtott alkalmat, amely az egész világon ritkítja párját. Különösen a fejlődés tempója vívta ki bámulatunkat, mert a semmiből a mai fejlett színházi kultúráig vezető út alig néhány évtizedig tartott. A magyar színjátszás egész multja a XIX. század, amelynek első felét még csupa kétséges küzdelem tölti be, végső évtizedében ellenben nemcsak a színjátszás tényleges formái nyertek biztos megerősödést, hanem teljes erejében kibontakozott az önálló magyar színjátszó stílus, amely nagy magyar színészek áldott emlékével van összekötve. E nagy színészek által képviselt magyar faji tehetség itt is, mint annyi más helyen, pótolta a tradiciók hiányát. A színpadi kultúrának azonban vannak mozzanatai, amelyekben a tradició nélkülözhetetlen s e mozzanatok közül való az, amely bennünket e helyen elsősorban érdekel: a színpad-dekoráció törekvéseinek, képzőművészeti tendenciáinak kultúrája. E kultúra csak ott fejlődhetett, ahol a színjátszás anyagi feltételeit a nép magasabb műveltsége vagy az uralkodó és az arisztokrácia kegye biztosította. Ezért szökött oly magas nivóra a francia, a bécsi vagy az orosz udvaroknál s ezért nem fejlődhetett nálunk, ahol nemcsak anyagi létezéséért kellett küzdenie, hanem ahol ezenfelül még egy súlyos feladatot vállalt magára: a magyar nemzeti nyelv és szellem érdekében való küzdelmét. Ez a küzdelem minden erejét igénybe vette s nem engedett módot arra, hogy a fejlődést azokon a pontokon is előbbre vigye, ahol a veleszületett egyéni képesség nem elegendő. A magyar színpad képzőművészeti kultúrájáról ennélfogva a multban alig lehet szó s az ezirányú törekvések úgyszólván csak a jelenben veszik kezdetüket.

E kezdetnek legfőbb indítóoka kétségtelenül az a mozgalom, amely a külföldi színházakban a színpad dekoratív reformja érdekében megindult. A Magyar Iparművészet színházi száma bőven szolgál e mozgalom jellemző dokumentumaival s mellettük bemutatja a magyar színpadi tervezés eredményeit is. Úgy hiszem, az olvasó ebből az összehasonlításból megítélheti, hogy a magyar törekvés, fiatalsága ellenére, ebben az irányban sincsen érdemek nélkül. A legrégibb érdemeket e téren kétségtelenül Kéméndy Jenő és Ujváry Ignác szerezték, akik számos éveken keresztül tervezték az Operaház és a Nemzeti Színház díszleteit s míg az előbbi kiválóképpen a történelmi darabok korhű és artisztikus beállításával, valamint világszerte híres szcenikai ötleteivel vívta ki elismerésünket, az utóbbi a színpadon is számos bizonyságát adta festőművészeti hivatottságának. Az ő működésük részben még a külföldi dekorációfellendülés előtti időre esik, a többi hazai tervezők már a fellendülés magyarországi bajnokai. Hevesi Sándort kell hogy elsőnek említsük közöttük, aki

IVÁNFI JENŐ: KLASSZIKUS SZÍNPAD.

A görög tragédiák egészen kivételes helyet foglalnak el az irodalomban. Amilyen tökéletesek művészi forma, amilyen elevenek költői tartalom tekintetében, olyan távolesők és idegenek ama vallás-erkölcsi felfogás szempontjából, amelyben egy régen meghalt pogány világ szelleme fejeződik ki.

De azért egyetlen irodalmi jelentőségre törekvő modern színház sem tagadhatja meg e remekműveket, mert ezzel árulást követne el legmagasabb hivatásán és kitérne legelsőrangú kötelezettsége elől. A görög tragédiákat nem csupán azért kell játszanunk, mert irodalomtörténeti sorrendben a legelsők, hanem azért is, mert — legelsők költői és művészi szempontokból. Nem képzelek nemesebb feladatot modern színházra nézve, mint azt, hogy önmagát neveli, iskolázza és közönségével meg tudja értetni örökkévaló alkotásaik művészi értékét és — emberi tartalmát.

Igaz, hogy ez a feladat rendkívüli. Nehézségei éppen ott vannak, ahol a görög tragédia legsajátosabb tulajdonságai kezdődnek: a formában. Mert föltéve, hogy a színháznak a legteljesebb művészi apparátus áll rendelkezésére, az előadás formai része ezzel még egyáltalán nincsen megoldva. Mert amilyen kivételes a görög tragikusok helye az irodalomban, éppen olyan különleges elhelyezkedésük módja is a modern színpadon. Ez a kérdés már régóta foglalkoztatja a legkiválóbb színházi embereket és megoldására már a legkülönbözőbb kísérletek történtek.

Sokáig kísértett az antik színház rekonstrukciójának gondolata, a pulpitummal, de amíg egyrészről kétségessé vált, hogy vajjon e rekonstrukció tényleg megfelel-e a történeti valóságnak, másrészről bebizonyosodott, hogy e kísérletnek pusztán archeológikus jelentősége lehet, mert nem tudjuk soha föltámasztani a meghalt művészi formákat, miután a modern színpad és főleg a modern színjátszás törvényei egészen mások, mint voltak harmadfélezer esztendővel ezelőtt a görög színjátszás törvényei.

A régi amfiteátrumokban tett kísérletek sem vezettek a legkisebb művészi eredményre, mert az antik színház rengeteg méretei teljesen dekomponálták e műremekek belső egységét és a külső keretek monumentalitása összenyomta a költemény művészi nagyságát. Széthullott az egész és csak apró foszlányaiban, legjobb esetben egy-egy kitünően fölrajzolódó — külső képben jutott el a messze fekvő gradenekig. Amikor pedig — ezeken az előadásokon — a színészek koturnust, álarcot öltöttek és tubuson keresztül szavalták a halhatatlan verseket: elveszett a szó művészi tartalma és az előadás — emberi varázsa. Hiábavaló volt a régi görög mintákra való hivatkozás, az eredmény mindig kellemetlen kijózanodás lett. Egyébként még azt sem tudjuk — ismétlem —, vajjon az előadásnak ez a külső felszerelése csakugyan megfelelt-e a régi mintáknak. Mert ha a görög színészek az olimpiádokon csakugyan álarcot viseltek és csakugyan tubuson keresztül szavaltak, akkor hogyan beszélhet Herodot — színészi sikerekről? Ezek olyan kérdések, amelyekre ma már alig találhatunk kielégítő feleletet.

A modern színpadnak magának kell megteremtenie a görög tragédiához méltó keretet. Első törvény: szakítani a régi sablónokkal. Az, aki fáradt kézzel akarja megépíteni a klasszikus színpadot, összetöri a görög tragédia koncepciójának tiszta, egyenes vonalait. Az, aki bágyadt szárnyakon repked a csúcsok felé, ahová rendkívüli művészek helyezték költészetünknek legszebb virágait, sohasem fogja nekünk elhozni e virágoknak sem színét, sem illatát.

Mindenekelőtt azt kell megállapítanunk, hogy mi az, ami bennünket ma a görög tragédiából érdekel. Kétségtelen, hogy harmadfélezer esztendő óta itt a szempontok változtak. A maratoni és a salamisi győzők, akik hajdan ellepték az athéni színház gradenjeit, bizonyára más érzéseket, más gondolkozást vittek magukkal a színházba, mint a mai néző — és kétségkívül mást követeltek az előadástól is, mint mi.

A görög tragédiának két szembeötlő sajátsága van: a kórus, mely mintegy külső keretül szolgál a dráma egész épületéhez, továbbá: az épületnek egyszerű és mégis monumentális koncepciója.

Ha a kórust, a görög tragédia e lírai tartozékát, mely a mai néző szemében súlyosan nehezedik az akcióra, egyszerüen elhagyjuk, akkor a művészi forma teljességét megfosztjuk nemcsak archaikus, hanem egyéni jellegétől is. Ez olyan barbarizmus volna, amit ma már lelkiismeretes színházi rendező nem merne megkockáztatni. Viszont, ha a kórus szövegéhez zenét komponálunk és így elénekeltetjük, ezzel — egyrészről: elnémítjuk a kar széles csengésű líráját, — másrészről: megzavarjuk az előadás művészi egységét, belső harmóniáját.

Első kérdés tehát a kórus elhelyezése és ezt csak a színpadi architektura szerencsés

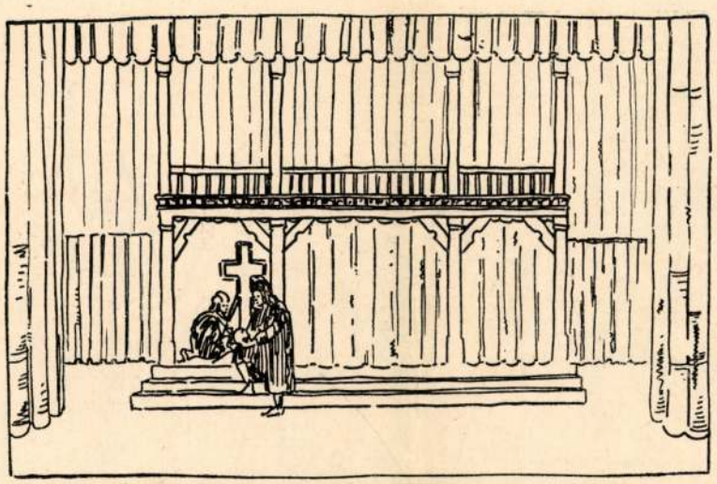

Ujváry: „Hamlet", temetőjelenet. Rendező: Hevesi Sándor.

ugyan nem tervező művész, de mint a Nemzeti Színház, majd az Operaház főrendezője, annyi alapossággal, annyi érdekes és művészi ötlettel szolgált a magyar színjátszásnak, hogy mindeddig talán a legmélyebb nyomokat hagyta a magyar színpad újkori fejlődésében. Legújabban pedig az állami színházak kormánybiztosa: Bánffy Miklós gróf szolgált néhány valóban szenzációs díszlettervvel, amelyek a Troubadurban, a Mozart-ciklus, a Prometheus, az Aida előadásaival méltán kivívták a közönség bámulatát. Az Operaház számára tervezett három érdekes Bocaccio-díszletet Zichy István gróf is. A magánszínházak közül a Magyar Színház foglalkozott a legtöbb ambicióval a dekoratív színpad kérdésével s egy kitünő erőt biztosított magának Márkus László személyében, akinek artisztikus színpadjai jó ismerősei a magyar közönségnek. A Magyar Színház részére rajzolt néhány finom kosztümöt Faragó Géza is. A Király- és Vígszínházban Falus Elek díszletei arattak több ízben nagy sikert, míg a modern törekvéseknek különösen lelkes előmozdítója volt rövid fennállása alatt a Bárdos Arthur által vezetett Új Színpad, amelynek díszletei közül a Biró Mihály tervezte bábjáték-dekorációt kívánjuk bemutatni. Igen ötletes, de mindeddig nem realizált díszletterveket készített ezenfelül a sokoldalú Kürthy György.

Ez nagy vonásokban a magyar díszlettervezés képe. Kétségtelen, hogy nem érdemek és értékek nélkül való, de az is kétségtelen, hogy a mennyiség tekintetében nem felel meg annak a nivónak, amelyet a magyar színjátszás egyéb tekintetekben elfoglal. Ennek egyrészt a tradicióknak, a hagyományos kultúrának említett hiánya az oka, másrészt talán az a körülmény, hogy Budapesten nincsen egyetlen olyan színház sem, amelynek a magasabb művészi produkciókkal való kísérletezés módjában volna. A magánszínházak természetesen elsősorban a közönség hajlamait tartják szem előtt, amelyeket pedig sokszor éppen nem elégít ki az artisztikus tendencia s ez akadálya annak is, hogy nálunk a par excellence irodalmi és artisztikus feladatokkal foglalkozó színház, a Theatre des Arts megszülessen. Az artisztikus törekvés így jórészt az állami színházakra marad, amelyek azonban szintén nincsenek abban az anyagi helyzetben, hogy a kevesek által méltányolt művészi tendenciának áldozhassanak. Ez a tendencia ennélfogva Magyarországon néhány kivételes produkcióra van korlátozva, de általában színházaink, előadásaink művészi kiállítása meglehetősen szegényes és egyhangú. Ez a körülmény pedig nemcsak az előadások nivója szempontjából káros, hanem azért is, mert megakadályozza a további kultúra fejlődését, amire pedig nekünk különösen szükségünk van.

Szükségünk volna, mert csak a teljesen preciz, művészi szempontból is kifogástalan, sőt érdekes előadások tüntethetik el azokat az akadályokat, amelyek a magyar színjátszásnak a külföldön való érvényesülését megnehezítik. Ez akadályok közül természetesen a nyelvi különbség a végzetes és éppen ilyen természetesen: ez akadályok leküzdésére alkalmas minden olyan fegyver, amelynél a nyelvi különbség nem játszik szerepet. A képzőművészet nyelve pedig nemzetközi nyelv, mindenütt megértik, értékeit mindenütt méltányolják, a képzőművészet ennélfogva legfontosabb fegyvereink közül való. Annál is inkább, mert a képzőművészet nyelvén a külföld tudomására hozhatjuk legsajátosabb faji értékeinket is s így a színpadi kultúrán keresztül olyan bizonyságot tehetünk önmagunkról, amilyenre más téren alig van módunk. A nemzetközi versenyben való részvételünk indokolja tehát a magyar színpad artisztikus jellegének mennél gondosabb és ötletesebb kifejlesztését, kétségtelen, hogy ezáltal olyan mértékben magunkra hivhatnók a külföld figyelmét, amely végső eredményében színjátszó képességünk, irodalmunk és minden más egyéb szellemi kvalitásaink tudomásulvételét is előmozdíthatná.

A magyar színpad artisztikus kultúrája tehát nemzeti érdek s ezt az érdeket annál

E. Stern: „A kék madár". Jelmezvázlatok.

E. Stern: Dessins de costumes pour „L'oiseau bleu" de Maeterlinck.

Kémendy Jenő, [ ]

L.: Jülöp Zoltán

—: Elhúnyt Jülöp Zoltán ... 7.

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. nov. 6,

Kéméndy Jenő, [díszlettervező]

A „régiek közül" ő is szerepel a Scenographia Hungaricában.

Kristóf Károly: Kulisszák könyve 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. jun. 19.

Kéméndy Jenő

"Psyche" cimmel —n. sign.-val a "Zene" c. rovat közleménye kiemeli a müvész kosztümjeit, dekorációit, melyet az Operaházban bemutatott "Psyche" c. baletthez készitett, s valóságos mesevilágot varázsolt a szinpadra.

A HÉT, Bp. 1906. dec. 16. XVII. évf. 50. sz. 835. lap.

Kéméndy Jenő:

1898-ban szerződtették az Operába dinlettervezőnek. Az új irányzat kezdetét jelentette munkássága. Dinlet és jelmeztervezés mellett szcenikai kérdésekkel foglalkozott, a játéktér kialakításában a festői elemek a technikai eszközöknek juttatott nagy szerepet.

A szinház világtörténete /2

1096. old

MDK

Kéméndy, festőm.

Magy.remekművek. Ernst-Mus. 47.kiáll. 1921.máj.
7 l.

Kéméndy

Szerepel a Műcsarnok „Magyar tájt és életkép" kiállításán

Esti Kurir 1927 I. 14

Kéméndy Jenő

Szerepelt a Műcsarnok Őrzi tárlatán.

Újság 1926. X. 24.

Kéméndy Jenő

Isis c. képét megvette a nékesfóváros a Múcsamok őni tárlatán.

M. 1926. XII. 1.

Kéméndi Jenő

Székely Bertalan fomitrábyer volt.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Maksay Lajtó) Bp. 1962 Kéjzőműv. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – 201. l.

Kéméndy Jenő (1860-1925)

A vén huncut.
Oljf.22.5x26.5 fa Ltsz:2459.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Kémendy Jenő

Nemzeg halt meg.
Több mint szergyel a
Műszaknak tél. tárlatán

Magyarság 1926 II. 4

Kémendy Jenő

Alkotásával szerepel a Magy.Képzőm.Egy.jub. kiállitásán.

P.H.934.XII.8.

Kéméndy Jenő

Iris c. olajképét Bp. székesfőváros megvá-
rolta a Műcsarnok őszi tárlatán.

M. 1926. XII. 11.

MDK

Kéméndy

Lóránth L: Csók István... Esti Kurir, 1944. febr. 21. 5.l.

MDK

Kéméndy

Csók István: Rippl-Rónai és én. Nyugat, 1935. máj.

Kémények.

Magyar Nemzet.
1948. I. 22. 2. old.
(: Benámuk :)

Kiállitás Mücsarnok 1883. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K. Kéméndy Jenő.

Kiss György szobrász Ybl

1852-1916

Budapesti Hirlap, 1882, IX, 25.

264. sz. 3. o./Sz. és M./

Táblakép. A gyáva. Kéméndy

Magyar Müvészet 1925. 222-224. o.
L. K.: Kéméndy Jenő

Szüz Mária XIX.szd, esztergomi plébánia templom üvegfestménye /áttributum: egyik láb alatt félgömb, másik lábával egy kigyó fejére tapos./

Religio 1899.II.12.sz.
Egyh. tud. 93,94.old.

MDK

Kéméndy-féle maquetták

Magyar Iparművészet 1923. 7o.o.

MDK

Kéméndy

Ernst Muz. 21. aukc. 12 l.

M.D.K.

Kéméndy festőművész

Az Operaházban bemutatásra kerülő Parsifal előadás diszleteit és jelmezeit tervezei.

Márkus László nyilatkozik a Parsifal rendezéséről c.
Szinházi Élet. Bp. 1923. nov. 18-24.
XIII. évf. 47. sz. 43. lap.

M.D.K.

Kémendy festőművész

Az Operaházban bemutatásra kerülő Parsifal előadás díszleteit és jelmezeit tervezei.

Márkus László nyilatkozik a Parsifal rendezéséről c.
Szinházi Élet. Bp. 1923. nov. 18-24.
XIII. évf. 47. sz. 43. lap.

MDK

Kéméndy

A középosztály aukciója. A Műgyüjtő 1928. 1o.sz. 286.l.

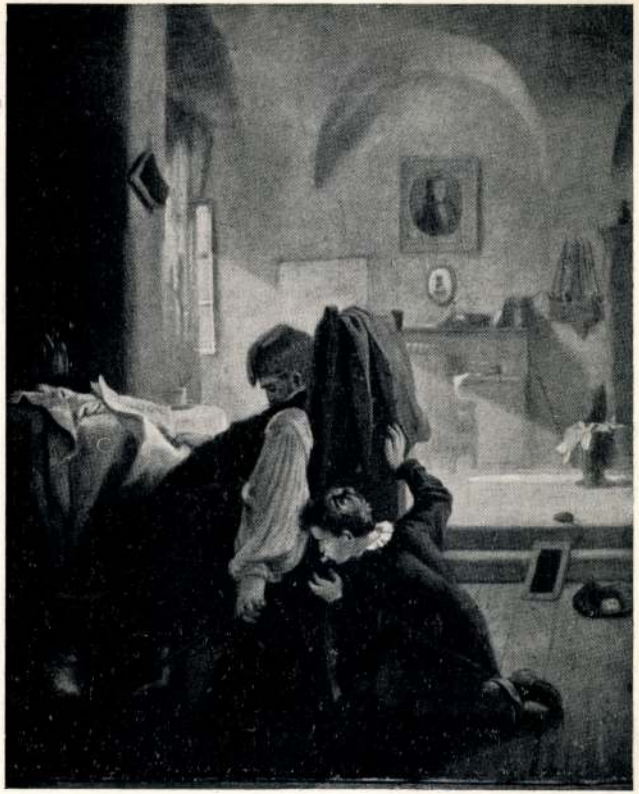

224. *Greguss Imre:* Nagyapó alszik.

483. *Kéméndy Jenő:* Pipázó katona.

883. *Tornyai János:* Szitáló menyecske.

490. *Klősz G.:* Az oltás.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

A müvészt ezüst éremmel tüntették ki,-közli az "Irodalom és Müvészet" c. rovat "A magyar müvésznövendékeket a Müncheni Képzőmüvészeti Akadémia kitüntette" cimmel.

Képes Családi Lapok, Bp. 1881. aug. 7.
3. évf. 45. sz. 718. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Az Operaház szcenikai felügyelőjének diszleteit hozza a lap a "Zuleika" c. ballet első és harmadik felvonásából.
Repr.-ók.

Magyar Salon, Bp. ~~18~~ 19oo. május hó
315-32o. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

"A balletkar tanitása" cimmel ir az Operaház jelmez és szinpadtervezője "A She balletről" alcimmel.
A müvész fényképét bemutatja a lap.

Magyar Salon, Bp. 1898. március
1226. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

"Halottaink" c. megemlékezéshez készített illusztrációt.

Magyar Salon, Bp. 1897. okt. hó. 1.sz.
~~907~~ 17o-176. lap

Kemenedy Jenő.

Az Iparművészeti Társulat működésének 40. éves jubileumát színpadművészeti kiállításával ünnepelte, melyen tervei szerepeltek.

Az Ujság, 1925. május 31.

Kéméndy Jenő.

Az Iparművészeti Társulat tavaszi kiállításának egyik része a szinpadművészeti csoport lesz, melyen terveivel szerepelni fog.

Nemzeti Ujság, 1925. Máj. 20.

Kemény Jenő.

Az Iparművészeti Társaság jubiláris kiállítás színpadművészeti részén tanúi szerepeltek.

Magyarság, 1925. jún. 3.

Kémenoly J.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1879.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

Kéménoly Jenő
festő

1860 - 1925. Polgári és történelmi zsá-
ner festője. Miniatúr képei.

A magyarországi műv. tört. I. 422.
Corvina 1970.

Kémendy Jenő.

Az Iparművészeti Társulat szinpadmű-
vészeti kiállításán díszlettervei szerepel-
tek.

Pesti Hirlap, 1925. Máj. 31.

M.D.K.

Kémendy Jenő, festő

„Képzelt beteg" c. képe 900 f-ért kelt el az ~~Erzsébet~~ Erzsébet kiállitáson és a nagy éremmel lett kitüntetve.

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1885.

XI. 8. sz. 326. old.

M.D.K.

Kéméndy Jenő

"Az európai hirü szcenikus" készitette a diszleteket Rékai Nándor "Nagyidai cigányok" előadásának első operaházi változatához.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1939. jan. 5-11.
II. évf. 1. sz. 36-37. lap

M.D.K.

Kéméndy Jenő

Az Operaház scenikai főrendezője az uj Nemzeti Szinház épitésére beküldött pályázatok közül Medgyaszay István épitész pályázatára szavazott, amely első dijat nyert.

"Milyen lesz az uj Nemzeti?" c.
Szinházi Elet. Bp. 1913. jan.26.-febr.2.
II. évf. 4. sz. 5-9. lap

.D.R.

Magyarság, 1925. máj. 26.

Kéméndy Jenő.

Az Iparmüvészeti Társaság jubiláris kiállitása

Az Országos Magyar Iparmüvészeti Társaság fennállásának negyvenéves jubileumát érdekes kiállitással ünnepli meg. Bemutatja az uj magyar iparmüvészeti termés, — ötvösség, keramia, textilmüvesség — szinejavát, és megrendezi a legujabban hatalmas lépésekkel fejlödö iparmüvészeti ág: a *szinpad-dekorálás első magyar kiállitását.*

A kiállitás anyagának — mintegy husz maket-, számos diszlet- és többszáz kosztümtervnek beküldöi a legnevesebb magyar tervezömüvészek. *Kéméndy* Jenő, az Operaház szcenikai igazgatója a maketeken és ruhatervezeteken kivül kiállitja a *Siegfried* mozgó-sárkányának kicsinyitett modelljét és a *Mályvácska* királykisasszony kacsalábon igazán forgó várát. *Bánffy* Miklós gróf, a »Prometheus« balett, a »Varázsfuvola«, »Hoffmann meséi« diszletvázlatait és egész kollekció kosztümideát. *Márkus* László diszletterveket és már szerepelt szinpadjainak kicsinyitett mását. *Málnai* Béla a *Katalin cárnö* diszlet-maketjeit. *Kozma* Lajos grafikus munkáit. *Baja* Benedek, az Unió szinházak szcenikusa, számos diszlet-elgondolását, többi közt a *János vitéz*-nek *Páris* számára készült uj festöi terveit, továbbá maketeket, kosztümterveket. *Oláh* Gusztáv, a Nemzeti Szinház fiatal szcenikusa Az ember tragédiájához rajzolt terveit. *Bortnyik* Sándor a legmodernebb törekvéseket képviselö szinpadi rajzait, melyek a »Zöld szamár« előadásához készültek. *Faragó* Géza egymaga egy nagy termet tölt meg mintegy kétszáz kosztümrajzával, a »Három grácia« »Pompadour«, »Halló Amerika«, »Mézeskalács« ruhaterveivel. Ezenkivül a figyelemreméltó fiatalok egész sora vonul fel, nagyrészt szinpadi kosztümtervekkel, amelyek ötletesség dolgában nem maradnak el az arrivék munkái mögött.

A gazdag kiállitást érdekes szinpadtörténeti felolvasásokkal kötik össze. *Kéméndy* Jenő a szinpadtehnika legujabb vivmányairól, *Hevesi* Sándor a Shakespeare-szinpadokról, *Bálint* Lajos a francia klasszikus szinpadról, ugyancsak *Hevesi* Sándor olasz szinjátszásról, *Baja* Benedek az orosz szinpadról, *Hevesi* Iván és *Mittay* László a »Zöld szamár«-ral kapcsolatosan a legujabb szinpadi törekvésekről tart hét délután előadást a Kamara Szinház helyiségében.

A felolvasásokat részben szinpadi előadások illusztrálják, Hevesi Sándor Shakespeare felolvasásához kiséretül Shakespeare-darab részleteket játszanak el a Nemzeti Szinház legelső müvészei; és pedig egy részletet Shakespeare-korabeli szinpadon, egyet meiningeni rendezésben, egy töredéket mai modern rendezésben. A francia szinpadról szóló felolvasást a *Pethes-társaság* fiatal szinészeinek Molière-előadása illusztrálja. Az olasz szinjátszás történetéhez egy Commedia dell'arte-t kapcsolnak, melyet neves müvészek játszanak rögtönözve. *Kéméndy* Jenő vetitett képekkel kiséri érdekes előadását.

A felolvasások megszervezésére *Györgyi* Kálmán, a jubiláló Iparmüvészeti Társaság igazgatója *Bánóczi* László doktort, a Magyar Szinház főrendezöjét, a szinpadmüvészeti kiállitás rendezésére *Baja* Benedeket kérte fel. A kiállitás május 31-én nyilik meg az Andrássy-uti régi Mücsarnok helyiségeiben.

Budapest második lett az „öt páros" versenyén

Rózsahegyi, Belloni és Király győztek a berlini atlétikai versenyen

A *brandenburgi atléta-szövetség* ebben az évben ünnepli fennállásának huszonötéves jubileumát, amelynek alkalmából *Berlin, Budapest, Amsterdam, Róma* és *Oslo* (Norvégia) atlétáit hivta meg a vasárnap *Berlinben* rendezett nemzetközi versenyére. A verseny kilenc egyéni és két staféta-versenyszámból állott és magyar atlétáink nagy győzelmi kilátásokkal utaztak *Berlinbe*, de a magyar atléta-gárda egyik legnagyobb erőssége *Gerő* Ferenc sulyos izomrándulása miatt nem vehetett részt a küzdelmekben és igy kényszerü távolmaradása folytán az előzetes eredmények alapján csaknem bizonyosra vett stafétaversenyeket,

1. Hilda Konetzny (Ausztria) 1 perc 35.4 mp.
2. Helly Breitegger (Ausztria) 1 perc 36 mp.
3. Melegh Ilonka (Magyarország) 1 perc 39 mp.

Háromszor 70 méteres stafétauszás.

1. *Ausztria* »A« csapata 3 perc 0.4 mp.
2. *Magyarország* »B« csapata 3 perc 4 mp.
3. *Magyarország* »B« csapata 3 perc 9 mp.
4. *Ausztria* »B« csapata.

Végeredményben győzött *Ausztria* 22 és fél ponttal a magyar hölgyuszók 13 és fél pontja ellenében.

A MAC nemzetközi birkózóversenye

a svéd *Westergreen* nélkül folyt le, aki megszegte az egyesületnek adott szóbeli és levélbeli igéretét, minden indokolás és értesités nélkül maradt távol a versenytől.

A verseny vasárnapi eredményei a következők:

Pehelysulyban. Palatinus (MTK) pontozással győzött *Sándorffy* (MTE) ellen. *Dancsó* (MTE) pontozással győzött *Aczél* (Postás) ellen. *Ambrus* (MAC) pontozással győzött *Mattan* (Vasas) ellen. *Molnár* (Törekvés) pontozással győzött *Németh* (MTK) ellen. *Fehér (BAK)* dobással győzött *Fehér* (MÁV) ellen. *Nobl* (UTE) pontozással győzött *Palatinus* (MTK) ellen. *Molnár* (Törekvés) dobással győzött *Dancsó* (MTE) ellen. *Ambrus* (MAC) dobással győzött) *Sándorffy* (MTE) ellen. *Németh* (MTE) dobással győzött *Fehér* (MÁV) ellen.

Légsulyban. Tasnády (MAC) pontozásssal győzött *Ujváry* (Törekvés) ellen. *Fekete* (MTK) dobással győzött *Mihalovics* (Vasas) ellen. *Németh* (MÁV) pontozással győzött *Soós* (Törekvés) ellen.

Könnyüsulyban: Seszta (Wien) pontozással győzött *(Györgyei* (UTE) ellen. *Zólyomi* (MAC) pontozással győzött *Havasi* (Törkevés) ellen. *Zombori* (MTK) pontozással győzött *Neuburger* (Törekvés) ellen. *Zólyomi* (MAC) dobással győzött *Györgyei* (UTE) ellen. *Beranek* (Prága) dobással győzött *Zombori* (MTK) ellen. *Seszta* (Wien) pontozással győzött *Havasi* (Törekvés) ellen.

Kisközépsulyban: Nagy (MAC) dobással győzött *Maygard* (Arad) ellen. *Misley* (MAC) pontozással győzött *Sikó* (MÁV) ellen. *Bräin* (Berlin) pontozással győzött *Jakab* (MAC) ellen. *Szalai* (MTE) dobással győzött *Antalffy* (Arad) ellen. *Laczka* dr. (MAC) pontozással győzött *Prybill* (Prága) ellen. *Bräin* (Berlin) dobással győzött *Prybill* (Prága) ellen. *Szalai* (MTE) pontozással győzött *Laczka* dr. (MAC) ellen. *Sikó* (MÁV) pontozással győzött *Nagy* (MAC) ellen. *Magyard* (Arad) dobással győzött *Miskey* (MAC) ellen.

Nagyközépsulyban; Ferenczy (MÁV) pontozással győzött *Papp* (MAC) ellen. *Jano* (MAC) dobással győzött *Rudolf* (MTK) ellen. *Szabó* (MAC) dobással győzött *Privalcsek* (Nagyvárad) ellen.

Nehézsulyban: Badó (FTC) pontozás-

Kéméndy fenő

„Képzelt betep" c. festménye szerepel a „Magyar genre és tájképfestészet" c. kiállításon a Műcsarnokban

Pesti Hirlap 1927 I. 13

Kéméndy Jenő

Művészet

VÖRÖSMARTY-ALBUM. A költő válogatott költeményei. Csongor és Tünde. Szerkesztette Lándor Tivadar. Húsz színes műmelléklettel és számos szövegképpel. A Pesti Napló előfizetői számára készült kiadás. 119 l. — Ez a díszmű minket művészi illusztrációinál fogva érdekel. Vörösmarty jól összeválogatott költeményeit művészi rajzokkal ékesiteni: ez volt a feladat, a mely a közreműködésre felkért magyar festőknek jutott. Egy pillantás az album képeire meggyőz minket arról, hogy a művészek igen sokféleképen fogták fel a nekik kijutott munkát. Találunk itt néhány oly képet, amelyek újra elmondják vonallal, színnel azt, amit a költő szókkal mondott. Más műdarabok nem követik Vörösmartyt betű szerint, hanem abból a hangulatból formálódtak, amelyeket egy-egy ily költemény a művészben keltett. Ismét mások teljesen szabad, szép és gazdag művészi jegyzetek. Gerő Ödön, aki az album egyik cikkét irta, behatóan magyarázza az illusztrátok e felfogásbeli különbségeit s az olvasónak figyelmébe ajánljuk ezeket a sorokat, amidőn az album gazdag kép-díszén szemlét tart.

Barabás Miklósnak egy régi akvareljében kapjuk Vörösmarty arcképét. Ennek háromszínnyomása, amely a Franklin-Társutatnál készült, hű reprodukcióját adja az eredetinek. A többi kép Honti Nándor, Zichy Mihály, R. Hirsch Nelli, Székely Bertalan, Kényes Adolf, Bihari Sándor, Lorenczy Károly, Madarász Viktor, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Nagy Sándor, Hegedüs László, Kéméndy Jenő, Linek Lajos, Kernstok Károly, Krenner (Tardos) Viktor keze alól került ki. Látnivaló, hogy az album jó félszázadra terjedő magyar festőnemzedék munkáiból ad új mutatványokat, szinte végigsétálhatjuk e képek nyomán az utolsó ötven év magyar műtörténetét el egész a legifjabb nemzedékig. Ez a körülmény érdekes világot vet arra is, hogy egy-egy decenniumban miképen fogták fel festőink ugyanazt a költőt. Már maga ez a körülmény is kiválóan érdekessé teszi a szép albumművet. Helytelen volna ily nagy időbeli távolságokból eredő műveket egyazon mértékkel mérni, de most is tapasz-

Művészet 1904.
140. l.

jából vizsgálja. Bizonyítja a művészet és az erkölcs közt való összhangot. A művészet, mint összes testi és lelki tehetségeink csapadéka, azokkal nagy és állandó ellentétben nem állhat, legkevésbbé az erkölcsccsel, mely életünk egyik leghatalmasabb irányzatát adja meg. A művészet valamely kor erkölcstelenségének sohasem oka, hanem csak okozata. Gyönyörködtető természete egyúttal legfontosabb erkölcsi hatása, ezzel szolgáltatja a legjelentékenyebb hasznot a társadalomnak. Az emberi társadalomra nem közömbös, hogy az emberek miben találják gyönyörűségüket; olyan embereket nevelni, kiknek hedonikája összeesik az egyénileg és fajilag hasznossal: ez minden maradandó haladás alapja. Az esztetikai műveltségben olyan erőt lát a szerző, amely a létért való küzdelem

megnevezni s csak az „itt" szócska árulta el, hogy Efézus Nyiregyházával azonos. Minden esztendőben más a gyülekezet angyala. Pál apostol után így nevezik a gyülekezet vezetőjét. Tavaly Timóteus volt, ezidén Filemon testvér az efézusi gyülekezet angyala. Naponta az „elmélkedés hét garádicsán" kell az apostolhoz emelkedni. Keléskor, reggeli kenyérvételkor, még egyszer délelőtt, délben, délután, esti munkabefejezéskor és otthon jön a nyugvás előtti hosszu elmélkedés. Ez utóbbi hetenkint háromszor gyülekezetileg történik, vasárnap pedig szintén háromszor társas elmélkedést tartanak.

„Minden ember — miként az Ur Jézus — harminchárom esztendőt él, de a Krisztusnak való élet a gyülekezetbe fogadással kezdődik. Előtte nem élt az ember, ha pedig harminchárom évet töltött a gyülekezetben, akkor uj életbe megy az idvesség magasabb fokában."

Ennyi, amit Timóteus testvér elárult s még azt, hogy a gyülekezet tagjai étkezni csak „testvérrel" ülhetnek asztalhoz. Ha egy zsidót felismernek, azt az utcán ki kell kerülni. Ennek a hitszabálynak azonban nem adták magyarázatát. Nem a nyilasoktól vehették át, mert Timóteus és Filemon testvérek a dégi grófnak nevét se hallották. Talán a „vezér" ezekután keresni fogja velük az összeköttetést.

„Kegyelem és békesség" köszöntéssel bucsuztam az „angyalok" társaságától s ők pedig reá mondták: „Mi Atyánktól és az Ur Jézus Krisztustól".

Én pedig hallgatok, hogy Timóteus és Filemon testvéreket más néven elő ne vegye tiltott gyülésért a nyiregyházi, akarom ondani az *efézusi* rendőrség.

Péter pap hajlékában

Görömbey Péter nagkállói pap-barátom házában szakitottam magamnak üditő pihenést. Péter atyámfia bizonyos vonatkozásban *kálvinista remete.* Nem a világtól való elvonulással, hanem kivételes tudásánk az eltakarásával. Lehet rá oka is, mert hiszen ma a keskenyvágányu lángelméknek s a részletzseniknek éljük a korszakát. A nagykállói *Brassai* igy okosabbnak találja a tanyára való szekerezést. *Ő és az idő egymást kikerülték.* Baj nála a gerinc is, mert az nagyon is erős. Pár századdal ezelőtt lehetett volna egy másik Alvinczy Péter, vagy a XXIII-ik és XXXV-ik zsoltárt zengette volna, mint hajlithatatlan gályarab.

Egyet nem szeret: a hosszu meditálást. Reggel kihajtat a tanyára, ott van jó délutánig. Egyszer eszébe jut, hogy *Hallében* protestáns világgyülés lesz. Szót kell ott emelni a magyarnak is, olyannak, aki három-négy nyelven sem akad meg.

— Tegye táskába az ünneplőt — szólt oda hazaérve a nagytiszteletü asszonynak — egy óra mulva megyek *Halléba.*

— Most mondja ezt, Péter?

— *Hát édes lelkem, délben még magam se tudtam.* Ne avatkozzunk az isteni bölcsességbe, ez a szavajárása. Sok lelki fergeteg megrázta, de megtartotta a fensőbb lélek nyugodtságát. Helyt tud állani a praedestináció mellett. Erősek, hivők ebben a Görömbeyek.

Amikor az oláhok Nagykállót ágyutüzre vették, a gránátok ott csapkodtak a kálvinista templom közelében. Péter barátom édesatyja: az öreg nagytiszteletü ur pedig nyugodtan állt a paplak ablakában. Könyörögtek neki, hogy menjen a védelmet adó pincébe. „Az Isten akarata mindig bölcs és változhatatlan" — ez volt rá a felelete. Két gránát is odavágódott közvetlenül az ablak alá s nem robbant fel egyik sem.

Az Isten vigyázott öreg szolgájára.

Vigyázzon Péter barátomra is, a magyar tudásnak, gerincnek és humornak erre az emberkincsére is.

KERBER ÁRON:
Az automobil vezetése, szerkezete és kezelése
A teljes vizsgaanyaggal, kérdésekben és feleletekben. — Hibák keresése és javitása — Az autó ápolása és karbantartása. — Dieselmotoros gépjárművek — 174 számozott és 14 számozatlan ábrával Ára P 8.50.
KERBER ÁRON:
A gépjárművezetői vizsga teljes anyaga kérdésekben és feleletekben
Minden autótulajdonosnak gépjárművizsgázónak nélkülözhetetlen a legujabban megjelent könyv. Ára 3.—
Mindkét könyv megrendelhető a Magyarság könyvosztályánál, Budapest, Eskü-ut 6.
Vidéki rendelésnél a portót felszámitjuk.

Először... Másodszor... Senki többet! Harmadszor!

Van-e, ki e helyet nem ismeri? — kérdezhetnénk, ha történetesen költői hangulatban lennénk. Mert költő legyen a talpán, aki a zálogház Kinizsy-utcai kapuján belépve, még mindig a poéta gyengéd hangján tud beszélni. A hatalmas udvaron teherautók rakodnak és hordják a fiókok *„Kiváltott anyagát"*. Varrógéppel, szőnyegekkel, áll meg egy-egy kis taxi a zálogház mindent befogadó kapuja előtt. Utunk elválik a közönség utjától. Mi balra megyünk az

Árverési csarnokba

Épp jókor. Egy nagysikerü aukciót — a Karácsonyi grófokét — fejezték be. Premierre készülődnek: *A nyolcvanegyedik, Tavaszi Aukcióra.* Vasárnap lesz a megnyitó kiállitás, amely három napig tart. A közönség körében nagy a népszerüsége ezeknek az aukcióknak. Érthető is. Itt a gyüjtő, szinte hozzáférhetetlen mükincsekben duskálhat és bő alkalma nyilik a vásárlásra. Ez a kitünő intézmény vált be a legjobban *hagyatékok értékesitésekor* is. Az értékesitési lehetőségek között a legreálisabb és az árkialakulás legigazságosabb módja kétségtelenül *az árverés.* Hatalmas értékek kerülnek kalapács alá. A féltve őrzött családi ékszerektől kezdve, a kincseket érő korabeli butorokig mindent megtalálhatunk.

Réges-régen elmult az a romantikus kor, amikor a zálogház intézménye magánkézben „virult". 1773-ban, 154 esztendővel kell visszalapoznunk a magyar história komor lapjain, hogy rábukkanjunk arra a vörös szattyánbőrbe kötött és husz kutyabőrre irt gyönyörü pátensre, amelyben Mária Terézia megalapitja a „Domus Fiduciária"-t. Igy nevezték akkortájt a zálogházat.

Azóta az ifju zálogházból modern, nagyüzem lett. És mi most itt állunk egy korszerü, modern intézmény előtt, amely vezetésében egy lépéssel sincsen mögötte a hires párisi árverési csarnoknak: a világhirü „Hotel Drouot"-nak.

Amilyen egyszerünek látszik egy ilyen üzem, olyan minuciózus körültekintést igényel. Elvégre mindig *idegen* értékekkel sáfárkodik. *A lecke nehéz és örökké uj.* Az anyag szinte kitanulhatatlanul *nagy.* A *felelősség* — ha lehet — *még nagyobb.*

Az árverési csarnok vezérkara alaposan felkészült erre a nehéz munkára. Az igazgatótól kezdve a felvételi iroda tisztviselőjéig minden egyes ur tökéletes szakértője bizonyos müvészeti kérdéseknek. Az egyik a magyar festészetről tarthatna előadást ajtósi Dürertől—Rippl-Rónaiig; a másik ur ugyanakkor az ötvösmüvészet röneszanszkorától a modern időkig cimü tárgykörből habilitáltathatná magát — egyetemi magántanárnak... Egy kedves, szerény asszonykával találkoztam. Festőművésznő és szobrásznő. *De ezenkivül* — amit elhallgatott — *egyike a legkitünőbb restaurátoroknak.* Müvésztörténetből, miként az egész vezérkar, ő is kitünőre kollokvált... Az pedig, hogy az ország legelső szőnyegszaktekintélye itt müködik — természetesnek tartjuk. *Mindezeken felül minden müvészeti szakkérdésben az utolsó szót az ország legelső szaktekintélyei mondják ki.*

Végre egyszer a becsüs mellett...

Azt is megértem, hogy nem vagyok *ügyfél* a zálogházban. Pedig már megszoktam, hogy mindig a korláton kivül álljak — ha akaratom ellenére —, *összeköttetésbe* lépek a becsüssel. Végül is életemben először sietve álltam melléje. Uj elhelyezkedésem tagadhatatlanul jólesik. Azért itt mégis másképpen megy a dolog. *Nem mindig adnak pénzt a felvételkor. Csak ha a megbizott kifejezetten kér.* Drága, prémbundás hölgyek és elegáns urak az ügyfelek. Vétel és eladási megbizásokat adnak. Csak ugy ömlik az *anyag.* Egy nagy láda, talán husz darabból álló nehéz, finom ólomkristálykészlettel van tele. *Egy bankigazgató hurcolkodik.* Uj lakás, uj disztárgyak. A csillogó kristályüvegeket majd esetleg nemes porcellán váltja fel. Én a bankigazgató helyében nem álltam volna meg, hogy ne kérjek egy kis pénzmagot, neki nem kellett. *Pedig kaphatott volna.*

Más. Egyetemi professzor ur nősül. Az uj asszonyka most *cseréli* ki a régi lakás diszeit. Igy lesz a hires stomfai fajanszból egy modern Szőnyi-kép...

Vagy. A rendkivül csinos, de annál ritkábban szereplő színésznő külföldre utazik. A hordár alig győzi behordani a magyar piktura remekebbnél remekebb darabjait. *Csók* István, *Rudnay, Iványi-Grünwald, Magyar-Manheimer, Pentelei Molnár.* Akad egy pár olyan keleti szőnyeg is, amely kincseket ér. De legérdekesebb az a krokodil-bőrtokba zárt, bölcsőalaku, dusan aranyozott kis látcső. Igazán befért volna a művésznő retiküljébe... *még sem viszi magával.* Lehet, hogy élete további programjában nem ő akar többé gukkerezni egy finom páholy illatos félhomályából?... Lehet, hogy inkább azt szeretné, hogy végre — *őt* gukkereznék?...

Minden egyes tárgy: — egy kis novella.

A felvétel érdekes termében nem időzhetünk soká. Betessékelnek abba a liftbe, amelyen eddig a bundám szokott utazgatni így tavasz elején, amikor csendes nyári szabadságra és őszutóig tartó pihenésre küldöm el...

Gyémántforgótól a kinai porcellánig

Az első emeleten kiszálltunk a liftből. Hatalmas páncélszekrénybe zárva, türelmesen várnak sorsukra a legdrágább ékszerek. Kiséröm ezt is megmutatta. Giccses rajzfilmeken, kalózdrámákban láttam csak ennyi igazgyöngyöt, gyémántot, brilliánst, aranyat és drágaságot. Néhány előkelő ékszerüzletet jól ki lehetne belőle stafirozni. Egy brilliánsokkal szinte pazarlóan diszitett óra nagyon megtetszett. Nem is drága. De amikor az árát meghallottam, hamarosan rájöttem, hogy mégsem nekem való.

A raktár, hatalmas polcok hosszu-hosszu sora. Olyan rend van, hogy békebeli őrmesterek is büszkék lehetnének rá. Az egyik polc tele van állóórákkal. Francia bronzból van az egyik, a másik meisseni porcellánból, de van egynéhány hófehér, csillogó karrarai márványból. Van egy, amelyiket őfelsége I. Ferenc József tiszteletdijként adományozott volt a boldog milleniumi évi egyik lovasversenyén... Hol van azóta a boldogság?... Hol a lovas?... A dij még itt van, de már nem sokáig! A végzetes leltári számot is ráragasztották már. Olyan szép, hogy könnyen akad gazdája. Elragadó az a püspöki hagyatékból származó állóóra is, amely a hires *Broulle* francia mester remeke. Akkor mint egy kis kétéves gyermek, anyaga: valódi teknőcbronz berakással. Valamikor a főpásztor biborvörös brokátszalónjában mutatta az időt. Felhuzták. Olyan hangja volt, mintha ezüstharangocskák szólaltak volna meg. Eltaláltam. Valóban ezüstből vannak a harangjai. Annyi zenélő-órát láttam és hallottam, hogy a rádió egyheti müsora kitelne belőlük... *Nemes bronzok, nagyhasu, pocakos kinai figurák (amilyen csunyák, olyan keresettek), tarka, keleti zománcvázák, embernagyságu kinai vázák, indiai és bronz-elefántok, tetejükben finommivü pagodával. Annyi vadászpuska, hogy egy ezredet könnyen lehetne felszerelni velük.*

Szinte beleszédül az ember. Végre megérkeztünk egy gramofónóriáshoz. Alig férne el egy mai kis, ugynevezett *„összkomfortosban."* Olyan terjedelmes, hogy egy nagy népes család, teljes muzsikaszükségletét kielégitené. Kottatartó, amelyben Mozart, Bach, Beethoven és még egy tucat modern titán összes remekei kényelmesen belefférnének. Hozzá lemeztartó 500 lemez részére... Kinek van ma ennyi pénze? Felhuzzák a régi szerkezetet. Olyan, mintha egy oroszlántorokból kanáricsicsergést hallanánk. A hatalmas zenebutorból alig hallatszik ki a Prinz Eugen-mars. Éppen csakhogy leheli a suttogó gramafónmasztodon. Hát ami a hangot illeti — csalódtam. Könnyedén továbbmasirozok, mit is tehetnék egyebet, az ilyen leheletfinom marsra...

Munkácsy, Paál László, Borsos, Mednyánszky

A magyar ecset nagy mestereinek örökéletü alkotásai függnek a falakon. E rövid riport kereteit még az is tulhaladná, ha a kiállitott mesteralkotásokat csak egyszerüen fel próbálnók sorolni. De nehogy azt higyjék, hogy csak a régi iskola van ilyen szép számmal képviselve! *Rudnay, Csók, Rippl-Rónai, Glatz, Vass Elemér, Tull, Iványi-Grünwald, Szőnyi és még a világhirü magyar művészek hosszu sora van képviselve a husvéti aukción.* És milyen olcsón! Ha pénzem volna, licitálnék is. Már ki is jegyeztem magamnak: *Munkácsy* gyönyörü *„Csendélet" 3200 pengőért, Borsos* bársonyostekintetü, csodaszép *„Női képmását" 2000 pengőért, Spányi* Béla honvágyfakasztó *„Alföldi tanyáját"*-t még akkor is megvenném, ha le kellene mondanom egy nyári szabadság örömeiről. Csak 500 pengő. Ha ezután még *Kéméndy „Oláh medvetáncoltató"*-ját *350 pengőért* megvehetném, lemondanék összes husvéti ajándékaimról, mert bizonyos, hogy az én pirostojásom volna a legszebb ajándék.

Álmodozásomból felébreszt, amint az igazgató elém tól egy hatalmas, elefántcsontfehér, gazdagon aranyozott barokkvitrinát. Zsufolásig telve van a Mária Terézia-korabeli magyar ötvösmüvészet csodáival.

★

Hogyan is mondja Jágó Shakespeare Othellójában? — Végy pénzt magadhoz!... Mi sem tanácsolhatunk mást. Ugyanis ez feltétlenül fontos, mondhatnánk nélkülözhetetlen kelléke annak, hogy résztvehessünk *a nagyszerdáig tartó tavaszi aukción.*

Ugy érezzük, jó vásárt csinálnak.

Fazekas István

ERDÉLYI HIREK

Székely község, ahol tilos a magyar cégtábla és a magyar dalkör

A *székelykereszturi* magyarokat nemzeti érzésükben ujabb inzultus érte a román hatóságok részéről. *Radulescu* román főszolgabiró minden indokolás nélkül *betiltotta az itteni magyar daloseggyesület működését.* A főszolgabiró utasitotta azokat a magyar kereskedőket, akiknek cégtábláján természetszerüen magyar felirás is volt, hogy *haladéktalanul távolitsák el a magyr feliratot.* A román főszolgabiró törvénytelen rendelkezése ellen a kereskedők megbizásából *Ferenczy* Pál ügyvéd tiltakozást jelentett be, választ azonban nem kapott. A magyar párt a sérelmes intézkedések ellen megtette a lépéseket.

A szatmári választáson önálló listával indul a magyar párt

Szatmáron még március folyamán megtartják a községtanácsi választásokat. A magyar párt szatmári vezetősége elhatározta, hogy a választásokon *önálló listával vesz részt.* A magyar párt választási listája már el is készült és azt be is nyujtották. A többi pártok közül eddig csak a *Goga*-párt adta be a listáját.

Ezerötszáz székely gazdasági tanfolyama

Az *erdélyi gazdasági egyesület Szász* Pál dr. elnök vezetésével az erdélyi gazdák szaktudásának emelésére tanfolyamokat rendez. Legutóbb a székelyföldi gazdatársadalom mozdult meg ebben az irányban. A csikmegyei *Szárheggyben 1500 székely kisgazda részvételével* rendeztek tanfolyamot, amelynek most volt a záróünnepsége. A tanfolyamot végzett gazdák üdvözlő és köszönő táviratot küldtek Szász Pál egyesületi elnöknek.

Leszakadt a híd a lakodalmas szekér alatt, tizen a megáradt patakba vesztek

A nagyküküllőmegyei *Kőhalom* közelében megdöbbentő szerencsétlenség történt. Lakodalmas násznép nyolc szekéren haladt Kóbor község felé. Az egyik patak, amelynek hidján át kellett haladniok, annyira megáradt, hogy a viz a hidat is elöntötte. Az első hét kocsi átjutott a hidon, de a nyolcadik szekér alatt *leszakadt az alámosott híd és a szekéren lévő husz ember a rohanó árba zuhant.* A násznép a vizbeesettek közül *csak tizet tudott kimenteni, a többit elsodorta az ár.* Ezek közül *Weger* Antal és *Vasile* Andrej holttestét kifogták, a többit nem találták. Biztosra veszik, hogy *a többi nyolc is elpusztult.*

Feloszlatták a nagyváradi és az aradi szabadkőmüves páholyokat

A román miniszterkanács határozata értelmében a belügyminiszter törvényjavaslatot dolgozott ki a szabadkőmüves páholyok és minden titkos jellegü egyesület feloszlatásáról. A javaslat a legszigorubb intézkedéseket helyezi kilátásba azok ellen, akik vétenek a törvényjavaslat rendelkezése ellen. A rendőrség *már feloszlatta a Szent László király nevü nagyváradi és az aradi Concordia nevü szabadkőmüves páholyokat.*

A magyar dalt is ki akarják üzni a bánsági iskolákból

A románok még a magyar dalt is ki akarják üzni a bánsági és az erdélyi iskolákból. A *Porunca Vremii* cimü román lap felháborodással tiltakozik az ellen, hogy a Bánság egyes iskoláiban a tanulók magyar énekeket énekelnek. Azt követeli, hogy az olyan tanerőket, akik *a gyermekeket magyar nótákra tanitották, távolitsák el a tantestületből.*

Meghalt, mert a jeges viz sem oltotta el lángoló szerelmét

Déva közismert embere volt *Judrea* Károly kádármester, aki arról volt nevezetes, hogy *télen a legnagyobb hidegben és akkor is, ha a jégen léket kellett vágnia, szabadban fürdött.* A kádár az utóbbi időben lángoló szerelemre gyulladt egy dévai leány iránt, aki azonban nem viszonozta érzelmeit. Ugylátszik Judrea lángoló szerelmét a jeges fürdők sem tudták eloltani, mert bánatában felakasztotta magát. Mire rátaláltak, meghalt.

Farkaskaland

Száva Lukács csikcsicsói földbirtokos italrakománnyal haladt az országuton. Amikor a község határában levő vashid alatt haladt át, *farkasok toppantak a lovak elé.* Az üvöltő farkasoktól a lovak megijedtek és a megterhelt szekeret befordították az árokba. Szerencsére az összetört üvegek csörömpölése és a földbirtokos segélykiáltásai elriasztották a farkasokat, különben Száva élete is veszélyben lett volna.

Kecky István:

A sikság lelke

Nagyalföld, március hó

Olyan vagyok a mában, mint a ködbe került pilóta... Tegnap világosságot láttam, szárnyas napsugárt, ma a gondolat tévelygő holdját nem tudom megtalálni.

Ma már nagyon megérzem, hogy ereje van az őszbe szürkült hajszálnak! Más határköhöz köt és más muzsikához... Szoritóan és szakithatatlanul...

Fütyülök, megpihenek, pipára gyujtok és ujságot olvasok a liniába ültetett platánok alatt, de a kiölt erdő homokján maradt őstölgy alatt gondolkozom.

Néha ki szeretném oltani a nagyváros éjszakájának lángrózsáját, polifóniáját némává fojtanám, hogy az elbénitott fény és az eltiport zengés rabszolgái legyenek a csárdalámpa kanócának, a puszta ősduhaj nótájának.

Kiforgatásaimmal, a szintézis megbasitásával értem meg magamat. Fonákság és bolondság, de a kávéházban is nagyapámat keresem. Lelkem a mának táncol, de valami ősi hangromra. Van benne muzsikaszó, darukrugatás és puskalövés... Ez a sikság hivása... a fergetegessé vált tilinkóhang... Mind, mind a lelkemben, amelyre egyszerre vetettek pányvát a nagy hejehujják és az árvafüzfás melabúk... Megyek a rónára... Megyek a tegnap után. Ledobni a jelent, mint az átázott cifraszürt. Megyek a könyvnélküli tudományhoz. Ur már ugy sem lehetek, leszek kitanult bojtár...

Hallgat a sikság

Ennek a tárvanyitvaságnak sosem volt kapuszárnya. A hallgatagság lakatja ott lóg magától a levegőben. Alföldnek hivják, vagy nagysikságnak. Fel van barázdázva, kincset ont, de többet ad a csontból, mint az aranyló buzából. Itt válik vérré a Tisza, itt erdősödik ki az ősi szenvedés. Itt terem a félgyász és félvigasság.

A nagy mezőség szétszórt, magányos tanyáival ugy fest, mint a csendes alkonyat, mikor még ritkák a csillagok. Ez a szétszórtság a barázda feletti kiskirályság, itt urak laknak: a füszálak Attilái. A nyugalom is mintha ki lenne cövekelve s a fehérfalu házak mintha valami különös bölcsességkönyvnek volnának a betüi. Olyan hivogatók és barátságosak a vágtázó vonat ablakából. De olyan szomoruak is, hiányzanak a fák: a teremtés kottájának kedves hangjegyei. Nincsenek bolondos sárgarigók, jósszavu kakukok és epekedő vadgalambok. Csak pacsirtaszó és gólyakelepelés. Szabadság és termékenység s a rögökből is kiáradó keleti bölcsesség.

Most már ültetni kezd a rónaság is, de valaha nem is szerette a fákat. Öreg bihari földbirtokos utitársam mesélte, hogy a birtokát körülültette akác-, jegenye- és nyárfacsemetékkel. Akárhogy őriztette a palántákat, lassankint kiránganták a falu magyarjai. Ne zavarják meg a lélek sokszázados mélabúját, a messzetekintés szabadságát, ne boritsák el a falu sugártornyának látását. A határra járó magyar az ágaskodó fától a tornyot féltette, amely árnyékával mintha utána ment volna a füves, kalászos mezőre is. A sikság lelke nem vállalta a puszta meghamisitását. Árnyékban elvész a fü. Ez a lélek állotta a napfényt s nem huzódott a fergetegtől.

Volt benne azonban valami ősgyanu és keleti óvatosság. Minek a jegenye és minek az akác? Az egyik varjutanya lesz s a másikat ellepik a verebek. De hiszen régóta ez a „magyar fa sorsa", a jegenyék fátuma!

Csendes dicsőség

Györffi Sándor öreg kuntestvérrel vonatozás alatt a nagy háboruról beszélgettünk... — „Jártam én, uram, minden gyehennában" — kezdte csendesen.

— Orosz fogságba kerültem s elvittek a Kaukázusba. Onnan harmadmagammal megszöktem A perzsa határnál egy nagy, sebes folyót is át kellett usznunk s repült utánunk a muszka puskagolyó. De szerencsésen elkerültünk a törökökhöz, azok aztán hazaigazitottak. A kádernél azt mondták, most már idehaza maradok. De hát akkép jött, hogy a tizennyolc esztendős fiamat is bevonultatták. Mikor aztán menetbe nyomták a talián frontra, én is kikéredzettem a gyereket irányitani. Kellett is rá vigyázni, mert éppen egy harmadfélezer méteres hegyre komandéroztak bennünket. Bizony ez vetekedős cselekedet volt, de ahol érteni kell a meghaláshoz, ott tudni kell a kapaszkodást is.

— Van-e valami kitüntetése? — kérdezem az öreget.

— Hát volt egy kis csendes dicsőségem: meg van a kisezüstöm — s csak kis szünettartás után mondja, hogy még a nagyezüsttel s az arannyal is feldekorálták. A fiunak is meg van a középső.

Más ember egyenesen az arannyal kezdené, öreg Győrffi Sándor megtartja a sorrendet. Talán valami kételyt nézett az arcomon, mert bizonyságul elővette az irásos igazolást is.

Meséltetni akartam a háboruról. Annyit mondott rá:

— Keserves volt, vége volt s bizony hasztalan volt a vérhullatás.

Egyszerü beszéd, de a lélek kitölthető történelemmel. A Győrffi Sándorok nagyságával, jó kun vitézek erejével, amellyel az ősiskság lelke az örök havasok régiójába tudta az izmot felkinozni.

Öreg Győrffi testvér ezt hivja csendes dicsőségnek.

Atyafi vacsora

„Ha mán a szántövető atyafiait is megtisztelte uramöcsém, mi is ragaszkodunk a rokonsághoz. Szivesen látnánk vacsorára" — igy invitált meg egyik öregbátyám.

Szebb rokonkoszoru gyülekezett egybe. Csupa férfinép, mert hát ma is még hajduszokás, hogy asszonyok s lányok nem ülnek a vendégasztalhoz. Csak a gazda édesanyjának jár ki a megkülönböztető tisztesség.

Két unokafia van vendégül látott rokonbátyámnak. Mind a kettő legénysorban, pedig már „itt volna az idejük".

Szemembe tünt a vacsoránál, hogy csak a fiatalabbik legény vacsorázik a vendégasztalnál.

Talán az öreg nem szereti a nagyobbikat? — kérdeztem az egyik atyámfiától.

— Éppen ugy, mint a másikat. De a kisebbik két esztendőt szolgált a hazának, a nagyobbik pedig nem volt katona. A kisebbiknek ezért jár ki a becsülés, itt igy van jószokásban.

Az ősi harcosnép emberértékelése ma is az, ami Bocskay kemény századában.

BÁNFFY MIKLÓS

És hijjával találtattál...

A Megszámláltattál szerzője mesteri kézzel festi ebben a nagyszabású regényében a gondtalanul élő háborúelőtti magyar társadalmat és a mögéje félelmetesen tornyosuló katasztrófa előrevetett árnyát.

Révai

Két kötet P 9.60

Pál apostol kicsinyei

Szabolcs vezér ősmegyéje lett most a szekták melegágya. Nyiregyházán már több van, mint bevett és elismert vallásfelekezet. Hivők, nazarénusok, millénisták, adventisták, fel vagy tizenkettőig. Én Pál apostol kicsinyeire voltam kiváncsi. Megjött rá az alkalom, mert *Timóteus* és *Filemon* testvérek fát fürészeltek a családi udvaron. Egész délelőtt figyeltem őket. Szakgatott, mélabús melódiákat énekeltek. Ugy tiz óra tájban elővették a bibliát s egy fél óráig elmélkedtek. Utána megint fürészeltek, nagy verejtékverő igyekezettel, hogy a testi munkát kipótolják.

Déli pihenőkor pálinkával kináltam őket, de visszautasitották. Timóteus testvér valami bibliai citátumot mondott, de ezt elfelejtettem. Vizen kivül ők csak bort ihatnak, mert ugy mondja Pál apostol: *„ne igyál mégis csak vizet; hanem élj kevés borral, a te gyomrodért és gyakorta való betegségedért"*. Ezt a citátumot Filemon testvér idézte. Meg is találtam Pál apostolnak Timótheushoz irt első levelében, az V-ik rész 23-ik versében.

Eleinte minden kérdésemre huzódoztak, végül kijelentették, ha a néma esküvést leteszem, hogy nem árulom el a nevüket, elmondják, ami elmondható. A néma esküvés abból állt, hogy az átadott bibliát hozzá kellett szoritnom a szivemhez és homlokomhoz. Ők jámbor, istenfélő szegények, de hát a rendőrség mindenbe beavatkozik. Az adventistákat, meg a hivőket most is elitélték tiltott gyülekezésért. Megtudtam, hogy ők magukat azért nevezik Pál apostolról, mert a szentirásban az Ur Jézus után neki volt legvilágosabb szólása. Kicsinyeknek azért, mert ők sohasem tudják megközeliteni az apostol bölcsességét. A szekta tanitásait egy Amerikából visszajött „testvér" plántálta közéjük. „Kegyelem és békesség" ez a köszüntésük. „Mi Atyánktól és az Ur Jézus Krisztustól" — a köszöntés fogadása. Pál apostoli üdvözlete ez, amelyet minden levelének elején megtalálunk.

A testvérek a gyülekezetben elvesztik „földi nevüket" s mind a bibliából valót vesznek fel. Jobbára a Pál apostol leveleiben előfordulókból. Az én két favágóm is igy jutott a Timóteus és Filemon nevekhez. A gyülekezetek helyneveit is igy változtatják: „Négy gyülekezetünk van *itt Efézusban*, Korinthusban, Filippiben és Tessalonikában" — mondotta Timóteus testvér. Község szerint azonban — nem tudom, mi okból — nem volt hajlandó a helyeket

Szövetek, selymek

Ruha- és komplé-szövetek
új tavaszi színekben, megbizható minőségek 1 m P 2.98

Gyapjú-Georgette
a nagy tavaszi komplé-divat, sok szép új színben 1 m P 5.90

Tisztagyapjú-angora
gyönyörű tavaszi színekben, lágyesésű, kitünő minőség, 130 cm széles 1 m P 7.90

Pepita divatszövetek
tiszta gyapjú, 130 cm széles 1 m P 7.90

Tavaszi köpeny- és kosztümkelmék egyszínüek és mintázottak, 140 cm széles 1 m P 11.80, 7.90

Fehérnemü-lavable
izléses, szép minták, pasztellszínü alapon, kitünően mosható müselyemből 1 m P 2.50

Kockás taft újdonságok
hatalmas választékban, divatos szín-összeállításban 1 m P 2.60

Tavaszi és nyári imprimék
Crepon, Georgette és Crepe de chine, divatos minták, kitünő müselyemminőségek 1 m P 2.90

Müselyem-piké kitünően mosható, a legszebb pasztellszínekben 1 m P 2.90

Tavaszi ruha- és komplé-selymek kitünő müselyemfonálból, divatos minőségek 1 m P 3.90, 2.90

CORVIN
A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

Kemenes Béla emléke

† 2006. III. 2.

ÉGVÉDELMI HIVATAL

6. számú melléklet

ÉLKITŰZÉS
. évre

Zsuzsanna

: Tervtár vezető

egység: MvTI Gyűjteményi Önálló Osztály

vezető: Bardoly István

egbeszélés alapján a szervezeti célokból levezetve:

nyek	**Teljesítés határideje**
taurálás	2005. XII. 15.
	2005. XII. 15.

M.D.K.

Kemenes

Zilahy Gyula arcképének rajzát készitette a Fészek-klub megalakulásával kapcsolatos visszaemlékezés során.

Szinházi Élet. Bp. 1917. ápr.1-8. Vi. évf. 14. sz. 6. l.

mutatott. Mihelyt ez utóbbi látta, hogy ő volt a kérdés tárgya, odasietett a fogat mellé, s mélyen meghajtá magát.

— Uram — kérdé a delnő francziául — ön a „Nyugat szépének“ kapitánya?

— Igen, kisasszony — hangzék a válasz.

— Én az ön hajóján akarok utazni.

— Szerencsés leszek, ha ohajtását teljesithetem. Ugy hiszem, van még egy üres kabin.

— Azzal nem törődöm — vágott szavába a delnő — ön még éjfél előtt eléri birtokaimat, s igy nem lesz szükségem a hajón aludnom.

E szó: „birtokaimat“, ugy látszik nagy hatást gyakorolt a kapitányra, mert figyelme és udvariassága ennek hallatára még növekedék. Magát megha tván, mosolyogva kérdé a delnőt, hol szándékozik partra szállani

— Bringiers-nél — viszonzá az. Lakhelyem ugyan valamivel alább fekszik, de ott nincs alkalmas kiszálló hely; s e fölött nehány láda is van velem, melyeket Bringiers-nél könnyebb partraszállitani. E szavak után egy hordókkal és ládákkal megrakott szekérre mutatott, mely ép akkor állt meg hintója mögött.

A kapitányra — ki a hajótulajdonosnak társa volt, — e teher megpillantása még kedvesebb benyomást tön; egészen pazarló lön szolgálatai felajánlásával és készségét fejezé ki, törekedni fog az uj utazót a lehető legjobban elhelyezni.

— Kapitány ur — folytatá az ifju delnő s még mindig hintójában ülve maradt — még egy feltételt akarok kijelenteni.

— Kérem, mondja kegyed — hangzik a válasz.

— Jó! Ugy hallszik, az ön hajója versenyfutásra akar kelni más valamely járművel. Ha ez valóban igy van, akkor nem utazhatom önnel.

A kapitány kissé elkomorodott.

— Az egész aggodalom onnan származik — folytatá amaz — hogy egyszer csak is életveszélylyel menekülhettem egy ilyen verseny alkalmával, s ekkor határozottan megfogadtam, hogy ily veszedelemnek, jövendőben soha sem teszem ki többé magamat.

— Kisasszony — rebegé a kapitány — ugy hiszem — nem — — de — — hihetőleg lesz belőle valami, — azonban —

— Nem nem — szakitá félbe a delnő — ha ön teljes megnyugtatást nem ad nekem, hogy nem fog versenyezni, akkor inkább más hajóra várakozom.

A kapitány nehány másodperczig mellére horgasztá fejét s ugy látszik, alkalmas feleletről gondolkozék. Lemondjon-e a verseny izgalmáról, élvezetéről, s a biztos győzelemről, melyre számolt, s annak fontos eredményeiről; vajjon lemondjon-e? Tért nyisson-e vetélytársának, alkalmat nyujtson-e jövendőbeli dicsekvésekre, kétes világosságba állitsa-e önmagát utazói, sőt saját legénysége előtt, kik a versenyfutásra már is előre örvendeznek? Másrészről azonban e delnőnek nem kevéssé jelentékeny óhajtását sem utasithatá vissza könnyü szerrel, annyival kevésbbé, minthogy ez terjedelmes ültetvények tulajdonosnője, s mint ilyen, a jövő őszre hihetőleg több száz hordó dohányt és czukrot foghatna az ő hajóján New-Orleansba szállitani. Jó hosszas gondolkozás után végre igy szólt a kapitány:

— Kegyed ajánlatát elfogadom kisasszony; — hajóm nem fog versenyt futni; szavamat adom kegyednek.

— Köszönöm kapitány ur, nagyon le vagyok kötelezve. Legyen szives, Antoine ur, holmimet a hajóra szállittatni. Ezen ur házgondviselőm; ő fog gondoskodni mindenről. És most, kapitány ur, mikor szándékszik ön indulni?

— Legfölebb egy óranegyed mulva, kisasszony.

— Bizonyosan mondhatja ezt? — kérdé jelentékeny mosolylyal, mely nyilván bizonyitá, hogy e gőzösöknek a pontosság elleni hibája nem ismeretlen előtte.

— Minden bizonynyal, kisasszony — viszonzá a kapitány — nyugodt lehet kegyed.

— Ugy rögtön hajóra szállok! — S ezen szavaknál kiszökött a kocsiból könnyedén, karját a kapitánynak nyujtá, ki őt a hölgyterem felé vezeté, s nemcsak az én szemeim elől tünt el, hanem eltünt nagyon korán mindazok elől is, kik e helyre gyülekeztek, hogy e szép üneményben gyönyörködjenek.

III.

A fiatal leány tekintete mély benyomást tett reám, nem egyedül szépsége által, bárha ez is eléggé feltünő volt, hanem még inkább vonásainak azon különös kifejezése által, melyekben derült, vidám kedély, mély érzelem, erős akarat és szilárd elhatározottság tükrözött. A mig még mind azzal foglalkozám, hogy e kedves képet, mely oly nagyon hamar eltünt, lelkem elé varázsoljam: felhangzott az utolsó csengetés; a kiszállási hidat bevonták, a horgonyt felcsavarták. A gépész harangja megkondult, a nagy kerekek megfordultak és a barna vizet fehér tajtékká korbácsolák; a biztosság-szelepből fütyölve ömölt a gőz s az óriás jármü kisiklott a széles folyamra. Csúcsát viznek felirányozá; a kerekek nehány csapása hatalmat nyert az áramlás fölött, s a szép hajó, a tetemes erőnek engedve, szegni kezdé a vizszinét. Egy-egy ágyu megdördülése jelenti néha a hajók indulását; a mi távozásunk alkalmával pedig egy régi tengerészdal hangzék fel a legénységnek bárha kissé nyers, de nem zengéstelen ajkairól.

New-Orleans két külvárosa, Lafayette és Carolton, csakhamar mögöttünk maradtak; raktáraik és lakházaik tetői eltüntek szemeinkből; csupán a St. Charles-hôtel kúpja, azon vendéglőé, minők csak az Egyesült-Államokban találhatók s a nagy székesegyház tornyai voltak azon egyedüli tárgyak, melyek a félhold alaku város fölött a láthatáron maradtak. Végre ezek is alámerültek s az uszó palota — mely néven az amerikai gőzöseit nevezi s pedig méltán — fenségesen haladt előre a Missisippi festői partjai között.

Valóban, ezen óriási folyamnak partjai a világ legnagyszerübb látványai közé tartoznak. Akármerre tekint az ember, mindenütt messze terjedő jóllétnek, átalános müveltségnek és kedvességnek nyomait láthatja. Maga a folyam kevésbbé kellemes, mert sárgás szine valami gyenge, fakó pirossal vegyülve, mogorva jellemet kölcsönöz neki. Sárga szinét a Missouritól kapja, a vörösest pedig a Red River beleömlő habjai okozzák. Különös sajátsága a Missisippinek az a nagy tömeg uszó fatörzs, melyeket majd egyenkint, majd egész csoportokban szokott magával hozni. Minden összeütközés ez uszó fákkal veszedelmes, s azért a kormányos a legovatosabban kikerüli azokat Ha azonban néha mégis észre nem vesz egyet egyet, mely a vizszine alatt uszik: ilyenkor — a legjobb esetben — a hajó csak erősen megrendül. Legjobban fél a hajós a „Snag“-tól. Ez egy kiszáradt törzs, melyen azonban az egész gyökérzet még rajta van. E törzs a gyökerek sulyánál fogva sokszor a fenékre merül s a gyökereihez tapadt iszap mintegy megerősiti alapjában. A lombjaitól megfosztott csúcs kiállana ugyan a vizből függőlegesen: de a folyó ereje alábillenti, ugy hogy mindig rézsutos irányban áll. Ha csúcsa kiáll még a vizből, akkor a veszély — egészen sötét éjeket kivéve — nem nagy; ha azonban e csúcs csak egy-két lábnyira is el van rejtve a vizszine alatt: akkor a Snag igen veszedelmes, s rendesen minden hajó, a mely ilyenbe ütközik, a romlásé. A folyam iszapjába merült gyökerek gátolják a törzset, hogy a hajó nyomásának engedjen, s igy a rendesen hegyes csúcs befuródik a hajó oldalába vagy fenekébe, s lyukat ütvén rajta, ugy szólván egy pillanat alatt elsülyeszti.

Ezen uszó fák között más egyéb tárgyakat is vettem észre, melyek nem kevéssé érdekeltek, ugymint: czukornád-szárakat, kukoriczacsöveket, nyers pamutgolyókat, néha egy-egy állat hulláját, melyen a bussard nevü, fekete saskesely ült. Az alligator csak ritkán mutatkozik, minthogy ez jobban szereti azon folyókat, melyek partjai nincsenek müvelet alatt.

A folyam partjait széles szilárd föld képzi, mely — mintegy száz lépésnyi szélességtől — néhol több angol mérföldnyi terjedelmü, ezen túl aztán a talaj lejtővé lesz, ugy hogy a folyam valóban mintegy gerinczen ömöl alá. Ha azonban elgondoljuk, hogy a meder mélysége mintegy százötven lábnál is nagyobb, mégis azt kell állitanunk, hogy az egész vidéken — melyen át siet — ez a legvölgyesebb, legnagyobb mélység. Ama széles földszalagon túl mocsár kezdődik, mely térséget a viz évenkint elönti s mely azután durva füvel és sással van boritva. A mocsár imitt-amott van husz angol mérföldnyi terjedelmü. Azon részeket, melyeken az ár csak ideig-óráig tart, áthatlan sürü erdőség boritja. A partok menténi megmüvelt föld s a mögötte elterülő mocsár között a háttérben sötét erdő-öv vonul, mely más vidékek hegysorainak megfelelőleg, a vidék háttere gyanánt szolgál s jobbára cyprusokból áll. A folyamparti emelkedett részen vannak az ültetvények, hol czukornád, rizs, dohány, gyapot, indigo és tengeri termesztetik. Fekete rabszolgák egész seregét láttam munkálkodni szines gyapotöltönyeikben, láttam öszvérektől vagy ökröktől vont terjedelmes kocsikat, a mint a czukorültetvényről visszatértek, vagy a partok mentében lassan odábbgurultak; láttam elegans creolokat, kicsiny, spanyol lovakon száguldozni az ut hosszában. Ez élénk szin mögött láttam az ültetvényesek pompás lakházait, narancsligetekkel és kertekkel, zöld ablakredőnyökkel, lombfedte verandáikkal és díszes keritésekkel, mögöttük világosan kivettem a hatalmas czukorépületet, a dohánypajtákat s a pamuttisztitó házat.

Majd ismét más ültetvény mellett haladtunk el, hol vidám élet zsibongott. A fák árnyaiban sok nyergelt ló állott; a verandán, a gyeppázsiton s a narancsligetben urak és nők sétáltak gazdagon öltözve; zene hangzott s a szabad ég alatt tánczoltak. A ki ezen vidám életet látja, lehetlen, hogy e boldog kreolok sorsát ne irigyelje. Ezen emberek örökségben birják a franczíák vidorságát, kiktől származnak, s hihetőleg alig van valahol nép, mely a mulatságot annyira kedvelné, mint ezek. Ha valamely ültetvényen valami mulatságot adnak, ilyenkor két lovag indul utnak, egyik viznek le, a másik fölfelé. Mindegyiknek kürt van a kezében, melyet a házak előtt meg szoktak fúni. A kürt hangjára egy-egy kreol leányka üget ki s csak azt kérdezi:

— Hol lesz?

A hely és az óra az csupán, a mikről kérdezősködni szokás, a többi magától értetik, és különös meghivást sem nem adnak, sem nem várnak.

Szemeim előtt panorama gyanánt igy vonultak el e változatos és kedves képek,

Vas. Ujs. 1866,

és Besançon Eugeniet nehány órára elfeledém. Mert igy hivták azon fiatal delnőt — mint ezt Antoine urtól megtudám — kiről előbb beszéltem olvasóimnak. *Győry V.*

(Folyt. követk.)

Livingstone dél-afrikai utazásaiból.

IV. Elefánt-vadászat.

Az afrikai sivatagokban a vadállatok nagyobb része rendesen azon vidékeken csoportosul leginkább, a hol vizet találnak. A vizektől félreeső nagy távolságokba csak ritkán vetődnek az orrszarvuak, bivalyok, giraffeok, zebrák, antilopok s különösen az elefántok.

Livingstone beszéli, hogy a Ngami folyó déli partján „bámulatos mennyiségben“ talált elefántokra. Ezek éjjelenkint érkeznek az itatókhoz, s jóizüen szürcsölvén a vizet, örömittasan fel-felorditanak. A felállitott csapdákat ovatosan kikerülik s azért rendesen hosszu sorban lépegetnek egyenkint egymás után, mint a ludak.

Az emlitett afrikai utazónak számos találkozása volt az elefántokkal. Az egyiket, mely 1855. decz. 13-dikán a közép Sambesi folyam partján történt, bővebben leirja. Egy dús növényzetü völgyben épen három golyót lőtt ki egy bivalyra, a mint egyszerre észreveszi, hogy az ő és társai visszavonulási utját egy csapat elefánt elzárja. Társaival együtt egy meredek sziklára menekült, a honnan egyet az elefántok közől lelőtt. — Másnap reggel sok néger csődült e helyre, hol vidám lakomát csaptak. Livingstone épen egy sziklacsoport földtani viszonyait vizsgálgatta, a mint a szép völgyben, csekély távolságban két elefántot pillantott meg. Az egyik egy vén nőstény volt, mely roppant füllapjait élénken mozgatta fel s alá, a másik fia volt, mely jóizüen heverészett az iszapban. — Livingstone nehány társa ovatosan közeledvén a két állat felé, ő maga egy emelkedettebb helyre vonult, hogy a vadászatot kényelmesebben láthassa.

A nőstény nem sejté a támadók közeledtét, s a fiatal elefánt, mely mintegy kétéves lehetett, nyugodtan elkezdett szopni. Azután mind a kettő egy más helyre indult, hol a patak jobban kiszélesedett; itt játszottak a vizben és iszapban; a fiatal elefánt jókedvüen csattogtatta füle lapjait s hányta-vetette orrmányát, s a nőstényen is meglátszott, hogy igen jól érzi magát. Ekkor a néger vadászok egyszerre elkezdenek füttyenteni s fennszóval kiabálják az állatoknak: „Itt vagyunk, hogy megöljünk. Meg kell halnotok! Ugy akarják az istenek!“

A felriasztott elefántok kivonultak a patakból, mialatt a vadászok közelebb jöttek s az üldözést elkezdték. A fiatal elefánt egyenes vonalban előre futott, de a völgy nyilását emberek által elállva találván, anyjához visszatért, mely védő paizsul szolgált fiának, s többször gyöngéden hátba ütötte orrmányával, mintha meg akarta volna nyugtatni. Néha körülnézett támadói között, kik egyre orditoztak s már csak 50 lépésnyire voltak tőle. Minden perczben közelebb jöttek. Most az elefántoknak nem maradt egyéb hátra, mint a patakon átgázolni; e körülményt felhasználták a vadászok, 20 lépésnyire közeledtek s kopjáikat hajgálták az elefántok testeibe. Nem sokára ugy nézett ki az öreg elefánt, mintha meg volna spékelve; számtalan sebből vérzett, s ugy látszott, mintha fiával már nem törődnék. Livingstone megparancsolá embereinek, hogy az utóbbit kiméljék. Elkezdett a szegény fiatal állat futni, de egy pár vadász, ki Livingstone rendeletét nem tudta, utolérte s lelőtte. A vén nőstény megcsendesedett, megfordult, s fájdalmasan és dühösen felorditva nekifordult a vadászoknak, kik nagy bajjal tudtak megmenekülni előle. Három izben rohant meg egy embert, kinek testét valami kiáltó szinü ruha fedte, de mindannyiszor uj meg uj kopjaszurásokat kapott; a vér patakban folyt belőle, mig végre lépése ingadozóvá lett, térde megcsuklott, lezuhant s kiadta páráját.

A nőstény tökéletesen kifejlett példány volt. Tudva levő, hogy az *afrikai* elefánt több tekintetben különbözik a *kelet-indiaitól*. Az afrikainak rendkivül nagy füllapjai vannak, melyek néha két rőfnyi hosszuak s három lábnál szélesebbek, s e szerint kétharmaddal nagyobbak, mint az indiai elefántoké. Az afrikai négerek még nem tanulták meg, mikép kelljen elefántjaikat szelidíteni s hasznosakká tenni. Pedig a historia tanusága szerint a régi rómaiak sok hasznukat vették hadjárataikban.

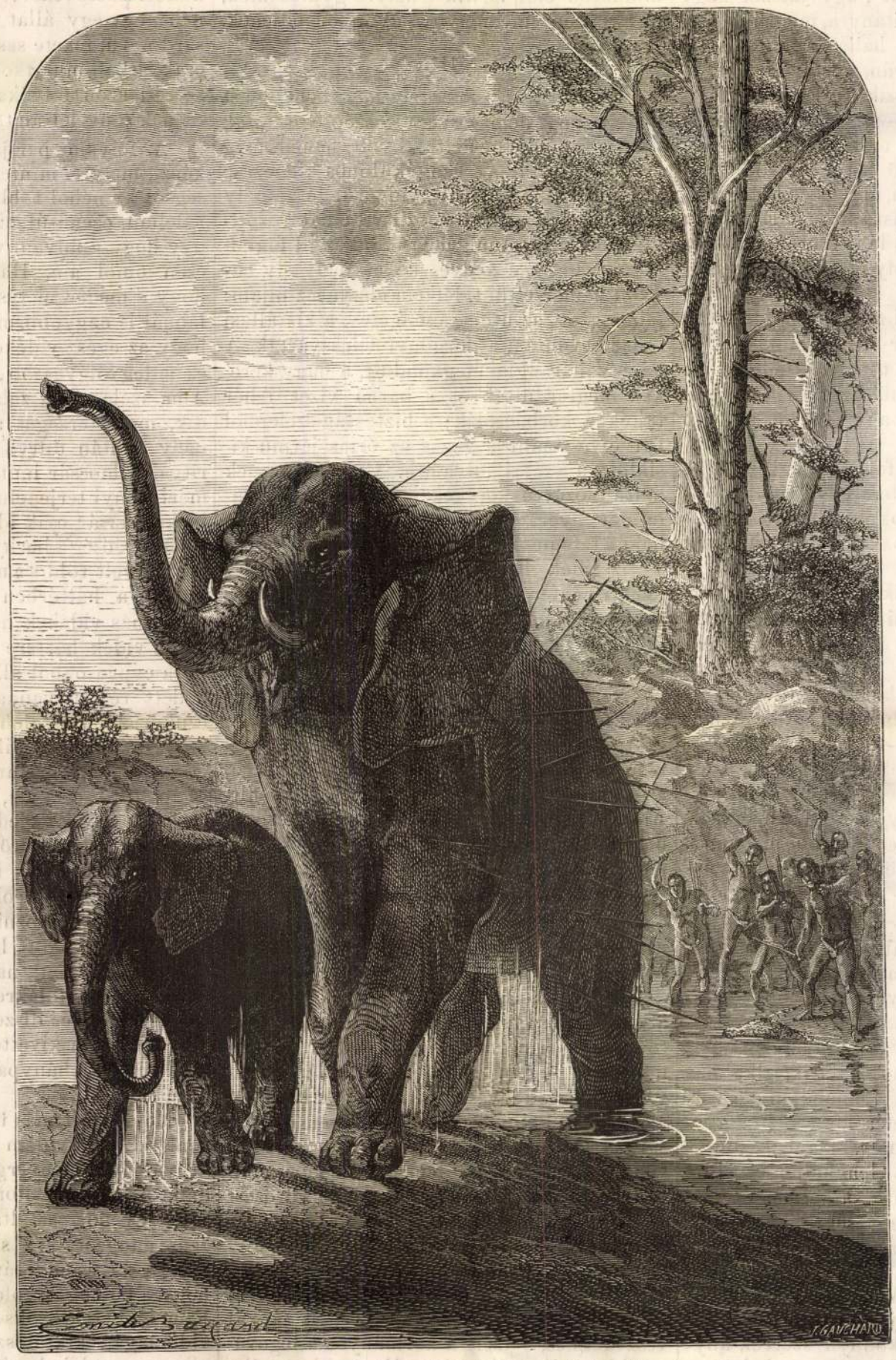

Livingstone afrikai utazásaiból: IV. Elefánt-vadászat.

Kemenesaljai képek.

(Vasmegyében.)

I.

„Messze setétedik már a Ság teteje.“
Berzsenyi.

Nem minden, a mi szép, egyszersmind kedves is, — valamint ahhoz, hogy valami kedves legyen, nem épen föltétlenül szükséges, hogy az egyszersmind valami kitünő szépséggel birjon. — Két igen különböző tulajdonság a szépség és kedvesség, — amannak a szem, ennek, ugyszólván, a sziv a megfelelő érzék. — Vannak szép, komoly, méltóságos arczok, melyeket csupa tiszteletből nem tudunk szeretni. Sokszor hallottam már hires szépségek első meglátásakor azon nyilatkozatot: „Szép, bámulom, de szeretni nem tudnám.“ — Mig ellenben vannak arczok, melyekről nem lehet mondani, hogy szépek volnának, és mégis mindenki első látásra belé jök szeret. — Igy vagyunk a vidékekkel is. Szép az a fenyves, havas bércz, de: „tán csodállak, ámde nem szeretlek!“ Azonban Petőfit is a szülőfölde iránti szeretet ragadta el, midőn ezt irá a Kárpátokról, mert az a végtelen pusztaság is, melyet ő kedvelt, mint minden, a mi nagyszerüsége által hat, inkább bámulatot, mint szeretetet gerjeszt. Azokkal a hires regényes vidékekkel is sokszor megjárja az ember, megvan a külszépség, de sokszor nem találjuk a lelket, mely azt kedvessé tegye; s mint a gazdagon teritett asztaltól, hol túlterhelni kellett gyomrunkat a végre már izetlenné vált ételekkel, fáradt lélekkel távozunk tőlök; mig sokszor kevésbbé kikiáltott szépségü helyeken oly jól érzi magát az ember, mintha lelke volna a vidéknek, a mi ugy vonja magához, ugy hivja az embert: jer, maradj itt!

Ily kedves vidéket birunk Kemenesaljában, mely szintén nem o y hirhedt szépség, hogy látására messze vidékről jőne az utazó; nincsenek erdő-koszoruzta bérczei, regényes völgyei, zugó patakjai, tavai stb.; nem is valami történeti nevezetesség szinhelye; — de ott vannak azok a szőlővel boritott dombok, és a távol kéklő hegyek, és az a bekeritett szép síkság, és a természetnek ama két csodája, a szabályos alaku *Ság* és *Somlyó* hegyek; mindenik régi rom-maradványokkal és a leggyönyörübb kilátással. És még hozzá a lakosoknál az a régi, épségben fennmaradt szives barátság oly kellemesen hat az emberre s oly kedves benyomást hagy hátra a távozó lelkében, hogy teljesen átérezzük az e tájat különösen kedvelő Berzsenyi szavait: „Ti kékellő halmok, gyönyörü vidékek, — vegyétek bús könyemet!“

Vasmegye észak-keleti részéből a Rába folyó leszel egy sarkot, melyen hosszában egy magas dombsor nyulik, az ugynevezett *Kemenes*, mintegy

válaszfalat képezve a Rába és Marczal völgye közt. Ezen dombsor vagy fensík, északra észrevétlenül fogy rónasággá, délre azonban meglehetős meredek, mintegy 4—5 mérföld hosszuságu lejtőt képez, azután ismét rónaság következik, mely *Marczali-Kemenesalja* nevet visel, és azon túl is még egész a Bakonyig és zalai hegyekig terjed. — A lejtő, melyről a legszebb kilátások egyikében részesülhetünk, többnyire szőlőkkel van beültetve s aljában sorban, Magasi, Gencs, Vönöczk, Sömjén, Mihályfa, Tokorcs, Simonyi stb. helységek terülnek.

Képünk magyarázatául álljunk meg a Kemenes gerinczén és tekintsünk körül. Mellettünk jobbra-balra szőlők, alattunk *Mihályfa*, — előttünk egy köröskörül hegyekkel szegélyzett, szép rónaság terül, mely Kemenes-alján kivül Zala egy részét s Veszprémmegyének felét magában foglalja. A keletről emelkedő Bakony-hegyek nincsenek képünkön, de ott van *Somlyó*, tetején a vár-rommal, mely, s a hegy alsó részén fehérlő pinczék szabad szemmel is kivehetők. Azután következnek a Balatonmelléki hegyek, *Hegyesd*, *Haláp*, a *Tóti* hegy, *Badacsony*, *Sz.-György*, *Szigliget*, a *rendeki* és *sümegi* hegyek, *Tátika* és *Szigliget* romjai; végre a *Ság* megett az alig pár órányira fekvő kis *Somlyó*. Legszembetünőbb az egészen, a két egészen külön álló *Ság* és *Somlyó* hegy, melyekhez hasonló szabályos alaku hegyet még eddig csak a Balaton melléki hegyek közt láttam, és a legközelebb előttünk fekvő két helység, *Kis-Czell* m. város és *Dömölk*.

Egy szép vögy ez, egy lap a teremtés történetének nagy könyvében, s rajta ama két hegy két nagy betü, mely a föld ős történetét magyarázza nekünk. — A nem avatott tudós is felismeri e vidékben első tekintetre az egykori tengerfeneket, s szinte látja lélekben e vidék képződésének történetét.

Tenger boritott mindent, melynek mélyéből nagyszerü rázkódások közt tüntek fel apró szigetekként a Ság, Somlyó és Bakony-tető. — Az erős hullámok meredekre mosták a viz felszinén levő partokat. Utóbb a viz folyton apadván, köröskörül mindig több és több hegy tünt fel; a tenger tóvá apadt, melynek hullámzata sokkal csekélyebb levén, mint most, nem mosta ugy ki a partokat, sőt körülöttök üledéket képezett, melyből, s a kimosott parttetőből időnkint lezuhanó földrészekből képződött a hegyek alsó szélesebb területe, hol most a legjobb bor terem, s vig szüretek tartatnak ott, hol évezredek előtt tengeri szörnyek faldosták egymást.

Mulatságos kis mesét hallottam egy szőlőmivestől, a két hegy t. i. Somlyó és Ság eredetéről: — „A német és a magyar fogadtak Bécsben, hogy melyik tud egy-egy kalap földet messzebb elvinni. — Megkezdték a versenyt, de a német előbb kifáradt, kiboritotta kalapjából a földet, abból lett a Sághegy, a magyar, ámbár többet hozott, tovább birta, s a mit ő hozott, abból lett a Somlyó.“ — És a mese igen találó, mert valóban a Ság csapott tetejü, német, a Somlyó pedig gömbölyü tetejü magyar-kalapból kiboritott földhöz hasonló.

A Somlyóról egyébiránt, minthogy az nem vidékünkhöz tartozik s e lapokban ugy is már ismertetve volt, legyen elég annyit megjegyezni, hogy jóval nagyobb a Ságnál, de alantabb fekszik; hogy a tetején levő várrom hasonló sorsban részesül, mint sok más régi emlék, pajkos kezek és kincskeresők által nagy mértékben siettetik az idő romboló munkája.

Hires jó borát nem is szükség emlitenem.

A Sághegy azonban, mint vidékünk egyik nevezetessége, közelebbről érdekel bennünket. — Meglepő hasonlatosság van ezen hegy és Helgoland szigete közt (bár alkatrészeik különbözők), mely utóbbi, ha mellőle a tenger leapadna, egészen a Sághegy mása lenne pár száz év mulva. Mindkettőnek teteje csúcsos háromszög-alaku, egyenes sík, csak azon különbséggel, hogy Helgolandnak csúcsos része, ha jól tudom, északra, Ságé pedig délre nyulik, a mi ismét a két hegy földrajzi fekvéséből magyarázható. Helgoland ugyanis köröskörül szárazföldtől környeztetik, csak északra néz a sik tengerre: a Ság pedig épen ellenkezőleg keletre a Bakony, nyugatra a kőszegi és stájer hegyek, s ha még a bár messzebb fekvő Kárpátokat is számba vehetjük, köröskörül hegyek által környeztetik, s legnyiltabb tekintete van délre, mint a merre legalacsonyabb hegyek terülnek. A hegyek megtörik a hullámzat erejét, s igy legerősebb hullámok jövén a nyilt tér felől, leginkább elmossák az utjokba eső partot, ezt tapasztal

hatni különösen Helgolandnál, hol kivált az északi részen, folytonosan szakadoz alá az alulról kimosott part. Erre látszik mutatni azon körülmény is, hogy mindkét emlitett helyen a csúccsal ellenkező oldalon legmagasabb az üledék-föl l. Helgolandnál az alsó sziget, melyen a város egy része épült és a fürdőhely (Düne); Ságnál pedig a Mesteri felől levő kopár dombok. – Ezek egyéb iránt csak egy e téren avatatlannak egyéni nézetei, a ki világosabban lát e tekintetben, ám adjon helyesebb magyarázatot, de minthogy e helyekre vonatkozó, még épen semmi ismertetést nem olvastam, legyen megbocsátva nekem ezekért.

A Ság-hegy tetője kaszáló. — A felső párkányon köröskörül régi falmaradványok láthatók, melyekről azt hiszik, hogy vak Béla király akarta volna a tetőt beépiteni, de környezete ellenkezett benne s azon fortélylyal élt, hogy egy folytában többször is körülvezeté a hegy tetején a szegény vak királyt, ki az egész járást egy fordulónak vélvén, terve nehézségéről meggyőződött. Az épités abban maradt, de a király a német épitőknek a hegy aljában egy darab földet ajándékozott, mit azok beépitettek s igy keletkezett (a meiszteré) a két *Mesteri* helység, s származtak némely családok nevei, Lücke nevezetü kőmivestől a mostani *Lőke*, Micheltől a *Mike* család. — Azt is mondják, hogy vár állott itt hajdanában, mely a somlyaival sodrony által összeköttetésben volt, e szerint tehát már a régi időben lett volna telegraf.

A hegy felső meredek része hasznavehetlen, bokros, csak keleti része használtatik kőfejtésül, hol a szikák között egy kis üreg van, alig több $1-1^1/_2$ öl átmerőjünél, az ugynevezett *Vas Pál lyukja*, hasonrevü embertől vette nevét, ki állitólag valamelyik háborus világ alkalmával üldöztetvén, ide menekült s több ideig itt tartózkodott. — Az alsó szélesebb területet szőlők boritják, hol többnyire kevés, de jó egészséges, tiszta mésztelen bor terem.

Köröskörül falvak terülnek a hegy alján. — A már emlitett két *Mesteri*, *Kápolna*, *Köcsk*, *Ság* mezőváros, melytől, vagy inkább talán megforditva a hegytől vette nevét a helység, és végre a két legérdekesebb hely a képünkön látható *Kis-Czell* m. város és *Dömölk*.

Tandor M.

Visszapillantás a gőzerő történetére.

(A gőzgép feltalálásának évszázados emlékére.)

(Folytatás.)

Franciaországban a 17-ik században Heron eszméje igen termékeny földre talált, habár tökéletes gyakorlati alkalmazását még mindig nem érte el, s ez csak a következő században Angolországban ment teljesedésbe.

Egy szép eszü franczia *Salomon de Caus*, Olaszországban, hol az épitészet tanulmányozása végett tartózkodott, megismerkedett Heron munkájával s Branca gépezetével; utóbb egy könyvet irt „*a mozgató erők okairól*“, melyben igen megközelitette a valódi gőzgép eszméjét. *De Caus* buzgó hugonotta családból származott, mindazáltal a nemeslelkü IV. Henrik alatt kinevezték királyi épitésznek azon kikötés mellett, ha rendesen hallgatja a misét s katholikus papnál gyónik. Ezen rendeletet azonban nem követte s nemsokára letétetés és büntetéstől kellett tartania. Szivesen követte tehát I. Jakab angol király meghivását, ki őt kerti műépitészének tette meg. Jakab lánya, Erzsébet, nemsokára Frigyes pfalzi választóhoz, a későbbi szerencsétlen cseh „téli király“-hoz ment férjhez, s a választó fejedelem eszközlésére de Caus, mint Erzsébetnek a rajzban és mennyiségtanban tanitója, tanitványát Németországba kö ette, s a heidelbergi hires várban, mint épitész és kertigazgató működött. Itt irta korszakot alkotó munkáját a „*mozgató erőkről*“ melyben a vizi épitészetet s a gőzerőt is tárgyalta, mint egyikét a legbámulatosabb erőknek.

„Szökőkut előállitására — mondja de Caus e munkájában — épen nem kell mindig erős vizesés, hanem elég, ha erősen összeszoritott léggel hatunk a vizre, s m nél erősebb ez a hatás, annál magasabb vizsugarat lehet létrehozni. A lég összenyomása pedig legegyszerübben elérhető *gőzerő* által; azért következő készüleket ajánlom. Azután a készülék leirása következik, melynek lényeges alkatrészei ezek: egy üst, fütési készülettel s két csővel, melyek egyike csappal s tölcsérded nyilással van ellátva, másika az üst fenekéig leér s fent van nyitva. E készülék segitségével de Caus vizgőzöket támasztott, melyek a viz el nem gőzölött részét magasan felszökeiltették a levegőbe. „Ha mind a két csövet légzárólag bedugnók — jegyzi meg tovább, ugy, hogy sem a viz, sem a gőz nem mehetne ki, akkor a hőség oly nagy feszerőt fejtene ki a gőzben, hogy az edény ágyudörgéshez hasonló durranással repedne szét.“

De Caus e munkája által oly hirre tett szert, hogy daczára protestáns vallásának, visszahivták Francziaországba; Richelieu különösen kegyelte s rábizta a nagy vizvezetékek kivitelét, melyek Párist vizzel látják el. Ugy látszik azonban, hogy gőzgép-készitési terveinek kivitelére alkalma nem nyilt. Meghalt 1626-ban.

Terveit az angol marquis *Worcester* folytatta. Edward, lord Herbert, worcesteri marquis, 1601-ben született s 1667-ben halt meg. Az angolok előszeretettel nevezgetik őt elsőnek, ki megnyitotta azon angol gépészek hosszu érdemteljes sorozatát, kik a műtan és gyáripar mai virágzásának alapjait megvetették. S csakugyan ez a lord volt az, ki épen kétszáz évvel ezelőtt, száz évvel előzte meg James Watt-ot, az első gőzgépet megalkotta, melynek szerkezetét azonban az ő leirása nyomán nem igen lehet érteni. Majdnem egész életét az erőműtan tanulmányozásának szentelte. A hosszu parliament s a Cromwell alatti köztársaság viharai közepett, melyek neki is kétévi fogságot okoztak a Towerben, a börtönben ugy, mint Raglan várában mindenféle kisérleteket tőn s különös szorgalommal tanulmányozta a franczia de Caus munkáját. Oda törekedett, hogy ennek a mozgató erőkről irt elméletét a gyakorlatba átültesse s e czélra I. Károly király hű szolgálatában igen elszegényedett családja vagyonának végmaradványait is feláldozta a tudomány szolgálatában. Később kénytelen volt II. Károly segitségét igénybe venni s nagy szegénységben halt meg.

Worcester lényeges javitást tett Heron és de Caus gépén az által, hogy külön választotta a gőzüstöt a viztartótól s mind a kettőre különkülön vezetékcsöveket s szelepeket alkalmazott. Ily módon a gőz összenyomása által *vacuum* keletkezett, mely a vizoszlop felemelkedését eszközölte, ez volt ugyanis a gép eredeti rendeltetése, miért is készitőjétől „Water-commanding-engine“ — vizkormányzó gép — nevet nyert. Egy ily gépet állitott fel London mellett Vauxhallban a Themze partján, melynek működése annál nagyobb bámulatot gerjesztett, hogy az egészet a lord művezetője, a német származásu Kalthoff Gáspár egyedül maga, minden segitség nélkül kezelte. Az utazókat, kik Londont ez időtájban meglátogatták, nagyon érdekelte ez a gép, mint erről a hires florenczi herczeg *Cosimo di Medici*, és a franczia *Sorbière* fenmaradt utazási iratai tanuskodnak.

Worcester „*Száz találmány*“ (A Century of Inventions) czimü munkájában leirja ezt a gépet, melyet *semiomnipotent*-nek, azaz félmindenhatónak nevezett el, de leirása nem elég érthető és világos.

Ugy látszik készakarva kereste ezt a homályt, mert nem levén gépére szabadalma, maga számára akarta megtartani a titkot. Végrendeletében meghagyta, hogy vizkormányzó gépének jövedelme özvegyét illesse, a gép mintáját pedig temessék el vele. Nemrég tettek is kutatásokat a raglani vár sirboltjában, mely a Worcester családé volt, de nem találtak semmit. Worcester gépe alkotója halála után nemsokára megszünt működni s feledésbe ment.

Raglan várában Worcester az első vizemelő gépet állitotta fel de Caus általa tökéletesitett elvei szerint. E vár környékén azon korból következő monda maradt fel: Egyszer Cromwell diktátor puritán poroszlói Raglan várába jöttek a royalista párt állitólag ott elrejtett fegyvereit kutatni. A marquis-t ugyanis a közhiedelem az elüzött Stuartok főhivének tartotta. A kegyes puritánok átfürkészték az egész várat s végre feljutottak a legfelső emeletre, honnét hid vezetett az átellenben álló toronyba. Azt hitték, hogy bizonyosan ott lesz a toronyban, a mit keresnek, s meglehet, hogy volt is ott eldugva egy-más, mi a royalisták tulajdona volt; de e toronyban voltak a várur uj gépei is, melyek a vizet a toronyba felemelték, honnan az aztán házi c élokra a várba átvezettetett. A mint a puritánusok a toronyba vezető hidra léptek, egyszerre soha nem hallott zugás, morgás, sistergés üté meg füleiket. Megállottak, hallgatóztak, s meghökkenve kérdezték kisérőiktől, nem valami ördöngös dolog-e az ott a toronyban, nem tanyáznak-e ott rosz szellemek, kiket előbb jó volna onnét kiüzni? A kisérők, kik jól tudták, hogy ezt a zugást, morgást, sistergést a rögtön meginditott gőz, kerekek és gépek okoztak, ugy tettették magukat, mintha szintén igen megijedtek volna. Ekkor a torony ajtaja megnyilt s egyszerre egy vad arczu, tüzes piros képü férfi rohant elő, – Kalthoff volt, a német művezető – s igy kiáltott: az oroszlánok! a medvék! nem tudom őket tovább tartóztatni, elszabadultak, utánam jönnek!“ Mintha villám csapott volna közéjök, a puritánok megfordultak s nyakra főre rohantak le a lépcsőzeten, melyen egynémelyikök még saruit és fegyvereit is elvesztette, kiiramodtak az elátkozott várból és soha sem tértek többé vissza.

„Száz találmány“ czimü munkájában Worcester vizemelő gépén kivül még más kilenczvenkilencz általa feltalált mesterséges művezetet ir le. Ilyen volt például egy lakat, melyet még maga a készitő sem tudott, a valódi kulcscsal sem kinyitni, ha nem tudta, melyiket követték a tetszés szerint változtatható bezárási módok közül. Világos, hogy ez nem volt más, mint egy ugynevezett *Brahma-lakat*, legujabb találmány szerint. Volt még sok más is, egy neme a láttani távirónak, repülő hajó, óraszabályzó stb. Worcester könyvét akkor, kivált a szaktudósok, figyelemre nem méltatták; szerzőjét hóbortos tervkovácsnak s nyeglének tartották. Most pedig, miután sok ugynevezett csudája a természeterők eszes felhasználásának bizonyult be, könyvének minden példányát, ha ugyan még található, szivesen fizetik hasonsúlyu aranynyal. (Vége következik.) *Halász Imre.*

„Vázlatok a hadászat (strategia) köréből.“

I.

A hadászat (strategia) azon felsőbb körü hadviselési elveket állitja fel, melyek szerint a háboru czélját elérni s előmozditani lehet, mielőtt még a közvetlen fegyverhatás szaka beállna.

Sunstenau hadtani iró szerint: „A hadászat azon mesterség, mely szerint a háboru a fegyverhatás körén kivül ugy folytattatik és vezéreltetik, hogy a harczászat (taktika) ott, hol aztán a dolog valódi összecsapásra kerül, a terep (terrain) s a számi tulsuly minden előnyeivel rendelkezhessék.“

A hadászat első kérdése abban összpontosul, hogy mily politikai czél éressék el háboru által, s e körülmény az eszközök választását fogja meghatározni, egyszersmind kijelölni, hogy az mely fokig folytattassék.

A statistika a hadászat második főtényezője, mert azon ország kulturája s iparának kellő méltánylása, hol a háboru folyik, mélyen bevág a hadászat számitásaiba; valamint az ellenünkbe álló erők tulajdonságainak és sajátságainak teljes ismerete nélkül, — szóval, az általános helyköri tényállapot nem értése mellett, a hadász sohasem fog jó hadtervet készithetni, mert kombinátiói csak elővélelmekre, tehát helytelen alapra fektetve, magoktól széthullanak.

Az államok alapos ismerete tehát főleg szükséges, hogy az egyes hadi müködések és hadjáratok tervét természetszerüen lehessen elkésziteni.

Hogy minden országban egy s ugyanazon hadviselés nem alkalmazható, azt a hadtörténelem eléggé tisztán adja élénk. A spanyolok guerillaharczai, a kabylok portyázásai, — a németalföldi, — az olasz hadjáratok, mind különkülön és sajátszerü, az illető országok kulturája és terepminőségétől függő, eredeti és változatos csataképeket tüntetnek fel. — Oroszország aránylag csekély népességével és végtelen sivatagaival, csekély kulturája s ipara mellett 1812 ben Napoleon ellen csak ugy győzhetett, hogy az ős szittyák Darius ellen alkalmazott hadjárati példáját követé.

Scharnhorst belátó szelleme e rendszert az egyedülinek, Oroszországban Napoleon ellen alkalmazhatónak ajánlá, s ez által e nagy férfiu hadvezéri lángeszét paralyzálá. Csak kevés mult azonban s e terv Pfull s egyéb orosz tábornokok vak buzgalmának áldozatjául esett volna, kik mohó harczvágytól inditva, minden megfontolás nélkül előre hatolni és Napoleonnal eldöntőleg összecsapni akarának. Csak Napoleon seregeinek roppant anyagi tulszáma birhatta őket Scharnhorst tervének elfogadására.

Továbbá igen lényeges befolyást gyakorol a hadviselésre a hadseregek belszerkezete, — szervezete. Azok physikai, morális s értelmi erejét a hadászatnak már azért sem szabad számitásaiból kifelejteni, mert némileg ezek az organumok, melyek által működhetik. Mindamellett, hogy a csapatok számviszonyai lényeges tényezőkül lép-

Kemenes Arzén

1961-ben javasolta a Gellértheggyi vezető kötélpálját.

Budapest, 1969. 11.sz.
34.l.

M.D.K.

Kemenes Béla

"Virágok" c. akvarelljének repr.-ját bemutatja a lap a müegyetemi hallgatók kiállitásáról.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. márc. 16-22.
VII. évf. 12. sz.

Komenes Béla

III. évi építész hallg.
1944–45 ben

Kisvárosi bőház épi-
let terve.

Repr.

Technika 1946.

250. f. 71 l.

könyv

ságnál 1905 évi okt. hó

előterjesztett

ereset **ről.**

Kemény Béla

(Andrássy ut 21) felperesnek

Schmidt Jánosné

(Döbrentei u. 13 alperes elleni

80 k iránti ügye.

Kemenes Fanny M.D.K.

Az előadás jelmezei

Nagy Péter: Liliom, Molnár Ferenc 2külvárosi legendája" a Petőfi Szinházban

Magyar Nemzet 1963. március 31. 9.1.

Kemenes Fanni

~~Sh~~ Shaw: Az ovvor dilemmája i darabjánál jelmezeit terverte

Nagyava 1965 dec. 18

Kemenes Fanni, jelmez tervező MDK

Az Ódry Szinpadon bemutatott

f. Knott-műhöz a jelmezeket

tervezte.

(bt.): Éjszakai telefon 2

ESTI HIRLAP Bp. 1967 ápr. 1

Kemenes Fanni

1 „Karamazov testvérek" c. darab
jelmezeit tervezte a Vígszínházban

Mézga 1965 nov. 3

KEMENES Fanny M.D.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai-Betegh:- Két szinhá zi est....

Petőfi szinház: Egymilliófontos bankjegy

Magyar Nemzet 1962. deeember 22. 4.l.

KEMENES Fanny M.D.K.

Az előadás jelmezei

˙rma, te édes. Breffort és Monnot komédi ja a Petőfi Szinházban

Magyar Nemzet 1963. január 20. 8,1.

M. D. K.

KEMENES Fanny

Az előadás jelnecei

Turandot A Szegedi Nemzeti Szinház bemutatója.

Magyar Nemzet 1962. junius 19. 4. l.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Jelmezeit kiemeli a kritika, amelyek a Brecht-bemutatóra készültek.
A darab cime: "Állitsátok meg Arturo Uit!" s a Jókai Szinház bemutató előadás.

Lenkei Lajos: Állitsátok meg Arturo Uit! c. kritikája, Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. febr. 16. VI. évf. 7. sz. 9-11. lap.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Aszlányi Károly regényéből átirt "Hét pofon" c. vigjáték előadásához tervezett jelmezeket, /Átirta Karinthy Ferenc/ Petőfi Szinház előadása.

Képek-Hirek c. rovatban
Film Szinház Muzsika Bp. 1962. febr. 23. VI. évf. 8. sz. 39. lap.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

A Giccsparádé kosztümjeit terveste.

M. G. P.: A Giccsparáde 9. l.
(Az irodalmi szinpad új műsora)

Bp. 1961. jún. 28.

NÉPSZABADSÁG

M.D.K.

Kemenes Fanny

Az Irodalmi Szinpad "Giccsparádé" c. előadásához tervezett jelmezeket.

Giccsparádé c. közlemény
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. junius 23. V. évf. 25. sz. 35. l.

M.P.U.

KEMENES Fanni

Az előadás jelenere

Gábor István: 3 egy felvonásos az Irodalmi Szinpadon

Magyar Nemzet 1962. február 23.4.l.

M. D. K.

KEMENES Fanny

Az előadás jelmezei

Gábor István: Állitsátok meg Arturo Uit !
Brecht-bemutató a Jókai Szinházban

Magyar Nemzet 1962. február 15. 4.1.

Kemenes Fanni

Született Budapesten 1932. március 25-
én; jelmeztervező. Pályáját 1958-ban
az Irodalmi Színpadon kezdte. 1960-tól
a Petőfi Színházban dolgozott, majd 1964-
től a Vígszínház tagja.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kis-
lexikon, Budapest, 1969. 227 l.

MDK

Kemenes fanni, jelmeztervező

Julia Edlin darabjához a jelmezeket tervezte. (Pesti Szinház.)

— : Káin és Ábel modern története 2..

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. szept. 24.

a 8

Kemenes Fanni

"A hiba az önök készülékében van" cimmel ir kritikát Szakonyi Károly: "Adáshiba" c. szinda rabjáról és dicséri a müvész jelmezterveit.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. juni. 2o.
XIV. évf. 25. sz. 13. lap

MDK

Kemenes fanny, jelmeztervező

Julia Edlin darabjához a jelmezeket tervezte.

–: A szovjet drámák ünnepi premierje 7.

Népszabadság, Bp. 1970. szept. 17.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

MDK

A Pesti Színházban előadott Szakonyi-komédiához a ruhákat tervezte.

M. S. P.: Adáshiba

7.

Népszabadság, Bp. 1970. jún. 5.

Kemenes Fanny, jelmeztervező MOL

A Irodalmi Színpad szavalóestjére
a jelmezeket tervezte.

Raics István: Az utca éneke 9.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. dec. 1.

MDK

Kemenes Fanny, jelmeztervező

Sagan tévéjátékához (Glykon a legedűk is..) a jelmezeket tervezte.

(f.f.): Tv-notek 2

EST I HIRLAP, Bp. 1969. szept. 8.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Egyes számu cédula

M.D.K.

Kemenes Fanni

Molnár Ferenc: "Játék a kastélyban" c, darabjának Vigszinház-i előadásához tervezett jelmezeket.

Lelkes éva: "A hét portréja Kemenes Fannyról" cimmel ir a müvészről. Évek óta a Vigszinház tagja. Jelmeztervező munkáit az Irodalmi Szinpadon kezdte, majd a Petőfi Szinházhoz szerződött.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. május 24.
13. évf. 21. sz. 9. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kettes számu cédula

M.D.K.

Kemenes Fanny

A müvész a TV-játékok és filmek számára is tervez kosztümöket. A Kárpáthy Zoltán és az Egy magyar nábob c. filmek kosztümjeit is ő tervezte. "Az arc is a divattal változik és igy a ruhákhoz mindig fejet is komponál" - idézi szavait Lelkes Éva.
Arcképét több változatban bemutatja a lap.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. május 24.
13. évf. 21. sz.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Kemenes Fanny

A "Krónika" c. rovat közli: Arthur Miller: "Alku" c. müvének a Vigszinházban bemutatott előadásához tervezett jelmezeket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. márc. 15.
13. évf. 11. sz. 19. lap.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Kemenes Fanni

A korhangulatot finoman idéző jelmezeit dicséri Létay Vera: "Tükör által homályosan" c. kritikájában, melyet Déry Tibor: "Tükör" c. drámájának a Vigszinházban bemutatott előadásáról ir.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. nov. 22.
XIII. évf. 47. sz. 9. lap

MDK

Kemenes Fanny, jelmeztervező

Egyúttás Miklós népjátékaihoz
a jelmezeket tervezte.
(Pécsi Színház.)

Koltai Tamás: Játszik a család 7.

Népszabadság, Bp. 1970. máj. 8.

MDK

Kemenes Fanny, „Jelmeztervező"

Fall Leó operettjéhez a
jelmezeket tervezte.
(Operettszínház.)

Fodor Lajos: Pompadour 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. ápr. 25

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Kinhás előadásához a jelmezeket tervezte.

—: Maugham-bemutató a Vígszínházban 13.

Népszabadság, Bp. 1970. jan. 1.

Kemeneg Fanni, jelmeztervező

MDK

A Pesti Színházban bemutatott Shaw-darabhoz a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: A hős és a csoko Cádé katona

7.

Népszabadság, Br. 1970. febr. 4.

Kemenes Fanni, jelmez tervező, MDK

A Pesti Színház ban bemutatott Shaw-darabhoz a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: A hős és a csokoládé-katona 2.

ESTI HIRLAP. Bp. 1970. jan. 27.

MDK

Kemenes Fanni, jelmezter vező

Az előadáshoz a jelmezeket

tervezte.

Barabás Tamás: Maugham Szinháza a
Vigszinházban 2.

ESTI HIRLAP B. 1970. jan. 9.

Kemenes Fanny

Felmerekét tervezett Mulin Idlis
drámájához a Pesti Szinházban (eng)

Bartha András: Hol van testvéred
Ábel?

Magyar Nemzet 1970 X. 29 hold.

Kemenes Fanni

Mészöly Dezső: "Lóvátett lovagok" cimmel átköltötte Shakespeare: "Felsült szerelmesek" c. vigjátékát, melyet a Fővárosi Operett Szinházban mutattak be.
D.L. kritikájában a müvész jelmezterveit igen komolyan értékeli.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1970. dec. 19.
XIV. évf. 51. sz. 4-5. lap

Kemenes Fanny

"Hol van a testvéred Ábel?" c. szindarabról ir kritikát Kürti László: „Szovjet drámák" cimmel és elismeréssel emliti meg a müvész "jól megtervezett kosztümjei"-t.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. okt. 31. XIV. évf. 44. sz. 6-7. lap

Kemenes Fanny

Kosztümterveit bemutatja a lap, melyeket Rejtő Jenőről készülő filmhez készitett a müvész Péterffy András: "Indulásra kész a "Halhatatlan légiós" zimmel ir a filmről.
Repr.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1970.. aug. 15.
XIV. évf. 33. sz. 8-9. lap

Kemenes Fanny

Szakonyi Károly: "Adáshiba" c. darabjához tervezett kosztümjeit kiemeli Sándor Iván: "Társkeresőben" c. -az előadásról szóló- kritikájában.
Pesti Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. május 3o.
XIV. évf. 22. sz. 4. lap

Kemenes Fanny

Kosztümjeit dicséri kritikájában Sas György, melyet Gyárfás Miklós: "Játszik a család" c. vigjátékáról ir.
Pesti Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. ápr. 18.
XIV. évf. 16. sz. 12-13. lap

Kemenes Fanni

"Jelmezei kiemelkedőek"-irja kritikájában Dalos László: "A Pompadour bemutatója" c. előadásról, amelyet az Operettszinház mutatott be.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. május 9.
XIV. évf. 19. sz. 4. lap

Kemenes Fanny

Shaw: „A hős és a csokoládé katona" c. darabjához tervezett kosztümjeit kiemeli Demeter Imre: "Hősök csokoládéból és emberekből" c. -a darab előadásáról szóló- kritikájában.

Film Szinház Muzsika Bp. 1970. jan. 31.
XIV. évf. 5. sz. 4-5. lap

Kemenes Fanny, jelmeztervező

MDK

Shakespeare: Felsült szerelmesek c. vígjátékából készült musicalhoz a jelmezeket tervezte. (Főv. Operettszínház.)

K.K.: Lóvá tett lovagok

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. nov. 13.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

MDK

A Lóvátett Lovagok (Felsült szerelmesek) előadásához a jelmezeket tervezte.

Fodor Lajos: Shakespeare az Operettszínházban

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. dec. 12.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

MDK

A Vígszínházban bemutatott műhöz
a jelmezeket tervezte.

Bardóczi Tamás: Hotel Plaza

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. dec. 19.

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Lóválett lovagok előadásához

a ruhákat terveste.

M. G. P.: Fiatalodik az operett

7.

Népszabadság, Bp. 1970. dec. 15.

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Vígszínház előadásához a
ruhákat tervezte.

M. Gy. P.: Játék a szállodában 7.

Népszabadság, Bp. 1970. dec. 22.

Kemenes Fanny

Déry tibor: "Tükör" c. drámájának bemutatásához készitett jelmezeket.
Vigszinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. okt. 18.
XIII. évf. 42. sz. 19. lap

Kemenes Fanni, jelmeztervező

MDK

Dérzy Tibor drámájához a jelmezeket tervezte. (Víg – színház.)

Dersi Tamás: Tükör

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. nov. 17.

M. S. K.

Kemenes Fanny

Jelmezterverőt a Vigszinház szerződtette, - irja a lap a „Szinházi körséta" c. cikk-sorozatban.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1964. május 15. VIII. évf. 20. sz. 13. lap

M.D.K.

Kemenes Fanny

A Vigszinház éjszakai előadásához, Robert Thomas: "Szegény Dániel" c. bünügyi komédiájához tervezett kosztümöket.

"Aktuális" c. rovat hiradása.
Film Szinház Muzsika Bp. 1965. febr. 19. IX. évf. 8. sz. 2o. lap

M.D.K.

Kemenes Fanny

Az "Aktuális" c. rovat "Prokofjev Szegeden" cimmel ad hirt Prokofjev: Három narancs szerelmese c. dalmüvének előadásáról.
A kosztümöket tervezte a müvész.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. jan. 22. IX. évf. 4. sz. 21. lap

M. D. K.

Kemenes Fanny

kosztümtervezőt a Vigszínhár szerződtelle, – írja a lap „Társulati ülések Budapesten" c. – a budapesti szinkárarra vonatkozó-beszámoló sorozatában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1964. aug. 28. VIII. évf. 35. sz. 8-10. lap.

Kemenes Fanny, jelmeztervező MDK

Rajzai Andrásnak a Petőfi Színház-
ban bemutatott Ne menj tovább
c. darabjához a jelmeze-
ket tervezte.

Cs. Gy.: Norvátor helyett Mefisztó 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. febr. 7.

Kemenes Fanny M.D.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai-Bretegh Béla: Hóvihar Leonid Leonov szinmüve a Vigszinházban

Magyar Nemzet 1964. március 22. 11.1.

M.J.J.

Kemenes Fanni

Felmezelet Tervez Leonov „Hóvihor" c. drámájához a Vígszínház előadásában. említve.

Népszava, 1964. ápr. 3. 3. lap.

Kennens Tanni

Kmenes Fanny M.D.K.

Az előadás jelszezei

/g.I./ Légy jóminchalálig a Bartók Gyermek-
szinházban
Magyar Nemzet 1964. április 22. 4.1.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

MTA

A jelmezeket tervezte.

— : Leonyid Leonov Hóvihar című színművének bemutatója a Vígszínházban
8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. márc. 19.

Kemenes Fanni

Neil Simon: Furcsa pár c. darabjának gyelmezei tervezte a Pesti Szinházban (emlj.)

Kombathely. Ervin: Furcsa pár

Nagyvaros 1968 I. 12 n. 2 dd.

Kemenes Fanny jelmezkerező

Kezdetben a Hunnia Filmstudióban,
majd az Iskolaemi Szimpadon
dolgozott. Most a Petőfi Szinháznál
van.

„Muskátné" a Liliomból (Kreptó)

Magyar Hírlap 1963 III. 19

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Vígszínházban elő adott
Shakespeare-vígjátékhoz
a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Vickerent, vagy amit akartok

7

Népszabadság, Bp. 1968. május 22.

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

H Vigszín házban előadott
Shakespeare-műhöz a
jelmezeket tervezte.

Barachás Tamás: Vickerest vag amit akartok 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. ápr. 30

Kemenes Fanni

Krudy: Vörös postakovsi...
dakabjának jelmezeit tervezte
a Vígszínházban (eml.)

Papp Antal: A vörös postakovsi.

Magyar Hírlap 1968 XI. 17

M.D.K.

Kemenes Fanni

A Pesti Szinházban bemutatott "Furcsa pár" c. Neil Simon-darab előadásához tervezett kosztümjeit kiemeli Sas György kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. jan. 13.
2. sz. 8. lap

M.D.K.

Kemenes Fanny

Lehár: "Vig özvegy" c. operetjéhez tervezi a kosztümöket a Fővárosi Operettszinház részére.
"Krónika" c. rovat közleménye.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. márc. 9.
lo. sz. 23. lap

M.D.K.

Kemenes Fanni

A Vigszinház előadásához, Shakespeare: "Vizkereszt"-jéhez tervezett kosztümöket.
Csik István: "Az igazi játékosság" c. kritikájában emliti meg a müvészt .

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. május 11.
19. sz. 10. lap

Komenes Fanni, jelmeztervező-

MDK

A Pesti Színházban bemutatott

Eörsi István műhöz a

jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Hordók

4

Népszabadság, Bp. 1968. okt. 23.

MDK

- Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Vígszínházban bemutatott
Krúdy-darabhoz a
kosztümöket tervezte.

Koltai Tamás: A vörös postakocsi 7

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 17.

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Vígszínház Krúdy-előadásához

a kosztümöket tervezte.

Deszi Tamás: A vörös postakocsi 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. nov. 20

Kemenes Fanny

Békefy István: Egy asszony gyilkos vakamása (: komédiájának jelmezeit tervezte a Vígszínházban /eml)

Nagyvarad 1967 XII. 1, 2 old.

M.D.K.

Kemenes Fanni

Gyertyán Ervin:Eörsi István: "Hordók" c. darabjának előadásáról közölt beszámolójában kiemeli a müvész által tervezett kosztümöket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. okt. 12.
41. sz. 7. lap

M.D.K.

Kemenes Fanny

A "Vörös postakocsi" c. Krudy-szindarab kosztümjeit tervezte.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. nov. 16.
46. sz. 3. lap

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

Szabó György műnéhez (Petőfi Színház) a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Szekrénybe zárt szerelem 7.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 22.

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Vígszínházban felújított Kolnai-
műhöz a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Játék a kastélyban

7.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 24.

A hét portréja Kemenes Fannyról

A korhű és korszerű jelmez

Kezdetben festett. Mindig csak akvarellt. Aztán műtörténésznek készült; s volt idő, amikor régésznek. Hogy mi vonzotta? A régmúlt időkből is az ember. Hogy milyen volt, hogyan is élt. Aztán a felnőttéválás idejében e hármas vonzalomból született a gondolat, hogy *jelmeztervező* lesz. *Kemenes Fanny* esztendők óta a Vígszínház tagja, de nem ott debütált. A rendszeres jelmeztervezői munkát az Irodalmi Színpadon kezdte, majd a Petőfi Színházhoz szerződött. Nevével gyakran találkozunk a tévé-játékok és nemegyszer a filmek címlistáin, ő tervezte — egyebek között — a Kárpáthy Zoltán és az Egy magyar nábob ruháit is.

Terveiben a kor emberéből indul ki: a fejhez komponálja a viseletet. (Féner felv.)

Valahogy úgy adódott, hogy most évad végén *három műfaj jelmezei randevúznak az íróasztalán.* Párhuzamosan tervez jelmezt színháznak, két filmhez s egy tévé-játékhoz. Ruhákat a millennium évéből, 1928-ból és napjainkból. Így aztán önkéntelenül valamiféle jelmez-dramaturgia fogalmazódik meg bennem, ahogy egymásutánjában nézem a rajzait. A színházi ruhák aprólékos kidolgozását, melyekből végül is egységes kontúr-hatás bontakozik ki, a filmbeli jelmezek frappáns felsőrész-megoldásait, és a tévében látható ruhák egyes részleteinek hangsúlyozottságát.

Mi az, ami közös mind a három műfaj megoldásában? Az, ami valamennyi Kemenes-jelmeznél kitűnik. Nemcsak a nyaktól tervez, minden színpadi ruhához mindig *fejet is komponál.* „Az arc is a divattal változik". És valóban, ahány kor rajza, annyiféle szemvonal és szájrajz, megannyi frizura-megoldás. Kemenes Fanny jelmezeinél a fej az elsődleges kifejezési forma, ő így tud csak kiindulni a kor emberéből, a fejhez tudja komponálni a viseletét. Kemenes Fanny szerint a századforduló szépségideálja a keskeny szemöldökű, vékony szájú, hosszú nyakú hölgy volt, a festetlen arcú, fehér bőrű; rajzán ezt kívánja hangsúlyozni, amikor a sápadt hatást fokozó csipketextiliával indítja a ruhák nyakkivágását.

És milyen volt a huszonnyolcas évjárat asszonydivatja? Erősen hangsúlyozott szemvonalak, mélyen árkolt szemek, rövid haj, cakkosan az arcba fésülve. És a ruhák? Ezek is a mára emlékeztetnek; bő tangónadrág a divat.

Kemenes beleágyazza magát a kor emberéről írt tanulmányokba és rajzokba, ahogy megtalálja aztán az igazit és nem csak az elfogadottat.

A rendezők szerint rendkívül jó partner. Azt mondják róla, hogy félszavakból is ért. De ezekre a félszavakra szükség van, ezek inspirálják.

Nem gyűjti a jelmezterveit, fényképeket sem őriz róluk. Hihetetlen szakmai memóriája van. Évekkel ezelőtti terveit ma is kapásból papírra veti — hibátlanul. Ez a képessége őrzi meg az ismétléstől. Nem dédelgeti a sikereit, *csak a jövő feladat érdekli*, az, amit ma vagy holnap *kell majd megoldania.*

Többnyire beleszeret a feladataiba. Így van most is, amikor *Sándor Pál* új filmjéhez tervez jelmezeket, amikor leginkább az foglalkoztatja, hogy a Sándor által főszereplőnek választott fiatal lányt miként fogja majd tetőtől talpig „kitalálni". A színészek közül *Ruttkai Évát* tartja a legjobb „játszótársnak". Örül, hogy most — a Játék a kastélyban előadására — kétfajta ruhát is tervezhet számára. És ő játssza a televíziós játék főszerepét, melyet *Várkonyi Zoltán* rendez Sagan darabjából.

Legszívesebben mindig csak karakter-jelmezeket találna ki, bár jól tudja, hogy azoknak csak nagyon ritkán van közönségsikerük. Izgatja a film és örül akkor is, ha a tévének dolgozik, de igazán és legjobban a színházi munka boldogítja; a színház, mely még a színfalak mögötti világával is emberközeli, a színház, ahol van „öröme és dühe a munkának".

Lelkes Éva

1919 MÁRCIUSTÓL AUGUSZTUSIG

Fe
Ta
m
élete...

9. FILMGYÁRTÁS ÚJ ALAPOKON

Az, hogy tulajdonképpen hány filmet produkáltak a Magyar Tanácsköztársaság 133 napja alatt, az olyan kérdés, amin régen vitatkoznak, s még sokáig fognak vitatkozni a történészek. Pontos számot senki sem tud mondani. Horthy rendőrsége „bizonyítékok és bűnjelekként" megőrzött ugyan számos feljegyzést, kópiát, ám „biztonsági okokból" még többet megsemmisített. Így vannak filmek, amelyeknek későbbi sorsa — legalábbis egyelőre — kideríthetetlennek bizonyul.

Tény, hogy a Tanácsköztársaság első időszakában nagyon kevés filmet forgattak. A szaklapok szokványos beszámolóiból annyi állapítható meg, hogy a többi között a Corvin Filmgyárban *Korda Sándor* egy már előbb elkezdett filmjével, a „Mary Ann"-nal foglalkozott, a Starban *Deésy Alfréd* a „Midas király"-t és a „Lavina" című filmet forgatta, az Uher filmgyárban „Három pár cipő", az Astra gyárban pedig „Teherán gyöngye" címmel készült egy film. Április végén arról számolt be a Képes Mozivilág, hogy *Kun Béla* Tatabányán járt, ahol is a „helybéli proletárok azzal a kéréssel fordultak hozzá, hogy a csak minap itt forgatott „Emberek vagyunk" című szociális témájú filmet, a főváros előtt, a proletárság nagy ünnepén, május elsején, először itt adják elő. Kun Béla pártolta a kérést, a film ősbemutatójára Tatabányán került sor. Erről a filmről annyit tudunk, hogy *Lux Terka* „Isten fia, ember fia" című regényéből *Falk Richárd* írta, *dr. Lázár Lajos* rendezte. Főszereplői: *Pethő Attila, Szengyörgyi Márta, Hettyei Aranka, Törzs Jenő, Gellért Lajos és Bárdi Ödön.* A Népszava július 19-i száma ismertette a film tartalmát, ennek alapján egy szociális indítékú, de erősen melodramatikus történet tárul elénk. A tatabányai egyszeri bemutatótól eltekintve a filmet már csak 1919 őszén, 1920 tavaszán játszották, mégpedig a regény eredeti címével.

A szaksajtó tudósításai és riportjai meglehetősen sovány termésről adnak képet ebben az időszakban. De nézzünk csak meg közelebbről egy összefoglaló ítéletet, amely az okokkal is foglalkozik. Július 20-án írja a „Vörös film":

„Tudott dolog, hogy a magyar filmtermelés első két hónapjának eredménytelensége a legnagyobb aggodalommal töltötte el a szakembereket. Úgyszólván megállt a munka, s a központ kénytelen volt tehetetlenül nézni azokat a tüneteket, amelyek a fokozatos termelés rendjét a legnagyobb veszedelemmel fenyegették. A tisztviselők helytelen ügybeosztása, a munkások egymással való folytonos súrlódása és hatalmi vetélkedése teljesen megállította a termelés rendjét...

A szocializálás első idejében rendszertelenül és a legnagyobb kapkodás mellett, szinte máról holnapra szerveződött meg a központ. Minden egyes osztály munkarendje belekapcsolódott a másikéba és ha az egyik osztály nem dolgozott, vagy nem dolgozhatott, sorban megállt a munka a többi osztályokban is. De ez nem is volt csoda, mert kezdetben nem szakember állott a központ élén, s ha bár meg is volt benne minden jóindulat, a szakértelmet, a munkatársak helyes megválasztását, a munka ügyrendjét, s a termelés szakszerű folytonosságát nem volt képes biztosítani. Magának a központnak kellett megvívnia egy csendes, de

VÉGH GYÖRGY:

Jeremiás úr

Akkoriban legnagyobb rajzfilmgyárunk állandó külső munkatársa voltam. Csermák Tiborral dolgoztam egy tréfás gyerek-trükkfilmen, a Futyuri, mint detektív-en. Sok egyéb megbízásom is volt a gyártól: éjjel-nappal különböző sztorikon törtem a fejem –, bevallom, nem mindig sikerrel.

Egy este – meglehetősen késő volt már – megszólalt a telefon az asztalomon.

– Halló... itt Jeremiás úr –, hangzott a telefonkagylóból – Mister Walt Disney-vel szeretnék beszélni!

– Mister Walt Disney-vel? – ismételtem meg és azon tűnődtem: lecsapjam-e a kagylót, vagy menjek bele az ugratásba. Az utóbbit választottam. – Én volnék Mister Walt Disney! – mondtam jó alföldies kiejtéssel.

– Kérem szépen, szeretném, ha megfilmesítené mindazt, amit átéltem! Mert egy trükkfilm volt az életem!

– Azt már hallottam, hogy: „az életem kész regény", azt is hogy: „dráma, tragédia, vígjáték volt az életem, írja meg író úr!" –, de hogy valakinek „trükkfilm" volt az élete – ilyet még nem pipáltam!

– Érdekli a téma, Walt Disney úr? Mert akkor egy perc múlva ott vagyok!

És máris kocogtak az erkélyajtómon.

– Engedelmével, Jeremiás úr vagyok – mondotta és elterpeszkedett a fotelemben. – Megbocsájt ugye, de csupán néhány percet maradhatok. Éppen ezért rögtön a lényegre térek. Életemnek arra a részére, amely kész trükkfilm.

Nos, azon a baljóslatú pénteki napon, mely történetesen tizenharmadikára is esett, bal lábbal keltem fel. Annál is inkább, mert a jobb már meg sem volt. Egy féktelen tengeri csatában szálka ment belé, tőből elgennyesedett, s tudtuk, hogy ilyen esetekben csak a bárd segít. Temetője mégsem a hullámsír lett; egy pápua bendője mélye, ugyanis egy cápa elől orrhosszal elfejelte, amikor zsákba varrva a habokra bíztam.

Kegyetlenül szaggatott jobb lábam helye, melyet most egy biciklikerék pótol, mert vágytam valamit megőrizni

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Vígszínház Molnár-felújításához
a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Játék a kastélyban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. jún. 9.

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Pesti Színházban bemutatott
Liszt - darabhoz a jelmezeket
tervezte.

Fenesik Flóra: Hordók a Vaci utcában 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. okt. 14.

08

MDK

Kemenes tanni, jelmez tervező

A Vígszínházban bemutatott Sartre-műhöz a jelmezeket tervezte.

(barabás): Spekulációból valóság 2

ESTI HIRLAP, B. 1968. jún. 13.

Kemenes Fanny M.D.K.

Az előadás jellemezei

Mátrai-Betegh Béla: Szerelem, ó!
Murfey Schisgal komédiája a Vígszínházban
Magyar Nemzet 1966. okt. 9. 11. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kemenes Fanni
NÉPSZABADSÁG
1964 JAN 10

ESPRESSO BONGO

A Petőfi Színház előadása

Bongo, a külvárosi kószáló kölyökosapat vezére és kedvence karriert csinál rekedten rikoltozó kamaszhangjával. Felfedezi egy facér impresszárió és jól időzített reklámokkal — ráépítve a sikert az unatkozó fiatalokban élő bálványéhségre — hírnevet és sok pénzt csihol az iskolázatlan fickó torkából, gátlástalanságából. Az eddig csak önmagát és társait vidító Bongo bérbe adja jókedvét, áruba bocsátja csúzlizva-lázadó indulatait.

Bongót sikereinek csúcs- és fénypontján veszíti el szeme elől a néző. De ez az egzisztenciális beérkezés — és itt van elbújtatva a dráma paradoxona — magával hozza erkölcsi elbukását. Hiszen az árucikké változtatott tehetség birodalmában minél nagyobb a siker, annál inkább elvész az igazi tehetség.

A színmű másik központi figurája Johnnie, az impresszárió. A kisember önáltató ábrándjainak hiábavalóságát ábrázolja a sorsa. Felfedezhető tehetségre vadászik a lecsúszott Johnnie, hogy az abból származó Nagy Üzlet révén húzza ki kátyúba került önmagát. Magánosan, szemben a tehetségek kizsákmányolására létesült trösztökkel, azonban nem változtathat lényegében az életén. Rá is, mint ahogy Bongóra is, az a sors vár, mint a tarháló, új meg új álmokat kovácsoló Kakkyre, a kölcsönkapott húszshillingesekből tengődő hajdani némafilmrendezőre. Ez a drámai vonal az előadásban nem kapja meg kellő hangsúlyát, mert a magyar átdolgozás beleoperált egy figyelem elvonó romantikus szerelmi konfliktust.

Wolf Mankowitz színdarabja egyébként sokszorosan átjátszott fordulataival, régről ismert figuráival nem olyan irodalmi alkotás, amire szerzője valaha is büszke lehetne. Alkalmat ad azonban arra, hogy zene áradjon a szöveg közé, hogy a próza természetes mozdulattal váltson át az éneklésbe, hogy a színpad minden eleme játékosan közvetítsen egy drámai igazságot.

Az Espresso Bongo — különösen a színház (a fenti hibától eltekintve) ügyes átdolgozása következtében — pompás alkalom egy megható és megkacagtató előadás létrehozására.

Próza, színészi játék, muzsika, dal, képzőművészet és főként a tánc, de még a fényeffektusok mind együtt és külön-külön is közvetítik a rendezés központi mondanivalóját.

Pontosan, szinte már különválaszthatatlan, ki tulajdonképpen a Petőfi Színház előadásának a szerzője.

Wolf Mankowitz, az író? *Monty Norman*, a zeneszerző? *Makai Péter*, a díszlettervező-rendező? Vagy *Bogár Richárd*, a koreográfus?

Azt kell hinnünk, hogy mind a négyen. Egyikük sem akart főszereplővé válni, merészen bízakodva támaszkodtak egymás képességeire. Bogár Richárd táncai nem önálló díszítőelemek, hanem cselekvő erővel avatkoznak a színmű menetébe. Pontosan exponálják az előadás elején Bongo társadalmi környezetét és környezetének világnézetét. Világszemlélet ez táncban elbeszélve. Bogár tehetségének jóvoltából helyenként nagyon is beszédes drámai nagyjeleneteket tud a kitűnő együttessé tett tánckar eltáncolni. A koreográfus, aki mindeddig csupán szórakoztatóan ártatlan táncokat tervezett, most — Jerome Robbins koreográfiai nyelvezetével gazdagodottan — drámai erejű és hatású, a szöveggel nemcsak egyenértékű, de a legtöbb esetben föléje is emelkedő tömegtáncokat tervezett és tanított be.

Amikor a diadalkarrierje tetőpontján levő Bongo szmokingosan egy arisztokrata estélyére tart, összetalálkozik elfeledett, elhanyagolt, elárult barátaival, akik, miután nem tudják visszatéríteni maguk közé, fenyegető indulatokkal közelednek feléje. Ez az előadás legmegragadóbb, legdrámaibb jelenete és itt már végképp nem tudjuk, hogy a rendező tervezte-e a táncokat, vagy a koreográfus rendezte az előadást, annyira szerves egységben jelenik meg akció és tánc, muzsika és szcenikai, világítási hatás.

A sikeres produkció azonban egyáltalán nem hibátlan; bár összbenyomásában kiváló és ritka élvezetes színházi élményt nyújt. Makai Péternek ugyanis nem sikerült áthidalnia azokat a szembeszökő fogyatékosságokat, amelyek a Petőfi Színház művészi létét már évek óta veszélyeztetik. A kisebb karakterszerepek úgyszólván kioszthatatlanok, s a jelentős művészek egy része is — mint például *Lorán Lenke* — hasztalan kísérleteket folytat, hogy a kabaréstílusból kilépve mélyebb jellemábrázolást nyújtson. *Horváth Tivadar* pedig, aki kitűnő karakterszínész, ez alkalommal megelégedett színészi modorosságainak ismételgetésével.

Holl István Bongója színész és szerep szerencsés alkati találkozása. Holl félelmetes hasonlósággal eleveníti meg a Johnny Hallyday-szerű őrjöngő twistdervisek vadul agresszív, már-már epileptikusan görcsös sztár portréját. Szemtelen, taszító, kegyetlen. Társtalan és érzékeny fiút játszik, akinek egyetlen védelmet kellemetlen modora nyújthat csak.

Harkányi Endre színészi eszközei jelentősen gazdagodtak, alakításába tragikus fájdalom szűrődött be. *Margittai Ági* pedig sok finom megfigyelésből szerkesztette meg egy tehetségtelen lokálénekesnő figuráját.

Végül, az előadás sikerének megteremtői között. *Kemenes Fanni* jelmeztervező és *Nagy Ferenc* karmester mellett, jegyezzük le a táncos szereplők: *Bakos Lia, Bognár Ildikó, Böndi József, G. Nagy Mihály, Horváth Pál, Iványka Mária, Kemény Lívia, Korda János, Liszkai Judit, Richter Károly* és *Szirbek Ildikó* nevét.

M. G. P.

14.00: Szórakoztató. I. Román szvit. — 14.25: Operahármasok. — 14.45: Gazdasági könyvesa világ körül. — 21.05: Tánczene. — 22.01: Mendelssohn: Oktett. — 22.30: Hírek.

14.00: Filmzene. — 14.25: Könnyű dallamok. — 15.05: A nyúl. Gera Mihály elbeszélé-letek. nek a 21.20: rek.

SZERDA

JANUÁR 15.

KOSSUTH RÁDIÓ

8.15: Daljátékokból. — 9.00: Rádióegyetem. — 9.30: Mozartművek. — 10.10: A Gyermekrádió műsora. — 10.30: Magyari Imre lemezeiből. — 10.50: Időszerű nemzetközi kérdések. — 11.00: Operarészletek. — 11.25: A Szabó család. — 12.15: Tánczenei koktél. — 13.00: Válaszolunk a hallgatóknak. — 13.15: Zenekari muzsika. — 14.10: Cigánydalok, csárdások. — 14.30: Lányok, asszonyok... — 15.00: Könnyűzene. — 15.35: Rózsa Sándor. Folytatásos rádiójáték. I. rész. — 16.10: Kamarazene. — 16.55: Orvosi tanácsok. A fagydaganatról. — 17.00: A tűzpiros üveggömb. Rádiójáték. I. rész. — 18.10: Munkásklub. Mi a tisztesség? II. rész. — 18.20: Tánczene. — 18.45: Világgazdasági híradó. — 19.00: Nagy énekesek életregénye. Miguel Fleta. — 20.25: Könnyűzenei híradó. — 21.15: Világszenzáció! Rádiójelenet James Thurber ötletéből. — 21.35: Népi zene. — 22.20: Új lemezeinkből. — 23.35: Operettrészletek. — 0.10: Romantikus kórusok.

PETŐFI RÁDIÓ

14.00: A francia munkásmozgalom dalaiból. — 14.25: Zenekari muzsika. — 15.40: Könnyűzene. — 16.05: Utazás a borotvámmal. Georgi Krumov bolgár író elbeszélése. — 16.30: Filmzene. — 16.45: Vándorló elemek. Juhász Árpád előadása. — 17.05: Hangverseny a stúdióban. — 18.00: Balogh Elemér cimbalmozik. — 18.20: Rádió-szabadegyetem. — 18.45: Fúvószene. — 19.00: Mi történt a nagyvilágban? — 19.15: Könnyű esti muzsika. — Kb. 19.30: Közép-Ázsia útjain. III. rész. — 20.06: Miért szép? — 21.05: Wagner-hangverseny. — 22.07: Tánczene.

URH-RÁDIÓ

18.30: Hírek. — 18.40: Könnyűzene. — 19.15: Apa. Cholnoky Viktor elbeszélése a Nehusztán meséiből. — 19.30: Berlioz: Romeo és Julia. Dramatikus szimfónia. — 21.05: A vízjeles papír. Pfeiffer Pál műsora. — 21.20: Kamarazene. — 22.00: Részletek Offenbach Fortunio dala című operettjéből. — 22.30: Hírek.

KEDD

17.35: Hírek. — 17.45: pasztalatok, tanulságok tanácsok a téli malacn léshez. — 17.55: Ifjúsági Filmklub. Giccs és művészet — filmen. — 18.55: Új gyárak, korszerű technológiák az építőiparban. Az EM Filmstúdió kisfilmje. — 19.20: Esti mese. — 19.30: TV Híradó. — 19.45: Pegazus Pannóniában (a Magyar Televízió kisfilmje, ismétlés). — 20.05: A zene barátainak. Mahalia Jackson énekel (filmösszeállítás). — 20.25: Heltai: Menazséria (tv-játék). — 21.25: Parabola. Külpolitikai műsor. — 21.45: Hírek. — A TV Híradó ismétlése.

SZERDA

9.35: Mezőgazdasági filmműsor. Hogyan nyerhetünk több növényi fehérjét? (ismétlés). — 10.00: TV Híradó (ismétlés). — 10.15: Angyal kalandjai: A kapzsi hóhér (magyarul beszélő angol film, ismétlés, csak 14 éven felülieknek!). — 11.05: A zene barátainak. Mahalia Jackson énekel (filmösszeállítás, ismétlés). — 11.25: Új gyárak, korszerű technológiák az építőiparban (az EM Filmstúdió kisfilmje, ismétlés). — 17.55: Hírek. — 18.05: Orvosi tanácsok. — 18.15: Tényekről — képekben. — 18.35: Lányok, asszonyok... — 18.55: Esti mese. — 19.05: Barátom, Harvey. Vígjáték 3 felvonásban. Közvetítés a Vígszínházból (csak 14 éven felülieknek!). — A közvetítés I. szünetében: TV Híradó. — A közvetítés II. szünetében: Dersi Tamás színházi jegyzete. — Kb. 21.45: A Magyar Hirdető műsora. — 21.55: Hírek. — A TV Híradó ismétlése.

— 18.10: Paletta. Kisdobosok és ifjúsági műsora. — 18.55: A jövő hét műsora. — 19.05: Belépés csak tv-nézőknek! Helyszíni közvetítés a Mosonyi utcai bűnügyi nyilvántartóból. — 19.20: Esti mese. — 19.30: TV Híradó. — 19.45: Mai vendégünk... — 19.55: Telesport. — 20.20: Mese a leggazdagabb verébről (csehszlovák rajzfilm). — 20.35: Kapcsoljuk a Zeneakadémiát. A Győri Filharmonikusok Zenekarának hangversenye. — Kb. 21.35: Belépés csak tv-nézőknek! A helyszíni közvetítés folytatása. — 21.55: Hírek. — A TV Híradó ismétlése.

PÉNTEK

10.00: TV Híradó (ismétlés). — 10.15: Telesport (ismétlés). — 10.30: Az úrhatnám szolgáló (olasz vígoperafilm, ismétlés). — 11.30: Mese a leggazdagabb verébről (csehszlovák rajzfilm, ismétlés). — 11.40: A jövő hét műsora.

SZOMBAT

17.50: Hírek. — 18.00: Omlás a VII. aknában (magyar kisfilm). — 18.25: Nagy pillanatok, nagy felfedezések. Az utolsó kaland. Új-Guinea. — 18.50: A Tenkes kapitánya (folytatásos ifjúsági tv-film) 2. Az embervadászat. — 19.20: Esti mese. — 19.30: TV Híradó. — 19.45: Hétről hétre... — 19.55: Stúdió 11. A Magyar Rádió és Televízió új zenekara játszik. — 20.25: Az érem harmadik oldala. Komlós János műsora. — 20.35: A Televízió olvasóterme. Gogol: Holt lelkek. — 22.05: Hírek. — A TV Híradó ismétlése.

VASÁ

Fehér hetek a RÖLTEX szaküzleteiben! Mindenfajta ágyneműben na
Garnitúra (2 nagypárna, 1 kispárna, 1 paplanlepedő) 416.— Ft-tól 465.— Ft-ig, színes pettyes, virágos és c

M.D.K.

Kemenes Fanny

A Pesti Szinházban bemutatott: "A nyár" c. darabhoz tervezett kosztümjeit dicséri Demeter Imre: "A nyár" c. kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. okt. 13. XI. évf. 41. sz. 5-6. lap

Kemenes Fanni, jelmeztervező

MDK

Neil Simon-nak a Pesti
Színházban bemutatott darabjához
a ruhákat tervezte.

Barabás Tamás: Fanni pár 2

ESTI HIRLAP Bp., 1968. jan. 8.

Kemenes Fanny M.D.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai-Betegh Béla: A Mona Lisa mosoly
A Huxley színműve az Ódry Színpadon

Magyar Nemzet 1966. okt. 16. 11. 1.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Murray Schisgal: "Szerelem óh" c. darabjának előadásához a Vigszinházban, Aldous Huxley: "Mona Lisa mosolya" c.darabjának [redacted] az Ódry Szinpadon való bemutatásához készíti a jelmezterveket.

Krónika c. rovatban "Vigszinház- Ódry Szinpad" c. hiradás
Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. szept. 9.
X. évf. 36. sz. 23. lap

Kémenes Fanny M. D.K.

Szlovák György A Vigszinház lemeztervezője

Napló

Magyar Nemzet 1964. augusztus 16. 9.1.

Kassena Bonny

M. D.K.

XXIXXXXXXXXXX A Vigesimális Lencsterve6je

Kapia

Magyar Nemzet 1964. augusztus 16. 9.1.

Kemenes Fanni

A Petőfi Színházban előadott Espresso Bongo c. musical ruhatervezője.

Népszava, 1963 decembe 22. 91. évf. 299. szám
2. lap.

Kemenes Fanny M.D.K.

Az előadás jelmezei

Márai-Betegh Béla: Espresso Bongo
enés komédia a Petőfi Szinházban
Magyar Nemzet 1963. december 15. 9.1.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Wagner: Tannhäuser c. művének előadásához tervezett jelmezeket.
A Szegedi Nemzeti Szinház előadása.

Fábián Imre: Wagner bemutatók c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1963. juni 7. VII. évf.
23. sz. 7. lap.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

Frédérick Knott szinművéhez a jelmezeket tervezte. (bódy Szinpad)

Varga A. Mária: Éjszakai telefon

7.

Népszabadság, Bp. 1967 ápr. 18.

MDK

M.D.K.

Kemenes Fanny

Dürrenmatt: "Ötödik Frank" c, darabjának előadásához tervezett kosztümöket.
Petőfi Szinház bemutató előadása.

Demeter Imre: Ötödik Frank c. krtikája
Film Szinház Muzsika Bp. 1963. szept. 27.
VII. évf. 39. sz. 6-7. lap.

Kemenes Fanni, jelmeztervező MDK

A Petőfi Színház előadásához
a jelmezeket tervezte.

M. G. P.: Espresso Bongo 9

NÉPSZABADSÁG, Dn. 1964. jan. 10.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Alexandre Breffort szövegiró és Marguerite Monnot zeneszerző "Irma,te édes" c. zenés vigjátékának előadásához tervezett -a kritika által elismert- jelmezeket.
Petőfi Szinház előadása.

Demeter Imre: Irma, te édes c. kritikája.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1963. január 25.
VII. évf. 4. sz. 14-15. lap.

Kmenes Fanni M.D.K.

Az előadás jelmezei

Zay László: Szájhős
Bemutató a Vigszinházban
magyar nemzet 1964. október 10. 4.1.

M. D. K.

Kemenes Fanni

Jelmezekel kivez Robert Thomas

Szegény Dániel v. darabjához a

Vígszínházban

Nagyvaros. 1965, márc. 31, 2 old

Kemenes Fanni, jelmeztervező MDK

A Petőfi Szakszban bemutatott musical-hoz a jelmezeket tervezte.

Fodor Lajos: Espresso bongo 2

ESTI HIRLAP, bp. 1963. dec. 16.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Petőfi Színházban bemutatott
Dürrenmatt - Burkhardt - zenés
komédiához a jelmezeket tervezte.

Fodor Lajos: V. Frank

2

ESTI HIRLAP Bp. 1963. szept. 21.

Kemeneş Fanni, jelmeztervező 1904

A Petőfi Színházban bemutatott

zenés komédiához a

jelmezeket tervezte.

A.: „Lopni sem szabad" 2

ESTI HIRLAP bp. 1913. okt. 29.

Kemenes Fanni

Knott: Éjnakai telefon ..
darabjának jelmezeit tervezte
az Odry Szimpadon (emeltre)

Négyava 1967 IV. 2. 2 old

Kamenes Fanni

Huxley: A hono - Liso mosoly
c. ninnu jelmarcit tervez Fa
az Ódry ninkárban (emli tve)

Nagyvaca 1966 okt. 25 2 old

Kemenes Fanni

Schisgal: kérelem Ó! c.
darabjával ~~nincs dolgoj~~
jelenkeit tervezte (emlitve)
a Vígszinban

Nagyova 1966 okt. 12 2 old.

Kemenes Fanni

Inge: Egy éjnaka Kansasban
jelmezei
c. darabjának ~~[illegible]~~
terveztő az Ódry Finnedon
(emlitve)

Nejmava 1967 jan 4. 2 old.

Kemenes Fanni

Gogoly: Egy ördöl naplója i
mivénel jelmezeit tervezte a
Pesti Kinház Oda (emlitve)

Nagyvaros 1907 IX. 3 Fold

Kemenes Fanni

„A nyár" c. darab jelmezeit
terverte a Pesti kinházban
(emlitve)

Nyomva 1967 X-20. 2 old.

Kemenes Fanni

„A Drukk" c. angol vigjáték jelmezeit tervezte a Pesti Szinházban (emlitve)

Nejmava 1967 XI. 29 2 old.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

MDK

A Pesti Színház előadására tervezte a jelmezeket.

Zugán István: A törökk

2

ESTI HIRLAP, Bp, 1967. nov. 24.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Frederick Knott: "Az éjszakai telefon" c. darabjához tervezett jelmezeket.
Ódry Szinpad előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. márc. 31.
XI. évf. 13. sz. 4. lap

Kemenes Fanny, jelmeztervező

A Pesti Szinházban bemutatott

A trükkhöz a jelmezeket tervezte.

M. G. J.: Megszelidült dühösök 7

Népszabadság, Bp., 1967. nov. 30.

MKD

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Vígszínházban bemutatott

Békeli – darabhoz terveszte

a jelmezeket.

Barabás Tamás: Egy asszony gyilkos vallomása

ESTI HÍRLAP, Bp., 1967. nov. 28.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Az Ódry Szinpadon bemutatott, -William Inge: "Egy éjszaka Kansasban" c.- előadás jelmezeit tervezte.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. jan. 6.
XI. évf. ~~jan.~~ 1. sz. 5. lap

.D.E.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Kürti László: "Othello Gyulaházán" c. kritikájában magasra értékeli a müvésznek a fenti cimü TV-játékhoz tervezett kosztümjeit

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. jan. 2o.
XI. évf. 3. sz. 9. lap

Kemenes Fanni, jelmeztervező MDK

A Pesti Szinházban bemutatott monológdrámához a kostümöket tervezte.

M.S.P.: Egy őrült naplója — 1 nyár 9

Népszabadság Bp. 1967. okt. 24

MDK

Kemenes Fanni, jelmeztervező

Weingarten: A nyár c. művéhez tervezte a ruhákat.

Zsugán István: a Pesti Színház bemutató-járól 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. okt. 13.

Kemenes Fanny

Molnár Ferenc: A testőr i
darabjának jelmezei
tervezte (emlitve) a Vígszínház-
ban

Négyszava 1966 III. 23. 2old.

Kemenes Fanni

Felmerek Vercors: „Zoo, avagy az emberbarát gyilkos" előadásához a Vígszínházban.

említve.

Népszava, 1965 jan. 5 2. l.

Ámenes Fanny M.D.K.

Az előadás jelmezei

Három narancs szerelmese / Szeged

Magyar Nemzet 1965. február 19. 4.1.

. . .

Kemenes Fanny M.D.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai- Betegh Béla: Zoo, vagy az emberbarát gyilkos
Vercors komédiája a Vigszinházban
Magyar N emzet 1965. január 9. 4.l.

Kemenes fanny, jelmeztervező MDK

A szegedi Nemzeti Színházban bemutatok Prokofjev műhöz a kostümöket tervezte.

Lázsy János: Három nazanyszerelme 9.

NÉPSZABADSÁG Sp. 1965. febr. 27.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Tervezte Verdi: A sziciliai vecsernye c. előadás jelmezeit.
A szegedi Nemzeti Szinház bemutató előadása.

Fábián Imre: A sziciliai vecsernye c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. nov. 30. VI. évf. 48. sz. 12-13. lap

MDK.

Kemenes Fanny

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1965 máj.22.lap -

Kemenes Fanny

tervező

M.D.K.

„Turandot" és „A három narancs szerelmese" jelmezeivel tűnik ki.

Révész Csuzsa: Húsz év szinpadképei.

Művészet, 1965. szept. – 39 kep.

M.D.K.

Kemenes Fanny

Az Ódry Szinpad bemutató előadásához, Shaw: "Az orvos dilemmája" c. szinművéhez tervezett jelmezeket.

Geszti Pál: Két uj magyar szinmü és Benard Shaw c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. dec. 17.
IX. évf. 51. sz. 6. lap.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

TDH

A Karamazov testvérek előadásához a jelmezeket tervezte.

– : Két bemutató a Vígszínházban

9. l.

NÉPSZABADSÁG 1965. nov. 17.

Kemens Fanny M.D.

Müvei a kiállitáson

/g.i./ Husz év szinpa képei

Magyar Nemzet 1965. május 22. 4.1.

Kemenes Fanny

Shaw: Tanner John házassága c. darab ~~dialektet~~ ~~terv~~ jelmezeit tervezte a Szegedi Nemzeti Szinházban

Tiszatáj, 1965, 5 sz., 366 o.

M.D.K.

Kemenes Lajos

A Vigszinház tagja karikaturákat rajzol Honthy Hanna, Faludi "Náci" bácsi, Pataky József, Horváth Jenő , ifj. Ditrói Mór és Makay Margit művészekről. Hat rajz.

Kemenes rajzol c. közlemény.
Szinházi Élet. Bp. 1917. május 27.-juni. 3. VI. évf. 22. sz. 67. l.

M.D.K.

Kemeneş Fanny

az előadás jelemezei

Kürti Pál: A testőr Molnár Ferenc vigjátéka a Vigszinházban

Magyar Nemzet 1966. márc. 20. 13. l.

Kemese s Fanny

sz előadás jelenései

Kemenes Fanny, jelmeztervező 1904

Murray Schisgal-nak a Vígszínház-
bemutatott darabjához tervezte
a jelmezeket.

Bernáth László: Szerelem, ó! 2

Kp. 1966. okt. 8.

ESTI HIRLAP

M.D.K.

Kemenes Fanny

Az előadás jelemezei

Gábor István: Filmet forgatunk
Radzinszkij szinműve a Vigszinházban

Magyar Nemzet 1966. május 25. 4.1.

Kemenes Family

Az elődök jelentései

Kemenes Panni, jelmeztervező MDk.

A Vígszínházhoz szerződik.

— : A Vígszínház társulatának
új tagjai 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. máj. 16.

Kemenes fanny, jelmezter vező

L.: Csinády István

—

—: Vasárnapi mozaik 12,

Népszava, Bp. 1975. dec. 21.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A József Attila Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

Rajk László: Jómadarak
Népszava, Bp. 1975. nov. 27.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

A Városmajori Szabadtéri Színpad előadásához a jelmezeket tervezte.

–: Elázott a Próbababa 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. júl. 10.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

A Próbaterem előadásához a jelmezeket

Fenyik Flóra: --- és Városmajorban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. júl. 12.

Kemenes Jenni, jelmeztervezet

+ jelmezeket tervezte.

↓

– Zenés komédiával nyit a Vásosmajori Szinpad 2.

ESTI. HIRLAP, Bp. 1976. jún. 15.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

* József Attila Szinház előadásához
a jelmezeket tervezte.

Havas Erwin: Falstaff, szürkében 7.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1975. dec. 30.

Kemenes Jenni, jelmeztervező

A Kaló-mű előadásához a
rakákat tervezte.

Molnár G. Péter: A kai történet a József
Attila Színházban 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. ápr. 2.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

A József Attila Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

Pencsik Flóra: Villon és a Zöblick 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. máj. 25.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Vígszínház bemutató jéhez
a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Edward Albee: Érzékeny egyensúly 2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1972. márc. 11

Kemenes Fanni, jelmez tervező

Galambos Lajos drámájához a jelmezeket tervezte. (Vígszínház.)

Koltai Tamás: Fegyverletétel 7.

Népszabadság, Bp. 1972. febr. 26.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

Edward Albee drámájához a jelmezeket tervezte. (Vígszínház.)

Koltai Tamás: Érzékeny egyensúly 7.

Népszabadság, Bp., 197? márc. 15.

Kemenes Fanni kosztümtervező művész

Kertész Ákos: Névnap c. komédiájához tervezett, "finoman ironizáló ruhái"-val tetszést aratott, -irja Létay Vera a József Attila Szinházban bemutatott előadásról szóló kritikájában, "Hétköznapok, névnapok" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1973 ápr. 21.
XVII. évf. 16. sz. 13. lap.

Kemenes Fanni

"Játékosan vidám reneszánsz jelmezei"-t dicséri Létay Vera, a József Attila Szinházban bemutatott, -Shakespeare-vigjáték, a Makrancos hölgy- előadásáról szóló kritikájában.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 6.
XVIII. évf. 14. sz. 12. lap.

Komenes Fanni, jelmeztervező

A József Attila Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: A makrancos hölgy

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 25.

Kemenes Janni, jelmeztervező

A Táncoló kísértetekhez a jelmezeket tervezte. (József Attila Színház.)

Haras Erwin: Plautus és Bodrogi 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 24.

Kemenes Fanni

Tervezte a Csárdáskirálynő előadásához Anna Moffo ruháit.
Gách Marianne: "Találkozás Anna Moffoval. c. beszámolója.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. juni. 19. 25. sz. 5-6. lap.

Kemenes Fanni

A József Attila Szinházban müsorra tüzött Shakespeare-vigjáték, a Sok hühő semmiért c. előadáshoz tervezett jelmezeiről irja Létay Vera: "London napsütése" cimmel:"nyárias szinei, könnyü virágos kelméi az érzelmek kánikuláját igérik."

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 26.
XIX. évf. 17. sz. 12. lap.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila Színház előadásaihoz

a jelmezeket tervezte.

Havas Ervin: Hazatérés 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. febr. 19.

Kemenes fanny, jelmeztervező

A József Attila Irinház előadásához a jelmezeket tervezte.

Morvay István: Vágy a szilfák alatt 2.

ESTI HIRLAP, Bn. 1974 dec. 30.

Kemenes Janni, jelmezter-vező

K József Attila Kiuhász előadásához a jelmezeket tervezte.

Haras Erwin: Hal négyesben 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 15.

Kemenes Fanni „jelmeztervező"

A József Attila Színház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Baranyai Tamás: Hal négyesben 2.

ESTI HIRLAP, B.p. 1974. nov. 12.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Vidám Színpad előadásához
a jelmezeket tervezte.

Hames Ervin: Rémek éjszakája

7.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 28.

Kemenes Fanny

Geszti Pál: "Ami a kedélyesség mögött van" cimmel ir Ödön v. Horváth: Mesél a bécsi erdő c. müvének előadásáról, melyet a Vigszinházban mutattak be.
A darabhoz a müvész tervezett kosztümöket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. ápr. 24.
XV. évf. 17. sz. 4-5. lap.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A József Attila Szinház előadásához a jelmezeket tervezte.

Sencsik Flóra: Névnap 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. márc. 12.

Kemenes Fanni

"Mulatságos jelmezeit" megdicséri Létay Vera:
"Azok a huszas évek..." c. szinikritikájában,
mely Katajev: "A kör négyszögesitése" c. vig-
játékáról szól.
Pesti Szinház előadása.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 2.
XVI. évf. 49. sz. 13. lap.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A József Attila Színház Szigligeti –
Jelmezházához a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Liliomfi

7.

Népszabadság, Bp 1973. szept. 29.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A József Attila Színház nezonnyiló darabjához a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Zilionfi, Vadmacskával 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. szept. 25.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A József Attila Szinház előadásához a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Alattunk a város 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. okt. 23.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A József Attila Színház új darabjához
a ruhákat tervezte.

Havas Ervin: Névnap 7.

Népszabadság, Bp. 1973. március 28.

Kemenes Fanni: jelmeztervező

A Vidám Színpad zenés komédiájához a jelmezeket tervezte.

E. F. P.: Happy End 7.

Népszabadság, Bp. 1973. febr. 6.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

Katajev vígjátékához a jelmezeket tervezte. (Pesti Színház.)

Koltai Tamás: A kör négyszögesítése

11.

Népszabadság, Bp 1972. nov. 24.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A Brecht-komédiához a rukákat tervezte.

Jencsik Flóra: Happy End a Vidám Színpadon

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. jan. 27.

Kemenes Fanny, jelmez tervező

A József Attila Színház előadásához tervezte a jelmezeket.

– Th: Juno és a páva 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. febr. 14.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

A József Attila Szinház 6'Casey-bemutatójához a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Juno és a páva 7.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 16.

Komenda Fanny, jelmeztervező

a József Attila Színház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Bozsaky Tamás: Ma éjjel megnősülök 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. dec. 10.

Kemenes Janni, jelmeztervező

A József Attila Szinház jelmeztervezője lett.

—: Évadnyitó társulati ülés négy budapesti szinházban

7.

Népszabadság, Bp 1973 aug. 22.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

A Hunka-operettben a jelmezeket
terveszte.

Kristóf Károly: Gül Baba a Budai
Parkszínpadon 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. júl. 14.

Kemenes Fanni, jelmeztervező

A József Attila Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

Havas Gréta: A kocsi rabjai 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. okt. 10.

Kemenes Fanny, jelnuzterező

A József Attila kínkár
előadásának a jelmezeit tervezte

Barabás Tamás Ítéletidő 2.

Esti Hirlap, Bp. 1979. dec. 17.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila Színház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Baranyás Tamás: Éljen a királynő 2

Esti Hírlap, Bp. 1977. dec. 20.

Klemenes Fanny, jelmeztervező

A József Attila színkáz előadásához

a jelmezeket tervezte.

Ézsiás Erzsébet: Éljen a királynő! 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977, dec. 16.

Klemens Fanny, jelmeztervező

a József Attila színház előadásaihoz

jelmezeit tervezte.

M. G. P.: Nagykokárda. 7.

Népszabadság, Bp. 1977 szept. 27.

Kemenes Fanny, díszlettervező

a József Attila kiníház előadásához

a díszleteket tervezte

Havas Ervin: A hiányok drámája 7.

Népszabadság, B-i, 1977 okt. 21.

Kemenes Fanny

Kertész Ákos: "Özvegyek" c. drámáját a József Attila Szinházban mutatták be. Szekrényesy Julia: "Holt embert keresünk?" cimmel közölt kritikájában birálja a müvész diszleteités jelmezeit.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 15.
XXI. évf. 42. sz. 12. lap.

Kemenes Fanny, díszlet és jelmeztervező

a József Attila színház előadásához

a jelmezeket és díszleteket tervezte

Baranyi Tamás: Özvegyek

Esti Hírlap, Bp. 1977. okt. 8

2.

Kémendy Jenő

„Fiatal fejfi Zápmása"

O. Zerton 28x22,5 S.l.j. Kémendy Jenő (Sérült)

Ár: 2500 ft.

BÁV 41.KÉpaukció Budapest 1976.december

Kémendy Jenő (1860-1925)

„Fogadás" o. fa. 26x22

S. l. 6.: Kémendy Jenő München.

-FOTO- 1. ár 8000 ft.

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976. december

Kemenes Fanny

A József Attila Szinházban bemutatott - Robert Bolt: "Éljen a királynő" c. drámájához Fehér Miklós a diszleteket és Kemenes Fanny a jelmezeket tervezte. Szekrényesy Julia: "Édesbus vérengzések" cimmel ismerteti a darabot.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. január 7.
XXII. évf. 1. sz. 12. lap.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila Színház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Láthatatlan polgárok 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. máj. 15.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila Színházban az előadás

díszleteit tervezte.

Havas Ervin: Éljen a királynő! 7.

Nérszabadság, Bp. 1977. dec. 30.

Kemenes Fanny : jelmeztervező

a József Attila kiskör előadásához

a jelmezeket tervezte.

2.

Barabás Tamás: Tsákbamacska

Esti Hírlap, Bp. 1978 febr. 13

Kemenes Fanny, jelmezkevező

a József Attila színkör előadásához a

jelmezeket tervezte.

Haves Ervin. Koldusopera 7.

Népszabadság, Bp. 1977. máj. 24.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila színház Shakespeare

előadásához a jelmezeket tervezte

7

Havas Ervin: Telemás vízkereszt

Népszabadság, Bp. 1977 jan. 18.

Kemenes fanny, jelmeztervező

A József Attila Szinház előadásához

a jelmezeket tervezte.

tenczik flóra: Buborékok 2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 8.

Kemenes Fanny, jelmezter vező

L.: Csinády István

Havas Ervin: Csiky Bergely 11,

Népszabadság, Bp. 1976. nov. 26.

Kemenes Fanny

A József Attila Szinházban bemutatták Kardos G. György: "Villon és a többiek" c. szindarabját.
Szekrényesy Julia: "Dallamos farkasüvöltés" cimmel közölt kritikájában kiemeli Csinády István szinpadképeit és Kemenes Fanny jelmezeit.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juni. 5.
XX. évf. 23. sz. 13. lap.

Kemenes Fanny, „jelmeztervező"

a József Attila Színház Shakespeare-előadásához a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Vízkereszt 2.

Esti Hírlap, Bp. 1976. dec. 21.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

A József Attila Színház előadásaihoz
a jelmezeket tervezte.

Havas Ervin: Komédia régi recepttre 7.
Népszabadság, Bp. 1976. okt. 7.

Kemenes Fanny, Jelmezkevező

L. Csinády Ishván.

Kristóf Károly: A kikapós patikárius 2

Esti Hirlap, Bp. 1977 ápr: 25.

Kemenes Fanni

Berkesi András: "Kálvária" c. drámájának -a József Attila Színházban bemutatott- előadásához tervezett színpadképeket Csinády István és jelmezeket Kemenes Fanni.

Szekrényesy Julia: "Maffia a kálvárián" c. kritikájában mindkét művész munkájáról elismeréssel ir.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. ápr. 23. XXI. évf. 17. sz. 12. lap.

Klemenes Fanny : jelmeztervező-

a Városmajori Színpad előadásához a
jelmezeket tervezte.

Morray T. : A kikapós patikárius 2.-
Esti Hírlap, Bp. 1977. júl. 16.

Kemenes Fanny

A Vigszinházban müsorra tüzött "Érzékeny egyensuly" c. Edward Albee-dráma előadásához tervezett kosztümöket.
Illés Jenő ismerteti a darabot és elismeréssel ir a müvész jelmezeiről is.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. márc. 18.
XVI. évf. 12. sz. 4-5. lap.

Kemenes Fanny, jelmezkervező

a József Attila kiírház előadásához a

jelmezeket tervezte.

Havas Ervin: Kergetőzés végesteleu végig 7.

Népszabadság, Bp. 1978. okt. 11

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila kurkár előadásához

a jelmezeket tervezte.

Havas Erwin: Őnict Gréta

11.

Népszabadság, Bp. 1978 nov. 25

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila színház előadásához

a jelmezeit tervezte.

Barabás Tamás: Megoldás 2.

Esti Hírlap, Bp. 1979. jan. 23.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

Pécsi Ildikó filmszerepéhez
tervez ruhákat.

Szikora Katalin: Ruha, sál, ékszer 2.

Esti Hirlap, Bp. 1978. okt. 24.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a Pesti Vígszház előadásához a

jelmezeket tervezte.

Monay István: A nyár

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. szept. 18

Kemenes Fanni, jelmeztervező

a József Attila színház előadásaihoz

a jelmezeket tervezte.

Fazekas Ágnes: Szatíra bohózati kellékekkel

2.

Esti Hírlap Bp. 1978. szept. 13

Kemenes Tamás, jelmeztervező

a Pesti Színház előadásához

a jelmezeket tervezte

7.

Rózsa Gyula: Az egykori Ikrek színhelyén...

Népszabadság, Bp. 1978 szept. 29.

Kemenes Fanny

Jól sikerült kosztümjeit dicséri Kürti László: "Nagyvizit" c. kritikájában. Az előadást a Pesti Szinházban mutatták be. A drámát Gyurkovics Tibor irta.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. május 27. XVI. évf. 22. sz. 4-5. lap.

Kemenes Fanni

Kürti László: "Részeg éjszaka" cimmel ismerteti Gádor Béla azonos cimü vigjátékát, mely a Vidám Szinpadon került szinre.
A müvész kosztümjeiről igen nagy elismeréssel nyilatkozik, ugyanugy, mint Bakó József diszleteiről.
Mindkettőjük müvészi munkája a sikeres előadás egyik biztositékát jelentette.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. nov. 4.
XVI. évf. 45. sz. 12. lap.

Komenes Fanny, jelmeztervező

A József Attila Színház előadásához
a jelmezeket tervezte.

7.

Tamási István. Villon és a többiek
Népszabadság Bp. 1976. jún. 16.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

az előadás jelmezeit tervezte

Iodor Lajos: Irma a Városmajorban 2

Esti Hírlap, Bp. 1981. június 30.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a városmajori szabadtéri

előadás jelmezeit tervezte

Morvay Ishám: Irma, te édes 2.

Esti Hirlap. Bp. 1981. jún. 15.

Kemenes Fanny jelmeztervező

az Operett színház előadásaihoz

a jelmezeit keresték

Fodor Lajos felvétele

Esti Hírlap, Bp. 1981. ápr. 27.

2

Kemenes Fanny „jelmeztervező"

a Margitszigeti előadás jelmezeit tervezte

Fodor Lajos: A világ örege a Margitszigeten 2.
Esti Hírlap, Bp. 1980 júl 5.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila színház előadásaihoz

a jelmezeket tervezte

Bernáth László: Illedelmes pojzánságok 2.

Esti Hírlap, Bp. 1980. máj. 26.

Kemenes Fanny, jelmezkerő

Jelmezeket tervezett.

↓

(m-y): Három évad - három bemutató 2

Esti Hírlap, 1980. szept. 27.

Kemenes Fanny, jelmezkovező

a József Attila Szinház előadásának

a jelmezeit tervezte

Haves Erzsi: Tényképek - családi albumból 7

Nirszabadság, Bp. 1980 máj. 5

Kemenes Fanny : jelmezkrező

az Operettszínház előadásaihoz

a jelmezeit készíti.

Fodor Lajos: Igari nagy operett 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980. március 12.

Kemenes Fanni, jelmezkrvező

a József Attila kórház előadásáról

a jelmezelet kreszta

Haves Ervin - Dráma az előítéletek ellen

Nérszabadság, 1980 jan. 12.

7.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a Fővárosi Operettszínház előadásának

a jelmezeit tervezte

Kvistót Károly: A Violetta előkészületei 2

Esti Hirlap, Bp. 1980 febr. 15.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a Reflektor kínpad előadásához

a jelmezeket tervezte.

Moravy István: Két fiú és egy nő 2.

Esti Hírlap, Bp. 1979 nov. 3.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a Városmajori kinpad előadásokat

a jelmezeket tervezte.

Kristóf Károly: Puzsér után Gottfried 2.

Esti Hírlap. Bp. 1979. jún. 30

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a Zsebszínház előadásainak a jelmezeit tervezte.

(morvay): Lola Blau - Galambos Ersi 2.

Esti Hirlap Bp. 1980. ian. 23.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila színház
előadásának a jelmezeit tervezte

Havas Ervin: Anna ökle cége

Nőszabadság, Bp. 1979 nov. 3.

7.

Kemenes Fanny, jelmezkemező

a József Attila kiskor előadásához

a jelmezeket kemezte

Fodor Lajos: Mézeskét

2

Esti Hirlap, Bp. 1979 máj. 7.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila kiníház dóadásának

a jelmezeit tervezte

Monay István: A csodák Nápolyban születnek 2.

Esti Hírlap Bp. 1981 okt. 12

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila kinkár előadásának

a jelmezeit tervezte

2.

(fazekas): Szinpadi csodák Nápolyban

Esti Hírlap Bp. 1981 okt. 8

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a József Attila hiúhán előadásának
a jelmezit tervezte

Havas Ervin: Játssunk komédiát! 7.

Népszabadság, Bp. 1981. okt. 21

Kemenes Fanny, jelmez tervező

a Vidám kúpad előadásához a

jelmezeket tervezte

Havas Erun: Mit szabad a nénkórban? 7.

Nincszabadság Bp. 1982 jan. 22.

Kemenes Fanny, jelmeztervező

az Operettmúzsa Kaméleon c. darabjához

a jelmezeket tervezte.

Molnár Gál Péter: Revülépcső 12

Élet és Irodalom Bp. 1984 jún. 1. - XXVIII/22

Kemenes Fanni, jelmezkerő

a József Attila kínkaz bemitológiának

a jelmezeit tervezte (Suppé: Boccaccio)

Kottai Tomás: Fortuna impresszúriója 13

Élet és Irodalom Bp. 1986 nov. 21. XXX/47

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a Bál a Savoyban – Fővi Operettszínház

előadásának a jelmezeit tervezte

– Heti ajánlat 2.

U; Tükör, Bp. 1986. jan. 19. XXIII/3

Kemenes Fanny, jelmezterevező

Görgey Gábor: Huzatos ház c. dorobjónak előadásához készített jelmezeket (Vidám Csipad)

Stuber Andrea: Cúg

29

Új Tükör Bp. 1986. ápr 6

XXIII/14

Kemenes Fanny, jelmeztervező

A Nepszínházban Rossini: Két egyfelvonásos

kémített jelmezőket

Rajk András: Elcserélt szerelők

3

Új Tükör B p. 1986. máj 11.

XXIII/19

Kemenes Fanny, jelmeztervező

a Tóv Operett színház - Mosoly országa

előadásának jelmezeit tervezte.

-. Heti ajánlat 2-3

Új Tükör. B n. 1986 jún 15 XXIII/24

Kemenes Tanny, jelmezkerező

Gyárfás Miklós: Császári futam c. dorobjának a jelmezeit kereste (e-a Gyulán)

Major Ottó: Összegezés és feloldás 28

Ü; Tübär, Bp. 1986. aug. 17. XXIII/33

Kemenes Fanny, jelmeztervező

Jászai Mari-díj

BÁSTI JULI *színművész*
BUBIK ISTVÁN *színművész*
DUNAI TAMÁS *színművész*
EGRI KATALIN *színművész*
EÖTVÖS KÁLMÁN GYÖRGY *artistaművész*
FEKETE GIZI *színművész*
GÉCZY DOROTTYA *színművész*
KEMENES FANNY *jelmeztervező*
KISS JENŐ *színművész*
KORCSMÁROS JENŐ *színművész*
KÖRTVÉLYESSY ZSOLT *színművész*
LÉKAY OTTÓ *dramaturg, a Magyar Rádió Rádiószínházának önálló osztályvezetője*
LÉNER PÉTER, *a nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház igazgató-főrendezője*
LUKÁTS ANDOR *színművész*
MIKÓ ISTVÁN *színművész*
OSZVALD MARIKA *színművész*
PAPP ZOLTÁN *színművész*
SÓLYOM KATALIN *színművész*
SZAKÁCSI SÁNDOR *színművész*
SZÁNTÓ JUDIT *kritikus, a Magyar Színházi Intézet osztályvezetője*
SZÉKHELYI JÓZSEF *színművész*
SZIGETI ANDRÁS *színművész*
TORDAI TERI *színművész*

—: Díjak, kitünk 8

Élet és Iro 985. ápr 5 - XXIX/14

Rendkívüli íróval és rendkívüli
egyéniséggel ismerkedhetünk meg
Ligyija Janovszkaja mesterien
megírt könyvéből. Az írót ismer-
jük eddig is; úgy tetszik, nem fö-
lösleges az embert sem megismer-
ni. Igaz ugyan, hogy a nagy mű-

KEMENES FANNI

~~Csiky Gergely~~

Magyar Hirlap 1977

Jelmezterv
Csiky Gergely Buborékok
című színművéhez

Kemenesalja

Kühár Flóris:
Barokk és rokokó
Kemenesalján.
Egyéb tanul-

Gent (1328)

bizottságának

B u d a p e s t

z.leirata folytán van szerencsém
a harangláb javitási munkálatok
ti kiküldött helyszini megtekintése
nem áll-e módjában a városnak ezen
szerint eszközöltetni,valamint azi-

Kemenesalján barokk és rokokó

Kühár Flóris: Barokk és rokokó a Kemenes-alján

Kemenesi Sándor
orgonaépítő

l.

Fehér Srombathely

XIX. l. hirdetés
lásd XLVIII, XLIX. l.

MOB Kat.
2039.

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

Kemenesmagos

(Vasvm)

Ev. templom 175. l.

Zádor – Rador

~~26. próba.~~

Kemenesmihályfa

KEMENESMIHÁLYFA (Vas)

RMV 5, 375 l.

R.K. TEMPLOM kisméretű, benne egy Dorffmeister-olajfestmény.

Kemenes Fanni

Tompos Lilla: Történelmi divatbaumutató. Kemenes Fanni jelmezei a Gödöllői Kastélyban. = Szalon, 1997/2. 73-77. ill

1997-ben a négy évtizednyi szünet után
újraindított, megújult

Magyar Iparművészet

folyóirat **negyedik** évfolyamával köszöntjük Önöket.

1997. április 4-én 11 órakor
SAJTÓTÁJÉKOZTATÓT TARTUNK
a Helikon Könyvesházban.
(Budapest, VI. Bajcsy-Zsilinszky út 37.)

N. DVORSZKY HEDVIG főszerkesztő és
FEKETE GYÖRGY, a szerkesztőbizottság elnöke
bemutatják az 1997/1-es folyóiratszámot,
és megnyitják a Magyar Iparművészet
következő számában bemutatandó
Kemenes Fanny ruha- és jelmeztervező művész
kamarakiállítását.

Szerkesztőség címe: 1051 Budapest, Vörösmarty tér 1. VI. 632.
Telefon és fax: 118-5338

Kemenes Fanny

Tisztelettel köszöntjük a

Magyar Iparművészet

című folyóirat

IV. évfolyamával 1997-ben

Kemenes György, gyermekrajzoló

Díjat nyert.

– : A Kor gyermeke
Könyvjutalom

9.

CSALÁD és ISKOLA, Bp. 1966. január XVII/1

Kemenes György, [ ] MDK

falun, nagyapámnál c.

kép. Repr.

K. G.: Sikátor-ban, kert alatt 18-19

Szalád s' iskola, bp. 1966. november XVII./11

M.D.K.

Kemenes Lajos

A Szinház és Divat rajzolómüvész munkatársait felsorolja Faragó Jenő:"Pro domo" c. cikkében. Közöttük szerepel a müvész is.

Szinház és Divat, Bp. 1918. ápr. 7. III. évf. 14. sz. 32. lap

M.D.K.

Kemenes Lajos

"Bogyó Zsigmond karikaturája", "Zsiga" cimmel rajz, "Bogyó Zsigmond halálához" cimmel a fronton hősi halált halt szinmüvészről szóló megemlékezés illusz rációjaként .

Szinház és Divat, Bp. 1918. febr. 24. III. évf
8. sz. 21. lap

MÉMM

M.D.K.

Kemenes Lajos

Rajzát hozza a lap Komor Gyula dr.-ról, a Vigszinház titkáráról.

Szinház és Divat, Bp. 1917. febr. 25. II. évf. 8. sz.17. lap

M.D.K.

Kemenes Lajos

"Góth Sándor a "Vengerkák" c. darab szerepében cimmel készitett rajzot a müvész. Repr.

Szinház és Divat, Bp. 1917. márc. 18. II. évf 11. sz. 29. lap

ifj.KEMENESI GYULA,orgonaépitő

Apjánál két fia tanulta ki a mesterséget Szombathelyen.
Ő azonban más munkakörben helyezkedett el. 591.old

SZIGETI KILIAN: Orgonák és orgonaépitők Szombathelyen
585.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XVIII.évf. 1964.
IV.szám.---- Szombathely, 1964

KEMENESI GYULA, /Kempf/, orgonaépitő

Üzeme Szombathelyen előbb Széll Kálmán utca 40.sz. alatt volt. Majd átvette Peppert régi műhelyét a Rumi utca 32.szám alatt. 591.old.

SZIGETI KILIÁN: Orgonák és orgonaépitők Szombathelyen 583.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XVIII.évf. 1964. IV.szám. Szombathely, 1964.

KEMENESI REZSŐ, orgonaépitő

Apjánál, gyulánál tanulta ki a szakmát. Szombathelyen. Ott született 1921-ben. 1938-41-ben apjánál tanult, 1948 ban mestervizsgát tett. 3 évig Salgótarjánban önállóan működött. Apja halála után, 1951-ben visszatért Szombathelyre, átvette apja Rumi utcai üzemét. A zongora szakmát Reppert Adolfnál végezte. Uj orgonát nem csinált, de sokat átépitett, javitott, hangolt. 591. old

SZIGETI KILIÁN: Orgonák és orgonaépitők Szombathelyen
583. old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XVIII. évf. 1964
IV. szám. ---- Szombathely, 1964

KEMENESI SÁNDOR, orgonaépitő

A szombathelyi domonkos templom Rieger orgonáján 1929-be generáljavitast és kisebb átalakitásokat végzett és villamos fujtatóval látta el. 592.old

SZIGETI KILIÁN: Orgonák és orgonaépitők Szombathelyen 585.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, XVIII.évf. 1964. IV.szá.---- Szombathely, 1964

KEMENESI SÁNDOR, orgonaépítő

Lásd Kempf-Kemenesi Sándor címszó alatt.

SZIGETI KILIÁN: Orgonák és orgonaépítők Szombathelyen
883.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, XVIII.évf. 1964.
IV.szám.---- Szombathely, 1964

KEMENESI SÁNDOR, orgonaépitő

Szombathelyi mester. Nála tanult Gergye József is, aki 1910-ben született. 1931-ben az Angster-cégnél tett mestervizsgát/Szegeden/Ausztriai tanulmányuton is járt. Műhelye: Szombathely, Tarr Imre/előbb Szatmár/utca 57.sz. alatt van. 591.old.

SZIGETI KILIÁN: Orgonák és orgonaépitők Szombathelyen 583.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, XVIII.évf. 1964. IV.szám. ---- Szombathely, 1964

KEMENESI SÁNDOR, orgonaépitő

Halper Jánosnak a vasmegyei Salköveskuton/1882 után/ épült izléses klasszicista szekrényben lévő 4 változa tu pozitivját /7.ábra/ azóta többször átépitették,és önálló játszóasztallal és pedállal látták el. Egyik átépitője Kemenesi Sándor volt. 313.old. 30.jegyz

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitőmester élete és müködése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVi.évf. 1972. 4.szám

M.D.K.

Keménffy

A "Téli tárlat"-ról szóló beszámolóban Lázár Béla a müvész képeit "érdekes"-eknek találja.

Magyar Salon, Bp. 1901. febr. hó
982-994. lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

JAN - 4

Kemeny Zoltán

Frankfurter Rundschau

1021

Eisenherz im Rausch der Rhythmen

Zoltan Kemenys Metall-Collagen in Brüssel ausgestellt

Zoltan Kemeny wäre im März dieses Jahres sechzig geworden. Er starb, erst siebenundfünfzigjährig, in Zürich. Einer breiteren Oeffentlichkeit ist er unbekannt geblieben. Kemeny stand vor einer ungewöhnlichen Laufbahn, als er den Preis der Biennale in Venedig erhielt, und zwar für ein Werk, das in einem runden Jahrzehnt entstand. Es waren mächtige Metallbilder, -reliefs und -collagen in einer Größe von weniger und mehr als 1x1 Meter, von denen (zusammen mit Werkzeichnungen) eine Auswahl unlängst in Paris (Musée National d'Art Moderne) gezeigt wurde, die inzwischen das Palais des Beaux-Arts in Brüssel übernommen hat.

Kemeny wurde in Banica (Transsylvanien) 1907 geboren und erhielt seine erste künstlerische Formung an Mal- und Kunstschulen in Budapest. Er ging später nach Paris, Marseille, Zürich und war als Innenraumgestalter, Designer, Modegraphiker tätig und wirkte eine Zeitlang als Redakteur an einer Schweizer Moderevue. Er begann nach längerer Unterbrechung seiner künstlerischen Tätigkeit 1942 wieder zu malen. Es zog ihn zur Collage. Die Materialien, deren er sich zunächst bediente, waren Sand, Steine, Kiesel, getrocknetes Gras, Lumpen.

Das Experimentieren mit Licht zog ihn an. Aber all das waren nur Vorbereitungen zu jenem endgültigen Schritt, sich mit jenem Material einzulassen, das ihn zu seinen reifsten Schöpfungen führte: Metall. Kemeny hat sich seit 1954 fast ausschließlich diesem Werkstoff verschrieben. Seine Objekte aus Blei, Zink, Eisen, Zinn, später aus Kupfer und Aluminium waren in der Mehrzahl abstrakte Gebilde, aber die Präsenz und Griffigkeit des verwandten Materials bewahrte ihn davor, sich ins Nebulöse zu verflüchtigen. Der Rausch der Rhythmen dominiert in allen seinen Konfigurationen über die Gegenstandsandeutung, die Mehrzahl der Bildtitel unterstreicht es noch: „Metall-Magie", „Wirbel", „Farbe und Schmerz", „Zeiten über Zeiten" und so fort.

Kemenys Metall-Orgien drängen aus der Fläche heraus, überwinden sie und bleiben dennoch auf sie bezogen, werden nie ganz Relief, nie eigentlich Skulptur. Das Gewoge, Schwellen und Fluten löst alle Konsistenz auf, schafft ein permanentes und unstetes Kräfte- und Lichtspiel, das sich auf tausend Zufälle einläßt — auf „Zu-Fälle" ganz im schöpferischen Sinn dieses Worts. Das Licht spielt mit, das die Objekte beleuchtet, ebenso wie die Veränderungen der Objekte selbst durch Oxydationen und chemische Zersetzungen, die ihren Entstehungsprozeß schon begleiteten.

Kemeny benutzte Nägel, Nieten, Wellen, Kugeln, Lettern, auch Metallabfälle und Schrott, um all dies zu neuen Gebilden zusammenzubauen. Teilweise fertigte er die ihm nötigen Formen selbst an. Immer sind es ähnliche, nur in Größe und Stärke differierende Elemente, die er für ein und dasselbe Objekt verwandte. Das gewährleistete Einheit und Geschlossenheit, trotz Dynamik und Erregung, die jede einzelne Collage ausstrahlt. Das künstlerische Bemühen ist offenkundig konstruktiv, nicht destruktiv. Vom Spiel und der Verspieltheit der Dadaisten in den zwanziger Jahren hat Kemeny sich vor allem in seiner letzten und bedeutendsten Schaffensperiode ferngehalten. Eine entsprechende Komponente, wie sie zum Beispiel in den Arbeiten von Rolf Nesch zum Ausdruck kommt, mit leiser Ironie gepaart, findet sich bei Kemeny höchstens am Rande.

„Auch das Eisen hat Herz, hat Nerven", soll Kemeny einmal gesagt haben. Er hat so empfunden. Die geschaffenen Gebilde bezeugen es. Es gibt keine Zonen der Leere, keine Felder der Spannungslosigkeit, keine tote Materie in der metallurgischen Topographie dieses Künstlers. Alles ist Erregung, oft Glut. In den technischen Strukturen seiner Objekte ist die Landschaft unseres Jahrhunderts inkarniert mit ihrem neuen Zeit-Raum-Gefüge, bewußt erfaßt mit einem Höchstmaß an Sensibilität. — Die Schau, die nicht weniger als einhundert Einzelwerke Kemenys darbietet, wird den ganzen Januar über in Brüssel zu sehen sein.

WILHELM JACOBS

...bringt diese Verhaftungen mit dem Referendum vom 14. Dezember in Beziehung. Zwei der Verhafteten hatten einen Offenen Brief an die Regierung geschrieben, in dem sie Garantien für eine freie Entscheidung im Referendum forderten. Vier andere hatten eine von den Behörden nicht autorisierte Versammlung in der Aula der Universität zur Information über das Referendum organisiert. Der Haftbefehl kam aus Madrid vom Sondergericht für die öffentliche Ordnung. Er ist Teil einer Verhaftungswelle, die zusammenhängt mit den Verhaftungen von Gewerkschaftsvertretern in Madrid und Vertretern von neun anderen Gewerkschaften in Barcelona.

MADRID, 3. Januar (UPI). Wegen Beleidigung des spanischen Staatschefs Franco ist am Dienstag in Madrid der im Exil lebende spanische Schriftsteller Miguel Sanchez-Mazas Ferlosio zu sechs Jahren Gefängnis verurteilt worden. Das Urteil wurde in Abwesenheit des in Genf lebenden Schriftstellers gefällt. Der Staatsanwalt hatte 18 Jahre Gefängnis gefordert. Das Gericht stützte sich in seinem Urteilsspruch auf einen bereits vor neun Jahren in der in Paris in spanischer Sprache erscheinenden Wochenzeitschrift „Notizbuch" abgedruckten Artikel. Neben der Beleidigung Francos fand das Gericht Sanchez-Mazas auch der „illegalen Propaganda" für schuldig.

...der ... auf ... Fran... der ... rend... sich ... öffe...
Iran zu protestieren, bei denen der Regierung in Teheran oppositionell gegenüberstehende Studenten abgeurteilt werden. Eindringlich wies der Sprecher auf Behinderungen hin, die politisch aktive persische Studenten unter anderem in der Bundesrepublik zu spüren bekommen und die nach Meinung des Sprechers auf Veranlassung der persischen Botschaft mit Hilfe deutscher Stellen erfolgen.

Exp. 57, zugelass., 550,-. lefon 55 52 73 *

l Rekord 62, sehr gut alt., preisg. zu verk. Eichn, Offenbach, Taunusstr. 47, efon 81 37 36

l Rekord, Bj. 66, Alfaneo-Hanke, Hohenstaufenße 11, Tel. 23 81 93 / 52 07 89

Exp. 63, 1. Hd., viel Zub.

Mercedes 220 SE, 1961 Alfa-Romeo-Hanke, Hohenstaufenstr. 11, Tel. 23 81 93 / 52 07 89

Ford 12 M TS Coupé, Bj. 65, DM 3850,-. Deutsche Fiat, Telefon 38 36 41

Alfa Romeo 1300 Spider prsw. Alfa-Romeo-Hanke, Hohenstauf'str. 11, Tel. 238193/520789

Bauj. 61, km, TÜ zu verk. 07

8000 km, henstau- / 52 07 89

uf! 000 km, 8 99 64 *

hiebed., eiligen-

000 km, 8 99 64 *

, 42 000 e Fiat,

. Su- n, so- 5 u. 66 enstau- 52 07 89

Glas 1700/66, neu, 1500 km, DM 6800,-. Tel. Oberursel 5 26 43

Merced. 220 S, Autom., Bj. 65, Ia Zust., 3 Mon. Garantie, Anz. 2450,-, Tel. 55 34 20 gew.

VW 1500 S, Bj. 65, 27 000 km, Stahlschiebed., Ia Pflegezustand, TÜV abgen., mit Garantie, Fin. möglich, Tel. 78 39 08 gew.

Mercedes 190 Dc, Bj. 63 Telefon 25 36 00 gew.

Opel Caravan, 1. Hand, best. Zust., ab 850,-, 2 Jahre TÜV, Haun, Telefon 43 86 45

Triumph Herald, Cabrio Sport, Bj. 64, 1. Hd., 2 J. TÜV, nur 3650,-, Haun, Tel. 43 86 45

Fiat 500, Bj. 60, 43 000 km, 600,-. Deutsche Fiat, Tel. 38 36 41

Ford Mustang, 65, zum DAT-Schätzpr. Tel. 25 36 00 gew.

17 M de Luxe, Bj. 60, f. 400,- zu verkaufen. Tel. 0 61 46 / 894

190 Dc, Bj. 62, ca. 64 000 km, in sehr gut. Zustand, zu verk. Haag, Gartenstraße 147, Telefon 6 00 39 13, abends 62 95 46

Fiat 1500 C, Bauj. 1965 Alfa-Romeo-Hanke, Hohenstaufenstr. 11, Tel. 23 81 93 / 52 07 89

BMW 1800, Bj. 65, 1. Hand, 30 000 km, 6500,-. Tel. 54 22 70

Auto-Zubehör

Auto-Radio bis 40% unter Richtpreis
Akkord - Becker - Blaupunkt
Grundig - Philips
Eigene Einbauwerkstatt!
AUTO-ARTIKEL
Ffm., Münchner/Ecke Weserstr., Tel. 231032/234331

Schonbezüge, 2 M+S-Reifen mit Felgen f. DKW Junior v. Priv. f. 100,- z. vk. Tel. 541754*

34-PS-VW-Masch., 6000 km gelauf., 350,- DM. Tel. 38 15 07

Laufend VW-Motore, 30 u. 34 PS, generalüberholt, z. verk. Telefon 23 41 64 gewerbl.

4 M+S-Spikes für 200 D, 700/13 gesucht. Telefon 28 38 55

Autovermietungen / Selbstfahrer

Wir vermieten neue Automodelle ohne Mindestkilometer

RAULE verleiht LKW/PKW
und finanziert ggf. die Reparaturkosten
Ffm.-Süd, Offenb. Landstr. 68
Telefon 61 50 84

...Platt... 68 86 00

KEMENESI Zsuzsanna

Tisztelettel meghívjuk Kemenesi Zsuzsanna műveiből Fortepiano címmel rendezett kiállításunk megnyitójára, 1999 augusztus huszonhatodikán délután hat órakor a Ferenczy Galériába.

A kiállítást megnyitja Kincses Károly, a Magyar Fotográfiai Múzeum igazgatója. Megtekinthető 1999. augusztus huszonhatodikától szeptember tizennyolcadikáig.

Márffy és Társa Aukciósház, H-1053 Budapest, Ferenczy István utca 28.

Telefon: 318-1007 Fax: 266-1970

KEMENESI Zsuzsanna: Salzburg, 2000

14x10 cm, fekete-fehér fotó , black and white photo

Kiadta a Magyar Fotográfusok Háza, 1065 Budapest Nagymező utca 20. Published by Hungarian House of Photography in Mai Manó House

(Ramón Sánchez Lizarralde: Sokatmondó hazugságok. A magyar Esterházy Péter nőkatalógust mutat be regényében. Babelia, az El País heti kulturális melléklete, 2001. április 21.)

*

■ *Esterházy Péter: Hahn-Hahn grófnő pillantása. Xantus Judit fordítása. Alianza Kiadó, 2001. 335 oldal, 2900 peseta*

(...) Ahogy Esterházy Péter magyar író utolsó könyvében elmeséli, Heine azt mondta, hogy az írónők egyik szeme a papíron, a másik pedig egy férfin nyugszik, kivéve Hahn-Hahn grófnőt, aki félszemű. Erre a lehetetlen szemre vagy pillantásra, az angyaloknak erre a soha fel nem fedett nemére veti saját, tévedésekkel és félreértésekkel teli – és ugyanakkor persze megcáfolhatatlan bizonyosságokkal teli – pillantását Esterházy, a *Hahn-Hahn grófnő pillantása* című, személyes Duna-útja során. Önéletrajz, amelybe a beavattatási szertartásnak számító út elemei vegyülnek, részeire töredezett, hibás napló, minimal art, vagyis táviratok formájába öntött levelezés, Joyce és Thomas Bernhard utáni regény, útikönyv felvilágosult olvasók számára, minden eddigi olvasmány humoros és képromboló paródiája... Mint ahogy Esterházy könyveivel történni szokott, a meghatározás kibújik az irodalmi műfajok hagyományos mércei alól, és eltávolodik – a Duna vizéhez hasonlóan (amely körül a maga módján forog, gondolkodik és elméleteket gyárt a szerző) – a megragadás vagy kisajátítás minden kísérletétől, bárki is hajtja azt végre. Bár Esterházy gyűlöli az aforizma műfaját, amelyben „féltestvérei", a bécsiek nagymesterek, mivel túlságosan is céltudatos komolyságot tulajdonít neki („félek az olyan mondatoktól, melyeknek látható becsvágyuk tartalmazni az igazságot"), a könyv, mint minden könyve, tele van a koncentrált és ugyanakkor szabadon csapongó zsenialitás gyöngyszemeivel. (...)

A könyv elején Esterházy, az ifjú „gróf úr" (ahogyan a monarchiabeli múmiák utolsó képviselői üdvözlik bokájukat összecsapva, akikkel Bécsben találkozik) kamasz korában utazni indul a Dunán egy ál-nagybácsival, „Roberto bácsival", ezzel a fél olasz gigolóval, aki bármely decens, magára adó család fekete báránya lenne, és aki véletlen, ködös házasság révén került az arisztokrata családba. Roberto bácsi egyesíti magában Kipling *Kim*jének mesterét vagy guruját, Graham Green *Utazások nagynénémel*jének bolondos védő figuráját és Sancho Panzát, egy érett, antididaktikus gigoló formájában, aki nemsokára legtehetségesebb antioktatója lesz. Az utazás természetesen egész életében folytatódik, előre láthatóan az előre sejtett halálig, amely a könyv végén vár rá, és amelyben a harmadik személyű „Utazó" visszaemlékszik egy régi álmára: „Egyszer azt álmodta, hogy befagyott végig a Duna, hosszában, és ő végigkorcsolyázta, és mindegyik pontozótól 6 pontot kapott, hiába óvták meg az NDK-sok...". Az út végén, Sulinában a megöregedett, beteges utazó honvágyat érez a kezdet iránt, amely messzinek tűnik, ahogy addig a vég, és ugyanakkor lehetetlennek, elérhetetlennek, mint valami álom, mint az élet ősrégi kezdete, és mélabúsan így fogalmaz: „tényleg sietnie kell majd vissza Donaueschingenbe". Esterházy esetében ezt a mélabút állandóan – a történelem és a folyó menti népek annyi helyszínén és eseményén át – beszínezi és átszövi a bolondos vidámság, a vitalitás és a hitetlenség, amely a túlzott tudás után következik, a nagybácsi és az unokaöcs utazása ezen az ünnepélyes, mitikus és megfoghatatlan konglomerátumon át, az örök, megválaszolhatatlan metafizikai kérdéseken keresztül (Mi a nyugat? Hol kezdődik a kelet? Duna vagy Rajna?), a rengeteg Duna-biológián keresztül: „A sok Duna meg a Közép-Európa-ima mormolás... az a tengernyi Duna-gondolat, Duna-történelem, Duna-fájdalom, Duna-tragédia...". Ismereti és ellenismereti út ez, a bizonyosságok lerombolásának útja, amely során Esterházy állandó jelleggel ironizál azoknak a Nagy Fogalmaknak a kapcsán, azoknak az elavult eszméknek és vitáknak a kapcsán, amelyek lerombolták és megfullasztották az oktatást és a nevelést, a „valóság" értelmét, ennek a változó és néha kaotikus konglomerátumnak az értelmét (németség, keletiség, idegenség, szocializmus, magyarság, nacionalizmus). Egy hatalmas, kannibálkultúrából, amely mindent magába szív, Esterházy – aki elbeszélő, ugyanakkor „kulturális ügynök" is – létrehozza saját valóságos, kitalált vagy apokrif nyomait, ahogy előre halad. (...)

Esterházy – aki végzettségére nézve matematikus, hobbiját tekintve pedig labdarúgó – a modern regény megújulásának vitathatatlan főszereplője hazájában. Regényíró, színműíró, költő, esszéíró és cikkíró, az egyik legismertebb és legrégibb európai arisztokrata család tagja. Egyik nagyapja volt az Osztrák–Magyar Monarchia egyik utolsó miniszterelnöke, és egy másik rokona az a katonatiszt, aki Dreyfusst feljelentette. Ez a család éppen ezért kedvenc célpontja volt azoknak a megaláztatásoknak és megtorlásoknak, amelyeknek osztálya képviselői voltak kitéve a kommunista rezsim képviselői részéről, akik országát kormányozták, és akik – ahogy Esterházy az *Egy nő*ben mondja – bumerángként tértek vissza a demokrácia idején, miután negyven évig hatalmon voltak anélkül, hogy ezzel beteltek volna.

Ahogy visszaemlékezett rá, egyéves volt, amikor a rendőrség egyik este megjelent náluk, és azt közölte a családjával, hogy el kell hagyniuk Budapestet. Úgyhogy másnap az apja, aki akkor 37 éves volt, minden egyetemi diplomájával, nyelvtudásával és végzettségével együtt arra kényszerült, hogy dinnyeültető legyen belőle. Az 1956-os forradalmat követő időkig nem térhettek vissza Budapestre, és az apja 1960-ig nem talált újra munkát: akkor fordítóként kezdett dolgozni.

(Mercedes Monmany: A Duna, Esterházy szerint. ABC Cultural, az ABC heti kulturális melléklete, 2001. június 30.)

UNIVERSAL

Cecilia Bartoli
GLUCK-ALBUM
8 ária Metastasio szövegeire
La clemenza di Tito; Il Parnaso confuso; Ezio;
La Semiramide; La corona; Antigono
Akademie für Alte Musik, Berlin
DECCA – CD 467248-2

WOLFGANG AMADEUS MOZART
HAT VONÓSNÉGYES
(Haydn-kvartettek)
G-dúr K.387; d-moll K.421; Esz-dúr K.428;
B-dúr K.458 „A vadászat"; A-dúr K.464; C-dúr K.465 „Dissonanzen"
Hagen Vonósnégyes
Deutsche Grammophon – 3 CD 471024-2

„HOLDFÉNY"
LUDWIG VAN BEETHOVEN
SZONÁTÁK
Esz-dúr Op.27 No.1; cisz-moll Op.27 No.2 „Mondschein";
E-dúr Op.109
Maria João Pires - zongora
Deutsche Grammophon – CD 453457-2

ASTOR PIAZZOLLA
„TANGAZO"
Adios noninos; Milonga del ángel;
Kettősverseny harmonikára és gitárra; Oblivion;
Három darab; Danza criola; Tangazo
Daniel Binelli - harmonika, ***Eduardo Isaac*** - gitár
Montréali Szimfonikusok
Charles Dutoit
DECCA – CD 468528-2

SZERGEJ PROKOFJEV
PÉTER ÉS A FARKAS
narrátor: ***Sharon Stone***
BENJAMIN BRITTEN
FIATALOK ZENEKARI KALAUZA
(Purcell-variációk)
narrátor: ***Cher***
AARON COPLAND
LINCOLN-PORTRÉ
narrátor: ***Samuel L. Jackson***
Orchestra of St Luke's
vezényel: ***James Levine***
Deutsche Grammophon – CD 471371-2

STŐHR LÓRÁNT:

Film

Nem-zedék

Ki a csöcs az a Nagy Imre? – kérdezi Rojál, a nagyhangú vagány a *Moszkva tér* című film közepe felé. Azt hiszem, ez az a pillanat a vetítés során, amikor a történelem és a politika iránt még érdeklődő idősebb korosztályok jobb érzésű tagjai menekülésre fogják a dolgot, a kevésbé finomkodók pedig visszakérdeznek: – És ki a csöcs az a Török Ferenc? Hogy ki ő személyesen, arról eleget lehet olvasni a vele készült interjúkban. De ki a *Moszkva tér* szerzője, akit e név takar?

A magyar szerzői film tradíciója, hogy újra és újra nemzedéki alkotásokat hoz létre. *Így jöttem, Álmodozások kora, Szemüvegesek, Megáll az idő* – mind egy-egy személyes, önéletrajzi elemekből táplálkozó vallomás, ami az adott nemzedék életérzését és legfontosabb egzisztenciális problémáját fogalmazza meg. Szomorú egybeesés, hogy Simó Sándor, a *Szemüvegesek* rendezője, éppen két héttel azelőtt halt meg, hogy főiskolai tanítványai keze közül az első nagyjátékfilm a moziba került volna. Simó hatása ugyanis a kisrealista nemzedéki filmtípus áthagyományozásában megkérdőjelezhetetlen: a *Moszkva tér* tökéletesen illeszkedik a fenti filmek sorába. Az 1989-ben játszódó történet főhősei érettségi előtt álló gimnazisták, akik buliról bulira vonulva észrevétlenül hagyják maguk mellett elszáguldani a történelmet. Úgy érzem, hogy valahol mégis más ez a film, mint a korábbiak. Török történetének szereplői számára nincsen olyan kohéziós erő, amitől nemzedéknek tarthatnák magukat. Még csak a sorozatos kiábrándulások sem jutnak ki nekik, ami a *Megáll az idő* fiataljait a tétlen várakozás nemzedékévé kovácsolta. Szimbolikus a kezdőkép: a Moszkva téren, az óra alatt bulicímekre váró fiatalok gyülekeznek. Ami összeköti ennek a generációnak a tagjait: egy hely, egy idő, semmi több. Ha nemzedéknek próbálnánk nevezni őket, tiltakoznának, mint minden általánosítás ellen általában. Török nemzedéki filmjének nincsen nemzedéke, vagyis nem-zedéke van.

Nem-zedékéhez hasonlóan Török minden különösebb ideológia nélkül mond nemet minden ideológiára. Nem lázadó, mert nem tagad, és nem apologéta, mert nem állít. Nem tekinti sem kincsesbányának, sem üzenethordozónak a filmet. Vagyis: nem görcsöl. Továbbá: nem sarkít és nem torzít. Egyetlen dologgal foglalkozik, amivel a mozgóképnek foglalkoznia illik: ábrázol. Azt viszont kérlelhetetlenül pontosan. Ismeri a szereplőit kívülről-belülről. Tudja, hogy ki honnan jött és hová tart. Tudását mégsem ömleszti a nézőre, hanem ügyesen megszerkesztett jelenetekbe ágyazza. Nemzedéki filmhez illően típusokkal dolgozik, ám a Moszkva téren mindenki, a stréber Ságodi, a nagymenő Rojál, az újgazdag Kigler is összetettebb karakter annál, hogy egyetlen szóval jellemezni lehetne. Török néhány határozott ecsetvonással gyorsan megrajzolja a típust, aztán apró gesztusokkal addig építi, amíg valódi kiterjedése nem lesz a figurának. De ez már nemcsak forgatókönyvírói, hanem rendezői tehetség dolga is. Török nemcsak jól ír, de valami olyan ördöngősen ügyesen bánik a színészeivel, hogy nála mindenki természetesnek hat a vásznon. Fiatal kezdők és tapasztalt öregek egyaránt. Hosszan-hosszan idézhetnék ízig-vérig eleven gesztusokat az ismeretlen (Karalyos Gábor, Csatlós Vilmos, Szabó Simon) és az ismert színészektől (Béres Ilona, Pápai Erzsi, Kovács Zsolt), akik sikerre viszik ezt a gondosan megírt történetet. Ám nemcsak a gesztusok felejthetetlenek, a párbeszédek is. Biztosra veszem, hogy jó néhány beszólás válik közkinccsé a következő hetek során. Török filmje ugyanis humoros, humora – igazi pesti módra – a nyelvben él. A magyar filmek többségével ellentétben a szleng nem tűnik erőszakoltnak, a dialógus pedig gördülékeny, mintha a színészek improvizálták volna. Ha így van is, ez cseppet sem csökkenti Török érdemeit: ő választotta ki a színészeket és minden választása telitalálat. A díszlettervező Valcz Gáborral és a jelmeztervező Rajnai Gittával sem fogott mellé: 89 úgy idéződik meg szellemesen a maga átmenetiségében, a pöttyös ingek és az Adidas pólók egymás mellett élésében, hogy sohasem egyszerűsödik karikatúrává. Ki a *Moszkva tér* szerzője? Egy igazi jó mesélő, aki minden ideológiára fittyet hányva képes könnyedén, humorosan és részletgazdag elevenséggel elmondani saját sztoriját.

Maga a történet azonban újabb vonásokat tesz Török portréjához. Nehéz ellenállni a kísértésnek, hogy egy ennyire személyes hangvételű film főhősét ne azonosítsuk szerzőjével, érjük be mégis azzal, hogy Petyában kizárólag generációjának emblematikus figuráját látjuk: egy antihőst a nem-zedéki film főhőseként. Petya nem akar semmit, ám tétlensége még csak a kiábrándulások számlájára sem írható. Egyszerűen nem tud választani azok közül az életpályák közül, amelyeket a rendszerváltás kortársai számára felkínált: nem lesz sem kocsmatulajdonos, sem gengszter, sem pr-szakember, sem politológus. Fiatalságát a téren lézengi el: ott van, ahol zajlik az élet, de kizárólag csendestársként. Története is csak félig történik meg vele. Még érettségi előtt, az utolsó pillanatban ráhajt osztálytársnőjére, és már-már összejönnének, amikor a lány elutazik Párizsba, hogy a Sorbonne-on folytassa tanulmányait. A végben azonban benne rejlik a kezdet: Petya élete első saját döntéseként a szerelme után utazik Párizsba. És akkor nagyon gyorsan befejeződik a film: a srác a szerelmes éjszaka után rögtön összepakol és hazamegy. Érzésem szerint nemcsak anyagi okokkal magyarázható, hogy össze van csapva a befejezés, és nincs meg a ritmusa sem a párizsi éjszakának, sem az ágyjelenetnek. A szerző vonásait vélem felfedezni abban, hogy filmjében az utazás nem igazi utazás és a szerelem nem igazi szerelem. Török kis történetre kalibrálta magát, amibe sem romantikus kalandok, sem súlyos konfliktusok, sem nagyvonalú képek nem férnek bele. A *Moszkva tér* szerzője ellézeng hőseivel az utcán, kivár, amíg a nagy Történet meg nem esik velük. De szerencsére addig is figyel és mesél.

(Török Ferenc: Moszkva tér)

LUGOSI LUGO LÁSZLÓ:

Fotográfia

Miniatűrök

Két olyan kiállítást láttam, melyek terjedelmükben kicsik, de szellemükben pozitívak. Ráadásul nagyon közel vannak egymáshoz, egy sétával megnézhető mindkettő.

Kemenesi Zsuzsa szokatlanul kis méretű, nagyjából 10×15 cm-es képeket állít ki, nem sokkal többet egy tucatnál. El is tűnődtem egy pillanatra, vajon kis nagyítások ezek, vagy síkfilmes kontaktok. Azért vagyok bizonytalan, mert a kis méret ellenére ezek a képek a síkfilmekkel való munka fegyelmét mutatják meg. Emellett, amikor belépünk a kis galériába, a kiállított fekete-fehér képek sötétsége fog meg először, elképesztően feketék és szürkék. Kisméretű és sötét tónusú képekhez jó közel kell állni, hogy meglássuk bennük a részleteket, és ezekhez a képekhez érdemes közel menni, mert a látszólagos egyöntetűség és statikusság ellenére rengeteg részlet és apró történet bontakozik ki a felületeken.

Nem is tudom, melyik országban járunk, talán Olasz-, de ezt csak az egyik képen megjelenő feliratból gondolom, egyébként a helyszín tulajdonképpen mindegy. Már a meghívón szereplő képen is legalább három dolog történik: háztetők fölül a magasból látjuk, hogy egy városi térre felfestett sakkszőnyegen egy kerékpáros halad, a téren meg két ember áll. Nem nagyon lehet leírni, nagyon erős formák. Van egy olyan kép, melyen a felhős ég hátterében jelennek meg tévéantennák meg homlokzati szobrok. Emlékem a kiállításról alapvetően városi világ, de vannak „természeti" fényképek is. Az egyiken öt út fut össze egy mezőn, négy kimegy a képből a szélén, de a legrövidebb egy kis házhoz vezet még a kép felületén belül.

Szépek és okosak ezek a képek, mert a fényképészet nyelvének egyik alapkérdéséről beszélnek, a fénnyel való munkáról. Áll egy ház a sötétben, a felső peremét látjuk csak: a felső ablakokat. Ám ezekben tükröződik a felkelő (vagy a lemenő) nap fénye. Még giccses is lehetne. A ház fekete sziluettje és a csillogásban megjelenő világosság a fényről és a sötétségről szól. Illetve arról, hogy miképpen lehet ezt megjeleníteni fényképészeti eszközökkel.

Barakonyi Szabolcs képei is fekete-fehérek. És egy furcsa szerkezeten lógva vannak kiállítva a galériában. Amikor beléptem, nem is értettem, miért nincsenek fotók a falon. A szerkezet leginkább egy olyan állványra hasonlít, amelyen a posztereket szoktuk lapozni a hipermarketben, és itt azért van jelentősége egy ilyen lapozónak, mert egyszerre két képet kell néznünk, egyszerre a lapozó jobb és bal oldalán. Már a meghívón is feltűnik, hogy itt két összetartozó fotóról lesz szó: az egyik képen látható jelenet folytatódik a másikon, mintegy kétképes panorámát tárva a néző elé.

A helyszín itt India és Nepál, egészen pontosan az Újdelhiből Katmanduba vezető útvonal, és a kis ismertetőből úgy tudjuk meg, hogy a felvételek alig egy hét leforgás alatt készültek. Egy Barakonyiról készült és ugyancsak látható kis fénykép azt is bemutatja, miért van egymás mellett a két fotó. Azért, mert egyszerre két egymás mellé tett géppel készültek, a fotós mind a két kezében tart egyet belőlük. Mivel ezt a kicsit zsonglőrszerű mutatványt nem lehet nagyon könnyű megcsinálni, leginkább úgy tudom elképzelni, hogy a két kisfilmes gép fenekét szorította egymáshoz a fotós és nyomta meg két kézzel egyszerre a két gombot. A kiállításnak talán szimbolikus jelentése is van, mert az eddig két különböző filmtekercsen létező képek itt kerülnek véglegesen egymás mellé.

Igazából csak azért beszélek enynyit erről a technikáról, mert minden extravaganciája és zsonglőrössége ellenére nem az eszközről szólnak a képek, hanem az utazás helyszíneiről, és a furcsa álsztereo képek panorámájában szinte szó szerint kitágul ezeknek a fotóknak a horizontja. Tele vannak élettel, úti élményekkel, valóban napló, ahogy az alcím mondja, olyan napló, amely betekintést enged a kirándulás helyszíneinek világába. A feliratok a falon. A tömeg az utcákon. A járművek, az emberek. A legváratlanabb helyeken készült fényképeket találunk a kiállított 18 képpár közt. Ember alszik valamilyen teraszon. Egy fölső gépállásból látjuk egy busz (vagy vonat) utasait. A buszsofőr meg szintén két kép panorámájában vezeti a buszt, az egyiken van ő, a másikon meg mi is kilátunk a busz ablakán az utcára. Látszólag pillanatképek, de az is látszik rajtuk, hogy nagy odafigyeléssel készültek. A két géppel való munka nehézségei ellenére a póznák általában függőlegesek maradnak a fotókon.

(Kemenesi Zsuzsa: Magánbeszéd. Félemeleti Mai Manó Galéria. Barakonyi Szabolcs: „Úti napló" – Delhiből Katmanduba. Míró Fotógaléria. Nyitva október 31-ig.)

Magánbeszéd.
Önmagamban folytatott hangos beszéd.
Mormolgatom egyre:

Nem Isten akarata – mondta Paracelsus -, hogy amit az ember hasznára alkot, az rejtve maradjon előle... és ha el is rejtett néhány dolgot, semmit sem hagyott külső, jól látható, megkülönböztető jel nélkül, pontosan úgy, ahogy az ember is megjelöli a helyet, ahol elásta a kincsét.

A Magyar Fotográfusok Háza tisztelettel meghívja Önt és barátait

KEMENESI ZSUZSANNA

Magánbeszéd

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

2001. szeptember 13-án, csütörtökön 17 órára a félemeleti Mai Manó Galériába

A kiállítás nyitva 2001. október 15-ig
minden hétköznap 14 és 19 óra között,
hétvégén és ünnepnap 11 és 19 óra között

MAI MANÓ HÁZ / 1065 Budapest-Terézváros, Nagymező utca 20.
Telefon: 473-2666. Fax: 473-2662. E-mail: maimano@axelero.hu

A kiállítás létrejöttét
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
és a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

A Magyar Fotográfusok Háza támogatói • Nemzeti Kulturális Alapprogram • Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma • **SIEMENS** • Fenyő János Alapítvány Magyar Külkereskedelmi Bank Rt. • Westel Mobil Rt. • Budapest Főváros Önkormányzata • Nikon Kft. • AGFA Hungária Kft. • Fujifilm Magyarország Kft. Kodak Magyarország Kft. • Fővárosi Idegenforgalmi Alap • Canon Hungaria Kft. • Dr. Ladányi Jenőné örököse • AB-Aegon Általános Biztosító Rt. Olympus Kft. • Heti Világgazdaság Kiadói Rt. • Reafotó Kft. • Tripont Kft. • Fotex 2000 Fotószolgáltatási Kft. • Zsigmond Vilmos / Cam 35 Kft. Pannonia Hotels • Forte Fotókémia Rt. • Marriott Budapest Hotel • Émix Kft. • Tiara Rt.

A ház újjáépítésének támogatói • Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma • Terézvárosi Önkormányzat Fővárosi Műemléki Alap • Országos Műemlékvédelmi Hivatal Műemlékfelügyeleti Igazgatóság Budapest Bank Budapestért Alapítvány • ÁJK-SATEC Gyengeáramú Építő Kft. • Szántó és Mikó Építészek Kft.

A Pécsi József Fotográfiai Szakkönyvtár kizárólagos támogatója a Hewlett–Packard Magyarország

Kemenesi Zsuzsa fotói

11 ÉVES A

MŰVÉSZETEK HÁZA

7621 Pécs, Széchenyi tér 7-8. Pf. 403.
Telefon: (72) 315-388, 315-045, 315-229
Fax: (72) 336-128
Igazgató: Molnár G. Judit
A Művészeti Tanács elnöke: Bertók László József Attila-díjas költő
Háznagy: Brandstätter György
A Ház nyitvatartási ideje: hétfőtől - péntekig 8-19 óráig,
illetve a rendezvények végéig

1998. MÁRCIUS

TISZTELT TÁMOGATÓNK!
Köszönetünket ezúton szeretnénk eljuttatni mindazon általunk ismert és ismeretlen támogatónkhoz, akik az 1997. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át intézményünk részére felajánlották. Ezt az összeget március havi művészeti rendezvényeinkhez használjuk fel.
Reméljük, hogy segítőkészségükre a jövőben is számíthatunk.
A Művészetek Háza adószáma: 15333502-2-02
Köszönettel a Művészetek Háza igazgatója és munkatársai

MARTYN FERENC TETŐTÉRI GALÉRIA
A COBRA-CSOPORT KIÁLLÍTÁSA
Nyitva: 1998. március 3-23-ig, naponta 12-17 óráig. Szünnap: szombat, vasárnap. Zárva 19-én.

REJTETT KINCSEK VIII.
VÁLOGATÁS VASS LÁSZLÓ GYŰJTEMÉNYÉBŐL.
Nyitva március 30-tól április 20-ig.

JÁTÉKTEREM
LYON...VOUS AIMEREZ! — FOTÓKIÁLLÍTÁS
Látogatható március 16-tól március 30-ig naponta a Ház nyitvatartási idejében.
KEMENESI ZSUZSA FOTÓI (Tehetségkutató Galéria)
Látogatható március 14-ig naponta a Ház nyitvatartási idejében.
KÖVEKBŐL, FÁKBÓL, VIZEKBŐL... — IZRAEL '93
MEZEI BÉLA FOTÓMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA
Látogatható március 31-től naponta a Ház nyitvatartási idejében.

PÉCSI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG SZÉKHÁZA (Jurisics M. u. 44.)
KÖZÉPKORI TEMPLOMOK BARANYÁBAN
LANTOS MIKLÓS FOTÓMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA
(A Művészetek Háza és a PAB Tudós Klub közös rendezvénye.) Nyitva: március 11-27-ig.

2. HÉTFŐ, 15 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

HAGYOMÁNY ÉS MEGÚJULÁS
Vásárhelyi János Ferenczy Noémi-díjas formatervező legújabb bútorai.
Bevezetőt mond: Uherkovich Ágnes Ferenczy Noémi-díjas belsőépítész.
Látogatható: március 4-ig a Ház nyitvatartási idejében.

Hajduthonet
Debrecen, Hungary

3. KEDD, 17 ÓRA, MARTYN FERENC TETŐTÉRI GALÉRIA

FRANKOFON HÉT
A COBRA-CSOPORT KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSA
A Cobra (Koppenhága, Brüsszel, Amszterdam) csoportot 1948-ban alakították holland, belga, dán írók és művészek. Céljuk a szürrealizmus elvont intellektualizmusával való szakítás volt. Megújulásukat az egyszerű, spontán, természetes agyag-művészetnek köszönhették. Az irányzat szellemi atyjának Cristian DOTREMONT írónak és Serge VANDRECAM-nak köszönhetően jött létre az első, valóságos szobor-költemény sorozat („a sarak"), melyben a formátlan agyaggal a beszéd és az írás lendületét kívánták megjeleníteni. A második sorozat festményein, rajzain lévő színeket és betűket a festő és az író egyedül a gesztus lendületével teremti meg. E munkákat Magyarországon most láthatjuk először.
Mintegy az esemény válaszaként Serge Vandrecam jelenlétében nyílik meg március 17-én a Közelítés Galériában három fiatal magyar művész „Cobra-Emlék / Kóbor Cobra" című kiállítása. Belgium Francia Központja, a Belgiumi Francia Közösség, a pécsi Művészetek Háza, a pécsi Francia Egyesület és a Közelítés Művészeti Egyesület közös rendezése.

4. SZERDA, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

HÁZIMOZI — KÖZKÍVÁNATRA
EMIR KUSTURICA: UNDERGROUND (1995. évi Cannes legjobb film Aranypálma fődíj)

5. CSÜTÖRTÖK, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

A MAGYAR SZÍNHÁZMŰVÉSZET REMEKEI VIDEÓFILMEN
GOGOL: EGY ŐRÜLT NAPLÓJA (124 perc)
Bevezetőt mond: P. Müller Péter irodalomtörténész

5. CSÜTÖRTÖK, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

SZECSŐDY FERENC HEGEDŰMŰVÉSZ KONCERTJE
Zongorán közreműködik: M. Tóth Erika
Műsoron: Corelli, Beethoven, Vieuxtemps, Vántus, Verdi és Hubay művei. Belépődíj: 300 Ft

6. PÉNTEK, 18 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

AZ IRODALOMTUDOMÁNY MŰHELYEI
A színjáték lételméletéről című könyvről P. Müller Péter beszélget a szerzővel, dr. Bécsy Tamás-sal.
(A Pécsi Akadémiai Bizottság Irodalmi Szakbizottsága és a Műv. Háza közös rendezvénye.)

6. PÉNTEK, 19 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

VENDÉGÜNK VIRÁG TERÉZ pszichológus, aki a vészkorszak lelki következményeivel foglalkozik. Dokumentumfilmjeinek vetítése után a vendéggel dr. Stark András beszélget.
(Izrael Pécsi Barátainak Köre és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

9. HÉTFŐ, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

A KECSKEMÉTI BACH EGYÜTTES HANGVERSENYE
Az együttes tagjai: Berényi Bea — fuvola, Dratsay Ákos — fuvola, Agócs Márta — gordonka Révész László — zongora. Műsoron Mozart, Schubert, Saint-Saëns és Rózsa Pál művei.
Belépődíj: 250 Ft

10. KEDD, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

ÉGI ÉS FÖLDI...
A SZERETET, A SZERELEM ÉS A SZENVEDÉLY ARCAI
WIM WENDERS: AZ AMERIKAI BARÁT
Bevezetőt mond: dr. Stark András pszichiáter
(A JPTE Pszichológia Tanszéke és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

10. KEDD, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

FIATAL TEHETSÉGEK PÓDIUMA
MOLNÁR ZSÓFIA (hegedű) ÉS DINYÉS SOMA (csembaló) BACH ESTJE
Közreműködik: Salamon Réka (ének) Műsoron: Bach hegedű-csembaló szonátái
Belépődíj: 200 Ft

11. SZERDA, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

HÁZIMOZI: GOTHÁR PÉTER: A RÉSZLEG (1994)
(Színes, magyar film 85 perc)

12. CSÜTÖRTÖK, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

TÖRZSASZTAL
VENDÉGÜNK SPIRÓ GYÖRGY ÍRÓ
Az est házigazdája P. Müller Péter irodalomtörténész

12. CSÜTÖRTÖK, 19.30 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

CSALÁDI TÖRTÉNETEK — CSALÁDI LEGENDÁK
A PÉCSI PLAYBACK SZÍNHÁZ ELŐADÁSA
Belépődíj: 150 Ft

16. HÉTFŐ, 17 ÓRA, JÁTÉKTEREM

FRANKOFON HÉT
„LYON...VOUS AIMEREZ!" — FOTÓK LYONRÓL.
A kiállítást dr. Páva Zsolt, Pécs polgármestere nyitja meg.
(Az Alliance Francaise és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

17. KEDD, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

RHAPSODY IN BLUE
FUJIMOTO MAMI (JAPÁN) ZONGORAMŰVÉSZ ÉS BOTH LEHEL ZONGORAMŰVÉSZ KÉTZONGORÁS KONCERTJE
Műsoron: Haydn, Rossini, Dvorak és Gershwin művei. Belépődíj: 250 Ft
(A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)
Belépődíj: 250 Ft

18. SZERDA, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

HÁZIMOZI: ETTORE SCOLA: A BÁL (1982)
szöveg nélküli, színes, francia-olasz film, 112 perc
(1984 Berlin, Ezüst Medve-díj a rendezőnek)

18. SZERDA, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

FRANKOFON HÉT: ZENÉS BOLYONGÁS PÁRIZS ÉS BUDAPEST KÖZÖTT
Vendégünk: Dunai Tamás színművész. Közreműködik: Kocsák Tibor (zongora)
Belépődíj: 300 Ft

19. CSÜTÖRTÖK, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

A MAGYAR SZÍNHÁZMŰVÉSZET REMEKEI VIDEOFILMEN
SARKADI IMRE: OSZLOPOS SIMEON
Bevezetőt mond: P. Müller Péter irodalomtörténész

20. PÉNTEK, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

„IN MEMORIAM GYERMÁN ISTVÁN"
GY. VASS ÁGNES HEGEDŰMŰVÉSZ ÉS HOWARD WILLIAMS, A PÉCSI SZIMFONIKUS ZENEKAR KARMESTERÉNEK SZONÁTAESTJE
Műsoron: Vivaldi, Respighi, Corelli és Grieg művei
Támogatók: NKA Zenei Kollégium és a Soros Alapítvány. Belépődíj: 300 Ft

23. HÉTFŐ, 19.30 ÓRA, LISZT TEREM (KIRÁLY U. 83.)

KRAUSZ ADRIENNE ZONGORAMŰVÉSZ KONCERTJE
Műsor: Beethoven: d-moll szonáta op. 31/1, Schumann: Fantasiestücke op. 12, Liszt: h-moll szonáta. A koncert fő támogatója: dr. Révész Mária — alpolgármester
Jegyek elővételben a Művészetek Házában válthatók március 1-től. Belépőjegy: 400 Ft

24. KEDD, 18 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

KÖNYVBEMUTATÓ
DR. GYUROK JÁNOS: A MAGYARORSZÁGI HORVÁTOK 1910-1990 KÖZÖTT
(szociológiai, demográfiai jellemzőjük alapján)
A szerzővel dr. Polányi Imre történész beszélget

24. KEDD, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

ÉGI ÉS FÖLDI...
A SZERETET, A SZERELEM ÉS A SZENVEDÉLY ARCAI
FRANCOIS TRUFFAUT: JULES ÉS JIM
Bevezetőt mond: dr. Stark András pszichiáter
(A JPTE Pszichológia Tanszéke és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

25. SZERDA, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

HÁZIMOZI: SZÁSZ JÁNOS: WOYZECK (1993) (fekete-fehér magyar film, 93 perc)
Georg Büchner drámája nyomán készült, sok nemzetközi díjat nyert film.

26. CSÜTÖRTÖK, 18 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

TÖRZSASZTAL. VENDÉGÜNK: VADÁSZ GYÖRGY YBL-DÍJAS ÉPÍTŐMŰVÉSZ
Az est házigazdái: Kúnos László, a Corvina Kiadó főszerkesztője, műfordító, és dr. Bachman Zoltán Ybl-díjas építész.
(A Művészetek Háza és a PAB Tudós Klub közös rendezvénye.)

28. SZOMBAT, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

SIPOS SZÍNPAD: KARL WITTLINGER: ISMERI ÖN A TEJUTAT?
Játék két részben (bemutató előadás). Szereplők: N. Szabó Sándor, Fillár István
(A Soros Alapítvány támogatásával.) Belépődíj: 300 Ft

30. HÉTFŐ, 17 ÓRA, MARTYN FERENC TETŐTÉRI GALÉRIA

REJTETT KINCSEK VIII.
VÁLOGATÁS VASS LÁSZLÓ GYŰJTEMÉNYÉBŐL
A kiállítást megnyitja: Pilaszanovich Irén művészettörténész

31. KEDD, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

FIATAL TEHETSÉGEK PÓDIUMA
GÁCS ANIKÓ ZONGORAMŰVÉSZ KONCERTJE
Műsoron: Schumann, Debussy és Liszt művek. Belépődíj: 250 Ft

31. KEDD, 17 ÓRA, JÁTÉKTEREM

KÖVEKBŐL, FÁKBÓL, VIZEKBŐL... — IZRAEL '93
MEZEI BÉLA FOTÓMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA
Megnyitja: Lovas Pál Liszt-díjas táncművész
(Izrael Pécsi Barátainak Köre és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

11 ÉVES A

MŰVÉSZETEK HÁZA

7621 Pécs, Széchenyi tér 7-8. Pf. 403.
Telefon: (72) 315-388, 315-045, 315-229
Fax: (72) 336-128
Igazgató: Molnár G. Judit
A Művészeti Tanács elnöke: Bertók László József Attila-díjas költő
Háznagy: Brandstätter György
A Ház nyitvatartási ideje: hétfőtől - péntekig 8-19 óráig,
illetve a rendezvények végéig

HÁZIMOZI

1998. I-II. negyedévében három sorozat indul szerdánként 18 órai kezdettel:

Díjnyertes filmek sorozata:
Emir Kusturica: Underground (1995. Cannes Aranypálma fődíj)
Mike Leigh: Titkok és hazugságok (1996. Cannes Legjobb film, legjobb színésznő, 1996. Oscar-díj)
Ettore Scola: A bál (1984. Berlin Ezüst Medve-díj a rendezőnek)
Jean-Luc Godard: Keresztneve Carmen (1983. Velence Arany Oroszlán a rendezőnek)
Volker Schlöndorff: Az ifjú Törless (1966. Cannes Filmkritikusok-díja)

Híres magyar rendezők filmjeiből készült válogatás:
Elek Judit: Mondani a mondhatatlant
Gothár Péter: A részleg
Mészáros Márta: Napló gyermekeimnek
Mészáros Márta: Napló szerelmeimnek
Gothár Péter: Haggyállógva Vászka

Az irodalom és a film viszonyának kérdéseit felvázoló sorozat:
Werner Herzog: Woyzeck (Georg Büchner drámája nyomán)
Szász János: Woyzeck (Georg Büchner drámája nyomán)
Pier Paolo Pasolini: Médea (görög dráma nyomán)
Gary Sinise: Egerek és emberek (John Steinbeck regénye alapján)
Laurence Olivier: Három nővér (Csehov azonos c. drámája alapján)

és kéthetente keddenként 18 órai kezdettel:
Égi és földi...
A szeretet, a szerelem és a szenvedély arcai:
Carlos Saura: Carmen
Andrej Tarkovszkij: Nosztalgia
Wim Wenders: Az amerikai barát
Francois Truffaut: Jules és Jim
Ingmar Bergman: Úrvacsora
Jean Jaques Beineix: Betty Blue
Franco Zeffirelli: Egy apáca szerelme
Pier Paolo Pasolini: Teoréma

KÖZLEMÉNYEK
Zsűri
Tervek beadása: 1998. március 3., 17.
Bírálat: 1998. március 5., 19.

A CSORBA GYŐZŐ KÖNYVTÁR ÉS A HÍRLAPOLVASÓ NYITVATARTÁSI IDEJE:
hétfő-kedd: 15-17 óráig, szerda-csütörtök: 10-14 óráig
A könyvtárat és a hírlapolvasót csak klubtagok látogathatják.

Felelős kiadó: Molnár G. Judit
Készült a Tér Nyomdai és Grafikai Stúdió közreműködésével
Molnár Csaba nyomdájában.

A MŰVÉSZETEK HÁZA TÁMOGATÓI KÖRE – 1998

(Lezárva február 18-án)

Köszönjük a Művészetek Háza barátainak, klubtagjainak pártfogó támogatását.
Jelzések: ● Klubtagok és pártfogók
Ahol nincs városnév feltüntetve, azok a támogatók pécsiek.

Dr. Ács Imre – Kisdér
Dr. Aracsi László
● Apagyi Mária
● Bánky József
● Barth István
Dr. Bárdi László
● Dr. Bachman Zoltán
Belénessy Csaba
prof. dr. Bellyei Árpád
● Dr. Berki László
Dr. Bernáth József
● Bertók László
Prof. dr. Béjácz Iván
Bíró János
● Bükkösdi László
● Brandstätter György
● Brandtner és Tsa
● Csaba Gyula
● Csaba Zita
● Csikós Miklós
Csíkszentmihályi Róbert – Szentendre
● Dani Sándor
● Deák Zsuzsa
● Dénesi Ödön
● Dévényi Ildikó Éva
● Dévényi Sándor
prof. dr. Dóczi Tamás
● Erdős János
Prof. dr. Flerkó Béla
● Dr. Fendler Kornél
Dr. Fenyvesi Csaba
● Fertői Miklós
● Forgó György
● Gazder Antal
● Gerő Pál
● Géber Sándor
● Gyenes Zsolt
● Györe Károly
● Dr. Görcs Mária
● Gömöry János
● Hübner Mátyás
● Hajós Eszter
Harnóczy Örs
● Dr. Haraszti Ádám
Heinemann István
Dr. Herendi Eszter
● Horváth András
● Horváth Margit
Dr. Iglói Zoltán
prof. dr. István Lajos — Szombathely
Prof. dr. Jobst Kázmér
● Koszits Attila
● Kertészfi Ágnes
● Kistelegdi István
● Kis Gadó Imre
Dr. Kleisz Teréz
Kós Lajos
Prof. dr. Kovács Bálint
● Kovács Judit
Dr. Kovács Sándor
Prof. dr. Kránitz János
● Knoll Éva
● Lantos Miklós
● Lantos Ferenc
Láng Tiborné
Prof. dr. Lenkei Péter
● Lovász Andrásné
● Marsi Ágnes
● Makay Ida – Véménd
● Mánfai György
● Meliorisz Béla
● Mendöl Zsuzsa
● Molnár Jánosné
● Molnár Sándor
Dr. Móró Zsuzsa
● Művészeti Szakközépiskola
● Olteán Magdolna
● Dr. Pandur József
● Pákolitz Istvánné
Dr. Páli Kálmán
● Dr. Papp Zsuzsa
● Polgár Marianna
● Peák Terézia
Pergerné dr. Szabó Piroska
Dr. Pitti Zoltán – Budapest
prof. dr. Pintér András
prof. dr. Pytel József
● P. Müller Péter
Dr. Rácz Sándor — Komló
● Rádóczy László
● Rádóczy F. László
Dr. Répai Gábor – Kadarkút
● Révész Mária
● Rigó István
● Rónay Márta
Dr. Schmidt Gábor
Simonné dr. Bárdy Zsuzsa
Dr. Stark András
● Dr. Sélley Elek
● Soltész László
● Soltra Elemér
Dr. Somfay Magdolna
● Sós Klára
● Surányi Anna
● Sárkány József
● prof. dr. Szabó István
● Szatyor Győző
● Dr. Szirtes Gábor
Dr. Szekeres György
● Szederkényi Ervinné
● Szoyka Pál
● Sztankov Stefán
● N. Szabó Sándor
Dr. Takácsy Imréné
● Tasnádiné Rónaky Edit
● Dr. Tímár Károly
Tóth Sándor – Kozármisleny
Prof. dr. Tóth József
● Dr. Török Andrea
● Trischler Ferenc
● Uherkovich Ágnes
Újházi Péter – Székesfehérvár
● Unger Pálma
Yaron Mayer – Budapest
Dr. Varga Levente
● Veres Lajos
● Vida Gyula
● Vidákovics Antal
Dr. Vidor György
Dr. Veszprémi Béla
● Weiler Árpád
Wéber Ádám – Mohács
● Wunderlich Ilona

és a
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
PÉCSI VÍZMŰ RT.
PANNONMEDICINA GYÓGYSZERKERESKEDELMI RT.
SUSI BT.
SOROS ALAPÍTVÁNY
ROTARY KLUB

ban tudnak és – feltételezhető módon – a leginkább szeretnek. Ebből csak jó dolog sülhet ki, s már csak a hely okán is: grazi jó.

Nekem se volt más „feladatom", mint írni. Én nagyjából ehhez értek. Egy bérház ötödik emeletén laktam, láttam a belvárosi háztetőket, a kéményeket, az Opera előtt álló idétlen vasszobor égbe döfő kardját és az óratornyot a Schlossbergen. Nem is kellett más. Írtam első regényem utolsó fejezetét, és éreztem, nagyon is biztos voltam benne, hogy a Bécsben kezdett opusz legalább olyan méltó véget kap Grazban, mint az eleje és a közepe.

Nyilván, egy ilyen időszak kitüntetett az ember életében, és ha úgy vesszük, itt aztán tényleg „minden másképp van", mint otthon. Még az elmélyült alkotómunka mellett is több odafigyelés jut a CCN által ajánlott műsorokra, estekre, a város mindennapi kulturális kínálatára, operára, színházra, egyebekre. Akkor még kis híján két év volt hátra a 2003-as Kulturális Főváros-év kezdetéig, de természetesen már mindenki nyakig ült a programok tervezésében-szervezésében. Ó, mennyire lehetett irigyelni őket a gondjaikért! A városi tanácsnokokat, a különböző intendánsokat, menedzsereket, akik a Graz 0003 füzet már akkor nem tudom hányadik kiadása fölött görnyedtek cigarettafüstben, egy korsó Gösser vagy Puntigamer társaságában, és azon morgolódtak, nehogy már a Kirov Balett és Nicolas Harnoncourt fellépése üsse egymást. Vagy valami hasonló.

Jártam az áprilisi utcát, majd visszamásztam az ötödikre a komputerem elé, mert a kis séta, a grazi levegő meghozta a gondolatokat, amik a következő oldalakhoz kellettek. Még azzal is számolok, hogy van bennem (bennünk) egyfajta – tán még egészségesnek is nevezhető – Ausztria- (azt ne mondjam Monarchia-)komplexus. Az a bizonyos Lajtán-túliság: attól jobb, attól szebb, attól működőképesebb minden. De nyilván nem kulturáltabb, a megélhető kultúra legmélyebb értelme szerint.

Ó, igen, Pécs, az egy csodás város – bólogattak grazi ismerőseim, barátaim, akik már jártak itt. — Nagyon sok szépet hallottunk róla – biztosítottak azok, akik még személyesen nem tették tiszteletüket. Nem tagadom, akkor, 2001-ben bátran, mi több, merészen feltettem én a kérdést nem is egyszer: vajh', nagyurak, lehetne-e Pécsből is európai kultúrfővárost faragni, abból kiindulva, amit ismernek belőle?

Őszinte válaszokat kaptam. Kifújták a füstöt, kortyoltak egyet a sörből, aztán azt mondták.

— Hát persze, beléptek az EU-ba, tíz év alatt kicsit összekapjátok magatokat, aztán utána el lehet kezdeni agyalni a témán.

Kétségtelen, mindennek megvan a maga ideje. Abban lehet bízni, ez a bizonyos idő egyszer tényleg eljő.

Úgyhogy csipkedjünk magunkat, hipp-hopp itt van ám 2025! ■

Grazi kislexikon 2003.

a megsokszorozott homlokzatok sokszorozódnak. Megfordított és helyzetazonos képek jelennek meg, a visszatükröződések nyomán olykor a végtelen perspektívába vesző alakok mutatkoznak. A fényjelenségek között – mint a hegyek között élő ember egyik jellemző vágya, nosztalgiája – ott van a tenger végtelenségének tükör nélküli megjelenítése is egy folyamatos vetítés formájában. Ami ugyancsak virtuális jelenség. Technika segítségével létrehozott látszólagos valóság. Csak a miheztartás végett. Kik is vagyunk, hol is vagyunk, mit akarunk? *(AT)*

Turista
Osztrákok és sokan vannak. Idegen szót nem hallani. Mindenki németül beszél. Ausztria minden részéről. „Egy turista mit tehet, örül neki, hogy itt lehet" – Menyhárt Jenő – Európa Kiadó *(ZM)*

Vasútállomás
A város a külvilággal való kapcsolattartásának egyik jelentős helyszíne és szimbóluma. Mint ilyen, ennek rangján kezelt hely és építészet, mellesleg előcsarnokában alkalmi képzőművészeti felület, ami az üveg transzparenciáján keresztül városi látványosság is egyben. Másfelől funkciójából következően az ingázók számára megkerülhetetlen csomópont, ahol e funkció kellemesebbé és hasznosabbá tétele érdekében találsz itt minőségi üzleteket, kávézót, éttermet, tárgyalóhelyet. *(PZ)*

Villamos (Strassenbahn)
Grazban az 1 és 7 között számozott vonalak a Fő téren (Hauptplatz) is áthaladnak – ez itt a legnagyobb megállóhely –, és a Jakominiplatzon, ahol minden utcából összefutnak a szálak. Ez utóbbi a számos vágányával, elágazással, felsővezeték-hálójával ugyancsak érdekes látvány, elsőre nem is egyszerű megtalálni a keresett járatot. A főtéri fedett villamosvárókban ivó- és kézmosókút, internetlehetőség s egyéb automaták, meg persze pár méterre az elmaradhatatlan gesztenyeárusok, illetve egyéb étel- és kacatárusok... Minden jármű egyedi karosszériával, más színre festve gurul. Jár itt 1978-as SGP gyártmányú 505-ös csuklós, meg 525-ös, 526-os, nyolctengelyessé alakított, eredetileg hattengelyes 582-es, a 600-as sorozat néhány darabja, és a legújabb, a designos áramvonalas, alacsonypadlós, gömbölyített tetejű Bombardier Cityrunner. A szűk sétálóutcákon is normális sebességgel haladnak át a járművek, minden baj nélkül. A helyiek megszokták, nincs is baleset. Pedig kell figyelni, mert olyan halkan járnak, hogy szinte észrevehetetlen... A sínek gumiágyon fekszenek. Az idevalósiak nyugodtak, udvariasak, fel- és leszállásnál semmi lökdösődés... Városnézésre is kiváló alkalom a villamosozás. Az utastájékoztatás nemcsak a megállókban elsőrangú, hanem a járművek belső digitális kijelzőin is, s menet közben lágy szignálmuzsika után kellemes női hang sorolja az éppen aktuális megállóhelyeket. A jegyet, bérletet automatával kell érvényesíteni, az ellenőrök igen diszkréten végezhetik dolgukat (munkájukat), egyszer sem bukkantak föl. *(AT) (KA) (ZM)*

Zöld
A kora őszi – gyaníthatóan a tél kivételével minden évszakban aktuális – szín, amely mintegy ötvenkilométeres gyűrűként fogja körbe a várost. A magyar határ átlépése után még csak zöld mezők és sok erdő, később, Ilz után már zöld dombok és kékeszöld távoli hegyek között vezet az út Stájerország „Zöld Szíve", Graz felé. A zöld felületek rendje éppoly szabályos természetességgel tagolja a várost, mint a színes, vagy éppen színtelen architektúra. A parkok, fákkal övezett kis városi terek, az allék, a Schlossberg meredek oldala, a Mura partjai, az osztrák szoborpark (Unterpremstätten) mind zöldek. Az ég nem mindig kék. Graz levegőjében azonban ott a zöld, az örökzöld. Ez a szín a fény testté válási folyamatának reprezentációja. A „zöld város" a fény reprezentációját tekinti feladatának, a fény megtestesülése körüli számos hitbéli és tapasztalati élményt életre keltve. A zöld itt minőséget is jelöl: zöldfelületi minőséget – ez itt nem csupán városrendezési kategória, hanem valós üdeség, felüdülés, gondozottság, használhatóság és az élhető közeg pontosan adagolt alkotó eleme. Másfelől a zöld Stájerország „nemzeti színe", és Európa kékjével párban a kulturális fővárosi státus szimbóluma. *(AT) (PZ)*

Kemenes Zsuzsanna

Csoporttársaimtól bátorságot, a kísérletező kedvet, alaposságot, körültekintő kidolgozást, fegyelmezett tervezést tanultam. Itt szembesültem vele, hogy a világ működéséből a legtöbb dolog megtanulható, le van írva, a szabályszerűség jelentős része nyomtatott formában megtalálható, a különböző anyagok, gépek használati utasításait is beleértve.

Teljes bizonyosságom volt afelől, hogy a saját utamat kell járnom.

— Hatások sűrűjében élünk. Az iskola különösen telített közeg. Visszaidézhető-e valamely konkrét, névhez, teljesítményhez kötött hatás, ami azután tevékenységére valamilyen módon befolyással volt?

— A pécsi egyetemi időszak volt életem legboldogabb periódusa. A Művészeti Kar tanárai közül többek között Rétfalvi Sándor szavai érintettek meg, aki a mintázás kapcsán a pozitív és negatív tér szemléletét taglalta, és ez elvezetett engem a különböző művészeti ágakban az azonos problémafelvetések felismeréséhez (térhasználat, harmónia, kontrakciók). Azon szerencsések közé tartozom, akik Valkó Lászlótól és Pinczehelyi Sándortól hallgathattak festészetet. Odrobina Tamás „kognitívizmusa" egy eltérő struktúrában való gondolkodást kínált fel, a hagyományos szaktudományos keretekből kilépve egy másik szeletét mutatta be a világnak. És köszönettel tartozom Keserü Ilonának is, aki mindig biztatott.

Éppúgy mint Kincses Károlynak, a kecskeméti Fotográfiai Múzeum igazgatójának, akitől már nem azt tanultam, hogy „mit" érdemes, lehet, kell tudni, hanem hogy „hogyan". Krajnik József tanár úr oktatta a logikát, az ábrázoló geometriát. Valójában azonban sohasem kizárólag a rendkívüli tisztességgel leadott órai anyag volt az érdekes, hanem mindaz, amit a margóra írtunk fel. Valójában a gondolkodás szabályait mutatta meg nekünk és tőle tanultam meg, hogy minden munkát el lehet végezni bizonyos időegységek alatt, egész pontosan annyi idő alatt, amennyi van rá. Hogy meg kell találni a feladatok elvégzéséhez feltétlenül szükséges időt. Nem többet és nem kevesebbet. Az élet aztán bebizonyította, hogy igenis komoly ökonómia iránti érzékkel kell rendelkeznie a művésznek is. Mert mindennel el kell számolni és ezenközben nem kímélheti saját magát. Más metszeti képet adott a világról Kunt Ernő, a néprajzos antropológus és Karátson Gábor a sinológus, környezet-etikus festőművész, akiknek óráit ugyancsak felvettem. Vonzódtam még Nagy Endre tanár úr szociálpolitika előadásaihoz és Bereczkei Tamás humán szociobiológiai, viselkedéstani munkáihoz, amelyeket gondosan tanulmányoztam és rengeteget merítettem belőlük.

Mint a kommunikáció szakosok többsége estében, rám is elsősorban Niedermüller Péter volt a legnagyobb hatással. Néhányan úgy is nevezték a szakot, hogy Niedermüller-szak. A tér használatáról és viszonylagosságának jelentőségéről, kezeléséről tartott előadásokat, s a kulturális hálókra irányította figyelmünket. Szellemi karbantartásomhoz elsősorban francia szakos és a színház iránt érdeklődő kollégáim járultak hozzá. Jártuk a színházakat, mindenhová elutaztunk, ahol izgalmas előadásokat sejtettünk, valamilyen igen összetett statikus-dinamikus egyensúly állapotában éltünk ekkor, heti rendszerességgel vártunk vendégeket és barátainkat szalonunkba, melynek lakásom adott otthont.

Már évekkel később, posztgraduális tanulmányaim során Horányi Özséb, a Kommunikációs Doktori Program vezetője ismertette fel velem, hogy sokszor a kérdéseink nincsenek jól feltéve. Ahhoz, hogy megérthessük a világot, tegyünk fel a megválaszolhatatlan kérdések helyett megválaszolhatóakat, amikhez megvannak az eszközeink. Horányi professzor úr eloszlatta azt a téves feltételezésemet, hogy van a világon kitüntetett hely. Ha az emberben békesség van, akkor teljesen mindegy, hogy hol van. Kutatásaimat jelentősen befolyásolta Mérő László, aki a logika és intuíció szerepét vizsgálja, elméletben az ELTE, gyakorlatban a Rubik Stúdió keretei között. Talán nem ő indította el a lavinát, mindenesetre ő is kinyitott egy ajtót, és azóta próbálom meglelni a fotográfia Gödel-tételét; amit Gödel alkalmazott a matematikában, Bach létrehozott a zenében, Escher a grafikában.

— Felvételeiben kétségtelenül érzékelhető a szigorúság és az intellektuális komolyság. Ugyanakkor mégsem közvetlenül filozofálóak a munkái, hanem nagyon is érzékiek és nagyon is a jó fotókra jellemző karakterjegyek keltik fel az érdeklődésünket. Továbbá az elképesztően jó időzítések, a megismételhetetlenül telített egyszeri pillanatok. Mi erősítette meg a hitet magában, hogy a fotográfus útját kell járnia?

— Tizenkét éve készítek fényképeket. Fotózni kezdtem, mert beleszerettem egy fotósba és szerettem volna, ha elismeri, hogy a balett, a festészet, és a manuális ábrázolás, képalkotás fogásai mellett van érzékem a fényképezéshez is. Emberi gyengeség. Hogy a látásom természete nem ellenkezik avval, amit a fotózás megkövetel az embertől. Aztán nagyon hirtelen, váratlanul kaptam az első szakmai elismeréseket biennálékon, rangos kiállítóhelyeken. Szinte átmenet nélkül történt mindez, miközben belül teljesen világos volt számomra, hogy a tanulás, kísérletezés elején vagyok még. Amikor Indonéziából visszajöttem, teljesen ismeretlen voltam a fotósok között. Kincses Károlynak, a Fotómúzeum igazgatójának megmutattam az anyagomat, aki nem tett fel kérdéseket, hanem kiállította. De gyakorlatilag 1994-től szerepelek kiállításokon. Iszonyúan szerettem volna tanulni, ezért minden lehetőséget megragadtam. Rengeteget pályáztam. Indonéziába a harmadik pályázatom után mehettem, a Pécsi József ösztöndíj megszerzéséért ötször indultam. Köszönettel tartozom mindazoknak, akik hagyták magukat meggyőzni képeim által és hittek az én Infranéziámban, mi több, támogatták a munkámat. Egyik büszkeségem az ajánlás, amit Lucien Hervé – Le Corbusier fotósa – írt nekem Párizsból. (Az éppen megcélzott kuratóriumnak nem volt akkor ez elégséges érv, hogy foglalkozzon a pályázatommal, de számomra akkor is ez az egyik legszebb ajándék az élettől.) Gera Mihály írt egy kis tanulmányt a munkáimról, amit könyvben jelentethettem meg. A Magánbeszéd című könyv anyaga, a közölt 40 kép 8 év alatt készült el. Így már ki se merem számolni, hogy az évi 5 kép... Magam állítottam össze az anyagot. Hálás vagyok a kiadónak, hogy elfogadták a javaslataimat és korrekció nélkül az jelenhetett meg, amit én szerettem volna.

A hit, a képzelet és az akaraterő furcsa elegye vitt tovább. Talán ezt tükrözi az elásott kincsek birodalma, a magam teremtette Infranézia is*. Talán ezért tudtam folyamatosan újítani a tematikáimon. Talán ezért kezdtem el tudományos kutatómunkával foglalkozni. Amíg kisgyermekeimmel otthon voltam, ez az esély természetesen adódott. Szükségletemmé vált, hogy csiszoljam az agyamat, s mivel természetesen szívesen foglalkoztam a fotóelmélettel, így kutatásom is ebből merítette tárgyát: azon jelentést megerősítő és kioltó stratégiákkal foglalkozik, amelyek a verbális-vizuális közlések találkozásakor jönnek létre. Most a disszertációmon dolgozom, amelynek tutora Nyíri Kristóf, az MTA Filozófiai Intézetének vezetője.

Természetes állapotnak tartom, hogy képekből álló világban élünk. Képek vesznek körül bennün-

Nyolcadik hónap. Pécs, 1999

ket, amelynek analóg rendszertelensége talán épp oly végtelen, mint a valódinak mondott világé. A digitális kép is versenyez ezzel a végtelenséggel, ami engem ebben szórakoztat, az az, hogy valójában ki lehet számolni, hogy egy adott színszámmal, felbontásban, méretben hány kép készíthető a világról. Munkám során azonban sokkalta inkább azt a valamely ok miatt hangsúlyozandó mozzanatot, azt a kiemelést és elvonatkoztatást tartom fontosnak, amit megmutatok, és azt a késztetést, hogy már nem tudom nem megmutatni, nem csinálni. Munkáimhoz döntően emocionális úton jutok el, igen nehéz mögéjük észérveket felsorakoztatni. Minden kiállításom néhány nagyon egyszerű felismerésből következett. Ezeket ismételgetem magamban, szinte verssorokká válva mondogatom őket, aztán valahogy megszületik egy kép. Alapvetően érzelmek vezérelte folyamatnak tartom amit csinálok, miközben a kivitelezés közben igyekszem kizárni minden ösztönösséget a munkámból.

— A közeljövő tervei?

— Most ott tartok, hogy a munkám, a tanulás kötelezettségei, a gyermekeim társasága mellett is meg tudtam teremteni gondolkodásom szabadságának a feltételeit: hogy ne más szabja meg, mikor gondolkodhatok és miről gondolkodhatok. Hogy erre milyen mértékben van szükség, mint a létezés alapfeltételére? Erről szabad mást gondolni. Azonban munkámhoz, művészeti tevékenységemhez kétségtelenül, amit azok a kiállítások, tanulmányutak, konferenciák bizonyítanak, amelyeken részt vehettem itthon és külföldön. De nehéz tovább a személyes elfogultságot leplezni. Elmúlt most négy év, mialatt életem mozgási és cselekedeti tere igen speciális volt. Egy gazdag mikrokörnyezetben utaztam, az utazás közben szerzett élményeimet összefoglaló képekhez már szöveg is tartozik és azt tervezem, hogy ezekből a képekből egy olyan kiállítást rendezek, amelynek képei és installálása átmenetet képez az intim szféra és a galériák képhasználata között... Legközelebb a budapesti Nyitott Műhelyben „Sweet as cherry, fine like wine" című kiállításomat barátom, Csizek Gabriella fogja megnyitni december 17-én 19 órakor. Gabi révén sok csodával szembesültem. Legutóbb jóvoltából Ata Kandó került hozzám közel. A most kilencvenéves világhírű fotográfusnő élt Magyarországon, Franciaországban, Hollandiában, Amerikában, Angliában, miközben három gyerek édesanyja. Munkái a Spinoza Házban (a Holland Kultúra Háza) láthatók január 15-ig. Aztán a portlandi Blue Sky Gallery Nemzetközi Kiállítási Bizottsága is felkért egy bemutatóra. Így 2004. július 1–31-ig Portlandban lesz kiállításom, ahol 32 képet mutatok be. A galériát egyébként Chris Rauschenberg vezeti, aki a második legnagyobb fotófesztivált szervezi az Egyesült Államokban. A tavaszi félévben a bölcsészkar Kommunikáció Tanszékén a harmadéves másoddiplomásoknak fogok vizuális kommunikációt tanítani.

— A summa?

— Beszélgetésünk talán arról szólt, mi az, ami empirikusan megismerhető, majd, hogy ezt az absztrakt tudást hogyan lehet a saját elméleti és gyakorlati tudás részévé alakítani. Eddig is annyi mindent kaptam az élettől – lehetőségeket, szerencsés találkozásokat és bizalmat hozzá, intellektuális kalandokat –, hogy ha már semmi mást nem kapnék, akkor is elégedett lennék. Amúgy meg nagyon büszke vagyok ezekre aráncokra itt a szemem alatt. Rengeteget dolgoztam értük. ■

---

* Lásd Kemenesi Zsuzsanna: Otthon, idegenben című kritikánkat, amely a Kempinski Galériában 2003 nyarán rendezett kiállítást értékeli. Echo, 2003. október. 44–45. l.

Sweet as cherry, fine like wine. Pécs, 2003

Lujza nulladik születésnapja. Pécs, 2001

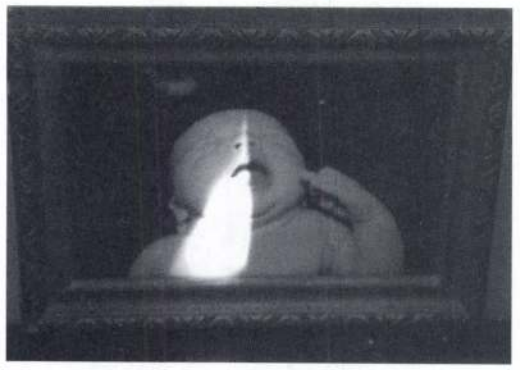

A Megyejárás keretében a Nemzeti Színház vendége volt Baranya

BALOGH ROBERT

Ország gyöngye

FOTÓK: NEMZETI SZÍNHÁZ

„Amikor az ország Budapestre fölmegy?"
Bertók László: Sárga Lap

Rég volt nimbusz, buszkaraván

Az elmúlt évtizedekben több vidéki színházi műhely kultikus előadásai valóságos megyejárást indítottak el értelmiségi és egyetemista körökben, mivel izgalmasabb előadások jöttek létre a székesfővárosban születetteknél vidéken, hát megindultak a buszkaravánok Kaposvár, Szolnok, Kecskemét, Miskolc színházai felé. A Megyejárás ma egészen mást jelent, ahogy a vidéki színházak nimbusza sem a régi, bár még akadnak jó műhelyek Budapesten kívül is, ma mégsem jellemző, hogy egyik városból a másikba kifejezetten színházlátogatási célból jelentős számban érkeznének nézők.

„2003 szeptembere és 2005 májusa között minden hónapban az ország más megyéjére fordít kiemelt figyelmet a Nemzeti Színház" – tudhatjuk meg a rendezvény programfüzetből, tehát megfordult a helyzet, ma a megye kerekedik fel, s indul a fővárosba, kvázi bemutatkozni. Örülhetünk a kezdeményezésnek, az EU-tagságunk közeledtével ésszerű lenne elfelejteni a főváros–vidék kategóriát, s megmutatni szellemi műhelyeket, mármint, ha léteznek.

Miről szól a Megyejárás? Talán megválaszolja a programfüzet. A füzet tördelése – bár ez nem esztétikai ítélet, de – ronda. Rossz kézbe venni. A beköszöntő szövegek semmitmondása kortalanul szürke, olvashatatlanul unalmas.

„A kiállítást megnyitom!"

Bennem nyomot hagyott a Megyejárás rendezvény vándorkiállításának pécsi megnyitója (2003. szeptember 28.), *Stohl András* színművész *Jordán Tamás*tól, a Nemzeti Színház igazgatójától megkapta a szót, hogy nyissa meg a kiállítást, s neves/-hírhedt színművészünk csupán annyit mondott: „A kiállítást megnyitom!" Ezt a gesztust példázatként is vizsgálhatjuk: azaz, adott egy feladat, a megoldására nem feltétlenül kell a szükségesnél több energiát fordítani, tehát, ha kiállítás-megnyitóként elegendő megnevezni az éppen szükséges cselekedetet magát, akkor akár a Megyejárás is mint feladat, hasonlóképpen a kipipálandók közé kerül-

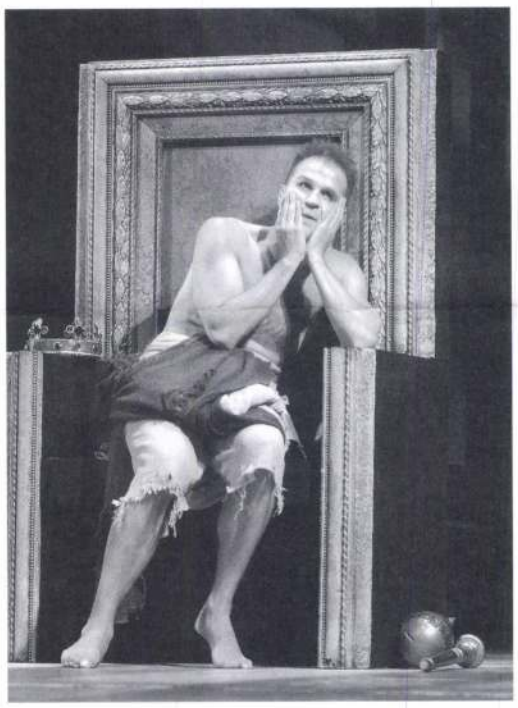

IV. Henrik: Rázga Miklós

Jelenet az előadásból

FOTÓK: TÓTH LÁSZLÓ

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

Kemenesi Zsuzsanna

Pécsi József-ösztöndíjas fotográfus

ÜVEGHÁZAK
című kiállításának megnyitójára

a Budapest Galéria Kiállítóházba
(Budapest III. Lajos utca 158.)
2001. március 28-án (szerda) 17 órakor

A kiállítást megnyitja:
Pinczehelyi Sándor
képzőművész

A kiállítás 2001. április 29-ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

Tisztelettel meghívjuk Kemenesi Zsuzsanna műveiből *Fortepiano* címmel rendezett kiállításunk megnyitójára, 1999 augusztus huszonhatodikán délután hat órakor a Ferenczy Galériába.

A kiállítást megnyitja Kincses Károly, a Magyar Fotográfiai Múzeum igazgatója. Megtekinthető 1999. augusztus huszonhatodikától szeptember tizennyolcadikáig.

Márffy és Társa Aukciósház, H-1053 Budapest, Ferenczy István utca 28.
Telefon: 318-1007 Fax: 266-1970

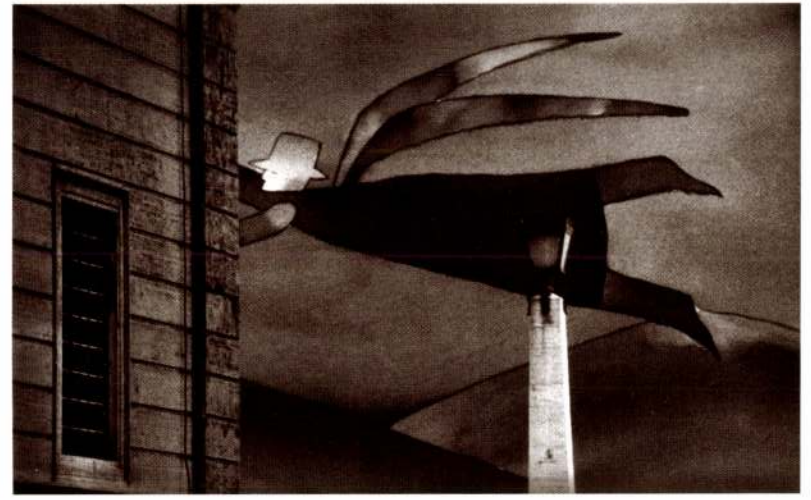

www.geomedia.hu/kemenesi • e-mail : csiz@mail.matav.hu

KEMENESI ZSUZSANNA
part of a series of postcards from Cortepiano • 1999.

www.geomedia.hu/kemenesi • e-mail : csiz@mail.matav.hu

KEMENESI ZSUZSANNA
part of a series of postcards from Cortepiano • 1999.

www.geomedia.hu/kemenesi • e-mail : csiz@mail.matav.hu

KEMENESI ZSUZSANNA
part of a series of postcards from Cortepiano • 1999.

KEMENESI Zsuzsanna graf.

Az 1991-es tárlaton díjat kaptak:

Bodnár Ede *grafikusművész*
Morvay László *grafikusművész*
Pánti Imre *festőművész*

A kiállításon alkotásaikkal bemutatkoznak a következő művészek:

Bata László festő
Bálványos Gabriella grafikus
Bodnár Ede festő és grafikus
Budehelyi Tibor szobrász
Bunda János István festő
Czétényi Vilmos festő és grafikus
Czina Mónika festő
Dékány Ágoston grafikus
Goda Zsuzsa festő
Gombosné B. Éva festő
Gulyás László festő
Gyeney Judit festő
Gyólai Gabriella festő
Hartung Sándor festő és grafikus
Hernádi Paula grafikus
Horkay István festő és grafikus
Kadarkuti Richárd festő
Kalmár György festő
Kemenesi Zsuzsanna grafikus
Kocsis Előd szobrász
Kováts Borbála grafikus
Lacza Márta grafikus
Ledniczky Gyula festő
Lóska Mari festő
Lukács József grafikus
Mokrai Orsolya grafikus
Morvay László grafikus
Nagy Vera grafikus
Németh Miklós festő
Orbán Nándor grafikus
Pánti Imre festő
Pleva Ilona festő
V. Pleva Margit szobrász
Rácz Edit szobrász
Szűcs Miklós grafikus
Temesi Péter grafikus
Tóth Kristóf grafikus
Tóth Orsolya grafikus
Traurig Lőrinc grafikus
Vizsolyi János szobrász
Gy. Vad Erzsébet festő
Volni Veronika festő

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja
Önt és barátait a

27. Tavaszi Tárlat

megnyitására

1991. március 18-án du. 16 órára

Megnyitja: **Perlaki Jenő**
Pestszenterzsébet–Soroksár
polgármestere

Megtekinthető: 1991. április 29-ig
hétfő kivételével naponta 10–18-ig

Gaál Imre Galéria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

K. Kemenczky Árpád

életrajzát lásd Ovetlenül-

Mücsarnok, 1899. 276. l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfő

8. sorsz. Műhelyi m

K. Kemenszky Árpád

Erdő

Mucsarnok, 1899. 260 l

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kemenszky Arjad

Jestö

Irod

megvettér Halászlanya cz.
képét az alanti muzeum
számára. áll. Miskolczi
Jestö. U. ott még egy Tanulmányfeje.

Balogh Bertalan. A Borsod Miskolczi
Közmüvelödési és Muzeum Egyesület
Évkönyve. 1905-6. Miskolcz. 1906.
59. l.

Kemenszky Árpád

festő.

1) Tanulmányok

2) Vizfontlátás.

a miskolczi muzeumban

és I.

.....

Minthogy azon felhivásomnak, melyet a (czim-

ez) ..... évi ..... ról

..... szám alatt .....

.....

.....

.....

ıtéztem, a kitüzött határidő elteltével is, mind-

ldig nem tett eleget: ujabban és sürgetőleg

tasitom a (czimet), hogy emlitett rendeletemnek

..... ig okvetlen eleget tenni,

agy a netán fenforgó akadályokról, ugyanazon

lőig jelentését elém terjeszteni, el ne mulassza.

Kelt Budapest.

ág nyomdája.

R. Kemenatky Árpád

Miskolc Budapest

1899. tav. Érett.

1900-1. Téli Érett.

1902. tav. Érett. 205.

1904-5. Téli Érett. Miskolc 587

Komollói ásatás VI. 175.

Kemenszky Árpád

szül. Miskolczon 1870-ben

ágost. hitv. 6 oszt.

1887/88 II. I. osztály

1888/9 I. II. osztály

szül. 1870 dec. 13.

1888/89 II. II. osztály

Haan Lajos történetíró

VIII. 215.

Kemenczky Árpád

1902. tavaszi Kiáll-
Nemzeti Szalon
Tájkép, olajf. 160 kor.
Számadó juhász, olajf.
450 kor.

Szivos Béla V. 78.

Kemenszky Árpád

Hut. Miskolczon 1870

1887/88 I. I. ontal

Temesvár V. 190.

Kemenszky Árpád

szül. Miskolcon 1870 Ref.

1889/90 I. III osztály

1889/90 II

1890/91 I-II. IV. osztály

Keinszolgálat, római V. 257.

R. Kemenszky Árpád festő.

1900-ban lakott: Miskolcz, Werbőczy utcza

A Képz. társ. 1900/i téli kiállítása.

Számadójuhász. Olajf. 1200 Kor (606.-)

Kiáll. cat.

Kemenszky A.

Árverési Csarnok audicio kat.

33. sz. 1926. jún.

ra, tojásdad medaillon. Hátra fésült
öldöke barna, szeme barnásszürke
körülcsavart nyakkendője fehér, ingének
mellénye s prémes bekecse aranyzsi-

i 7.3 : 6.1 Gm.

Kemenszky Árpád

festő

l.

Halmi Lexch

258. l.

MOB kut. 3708.

Kemenovky Árpád

Thieme Becker

XX. 133. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni:

Collisban *vagy*
Postán *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet		Film, Színház, Irodalom	Képes Sport	Magyar Rejtvény Ujság	Sztár	Magyar Nők Lapja	Hasznos könyv	
köznap	vasárnap							
3	3	1	–	–	–	1	–	

Kelt Szatmárnémeti

Schwartz Lélé

aláírás.

Kemenszky Árpád festő

Böszörményi-út 15. Műcsarnok.

1934. nemz. képzm. kiáll. 359.

Dombóvár - tégtagyári húnsír
tárgyai VI. 133.

Kemenszky Árpád

festő Műcsarnok

1933. nemz. képzm. kiáll

305

Kemenczky Árpád
festő

l.

Szent György Céh

XII. aukc. 38 sz

Kemenchy Árpád
festő

l.
Műcsarnok
1898. 16. l.

ŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
VÁROSLIGET.

ALÁÍRÁS.

gzását hazánkban előmozditani óhajtván:
lat rendes tagjai sorába lépünk s a tár-
i értelmében kötelezzük magunkat az
át évenként ***tíz*** *osztrák értékű forintot*
Ilikötvén magunknak viszont mindazon
zabályok szerint a társulat rendes tag-

s kitételével)	Az aláírás kelte

KEMENSZKY *Árpád*, festő, * Miskolc 1870. A bpesti mintarajziskolában, Münchenben, Nagybányán és Párizsban tanult, azután szülővárosában telepedett le. Figurális és tájképekkel szerepelt fővárosi és vidéki tárlatokon. 1899. A tavasz c. képével a Harkányi-díjat nyerte. Tanulmányfej, Halászbástya és Viszontlátás c. képei a Miskolci Múzeumban vannak.

K. gy. I 540 l.

kissé balra nézve. Jobb kezében, me-
ugtat, írást tart. Teje elöl kopasz, álla
rövid s bajusza hosszú. Kettős csokorra
, mellénye magas és atillája zsinóros.
árom sorban:

EP. JÁNOS.

ácsos, orvostudor,

y-r. tanára, s magyar Kir. egyetemi

k másaképp: „Rupp."

a"

ollák Testvérek Pesten"

nyomat fentartatik"

az alak nagysága 20.7 c/m.

a 8202 (chin. pap.)

178/94 N:14.

Kemenszky Árpád

Halásztanya c. festmény 1904. évi kiállításából megvette az alábbi muzeum. Tanulmayfej c. képe ugyanakkor került a muzeumba

A Borsod-Miskolci Közmüvelődési és Muzeum-Egyesület Évkönyvei. 1905/6.

Miskolc, 1906.

59. l.

Komenszky Árpád

l.

Lykafast 1896–1914

107. l.

Kemenszky Árpád

Erdős 1905
olaj 55,5x46

Képek a Herman Ottó Múzeum
gyűjteményéből Miskolci Képtár
1970

M.D.K.

Kemenszky Árpád

Az Országos Szépmüvészeti Társulat felvidéki vándorkiállitásán szerepel a müvész.
A Borsod-Miskolci Közmüvelődési Egyesület rendezi a kiállitást az egyes felvidéki városokban, közli a lap "Irodalom és Müvészet" c. rovata.

Budapesti Illusztrált Szalon Lapok, Bp. 1910. okt. hó.

Kemenszky Árpád (1870-)

Női fej.
Olj f. 45x55 vászon Ltsz:4082. Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Kemenszky Árpád

miszolci festő – 2000 pt. díjazásban
– megbízást kapott Vásárhely vázai
tanácsától a Rákóczi kép
elkészítéséhez.

Kiss Lajos
Vásárhely művészélet Mp.
1957 198

MDK

Kemenszky Árpád, festöm.

478. Fekvö nöi akt. Olf. 14x34 J.f.j.

Árv. Csarn" 1932. 1.rk.4. 27.l.
61. k. márc.

R. Kemenszky Árpád

Számadó juhász, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

Kemenczky árpád, graf.

Szikszay Fery arcképe. Rajz.

A Szent György-Czéh XI.aukciója.
1912. Kat. 261.l.

MDK

K.Kemenszky Arpád

Tanulmány a "Tavasz" c.képhez.Olajf.
700.frt.

Képzőm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll. 41.l.

MDK

Kemenszky Árpád,festö

359. Testvérek. - Olf.

Bp.Mücs.-OMKT.Nemz.Képzőmüv.Kiáll.1934.ápr.29.-jun.17.
Kat. 16.1.

M.D.K.

Kemenszky Árpád /1870 /?/ évszám nem tisztán olvasható/

399. Női fej. Olajf. 45.x55 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 28. l.

MDK

Kemenszky Árpád, festö

Tavasz.

Bp.Műcs.-OMKT Nemz.Képzőmüv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./. 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tn. 27.1.

Kemenszky Árpád MDK

Testvérek, olf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Kemenszky Árpád MDK

Tavasz

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Семенець Агрід

Таласс

Kemenszky Árpád

Tavasz, of.

Magy. Művészetért kiáll. r.Mücs. 1940.febr.

18. 1.

MDK

Kemenszky Árpád,

1896-ban az iskolához tartozott.

A Hollósy-iskola ideje. 1896-1901. 75.l.

MDK

K.Kemenszky Árpád, Miskolc

Magyar kiállító művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Kemenesky Árpád

festőművész

75 éves

(szívizomelfajulás)

†1945. XII. 25 temetve XII. 29.

Farkasrét

Halotti főkönyv

6720 folyósz.

MDK

Kemenszky Árpád

Arckép, of.

Mücsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 54.l.

R. Kemenszky Arpád festő

Műcsarnok, 1900/1901. téli kiáll. 59.l.

R.Kemenszky Árpád

Számadó juhász, olajf.

KMTárs, 1900/1. téli kiáll.kat.53.l.

Kemenszky Árpád MDK

Akt, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Kemenszky Árpád, festöm.

Tapolcai részlet. Olf.

OMKT-Vándorkiállitások 1910. szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat. 78.l.

MDK

Kemenszky Árpád, festöm.

1899. Báró Harkányi Feigesse-féle 225 ft-os dij:

Tavasz.

OMKT- Vándorkiállitások. 1910. szept. 8.-dec. 27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat. 65.1.

MDK

Kemenszky Árpád

Báró Harkányi Frigyes 1898-ban tett 10.000 koro
na alapitványából évi 450 korona dij a kiállitáson először résztvevő művészek egyikének kitüntetésére. 1899-ben Tavasz c. olajfm.

SzmKT 50-131.1.

MDK

Kemenszky Árpád

Bartus Ödön festőművész: Miskolc.

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 28-29.lap

MDK

K.Kemenszky Árpád, festöm.

87. Tanulmány a "Tavasz" c.képhez. Olf.

KTM 1899. tav.nemzetk.kiáll. Kat. 41.l.

MDK

Kemenszky Árpád, festöm.

arckép, tanulmányfejet, s egyéb használó tárgyu festményt küldött be.

Mücsarnok.-Kiállitás.
Művészet.1918. 5.l.

MDK

Kemenszky Árpád

Művészet 1918. 5.l.

Kemenszky Árpád MDK

Tapolcai részlet, olf.

Műcsarnok 1910. Vándorkiállítás

MDK

Kemenszky Árpád, festöm.

Tavasz. 1899. - Br. Harkányi Frigyes-féle 225.ft-os dijat kapta.

Mücs. - OMKT. Tavaszi kiáll. 1900 Kat. 15.1.

Kemenszky Árpád MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

MDK

Kemenszky Árpád, festőm.

478. Fekvő női akt. Olf. J.f.j.

Árverési Közlöny. 1932. I. rk. sz. 27. I.

MDK

Kemenszky Árpád

Akt c. műve.Repr.

Művészet, 1917. 1.1.

MDK

Kemenszky Árpád (szül.1871.)

"Tanulmány a tavasz cimű képhez" c.olajfestményét a báró Harkányi-féle dijjal tüntették ki. Az orsz.mintarajziskolában Székely Bertalan tanitványa volt.Münchenben Hollósy Simon vezetése alatt dolgozott, két nyarat Nagybányán töltött.A Julian-akadémián Bouguerreau és Bachet tanitványa volt. Fent emlitett olajfestménye a párisi Salonban is ki volt állitva.

Cikk:Kitüntetett művészek.
Műcsarnok, 1899. 18.sz. 275-276.l.

MDK

K. Kemenszky Árpád

A Harkányi Frigyes báró-féle 225 frtos dijat, a Műcsarnokban első izben kiállitó művészek közül K.Kemenszky Árpádnak itélte a palyabiróság, "Tanulmány a "Tavasz" c. képhez" cimű olajfestményéért.

Cikk: Pályabiróságok ülései.

Műcsarnok, 1899. 17.sz. 260.l.

Kemenszky Árpád

— **Templomszentelés Nagykovácsiban.** A nagykovácsi katolikus templomot, amelynek belsejét a hivők adományaiból művészien átalakitották, szomyaton délelőtt tiz órakor szentelték föl ujra. A fölszentelési szertartást *Miller* József prelátuskanonok végezte *Grészl* Ferenc nagykovácsi plébános és *Hufnagel* Ferenc solymári esperesplébános segédletével. Az ünnepi szentbeszédet *Griger* Miklós dr. apátplébános, országgyülési képviselő mondotta. Délben közebéd volt, amelyen *Miller* József prelátuskanonok, *Grészl* Ferenc plébános, *Griger* Miklós apátplébános, országgyülési képviselő, *Kern* Aurél dr. ny. törvényszéki biró, *Lendvai* István, a *Magyarság* főmunkatársa, *Hufnagel* Ferenc esperesplébános és *Lázár* Gyula községi főjegyző mondottak nagyhatásu beszédeket. A templom átfestésének munkálatait *Kemenszky* Árpád festőakadémiai tanár vezette.

Magyarság 1937. nov. 7.

Kalauza (1781.), Kisfaludy Károly korai kiadásai, stb., stb. Megtalálható a *Mondolat* és a rá adott *Felelet*, Széchenyi és Wesselényi korszakalkotó munkáinak dús sorozata, Jókai és Jósika sok első kiadása, csupa olyan kincsek, amelyek gyorsabb rezgésbe hozzák a könyvbarát szívét.

Szerény bemutatónkhoz rendszerint hozzá szoktuk fűzni az utalást *az árak alacsony voltára*. Ezúttal ezt elhagyjuk, mert hiszen a köztudatban úgy is benne él a megcáfolhatatlan bizonyosság: olyan jutányosan sehol sem lehet könyveket szerezni, mint az Árverési Csarnok aukcióin.

Kemenszky Árpád

festő

62

Műcs. kiáll, 1899 tól

Pipics 115 l.

Kemenszky Árpád (1870–1945) fest.

HOMÉR 35–36. 1997 760–761. ill

3. Kehely, ar. ezüst, vert angyalokkal és virágkosara áttört cuppával, XVII. század.

4. Kehely, ar. ezüst, vert művű kerubfejes cuppakosárral, XVII. sz.

5. Úrmutató, ar. ezüst, vert művű, 1723-ból.

A parochián:

1. Házioltár, fiókos szekrény felső része kettő kinyitva triptichon Mária koronázásának a s S halálát és Szent Ágostont ábrázoló képekkel, XVIII

2. Dr. Chorényi József plébános magán régiség ónmázas fayance edények és képes fayence l Veronika, tányérok s egy bronzkori karperecz, határában ástak ki.

A fogházépületben, ennek udvarán két befalaz

Kemenszky Árpád
Arckép, olaj

Műcsarnok 1904/5. téli kiállitás. 54 l.

Kemenszky Árpád festőművész MDK

1908 jul. 8.ánelkészült Rákóczi képe.
Kiss L.:Vás.müv. 206.o.

MDK

Kemenszky Árpád, festő.

Tavacz. 1899. br. Harkányi Fr.-féle

225 frtos díj.

OMKT-Vánd. kiáll. 1910 szept. 8-dec. 27. ig.

Kitünt. műv. lajstr. - Hornyánszky V. kny. 65. l.

MDK

Kemenszky Árpád, festő.

Tapolcai részlet. Of.-

OMKT-Vándorkiáll. 1910 szept. 8-tól-dec. 27-ig

Tm.-Hornyánszky V-kny. 7/8 l.

M. D. K.

KEMENSZKY Árpád festő

1896-ban Nagybányán tartózkodott

Réti Bn. 1954. 324. l.

M. D. K.

KEMENSZKY Árpád festő

A nagybányai Hollósy iskolában festett az induláskor

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 37. l.

MDK

Kemenszky Árpád

Bartus Ö: Vidéki centrumok. Miskolc.
Képzőművészet, 1927. 4.sz. 28-29 l.

Kemenszky Árpád
miskolci festő MDK

1907 nov 15-én kapott megbizást a hmvásárhelyi városi tanácstól a Rákóczi-kép megfestésére.

Kiss L.:Vás.müv. 198.o.

MDK

Kemenszky Árpád

Tavasz

Nemz. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1933. ápr.

27 l.

Kemenszky Árpád

Nagybányai kiáll. kat. 1912

75

Sarkophag - födelse, romare VI. 108

Kemenszky Ágnád

1887/88 - 1890/91

Ferképzőmfoiskávk

308

99. l.

Kemenszky József

Műcsarnok
1917. tav. kiáll. - 334
1918. tav. kiáll. - 240

Zichy Mihály gróf VI. 70.

Kemenszky Árpád

Művészet 1911. 131.

dicsérné hát meg őket buzgóságukért . . . Jézus pedig mondja nékik: ». . . mondám néktek, hogy egymást szeressétek; amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást.«

Az apróbbak közül érdekes, dekorativ hatásu faktura van G. A. *Grim* »Őszi levelek« cimü képén; originális foltokkal hozza ki birkáit William J. *Horton*.

A kilencedik teremben *Joub'ert* tájképein a művész nézése, modora, sőt beállitása is hasonlit *Dufouréhoz*, vagy viszont; Virginie *Demont Breton* misztikus kis madonnája, ölében Jézussal, kellemes, nőies apróság, de áhitatában párisi, pedig Breton nincs erő hijjával, mint azt egy másik, erőteljes mozgásu, halászt ábrázoló képén láthatjuk; e kis madonna a rue de la Paix valamelyik nagy ékszerészénél vásárolta a fején lévő drágaságokat. Igy jut eszembe, hogy igen, éppen ékszerésznek lenne jó e kép, pompás kis dekadens amulettet zománcoltatna mintájára.

A tájképek legsikerültebbek az idén, igy itt a *Boudoté* is.

Nagy stációt illenék tartani *Benjamin Constant* megkapó női portréja előtt. A leghatásosabb az egész Salonban s nyilván ezt irhatnók rovására is. Mindegy! Hódolattal (kissé párisias hódolattal és kellő irigységgel) csodálom rajta Ő Fenségét az Asszonyt. Elkeseritően szép — az asszony; hideg, parádézó, hiú, talán kegyetlen, talán önző, talán szivtelen, — de szép . . . Pazar a kerete is, — a háttérben fejedelmi park, nyilván valami remek kastély erkélye az, ahol áll, gyönyörü ruha van rajta, sok drágaság, de hát ilyen keret méltó Ő Fenségéhez, melyikünk tagadná meg tőle?! . . . Van-e olyan ügyetlen, izléstelen millió, mely ne arról álmodnék, hogy egy szép asszony, egy ilyen pazarolja el? . . . Kétségbeejtően szép asszony.

Lenne kifogásunk a fej s a kép többi része közt lévő fakturabeli külömbségek ellen, szeretnők megkérdezni, miért nem érvényesül a kép általános szineinek (narancssárga, zöld) összhatása jobban az arcon, de minek?!

Malonyay Dezső.

Kitüntetett művészek.

A *Műcsarnok* mult számának a pályabiróságok üléséről szóló cikkelyében már megirtuk, hogy a tavaszi nemzetközi kiállításon esedékes pályadijakat kiknek itélte oda a pályabiróság. Az alábbiakban a pályanyertes művészek rövid életrajzát közöljük olvasóinkkal.

Tölgyessy Arthur, a 2000 forintos társulati dij nyertese, született Szegeden 1853 május 1-jén. Már kis gyermek korában leküzdhetetlen hajlandóság és vágy vonzotta a művészi pályára, ami miatt tömérdek küzdelme volt a szüleivel, akik semmi áron sem akartak belegyezni, hogy fiuk erre a tövises és görőngyös pályára lépjen. Őt azonban nem riasztották vissza ezek a surlódások s titokban eljárogatott a Nemzeti Múzeum képtárába, ahol a jó *Ligeti* Antal vezetése és tanácsai mellett szorgalmasan másolgatott. Ezalatt az idő alatt Ligeti annyira megszerette a talentumos és törekvő fiut, hogy vállalkozott rá, hogy szüleit kibékiti azzal a gondolattal, hogy fiokból művész legyen, ami szerencsésen sikerült is neki. Igy történt azután, hogy már a következő év tavaszán a bécsi művészeti akadémiára került, melybe egy próbarajz alapján vették föl, melyet egészen egyedül kellett elkészitenie. Két évet töltött a bécsi akadémián, ahonnan Münchenbe került s előbb *Wagner*, majd *Scitz* iskoláját látogatta. Pár év mulva, katonai kötelezettségének eleget teendő, visszatért Budapestre s itt festette meg első nagyobbszabásu és önálló képét, mely »*Falu vége*« cim alatt a régi műcsarnokban rendezett első nemzetközi kiállításon volt kiállitva. Ettől az időtől fogva minden vezetés nélkül, teljesen önállóan dolgozott, 1879-ben pár hónapot, majd 1883-ban egy egész évet töltött Párisban, ahonnét pár heti tanulmányútra Londonba is átrándult. 1883-ban a párisi Salonban volt kiállitva »*Délibáb*« cimü festménye, mely elsőrangu helyet kapott és az egész európai sajtó részéről igen hizelgő méltatásban részesült Ugyancsak Párisban festette meg »*Kaszás*« és »*Pásztortüz*« cimü képeit, melyek közül az utóbbit a király Ő Felsége vásárolta meg. 1883 tele óta, kevés megszakitással Budapesten lakik s itt festette meg következő jelentékenyebb műveit: »*Az Alföld*« (ez a bécsi nemzetközi kiállításon a külföld versenyében is föltünést keltett s még a tárlat megnyitása előtt elkelt) »*Idyll*«, »*Holdkelte*« (József kir. herceg tulajdona), »*Hortobágy*« (néhai Rudolf trónörökös vásárolta meg), «*Est*« (a Ráth-féle dijjal kitüntetve), »*Czigánykonyha*«, »*Útszéli csárda*«, »*A cifra keservei*«, »*Magány*«, »*A rélen*«, »*Délilábos puszta*«, »*Hajnali szürkület*«, »*Őszi hangulat*« stb. stb. Az emlitett kitüntetéseken kivül néhány vidéki tárlaton érmet s az *Ezredéves Országos Kiállításon* milléniumi nagy érmet kapott. Most a társulati dijat »*Aranysugarak*« cim alatt kiállított olajfestményével nyerte el.

Weinberger Márk, a »néhai Rudich József báró alapitványi ösztöndija« nyertese még fiatal ember. 1871-ben Ungváron született. Tanulmányait Drezdában kezdte meg, ahol mint a polytechnikum hallgatója a műépitészi pályára készült. Onnét Lille-be ment, ahol három esztendőt töltött *De Bruyne* szobrászati műtermében. Lille-ből Hollandián keresztül Münchenbe került, hol *Hollósy* Simon iskolájában rajzolni tanult, *Beermannál* pedig szobrászati tanulmányait folytatta. 1895-ben Münchenből Párisba utazott és a Julian-akadémiában *Puch* tanitványa volt. Körülbelül egy évvel ezelőtt otthagyta az akadémiát

és Auteuil-ben saját műtermet rendezett be, ahol mostani pályanyertes »*Kain*« című szoborművét mintázta, melynek egy öntvénye most a párisi Salonban ki van állítva. Ugyanezen időben *Crossy* angol szobrász műtermében is dolgozott. Rövid idővel ezelőtt érkezett Budapestre, ahonnét, az elnyert ösztöndij szabályzatának megfelelve, a jövő évben Rómába és Párisba megy tanulmányutra, elébb azonban befejezi egy az 1900. évi párisi nemzetközi kiállításra szánt szobor-csoportozatát, mely már most is meglehetősen előrehaladott állapotban van.

K. Kemenszky Árpád, kinek »*Tanulmány a tavasz című képhez*« című olajfestményét a báró *Harkányi*-féle dijjal tüntette ki a pályabiróság, szintén a fiatal nemzedékhez tartozik. Miskolcon született 1871-ben. Tanulmányait az országos mintarajziskolában kezdte meg, hol *Székely* Bertalan tanítványa volt. Innen a tanfolyam végezte után Münchenbe került, hol közel négy éven át *Hollósy* Simon vezetése alatt dolgozott s ez idő alatt két nyarat Nagybányán töltött. Később Párisban a Julian-akadémiát látogatta, hol *Bouguerreau* és *Bachet* mesterek tanítványa volt. Ugyanez a festménye, mely most pályadijat nyert, a mult esztendőben a párisi Salonban is ki volt állítva s nem utolsó érdeme, hogy a nemzetközi művészet nagy versenyében is észrevették. Most állandóan Miskolcon lakik.

Az egyesületi aranyérem odaitélése.

A *Magyar Képzőművészek Egyesülete* május 12-ikén délután 6 órakor a városligeti Műcsarnok tanácskozó termében ülést tartott, melynek egyetlen tárgya a nemrég alapított egyesületi aranyérmnek első ízben való odaitélése volt.

Az ülésen, melyen *Basch* Gyula elnökölt, a következő művészek voltak jelen: *Baditz* Ottó, *Bihari* Sándor, *Both* Menyhért, *Bruck* Lajos, *Csók* István, *Fényes* Adolf, *Gross* Béla, *Grünwald* Gy. Imre, *Haraszti* József, *Holló* Barnabás, *Innocent* Ferenc, *Kacziány* Ödön, *Kann* Gyula, *Kernstock* Károly, *Kallós* Ede, *Kardos* Gyula, *Koszta* József, *Mannheimer* Gusztáv, *Márk* Lajos, *Mihálik* Dániel, *Olgyay* Ferenc, *Peske* Géza, *Róna* József, *Stetka* Gyula, *Telcs* Ede, *Telepy* Károly, *Tolnay* Ákos, *Vajda* Zsigmond, *Zala* György.

Mielőtt szavazásra került a sor, a jelenvoltak *Fényes* Adolf javaslatára kimondották, hogy a »Magyar Képzőművészek Egyesülete« aranyérmének szabályzatából az utolsó pontot, mely így szólt:

»Az a művész, aki ezt az érmet elnyerte, minden magyarországi kiállításon jurymentességet (hors concours) élvez, miről a kiállításokat rendező társulatok és egyesületek hivatalosan értesitendők«, elhagyja, illetve a jurymentességre vonatkozó intézkedést mellőzi.

Ezután az elnök fölkérte a tagokat, hogy az egyesületi aranyérem odaitélésére a szabályszerü titkos szavazást ejtsék meg, melynek az lett az eredménye, hogy az érem szabályzatának 5-ik pontjában előirt *abszolut szótöbbséget Zala* György nyerte el s igy a »Magyar Képzőművészek Egyesüle« az általa alapított egyesületi aranyérmet, mely ezúttal került először kiadásra, *Zala* György szobrászművésznek itélte oda, »Gábor arkangyal« című szoborművéért.

A »Magyar Iparművészet« pályázatai.

I.

A »*magyar fém- és lámpaárugyár részvénytársaság*« igazgatósága pályázat útján akarja beszerezni egy oly plakátnak a tervrajzát, melylyel a közönség figyelmét gyártmányaira fölhívhatja. A gyár készit villámos-, gáz- és petroleum-csillárokat s egyéb fémtárgyakat.

A pályázatnak föltételei a következők:

1. Tervezendő egy modern izlésü, művészies, szines plakát, mely a fennebbi célnak megfelel. Szélessége legyen 45 centiméter, magassága pedig 70 centiméter.

2. A tervrajzon a következő szöveg föltüntetendő:

Magyar fém- és lámpa-árugyár r.-társaság
Budapest-Kőbánya.

Ezenkivül szükséges, hogy mintegy 5 centiméter magas és 20 centiméter üres hely legyen, a gyár valamelyik fióküzletének a címe számára.

3. A kidolgozás lehet ugyan vázlatos, de megkivántatik, hogy a részletek is érthetők legyenek.

4. Pályázhatik minden magyar honpolgár.

5. A pályaművek jeligével látandók el s ugyanezzel a jeligével ellátott zárt boriték tartalmazza a szerzőnek nevét és lakásának címét.

6. A fenti föltételeknek mindenben megfelelő pályaművek közül a legsikerülteb 300 (háromszáz) forintnyi pályadijjal lesz kitüntetve s ezzel a pályázat hirdetőjének a tulajdona lesz. Amennyiben kivántatnék, a tervező tartozik a dijazásra ajánlott rajzán a biráló bizottság által ajánlott módosításokat megtenni s ezt akként átdolgozni, hogy közvetlenül sokszorosítható legyen.

7. A pályázat felett öt tagú bizottság dönt, amelynek elnöke *Czigler* Győző műegyetemi tanár, a m. iparművészeti társulat tervező-művész szakosztályának elnöke, tagjai *Györgyi* Kálmán, *Horti* Pál, *Roskovics* Ignác és *Dietrich* Károly, a m. fém- és lámpaárúgyár részvénytársaság igazgatója. Egyik vagy másik jury-tagnak akadályoztatása esetén a M. I. T. elnöksége gondoskodik annak helyettesítéséről.

Kemenszky Árpád

K

BÁRÓ HARKÁNYI FRIGYES-DÍJ.

Báró Harkányi Frigyes, az orsz. m. képzőművészeti társulat volt alelnöke által 1898-ban tett 10.000 korona alapítványából évi 450 korona díj a kiállításon először résztvevő művészek egyikének kitüntetésére.

1. 1899. Kemenszky Árpád. Tavasz. Olajf.
2. 1900. Albert Andor. Férfi-mellszobor. Gipsz.
3. 1901. Pór Bertalan. Tanulmány. Olajf.
4. 1902. Boray Viktor. Akt-tanulmány. Gipsz-szobor.
5. 1903. Keszthelyi Sándor. Önarckép. Olajf.
6. 1904. Major Jenő. Téli nap. Olajf.
7. 1905. Faragó Géza. Vasárnap délután. Gouache.
8. 1906. Pásztor János. Búcsúzkodás. Faszobor.
9. 1907. Rigele Lajos. A tékozló fiú hazatérése. Gipsz-szobor.
10. 1908. Glatter Gyula. Öreg asszony és fiatal leány. Olajf.
11. 1909. Sámuel Kornél. Tanulmány. Gipsz-szobor.
12. 1910. Papp Bertalan. Női arckép. Olajf.

SzmKT 50-131-C.

Kemenszky Árpád

DUDITS ANDOR

CIGÁNYOK

és Remek Árpád rózsaképei. Rózsaffy Dezső

Életkép bőven van. Különböző rendbeli ci-

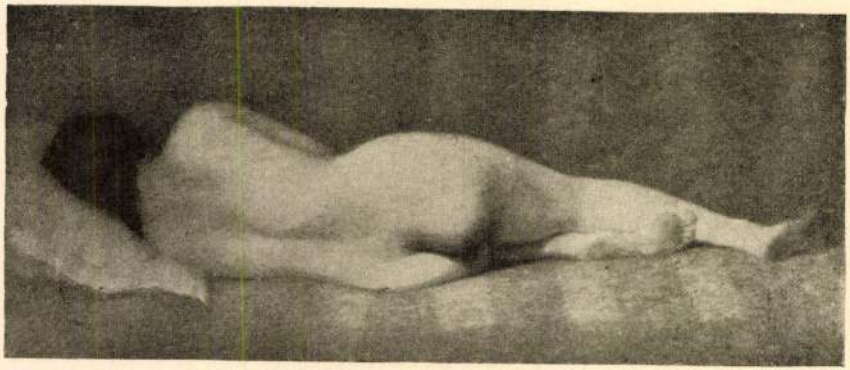

KEMENSZKY ÁRPÁD — AKT

Művészet 1917. 12.

A TAVASZI KIÁLLITÁS

A Szépművészeti Múzeum palotájának néhány kölcsönkért termében nyílt meg a Képzőművészeti Társulat tavaszi kiállítása. A rendezés elé tehát ugyanazok a nehézségek gördültek, amelyekről már a mult kiállítások ismertetése alkalmával szóltunk. Ötödfélszáz kép, szobor és grafikai

Az idők zivataros járásának jegyét e terem néhány festménye is magán viseli. Dobai Székely Andor a Kolubara hídját, Mednyánszky László báró a menekülők táborozását, egy tábori konyha s egy pihenés képét hozta a harctérről. Udvardy Dezső pedig ujoncokat festett, amint föleskusznek.

Aránylag sok e teremben a tájkép. A

ken, május 12-ikén délelőtt tartotta döntő ülését a városligeti Műcsarnok tanácskozó termében.

Az ülésen a pályabíróság tagjai: *Andrássy* Tivadar gróf, *Andrássy* Gyula gróf, *Berzeviczy* Albert, *Baditz* Ottó, *Basch* Gyula, *Kacziány* Ödön, *Olgyay* Ferenc, *Strobl* Alajos és *Vaszary* János, teljes számmal, továbbá a vallás- és közoktatásügyi miniszter képviseletében *K. Lippich* Elek művészeti szakelőadó voltak jelen és egyhangulag *Andrássy* Tivadar grófot kérték föl az elnöki szék elfoglalására.

Az elnök miután konstatálta a pályabírósági tagok szabályszerü meghivását és teljes számban való megjelenését, a titkár által fölolvastatta a kiállítási szabályzatnak a pályabíróság eljárására vonatkozó szakaszait, valamint a pályázati hirdetéseket, mire kezdetét vette a szabályszerü titkos szavazás, először a társulati kétezer forintos dijnak, majd az állami aranyérmeknek, végül a kétszázhuszonöt forintos báró *Harkányi* Frigyes-féle dijnak odaitélésére nézve.

A 2000 frtos társulati díjat a pályabíróság *Tölgyessy* Arthur »Aranysugarak« című olajfestményének itélte oda.

A pályabíróságok az aranyérmekre vonatkozó javaslatot fölterjesztették *Wlassics* Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, aki az állami aranyérmek ügyében véglegesen határoz.

A *Harkányi* Frigyes báró-féle 225 frtos dijat, mely a Műcsarnokban első ízben kiállító fiatal művészek számára szól, a pályabíróság 14 művész közül *K. Kemenszky* Árpádnak itélte oda, »Tanulmány a »Tavasz« című képhez« című olajfestményeért.

A »néhai *Rudich* József báró alapítványi ösztöndija« odaitélésére hivatott s a társulati választmány által titkos szavazás útján választott pályabíróság ugyancsak május 12-én tartotta döntő ülését a Műcsarnok tanácskozó-termében.

A pályabíróság tagjai: *Andrássy* Tivadar gróf, *Andrássy* Gyula gróf, *Wagner* Géza dr., *Kardos* Gyula, *Karlovszky* Bertalan, *Mannheimer* Gusztáv és *Márk* Lajos, teljes számmal jelenvoltak az ülésen és egyhangulag *Andrássy* Tivadar grófot kérték föl az elnöki szék elfoglalására.

A pályázati hirdetés fölolvasása után a titkár bejelentette, hogy a dijra hárman pályáznak, úgymint *Telcs* Ede »Enyelgés« című szoborművével, *Tull* Ödön: »Fárasztó menet« című olajfestményével és *Weinberger* Márk »Kain« című szoborművével.

Az ezután megejtett titkos szavazás eredménye az volt, hogy a pályabíróság a »néhai *Rudich* József báró alapítványi ösztöndiját *Weinberger* Márk-nak itélte oda, „Kain“ című szoborművéért.

A pályabíróságnak az állami aranyérmekre vonatkozó megállapodását, illetve javaslatát majd csak a miniszter végleges jóváhagyása után hozhatjuk nyilvánosságra. Ugyanakkor fogjuk a tavaszi nemzetközi kiállítás alkalmával kitüntetett művészek rövid életrajzát is közölni olvasóinkkal.

A Magyar Képzőművészek Egyesülete aranyérme.

Röviden már a *Műcsarnok* mult számában jeleztük, hogy a „Magyar Képzőművészek Egyesülete“ magyar művészek kitüntetésére aranyérmet alapít, melyet a legnagyobb kitüntetésnek kiván tekinteni s melynek elnyerése az illető kitüntetett művész számára minden magyarországi műkiállításon jurymentességet (hors concours) biztosít.

Ebben az ügyben az *Egyesület* május 8-ikán a városligeti Műcsarnok tanácskozótermében értekezlet tartatott, amelyen *Basch* Gyula elnöklése mellett a következők voltak jelen: *Bálint* Zoltán, *Both* Menyhért, *Bruck* Lajos, *Fadrusz* János, *Fittler* Kamill, *Grosz* Béla, *Kacziány* Ödön, *Kimnach* László, *Knopp* Imre, *Mihalik* Dániel, *Róna* József, *Tolnay* Ákos, *Tóth* István, *Telepy* Károly, *Vajda* Zsigmond és *Zemplény* Tivadar.

Az értekezlet beható megbeszélés után az egyesületi aranyérem szabályzatát a következő hat pontban állapította meg:

1. Az érmet minden évben egyszer adják ki, annak a magyar képzőművésznek, akit az *Egyesület* erre a kitüntetésre meltónak itél.

2. Az érem nemcsak kiállító művésznek itélhető oda, hanem olyan művésznek is, aki bárhol, erre méltó műalkotást tud fölmutatni.

3. Az érem csak kiváló műbecsü alkotásnak itélhető oda — ilyenek hiányában pedig nem adatik ki.

4. Minden művész csak egyszer nyerheti el ezt az érmet.

5. A »Magyar Képzőművészek Egyesülete« bármely határozatképes ülésén odaitélheti az érmet, ha tagjait az illető ülésre legalább nyolc nappal előbb meghívta. A határozat hozatalához abszolüt szótöbbség kivántatik.

6. Az a művész, aki ezt az érmet elnyerte, minden magyarországi kiállításon jurymentességet (hors concours) élvez, amiről a kiállításokat rendező társulatok és egyesületek hivatalosan értesítendők.

A pontozatok megállapítása után az értekezlet egyhangulag elhatározta, hogy az éremnek elsőízben való odaitélését az *Egyesület*-nek legközelebbi határozatképes ülésére halasztja.

Műcsarnok 1899. 17. 11.

kenységeért az ezredéves kiállítás idején a Lipót-rend középkeresztjével tüntette ki.

Társulatunk szép koszorut küldött elhunyt jelesének a ravatalára, választmánya pedig testületileg vesz részt a temetésen.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmányi ülése.

Az *Országos Magyar Képzőművészeti Társulat* május 10-ikén délután 6 órakor *Andrássy* Tivadar gróf elnöklése mellett a Műcsarnok tanácskozótermében ülést tartott, amelyen a következők voltak jelen: *Andrássy* Gyula gróf, *Basch* Gyula, *Benke* Gyula, *Dudits* Andor, *Gerlóczy* Károly, *Kardos* Gyula, *Mannheimer* Gusztáv, *Márk* Lajos, *Miklós* Ödön, *Pártos* Gyula, *Ráth* György, *Rona* József, *Szalay* Imre, *Szüry* Dénes, *Vastagh* György, *Wagner* Géza dr. és *Zala* György.

Az ülés első tárgya az igazgatóság jelentése volt, mely a tavaszi nemzetközi kiállítás anyagáról, megnyitásáról és eddigi eredményéről számolt be a választmánynak.

Utána a választmány egyhangulag elfogadta *Gábor* Ignác társulati tagnak írásban beadott abbeli indítványát, hogy a társulati tagok javára évenkint rendeztetni szokott sorsjáték huzása, az eddigi gyakorlattól eltérőleg ne a tavaszi, hanem a téli kiállítást megelőzőleg, tehát november végén tartassék meg, még pedig azért, hogy az év folyamán — április közepétől decemberig belépő új tagok is még résztvehessenek a sorsolásban. A nyertes tagok természetesen így is két kiállításon — a télin és a következő évi tavaszin — választhatnak.

A választmány az igazgatóságot bízta meg a sorsolásra vonatkozó szabályzatnak ilyen értelemben leendő átdolgozásával.

A Péterváron és Moszkvában rendezendő művészeti és iparművészeti kiállítás ügyében a választmány minden tekintetben hozzájárult a társulat művészeti bizottságának és a »Magyar Képzőművészek Egyesületé«-nek az igazgatóság által is támogatott s lapunk mult számában közölt javaslatához és az igazgatóságot bízta meg azzal, hogy a »Magyar Iparművészeti Társulat«-tal a kiállítás ügyében érintkezésbe lépjen.

Ezután a titkár röviden jelentést tett az 1900. évi Párisi Nemzetközi Kiállítás művészeti csoportbizottságának a minap tartott üléséről, melynek eredményeit lapunk mult számának a vezető cikkelyében közöltük. A választmány *Miklós* Ödön helyettes kormánybiztos fölvilágosító előterjesztése s *Zala* György, *Basch* Gyula, *Szalay* Imre, *Róna* József, *Kardos* Gyula és *Mannheimer* Gusztáv fölszólalásai után a jelentést tudomásul vette és annak a nézetének adott kifejezést, hogy a kiállításon a rendelkezésre álló hely csekély volta dacára is résztvenni a magyar művészeknek hazafias kötelességük.

Az aranyérmek stb. pályabíróságának a megválasztásáról szóló jelentés, valamint *László* Fülöp festőművésznek a választmányi tagságról való lemondásának a tudomásulvétele után a választmány a következő *130 új tagot* vette föl rendes tagjai sorába:

Wertheimer Adolf, Mahler Gusztáv, Gerőfi Arnold, Wein Vilmos, Nemes József, Péchy Andorné, Szalay Lászlóné, Jahoda Adolf, Strasser Izidor, Szécs Gyula, Liszy Viktorné, Oppenheim Emil, Kövesi Géza, Kelemen Lajos, Benedict Ottó, Beck Soma, Frank Sala, Kalmár Jakab, Stránszky Izor, Brachfeld Sándor, Takáts Mihály, Stern Emil, Noseda Károly, Szolnoki főgimnázium »Verseghy« önképzőköre, Lenner Róbert, Uher Ödön, Áldor Gyula, Wagner Ödön, Marzsó Károly, Barlay József, Schwarcz Ernő, Kollarits Jenő, Málnai Mihály, Kelemen István, Paszlavszky József, Augenfeld Lajos, Iványi Ernő, L. Oláh Gyula, Fuchs Lajos, báró Bánffy Györgyné, Kurcz Lipót, Lähne Henrik, Pollák Illés, Roheim Ödönné, Szalay Árpád, Veszprémi főgimnázium, báró Baratta Dragom Alajosné, Lipthay Béla, Develák Károly, Biró Henrik, Aczél József, Hegedüs Adolf, Márkus Zsigmond, Sonnenfeld Albert, Neuberger Gyula, Spitzer Albert, Beschorner A. M. és fia, Stiassny Ignácné, Lindenbaum Mórné, ifj. Vastagh György, Pfeifer Karoly, Tellyesniczky Kálmán, Domahidy Viktor, Weisz Leó, Vogel Gyula, Nyári Sándor, Strasser Alfréd, Vidor Jenő, Király Kálmán, Erdey Aladár, Lobkowitz Rudolf herceg, Perczel Dezső, Forinyák Gyula, Orczy Andor báró, Kelemen Gyula, Masirevic Samu, Budapest VIII, kerületi főreál »Önképzőköre«, Ráth Péter, Majthényi László báró, Csáky Lajos gróf, Zichy Béla gróf, Álgya Sándor, Szapáry István gróf, Perczel Béni, Kalmár Vilmos, Podmaniczky Levente br., Forgó István, Török Bertalan, Schrikker László, Urbán Zsigmond, Radvaner Vilmos, Sivó Jusztin, Horváth Elek, Szénássy Mihály, Cserepes István, Sárkány Béla, Heckmann István, Degenfeld Imre gróf, Lipthay Frigyes báró, Degenfeld Pál gróf, Esterházy Ferenc gróf, ifjabb Lónyay Gábor gróf, Dessewffy Emil gróf, Károlyi Gyula gróf, Manndorf Géza báró, Bethlen Aladár gróf, Csáky Zenó gróf, Légrády Károly, Wilczek Gusztávné, Kelemen István, Podmaniczky Elma bárónő, Josipovich Géza, Grünwald Imre, Mülek Lajos, Grauer Vilmos, Arányi Miksa, Zichy Károly gróf, Roszner Ervin báró, Salamon Frigyes, Heltai Ferenc, Atlas Gyula, Polinszky Béla, Zsák Hugó, Sárváry Oszkár, Ulbert Károly, Degré Andor, Botka Lajosné, Egyedi Arthur, Winter Adolf, Löwy Izsó.

Több tárgy nem lévén, az elnök az ülést föloszlatta.

Pályabíróságok ülései

A társulati kiállítási szabályzat értelmében az eddigi tárlatokon kitüntetett és az 1899. évi tavaszi nemzetközi kiállításon résztvevő kiállító művészek által titkos szavazás útján megválasztott pályabíróság, mely arra volt hivatva, hogy az állami aranyérmek kiosztására vonatkozólag a vallás- és közoktatásügyi miniszter elé javaslatot terjeszszen és a 2000 frtos társulati dijat, valamint az ezúttal első izben esedékes 225 frtos *Harkányi* Frigyes báró-féle dijat végérvényesen odaitélje, pénte-

Kemény Alfréd, mükritikus

Az 1920-as évektől kezdve több magyar képzőművész talált otthonra, kapott munkát a Szovjetunióban: Mészáros László, Kemény Alfréd és még többen, mások.

Akácz László: Október és a magyar képzőművészet.
Vas Népe, 1977. nov. 6.

MDK

K

Kemény Alfréd

megh. 1945.

Rj

Kemény

Hinczék a városligeti vurstliban jobbára polgári-kispolgári közönség előtt játszottak,míg Kemények a népliget mutatványostelepen a városszélén lakó munkások,iparosok előtt,a telep nemegyszera környékbeli munkásság sztrájktanyája is volt.Hinczék marionett bábui nagyobb apparátust és programot igényeltek,mig Kemények zsákbábui szorosabban kötödtek a népmesei hagyományokhoz,marionett bábuik pedig az izgalmas,technikai bravurt követelő szólószámokra épültek.

Magyar Hirlap 1974 /174 6.o.

KEMÉNY Alfréd

Moravánszky 1988b 201.

Kemény András elektromos tervező

Megyei Könyvtár, Salgótarján. Építész: Finta József, Epscsogi György és Paulin Pál, (Lakóterv).

Statikus tervezők: Dénes Lóránt, Brüller Józsefné.

Elektromos tervezők: Kemény András, Bartók Jánosné.

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 74-old.

Kemény Árpád festőművész, grafikus 1

(1937 Kolozsvár –)

A marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskola díszlettervezője.

Igaz Gó 1972 november

KEMÉNY Árpád *129, 133*
Kolozsvár, 1937. július 24.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő és díszlettervező

Banner Erdély

Kenéry Árpád

A Kolozsvári Ion Andreescu
képzőművészeti Főiskolán végzett
1962-ben. Első egyéni kiállítása
1955 - Marosvásárhely.

Igaz Gi 1972 november

Kemény Árpád

Neve említve.

A Ket, 1941. dec. 17. 2. ed. 51 s. 9 p.

Kemény Árpád
festő

M. D. 1

A marosvásárhelyi szini-iskola
múltiszinben helyezhedett el.

Haldovay Szörö: Fedör a Szikelyföldön
Müvészet, 1969 aug. 21 lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

KEMENSZKY ÁRPÁD, festő

1899.nov.11.én nyilt meg a kiállitás Miskolcon. A Nemzeti Szalon 280 művet küldött. Több neves művész is szerepelt. Rubovics Márk festő rendezte. A képek nagy része kevésbbé ismertek és a helyi művészeké volt, mint pl. Kemenszkyé. 53.old.

ZSADÁNYI GUIDO: Az első képzőművészeti kiállitás Miskolcon 53.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 6. 1964. júl. 1964

KEMENSZKY ÁRPÁD, festő

A század elején Miskolcon is kialakult az első önálló festőcsoport. Ő a nagybányai festőiskolán is megfordú lt. 1905 őszén volt a miskolci festők első kiállitása. 38.old.

ZSADÁNYI GUIDO: A megyei képzőművészetének helyzete, képtárai és képzőművészeti irodalma 37.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 5. 1963. szept. Miskolc. 1963

KEMENSZKY ÁRPÁD, festő

1899 nov.11-én nyilt meg a kiállitás Miskolcon Ekkor Lánczy Leo bankigazgató, Miskolc képviselője megvette Kemenszkynek "Viszontlátás"c. képét és, azt a múzeumnak ajándékozta. 54.old. 8.jegyz

ZSADÁNYI GUIDO: Az első képzőművészeti kiállitás Miskolcon 53.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 6. 1964. júl. Miskolc, 1964

Kemenszky Árpád

Szeretettel az alábbi társaitok

Borbély László: A Herman Otto Múzeum festményei a Miskolci Képtárban

Nagyjainak 1970 XI.

KEMENTZKI Péter komáromi ankala

Szentes, ref. tpl festett famennyezete

1761

Kiss Bálint: A Békés-bánáti ref. egyházmegye tatárjárás (1836) Békéscsaba, 1992 219.

mat", amelyet a pécsi székesegyház újjáépítése körül kifejtett.[28] A javakorabeli Dulánszky — korábban a pesti hittudományi kar tanára — beltagok közé választásának nyilván nem az volt az oka, hogy különleges szakértőként segítse a bizottság munkáját, hanem hogy jóindulatának megnyerésével további támaszt szerezzenek a műemlékek ügyének.[29]

Eltérően ettől a gyakorlattól, a mindössze 31 éves dr. Szendrey Jánost, az országos régészeti társulat titkárát beltagi kinevezésre, a bizottsággal egyetértőleg Forster Gyula másodelnök ajánlja.[30]

A „Budavári főegyház építési bizottságába" a Budáról pozsonyi kanonokként távozó Ráth József plébános helyett utódját, Bogisich Mihályt hivatalból nevezi ki a miniszter.[31] 1884-ben pedig a „Feszl Frigyes elhunyta folytán megüresedett helyre az építési bizottságba Pártos Gyula műépítészt küldte ki."[32]

Külön érdekessége van számunkra dr. Török Aurél antropológus, egyetemi tanár beltaggá való bekerülése körül kialakult vitának, mert össze-

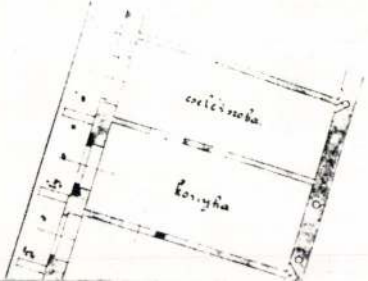

Kemény

A nagymarosi Művelődési Házban a nyári tárlaton részt vett Czelényi Vilmos, Kárpáti Éva, Sós- Kemény házaspár politikai plakátokkal, Baksa József non figuratív alkotással, Jakab Eszter zománckompozicióval, Kiss Nagy András kisplasztikával, Gyurcsek Ferenc Bányászok - márványalkotással.

Magyar Hirap 1973/224/6

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Kamény

Műcsarnok téli tárlatán szerepelt.

MH.929.XII.22.

Kemény

Sóssal Körös Tungsram és DNV c.
műve (eml.)
Szerepel az alábbi: Táslaton

F. L.: Megnyílt a Reklám 71
Kiállítás

Magyar Hirlap 1971 III. 11

MDK.

Kemény Ádám

Kiállitási hiradás

Vasas 1965 ápr.lap -

Kemény Ádám M.D.K.

Sávoly Pál tervező munkatársa az Erzsébet-híd
ujjáépitésénél

Magyar Épitőművészet 1965/1. 60-66.l.

Kemény Ádám

MDK

A győri sétatéri Rába-híd az Uvaterv keretében tervezte.

116-117.o.

repr. 117.o. 33. ábra

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és X^A. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Kemény Ádám

okl. mérnök az "Alapozás kézikönyve" c. munka egyik lektora volt.

dr.Gabos György k önyvismertetése,Magy.Ép.ip. 1971.
11 -12.sz.726-728.1.

Kemény Alfréd

nevét említi opponensi véleményében Szigeti József.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet története c. doktori értekezésének vitája. - Művtört.Ért. 1971.1.sz.47-59. l.

47-48.l.

Kemény Alfréd

Moholy-Nagy László 1922-ben manifesztumot adott ki Kemény Alfréddel, aki 1935-37 között a Szovjetunio Forradalmi Képzőművészek Nemzetközi Irodájának titkára volt, s 1945-ben tért vissza Budapestre, s kiadta Kassák Lajossal az "Uj Müvészek Könyvé"-t.

Koczogh Ákos: A modern müvészet utjai
Népmüvelési Propaganda Iroda 1972 l 66.old.

Kemeny Alfréd
elemzi először önálló tanulmány-
ban Bartnyik pályakezdését (MA 1919 jú-
nius.

Bodri Ferenc: Bartnyik Sándor

Látóhatár 1971/5-6 560 old.

Kemény Alfréd
grafikus

Méltatás

U.Krehirt: Szilágyi Jolán berlini kiállitása.
Művészet, 1971. november - 16.oldal

Kemény Alfréd

1924-től a berlini Rote Fahne
rajzolta lett, majd 1934-ben emigrált
a Szovjetunióba.

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina 143. old.

Kemeny Alfréd - Moholy-Nagy László

Dynamisch-Constructives
Kraftsystem Sturm 1924 12. sz
186. old

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina 142. old.

Kemény Alfréd MDK

1896-1945

A fehérterror miatt külföldre menekült

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.
Bp.1959.43.l.

M.D.K.

Kemény Alfréd

lásd Durus

Pogány Ö. Gábor: Ék Sándor, Bp. 1961. 11. l.

Kemény

neve említve

Sik Csaba: Vasarely grafikái

Nagyvilág 69/1o 1591. old.

KEMÉNY ALFRÉD

SZEREPEL AZON A FÉNYKÉPEN, AMELYET MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ KÖZÖL A VISION IN MOTION-BAN A KONSTRUKTIVISTÁK ÉS DADAISTÁK WEIMARI TALÁLKOZÁSÁRÓL, 1922 NYARÁN.

BODRI FERENC: THEO VAN DOESBURG KONTÚRJAI.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET, 1970/1. 56-57. LAP.

KEMÉNY ALFRÉD

FORGÁCS Éva: Bauhaus. Pécs : Jelenkor, 1991 113.p.

Döbrente, vár 402, 828
Döbrököz, vár 54
Dörögd 831
Drautz→Szepesdaróc
Dravce→Szepesdaróc
Dreihausen, kerámia→Budapest, BTM, Székesfehérvár, István király Múzeum
Dresden
– Grünes Gewölbe, Hedvig-serleg 92, 225, 494, 501; K: 791, 794
– Historisches Museum
– – Harcias Frigyes választófejedelem kardja, ltsz. VI/361. 234, 235, 645, 742, 858; K: 1484
– – vadászkés-nyél 652
– Landesbibliothek, Dürer-rajz 288
Dubeček, táblaképek→Praha, Národni Galérie
Dublin, National Museum of Ireland, I. Johanna porcelán-kannája (Fonthill-váza) 217
Dumbrăvioara→Sárumberke
Dunajská Streda→Dunaszerdahely
Dunaszerdahely (Dunajská Streda: CS), plébániatemplom 667
Dupuşul→Tobiásfalva
Duránd, (Tvarožná: CS) keresztelőmedence 256
Durdevac→Szentgyörgyvár

Kemény Alfréd, műkritikus

az 1920-as évektől kezdve több magyar képzőművész talált otthonra, kapott munkát a Szovjetunióban: Mácza János, festő Kemény Alfréd műkritikus és még többen mások.

Akácz László: Október és a magyar képzőművészet, Dolgozók Lapja, 1977. nov. 6.

Kemény Alfréd

Kemény Alfrédról közölt életrajzi jegyzetben az áll, hogy 1935 és 1937 között Ulitz vott FMNI tatkára.

Nagy Zoltán: Ulitz és az FMNI
Művészet, 1980. március – 44 lap.

Kemény Alfréd, [ ]

Jelentős munkát
végzett Berlinben.

Láncz S.: Képzőmův. krónika 435–441.

Jelenkor, Pécs, 1979. május XXII/5.

Kemény Alfréd
festő

M.DY

Méltatás.

Ék Sándor: Proletár Képzőművészeti Tanműhely
Művészet, 1968. november – 34 kep.

Kemény Alfréd
mükritikus

M.D.K.

Méltatás

Szilagyi Jolán: Emlékezés Kemény Alfrédra
Művészet, 1963. julius – 24 lap.

Kemény Alfréd

Bernáth Aurél, Mattis-Teutsch, Kemény Alfréd és a többiek Berlinig jutnak el.

Alföld 1975/11/74

Aczél:Passuth:Magyar művészek az európai avantgarde-ban

Gleizes, Albert 11, 12, 19, 23, 24, 25, 124, 201, 203, 205, 206
Gogh, Vincent van 75, 101, 121, 124, 187
Greco, El 169, 193
Gris, Juan 201
Grosz, George 10, 12, 13, 16, 70, 81, 94, 99–100, 103–107, 200
Gulácsy Lajos 183–184

Hartnacke, Wilhelm 229, 230, 232
Hatvany Ferenc 159–160
Haulisch Lenke 241
Haupt, Albrecht 117
Heckel, Erich 7
Heemskerck, Jacoba van 101
Heine, Heinrich 148, 241
Hodler, Ferdinand 97, 118
Hofer, Karl 80, 118
Holbein, Hans 220
Hollósy Simon 139
Hummel, Erdmann 118
Huszár Vilmos 81, 201–203, 212

Imre Sándor 74, 238
Ingres, Jean Dominique 10, 70, 90, 159, 162
Iványi Grünwald Béla 126, 141, 142

Jándi Dávid 168

Kampmann, Walter 81
Kandinsky, Wasili 7, 9, 21, 31, 81, 101, 102, 118, 151, 207
Kassák Lajos 16–17, 28, 167, 198, 208, 212–213, 214, 235
Kádár Béla 82, 199, 200, 210
Kemény Alfréd 46, 241
Kernstok Károly 126, 163–164, 165, 171, 172
Kerschbaumer, Anton 80, 81
Kerschtein, Max 89
Kirchner, Ernst Ludwig 80, 81, 82
Klee, Paul 9, 81, 114, 118, 151
Kmetty János 160–161, 162, 163
Knaus, Ludwig 138
Kokoschka, Oskar 8, 156, 172
Komját Aladár 167, 198
Konijnenburg, Willem 201
Korda Vince 168
Koszta József 134, 141, 142
Körösfői–Kriesch Aladár 201
Kubin, Alfred 118
Kustodieff, Boris 45

Laurencin, Marie 161
Lehel Ferenc 184
Lehmbruck, Wilhelm 9, 74–80
Leibl, Wilhelm 89, 138
Lenin, Vladimir Iljics 44
Léger, Fernand 14, 19, 21, 25
Liebermann, Max 7, 80
Lindner, Werner 91
Lissitzky, El 32, 92, 95, 118
Lochner, Stephan 88, 89
Lotz Károly 136
Lukomskij, G.K. 117
Lunacsarszkij, Anatolij 45
Lyka Károly 132

Macke, August 8
Madarász Viktor 125, 131, 132–133, 137, 190
Maillol, Aristide 75, 77, 79
Manet, Edouard 7, 119, 120, 140
Marc, Franz 7, 124, 151, 191, 192, 195
Marcoussis, Louis Casimir 12, 25
Marées, Hans von 75, 97
Matisse, Henri 85, 87, 99, 118, 124, 151, 154, 158, 159, 161, 163, 173, 178, 180
Mattis Teutsch János 199
Márffy Ödön 96–99, 165, 173–174
Medgyes László 147, 157–158, 162, 182
Mednyánszky László 142
Meidner, Ludwig 8
Medunetzky, Konstantin 46
Mészöly Géza 139
Michelangelo 224
Millet, Jean Francois 176
Minne, George 77
Moholy–Nagy László 14–16, 28, 33, 46, 81, 92, 93, 96, 100, 102, 118, 203, 209–212, 213, 214, 241
Molnár Farkas 81, 213

Kállai Ernő: Összegyűjtött írások. Magyar nyelvű tanulmányok 1912–1925. Bp. 1993, Argumentum – MTA MKI

KIÁLLÍTÁS

AZ

IPARTERV

DÍSZ-

TERMÉBEN

/BUDAPEST

V. DEÁK

F. U. 10./

1980

JANUÁR

30-

FEBRUÁR

15.

MEGNYITÓ:

JANUÁR

30,

18 ÓRA

Kewen

Kemény Éva, grafikusművész
Bakonyvidéki M. Ágnes: Felkiáltójelek. Sü Sándor és Kemény Éva kiállítása. (Műcsarnok, 1988. VI. 10–VII. 10.

„Elsivátagosodás"
szita, 120 × 70 cm, 1988.
(részl.)

Sü-ky: Nemzeti össztermék, szita, 120 × 70 cm, 1988
(fotók Somfai István)

Művészet, 1989., jan., 1.-old.

W.D.K.

KEMÉNY Béla

1927.-ben Nagybanyan a SzabdiskOla-tanja

Réti: Nagybanya.... Bp. 1954. 338.1.

Kemény Csaba

Cikke: Az építészet mint tudomány és mint művészet – valóság, 1969. 5. 100-102. l.

Az 1969.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört. Ért.1972.4.sz.295-328.l.

299.l.

Kemény Csaba

hozzászólása a Valóság épitészeti vitájához /Valóság, 1969. május/. Irodalomjegyzékben hivatkozik rá:

Vidor Ferenc: Az épitészet "teljességéről". Épités- Épitészettudomány, 1969.1-2.sz. 63-74.l.

74.l.

Kemény Edit

a bicskei képzőművészeti szakkör kiállításán szerepelnek művei.

G. D.: Kiállítás Bicskén.
Fejérmegyei Hírlap, 1973. júl. 1.

Kemény Egon

folyóiratok illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1972.4.számát

46.l.

Kemény Elemér, szabósegéd

A soproni sztrájkban részt vett 1872-ben. Neve a Többiekkel együtt csomagolópapirra irva maradt fenn. 35.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrájkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XIII. 1959. Sopron

Kemeny Emil

Autoterverő

1907–11.

Édmisk 1930.84.C.

Kishegyesi ~~temető~~ sírmező) IV. 176

Kemény Emil

600 k. államsegély

Rimisk 1912/13

28. I

~~Abay - Fromage~~ ~~V. 302.~~

Kemény Emil

Hünidei pályázaton

II. díj.

Értimisk 1911/12.

22. l.

Pípei nápkvt. III. 240.

Kemény Emil

200 K államsegély

Értesítő 1911/12

24. l.

Kemeny Emil

Nahoklevél jeles sedm. és „képesítő oklevél

Értímisk

1911/12

Ub l.

Csákvári tarekasípar

VIII.186.

Kemény Emil

200 K államsegély

Éstímisk 1910/11. 15. l.

melynek

1378. Anger.

Mükodott a XVIII. sz. má

Kikötő.

A balról látható város épü
diszes palotaszobrok ékesiti
~~vitorláit leszoroltók és a~~ mely
a palota felé mutat, hová férfi
~~egy~~ tiszt ~~fog kezet~~ fog kezet e
ül és botra támaszkodva nézi
ből kettőnek vitorláit felvontá
~~ún előre mutat,~~ Jobbról ~~pedig~~, a
ül és ~~ésén~~ figyelemmel az esemé
telepedett a földre. ~~Fönt a hol~~
ben, a mester jegyzése ez: „Anger 17

a köteledő

+ lévő

dülten

Fa, méretei 33.2:44.3
Vétetett I. Grünbergtő
Elszámoltatott 1895: X
Az elszámolásra nézve

gr. IV. 25.

Kemény Emil

200 K államsegély

Eötvinsk 1909/10. 8. l.

ezüsttel zsinórozott

Gyarapodás.

és szembe néz van ábrázolva.

fordul. Jobbkezét csipőjére támasztotta
gja. Parókája egyszer fodrozott, szemöldö-
leberetvált. Nyakravalója fekete; prémes
~~és ezüsttel zsinórozott~~; derekát szolgá-
k, tölténytáskájának és kardjának szija,
ó gyomrán Magyarország czimerével, keresz-
kocsagos prémkalpagja tünik szemünkbe.

cm.
mia 1894: III. 1-jén engedte át. (17/95).

(37)

1894: VII. 239 lsv 2,6
1907: V. 47. lsv 26

194.

Kemény Emil

100 K államsegély

Értesítő 1908/9. 13. l.

T. 3940.

rtiere di S.A.E. di Baviera körül
int megnevezett csapatok állitvák
g SIKLOS vára és városa látható,
aljában Harsány épületei bon-

DVGLIO LVGLIO

A. il Castello és befejezése: F.
Louis.

19.8 : 31.5 cm.

2416.

Kemény Erzsébet bárónő

szül. Marosnémetiben 1903 okt. 13. Ref. 6 felsőbb leány 1920/21. I–II elsőéves mi-
vesznő. Deák Ebner tagja

Hoernes: Die Urgeschichte d. Menschen

III. 135.

Kemény Erzsébet bruno

1920/21 - 1921/22

Ferképzomfoiskàvk

99.l.

Kemeny Erzsebet

Kézi tasoly zsinóro-
zással, ferverte fenti-
repr.

Magyar Iparmuvészet
1918, 104. l.

Senefelder találmánya egy
legkorszerűbb felfedezéseknek.A
zad polgári társadalmának legjob
megfelelő művészi kifejezési esz
Mégis jó két évtizednek kellett
ni,mire általánosan elterjedt,s
indult az a nagyarányu fejlődés,a
elsősorban a francia romantikusok
hoztak létre.A litográfia fejlődé
nek tetőpontját külföldön,s nálun
is a 30-40-es években érte el,de
a kisérleteknek hosszu sora előzt
meg Európa csaknem minden nagyobb
városában,már a század első éveibe

Novák László "A nyomdásza
története Magyarországon" c.művéne
V.kötetében /X/ azt irja,hogy az e
ső magyarországi könyvnyomtatványt

Kemény Erzsébet, ip.müv. NDK

Kézi tarsoly zsinorozással. Kép.lc4.1.

Befejező néhány sor Horóti Géza cikkéből.
Magyar Iparművészet.1918.

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Film-Színház-Muzsika

Kemény Eszter

1978 OKT 7

Színészportrék 1021

Bánffy György színművész nyitotta meg a *Kemény Eszter* színészportréiból összeállított kiállítását. A tárlat október 15-ig tekinthető meg a Mafilm Lumumba utcai telepén, a zeneteremben. *(Lengyák Pál felv.)*

ovet. *Alain Resnai*
szítette a harminc
Franciaországának
pét, és Belmondóv
szatta el a legel
körökben forgó szé
charmeur, Stavisky
pét. Színészi tekint
mét megerősödött.

Tavaly volt hú
hogy a barátai által Be-
belnek nevezett fiatalem-
ber filmezni kezdett. Az-
óta mintegy 60 filmszere-
pet tud maga mögött. És
nevetve emlékezett vissza,
hogy amikor annak idején
apja, aki szobrász volt, a
Theatre Francais egyik te-
kintélyéhez fordult, hogy
szerződtessék a fiát, az így
elelt: *„De hát egyáltalán*
incs tehetsége!" És visz-

azt mondják majd rólam, hogy volt valami értelme a pályámnak."

Azóta eltelt másfél évtized. Belmondo mindössze 45 éves. De az máris biztos, hogy a tizenöt évvel ezelőtti óhaja teljesült. Hátha egyszer végképp kikel a skatulyákból, és istenigazában megmutatja, *mit tud Belmondo!?*

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HÉTFŐI HÍREK

1977 NOV 14

Kemény Eszter

1021

Így látta őket...

Darvas Iván

Mensáros László

Színésznő, aki hobbiból megfestette néhány kollégája arcképét? Festő, aki szenvedélyesen szeret játszani is? Maga sem tudja, melyik mellett döntene, hogyha véglegesen választania kellene. Kemény Eszter, — Vén Emil festőművész tanítványa a hét végén a Rátkai Klubban megnyílt kiállításán mutatta be a színészekről festett karakterisztikus arcképeit. Többek között a Gobbi Hildáról, Ruttkai Évától, Törőcsik Marira, Bánffy Györgyről, Darvas Iványról, Mensáros Lászlóról, Cserhalmi Györgyről és Tahi Tóth Lászlóról készített portréit. Játszott Pécsett és Szegeden, s az idei szezonra a békéscsabai Jókai Színházhoz szerződött, ahol néhány napja ugrott be a „Mese a tűzpiros virágról" című darab boszorka szerepébe. A „Hókirálynő"-ben pedig — a változatosság okáért — egy hercegnőt játszik.

Központi laborok

Amíg egy
eljut o

Világszerte rendkívül szig kel szemben támasztott követ előtt csupán 2—3 ezer, ma m megvizsgálni egy-egy használ hoz. Hogyan próbálják ki az ket, milyen új módszerekre v nagyobb legyen a biztonság? - Gyógyszeripari Egyesülésben.

— *1963-ig általában csak a mérgező, szervezetet károsító és egyéb kisebb mellékhatásokat vizsgáltuk* — mondta *Horváth Gyula* elnökhelyettes. — *A Contergan-botrány nyomán azonban kiderült, hogy egyes készítményeknek magzatkárosító hatásuk is lehet.* Ilyen szempontból is meg kell vizsgálni tehát valamennyi új gyógyszert. Azóta *újabb és újabb problémák* merültek fel, amelyek még szélesebb körű ellenőrzést tettek szükségessé. Így például meg kell vizsgálni azt is, milyen következményei lehetnek *a rendszeres gyógyszerfogyasztásnak*, okoz-e néhány év múlva elváltozásokat az emberi szervezetben? Egyre érdekesebb az is, hogyan hatnak a készítmények *a génekre*, vagyis *az öröklődésre.* Aztán: egyes szerek másképp hatnak az állatokra, mint az emberekre, tehát embereken is ki kell próbálni. Több országban — pénzért — önként jelentkezőkön vizsgálják az úgynevezett tűrhetőséget, vagyis azt: okoz-e a szer gyulladást, fájdalmat, vagy egyéb kellemetlen hatást? Hazai gyáraink ezeket a vizsgálatokat, együttműködési megállapodás keretében, nagynevű gyógyszergyárak kutatóintézeteivel külföldön végeztetik el. Mi viszont cserébe néhány külföldi gyógyszer itthoni klinikai kipróbálását vállaljuk.

KEMĖNŲ ĖJIMAS

PÉCS M. VÁROS TANÁCSA MŰVELŐDÉSÜGYI OSZTÁLYA
ÉS A JANUS PANNONIUS MÚZEUM MEGHÍVJA ÖNT

SO-KY

SÓS LÁSZLÓ ÉS KEMÉNY ÉVA MUNKÁCSY-DÍJAS GRAFIKUSMŰVÉSZEK

POLITIKAI PLAKÁTKIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÓT MOND 1973. MÁRCIUS 30-ÁN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR

LÁNCZ SÁNDOR
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A MÚZEUM RÁKÓCZI U. 15. SZ. KIÁLLÍTÓTERMÉBEN

F. k.: Hárs Éva

73-1335 Pécsi Szikra Nyomda

Sós-Kemény

A nagy társadalom, 1966

A montázs-plakáton a Johnson által meghirdetett Amerika fénsei alatt vég nélküli rács-keritésrács-huzódik, amelybe négerek kezei kapaszkodnak.

.198.o.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974

Sós-Kemény

Görögország,1966

Szögesdrót jelképezi a politikai elnyomást.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 229.o.

Sós-Kemény

62ooo uj lakás,1969
A plakát teljes sikját betölti az épitőállvány ,mögötte látszik a modern lakótelep makettje.

Aradi Nóra:Szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 42 .o.

Korngut-Kemény

A Tihanyi Muzeumban került megrendezésre a magyar bábtörténeti kiállitás,ahol bemutatásra került a magyarországi vásári mutatványos bábjátszás két legjelentősebb dinasztiája,A Hincz és a Korngut-Kemény család bábos tevékenysége.

Magyar Hirlap 1974/174 6.

Sos László-Kemény Éva

November 7,1971

plakát

Aradi Nórai:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 26o.

Kemény Éva-Sós László

Augusztus 2o,1966

plak átterv

Áradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei

Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 262.o.

Kemény Éva-Sós László

No!,1966

plakát

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 262.o.

Kemény Éva, grafikus

Politikai plakátkiállítása
nyílt meg Pécsett márc. 30-án.

– : A Jelenkor krónikája 479-480.

JELENKOR, Pécs, 1973. május XVI/5.

Kemény

Sós-Kemény:November 7.,1971

Az ünnepi fotomontázs-plakátot a tömeggé sokszorozodó fiatalok összetartó ,előrejövő csoportja tölti ki.

Aradi Nóra:Szpcialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina 1974

MDK

Kemény
grafikus

A Soós - Kemény kettős emlékkel
Casco és CSÉB plakátterveik-
kel szerepel.

Bauer Jenő: Reklám 68
Művészet, 1969. július - 43 kép

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kemény Éva grafikus

a Pest megyei pártbizottság novemb 7.-ét Só-Ky házaspár politikai plakát-kiállításával köszöntötte.

Oelmacher Anna: Só-Ky politikai plakátjai.

Magyar Hírlap, 1975. nov. 11

Kemény Éva grafikusművésznő

Nagymaroson politikai plakátkiállítás látható Balogh István, Kemény Éva, Sós László és Vitális Tibor alkotásaiból.

Kiállítások.

Pest megyei Hírlap, 1975. Máj. 15.

Kemény Éva grafikus M.D.K.

Közösen alkot Sós Lászlóval ,

Szignójuk So-Ky,

Kereskedelmi- film- politikai plakátok

H.Gy.: SóS László és Kemény Éva kiállitása

Magyar Nemzet 1966. május [illegible]. 17. 4.1.

Kemeny Éva
grafikus

M.D.K.

„Politikai plakatterv"
(repro)

o.k.: Plakátokról
Nők Lapja, 1967. jan 21 - 14 lap

MDK.

Kemény Éva

Plakátversenyen dijat nyert

Délmagyarország 1965 május 8.lap -

MDK.

Kemény Éva

Dijazott plakátjairól

Kirakat 1965 juni.lo.

Kemény Éva grafikus

Kiállítása a Múcsarnok hama-
satermében 1966 máj 7-től

Kiállítási meghívó

M.D.K.

Kemény Éva grafikus ~~tárlata~~

tárlata a Műcsarnok kamaratermében

Napló

Magyar Nemzet 1966. május 8. 12. l.

8. 12. 1.

M.D.K.

Kemény Éva grafikus

kiállítás müveiböl a Mücsarnok kamaratermében

Napló

Magyar Nemzet 1966. máj. 5. 4.l.

M.D.K.

M.D.K.

Kemény Éva
grafikus

Az újjáépített Múcsarnok
kamaratermében debi-
tált ennek a kiállításával,
amit Sós Lászlóval közösen
rendezett.

Lanár Sándor: Sós László és Kemény Éva kiállítása
Művészet, 1566. szeptember – 43 lap

Kemény Éva
grafikus

M.D.K

A kiállításon bemutatta mozi plakátjait is az „Ördög csapda" „A királyért és hazáért". Új műve a „No-Vet-Nem".

Láner Sándor: Sós hörzlő és Kemény Éva kiállítása. Művészet, 1966. szeptember - 43 lap

M.D.K.

Kemény Éva
grafikus

Társaim bemutatta a „Lenin plakát"-ot, az US ARMY"-t a Béke. Augusztus 20, az Apollinish, a Május 1 c. plakátjai új tartalommal jelennek meg.

Iván Sándor: Sós Rózsi és Kemény Éva kiállítása
Művészet, 1966. September - 43 lap

Kemény Éva.

Képei szerepelnek a Szinyei-Merse Pál-Társaság kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Pesti Napló, 1924. márc. 21.

Kemény Éva.

Munkája szerepel a Szinyei-Merse Társaság tavaszi szalonjának második kiállításán.

Esti Kurír, 1927. márc. 27.

MDK

Kemény Éva

4. m. plakát kiáll. Mücs. 1961.

Kemény Éva, grafikus MDh

Plakát Kiállítása a Műcsarnokban tekinthető meg.

—: A hét végi kulturális programból 8

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. máj. 7.

MDK.

Kemény Éva

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 máj.17.

MDK.

Kemény Éva

Kiállitási hiradás

Magyar Nemzet 1966 máj.5.

Kemény Éva
grafikus

MDK

Gós László ~~a~~ megosztva
1967-ben a Munkácsy-dj
III. fokozatát nyertékel.

—: 1967. évi Munkácsy-díjasok
Művészet, 1967. május - 31 lap.

MDK.

Kemény Éva

Plakátterv

Magyar Hi ek 1967 jan.1.

MDK

Kemény Éva

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1968 febr.1.

Kemény Éva, grafikus

Kiállítása a Műcsarnokban látható.

—: A hétvégi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1976. jún. 10.

Kemény Éva, grafikus

L.: Bálványos H.

—: A hétvégi ... 9,

Népszabadság, Bp. 1976. júl. 3.

Kemény Éva, grafikus

L.: Jós László

—: Hír

8.

Nénszabadság, Bp. 1976. júl. 3

Kemény Éva, grafika

L.: Sós Kárló

P. Szücs J.: Rend a plakáton

7.

Népszabadság Bp. 1976. júl 23.

Kemény Éva, grafikus

L.: Sós Kárló

9.

— : A hétvégi ... —

Bp. 1976. júl. 17.

Népszabadság,

Kemény Éva

grafikusmüvésznek tárlata volt Nagymaroson

1975-ben.

Magyar Hirlap 1975/188/6

Bojár:Müvészélet Nagymaroson

Kemény Éva

Sós László és Kemény Éva, – az ismert SO-KV művészházaspár – váci kiállításra készül. Azt az anyagot mutatják be új kiegészítésekkel, mely jelenleg Moszkvában képvisel a magyar plakátművészet részét.

Losonci Miklós: Téli napokon a nagymarosi alkotóházban.

Pestnegyei Hírlap, 1975. jan. 9.

Kemény Éva grafikus

Kemény Éva és Sós László grafikus
művészházaspár és Dobrovits Ferenc festő-
művész közös tárlata nyílt Nagyváro-
son.

Munkásőr, 1945. aug.

[So – Ky], kemény lírai, grafikus

Megemlítve.
(Jubileumi plakátkiállítás.)

Aradi Nóra: Jó művek, nem jó rendezés

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 9.

Kemény Zór

Grafikus

Kiállítás Dunaújvárosban

Politikai plakátok

Magyar Hirlap 1949 II/275

Kenéry Éva

Sós Lászlóval közös kiállítása volt a MNG-ban.

Bauer Iván: „50 politikai plakát"; Ipari Művészet, 1973/2. sz. 22. l.

Kemény Éva, grafikus

A DUNA-KANYAR MÁSIK OLDALA

Jegyzetek művészről és közönségről

Az egyik oldal: Szentendre. Már fél százada képzőművészeti központ, ma művésztelepek és múzeumok összefüggő rendszere. Szinte a fővároshoz tartozik, de mégis más: sajátos kötődéseivel járul hozzá a magyar képzőművészet meghatározó vonásaihoz. A másik oldal: Vác, Nagymaros, Zebegény. Utóbbiban a Szőnyi-ház, a nyári festőiskola, az előbbiekben sok minden, ami a Budapest-centrikus képzőművészeti életet is megmozgatja.

Jövőre lesz húszéves a nagymarosi alkotóház, és idén rendezték meg az ott tevékenykedő művészek hatodik nyári tárlatát a helyi művelődési házban. Ez azonban más és több volt, mint az előzőek, nemcsak évi egyszeri tiszteletadás a nagyközség lakóinak, hanem olyan kiállítási sorozat része, amely központi fővárosi bemutatótermek évi programjával is felveheti a versenyt. Egyéni kiállítások vagy két-három művész csoportos tárlata, festészet és reklámgrafika, szobrászat és politikai plakát, fiatalok és főiskolai tanárok számvetései: *Balogh István, Baska József, Dobrovics Ferenc, Gádor Emil, Gyurcsek Ferenc, Kaubek Péter, Kemény Éva, Király Sándor, Sós László, Zala Tibor, Zombory Éva* — ez az 1975-ös névsor. S az időszakos tárlatok kiegészülnek a művészek által ajándékozott, tartósan látható alkotásokkal: Baska József faintarziája borítja a művelődési ház előcsarnokának falát, Gyurcsek és Kaubek szobrai láthatók a Duna-parton, a tanács által tervezett majdani szoborsétányon. De kiállításlátogatókat fogadott a helyi pártbizottsági épület is, ahol helyet kapott a So-Ky politikai plakátanyaga, s itt mutatták be tárgyakkal-dokumentumokkal Nagymaros történetét.

A felsorolás talán érzékelteti a vállalkozás nagyságát, de itt és most nem is az a legfontosabb, hogy milyen új művekkel, milyen fontos alkotói kezdeményezésekkel szolgáltak a tárlatok, vagy hogy milyen állomást jelentett egyik-másik művész munkásságában az adott összegezés. Az egész folyamat végső soron a Művészeti Alaphoz tartozó s annak megértésére apellálni tudó alkotóház kezdeményezése, az ott dolgozó művészek vállalása, a helyi és a megyei társadalmi, igazgatási intézmények segítségével végzett öntevékeny munka. És sok-sok lelemény, ötlet, korszerű rendezés és esztétikailag igényes propaganda tudja bizonyítani, hogy a művészet megismertetése, megszerettetése nemcsak attól függ, megvannak-e eleve az anyagi feltételek, készenlétben áll-e valamiféle szervező apparátus. Az alkotók s a munkájukban érdekeltek meggyőződése az, ami erőt és anyagot mozgat, alkotásokat teremt és befogadó közeget hoz létre, beleértve persze a paraván a posztamens, a plakát, a meghívó stb. materiálisan nagyon is kötött, s itt nagyrészt mégis társadalmi munkával biztosított létét.

Nagymaros nem versenytársa a jobb parti Szentendrének, amely megszokott művészeivel, állandó múzeumaival, az élő, tehát változó hagyományaival másfajta csomópont. A Duna bal partján kevés az állandóan ott élő művész, nincs állandó helyi művészeti mag, mint Szentendrén, de nagy a mozgás. Nemcsak a turistaévad nagy belföldi-külföldi idegenforgalmának szolgál látnivalóval, hanem mind több az év nagyobbik részén átfutó program s az állandó nyilvánosságnak szánt alkotás. És az is bebizonyosodott Nagymaroson, hogy minél több a kiállítás, annál nagyobb tárlatonként a látogatók száma. Ez vonatkozik Vácra is, ahol egy nem funkcionáló templom belső terét tették alkalmassá időszaki kiállítások befogadására: itt kapott helyet — egyebek között — nemrégen a teljességre törő Goldmann György-emlékkiállítás. S küszöbön áll a váci művelődési ház új épületének a megnyitása, így újabb térben újabb közönséghez juthat a művészet is.

A nagymarosi alkotóházból indult kezdeményezést igazolta a visszhang: a növekvő közönség, a program folytatására váró igény, a mai művészet legkülönfélébb tendenciáinak számontartása, a leginkább tudatformáló alkotások népszerűsége, a politikai plakát erejének felismerése. Sok-sok javaslat az ember formálására, a kultúra és a környezet fejlesztésére — megértett és méltányolt javaslatok.

Közművelődési programunk megvalósításának is része a néhány említett példa és általában a Pest megyei képzőművészeti mozgás. De tudjuk, hogy ez csak egyike a lehetséges — és nem mindenütt lehetséges — módozatoknak, hiszen több más, nem alkotóházbázisra támaszkodó, kevesebb érett kiindulóponttal bíró újabb kezdeményezés is született, amely a művészet legfontosabb létalapját, a befogadó közönséget kívánja biztosítani. A feltételek azonban végső soron mindenütt attól függnek, hogy a művészet hatásában érdekelt intézmények hogyan értelmezik érdekeltségüket, és a művész miképpen érzi át, hogy művének közönségét nem automatikusan teremti meg az alkotás.

Aradi Nóra

1975. dec. 14.

...ÁGPOLITI

...i Népi Demokratikus Köztár-
...akcióprogramját.
... Lengyel Egyesült Munkáspárt
... Moszkvában jugoszláv—szov-
...i, Belgrádban csehszlovák—
...ői tárgyalások kezdődtek. —
...les-óceáni doktrína meghirde-
...tt távol-keleti útjáról.
...tt védelmi tanácsa és a Közös
...ei Brüsszelben megkezdték ta-
...bb napos eszmecsere a fejlett
...egjelentősebb év végi politika-

...csúcstalálkozó kezdődött Kai-
...nió és Afganisztán meghosz-
... kötött kölcsönös megnemtá-

...etunió állandó ENSZ-képvise-
...t kijelentette, hogy a Szovjet-
...hogatja az Angolai Népi Köz-
társaság igazságos harcát. — Madridban megalakult a restaurált monarchia első kormánya.

Péntek: Genfben ismét tárgyalt a szovjet és az amerikai SALT-delegáció. — A Nyugat-Szaharába bevonult marokkói csapatok megszállták az ország jelentős részét.

elfogadni, a hivatali esküjet szombaton letett új kormány pedig még mindig csak az adott rendszeren belül minősíthető némileg liberálisabbnak, anélkül, hogy a demokráciára való készség legcsekélyebb jelét is mutatná.

Megfigyelők az új belügyminisztert, Iribarnét tartják a reformokra leginkább hajlamos politikusnak az egyébként felújított kabinetben. Ám négy tábornok is bársonyszéket kapott, közülük egy miniszterelnök-helyettesi beosztásban. A továbbra is illegalitásba kényszerített ellenzéki pártok, köztük a Spanyol Kommunista Párt ezért a fejlemények bírálatára helyezi a hangsúlyt. Csütörtök óta tömeges munkabeszüntetésekre került sor, politikai jelle-

határ, illetve a Mekong folyó lezárása volt. Márpedig Laosz nagyobbik része évszázadok óta mindig is a Mekongon érintkezett a külvilággal.

A VDK és Laosz között természetesen voltak hadiutak, de funkciójuk nem az volt, hogy az ország polgári lakossága rajtuk keresztül jusson üzemanyaghoz és minden más, nélkülözhetetlen importcikkhez. A mostani kényszerhelyzet minden bizonnyal hozzá-

Nyilvánvaló, hogy lényegében *egy* vezérkar irányítja a libanoni falangistákat, a Libanon ellen szervezett izraeli kommandókat és az Egyesült Államoknak azt a törekvését, hogy Egyiptomhoz hasonlóan más arab országokat is rávigyen az úgynevezett kis lépések politikájának az útjára, magyarán: részeire szabdalja az egységes arab frontot.

Közvetve ezt a célt szolgálja annak a konfliktusnak a kiélezése is, amely Nyugat-Szahara jövőjének dolgában Algériát szembeállítja Marokkóval oly módon, hogy a spanyol kormány a rabati uralkodó kezére játszik. Algéria és Líbia vezetői e héten kicserélték nézeteiket a további teendőikről.

Ha bárki kételkednék benne, hogy az arab egységfront gyengülése a sínai megállapodás nyomán egyelőre realitás, azt bizonyára

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET
1967 JAN 25.

„Békés munkát, munkás békét, erre szavazunk"

Készülnek a választási plakátok

A Hazafias Népfront Országos Tanácsának Titkársága, a Művelődésügyi Minisztérium illetékes szerveivel közösen már elbírálta és nyomdába is küldte a március 19-i országos választás propagandájának egyik fontos segédeszközét, *a plakátokat.* A választás előkészületeiben jelentős részt vállaltak magukra a propagandamunkából nyomdáink is. A nyomtatványok sok ezer példányát, a választási körzetek, kerületek hirdetményeitől, az összeírólapok egész sorától, a szavazócédulákig, nyomdáinknak kell sürgősen elkészíteniük. A választási plakátokat, a művészi kivitelű grafikai műveket az *Offset Nyomda* készíti el.

Hányféle plakát készül a választások alkalmából, mit ábrázolnak a plakátok, s kik a szerzői? — erre a kérdésünkre *Pomayer* Gyula, az Offset Nyomda igazgatója szemléltető választ adott: asztalra teregette ki a grafikusművészek éppen nyomdába küldendő plakátterveit.

A megjelenés időrendi sorrendjében tekinthettük meg a plakátokat, amelyekből hatféle rendelt meg a Hazafias Népfront Országos Tanácsa és a Művelődésügyi Minisztérium.

Február első napjaiban jelenik meg *a választások közelgő dátumára figyelmeztető első falragasz.* A piros és fekete alaptónusra fehér betűkkel nyomtatták a feliratot: »Harmadik ötéves terv«. Az ötös szám fölött a plakát felső felén három négyzet alakú fénykép helyezkedik majd el. A harmadik ötéves terv gazdag programjából meríti a témát. Az iparosodás, a művelődés és az egészségügy fejlődését mujatja be egy-egy jellegzetes témájú fotó. A plakát szerzői *Sós* László és *Kemény* Éva *(So-Ky).*

Az első falragasz után néhány napon belül utcára kerül a második plakát: az Anya a gyermekével. Ennek szerzője *Zelenák* Crescencia. Műve: *Boldog jövőnkért* — a felirat első mondata, míg a második: *Szavazz a népfront jelöltjére.*

Két művészi plakáttal is szerepel számtalan kiváló politikai témájú grafika szerzője, *Filo.* A választási plakátok megjelenési sorrendjének tervében az övé a harmadik. Közepében teljes szélességében húzódik a Parlament kékesszürke tónusú sziluettje. Az Országház rajzát nemzeti színű hullámszalagok ölelik, s a plakát felirata: *»A Hazafias Népfront jelöltjei: a nemzeti egység képviselői«.*

Úgynevezett csík-plakát a másik *Filo*-mű. Ennek felirata: *»Békés munkát, munkás békét«* és a fehér betűkön vonul át a következő felirat, *»Erre szavazunk«.*

A béke halványkék színmezejében a földgömb jelenik meg sötét tónusú rajzával, s a földgömbön magyarul több helyen is feltűnően a *Béke* szó, fekete betűkkel pedig a világ számos nemzetének nyelvén a Paix, Peace stb. Szerzői *Sós* László és *Kemény* Éva.

A hatodik választási plakát február 25-e táján jelenik meg. Szerzője *Muray* Róbert. Ez a falragasz már a választás napjára, március 19-re hívja fel a figyelmet, mert a piros, fehér, zöld színezésű falragasz alján a fehér urna, felső sarkában pedig az urnába a szavazatcédulákat tartalmazó fehér borítékot ejtő kezek fejezik ki élénken a felirat mondanivalóját: *Szavazz a népfront jelöltjére!*

Az Offset Nyomda mindhárom üzeme bekapcsolódott a választási plakátok nyomdai munkálataiba. A nyomda dolgozói nemrégen megvitatták idei feladataikat, amelyben a közelgő nagy jelentőségű politikai eseményre, az országos választásokra való tekintettel különleges munkateljesítmény vár rájuk. A plakátokat nemcsak határidőre kell elkészíteniük, hanem művészi színvonaluknak megfelelően gondosan ügyelniük kell a minőségre is, hiszen szó szerint az ország szeme elé kerülnek majd ezek a grafikai alkotások. Az Offset Nyomda legjobb litográfusai, lemezkészítői és gépszemélyzetének kiváló tagjai vállalták e munkát, amelynek előkészületei már meg is kezdődtek.

Egy-egy választási plakát több tízezres példányban készül.

közgyűlését. A szöv
idén már 400 holdor
híres fűszernövényü
200 éves szegedi
történetében egyedí
kordtermést értek el
holdanként 54,8 máz
paprikát takarítottal
fűszerpaprika több
millió forint bruttó
hozott a gazdaságnak.

— Az önkéntes ifjúsági építőtáborok az idén tizedszer nyílnak meg. Ez évben hét állami gazdaságban létesítenek új tábort. Az őszi táborozásokra a gazdaságok idén már öntevékenyen köthetnek szerződéseket az egyetemekkel fő- és középiskolákkal. Az állami gazdasági nyári táborok idei létszámát 22 000-re, az őszi táborokét 40 000 főre tervezik.

— ITTASAN VEZETTE SZEMÉLYGÉPKOCSIJÁT a III., Bécsi úton Kőműves István 38 éves üzletvezető és az árokba hajtott. A kocsi utasai közül egy személy súlyosan, kettő pedig könnyebben megsérült. Az ittas járművezetőt őrizetbe vette a rendőrség.

— Budapest éjszakai élete szerdától új szórakozóhellyel gazdagodik. A budai Batthyány tér 4. alatti, nemrégen restaurált rokokó műemléképület boltozatos helyiségében a Pannónia Vállalat megnyitja a Casanova-bárt. Az átalakítást Vágó Pál tervezte. Minden hónapban más zenekar és énekesnő szórakoztatja majd a vendégeket. A bár este 9-től hajnali 3 óráig tart nyitva.

— HALÁLRA GÁZOLTA egy HÉV-szerelvény a békásmegyeri téglagyár közelében Papp Sándor 43 éves darvasi segédmunkást, aki figyelmetlenül lépett a szerelvény elé.

— Villanyhajtású gépkocsik gyártására ösztönzi a tervezőket a japán kormány. Ezzel ugyanis elkerülhetővé válna a japán városok levegőjének erős szennyeződése.

— MOM Szakasits Árpád Művelődési Házban: 26-án, csütörtökön du. fél 6 órakor a Térkép előtt című sorozat keretében Math Béla tanár **Kincses Arábia** címmel tart előadást. ×

— A József Attila Színház február havi bérletnaptára. 3-ik előadást kapják: 4-én »50-es bérlet«, 5-én du. Ó, 7-én Z, 10-én J, 19-én du. V, 26-án de. fél 11 »30-as« Pest-megyei KISZ-bérlet. Műsoron: A csodabogár, illetve Farkasok és bárányok. 4-ik előadást kapják: 1-én F, 6-án A, 12-én S, 14-én D, 17-én K, 18-án M, 22-én E, 24-én L, 26-án »40-es« Vasas bérlet, 28-án C, és Orvosegyetem. Műsoron: A csodabogár, illetve a Barlang. Az X és Műszaki Egyetem bérlet 4-ik előadása III. 1-én, a H és Közgazdasági Egyetem bérlet 4-ik előadása III. 2-án lesz. Műsoron a Barlang. A március havi műsor **február 22-én jelenik meg.** ×

a falu híres gyógyfürdőjét látogató vendégek elhelyezésére.

— EGY JÁRMŰ MÖGÜL LÉPETT AZ ÚTTESTRE a Boráros tér és Közraktár utca torkolatában dr. Mészáros István 50 éves budapesti jogász és egy személygépkocsi — amelyet Balog Illés dunaharaszti gépkocsivezető vezetett — elütötte. Dr. Mészáros sérüléseibe a mentőautóban belehalt. A rendőrség vizsgálatot indított a halálos baleset ügyében.

— Ötezer vagon zöldségféle értékesítésére kötöttek szerződést eddig Szabolcs-Szatmár megye közös gazdaságai a nyíregyházi konzervgyárral és a földművesszövetkezetek megyei értékesítő központjával. A megye 263 tsz-e közül már 198 foglalkozik kertészkedéssel.

— Szovjet megrendelésre festékipari gépek gyártását kezdték meg a Jászberényi Aprítógépgyárban. A Jászság második nagyüzemében jelenleg három festékgyár berendezéséhez készítik a golyósmalmokat. A megrendelés szerint 46 speciális gépi berendezést kell gyártaniuk, mintegy 50 millió forint értékben.

— »Családi hitel-kartont« vezettek be Londonban, a kockázatot vállaló családapák számára; a gyerekek ugyanis ezzel az apa csekk-könyvére vásárolhatnak.

— HALÁLOZÁS. Mély fájdalommal tudatjuk, hogy **dr. Tordy Géza** postaigazgató, jogtanácsos f. hó 16-án csendesen elhunyt. Búcsúztatása f. hó 21-én a Farkasréti temetőben volt. Felesége és fiai. ×

— Edvi Illés Péter ny. mérnök, a KGMTI kiváló dolgozója 65 éves korában váratlanul elhunyt. Hamvasztás előtti búcsúztatása 1967. január 27-én fél 2 órakor lesz a Farkasréti temetőben. (Minden külön értesítés helyett.) ×

— Fájdalommal tudatjuk, hogy **Pályi Lászlóné sz. Bezák Emma** hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése kívánságának megfelelően a Rákospalotai temetőben január 28-án délután 2 órakor lesz. A temető megközelíthető a Bosnyák térről induló 24-es autóbusszal. A gyászoló család. ×

— Szomorúan tudatjuk, hogy **dr. Berényi István** aranydiplomás nőgyógyász főorvos, v. debreceni városi tisztiorvos f. hó 22-én nyolcvanéves korában elhunyt. Hamvasztás előtti búcsúztatása f. hó 28-án, szombaton fél tizenkettőkor lesz a Farkasréti temető ravatalozójában. A gyászoló család. ×

Kemény Éva M.D.K.

a SO-Ky néven szereplő grafikuspár egyik tagja / Sós László

Müve a kiállitáson

Oelmacher Anna: Magyar Plakát 66. Kiállitás a Mücsarnokban
Magyar Nemzet 1966. dec. 17. 4.1.

Kemény Éva M.D.K.

Müve a kiállitáson

U.S. Army

Atom

Oelmacher Anna: Magyar Plakát 66 Kiállitás a Mücsarnokban

Magyar Nemzet 1966. dec. 17. 4.l.

Kemény Éva, grafikus. MDK

Sós Lászlóval közösen tervezett két plakátot. (Só – Ky jelzet.)

Két terv : Repr

R. Gy.: Választási plakátok 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. febr. 12

MDK.

Kemény Éva

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 dec.17.

Kemeny Éva
grafikus

M.D.K.

Sós László val (SG-Kry) közösen
tervezett plakátjai szerepelnek a
tárlaton.

Bauer Jenő: 5. Magyar Plakát Kiállítás
Művészet, 1967. március - 38 lap.

MDK

Kemény Éva festőművésznő

A Hollywood Library épületében rendezett tárlaton harmincegy képét állitotta ki.
A chicagói tárlaton Mary Pickfordról festett portréjával aratott sikert.

Cikk: Magyar festőnő sikere Amerikában.

Ujság, 1928. Jun.24. 20.1.

M.D.V

Kemény Éva
grafikus

TV - plakátterve a kiállítás
egyik legjobb műve.

Bauer Jenő: 5. Magyar Plakát kiállítás
Művészet, 1967. március - 38. lap

Kemény Éva
grafikus

M.D.V.

Soós László a Munkácsy Mihály III. fokozatát nyerte el megasztva.

—: 1967 kiváló és érdemes művészei ..

Élet és Irodalom, 1967. ápr. 8 - 4 lap.

MDK

Kemény Éva

Önarckép, szén

Képzőm.Fősik. ifjuságí kiáll. Ernst Muz. 1924.

21. 1.

Plakát

Kemény Éva:
Ubocz, porcelán,
59 x 84

1963. M. H. Arch.

Plakát

Kemény Éva:
Autóbertoritás

1963.

Prospektus

Kemény Éva:
Kemenjábzó

1963.

M. H. Arch.

Propellers.

Kennedy Era.

Epoch II,

1963.

Prospektus

Remén y Éva:
Reskan y film.

1963.

M. H. Hrch.

Sajtógrafika

Ucsény Évi:
Rakás tel til az
otthon ámhár-
ban.

1963

Cimke

Kemény Éva:
Pacalpörkölt.

1963.

Cinke

Kcmeń y Cwa:
bęgyes nö vp

1963.

Ctm ke

Kcm ény Éva:
verm on the

1963.

Cinke

Remény Éva:
vulkosyl cinke

1963.

Katalógus

Kacméry Éva:
Transcriptor,

1963

MDK

Kemény Éva, grafikus

A Munkácsy M.-díj III. f.-t

kapta.

-: Az idei ivod. és művészeti díjasok 6

Népszabadság Bp. 1967 ápr. 2.

MDK.

Kemény Éva

Munkácsy dij III fokozatát kapta

Magyar -emzet 1967 ápr.2.

MDK.

Kemény Éva

Munkácsy dijat kapott

Pestmegyei Hirlap 1967 ápr.2.

MDK.

Kemény Éva

Munkácsy dijat kapott

Csongrádmegyei Hirlap 1967 ápr.2.

MDK

Kemény Éva

Munkácsy dij III fokozatát kapta

Népszava 1967 ápr. 2.

MDK.

Kemény Éva

1967-ben Munkácsy dijas

Élet és irodalom 1967 ápr.8.

MDK.

Kemény Éva

Kiállitási kritika

Müvészet 1967 márc.p.39.

MDK.

Kemény Éva

Munkácsy dijat kapott

Délmagyarország 1967 ápr.2.

MDK

Kemény Éva

Elevátor, kréta

Illusztráció, toll

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Mus. 1924.

21. l.

MDK

Kemény Éva

A hüvösvölgyi szabadiskola kiáll. Képzőművészet 1928.13.sz. 21o.l.

MDK

A. Kemény Éva

Téli táj, temp.

Csendélet, of.

Müterem 4.csop.kiáll. 1937. ápr.

MDK

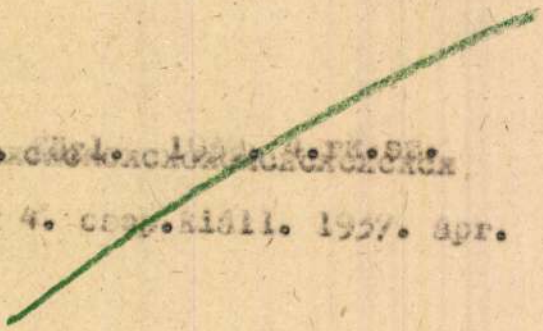

~~xxxx. Cügl. 1[illegible]. 4. rk. SE.~~

Müterem g 4. cscp. Kiáll. 1957. ápr.

Á. Kemény Éva

93	Csendélet	olajf.	220.— P
94	Téli táj	„	120.— „
95	Kávéházi terrasz	tempera	220.— „

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon 1937

csatornán átvezető kőhidon,
ikás megy fölfelé, öt férfi van,
eszélget, egy a korláton leha-
ul az épületek felé, a melyek
ton innen, a földön ülő kol-
izsnát és a vizetvivő leány
ucska megbámul, a vizet-
aedényeket töltögeti. Kissé
eretén ülve pihenő férfit
környékbeli hegyek kötik
öbb csónak kötött ki, fér-

portokat és az előtérben
tes fél épen fizet, a mit a
eren csónakokat és több
látunk. Az égbolt felhős.
lt. sz. 1355. — Vétetett 1895
300 K-án. — Elszámoltatott
z elszámolásra nézve lásd az
28-iki 61301 sz. min. előad-
áhagyta az 1900 november
01 augusztus 26-iki 373 eln.

tok:
1904: XIV. 1355. *Fr. Ferg*

an. 1906: Cab. N. 741. *Fr.*
910: Cab. N. 741. *Fr. Ferg*

6. l. — Verzeichniss № 249.

örgy curiai tanácselnök volt.

III.
94 (1355)
611 (153).

III: 94

meghívó

SÓS LÁSZLÓ

grafikus

4500 pld. — 72.11., 5002 Nyomdaipari Szakmunkásképző Intézet

So-Ky

A Magyar Nemzeti Galéria
meghívja Önt

Sós László és Kemény Éva

Munkácsy-díjas grafikusművészek

50 politikai plakát
kiállításának

megnyitására
1972 december 2-án
szombaton déli 12 órakor

Megnyitó beszédet mond

Dr. Pogány Ö. Gábor
a Magyar Nemzeti Galéria
főigazgatója

Közreműködik

Horváth Ferenc
Kiváló Művész

Kemény Éva

Hegyi vasut, linoleum
Redondo-beacke

Nemzeti Szalon
1929. maj.
Tavaszi szalon

1447.

h

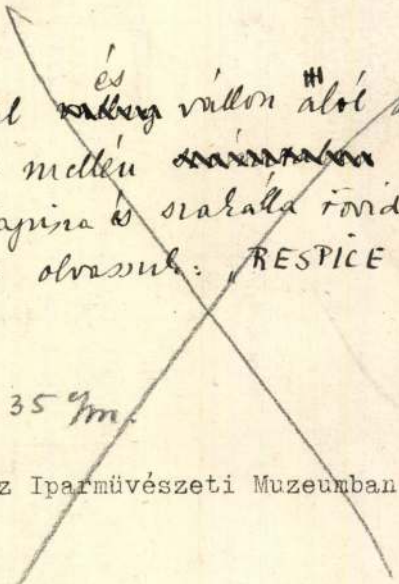

hajló fejjel ~~vállon~~ és vállon alól ábrázolt
omlokán és mellén ~~[illegible]~~ véresoppek
hosszú, bajusza és szakálla rövid. Alól
e szavakat olvassuk: „RESPICE IN FA-
TI."

co, mérete 35 cm.

VII. 31-én az Iparmüvészeti Muzeumban helye.
0 97)

100 K

lésesti?

KEMÉNY I. *Éva*, festő, K. Rezső hegedűművész-tanár leánya. A bpesti képzőm. főiskolán tanult. 1928 .Hollywoodban volt kollektív kiállítása. Ugyanez évben a chicagói kiállításon Mary Pickford arcképével tűnt fel. Újabban ismét Budapesten dolgozik.

K. É. I. Nyol

II. Rudolf:

Vállon alól, kétnyolcas
medaillonban. Fejét babér
visel. Ingének réteges gallé
gyapjas rend jelvényes lá

„Rvdolphvs II. D. G.
Avgvstvs. etc"

a kép alatt: „Rudolphus de
s a kép felett vers van: „N

„vande doot niet

Rézmetszet, mérete az alapn

Tooneel der Keyse
Arnhem. Bij Jan Jan

Kemény Éva

Grafikus

1918–22

Éinnisk 1930. 84 l.

Kada István, erdélyi püspök

TV. 175.

Kenéry Éva

1923/24–1926/27,
1928/29.

Ferképzomfoiskbvk
99. l.

Kemény Ferenc Zoltán

építészmérnök Budapest

Kilépett a Budapesti

Műegyetemi Kamarából

MMÉE Kajl

1931. 350 P

MDK

G. Kemény Éva és Sós László
grafikusok

közös munkája a borítólap, Gábor Béla:
: a kirakat c. könyvélez

÷ Az 1957 évi könyvművészeti versenyen
(részt vett)

Magyar Grafika 1957 1sö évf 9-10 sz. 27 l.

M.D.4

Kemény Éva
Grafikus

A sátoraljaújhelyi Művelődési Házban kiállítása képeiről.

—: Kiállítások
Művészet, 1967. október – 47 kép.

MDK.

Kemény Éva

Kiállitási hir

Müvészet 1967 ok.tp.48.

EGÉSZSÉGES TERMÉSZET ÉS EMBER – MAGYAR TÁRLAT BERLINBEN

Az újraértelmezett világ

Magyar művészek alkotásaiból rendeztek tárlatot a közelmúltban Berlinben. Az alábbiakban ismertetett beszéd a nagy sikerű, főleg környezetvédelmi plakátokat fölvonultató kiállítás ünnepélyes megnyitóján hangzott el.

A művészek és humanisták nem csupán az emberek érdekében alkotó személyiségek, hanem saját korukat megelőző gondolkodók. Ez a tétel itt és most ismét megerősödni látszik: *Kemény Éva* és *Sós László* alkotásaikkal embertársaikat akarják felrázni és gondolkodásra serkenteni.

A német köznyelvi beszédben gyakran visszakérdezünk: „Fel tudod fogni?" Ez a kifejezés utal arra, hogy a kisgyermek a környezetében lévő minden tárgyat megtapint, megfog és a szájába vesz ahhoz, hogy a tapasztalást követően az agyával is felfoghassa. Ez a kiállítás – a fenti értelemben – optikai jelzésnek is értelmezhető, azért, hogy a felnőtteket is arra késztessék, hogy az itt látható tárgyi világot újból „felfogják".

Kemény Éva és Sós László már évek óta dolgoznak együtt azzal a céllal, hogy bemutassák törekvéseiket, amelyek tematikusan is két szakaszra bonthatók. Az elsőben a négy őselemmel – a földdel, a vízzel, a levegővel és a tűzzel (napjainkban inkább energiával) – kapcsolatban állandóan felvetik a „miért" kérdését. A másodikban foglalkoznak a természet és a biológiai adottságok által determinált ember szociális, társadalmi funkcióival – ennek vizuális bemutatása inkább felszólítással és sürgető figyelmeztetéssel párosul.

A földtörténeti fejlődés során számunkra alig elképzelhetően sokrétű változások mentek végbe a környezetünkben. Ezek évezredeken keresztül az ember és az általa szerkesztett gépek beavatkozása nélkül történtek: meteorok becsapódása, klimatikus változások, tűzhányók kitörése és földrengések, amelyek során a földrészek elmozdultak.

Mindez persze nem érinti a kiállítás tartalmát, hiszen ez a jelenkor emberének a felelősségét veti fel a „környezetpusztítás, az élőlények veszélyeztetése és az ökológiai katasztrófák" terén. Felmerül az ember természet feletti uralmának kérdése. Szerintem az ember a természeti törvényeket nem tudja hatályon kívül helyezni, de vissza tud élni velük, és ezáltal saját életterét és önmagát is képes megsemmisíteni. Ezzel a félelmetes jövőképpel foglalkoznak Kemény Éva plakátjai, amelyeken a jelen állapotokat, a helyzet észlelését és a romboló életmód elleni tiltakozást artikulálja.

A kiállítás művészeti értékelése nem az én feladatom, azonban boldog vagyok, hogy az itt kiállító két művész plakátjait nemcsak Magyarországon, Kanadában és Brazíliában mutatták be, hanem ezek 35 ország gyűjteményeihez tartoznak, akárcsak a New York-i Modern Művészetek Múzeumának jelenlegi állandó kiállítása.

Azt kívánom, hogy ezeket a kifejező és tartalmas állításokat hordozó plakátokat a berlini metróállomásokon is viszontláthassuk.

Dr. Peter Zdunnek

KEMÉNY ÉVA

BUDAPESTI LAP 2000 január 12

A „fordulat éve”?

1999 a közvélemény-kutatások tükrében

Gyakran vitatkoznak manapság kutatók és politikusok a közvélemény-kutatásokról. Nőtt vagy csökkent, stabil vagy ingadozik adott párt támogatottsága? Persze érthető a vita, hiszen nem lehet kellemes például a mai kormánypártoknak szembesülniük azzal, hogy politikájuk nem sok támogatásra talál a „polgárok” között. Igazán sokat nem is a havonta közölt eredmények mutatnak. Amik igazán érdekesek, azok a hosszabb távú tendenciák. Ezért most az 1998 és 1999 végi számokat hasonlítjuk össze, hiszen ezek mutatják meg azt, hogy milyen változást hozott a pártok támogatottságában a polgári kormány első teljes éve.

Helycsere az élen

A pártok támogatottságának változását megfigyelve az első tény nyilvánvaló. Amíg 1998 végén a Fidesz még biztosan négy százalékkal vezetett, mára a sorrend megfordult. Jelenleg az MSZP előnye az összes szavazó között már kilencszázalékos. Figyelemre méltó, hogy a változás elsősorban a Fidesz korábbi szavazóinak a bizonytalanok közé áramlásából származik, az MSZP támogatásnövekedése kisebb arányú. A vezető kormánypárt támogatóinak egyharmadát vesztette el egy év alatt!

Még erősebb a változás a szavazásra biztosan elmenő, pártot választó szavazók között. Itt az MSZP támogatottsága immár másfélszerese a Fideszének. A kisebb pártok támogatottsága alig változott az elmúlt évben. A kisgazdák támogatásnövekedése nem számottevő, az SZDSZ továbbra is a parlamentbe jutásért harcol. A MIÉP támogatottsága sajnos nagyobb, mint amit a kutatások mutatnak, a párt szimpatizánsai ugyanis nem szívesen válaszolnak a kutatóknak.

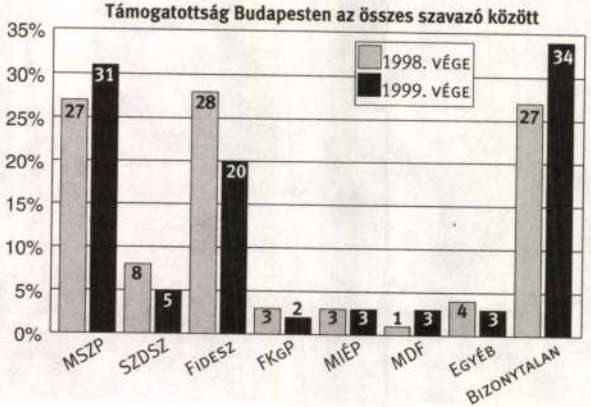

MSZP kismértékben növelte táborát az összes szavazó között, de mivel a Fidesz Budapesten is rohamosan gyengült, a szocialisták előnye több mint tíz százalék. Az SZDSZ egy kicsit erősebb az országos átlagnál, de ennek ellenére ez is csak a gyenge harmadik helyre elég. A kisebb pártok közül figyelmet érdemel a kisgazdák gyenge, a MIÉP és az MDF országos átlagban.

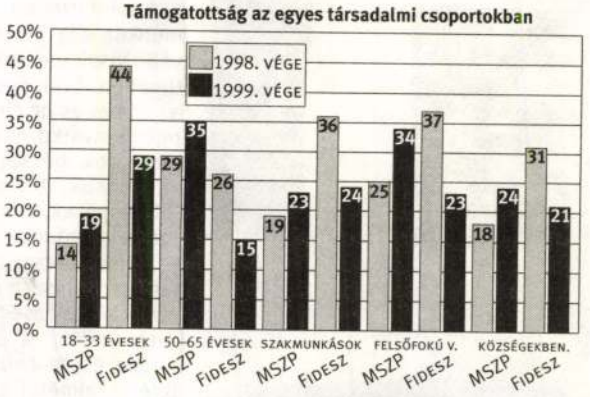

Szembeni utálat általános társadalmi jelenség.

Érdekes a folyamat a legfiatalabb, 33 év alatti szavazók között. Bár a Fidesz itt sokat vesztett támogatásából, az MSZP csak kevéssé tudta magához vonzani az elbizonytalanodókat. A korosztályok közül az idősebbek támogatják legnagyobb arányban a szocialistákat.

Az egy éve még inkább a Fidesz bázisát erősítő alacsonyabb iskolai végzettségű csoportokban hasonló a helyzet, mint a fiataloknál. A vezető kormánypárt rohamosan gyengül, de az MSZP csak lassan tör előre. Szimbolikus a felsőfokú végzettségűek „átállása”, az MSZP tizenkét százalékos hátránya tizenegy százalékos előnnyé vált az év végére az értelmiség körében.

1999-ben az MSZP a városok után a falvakban is átvette a vezetést, így immár minden településtípusban az első helyen áll.

Elég-e a sok?

Ahogy a közvélemény-kutatások adataiból kitűnik, ilyen sok támogatója még nem volt a szocialista pártnak. Nem volt akkor sem, amikor 1994-ben abszolút többséget szerzett a parlamentben. Kérdés persze, mire elég és mire nem ez a soha nem tapasztalt nagy támogatás? Vagyis „elég-e a sok”, vagy még több kell?

Arra bizonyosan elég a mostani szép eredmény, hogy igazolja azt a politikai stílust, amelyet a szocialisták választottak. Azt, amelyik nem kívánta eltanulni a másik oldal vagdalkozását, állandó botránykeltését. Azt, amelyik továbbra sem legyőzni, hanem meggyőzni kívánta a másként gondolkodókat. Úgy tűnik, a közvélemény jobban díjazta ezt a nyugodt, alternatívakereső, párbeszédre törekvő politikai magatartást, mint a kormányét.

De ez az eredmény sem elegendő ahhoz, hogy előre igyunk a medve bőrére. Noha az MSZP biztosan vezet, de a Fidesznek vannak tartalékai, a második fordulóban majd rászavazó szövetségesek: elsősorban a kisgazdák és a MIÉP hívei között. Ha nem akarjuk, hogy Magyarországon 2002-ben esetleg a MIÉP legyen a mérleg nyelve, akkor a kevés reménybeli szövetségessel rendelkező szocialista pártnak újabb támogatókat kell szereznie.

Mint az adatok mutatják, további támogatókat elsősorban a bizonytalanok köréből szerezhetünk, másodsorban pedig azokban a csoportokban, ahol egyelőre viszonylag kisebb a vonzerőnk: vagyis a fiatalok, a falun élők, az alacsonyabb iskolázottságúak között. Ezeknek a csoportoknak pedig az a közös vonása, hogy a hagyományos politizálás iránt kevésbé érdeklődnek. A feladat

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁR 1

DOLGOZÓK LAPJA

Tatabánya

Kemény Éva

mielőtt országjárásra indulna a produkcióval a társulat.

POLITIKAI PLAKÁTKIÁLLÍTÁS

A tatabányai Népházban az intézmény igazgatósága és a Műcsarnok közös szervezésében rendezik meg Kemény Éva és Sós László politikai plakátkiállítását. A tárlatot március 3-án, szombaton délután öt órakor dr. Lánc Sándor művészettörténész nyitja meg. A kiállítás két hétig tart nyitva.

Kecskeméten rendezték a II—III. osztályú versenyzők részére a „Jámbor János" emlékversenyt

KEMÉNY ÉVA

AZ MSZMP NAGYMAROSI PÁRTBIZOTTSÁGA
ÉS A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG MŰVÉSZETI ALAPJA
ALKOTÓ OTTHONA MEGHIVJA ÖNT

POLITIKAI PLAKÁTOK NAGYMAROSON

SÓS LÁSZLÓ ÉS KEMÉNY ÉVA

MUNKÁCSY-DÍJAS GRAFIKUSMŰVÉSZEK
MŰVEIBŐL RENDEZETT

KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA
1973. AUGUSZTUS 19-ÉN DE. 11 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND: BARÁT ENDRE
MSZMP VÁCI JÁRÁSI PB. ELSŐ TITKÁR
NAGYMAROS PÁRTBIZOTTSÁG

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1973. AUGUSZTUS 19–SZEPTEMBER 9.

A Dunakanyar, mely egykor – a fővároshoz való közelsége miatt – csupán üdülőhely számba ment, egyre inkább jelentős művelődési központtá növi ki magát. Két ellentétes végletén levő helysége már a harmincas évek közepén bevonult a művészet történetébe: Zebegény Szőnyi István nevével forrt egybe, Szentendre pedig a modern magyar piktúra egyik központja. Azóta a régiek megújultak: Zebegény a Szőnyi-múzeummal és az ott rendezett nyári művésztelepeivel, Szentendre pedig az új és a felújított régi teleppel, a kibővített Ferenczy – múzeummal, a nemrégiben megnyitott Kovács Margit-múzeummal. Melléjük újabban zárkóztak fel: Vác, amely későbarokk műemlékei mellé pompás kiállítótermet varázsolt az egykori görög templom épületéből, vetekedve ezzel a túlparti Visegráddal, ahol a késő gótikus és reneszánsz emlékek mellett a Salamon-toronyban rendezett tárlatokkal kívánják napjaink művészetét bemutatni. Újabb központként csatlakozik Nagymaros, mely eddig csupán nagyszerű gótikus templomáról, pompás fekvéséről és alkotóházáról volt nevezetes: néhány esztendeje már az alkotóházban dolgozók műveinek bemutatásával kívánja szorosabbra fonni a dolgozók és az oda lejáró művészek kapcsolatát.

Ezek közé a művészek közé tartozik Sós László és Kemény Éva – SO–KY emblémával jegyzik alkotásaikat – grafikus házaspár is. Közel húsz esztendeje dolgoznak együtt. Első önálló kiállításukat 1966-ban rendezték a Műcsarnokban: sloganjaik frappáns szűkszavúságával, a grafika ősi fehér-fekete színeire épülő színvilágúk egyszerűségével és tömörségével arattak sikert. Azóta ehhez a nemzetközi elismerés is párosult: 1970-ben mind a varsói nemzetközi plakátbiennalen, mind a brnoi alkalmazott grafikai biennalen díjat nyertek alkotásaikkal. Az elmúlt esztendőben a Magyar Nemzeti Galériában mutatták be legújabb alkotásaikat: ezeket tematikai változatosság, mindenkor a legkorszerűbb formai megoldások alkalmazása jellemzi. Új jelképpé sűrűsödő motívumaikkal egész grafikai nyelvünk gazdagítására törekednek.

LÁNCZ SÁNDOR

Fk.: Fazekas János – 73 7 fnyv 14 2545 – Fv.: Patyi Árpád

~~Sós László~~

Kemény Éva

Sós L.

MDK

Kemény Éva

Magyar plakát 66. 5. magyar plakát kiáll.
Műcs. 1966. dec.

Tomonaga-reprezentáció:
hatási reprezentáció/

MDK

Keményi Éva, grafikus

A lengyel UNESCO-bizottság díját nyerte Varsóban a Brazília c. plakátjával.

—: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1970. jún. 5.

Kemény Éva

Láncz Sándor: Sós László - Kemény Éva politikai plakátjai. - Művészet, 1967. 8.évf. 11.sz. 27-28. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

, 83. l.

Kemeny

Szerepel Lajos Nemeth: „Moderne ungarische Kunst" c. könyvében

Werner Spies: Moderne Kunst in Ungarn

Frankfurter Allgemeine 1969 XII. 9

MDK

Kemény Éva
Kisleány, olaj
Vöröshaju nő, olaj
Tópartja, olaj

N. Szal. 374. kiáll. 1927. márc.
14 l.

MDK

Á.Kemény Éva

Csendélet, ~~xxxxx~~ olaj
Téli táj, olaj
Kávéházi terrasz, temp.

XII. Tavaszi Szal. N.Szal. 1937. máj.
11 1.

MDK

G: Kemény Éva (grafikusművész)

és Sós László Keravill-reklám című plakátja a II. Magyar Plakátkiállítás anyagából repr.

(OK: Így is lehet! Néhány szó a II. Magyar Plakátkiállításról.)

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [20. l.]

MDK

Kemény Éva, G.

l.: G. Kemény Éva

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [20.l.]

MDK

Kemény Éva

Hegyi vasut, linóleum

Redondo - beacke

Tavaszi Szalon katalógus, 1929. máj. 12 l.

Kemény Éva
Elevátor, kréta
Illusztráció, toll

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 21 l.

Kemény Éva
Önarckép, szén

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 21 l.

Kemény Éva

Sós László és Kemény Éva kiállitása. Bp. Mücsarnok. Ism.: H.Gy. Magyar Nemzet, 1966. máj. 17. - Láncz Sándor, Művészet, 1966. 7.évf. 9.sz. 44-46. l.

Az 1966. évi magyar művészettöréneti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

269. l.

MDK

A. Kemény Éva festő

/e.a./ : A Szinyei Társaság Tavaszi Szalonja. Ujság. 1937. V. 16.

Kerning Éva
Grafikus

A namaras plakát alkótja
Sós László és Kerning Éva

—: Reklám 69
Művészet, 1969. julius – 43 oldal

Helyreigazítás

Kemény Éva

grafikusművésznő a Munkácsy
Mihály-díj 3. fokozatát
kapta.

Magyar Nemzet, 1967. IV. 2.

Kemény Éva
grafikus

M.D.Y

Az Októberi Forradalom ötvenedik
évfordulójára ~~tolt~~ mű változat készült.
Egy lépő Lenin figura, a Lepin-szpulyník
ellentét, a harmadik változat két
szám. (Só-Ky monogrammal jelezve)

Lanca Sándor: Sós László-Kemény Éva politikai plakátjai
Művészet, 1967. nov. – 27 lap

M.D.K.

Kemény Éva
grafikus

Plakátjaén a magyar politikai plakát megújhodott, mind politikai tartalmi, mind formai oldaláról.

Lóna Sándor: Sós László – Kemény Éva politikai plakátjai
Művészet, 1967 november – 27 lap.

Kemény Éva
grafikus

M.D.Y.

Sós László-val készült „So-Ky" plakátján a béke szimbolumnának megújulását jelenti a választási plakát.

Kincz Sándor: Sós László – Kemény Éva politikai plakátjai
Művészet, 1967. november – 27 kep.

M.D.Y

Kemény Éva
grafikus

Ismert plakátja a „Gardásagi segély", az „Április 4", a „Behet Vietnamnak" és a vietnami nép győzelmét jelző plakát.

Láncz Sándor: Sós László — Kemény Éva politikai plakátjai
Művészet, 1967. november — 27 kap

Kemény Éva
grafikus

M.D.K

„So-Ky"-ek két legújabb pla-
katjuk a „Szabad világ" és
a „Szabadságot és demokráciát
Görögországnak"

Lancz Sándor: Sós László - Kemény Éva politikai plakát
Művészet, 1967. november - 27 lap

Kemény Éva
grafikus

M.D.Y

Uj előadásmódot mutat be a „Nato-" plakaton, a „Fellaritás", a „Nincs ideologiai, békés egymás mellett élés" című műveik (Só-ky plakiat)

Lanár Sándor: Sós László - Kemény Éva politikai plakátja
Művészet, 1967. november - 27 lap.

Kemény Éva
grafikus

M.D.L.

„Békét Vietnamnak"
„Ötven év"
„Ötven éve erőnk forrása az egység"
„So-Kuy" (plakat)

repro

Lancz Sándor: Sós László – Kemény Éva politikai plakátjai
Művészet, 1967. november – 27 lap.

Kemény Éva
grafikus

M.D.K

Az Októberi forradalom 50.
évfordulójára készített plakát-
ja egyik részen Repin kagóvonta-
toh alakját szimbolizálja, szemle
a mai ünnepszámmal. (Só-Vrg jel-
zéssel)

Lancz Sándor: Sós László - Kemény Éva politikai plakátjai
Művészet, 1967. november - 27 lap.

Kemény Éva grafikus

Jós László ... [illegible]

díjat kapott (III fok)

Nejmava 1967 IV. 2. 2 old.

Kemény Éva
grafikus

M.D.K.

Szocializmussal volt politikai
plakát kiállítása a Váci úti
általános iskolában.

Kiállítások: 1967. november - december
Művészet, 1967. december - 47 lap

MIK

Kemény

neve emlitve

Grafika az épitészetben 1965.

MDK

G. Kemény Éva és Sós László

KERAVILL kerékpár, rádió

II. Plakátkiáll. 1956. N.Szal.
18. 1.

MDK

A.Kemény Éva

Györök, of.

Vitorlás a Balatonon, temp.

Estefelé, vf.

Balatoni kiáll. Müterem, 1937. jun.

MDK

A.Kemény Éva

Tihany, temp.

Szélcsend, vf.

Füredi teniszpálya, temp.

Balatoni kiáll. Műterem, 1937. jun.

Kemény Éva

Plakátterveknek szerepel az alábbi tárlaton

h. gy.: Az angyalföldi képzőművészek ünnepi kiállítása

Magyar Nemzet 1969 IV. 4

Kemény Éva

Luxus Áruház plakátja és ennek mottínumával szerkesztett áruházi emblémája eredetiségével tűnt ki.

Reklámgrafikai kiállítás. – Ipari Művészet, 1968. 3. sz., 57. l.

Kemény Éva
grafikus

Részt vett a tárlaton

Bauer Jenő: Reklám '70
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 39.lap

Kemény Éva

grafikusművén a Munkácsy
Mihály díj 3. fokozatát kapta.

Művének lütüntetése
Pestmegyei Hírlap. 1967. ápr. 2. 3. o.

MDK

Kemény Éva, grafikus

herepel.

h. A.: Angyalföldi képzőművészek
Kiállítása 7.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 6.

Kemény Éva

és Sós László grafikusok kiállítása nonbalon nyílik a Műcsarnok kamaratermében.
Megnyitó: Aradi Nóra

Pertmegyei Hírlap 1966. máj. 6. péntek 5. o.

Kemény Éva
Sós László

grafikusmúcsek

Politikai plakátkiállításuk
nyílt a Nemzeti Galériában

Népszava 1972 december 1
6. old.

Kemény Éva
Sós László (SO-KY)

politikai plakátjaiknak a
Nemzeti Galériában nyílt kiállításuk

Magyar Nemzet 1972 december 6
4. old.

Kemény Éva grafikusművésel
fős László

Ötven politikai plakátját
bemutató kiállítás nyílik december
2-án a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1972 november 30
4. old.

Remény Éva
grafikus

Részt vett a Varsói Plakát
Biennalen

Sinkovits Péter: A Varsói Plakát Biennálé.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 51.oldal

Kemény Éva grafikusművész

A nagymarosi művelődési házban hol-
nap Kemény Éva és Sós László grafikus-
művészek kiállítása nyílik meg.

Pest Megyei Hírlap, 1945. júl. 12.

Kemény Éva, grafikus

A So-Ky kiállítás ismertetése.
(Nemzeti Kalésia.)

—: Muzsikszakáll, szkafander 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1972. dec. 13.

Kemény Éva, grafikus

Kiállítása megnyílt. (Nemzeti Galéria.)

— : o Politikai plakátok 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. dec. 2.

Kemény Éva, grafikus

Térjével: Sós Lászlóval közös kiállításukon (Nemzeti Galéria) közösen készült 50 plakátjuk látható.

No! c. plakát: Repr.

— : (— szöveg — reprodukció —) 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1972. dec. 2.

Kemény Éva, grafikus

A Nemzeti Galériában bemutatott tárlatának méltatása. (A So-ky signatúra férjével: Lós Lászlóval közösen végzett alkotómunkára utal.)

Rózsa Gyula: A politika eleganciája

M. 8.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 17.

Kemény Éva, grafikus

Sós László grafikus felesége. Körösen alkotott műveiket Só-Ky monogrammal jelölik. Kiállításuk a Nemzeti Galériában látható.

„Tovább a megkezdett úton c. plakát :

— : Ötven politikai plakát

Repr

6.

Népszabadság, Bu 1972. dec. 3.

Keserű Éva, grafikus

Dunaújvárosban nyílt meg politikai plakátkiállítása.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 6.

Keményffy Éva, grafikus

Politikai plakátjaiból nyílik meg kiállítása dec. 2-án a Nemzeti Galériában.

— : Hk

8.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 1.

Kemény Éva, grafikus

Kiállítása jan. 14-én

Zárul.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1973. jan. 14.

Kemény Éva, grafikus

Pécsett nyílt meg kiállítása.

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1973. március 31.

Kemény Éva, grafikus

Tatabányán mutatják be plakátjait. (V. ö.: Lós László)

—: Hír 8.

Népszabadság, Bp 1973. márc. 4.

Kemény Éva, Munkácsy-díjas grafikusművész,
Holnap a Nemzeti Galériában nyílik
meg Sás Lászlóval közösen, – a művészhá-
zaspár, – plakátkiállítása, melynek
Politikai Plakát kiállítás a címe.

TV Híradó
1972. XII. 1. TV. 19.30 | 7/Z.

Kemény Éva

Plakátokkal szekeyel a nagymakosi művésztelep távlatán

N.N: Hávom Kid Mitás

Pestmegyei Hírlap 1969 VIII. 5

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kemény Róza, Munkácsy-díjas grafikusművész a Nemzeti Galériában Sós Károly grafikusművésszel közös kiállítását nyitott meg, a körül 20 éve együtt dolgozó művészházaspárnak, melyen 50 politikai plakátot mutat be.

Pécsi krónika.
1942. XII. 2. 12.00 | 9 | Z.

Kemény Éva

Vadas József: "Nézzük, vagy csináljuk?" cimmel a május elsejei plakátokról ir. Összehasonlitja a dekorációkat, a hivatásos grafikusmüvészek plakátjaival, s kifogásolja, hogy témáik csaknem azonosak. Igy a müvész is zászlókat festett, akárcsak grafikusmüvész társa Sós László.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juni. 8.
XVIII. évf. 23. sz. 4. lap.

Kemény Éva

A Szépművészeti Múzeumban rendezett politikai plakátkiállításon szerepel

békeplakátja: „Indokína" (emlékre): Sós László-val e gyűtt alkotott plakátja is szerepel: piros-nemzetiszínű római tizese, mely a 10-ik pártkongresszust szimbolizálja. (emlékre)

Kádár Márta: Száz politikai plakát.

Fejérmegyei Hírlap, 1973. nov. 18.

Kemény Éva

a szép művészeti Múzeumban megnyílt „Száz politikai plakát" c. kiállítás szerepel alkotása.

Téka

1973. nov. 8. TV. 18.35 | 11 | M.

Kemény Éva

„Száz politikai plakát" c. a Szépművészeti Múzeumban rendezett kiállításon szerepel műve. A történelmi sort Sós László és Kemény Éva 1973-as „Chile" c. plakátja zárja. (szülőtve)

Népszava, 1973. nov. 4.

Kemény – Sós párra

Malév és Violám Park-plakáttervei kiemelkedtek a Reklám '70 kiállításon (Ernst Múzeum).

F. L. i Láttuk-hallottuk; Magyar Hírlap, 1970. III. 3. 9. 6

Kemény Éva

Soós László és Kemény Éva
plakátja: „Éljen Május 1." (repr.)

Társadalmi Szemle, 1974. máj.

Kemény Éva
Öhen politikai plakát címmel Sós László és Kemény Éva Munkácsy-díjas grafikusművészek kiállítása nyílik szombaton a Magyar Nemzeti Galériában.

Magyar Hírlap 1972/331 Sold.

Kemény Éva
Politikai plakátkiállítás nyílt
tegnap a Magyar Nemzeti Galériában.
Sós László és Kemény Éva Munkácsy-
díjas grafikusművészek alkotásai ból.

Magyar Hírlap 1972/334 13 old

Kemény Éva és Sós László grafikusmüvészek

Plakátkiállitásukat a Nemzeti Galériában rendezték.
"A falragasztól a falikárpitig" cimmel Vadas József néhány kiállitásról számol be, s ezek között emliti meg a két müvész munkáját. Kiemeli a régebbiek közül a "X. Kongresszus", a "Szabadságot, demokráciát Görögországban!" az ujabbak között: "Ötvenéves a Szovjetunió" és a legujabb közös munkát, amely az amerikai imperializmust megszemélyesitő mérges kigyót ábrázolja gyilkos szoritással fogva Latin-Amerika, Indonézia, Kongó, Pakisztán államokat.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 16.
XVI. évf. 51. sz. 12. lap.

Kemény Éva, grafikus

(A 50-ky) plakátkiállítása
márc. 30-án nyílik meg Pécsett.

— : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973 márc. 29.

Kemény Lisa, grafikus

Plakátkiállítása nyílik meg Tatabányán.

— : □ Jós László és ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. márc. 1.

Keményi Éva: grafikus

Tatabányán nyílt meg önálló kiállítása.

—:o Soós Károly ...

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. március 3.

Kemény Éva.
Plakátkiállítást nyitottak szombaton a tatabányai Népházban.
Sós László és Kemény Éva munkait a Nemzeti Galéria után itt mutatták be először.

Magyar Ifirlap 1973/62 13 old

Remény Éva
és Sós László Munkácsy-díjas
grafikusművészek politikai plakát-
kiállítása nyílt meg pénteken a
pécsi Jannus Pannonius Múzeumban.

Magyar Hírlap 1973/89 Sold.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kemény Éva Munkácsy-díjas grafikusművész

Somogyi Néplap

1972 DEC 3-

— A Magyar Nemzeti Galériában megnyílt tegnap Sós László és Kemény Éva Munkácsy-díjas grafikusművészek politikai plakát-kiállítása. A »Sóky« monogrammról jól ismert művészházaspár ezúttal mintegy félszáz, a legutóbbi hat esztendőben alkotott művét mutatja be.

1027

az országban olyan piac,
.35 féle halat árulnak? Már pedig a régi szakácskönyvek ennyiről emlékeznek meg. Nemcsak a halat ették, változatos módon, hanem a rákot,

Kemény Éva, [ ]

Kiállít.

— : Tárlat Nagymarosson 2.

ESTI HIRLAP, B. 1973. júl. 18.

Só-Kemény

A béke szó különféle nyelveken és tipográfiában alkotja a földgömböt, a plakátot egyetlen motivumát.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974

92.o.

Sós-Kemény

No!1966

Haláltusát vivó emberfejek tömege gombafelhőkben fejeződik be.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974

99.0.

M.D.K.

Kemény

Férfidivatrajzok. Három rajz.

Salgó Pál: Szenzációs tudósitás az őszi férfidivatról c.
Szinházi Élet. Bp. 1923. szept. 23-29.
XIII. évf. 62. lap.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajza "Az elegáns nőnek Husvétra Exotic' felirattal.

Szinházi Magazin, Bp. 1944. ápr 5-11. VII. évf. 16. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajza "Higiénikus fogápolószer az Ovenall habzó fogpor" címmel.

Szinházi Magazin, Bp. 1944. febr. 16-22. VII. évf. 9. sz. címlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Szines plakátrajza " Karácsonyra EXOTIC Szépségápoló kazetta" felirattal.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. dec. 15-21. VI. évf. 52. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Szines plakátrajza "Különleges mondain illat az Exotic" felirattal.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. okt. 2o-26.
VI. évf. 44. sz. cimlap belső felén.

Kemény.

Alkotása szerepel a Munkácsy-
Céh első kiállításán.

Pesti Napló, 1924. Nov. 11.

M.D.K.

Kemény

Husvéti plakátrajza a különféle Baeder készitmények reklamirozására

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. ápr. 6-12.
VII. évf. 15. sz.

Kemény Éva

1973-as Chile plakátja részt vett a Szépművészeti Múzeum „Száz politikai plakát" c. kiállításán.

Népszava, 1973. nov. 7. 101. évf. 261 sz. 6 p.

Kemény Éva

Emblémaszerű Tungsram-plakáttal (-plakátokkal) szerepelt.

Tölgyesi János: Reklám '71; Ipari Művészet, 1971. 3. sz. 34. l.

Kemény Éva

Munkácsy dijas grafikusművész, aki Sós László-val együtt kiállitott a Váci ut 89-es szám alatti ált.iskola politikai plakátkiállitásán, melyet az októberi forradalom 5o.-ik évfordulója alkalmából rendeztek meg.

Arady Jenő: Egy plakátkiállitás tanulságai
Rajztanitás 1968/1

Kemény Éva

Sós László és Kemény Éva plakátkiállitása, XIII. Váci úti ált.isk. - Ism: Aradi Jenő, Rajztanitás,1968.1.sz. 15.1.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt. 1971.2.sz.149-182.1.

172.1.

Kemény Éva - Sós Ildikó (So-Ky)

neve említve, műve szerepel a "Száz politikai plakát" c. kiállításon a Szépművészeti Múzeumban

Magyar Nemzet 1973 november 1o 4.old.

Kemény Éva

Grafikus

A So-Ky plakátok alkotója
Sós László és Kemény Éva.
Kiállításuk volt 1972 decemberében
a Nemzeti Galériában

B.J.: Ötven politikai plakát.
MŰVÉSZET, 1973.január - 44.oldal

Kemény Éva

(Sós László és Kemény Éva politikai plakátjainak kiállításáról. – Nemzeti Galéria 1942.)

So-Ky plakátja: Tovább a megkezdett úton. (Alpár)

Társadalmi Szemle, 1943. márc...

Kemény Éva

Sós László-Kemény Éva grafikus
művészek kiállítása a Múcsar-
nok kamaratermében július 2-
án nyílt meg.

----: Kiállítási naptár.

Művészet, 1976. július - 48.oldal.

Kemény Éva

Sós László és Kemény Éva Munkácsy díjas művésznek tevékenysége plakátjaikon keresztül vált ismertté.

----: Kiállitási naptár.

Müvészet, 1976. julius - 48.oldal.

Kemény Éva

Sás László és Kemény Éva kiállításán könyvborítók, prospektusok, emblémák, kiállítási grafikák, hirdetések szerepelnek.

----:Kiállitási naptár.

Müvészet, 1976. julius - 48. oldal.

Kemény Éva

Kemény Éva és Sós László Munkácsy díjas grafikusok, a legújabb politikai plakátjaikat mutatták be az Egyesült Szkó ifjusági klubjában.

—: So-Vy kiállítás.
Tükör, 1977. április 24-43 lap.

Kemény Éva, Munkácsy-díjas grafikus-
művész.

Sós László, Kemény Éva 22 éve alkot együtt,
Közös szignójuk műveiken „Sóky". A két mű-
vész házaspár. A Műcsarnokban megnyílt
kiállításuk, a mai magyar politikai plakát-
művészeknek. Szatmári Ilona beszélget a mű-
vészekkel ez adásban.

Esti magazin.

1976. VII. 2. 11.30 (Szné)

Kemény Éva, grafikus

L: Fábián Gyöngyvér

—: O Kiállítások

8

Esti Kurír. Bp. 1978. jan. 25.

Kemény Éva, grafikus

L.:Fóth ERnő

/h.m./Kilátás a Roszta a blakából 2.

Esti Hirlap! Bp.1977 nov. 5.

ai

Kemény Éva, grafikus

L: Sós László

–: Hír

21.

Nérszabadság Bp. 1978 márc. 5.

Kemény Éva, grafikus

□ NAGYMAROSON vasárnap délelőtt 11 órakor nyílik meg a művelődési ház kiállítótermében Kemény Éva és Sós László grafikusművészek kiállítása. A megnyitót Nagy Péter akadémikus tartja.

—: □ Nagymaroson

Esti Hírlap,

Bp. 1978 júl. 24 -

2.

Kemény Éva

A SO-KY házaspár készített a Nemzeti Szinház részére emblém a terveket, ők csináltak egy Ibusz sorozatot, ismert a Tungsram reklámjuk és a neutron bomba elleni tiltakozásuk.

Losonci Miklós: Kemény Éva és Sós László plakátjai, Ny Tükör, 1978. augusztus 20-h. lap.

Kemény Éva

Kemény Éva és Sós László, a szamos harai és nemzethőri díjjal kitüntetett SO-KY művészháraspár Nagymaros on rendezett tárlatot.

Losonci Miklós: Kemény Éva és Sós László plakátjai. Új Tükör, 1978. augusztus 20-4. lap.

Kemény Éva, grafikus

[So-ky művén pár]

L.: Udvardi E.

— : Tárlat ..... 9.

Nirszabadság, Bp. 1978. nov. 16.

Kemény Éva, grafikus

Sós László és Kemény Éva grafikája: „November 7." / repr.

Magyar Nemzet, 1948. nov. 6.

Kemény Éva

"SZOT-dijak 1978" cimmel a lap felsorolja azokat a müvészeket, akiknek a Szakszervezetek Országos Tanácsa székházában kiosztották az ezévi SZOT-dijakat: Soltész György és Asztai Csaba iparmüvészek /megosztva/, Sós László és Kemény Éva grafikusmüvészek /megosztva/, ifj. Szabó István szobrászmüvész és Szanthoffer Imre grafikusmüvész.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 29.
XXII. évf. 17. sz. 8. lap.

Kemény Éva

Kiállítás a Magyar Munkásmozgalmi Múzeumban

Magyar Nemzet 1985. VIII. 16.

Kemény Éva, grafikusművész

Csaknem kizárólag a politikai plakát műfajában kamatoztatja alkotóerejét a nemzetközi hírű Sz-Ky házaspár.

Brestyánszky Ilona: Korunk politikai plakátjai.
Békés Megyei Népújság, 1982. nov. 24.

Kemény Évre

Kiállítás az újpesti Mini

Galériában

Magyar Nemzet 1985. 11. 7.

Kemény Éva grafikus

kiállítása az ujpesti Mini Galériában

Népszabadság, 1985. 11. 7

Szemény Éva grafikus

Aradi Nóra; 50-KY

Művészet, 1982. augusztus

Kemény Éva, grafikus

L: Soós Lóvló

– :Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1981 aug. 23

Kemény Éva grafikusművész

Plakátkiállítás nyílt Moszkvában, a Szovjet Képzőművészek Központi Házában. Egy magyar művészházaspár Sós Ádám és Kemény Éva vitte el a szovjet fővárosba az utóbbi évek termését. A több mint negyedszázada együtt alkotó párost Borisz Jefimov a szovjet grafikusok doyenje köszöntötte, megnyitva egyúttal a plakátkiállítást.

TV híradó 1.

1981. VIII. 21.

Kemény Éva grafikus

Plakátkiállítás

Magyar Nemzet 1983. VI. 9.

Kemény Éva, grafikus

Sós László és Kemény Éva (Só-Ky) politikai plakát kiállítást rendezett Szentendrén.

„Latin Amerika". (rézpr.)

Szocialista Művészetért, 1981. május.

Kemény Éva

és Sós László első nagy önálló tárlatát
Politika -elegánsan cimmel méltatta.

Magyar Hirlap 1980/9/20/6
Ács:Ecsettel és fegyverrel

Kemény Éva, grafikusművész

a Tanácsköztársaság 60 évforduló tiszteletére a Munkásmozgalmi Múzeum kiállítást rendezett a tanácskormány művészeti rekvizitumából. — A kiállításon működő multivíziós műsort a múzeum munkatársai és az Interpress dolgozói állították össze, két művészeti szakember, Sós László és Kemény Éva közreműködésével.

Tasnádi Attila: A Tanácsköztársaság művészeti emlékei.

Népszava, 1979. márc. 23.

Kemény Éva, grafikusművész

a Kéz Gyula Fajpari Szakmunkásképző Intézet és a szabadfoglalkozású Képző- és Iparművészek Pártszervezete Plakátkiállítást rendezett. Az imitáló plakáton jel van sorolva a kiállító művészek neve: Soós László, Kemény Éva, – összesen kilenc művész, akik a Pártszervezet tagjai.

Néhány szó zene közben.

1980. ápr. 1. Petőfi 11.30 (M).

Kemény Éva, grafikus

L: Sós László

– Hír

21.

Népszabadság Bp. 1981. ápr. 4.

Kemény Éva, grafikus

L. Sós László

Láncz Sándor: Jellé sűrűsödő motívumok 7

Népszabadság, Bp. 1981. ápr. 18.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 AUG 1

MAGYAR IFJÚSÁG

Kemény Éva
grafikusművész

1021

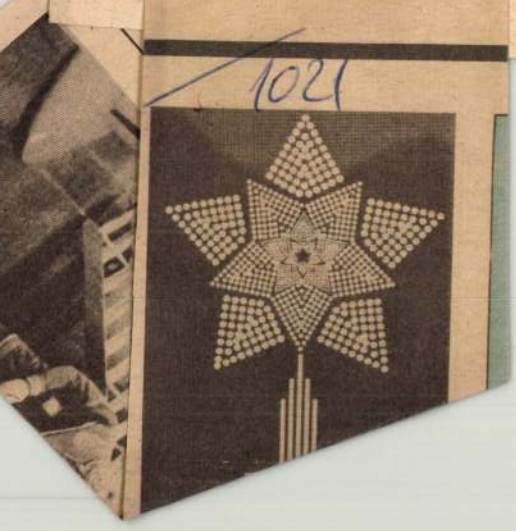

TUNGSRAM
Kárpótlásul
Kárpótlásul azoknak, akik
nem jutottak ki a moszk-
vai olimpiára, Fonyódon
rendeztek kiállítást az
nyesült Izzó üdülőköz-
ában. Kemény Éva és
ászló grafikáit állítot-
melyek arról neve-
ogy az Izzó olim-
pagandaanyagá-
k össze őket.
látható csil-
az Olim-
díszíti.

Kemény Éva, grafikus

L: Sós László

—: Sós László és Kemény Éva

2.

Esti Hírlap Bp. 1981. márc. 27.

Kemény Éva

grafikusművész

Plakátjai a Nemzeti Galériában.
„Művének az üzemekben"

Tasnádi Attila
cikke

Népnava
1980 dec. 12.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajza "Sikert biztosit az EXOTIC" cimmel.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. jan. 2o-26.
VI. évf. 5. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajza "Az elegáns nő kölnivize Exotic' cimmel.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. ápr. 14-2o. VI. évf. 17. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajza "Husvétra ... Plein-air kölniviz" cimmel.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. ápr. 21-27. VI. évf. 18. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajza "CAOLA bőrét bronzszinüre barnitja" felirattal.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. juni 23-29. VI. évf. 27. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajz a Baeder készitmények reklamirozására "Mit hoz az uj év?" cimmel.

SzinházíMagazin, Bp. 1942 dec. 30. -1943. jan. 5. 2. sz. VI. évf. cimlap belső felén.

Kemény [?]

„festő"

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. I. 466-468. l.

Magyarország a párisi nemzetközi mű-
vészeti kiállításon.

Táblakép — „Intérieur" — Kemény

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. t. 466-468. l.

Magyarország a római nemzetközi művészeti kiállításon.

M.D.K.

Kemény

Szines plakátrajz "Pünkösdre Eau de Cologne Plein-air" cimmel a Baeder készitmények reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. május 2o-26. V. évf. 22. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajza az "Exotic" gyártmányok reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1942.nov. 4-lo. V.évf. 46. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajza "Szeretem az Ovenallt" cimmel.

Szinházi Magazin, Bp. 1942, okt. 28-nov.3.
V.évf. 45. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajza "Bőrét széltől óvja Caola vitaminos krém" cimmel.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. okt. 14-2o. V. évf. 43. sz. cimlap belső felén.

M.D.K

Kemény

Pajzs Elemér: „Bükkfa" c. novelláját illusztrálta.

Színházi Élet. Bpest 1937. május 23-29. XXVII. évf. 22. sz. 49-52. lap.

M.D.K.

Kemény

"Pünkösdre Plein-air" cimmel plakátfestmény a Baeder készitmények reklamirozására.

Repr.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. május 22-28. V. évf. 21. sz.

M.D.K.

Kemény

Reklámrajza "Boldog Uj Évet Kiván: Baeder" cimmel.

Szinházi Magazin, Bp. 194o. dec. 29. IV./II/ évf. 1. sz. Cimlap belső oldalán.

M.D.K.

Kemény

Szines plakátrajza "Különleges illatu kölniviz" cimmel

Szinházi Magazin, Bp. 1940. dec. 15. III. évf. 51. sz. cimlap belső oldalán.

M.D.K.

Kemény

Plakátrajz „Lady Young tüneményes karrierjener kulisszatitkai" ci. mund a „POND'S" puder reklámozására

Szinhán Élet. Bp. 1935. dec. 1-7. XXV. évf. 49. sz. 91. lap.

MDK

Kemény, festőm.

479. Leányka mellképe. Olf. J.1.b.

Árverési Közlöny.1932.1.rk.sz. 27.1.

M.D.K.

Kemény

Theo Brun: "Márta és a méhecske" c. novellájához készitett illusztrációt.

Szinházi Élet. Bp. 1934. szept. 2-8. XXIV. évf. 37. sz. 71. lap

M.D.K.

Kemény

Johann Rössler: "Csónak kiadó" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1934. okt. 7-13. XXIV. évf.42. sz. 68-69. lap.

M.D.K.

Kemény

Franz Karsten: "Szenvedély!" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1934. nov. 18-24. XXIV. évf. 48. sz. 64. lap

M.D.K.

Kemény

Lovászy Károly "Ádám és Éva" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1933. dec. 10-16. XXIII. évf. 51. sz. 50-52. lap.

M.D.A.

MDK

Kemény, festöm.

479. Leányka mellképe. Olf. 74x59. J.l.b.

Árv. Csarn 1932. 1.rk.9/. 27.1.

61. 12. márc.

Kemény Éva

grafikus

kiállítása Sós Tászlóval a Műcsarnokban.

Tásol Sós Tászlóról (A negyedik majom nevében.)

Népszabadság, 1988. júl. 11.

Kemény Éva – (Soós László)
grafikusm.

ill.

"40 alkotó év" kiáll.

→ Mincz Gyula fv

Művészet 1985/4/37.

Kemény Éva

Grafikusművészek kiállítása a
Poschen János u.i. munkásszállodában

Nyíregyháza 1985. XII. 28.

Kemény Éva

A csepeli Iskola Galéria

Magyar Nemzet 1987. (22.

Kemény Éva, grafikus

L: Deim Pál

Vadas József: Tárt kapus

Élet és Irodalom BP. 1985 ápr. 12. XXIX/15

12

Kemény Éva (Sós Lászlóval)

rendezője a

"40 alkotó év kiállítás"

rendezője

→ Vilt Tibor sz

MŰVÉSZET 1985/7/14

Kemény Éva – Sós László

1973-as Chile plakátja
szerepel a Gépművészeti Múzeumban
rendezett „Gáz politikai plakát" c.
Ziállításon

Magyar Nemzet 1973 november 7
2. old.

Ky [Kemény Éva], grafikus

A Só-Ky nevzőpáros:
ismertetve.

Rózsa Gyula: Szár politikai plakát —
meg tizenöt 7.

Népszabadság, Bp 1973. nov. 17.

Kemény Éva, grafikus

Megemlítve: Chile plakátja.
(1973.)

(Só - key)

- : Politikai plakátok kiállítása a Szép-
művészeti Múzeumban 10.

Népszabadság, Bp 1973. nov. 7.

Keserű Éva, grafikus

A vándorkiállítás anyagának egyik tervezője. (Társa: Soós Károly.)

– : Képek és számok a falu megváltozott életéről 4.

Népszabadság, Bp. 1973. dec. 16.

Kemény Éva, grafikus

Szerepel

↓

(harangozó): Történelem száz plakáton

2

ESTI HIRLAP, Bp 1973. nov. 6.

Kemény Éva

Sós Lászlóval együtt tervezték a Percenként több mint egy tonna (Vietnam) és a Novembert ± 7 plakátokat.

Szentes Lajos: VI. Országos Plakátkiállítás; Ipari Művészet, 1972. 3-11. 19. l.

Kemény Éva, grafikus

L: Lóránt János

Rózsa Gy: Az Aurora emléke. 7.

Népszabadság Bp. 1977 nov. 25.

Kemény Éva, grafikus

L: Soltész György

-: Átadták az idei KOT-díjakat 1.

Esti Hírlap, Bp. 1978. ápr. 28

Kemény Éva

A Kulturális Minisztérium megbízására készült legjobb művekért 9 nívódijat ítéltek oda, amit a művész is kapott.

Magyar Hirlap 1977-272-6

Kemény Éva, grafikus

l.: Soltész Gyönyi.

7.

_: Átadták az idei Sz.O.T.-díjakat

Népszabadság, Bp. 1973 ápr. 29.

Kemény Éva, grafikusművész

a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára rendezett képzőművészeti kiállításon nívódíjjal jutalmazták a Sóky szerzőpár grafikusművészeket.

Wagner István: Jubileumi tárlat a Műcsarnokban.
Magyar Hírek, 1977. nov. 19.

[Sö - Ky], grafikus (2)

↓

V. ö.: Kemény Ívra

L.: Fóth Ernő

/h.m./Kilátás a Roszta ablakából 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 nov. 5.

Kemény Éva

A Székesfehérvári István Király Muzeumban Újházi Péter festőművész kiállitása julius 11.-ig tart nyitva.
A Józsefvárosi Galériában Birkás István festőművész kiállitását junius 29.-én, Sós László és Kemény Éva grafikusok kiállitását a Műcsarnokban julius 2.-án nyitják meg,- közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1976, juni. 26.
XX. évf. 26. sz. 8. lap.

Kemény Éva grafikus

Sári László és Kemény Éva grafikusok a Műcsarnokban láthatók.

Kiállítási kalendárium

Szocialista Művészet, 1976, szept.

Kemény Éva, grafikus

L: Mikus Sándor

(lán): Kiállítás, Szolnoktatás

Esti Hirlap, Bp. 1977 márc. 10.

4

Éva Kemény

So-Key:

„Unsere Stimme gehört dem Frieden"

(repor.)

Budapester Rundschau, 1976. nov. 15.

Kemény Éva

So-Ky: „Plakát" (1971.
November 7.

Népmüvelés, 1976. 11.

Kemény Éva

A varsói és a krakkói biennálék után, most a budapesti grafikusművészettel, kiállitásokon bemutatott plakátokkal, azok alkotóival, a mai grafika szerepével foglalkozik Vadas József: "Grafikák hátán Budapesten" c. kritikájában, s méltatja, vagy elmarasztalja a tárlatokon, vagy egyéb helyeken szereplő müvészeket és munkáikat: Alapfy András, Bakos István, Fekete György, Flohr János, Galántai György, Gazdag Sándor, Heinzelmann Emma, Kemény Éva. Kemény György, Kerényi József, Moholy Nagy László, Molnár Gyula, Sánta András, Schmal Károly, Sós Gábor, Sós László, Tót Endre, Vertel Beatrix.
Fenti Vadas-cikk Sós László nevénél található.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. aug. 14. XX. évf. 33. sz. 13. lap.

Kemény Éva, grafikus

L.: Sós László

–: NDK-magyar kiállítás ... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. dec. 10.

Kemény Éva, grafikus.

L:Biró Mihály

Horváth Kálmán:Munkára ḥ harcra hivtak 8.

Népszabadság, Bp.1977.dec. 30.

Kemény Éva, grafikus

L. Sós László

—: Plakát-kiállítás 12.

Esti Hírlap, Bp. 1977 ápr. 1.

Kemény Éva – Sós László

„Éljen május"

(repro)

Bereczky Loránd: Éljen „Május elsege".
Tulor, 1977 május 1 – 24 lap.

Kemény Éva, Munkácsy-díjas grafikus-
művész
Júl. 2.-án nyílik Sós Lászlóval közös
kiállítása, a Műcsarnokban.

Meghívó

1946. júl. 2.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kemény Éva
grafikusművész
Érdemes művész

VAS NÉPE

SO-KY, avagy a műalkotás reklámgrafikában

1021

Újabban fellendült a plakáttörténet kutatása és még nincs két évtizede, hogy az első komoly múzeumi plakátgyűjtemények illetve plakátmúzeumok létrejöttek, olvashatjuk Aradi Nóra művészettörténész tanulmányának bevezetőjében az alkalmazott grafika sokféleségét mérlegelő szakaszban. Mint megállapítja, az alkalmazott grafika sokféle válfaja közül a plakát a legfontosabb. Itt jutunk el SO-KY-ékig. A népszerű művész páros ugyanis éppen ezen a területen bizonyította be hogy kiválóan tud tömöríteni, hatásosan utal a lényegre, vagyis minden tehetsége megvan a legszorosabban vett képi közlésre.

Kemény Éva és Sós László első tárlatától (1966-tól) jó másfél évtizednek kellett eltelnie, amíg meg nem kapták az Érdemes Művész címet. Első bemutatkozásuk pedig még 1956-ra nyúlik vissza, akkor jelentkeztek az országos plakátművészeti kiállításon. Sós még a harmincas években tanulta a reklámgrafika műfaji fogásait, Kemény Éva pedig 1949-ben végzett az Iparművészeti Főiskola textiles szakán. Manapság úgyszólván nincsen olyan fontosabb hazai és nemzetközi politikai esemény, amiről ne adna hírt egy-egy jólsikerült SO-KY plakát. Különösen megrázó erejűek azok a lapok, amelyek az ember tiltakozását, félelmét,

felháborodását fejezik ki az egyre nyomasztóbb atomfenyegetés idején, s különösen azok a harmadik világ nyomorán meditáló plakátok.

A Képzőművészeti Kiadó most megjelentetett SO-KY mappája a magvas tanulmány kíséretében sok-sok ismerős, immár történelmi múltú lapot nyújt át az érdeklődő olvasónak.

...ronciúm vj. 56. Indok. 57. Ru-
...atartozék. 58. Kint van a labda
...sportszó). 60. Osváth Róbert.
...1. Csehszlovák labdarúgó. 64.
...Gyepmester. 65. **Petőmihályfán**
...**s Oszkón a szőlőhegyen lévő**
...**pincék része. (Kihelyezett bé-**
...**yegzőhely.)** 66. Olasz város. 68.
... Zoltán, nemrég elhunyt köl-
...ő. 69/a. **Két ilyen fa áll az osz-**
...**kói hegy bejáratánál.** 73. Chi-
...agói park. 74. Strucchoz hason-
...ó madárfaj. 76. ANÁ. 77. Észa-
...i-sark közelében levő tenger.
...8. Testvér gyermeknyelven. 81.
...zovjet filmrendező (Mihail).
...2. **A tájház oromzatának ké-**
...**zítője (festő és asztalos).** 83.
...Vulkanizált kaucsuk.

FÜGGŐLEGES: 2. A gépkocsi-
...echnika egyik úttörője. 3. Ige-
...ötő. 4. Csen, oroz. 5. Irányító-
...záma 4211. 6. Igekötő. 7. Oz-
...ium vj. 8. ... Mariann szí-
...észnő. 9. Akvárium része. 10.
...hogy illő, ahogy való. 11. Kel-
...em, báj. 12. Mutató szó. 13.
...**asvár latin neve. (A túra ki-**
...**adulópontja.)** 14. **Hegyhátszent-**
...**éteri tájház legszebb farésze.**
...5. **Az oszkói templom oltárké-**
...**ének festője.** 17. **A Jelibe ve-**
...**ető út neve.** 19. Nyaralt ellen-
...éte. 21. **Petőmihályfai hegyen**
...**alálható kápolna neve (Kihelye-**
...**ett bélyegző Ferenc Károly pin-**
...**éjénél).** 22. Nyilvánosságra ho-
...ó. 24. CÖ. 26. Befalazza. 28.
...luor és bór vj. 30. Választó.
... LRI. 32. **1972-től Vasvárhoz**
...**rtozó település (Bélyegző a**

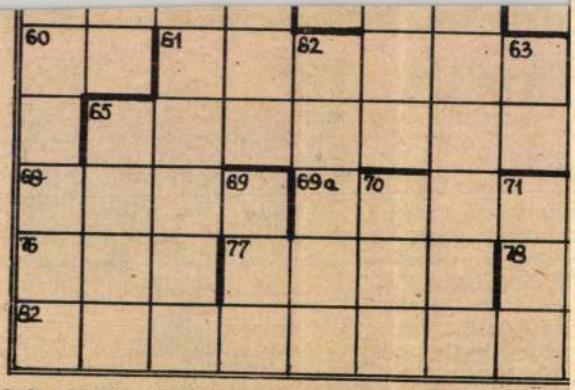

bolt udvarán található). 34. Parancsolója. 37. Betű egynemű. 39. Salak része. 40. Édes pálinka. 43. Szomáli gk. jel. 45. Csendben lelépők. 47. Szem. névm. 49. Tanintézetek. 55. Majdnem csen. 57. A Tarpán ez volt. 59. Ilyen nyomatot keresnek a filatelisták. 62. Ir. sz. 4482. 63. Francia sziget. 65. Ritka férfinév. 67. Spanyol város. 69. KKE. 70. Nem rám és rá. 71. Szovjet sportmozgalom volt. 72. Igen angolul. 75. Semmi egy része. 79. Tiltó szó. 80. Szu. folyó. 81. Görög betű.

Beküldendő: vízszintes: 6, 65, 69, 82. Függőleges: 13, 14, 15, 17, 21, 32.

Rejtvényünket a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ Rejtvénykedvelők klubja szerkesztésében közöljük. A megfejtéseket a megjelenéstől számított tíz napon belül kell beküldeni a MMIK címére: Ady tér 5. A kisorsolt 5 darab könyvutalványt szerkesztőségünk küldi el a nyerteseknek. Mindazok akik a „HEGYHÁT TURISTÁJA" jelvényszerző mozgalom követelményeit teljesítették és a jelvény sorszámát a megfejtésen közlik, vagy a kihelyezett bélyegzők közül egynek a lenyomatát a levelezőlapon feltüntetik, a vasvári HSK természetjáró szakosztály három értékes tárgyat sorsol ki. Ezek részére a beküldési határidő július 1. A sorsolást ezek részére külön tartja meg az MMIK Rejtvénykedvelők klubja. **A díjakat** ezek nyerteseinek a vasvári HSK Természetjáró Szakosztály küldi meg.

Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése: „Megfakul a dicséret aranya, ha magát dicséri a glória." A rejtvény helyes megfejtéséért könyvutalványt nyertek a következők: Süle Judit, Pecöl, Takács Lászlóné, Kondorfa, Belső Miklósné, Vasalja, Harrach Ottó, Szombathely, Kajtár Istvánné, Salköveskút. **A** könyvutalványokat postán küldjük el a nyerteseknek.